FUNDACIÓ NOGUERA

COL·LECCIÓ DIPLOMATARIS

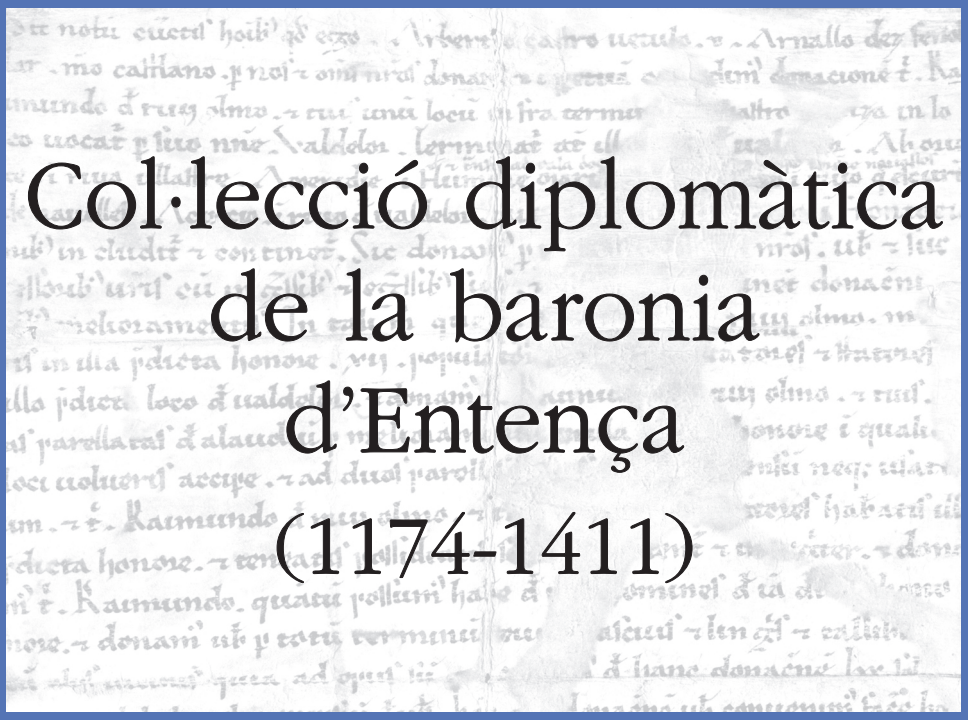

Col·lecció diplomàtica de la baronia d'Entença (1174-1411)

Estudi i edició a cura de

Manuel Romero Tallafigo
Maria Teresa Palet Plaja

FUNDACIÓ NOGUERA

Barcelona, 2022

COL·LECCIÓ DIPLOMÀTICA DE LA BARONIA D'ENTENÇA (1174-1411)

FUNDACIÓ NOGUERA

www.fundacionoguera.com

Col·lecció Diplomataris

Director tècnic: Josep Maria Sans i Travé

FUNDACIÓ NOGUERA

Diplomataris, 84

Col·lecció diplomàtica de la baronia d'Entença (1174-1411)

Estudi i edició a cura de
Manuel Romero Tallafigo
Maria Teresa Palet Plaja

BARCELONA, 2022

textos medievals catalans

www.tmcat.net

© Manuel Romero Tallafigo i Maria Teresa Palet Plaja, 2022
© document de la coberta: Carta de poblament de Vandellòs (20 de desembre de 1191). Archivo Ducal de Medinaceli, Entença, lligall 14, doc. 685.

Edita: Pagès Editors, SL
Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida
editorial@pageseditors.cat
www.pageseditors.cat
Primera edició: desembre de 2022
ISBN: 978-84-1303-420-1
DL: L 852-2022
Impressió: Arts Gràfiques Bobalà, SL
www.bobala.cat

FUNDACIÓ NOGUERA

SUMARI

	Pàgina
Presentació de l'obra	7
Mapa del territori	11
Estudi històric de la baronia d'Entença	13
Catàleg dels documents	65
Col·lecció documental	93
Índex antroponímic	645
Índex toponímic	681
Lèxic	691
Bibliografia	703
Sigles i abreviatures	709

FUNDACIÓ NOGUERA

FUNDACIÓ
NOGUERA

PRESENTACIÓ DE L'OBRA

Ens complau coronar la publicació d'aquesta obra, fruit d'un treball interdisciplinari paleogràfic i filològic dut a terme a la Universitat de Sevilla.

Es tracta d'una tasca d'investigació realitzada durant molts anys i pacients hores de feina sobre uns valuosos documents, als quals hem tingut accés gràcies a l'amabilitat de la Fundació de la Casa Ducal de Medinaceli. De tota manera, la nostra col·laboració ja és antiga i no és la primera vegada que afrontem l'estudi d'aquests documents.

El 1971, Manuel Romero va accedir a vint-i-dos lligalls, la diferenciació dels quals, dins el quilòmetre de prestatgeries plenes de papers i pergamins, era una significativa paraula: *Entença*. Era sols una curiositat històrica per a qui en aquells moments en desconeixia les terres (Vandellòs, Tivissa, Móra, Falset...), però que durant la dècada dels setanta va desxifrar les lletres carolina i gòtica de més de cent pergamins i fulls, en llatí els més i en català els menys, encara que de vegades resultés difícil de separar en els mateixos documents allò que pertanyia a cada llengua. Tota aquesta tasca pionera li va permetre realitzar la tesi de llicenciatura i la tesi doctoral sobre l'estudi diplomàtic i paleogràfic de la baronia d'Entença.

Va ésser l'any 1979 quan la M. Teresa Palet va tenir coneixença d'aquesta documentació i de l'estudi esmentat. Aquests coneixements, i gràcies a la gentilesa de l'autor, la van impel·lir a investigar aquesta documentació des d'un altre punt de vista: la filologia. El primer resultat va ésser la realització de la seva tesi doctoral sobre l'estudi lingüístic d'un d'aquests documents: un cap-

breu del segle XIV de la baronia d'Entença. Posteriorment, aquest treball d'investigació, juntament amb una introducció històrica d'en Manuel Romero Tallafigo, va ésser publicat per l'Institut d'Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV, de la Diputació de Tarragona.

Al llarg de tots aquests anys de recerca i d'estudi, aquells personatges llunyans de la història de Catalunya, aquells indrets gairebé desconeguts per nosaltres, esdevingueren familiars i estimats, i ja no vam poder deixar de banda aquest estudi. Entre aquests pobles que formaven la baronia d'Entença, la corporació de l'Ajuntament de Vandellòs i l'Hospitalet de l'Infant, impulsada per l'entusiasme de la seva gent, va mostrar un gran interès pel nostre treball i ens van confiar la realització d'aquest llibre.

De manera que, dins la ingent obra de preparar la totalitat dels documents de totes les èpoques i tots els llocs de la baronia que ens hem proposat dur a terme, aquest llibre recull una col·lecció documental d'una època (1174-1411) i d'uns llocs determinats: Vandellòs, l'Hospitalet de l'Infant, Tivissa, Pratdip i Móra seguint un ordre cronològic en la seva presentació. No s'inclouen aquí dos documents ja publicats: 1) el *Capbreu de la Baronia d'Entença (s. XIV)* (1987) i 2) el manuscrit *Usatges de Tivissa, Vandellòs i Coll de Balaguer. Informació d'en Borràs de Pegueroles* (2022).

L'estudi històric que el precedeix ha intentat d'ésser només un preàmbul per tal de fer més assequibles els documents, les persones, els fets i els llocs. És història feta solament a través dels mateixos documents. Per tant, un treball d'enriquiment de l'estudi històric és un repte que, a partir d'aquestes fonts, resta per als historiadors naturals d'aquesta baronia. Tot i que aquesta història, que aquí presentem, ja va ser publicada dins la nostra obra *Les nostres arrels* (1991), considerant els anys transcorreguts, és natural que hi hàgim fet unes poques correccions puntuals tant de forma com de contingut, la qual cosa en cap manera desvirtua el valor que té l'obra.

Aquests documents que ara presentem revesteixen un particular interès, no solament per a la història de la nostra terra sinó també pel que fa referència a l'onomàstica, la toponímia i l'antroponímia. Per això, aportem uns índexs corresponents tant als noms de lloc com als noms personals que hi figuren. Així mateix, oferim un lèxic català ordenat alfabèticament. Aquest lèxic pertany als documents que apareixen escrits totalment en català, o bé a fragments en català dins d'altres documents, i les notes dorsals que hi ha en la majoria.

LA NOSTRA EDICIÓ

La sèrie cronològica de documents que ara oferim, transcrits dels fulls i pergamins originals, comprèn en primer lloc la data. Aquesta data s'adapta al sistema cronològic actual, els anys comencen el primer de gener. Es reconverteix, per tant, les dates que en els documents originals apareixen pel còmput o sistema florentí que iniciava els anys el 25 de març. En atenció a això, tots els documents el text dels quals conté una data dins aquest sistema florentí i, a més, compresa entre l'1 de gener i el 25 de març, han estat sotmesos a una correcció amb l'augment d'una xifra en les unitats de l'any. Tot això per tal d'evitar confusions a qui està acostumat a estudiar la història d'acord amb el còmput actual.

En segon lloc, els documents van precedits d'un resum fonamental i regulat per als historiadors professionals; i un altre més minuciós per a ajudar els no tan iniciats en el llatí i la història a comprendre el valor dels documents llatins d'escrivans i notaris.

Tot seguit, indiquem la signatura ADM (Arxiu Ducal de Medinaceli) amb la indicació del lligall i del número corresponent, la qual cosa permetrà, si és necessari, confrontar o enriquir el document transcrit amb l'original de l'arxiu. A més a més, aquesta signatura va precedida de la lletra A per als documents que són originals, i les lletres B o C per a les còpies autoritzades simples.

TRANSCRIPCIÓ

Oferim els documents transcrits de les formes de lletres carolina i gòtica al sistema actual de lletra d'impremta. A la transcripció de tots els documents hem desenvolupat les abreviatures i normalitzat l'ús de les majúscules i la puntuació; i, a més, hem respectat la numeració romana en tots els casos. En els textos llatins hem respectat rigorosament les grafies de l'original; mentre que, pel que fa al català, hem regularitzat l'ús de la *u* i la *v*, de la *i* i la *j*, hem emprat l'accentuació del català actual i hem separat els mots per mitjà de l'apòstrof (proclisi), guionet i punt volat (enclisi), aquest últim per a indicar les elisions que avui no tenen representació gràfica. D'altra banda, l'acabament de cada línia ve marcat amb una barra (/) en el mateix text; al marge esquerre va indicat amb una xifra el final de la línia antecedent. L'acabament de cada foli ve marcat amb dues barres (//) i la xifra corresponent. Les lectures dubtoses estan indicades entre claudàtors dintre del text; i les

lectures impossibles, sigui per deteriorament del text o per altres causes, s'indiquen amb punts suspensius entre claudàtors ([...]).

La tasca ha estat difícil o, si més no, feixuga. Hores i hores d'investigació, de comparar, d'observar..., però creiem que ha valgut la pena.

Per acabar, sols ens resta expressar el nostre agraïment a l'Ajuntament de Vandellòs i l'Hospitalet de l'Infant i a tota la gent del seu terme per l'impuls constant i efectiu per a realitzar aquesta obra. Així mateix, donem les gràcies a la Casa Ducal de Medinaceli i als seus arxivers Joaquín González Moreno i Antonio Sánchez González, els quals ens varen ajudar en la consulta de tota aquesta documentació i ens varen facilitar la fotografia d'algun document quan calia fer-ho, degut al seu estat.

Això ho escrivíem l'any 1990, però el llibre no va arribar a la impremta. Passats els anys, ens preocupava que aquest treball ingent no tingués divulgació en els àmbits científics i culturals de Catalunya.

L'any 2021, vàrem fer una gestió amb el senyor Josep Maria Sans i Travé: li enviàrem l'arxiu de l'obra, al mateix temps que li demanàrem si era possible de promoure'n la divulgació dins les prestigioses publicacions de la Fundació Noguera. Tot varen ser facilitats per la seva part.

Ja jubilats, ambdós autors podem, amb satisfacció, presentar al públic i a la comunitat científica aquests diplomes medievals de la baronia d'Entença. No hem sembrat en va, heus aquí la nostra collita. Moltes gràcies al senyor Josep Maria Sans i Travé, així com a la corporació de patrons de l'esmentada Fundació Noguera.

MANUEL ROMERO TALLAFIGO i MARIA TERESA PALET PLAJA
Sanlúcar de Barrameda-Palamós

.

FUNDACIÓ NOGUERA

«Mapa del Principado de Cataluña y condado del Rosellón», de 1764, per D. Francisco Xavier de Garma y Duran. Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya (ICGC)

FUNDACIÓ NOGUERA

FUNDACIÓ
NOGUERA

ESTUDI HISTÒRIC DE LA BARONIA D'ENTENÇA

Creiem que la seqüència documental dels diplomes de la baronia d'Entença, que presentem al llibre, és prou expressiva, tant pel que fa a la cronologia com als autors i continguts, d'un període històric fonamental en la configuració dels pobles de Tivissa, Vandellòs, Pratdip i Móra. Les introduccions i els extractes que precedeixen la transcripció documental i, fins i tot, la seva lectura en llatí o en català antic per als més experts, donaran una gran fruïció històrica als que sentin «aquesta» història. És per tot això que no farem una història total, sinó que més aviat deixarem als propis del país que facin la seva història a partir dels documents i d'aquesta publicació. Ningú més ben preparat que un natural, coneixedor arrelat de la terra, per a demanar-li-ho.

La història que presentem aquí tan sols pretén fer més intelligibles els documents per part d'una persona que ha esmerçat moltes hores a desxifrar documents, pergamins i papers en lletres carolíngies i cortesanes antigues; que els ha corregit i extractat i que els ha confrontat amb la bibliografia existent. Tracta d'explicar i enunciar les institucions que apareixen diverses vegades i de fixar els titulars de la baronia d'Entença. D'aquí venen les breus biografies dels personatges i l'estudi de l'organització institucional i administrativa que es basa en uns documents que els seus titulars varen conservar per a defendre llur patrimoni principalment i, de manera molt difusa i segonament, per a fer història.

La baronia d'Entença

Vandellòs, Tivissa, Móra i Pratdip varen formar part d'un bloc d'estats senyorials i nobles de Tarragona, a Catalunya, des

de l'any 1174 fins a 1837, data en la qual passa a la jurisdicció de l'Estat espanyol. El conjunt unitari d'aquest bloc prengué des de 1324 l'apel·latiu de *baronia d'Entença*. Els diversos senyors de la baronia (els Castellvell, els Subirats-Sant Martí, els Entença, els Prades, els Cardona i els Medinaceli) tenien la jurisdicció civil i criminal, fiscal i política sobre els termes dels castells i de les viles de Falset, Tivissa, el Masroig, Marçà, Altafalla, Garcia, Móra, Pratdip i, en conseqüència, sobre l'Hospitalet de l'Infant, Darmós, Mas dels Guiamets, Banyoles, Masriudoms, Llaberia i Vandellòs. Bernat Josep Llobet, arxiver i historiador de Cardona, al segle XVII emmarcava la baronia amb quatre llegües catalanes grans de nord a sud i amb tres i mitja de llevant a ponent.[1]

Aquesta baronia, dins dels múltiples dominis dels Cardona i dels Medinaceli, representava un país fèrtil, amb grans terrenys, grans viles i pobles, boniques i riques muntanyes, fruites, gra, arbredes, fonts i minerals com l'or, la plata, el plom i l'alcofoll. «Aquests darrers —escrivia l'anteriorment esmentat Llobet— són suficients per a enriquir i mantenir la majoria dels seus habitants, i en la qüestió dels minerals sobrepassa de molt aquesta baronia no tan sols al veí comtat de Prades, sinó també, amb l'excepció del ferro i l'estany de les muntanyes dels Pirineus i les pedres precioses de la muntanya del Montseny, a totes les altres parts de Catalunya.»[2]

El topònim aragonès Entença arriba a aquesta baronia, fundada el 1174 per catalans, a través d'un dels titulars, Guillem d'Entença (1294-1321), que tancà el llinatge, establert a Catalunya, al morir estèril i sense fills. Disposa dels seus béns a favor del rei d'Aragó i comte de Barcelona Jaume II (1291-1327). Aquest rei, havent rebut la baronia de Guillem d'Entença, la denomina diverses vegades, de la mateixa manera que ho faran els seus successors, en els privilegis d'erecció del comtat de les Muntanyes de Prades i altres escriptures, com a «baronia que fou del noble Guillem d'Entença».[3] Des d'aquest primer esment del rei va passar a ser un nom usual a tots els documents que arriben fins al segle XIX i,

1. Bernat Josep LLOBET, *Recopilación e Inventario de los autos y escrituras de la Baronía de Entenza*, Falset, 1667. Manuscrit. Vegeu foli 1. Es tracta d'un magnífic inventari en què s'extracten i es relacionen un per un els documents de la baronia d'Entença. Amb aquest motiu, l'autor aprofita per fer història i geografia del lloc i per a mostrar el que ell va conèixer a la baronia cap al 1667.

2. B. J. LLOBET, *Recopilación...*, foli 3.

3. Vegeu els documents 33, 36 i 37 d'aquesta col·lecció.

encara actualment, a l'Arxiu Ducal de Medinaceli hi ha una secció d'Entença separada de la de Prades. Els Castellvell, fundadors, els Subirats-Sant Martí i els Entença exerciren la baronia durant cent quaranta-vuit anys sense cap altre títol que el de simples senyors.[4]

L'arxiver Bernat Josep Llobet l'anomenà «baronia supernumerària de Catalunya» per no ser de les nou principals, les antigues, erigides per l'emperador Carlemany. La publicació en aquest llibre d'aquests documents, conservats a l'Arxiu Ducal de Medinaceli, permet definir tots els aspectes d'aquesta baronia i, al mateix temps, rebutjar llegendes com la del morisc Entença, convertit al cristianisme, al qual el comte Ramon Berenguer IV (1131-1162) feu entrega d'aquestes terres.

RAMON BERENGUER IV, COMTE DE BARCELONA I PRÍNCEP GOVERNANT D'ARAGÓ, I EL REI ALFONS II D'ARAGÓ, PROTAGONISTES DE LA RECONQUESTA CRISTIANA DE LA BARONIA

La confirmació i l'amalgama morisca i cristiana de la baronia té molt a veure amb la generació de pobladors i conqueridors que varen acompanyar Ramon Berenguer IV (1131-1162) i Alfons II (1162-1196), a més de príncep d'Aragó i rei d'Aragó, respectivament, comtes de Barcelona. Ells dirigiren els guerrers i polítics forjadors de la Catalunya Nova, de la Catalunya Tarraconense, la del feudalisme suau i mitigat, de la tolerància i del seny. És la generació que utilitzà el nom de Catalunya com a nom d'una pàtria i d'un país ben delimitats, després de la reconquesta de la vall de l'Ebre a Tortosa.

Ramon Berenguer IV, l'impulsor dels cenobis cistercencs de Poblet (1151) i Santes Creus (1159), va establir un conveni i una carta de seguretat amb els sarraïns i moriscos de Móra, Garcia i Tivissa. Aquest document firmat per protagonistes com Pere, mestre del Temple, Guifré, bisbe de Tortosa, i Guillem de Castellvell, és un paradigma medieval del respecte pels drets humans, de la deferència a l'home vençut, de la convivència de religions, de la solidaritat i la bona entesa entre races, que creiem important assenya-

4. Blanca GARI, *El linaje de los Castellvell en los siglos XI y XII*. Bellaterra, Barcelona: Institut d'Estudis Medievals, 1985 («Medievalia Monografies»; 5), p. 203 i ss. El llibre és fonamental per als habitants actuals de la zona, donats el profund tractament i la varietat de fonts que utilitza per a l'estudi dels fundadors nascuts a la baronia.

lar per la seva transcendència en la futura argumentació històrica de la baronia d'Entença.

El document, que no es conserva a l'arxiu Ducal de Medinaceli, però sí a la carpeta 636 de la secció Órdenes militares del Archivo Histórico Nacional (Madrid), proclama el respecte als costums musulmans, fins i tot els més volguts i apreciats, sense que això els suposi coacció o maltractament. Els és garantit el sistema de justícia islàmica per a la instrucció i l'aclariment de delictes i plets. De manera que cap cristià podia ser jutge de moriscos; només l'alamí o batlle morisc. Es manté el règim de propietat i herències segons la llei i el costum musulmans.

Les mesquites són reconegudes i respectades amb totes les seves honors i heretats annexes. S'estableix la llibertat d'apostasia: «Si es vol, sigui cristià, si es vol, sigui morisc.» Davant de la fugida d'un esclau morisc, tan sols es podia anar a cercar-lo a quatre cases morisques, i en cas de ser trobat en alguna d'aquestes, el qui l'ocultava no podia ser jutjat ni castigat. Cap cristià tenia dret a entrar per la força als domicilis sarraïns.

Els és prohibit de pagar rendes i traüts als cristians, excepte quan ho facin mitjançant els batlles comtals o reials. De la mateixa manera, queden exempts de la host o servei d'armes. Encara que no es digui en aquest document, això comportaria que la població musulmana de la baronia hauria d'acomplir treballs agrícoles per al senyor i la realització d'obres públiques (reparació de forns, molins, fàbregues o ferreries, etc.).

La data d'aquest document, important per a definir la radicació i instal·lació dels moriscos a la baronia, no ens és donada. Tan sols coneixem la data de la còpia en llatí, però preparada amb un ampli espai entre línies per a escriure la traducció a l'àrab, i confirmada pel rei Alfons II, el 3 de maig de 1176, a més de l'acceptació i la signatura de Guillem de Castellvell, que feia quasi dos anys que ja era el titular de la baronia.

GUILLEM DE CASTELLVELL, PRIMER SENYOR DE LA BARONIA (1174-1176): LA CONSTITUCIÓ DEL FEU DE TIVISSA, MÓRA, GARCIA I MARÇÀ

Guillem era del llinatge dels Castellvell, senyors del Castellvell a la marca del Penedès, llinatge arrelat allí, que va acompanyar brillantment Ramon Berenguer IV en la conquesta del castell de Siurana a les muntanyes de Prades.

FUNDACIÓ NOGUERA

Guillem rep a Perpinyà, un dia de desembre de 1174, d'Alfons II, el territori fonamental d'allò que seria la baronia: els castells reials de Tivissa (*Teuiza*) Móra, Garcia (*Carzeia*) i Marçà (*Marzano*).[5] Castellvell rep els castells amb totes les seves propietats i utilitats, amb els límits, les rodalies i els termes que havien tingut o tenien en temps dels sarraïns. Encara que va entregar totes les utilitats al rei, aquest li retingué la plena propietat o dret alodial. És a dir, li ho donava en feu o vincle de fidelitat i solidaritat, donat que Castellvell i llurs successors havien de donar la potestat dels castells, en temps de pau i de guerra, cada vegada que els fos sol·licitat pel rei o els seus missatgers per a constituir i formar la host i la cavalcada. De fet, aquest vincle feudal requeria el lluïsme o autorització reial per a fer qualsevulla transmissió de domini per venda, donació o simple canvi.

Aquesta cessió reial no sembla gratuïta. Guillem manifesta que perdona i allibera el rei Alfons II dels cinc mil maravedís que el seu oncle Albert de Castellvell li havia destinat en herència com a nebot, i, a més, dels deutes per campanya de Montpeller, empresa pel rei Alfons per establir la seva plena sobirania a la Provença, títol que el rei d'Aragó ostentava com a marquès (*marchio Provincie*).

L'escrivà reial Guillem Bassa va fixar, per a la història, el primer document de la futura baronia d'Entença i de la col·lecció que presentem. L'acompanyen els signes i les signatures de personatges històrics a la conquesta del territori tarraconense com Guillem d'Acarraz, Guerau de Iorba i Ramon de Montcada.

No es fa menció en aquest document fundacional dels castells de Falset i Altafalla, «essent el de Altafalla, llavors, cap i el més encinglerat fort i principal d'aquesta baronia» —segons el ja citat Llobet.[6] Sí que és un fet que la filla de Guillem de Castellvell, Alamanda de Subirats, al primer terç del segle següent, s'intitula com a hereva i senyora d'Altafalla, Falset, Tivissa, Garcia, Marçà i Pratdip.

Guillem, el fundador de la baronia, es casà amb Balasquita[7] de Vilademuls, germana de Berenguer de Vilademuls, arquebisbe de

5. Doc. 1.

6. B. J. LLOBET, *Recopilación...*, foli 7. *Altafalla*, i no *Altafulla*, és el nom que apareix als documents i a la *Recopilación* d'aquest autor.

7. Doc. 2. Aquest document comença així: «Sigui conegut per tothom que jo, Guillem de Castellvell, i la meva esposa Bleschita...» Blanca Gari a l'obra citada l'anomena Balasquita.

FUNDACIÓ NOGUERA

Tarragona que fou assassinat amb espasa per Ramon Guillem de Montcada l'any 1194.[8] D'aquest matrimoni varen néixer tres fills: Albert, Guillema i Alamanda. Albert es quedà solter. Guillema es casà amb Ramon Guillem de Montcada, de llinatge molt transcendent en aquesta zona tortosina. Alamanda es casà amb Guillem de Sant Martí i Subirats, llinatge important al Penedès.

Guillem, el pare i fundador, el veiem, gairebé dos mesos més tard, de nou a Montpeller, cedint el domini útil d'un hort a «l'horta de Tivissa» a Ponç Iborra. Els Castellvell donaren la meitat de les llavors i l'arranjament del castell. Iborra donà a Castellvell la meitat de les seves collites.

ALBERT DE CASTELLVELL, SEGON SENYOR DE LA BARONIA (1176-1205): LA POBLACIÓ DE VANDELLÒS

A Albert de Castellvell no se li coneixen ni esposa ni fills. És per això que hereten les seves germanes: Guillema, a Castellvell del Penedès, i Alamanda, a la baronia tarragonina. Aquí es perd el llinatge Castellvell, donat que Alamanda prendria l'apel·latiu de Subirats-Sant Martí. Albert, per altra banda, se'n va anar a la quarta croada contra els turcs, dirigida pels normands de Sicília i els venecians, i predicada pel papa Innocenci III l'any 1200. Es duu a terme de 1202 a 1204. Albert no tornà, si ens fonamentem en el fet que, el 7 de gener de 1206, la seva germana petita Alamanda, casada amb Ferrer de Subirats-Sant Martí, apareix com a senyora de la baronia que posteriorment seria dels Entença.

Vandellòs (*Valdelors*), el *vallis laurorum*, vall dels llorers, era un lloc estratègic, important per a la defensa dels punts vitals conquerits recentment a la vora de l'Ebre, així com una via rellevant i natural per al trànsit de mercaderies. Valdelors assegurava com un punt més l'entramat Saragossa-Tortosa-Barcelona, i Lleida-Tortosa. Mantenia el flux agrícola de la fèrtil vall de l'Ebre cap al comtat de Barcelona i països d'Occitània. A més, assegurava, cara a mar, en zona de costes desertes, l'estabilitat de la baronia recentment establerta.

En un fred 20 de desembre de 1191, Albert de Castellvell II, senyor de la baronia, i Arnau de Fonollar, castellà del castell de

8. Blanca GARI, *op. cit.*, p. 205. Miquel COLL I ALENTORN, *La llegenda de Guillem Ramon de Montcada*, Barcelona, 1957, p. 366 i ss.

Tivissa, determinen en una bonica i encantadora carta de poblament els límits de Vandellòs dins del gran terme de Tivissa.[9] Les petges del temps al document de pergamí no permeten estudiar-lo amb una precisió completa, però sí, com a mínim, sabem que per llevant limitava amb el riu Llastres (*Ullastre*): al sud, amb el mar (*in flumine maris*) fins a Caladoques; per ponent, amb el torrent de Navalles; i al nord o cerç, amb el torrent de *Valdelors*, torrent que dona un nom bell al lloc. El llorer és una planta consagrada al déu Apol·lo, déu de la llum i conductor del carro del Sol, habitant amb les muses al Parnàs, en una vall entre rius. Vandellòs, *Valdelor*, és vall de poesia, música i art.

El propulsor i motor de la nova població és un tal Ramon de Riudoms, que devia atraure i fixar a la vall dels llorers dotze pobladors. Aquest és el nombre dels apòstols de Crist, de les tribus d'Israel i dels mesos de l'any. Potser entre aquests dotze primers pobladors hi ha Bertranet, àlies de Beltrà de Castellet, Joan de Llaberia (*Iovan de Labaria*) i un sarraí anomenat Mabilia. Cristians i sarraïns són els testimonis que recollí l'escrivà, un cistercenc, monjo tal vegada de Poblet o Santes Creus, que com a bon cistercenc es diu Bernat.

Castellvell i Fonollar, que comparteixen el senyoriu al terme de Tivissa, imposen a Riudoms una condició fonamental: els pobladors han d'habitar la terra, arrelar-hi i establir-se definitivament a «Valdelor: Populatores sint habitatores et statores».

Ramon de Riudoms va rebre unes terres de Vandellòs amb domini directe i plena propietat, lliure de traves i de censos. Evidentment, i a menys que es digui el contrari, va escollir Masriudoms. Més endavant, tal com es veu en la col·lecció documental, en temps de l'infant Pere, aquesta masia retorna al senyoriu, mitjançant la compravenda als hereus d'Alegret Taudell.

Tot i això, Riudoms també rep tots els traüts o tributs dels habitants pobladors, a més dels drets de pastura i boscos i altres (aigües, caça). Finalment, queda molt clar que els únics senyors de Vandellòs són Albert de Castellvell, per una banda, i Arnau de Fonollar, per l'altra. Mai se'n podria proclamar d'altres llevat dels seus successors. Vandellòs sempre va romandre sotmès a la jurisdicció de la baronia.

9. Doc. 4.

FUNDACIÓ NOGUERA

L'escrivà Bernat també fa constar que Albert, quatre dies abans, a la població de Vandellòs, promou la plantació de vinyes a l'*algira* o illeta dels Xueps, a més del que posteriorment seria la població de Banyoles, a la vora de l'Ebre. És promoguda mitjançant pagesos sarraïns amb un curiós sistema de complementació i de propietat. Els testimonis d'aquest contracte són cristians i entre ells potser hi ha el primer rector o capellà de Tivissa, després de la Reconquesta: Ramon, capellà de Tivissa (*capellanus Teuiza*).[10]

No tota la tasca de repoblació de terres d'Albert i el seu pare ha quedat reflectida a l'arxiu, donat que sovint es feu sense el suport documental, segons era ús i costum a Tivissa. Al llarg dels segles apareixen capbreus en què els veïns dels castells feien declaració de tot el que devien al senyor i quan havien de pagar-ho, i declaraven que no tenien carta de propietat («No n'havem carta d'acapte»).[11]

El cert és que Vandellòs és una repoblació, que, amb les que vindrien després de Coll de Balaguer, Banyoles i Llaberia, enfortiria un entramat de castells i torres, presidits pel de Tivissa, que marcaven el límit de la rodalia: la Quereta de Banyoles, puig Pedregós, coves de l'Estaler, clot de Pegueroles, mallada del Lledó, mallada dels Ramaders, puig més alt de Montagut, barranc del Codolar, torrent del riu Llastres, serra de Santa Maria, Portell Roig, Roques de la Graella i el mas d'en Rocamora.

ALAMANDA DE SUBIRATS-SANT MARTÍ, TERCERA SENYORA DE LA BARONIA (1205-1244), DE L'HÀBIT TEMPLER

Alamanda succeeix el seu germà Albert. Alamanda és el nom d'una flor de color groc i forma acampanada. Exerceix com a senyora de la baronia sense el seu consort, Guillem de Subirats-Sant Martí, «nobilíssim cavaller» i senyor dels castells de Sant Martí,

10. Doc. 3. Al document es parla d'un lloc anomenat Banyoles, al costat d'una illeta o *algira* de les que forma l'Ebre al seu pas pel terme de Tivissa. Tal com passa avui, aquestes terres eren molt fèrtils, ja que hi apareixen les finques de Castellvell i de Fonollar, que compartien el senyoriu de Tivissa, segons es demostra pels límits que relaciona aquest document.

11. A Vandellòs Albert de Castellvell va establir una heretat per a Berenguer Pallarès, Ramon Pallarès i Pere Rocha, el 27 de març de 1197. Va fer la carta Miquel Clergue, notari de Tivissa. Vegeu Maria Teresa PALET PLAJA i Manuel ROMERO TALLAFIGO, *Capbreu de la Baronia d'Entença (s. XIV)*. Tarragona: Institut d'Estudis Ramon Berenguer IV, 1987, p. 52.

FUNDACIÓ NOGUERA

Subirats i Olèrdola, i a la documentació apareix com a principal titular del domini.

Entrem en una època en la qual la baronia és de titulars femenines, tant Alamanda com després la seva neta, també Alamanda. Els barons intermedis passen desaparcebuts, entre 1205 i 1254, ja que el fill d'Alamanda de Subirats, Ferrer de Sant Martí, casat amb Saurina de Cervera i pare d'Alamanda —la neta, casada amb el primer Entença—, cedeix tots els seus drets en vida de la seva mare Alamanda i es queda amb els castells del Penedès.[12]

El primer acte de govern d'Alamanda és fer una llista de les rendes, els serveis i les jurisdiccions dins del castell de Tivissa i establir clarament el repartiment que havia de fer usualment amb el castellà Arnau de Fonollar. La castellania de Tivissa era un subfeu establert pels Castellvell a favor del llinatge dels Fonollar, els quals com a castellans veiem que administraren Tivissa des d'Albert de Castellvell (1176) fins a l'any 1409, en temps del comte Joan de Prades. El 7 de gener de l'any 1206, 1205 de l'estil de l'Encarnació, Arnau de Fonollar, en compliment d'un comandament de la seva senyora Alamanda, va fer un memorial de totes les jurisdiccions i dominis que havien tingut llurs avantpassats i ell mateix, per feu, al castell de Tivissa i la seva rodalia o terme.[13]

El castellà Arnau de Fonollar compartia amb Alamanda, la seva senyora, les quarteres o quartes parts de tots els animals salvatges caçats al terme del castell; els traüts o tributs que pagaven en carn o diner els veïns que utilitzaven les pastures o els herbatges; l'impost de núpcies o casament de parelles sarraïnes; les rendes procedents de les penes imposades per la justícia criminal; les quarteres de les collites de terres tingudes per sarraïns; el *loceu*, lloçol o traüt del monopoli de la ferreria o fàbrega; les tasques o onzens de collites dels pagesos de Vandellòs; els tributs dels aprofitaments dels boscos del terme; les rendes dels forns de pa i ceràmica, o fang, de Tivissa, que eren, com les ferreries, un monopoli senyorial; les corredures o impostos del pes de coses que es compraven i venien; les lleudes o impostos pel pas de bestiar estranger pel terme de Tivissa, i l'impost de les meretrius sarraïnes. Compartien també, senyora i castellà, els treballs obligatoris que la població sarraïna havia de prestar, amb llurs persones o amb llurs bèsties, com ara

12. B. J. LLOBET, *Recopilación...*, f. 8.
13. Doc. 5.

FUNDACIÓ NOGUERA

l'obligació de jova o cavat de vinyes o les primícies dels fruits dels horts moriscos, o les cistelles amb els primers fruits de l'hort.

El castellà era senyor directe i exclusiu dels camps i de les vinyes de Banyoles, Algira, Tartacó, la Roja, Vallmolí, Gavadà i l'Alquebla; de l'hort al costat de la porta del castell de Tivissa, i d'altres horts dispersos. En aquests horts hi tenia dos molins fariners i un de draper. Eren les terres i finques que encara al segle XVII es coneixien a Tivissa com d'en Fonollar.

El castellà, com Alamanda, la seva senyora, tenia un batlle. D'aquesta manera els habitants de tot el terme de Tivissa varen tenir dos batlles, el del senyor i el del castellà. No obstant això, la població morisca era administrada tan sols per un alcalde o alamí i quedava exempta de l'acció i jurisdicció dels dos batlles anteriors.

Arnau de Fonollar, el vell castellà repoblador de Vandellòs, va tenir dos fills, Bernat i Arnau. El 5 de febrer de 1231, després de la mort del vell Arnau, el primogènit Bernat, al cap d'un any de prendre els hàbits de l'orde militar de Sant Joan de Jerusalem, va cedir al seu germà Arnau la castellania de Tivissa, que tenia com a feu sota la senyoria d'Alamanda de Subirats. Ja coneixem tres graons del llinatge Fonollar a Tivissa; els tres primers.[14] Alamanda de Subirats va ser dona d'aliances polítiques amb els seus veïns poderosos: confraternitza institucionalment amb l'orde dels templers l'any 1218, mitjançant el pagament anual d'un cens de vint sous per la festa dels Sants;[15] i, a més, concedeix les pastures i els drets de la carn dins del terme de Tivissa, gratuïtament, al bestiar dels monestirs de Santes Creus i Vallbona, cap als mesos de febrer i abril de l'any 1228.[16]

El 1242, per tal d'enfortir la baronia, i d'acord amb el rei Jaume I, concerta el casament de la seva neta Alamanda amb Guillem d'Entença, «nobilíssim cavaller», senyor dels llocs de Rafales i Llitera a Catalunya, de Castellnou i Puig de Santa Maria, prop de Sogorb, al regne de València, d'Entença al comtat de Ribagorça i molts altres llocs d'Aragó. Guillem era de família reial, nebot de la reina Maria d'Aragó i cosí del rei Jaume el Conqueridor. El

14. Doc. 11.
15. Doc. 7.
16. Docs. 9 i 10.

FUNDACIÓ NOGUERA

seu pare té molta anomenada a les cròniques de la reconquesta de València.[17]

No s'ha explicat per què els fills d'Alamanda de Subirats, Ferrer de Sant Martí i Subirats, per una banda, i Blanca de Portella, per l'altra, varen cedir els drets a la seva filla i neboda, i exclogueren el fill i nebot, respectivament, Hug de Sant Martí. Crec que la raó és la importància de l'entroncament de la baronia tarragonina amb un llinatge, llavors, tot just havent conquerit València, poderós i influent. Potser per això, Ferrer de Sant Martí, fill d'Alamanda de Subirats, va donar a Alamanda, la seva filla, desposada amb Guillem d'Entença, els castells que tenia a la Ribera d'Ebre, amb l'excepció del castell de Garcia, que tenia Blanca, la seva germana, casada amb Bernat Portella.[18]

Si Garcia surt de la baronia, hem de dir que Pratdip ja apareix el 1174 en el el document 1 de Guillem de Castellvell i posteriorment és mencionat en aquests temps d'Alamanda, amb motiu del casament de la seva neta, la jove Alamanda, amb el primer Entença, Guillem.[19] Més tard, el net d'aquest, Guillem d'Entença, l'esmenta l'any 1313 com un castell i vila que, a més de Tivissa, Móra, Falset i Marçà, formava part de la baronia.

Aquestes circumstàncies feren que Bernat Josep Llobet llencés la teoria que Pratdip fou fundat i edificat en el període de 1174 a 1244. Fou una hipòtesi fonamentada exclusivament en les notícies dels documents dipositats a l'Arxiu Ducal dels Cardona.[20] Està clar que segons el document 1 de la nostra col·lecció un oncle de Guillem de Castellvell el va tenir molt abans de 1174. Avui sabem que Pratdip ja està documentat el 1154.[21]

---

17. B. J. LLOBET, *Recopilación...*, f. 9. Segons el document 13 de la col·lecció, el dot que va rebre Guillem d'Entença pel casament amb Alamanda fou la baronia d'Entença, excepte el castell de Garcia, que era de Blanca Portella, tia de la casada. Si el nou matrimoni no procreava fills, la donació quedava anul·lada. A la concessió d'aquest dot i en aquest casament intervé, tal com es veu en aquest document, el rei Jaume I, rei d'Aragó, València i Mallorca, comte de Barcelona i d'Urgell i senyor de Montpeller.

18. Docs. 13 i 14. Al testament de Berenguer d'Entença, fill de Guillem d'Entença i Alamanda, que recollim i transcrivim amb el número 22, es reconeix que el pare d'Alamanda, Ferrer de Sant Martí, va rebre una quantitat de diners per la renúncia als seus drets a favor de la seva filla.

19. Doc. 13.

20. B. J. LLOBET, *Recopilación...*, f. 273: «El més cert és que Guillem de Castellvell i Ferrer de Sant Martí foren senyors del seu territori i terme i que en el seu temps es devia edificar aquest lloc i castell de Pratdip.»

21. Vegeu *Onomasticon* s. v., *Pratdip*.

Alamanda va establir dos molins fariners nous al terme de Tivissa, amb fàbriques i moles noves, als llocs de la Roja i l'Algar respectivament. El moliner Bernat Pasqual, de Tortosa, els rep d'Alamanda de Subirats el 18 d'agost de 1226.[22]

ALAMANDA D'ENTENÇA, QUARTA SENYORA DE LA BARONIA (1244-1256)

El seu casament amb Guillem el 3 de febrer de 1242, que suposà l'apel·latiu d'Entença, li reportà la titularitat de la baronia, després d'una forta compensació al seu germà Ferrer de Sant Martí l'any 1244. Des de llavors ja es pot anomenar la baronia, amb tota la propietat i sense anacronisme, com a baronia d'Entença.

Alamanda va sobreviure al seu espòs Guillem d'Entença, ja que ella tota sola, patint una greu malaltia, va fer el darrer testament a favor d'un fill, Berenguer d'Entença, que encara no tenia els quinze anys. Era l'únic descendent i per això estava previst en testament que en cas de morir Berenguer d'Entença la baronia retornés al seu oncle Ferrer de Sant Martí. La tutela del menor d'edat es va encomanar a l'arquebisbe de Tarragona.[23] Alamanda va disposar de ser enterrada al monestir de Vallbona i va deixar en llegat al monestir de Santes Creus unes rendes procedents de Falset perquè celebrés el seu aniversari.

Mentrestant, malgrat l'entronització dels Entença, continua la saga dels Fonollar a la castellania de Tivissa: el 25 d'agost de 1249, Guillem de Fonollar, fill de Bernat, casat amb Elisenda, i pare de set fills, fa testament. Fa llegats a les seves cinc filles, Gerarda, Agnès, Sança, Sibília i Saurina, monges de Casunes, Vallbona, clarisses pobres de Tarragona i Bonrepòs, i dos fills, Bernat i Dalmau. Aquest darrer és declarat hereu del feu de la castellania de Tivissa; i com un altre graó apareix el net Arnau.[24] El castellà Guillem de Fonollar, com a home tivissà, es declara devot dels altars de Santa Maria i Sant Joan Baptista de l'església de Tivissa, als quals llega diners. Tampoc oblida encomanar misses a les capelles de Llaberia i Vandellòs, dins de la rodalia o terme del castell de Tivissa.

22. Doc. 12.
23. Doc. 16. En aquest document es fa menció per primera vegada de l'església de Pratdip.
24. Doc. 15.

FUNDACIÓ NOGUERA

BERENGUER D'ENTENÇA, CINQUÈ SENYOR DE LA BARONIA (1256-1294), LA REPOBLACIÓ DE COLL DE BALAGUER

Berenguer, casat amb Galbors, fou pare de dotze fills, set nois i cinc noies: Teresa, monja de Bonrepòs, Jussiana, monja de Sixena, Saurina, Alamanda, casada, i Margarida, monja.

Els fills eren Ponç, Hug, Bernat Guillem, Ramon, Gombau, frare de l'orde de Sant Joan de Jerusalem i de Calatrava, Berenguer, hereu dels castells al regne de València, i Guillem, el primogènit, l'hereu universal i dels castells a Catalunya, entre els quals hi ha la baronia tarragonina d'Entença. Manca un fill o filla, ja que al testament de Berenguer apareix com a no nascut al ventre prenyat de Galbors. Berenguer fou enterrat al monestir d'Escarp.[25]

Berenguer pare fou un home guerrer que posà les seves armes al servei dels reis. Juntament amb cinc cavallers, entre els quals hi havia Dalmau i Bernat de Fonollar, castellans de Tivissa, i Pere Carbó, repoblador de Banyoles, va acudir a la presa de Morella, amb el rei Jaume I el Conqueridor (1213-1276). Amb el rei Pere III el Gran (1276-1285), va lluitar contra França i el Papat, i assistí, acompanyat dels seus fills Guillem i Berenguer, el 29 de setembre de 1285, al coll de Panissars quan el rei de França, Lluís IX, entrà a Girona. El 1287, acudí a la presa de l'illa de Menorca pel rei Alfons III el Liberal. Aquests fets són testimoniats per un tivissà, en Borràs (*Boraç*), cap a l'any 1324, en el manuscrit «Usos i costums del terme de Tivissa» que es troba a l'Arxiu Ducal de Medinaceli.

Per una altra banda, la historiografia catalana, basant-se en documents de plets de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, ha subratllat les contínues cavalcades de Berenguer d'Entença i els seus dos fills, Guillem i Berenguer, contra els seus veïns els templers i els Montcada, per qüestions de les lleudes o passatge de barca pel riu Ebre, que els templers cobraven a Ascó i l'Entença a Móra. En aquestes contínues hostilitats i guerres per la ribera de l'Ebre es va forjar la personalitat dels Entença més coneguda de la història catalana, motiu pel qual és posseïdor d'un nom de carrer impor-

25. F. CARRERAS CANDI, «Entences i Templers a les muntanyes de Prades (1279-1300)». *Butlletí de la Reial Acadèmia de les Bones Lletres de Barcelona»*, 13, any IV (1904), p. 217 i ss. Basant-se en un plet custodiat a l'Arxiu de la Corona d'Aragó (Barcelona) es fa una visió dels fets bel·licosos de Berenguer d'Entença, pare i fill. Per altra banda, en Borràs, veí de Tivissa, en el seu manuscrit «Usos i costums de Tivissa», Arxiu Ducal de Medinaceli, Entença, lligall, 14, doc. 542 rememora els fets que atribuïm a l'apartat a Berenguer d'Entença.

tant a Barcelona. Aquest Berenguer d'Entença, fill, no és el senyor de la baronia tarragonina i menys encara el repoblador de Coll de Balaguer. És precisament el seu segon fill, l'hereu dels castells al regne de València. Amb almogàvers o soldats mercenaris va ajudar el seu pare, Berenguer, i el seu germà gran, Guillem, en les guerres per a foragitar els templers i els Montcada a Banyoles, Tivissa i Móra.

Tot i així, la celebritat del segon fill de Berenguer d'Entença, senyor de la baronia, li ve de la participació amb els almogàvers al servei de Frederic II de Sicília. Amb el mateix nom que el seu pare i capitanejat per Roger de Flor, després de la pau de Caltabellotta (any 1300) passà de Bizanci, al servei de l'emperador Andrònic II el Paleòleg, per a combatre els turcs. No obstant això, en un festí Roger de Flor fou assassinat per uns conjurats bizantins. I en aquest moment comença el protagonisme de Berenguer d'Entença, el fill de Berenguer, senyor de la baronia tarragonina. Les tropes catalanes juraren venjar Roger de Flor, sota el comandament de Berenguer d'Entença, i unides a uns mil vuit-cents turcs dominaren les terres situades entre Gal·lípoli i Tessalònica entre els anys 1311 i 1314. Fou allí que es reorganitzaren els ducats d'Atenes i Neopàtria, d'acord amb els Usatges de Barcelona, i imposaren com a llengua oficial el català. Aquest Berenguer, fill, és més conegut a la història positiva catalana que el titular de la baronia tarragonina, el seu pare.

Aquest, en canvi, va tenir un protagonisme repoblador fins ara amagat a la historiografia catalana. Tota la platja des de la desembocadura del riu Llastres fins a Coll de Balaguer era deserta i inhòspita, des dels temps de la seva conquesta per Ramon Berenguer IV. Abans que Jaume II, rei d'Aragó i comte de Barcelona, i això és important de subratllar-ho, repoblés la Font del Perelló, Berenguer d'Entença, cinquè senyor de la baronia, va repoblar el port i pas estret, alt i aspriu, anomenat Coll de Balaguer. Al seu costat apareix Bernat de Fonollar, el castellà de Tivissa, de la saga dels Fonollar, que també va intervenir a la repoblació de Vandellòs.[26]

Entença i Fonollar, als idus de febrer de l'any de l'Encarnació de 1275, que al còmput cronològic actual correspon al 13 de febrer de 1276, obren i estenen la carta de poblament del Coll de Balaguer en aquestes terres, com en d'altres de la Mediterrània, el dia d'any *vernal,* 1 de gener.

FUNDACIÓ NOGUERA

26. Doc. 19.

En aquest cas els pobladors no són dotze com el 1191 per a la població de Vandellòs, sinó nou: Berenguer Alemany, Bernat Grinyó, Pere de Castro, Domènec de Torrelles, Berenguer Voltes, Marconi Barral, Miquel Alemany, Joan Alemany i Benet de Bellveis. La carta era escrita i estesa per Pere Vedell, notari de la ciutat de Tarragona.

Els límits donats al nou poblament són els que van des del torrent de Caladoques fins al torrent de la Batalla, i de les Roques de les Aliomes fins al mar. Com a estímul i esperó d'estabilitat i promoció del poblament es concedeix als pobladors una devesa per al pasturatge del bestiar gros i menut. Els límits de la devesa comprenien des del torrent Justell fins a Caladoques i de les roques de les Aliomes fins al mar. Aquesta devesa era d'ús exclusiu dels pobladors i cap bestiar aliè s'hi podia establir, tan sols transitar-hi. Aquesta darrera concessió ressalta i caracteritza una repoblació eminentment ramadera.

Berenguer d'Entença i Bernat de Fonollar eximeixen i lliuren els nous pobladors del pagament del fornatge o impost d'ús dels forns de pa i fang, i, a més, del lloçol, que era el dret senyorial cobrat sobre la ferreria o fàbrega. Ambdós avantatges fiscals durarien fins que el Coll de Balaguer es convertís en una vila poblada on l'Entença i el seu castellà poguessin obrar i edificar un forn i, finalment, establir-hi un ferrer. El monopoli dels forns i de les ferreries és una manifestació molt peculiar de l'Antic Règim.

També s'eximeix els nous pobladors de l'obligació de fer obres al nou castell del Coll de Balaguer, castell que, pel que es repeteix en documents posteriors a aquesta fundació, va ser realment construït. A més, els senyors del castell de Tivissa es comprometen a conduir aigua al Coll de Balaguer des de la veïna la Francada.

En aquest febrer de 1276, els nous pobladors intervenen a la carta de poblament i prometen, tots i cadascun d'ells, establir-se i arrelar amb llurs famílies el Nadal més proper, deu mesos més tard, i atenir-se i governar-se pels usatges i costums dels habitants del terme de Tivissa. Tots juren i signen, amb Berenguer d'Entença i Bernat de Fonollar, atenir-se a les condicions estipulades a la carta de poblament.

Uns trenta-tres anys més tard, l'any 1309, mort ja Berenguer, el seu fill Guillem d'Entença va reconèixer en un document la realitat i l'edificació de la pobla del Coll de Balaguer: «El nostre pare, l'anomenat noble Berenguer d'Entença, edificà una població

o pobla del Coll de Balaguer, que és al terme de l'anomenat castell de Tivissa.» Tanmateix reconeix que el seu pare Berenguer, sense cap motiu o causa, va espoliar Elisenda de Fonollar, castellana de Tivissa, de les rendes, els censos, els herbatges, les pastures i els serveis que, com a castellana, tenia en aquest lloc com a feu i que li corresponia compartir amb l'Entença.[27]

Cap als anys 1340, l'infant en Pere cobrava del Coll de Balaguer i dels seus habitants els següents conceptes que demostren la realitat d'aquesta població: cent cinquanta sous de quèstia, pagats i repartits per focs o fogatges, en concepte d'ús de pasturatge, llenyes i boscos; set sous per l'establiment d'un forn, i la tercera part de les rendes produïdes per la ferreria o fàbrega; una de les cases allí establertes pagava un cens de dues perdius, i no un parell de gallines com feia la resta de les cases del castell de Tivissa; finalment, tota barca o art que pesqués al mar del Coll de Balaguer, pagava durant la Quaresma cinquanta pagells o quatre sous i sis diners per barca. A més, hi havia establert un dret senyorial sobre la pesca de peixos reials, com el dofí, el nero (*amfós*), el peix espasa o qualsevol peix reial que morís al mar del Coll, que reportava la quarta part a la senyoria, de la mateixa manera que passava a Tivissa amb les bèsties salvatges com ara els senglars que es caçaven a les seves muntanyes, l'impost del que allí s'anomenava s*alvatgina*.[28]

Als segles XVI i XVII, el Coll de Balaguer va ser un lloc perillós per l'abundància de moriscos corsaris, que s'amagaven amb les seves fustes (vaixells lleugers, de rems) als esculls i a les cales que formen les seves penyes i roques, des d'on sortien a terra per fer presa dels passatgers de terra que anaven pel camí ral de Tortosa i, fins i tot, atacaven els vaixells que passaven pel mar. El 1661, del poblament edificat per Berenguer d'Entença només en quedaven restes i runes, sense cap casa on es pogués viure, «essent com són totes en runes i inhabitades».[29]

Davant d'aquesta muntanya o Coll de Balaguer, hi havia una almadrava o paratge de la costa mediterrània on a certa època de l'any hi venien tonyines que passaven l'estret de Gibraltar. L'almadrava era com un feridor on es tancaven les tonyines i els

27. DOC. 30.
28. M. T. PALET i M. ROMERO, *Capbreu (s. XIV)...*, p. 50 i 51.
29. B. J. LLOBET, *Recopilación...*, f. 236 i ss. Les notícies que segueixen sobre el Coll de Balaguer estan preses de les relacions de l'autor.

pescadors lluitaven contra elles, des de les barques, per a ferir-les i matar-les. Era una operació perillosa donat que les tonyines copejaven violentament amb les cues. L'ús d'aquesta almadrava fou un dret administrat pels Entença i llurs successors, com ja hem vist amb els impostos o traüts que cobraven per la pesca. Aquesta jurisdicció dels senyors de la baronia fou discutida per la corona reial, en temps de Felip II i Felip III, però els ducs de Cardona, senyors de la baronia, varen tirar endavant el plet per sentència de l'Audiència de Catalunya.

Per una reial provisió o privilegi reial del 16 de maig de 1595, Felip II, rei d'Espanya, va concedir a Pedro Gamir Villaespesa la facultat de pescar lliurement durant deu anys, en forma de monopoli i sense cap competència, totes les tonyines de les almadraves als mars del Principat i comtats catalans. Com a conseqüència d'aquesta concessió, Felip II prohibia que als mesos d'abril, maig i juny ningú pogués pescar a mitja llegua al voltant de l'enginy de l'almadrava cap tipus de peix amb cap tipus d'artifici. El rei s'atribuïa la dècima part del que es pesqués. Amb tot això, es contradeia la jurisdicció secular dels senyors de la baronia, que en aquells temps tenien arrendat el dret d'almadrava al Coll de Balaguer a uns mercaders valencians, Joan Saró i Antoni Balansà, des del riu Llastres fins al barranc Codolar i torre de Sant Jordi. Lògicament, els ducs de Cardona varen obtenir de l'Audiència de Catalunya la confirmació dels seus drets sobre els mars del Coll de Balaguer.

Per això, el 24 d'agost de 1619, un francès, Jerònim Baudin, que havia pescat durant molts anys al Coll amb tartanes (embarcació petita, que no té elevades ni la proa ni la popa i sol utilitzar-se amb rems, d'un sol arbre amb un masteler i una vela llatina) a la desembocadura del Guadalquivir, a Sanlúcar de Barrameda i Puerto de Santa María, i proveïa de peix fresc la vila de Madrid, ja tenia llicència per a pescar a les costes de Salou; aquest Jerònim Baudin va rebre llicència dels ducs de Cardona, senyors de la baronia, per a pescar durant quinze anys als mars del Coll de Balaguer. Baudin es va comprometre a donar el traüt o tribut en peix als ducs, com acostumaven a fer tots els pescadors de la costa.

Nogensmenys, no tan sols demostraren interès per les costes del Coll de Balaguer els reis d'Espanya i els comerciants de peix a la vila de Madrid, també el tingueren el bisbe de Tortosa i el rector de Tivissa, que, l'any 1596, presentaren un plet davant de

FUNDACIÓ NOGUERA

l'Audiència de Catalunya perquè el bisbat i la rectoria portaven més de cent anys sense cobrar les desenes parts del peix i de la tonyina a les platges del Coll de Balaguer. Els ducs es negaren a pagar i l'Audiència va ordenar per sentència que de totes les tonyines que es traguessin, se n'agafés una per vintena. Ajuntades aquestes de la desena part, s'havien de fer quatre parts: una per al duc i de les altres tres se'n feien quatre parts: una per al bisbe de Tortosa i tres per al rector de Tivissa. És a dir, de cada vuitanta tonyines pescades, per raó de les desenes parts de l'Església, el duc en rebia una i les altres tres es repartien entre el bisbe i el rector.

Aquesta gran importància pesquera i marítima, i el trànsit de passatgers pel camí ral del Coll de Balaguer, van fer que els ducs de Cardona, senyors de la baronia d'Entença, edifiquessin al segle XVI una torre en una illeta, amb pesquera o corral de pesca, anomenada illa de Torm, d'on va prendre el nom la torre, feta per a seguretat de fustes pesqueres i navegants. Tres persones feien torns per a vigilar diàriament, utilitzant senyals acústics i visuals, amb pólvora i fum, convinguts per tots els navegants. Aquestes persones eren pagades mitjançant una contribució per dret de pas i d'àncora pels mars del Coll de Balaguer.

Hem vist que Berenguer d'Entença, senyor de la baronia, i els seus dos fills, Guillem i Berenguer, han passat a la història com a homes de guerra, en contínues batalles i cavalcades contra Montcades i templers de les ribes de l'Ebre. Doncs el 31 de maig de 1391, Bernat de Fonollar, castellà de Tivissa i dependent feudal de l'Entença, mitjançant el pagament de mil sous, redimeix la seva obligació feudal d'acudir a cavall a les batalles o incursions bèlliques amb el seu senyor. Mitjançant diners, el castellà de Tivissa debilità la seva relació feudal i militar amb el seu senyor superior, l'Entença. Tot i això, al meu entendre, hi ha dos fets subsegüents que tenen relació amb aquesta venda del servei militar.[30]

El primer és que, dos mesos després, Berenguer d'Entença signà el compromís de casament d'una de les seves filles, Saurina, amb un dels grans protagonistes de les famoses Vespres Sicilianes, Roger de Llúria, cèlebre almirall d'Aragó i Sicília. El dot de la seva filla suposà a l'Entença cinc mil marques d'argent i la penyora o entrega del castell valencià de Puig de Santa Maria. En aquest compromís, signat a Barcelona, un dels testimonis era Bernat de

30. Doc. 25.

FUNDACIÓ NOGUERA

Fonollar, castellà de Tivissa; i, sens dubte, els seus mil sous varen alleugerir l'Entença i enriquir Roger de Llúria.[31]

El segon és la situació de l'esposa i vídua de Fonollar, que injustament fou desposseïda de les rendes i jurisdiccions que li corresponien al Coll de Balaguer per Berenguer d'Entença i que posteriorment fou restituïda en la persona del seu fill, Bernat de Fonollar, pel successor Guillem d'Entença.[32]

Berenguer d'Entença va fer testament el 26 de juny de 1285.[33] Als deutes que reconeix al començament, tenim la clau del perquè Alamanda de Subirats va transmetre la baronia tarragonina a la seva neta Alamanda, casada amb Guillem d'Entença, el 1242, i no al seu fill Ferrer de Sant Martí. Berenguer reconeix que ni el seu pare Guillem ni ell encara no havien pagat el deute per la donació que havia fet Alamanda de Subirats dels castells de Tivissa, Móra, Falset, Pratdip i Marçà a la seva mare Alamanda d'Entença. Hi hagué, doncs, molts diners en l'entroncament dels Entença amb la baronia. Per altra banda, Berenguer d'Entença també devia uns cent mil sous de Barcelona, amb els quals havia comprat, per al seu avi, els castells de Subirats i Sant Martí al Penedès. Eren els preus de l'enfortiment a Catalunya del llinatge aragonès dels Entença.

Berenguer, com el seu pare Guillem i el seu avi Bernat Guillem, va escollir la seva tomba al monestir d'Escarp. Amb tot, també són clares les seves simpaties pels nous ordes de franciscans i dominics, manifestes pels seus llegats en diners als convents de Tarragona. Potser pel que havia sofert Móra en les activitats bèlliques d'aquest Entença, la capella de Móra és l'única de la baronia que rep un llegat per a llibres i ornaments. Les seves devocions i els seus llegats es dirigeixen als monestirs de la Cartoixa, Santes Creus, Valldonzell, Poblet i Sant Cugat, i cent maravedís que dedica a Sant Sebastià.

La data tan prematura del testament pot tenir explicació en el seu preàmbul on l'Entença, involucrat en mil guerres i batalles, manifesta: «Res és més cert que la mort, i res més incert que el moment de la mort.» Afegeix a continuació que tenia por de les penes de l'infern i desitjava els plaers del paradís. La

31. Doc. 26.
32. Doc. 30.
33. Doc. 22.

FUNDACIÓ NOGUERA

darrera voluntat o testament d'aquest Berenguer d'Entença és un bell document, amagat per la glòria manifesta del seu segon fill Berenguer, el de la venjança.

GUILLEM D'ENTENÇA, SISÈ SENYOR DE LA BARONIA (1294-1321). LA REPOBLACIÓ DE LA PLANA DE L'HOSPITALET I DEL LLOC DE BANYOLES

El testament de Berenguer d'Entença va repartir així els castells: a Berenguer, el segon fill, els castells de Castellnou i Puig de Santa Maria i més béns del Regne de València; a Guillem, el primogènit, els béns i castells situats a Catalunya o qualsevol altre lloc que no fos el Regne de València. Per tant, Guillem, company d'armes del seu pare a les batalles i cavalcades per la riba de l'Ebre, es constitueix en sisè senyor de la baronia i darrer titular del llinatge dels Entença.

Guillem es casà amb Berenguella de Montcada. El matrimoni fou símbol d'una unió política que havia estat impossible durant el govern del seu pare. Berenguella, filla de Ramon Guillem de Montcada i senyora de Seròs i Mequinensa, aportà aquests castells com a dot de matrimoni amb l'Entença català. Aquest entregà com a augment de dot uns sis mil cinc-cents maravedís i el castell de Garcia, que, desmembrat de la baronia des dels temps d'Alamanda de Subirats, tornà per compravenda als marmessors de Galceran d'Artesia.

Guillem i Berenguella, símbols de la concòrdia Entença-Montcada, no tingueren fills d'aquest matrimoni, i el dissolgueren.[34] Guillem no tornà a tenir fills i per això, tal com veurem, va disposar dels seus béns i castells a favor de l'hàbil i diplomàtic rei d'Aragó Jaume II, que seria senyor d'aquesta baronia després de la mort de Guillem el 1321. En realitat les terres i els castells de Tivissa, Móra, Garcia, Marçà i Pratdip varen tenir el nom de la baronia d'Entença a partir d'aquesta data, donat que Jaume II la denominà així el 1324 quan va erigir el comtat de Prades. Primer s'intitulà «baronia que fou del noble Guillem d'Entença, difunt», i més tard, baronia d'Entença, a seques.

Si el seu pare, Berenguer, havia repoblat i edificat el Coll de Balaguer, Guillem va establir les bases de la població de la Plana on avui seu l'Hospitalet de l'Infant. Llobet resumia al segle XVII

34. Doc. 34.

FUNDACIÓ NOGUERA

un plet entre Guillem d'Entença i l'arquebisbe de Tarragona, per una qüestió sobre una plana que llavors s'anomenava plana del Coll de Balaguer. Els seus límits anaven des del torrent anomenat de la Rifa fins al mateix Coll, segons naturalment s'estén la plana esmentada, és a dir, des de les muntanyes «segons discorren les aigües en temps de pluja cap a la ciutat de Tarragona».[35]

En aquest plet, començat el dia 13 d'octubre de 1303 i sentenciat el 13 de febrer de 1304, es defineix que l'Entença i els seus successors tinguessin la plana per sempre, com a feu dependent de l'arquebisbe de Tarragona, no com a feu reial (aquest era el cas de Tivissa, Falset, Móra i Garcia) ni com a propietat alodial o lliure. Aquest feu arquebisbal comprenia des del torrent de la Rifa fins al Coll de Balaguer i fins al mar.

Per la sentència reial s'autoritza Guillem a establir-hi pobladors i veïns, donar-los terres de cultiu, construir edificis i fundar fortaleses, amb la condició de prestar plet i homenatge feudal a l'esmentat arquebisbe, com la resta dels pobladors de la ciutat i el Camp de Tarragona. És a dir, l'arquebisbe podia fer pau i guerra en aquesta plana, dels seus homes i veïns, amb els quals podria formar host i cavalcada contra qualsevulla persona en guerra, a excepció, és clar, de Guillem d'Entença i els seus successors.

Totes les rendes provinents de l'exercici de la jurisdicció, de la justícia civil i criminal, del forn, de la ferreria o fàbrega i del domini directe de les terres de cultiu es dividirien en dues parts: una per a l'Entença i l'altra dividida a mitges entre el rei i l'Església de Tarragona.

En aquesta sentència s'al·ludeix, segons Llobet, al problema del subministrament d'aigua a la Plana de l'Hospitalet, i a la seva dependència necessària respecte a Pratdip: Guillem d'Entença quedava facultat per a edificar i construir molins, en la quantitat que volgués i el lloc que li semblés, amb l'aigua provinent del seu castell de Pratdip. L'aigua estava i havia estat sempre en mans dels Entença, perquè ells eren els senyors de Pratdip. Aquí rau la clau d'aquesta sentència pactada amb l'Església de Tarragona: l'Entença posava l'aigua i l'Església facilitava les terres del pla. Guillem, això no obstant, quedava obligat a conduir l'aigua i fer-la corrent per als nous pobladors, sense cap cost per al rei ni per a l'Església de Tarragona. Elements també fonamentals com el forn

35. B. J. LLOBET, *Recopilación...*, f. 238.

FUNDACIÓ NOGUERA

i la ferreria anaven a compte de l'Entença, però, en aquest cas, es feu mitjançant la divisió a parts iguals amb el rei i l'Església.

La parròquia de la nova fundació devia ser sufragània de Mont-roig del Camp. Les pastures de la plana del Coll de Balaguer serien de lliure accés per als ramats de l'arquebisbe i l'Església de Tarragona, per al monestir d'Escornalbou i per als veïns de Mont-roig; amb les pastures hi anava, a més, l'aprofitament de boscos, caça, terres ermes i aigües per abeurar, sense que per aquest ús Guillem d'Entença pogués cobrar-los quèstia anual o cap carnalatge.

Finalment, la sentència encomana a Guillem d'Entença que designi un lloc competent al pla per a construir-hi una església, amb cementiri, casa del capellà i hort, vinya i camp per a la subsistència d'aquesta església.

Aquest document recollit per Llobet és una mostra inequívoca de la continuïtat repobladora de la baronia, que comença a Vandellòs el 1191, segueix per Coll de Balaguer el 1276 i acaba amb aquesta sentència de 1304, que instrumenta la futura població a la protecció de l'Hospitalet, casa fortalesa fundada el 1346 per l'infant en Pere.

No acaba aquí el foment de població del darrer Entença, ja que el 10 de febrer de 1295, any de l'Encarnació de 1294, estableix carta de poblament amb un cavaller, company d'armes del seu pare i d'ell mateix en les batalles i cavalcades de l'Ebre, veí de Tortosa, i de nom Pere Carbó. L'Entença li cedeix en feu, no en propietat alodial o plena, la torre de defensa, les deveses i cases, les terres ermes i cultivades del lloc de Banyoles al terme de Tivissa. L'Entença va retenir per a ell i els seus successors: la pau i la guerra del lloc; el poder formar hosts i cavalcades amb els seus habitants; el dret a rebre homenatge feudal de cada nou titular del feu; el dret de fadiga, és a dir, si els descendents de Carbó intentaven vendre o alienar el feu de Banyoles, tenien l'obligació durant vint dies de comunicar-ho a l'Entença i als seus successors, i aquests podien erigir-se en compradors pel preu tantejat; el dret de lluïsme o autorització de venda, que suposava per a l'Entença quedar-se amb una tercera part del preu convingut; la jurisdicció civil i criminal, el mer i mixt imperi i la resolució d'apel·lacions, amb exclusió de qualsevol possible apel·lació al rei.[36]

36. Doc. 27. Els límits del terme de Banyoles al doc. 67.

FUNDACIÓ NOGUERA

Degut a aquestes retencions, cinquanta anys més tard, el 1347, l'infant Pere, senyor de la baronia, utilitzant el dret de fadiga reprendria el feu, que desapareixia com a tal dins de la baronia, tal com passaria amb les castellanies de Tivissa i Pratdip.

Respecte a Tivissa i al seu Forn Vell, s'ha de fer constar que el 29 d'abril de 1295, Guillem d'Entença, en gratitud als molts serveis que li havien estat prestats pel seu castellà a Tivissa, Bernat de Fonollar, li dona el forn de Tivissa, l'únic que existia i podia existir a la vila, i on tots els veïns havien d'anar a coure el pa i pagar la puja o dret de cuita sobre la llosa del forn. En aquesta concessió es recull l'obligació que tenia la població sarraïna de reparar i arreglar gratuïtament l'obra material del forn, i, a més, la càrrega que tenia l'anomenat forn amb el monestir de Poblet, a qui anualment, per aquest forn, s'havien d'entregar cinquanta sous per Pasqua de Resurrecció, en virtut d'un compromís contret per Albert de Castellvell, segon senyor de la baronia i poblador de Vandellòs.[37]

Degut a aquesta concessió de Guillem d'Entença a Bernat de Fonollar, durant tot el segle XIV, cada vegada que un Fonollar heretava el feu de la castellania de Tivissa, al prendre possessió del seu castell, diferent del castell annex del senyor, a més de rebre de l'Entença o comte de Prades un anell de jurisdicció i poder, rebia un preciós pa de blat tivissà, senyal de la plena possessió del forn, que corresponia al castellà sense cap renda per al seu senyor natural i feudal.

JAUME II, REI D'ARAGÓ I COMTE DE BARCELONA, SETÈ SENYOR DE LA BARONIA D'ENTENÇA (1321-1324)

Un 3 de desembre de 1313, a Tortosa, Guillem d'Entença, rodejat de notaris, perits en lleis, de l'infant Jaume, fill de Jaume II, de fra Arnau de Soler, comanador de l'orde de Sant Joan de Jerusalem, i altres personatges que figuren de testimonis, pacta amb el rei Jaume II, consanguini de l'Entença, el destí de la baronia, que estava sense nord per l'esterilitat i mancança de descendència de Guillem en el seu matrimoni amb Berenguella de Montcada. Aquest pacte permetria a Jaume II pacificar i equilibrar la riba

37. Doc. 28. En realitat Guillem d'Entença formalitza una concessió que ja havia fet el seu pare Berenguer a l'anomenat Bernat de Fonollar.

baixa de l'Ebre davant dels Montcada i dels ordes militars, i, per altra banda, organitzar un gran comtat per a un dels seus fills, un comtat de nova formació, el comtat de les Muntanyes de Prades, amb aquesta rica baronia d'Entença com a important annex.[38]

Jaume II, hàbil diplomàtic, com cap a l'època, entrega a Guillem d'Entença cent vint-i-cinc mil sous; en efectiu i en mà, cent mil, i els vint-i-cinc mil restants en rendes vitalícies anuals. Guillem d'Entença, a canvi, entrega a Jaume II, que com a rei era el seu senyor feudal, el domini dels castells i de les viles d'Altafalla, Falset, Móra i Tivissa, a Catalunya, el castell i la vila d'Entença, al comtat de Ribagorça, els drets legítims sobre els castells de Seròs i Mequinensa, al senyoriu dels Montcada, i els drets sobre els castells i llocs del seu germà Berenguer d'Entença, l'heroi de la Venjança Catalana.

Guillem tan sols entregava al seu rei el domini directe d'aquests castells i termes, ja que el domini útil se'l reservava vitalíciament per a ell. A la seva mort, el domini directe i l'útil passarien a total disposició reial. Entença també es reservava i retenia els castells de Marçà, Garcia i Pratdip. El domini útil d'aquests castells passaria als marmessors testamentaris a la seva mort. No obstant això, deixava al rei el dret de fadiga sobre aquests tres castells. En cas d'alienar-los ell o els seus marmessors, el rei podria tantejar el preu ofert i comprar-lo, com de fet succeirà en temps de l'infant Pere i el seu fill Joan, tots dos comtes de les Muntanyes de Prades.

Els castells entregats a Jaume II són donats amb tot el domini i la jurisdicció: amb totes les fortaleses, els termes, els territoris, les pertinences, els homes i les dones; amb les quèsties anuals, l'usdefruit o les rendes d'aprofitament dels termes; els dominis directes sobre cases i terres; amb la facultat de formar exèrcits, hosts i cavalcades; amb el domini sobre fustes, llenyes, muntanyes, valls, comes, prats, herbatges, carnalatges, vedats de caça, cérvols, quarteres de caça, troballes o trobes; amb el domini de fonts, aigües, aqüeductes i molins; amb els quarts, cinquens i delmes que pagaven pel blat, pel vi i per fruits diversos de la terra tots els habitants; els monopolis dels forns, traüts i tributs, usatges,

38. Doc. 32. En general, tota la documentació referent a Guillem d'Entença al·ludeix a l'acumulació de deutes, que, en la meva opinió, venien en la gran majoria del seu avi Guillem i del seu pare Berenguer. Els seus marmessors testamentaris en documentació successiva aniran salvant-los. S'explica, per tant, la ingent quantitat de diners que entregà Jaume II a Guillem d'Entença per aconseguir el domini ple de la baronia. Vegeu també el doc. 73.

bovatge o drets de bouada, lleudes i passatges de bestiar, fogatges i qualsevulla exacció i dret que secularment haguessin utilitzat els Castellvell, els Subirats i els Entença des que es fundà la baronia.

Guillem era estèril, no tenia fills, però al conveni que fa amb Jaume II preveu la possibilitat de futurs fills i, en aquest cas, invalidar aquest contracte. En el cas que tingués filles, el rei les prenia sota la seva protecció per a casar-les convenientment i seguia el contracte fermament. La realitat és que no tingué fills, es complí la previsió de Jaume II i Guillem nomenà hereus universals els Pobres de Jesucrist, que aprofitaren els diners obtinguts de les vendes dels castells de Marçà, Pratdip i Garcia.

El 1321, després de la mort sense successió de l'Entença, Jaume II es convertí en ple senyor dels castells i llocs d'Altafalla, Falset, Tivissa i Móra, i quedava en situació molt privilegiada per a comprar, utilitzant els seus drets de fadiga i lluïsme, els castells de Marçà, Pratdip i Garcia. D'aquesta manera Jaume II eliminà el perillós centre de lluita entre els templers i els Entença. Als templers els manllevà la jurisdicció i l'entregà a l'orde de Sant Joan de Jerusalem; els Entença, els substituí pels seus fills, els infants Ramon Berenguer i Pere, de refinada i cortesana educació.[39]

L'INFANT RAMON BERENGUER, COMTE DE LES MUNTANYES DE PRADES, VUITÈ SENYOR DE LA BARONIA D'ENTENÇA (1324-1342)

Ramon Berenguer era fill de Jaume II i de Blanca d'Anjou, net, per tant, de Carles d'Anjou, rei de Nàpols i Sicília. Nat el 1308, portà, per tant, als seus penons, escuts i segells els pals de gules d'Aragó i les flors de lis dels Anjou i de França. Als setze anys, un 6 de maig de 1324, el seu pare Jaume II li fa donació de les terres reials de les Muntanyes de Prades (Siurana, Prades, Capafons, Aleixar...), amb títol de comte i comtat.[40] A aquest nou comtat s'hi unien indissolublement les terres i els castells de la baronia d'Entença, és a dir, Altafalla, Falset, Tivissa i Móra en ple domini, això és, el directe i l'útil; els castells de Marçà i Pratdip amb tan sols el domini directe, no l'útil, que tenien els marmessors testamentaris del difunt Guillem d'Entença, a més de les seves potestats feudals de pau i guerra.

39. Pel document 35 d'aquesta col·lecció sabem que el juny de 1321, el rei Jaume II era senyor ple de la baronia d'Entença i Guillem ja havia mort.

40. Doc. 36.

FUNDACIÓ NOGUERA

Aquests llocs que havien estat de Guillem d'Entença queden exempts de la condició feudal que havien tingut des de 1174, quan foren donats per Alfons II a Guillem de Castellvell, primer senyor de la baronia. A partir de 1324 esdevingueren lliures i alodials, sempre que romanguessin units indissolublement al comtat de les Muntanyes de Prades. Si se separaven, llevat del castell i lloc de Móra, passarien altra vegada a ser feu del rei, amb els lligams i amb les limitacions que aquesta situació suposaria; per exemple, en cas d'alienació o venda o transmissió de la propietat. De fet, tal com es veu a la col·lecció documental, l'infant Ramon Berenguer intentà separar la baronia del comtat, per a donar-la a la seva filla Joana, fruit del seu matrimoni amb l'angevina Blanca de Nàpols, dèspoina de Romania (Albània), filla de Felip, dèspota de Romania i príncep de Tàrent. El despotat de Romania havia estat creat el 1310. Aquesta separació fou autoritzada pel rei, però no es dugué a terme, ja que el 1342, Ramon Berenguer va permutar el comtat de les Muntanyes de Prades i la baronia d'Entença amb el seu germà l'infant Pere, amb la qual cosa l'intent quedà avortat.[41]

No obstant això, el comtat s'entrega com a feu honrat, amb la qual cosa la seva propietat queda més pròxima al rei. Així, veiem que el 13 de febrer de 1342, any del senyor de 1341, l'infant Ramon Berenguer necessità un decret reial per a poder procedir a canviar-lo amb el seu germà l'infant Pere.[42]

Els comtes de les Muntanyes de Prades queden obligats a assistir a les Cúries Generals de Catalunya i a complir les obligacions de pau i guerra que tenien els altres senyors catalans amb terres de feu. No podien encunyar moneda, sinó que havien d'utilitzar la moneda general de Catalunya. Aquesta clàusula del privilegi d'erecció és important, donat que a Falset i al comtat de Prades hi havia, llavors, molt bones mines d'argent i plom.

Respecte a la successió del comtat, Jaume II va preveure que de nou retornés a la Corona Reial si morien els titulars i els seus successors sense fills legítims de sexe masculí. En cas de descendència legítima i femenina el comtat revertia també al rei, que restava obligat a donar-los casament d'acord amb llur rang.

Tant a l'erecció del comtat de Prades com a l'assignació aprovada per Jaume II de la baronia d'Entença a Joana, filla de l'infant

41. Docs. 37 i 44.
42. Doc. 30.

FUNDACIÓ NOGUERA

Ramon Berenguer, es fa clara al·lusió al castell i a la vila del Coll de Balaguer, repoblat feia mig segle, però se silencia totalment el castell de Garcia. La raó és que aquest castell el posseïa i en tenia l'usdefruit Berenguella de Montcada, esposa que fou del difunt Guillem d'Entença. Després passaria a Bernat Jordà, que vendria als comtes de Prades, tal com veurem.

El 20 de desembre de 1336, Berenguella de Montcada feu donació de l'usdefruit del castell de Móra i altres drets sobre Garcia, les Pinyeres, Pratdip i Marçà, a l'infant Ramon Berenguer. Les rendes d'aquest castell les havia adquirit per testament de Guillem d'Entença, mentre Berenguela visqués, ja que a la seva mort tots aquests drets havien de passar al legítim hereu, que era l'infant Ramon Berenguer. Per una declaració de Berenguella sabem que en aquella data feia quinze anys que havia mort Guillem i que des de llavors no havia cobrat cap renda del castell —és clar que Guillem no va reconèixer davant de Jaume II aquests drets, encara que sí que ho va fer en el seu testament— i que li eren deguts un total de cent seixanta mil sous o rendes de quinze anys pel senyoriu de Móra. No obstant això, Berenguella de Montcada, casada amb Bernat Jordà, senyora d'Illa, «pels molts honors, favors i gràcies rebudes dels reis d'Aragó i de l'infant Ramon Berenguer», condona i oblida aquest deute pel preu de cent mil sous.[43]

L'infant Ramon Berenguer es casà en segones núpcies amb Maria Álvarez, filla de Jaume II d'Exèrica, net de Jaume I d'Aragó. Maria, per conseqüent, era parenta de Ramon Berenguer en tercer grau. Es casà sense dispensa papal i tots dos incorregueren en excomunió. Els fou manllevada per Arnau, arquebisbe de Tarragona, comissari del papa Benet XII, el 2 de desembre de 1339.[44]

Per altra banda, els temors de l'infant Ramon Berenguer de no tenir descendència masculina foren infundats, ja que el 1333 neix de la seva primera esposa un fill que anomenen Jaume.[45]

43. Docs. 47 i 48. És un document pel qual es coneix gairebé amb exactitud la data de la mort de Guillem d'Entença: el 19 d'octubre de 1320. S'hi esmenten també els molts deutes del difunt.

44. Doc. 52: el 1342 Maria Álvarez ratifica la permuta del comtat de Prades que feu el seu marit l'infant Ramon Berenguer. Sobre aquestes incidències matrimonials vegeu P. LÁZARO DE LA ESCOSURA, «El condado de Prades: Contribución al estudio de sus documentos». *Historia. Instituciones, Documentos,* 3 (1976), p. 378-383. I també vegeu J. E. MARTÍNEZ FERRANDO, *Jaime II. Su vida familiar,* vol. I, Barcelona, 1946, p. 179.

45. B. J. LLOBET, *Recopilación...,* f. 20.

El 9 de febrer de 1342, any del senyor de 1341, els infants Ramon Berenguer i Pere canvien entre ells els comtats de les Muntanyes de Prades i Empúries, respectivament. El document, de gran extensió, se signà a la ciutat de València.

L'INFANT PERE, COMTE DE LES MUNTANYES DE PRADES I RIBAGORÇA, NOVÈ SENYOR DE LA BARONIA D'ENTENÇA (1342-1358). LA FUNDACIÓ DE L'HOSPITALET DE L'INFANT

Nat el 1305, fill de Jaume II i Blanca d'Anjou, l'infant Pere heretà l'habilitat i el talent polític del seu pare. En efecte, el mateix any 1322, en què fou fet i nomenat comte de Ribagorça per donació i privilegi del seu pare, va morir Malgaulí, comte d'Empúries. Malgaulí deixava només una filla, a més pòstuma, anomenada Marquesa, que havia de ser la successora i titular de l'històric comtat d'Empúries. Marquesa va morir, no obstant això, en tendra edat, l'any del traspàs del seu pare.

En virtut del testament de Malgaulí, per les seves previsions de successió, Hug de Cardona, germà de Ramon, vescomte de Cardona, havia d'ostentar en fideïcomís el comtat d'Empúries, amb dret preferent. No obstant això, en mots de B. J. Llobet, «per raó de la successió d'aquell comtat es mogueren moltes i molt grans diferències i plets».[46] Entre els demandants hi havia Hug de Cardona, que fou comte d'Empúries de l'any 1323 al 1325, secundat pel papa Joan XXII, fra Ramon d'Empúries, prior a Catalunya de l'orde de l'Hospital del Temple de Sant Joan de Jerusalem i, al mateix temps, oncle del difunt Malgaulí. També foren demandants Marquesa i Isabel, mare i esposa respectivament del difunt comte, a la recerca del pagament de llurs dots matrimonials.

En aquest garbuix de plets i ambicions, amb el suport i l'ajut del seu pare, l'hàbil Jaume II, «es donà a aquest infant tals enginys que es concertà amb tots els pretendents» perquè li cedissin tots els drets del comtat d'Empúries, a canvi de diners, rendes i cessió de viles i castells al regne de València. Al mateix temps es comprometé amb els marmessors testamentaris de Malgaulí a posar en execució tots els encàrrecs pietosos, a costa i interès

46. Ibídem, f. 21. Respecte a la data de la permuta que apareix a l'apartat anterior hem de dir que els historiadors l'han datat sempre per l'any de l'Encarnació, és a dir, el 1341. En aquesta col·lecció documental hem reduït tots els documents al còmput cronològic actual, amb la qual cosa l'hem datat a gener de 1342.

d'ell. Entre aquests encàrrecs hi havia la fundació d'un hospital per a pobres que Malgaulí havia previst sense assenyalar el lloc. Vint-i-cinc anys més tard aquest encàrrec del comte d'Empúries s'acompliria a la plana del Coll de Balaguer, a la baronia d'Entença, i no al comtat d'Empúries.

Gràcies a aquests compromisos habilíssims, l'infant en Pere, a més de comte de Ribagorça, seria, pel privilegi signat pel seu pare Jaume II un 7 de desembre de 1325, comte d'Empúries. L'infant intentà mullerar-se amb una princesa d'Anglaterra i amb la seva cosina, la filla del rei Frederic de Sicília, entre d'altres; però, finalment, es casà amb Joana de Foix, filla de Gastó de Foix, de sang reial francesa, el 8 de maig de 1331. D'aquest matrimoni va tenir tres fills i dues filles. N'Alfons, el primogènit, hereu del comtat de Ribagorça, va unir en la seva persona el ducat de Gandia, el marquesat de Villena i el comtat de Dénia i va ser el primer conestable de Castella; en Joan, el segon, fou l'hereu del comtat de les Muntanyes de Prades i senyor de la baronia d'Entença, i gran conestable o senescal de Catalunya; el tercer fou Jaume de Prades, que arribaria a ser bisbe de Mallorca, Tortosa i València, cambrer i capellà del Summe Pontífex i després, el 1388, fou nomenat cardenal de València pel papa Climent VII. La seva filla Elionor es casà amb Pere Lusignan, príncep de Xipre i comte de Trípoli, i arribà a ser reina de Xipre.[47]

L'infant en Pere fou un home influent de l'època amb gran predicament i fama davant del seu oncle el rei Frederic de Sicília, el seu nebot Pere IV el Cerimoniós, el rei de França i el papa Climent VI, establert a Avinyó i no a Roma, que tingué un protagonisme important en la fundació de l'Hospitalet a la baronia d'Entença i no al comtat d'Empúries.

Aquest comtat d'Empúries tan hàbilment adquirit li serví per a realitzar el canvi pel comtat de les Muntanyes de Prades i baronia d'Entença el 9 de gener de 1342 a València i en un convent de frares predicadors dominics, que estaven molt relacionats amb els comtes d'Empúries.

A l'infant Pere aquest canvi li va valer, a més del comtat de Prades, la quantitat gens menyspreable de setanta mil lliures de Barcelona. Aquesta diferència econòmica pel preu més elevat que es donà al comtat de Prades, és una motivació del canvi que no

47. B. J. LLOBET, *Recopilación...*, f. 20 i ss.

FUNDACIÓ NOGUERA

ha estat assenyalada a la historiografia coneguda. Martínez Ferrando va apuntar la possibilitat que es degués a càrrecs de consciència i a la pressió de Roma per les reticències amb l'orde de Sant Joan de Jerusalem, perjudicat el 1325. Sobrequés, això no obstant, fa referència a motius econòmics pel descobriment de mines d'argent al comtat de Prades que triplicarien les seves rendes. La documentació de la baronia d'Entença sobre les mines d'argent de Falset revela que Sobrequés no anava errat. Queda palès al document de la permuta que l'infant Pere tenia deutes pendents dels quals es feu càrrec el seu germà l'infant Ramon Berenguer: havia de pagar als hereus de la dona del difunt Malgaulí vint-i-dues mil cinc-centes lliures i als habitants del comtat d'Empúries, dotze mil lliures que li havien prestat per a comprar els drets dels pretendents al comtat d'Empúries el 1325. El canvi de comtats va suposar una important alliberació econòmica per a l'infant en Pere, tal com s'entreveu amb una simple lectura del document signat a València.[48] El 12 d'abril de 1342 l'infant en Pere entra amb una mula als límits de la baronia, al coll de Porrera (Falset).[49] Immediatament el 1344 l'infant Pere exerceix el seu dret de fadiga per a fer la compra del castell de Garcia i els llocs de les Pinyeres i Masroig, dins del castell esmentat que s'integra en plenitud dins de la baronia d'Entença.

El 12 de setembre de 1346, a la porta de l'església de Pratdip, l'infant en Pere fundà l'Hospitalet, que el faria passar a la història i a la toponímia catalana: l'Hospitalet de l'Infant Pere. L'ubicà en una plana entre Guardamar i el Coll de Balaguer en honor a Déu, la Verge, sant Pere i sant Pau. Aquestes dues darreres invocacions tenen molta relació amb la dispensa que li concedí Climent VI per a utilitzar els diners dels comtes d'Empúries difunts, contradient els juraments que feu l'Infant l'any 1325. Aquest hospital serviria per a recollir i alimentar els pobres al lloc del Coll de Balaguer. Seguia la tradició de la seva mare Blanca d'Anjou, que quaranta anys enrere i molt a prop d'allí fundà un altre hospital a la Font del Perelló.

48. Doc. 52. P. Lázaro de la Escosura fa un estudi del document en qüestió a l'*op. cit.*, p. 381-383. Vegeu també E. MARTINEZ FERRANDO, *op. cit.*, p. 261, i S. SOBREQUÉS, *Els Barons de Catalunya*, Barcelona, 1970, p. 144.

49. Doc. 56. És un document molt curiós, motiu pel qual n'hem fet un extracte més ampli. El juny d'aquell mateix any, l'infant Pere realitza una investigació sobre les activitats i maneres de govern dels batlles de Vandellòs, Llaberia i el Coll de Balaguer, vegeu el doc. 58. Per altra banda, al doc. 75 es fa posteriorment una altra investigació sobre un batlle de Móra. En aquestes investigacions apareixen circumstàncies molt curioses de la vida quotidiana d'aquells temps.

L'hospital que fundà consistia tant en una casa d'hostatjar com en un fort, capaços d'allotjar caminants en un lloc de pas obligat per l'antiga Via Augusta. Els rics pagarien l'allotjament i els pobres serien alimentats i hostatjats de franc i per amor a Déu. A més, l'Hospitalet s'ideà com a lloc de defensa i guarda contra els moriscos corsaris, que infestaven aquells mars, i més en unes costes tan aptes per a això com les del Coll de Balaguer, molt apropiades per amagar-se en l'espessor i la solitud de les muntanyes. Per això a l'Hospitalet, al costat de la capella i els llits, es col·locaren canons d'artilleria, mosquets, arcabussos i municions.

A més, a l'Hospitalet s'establiren clergues per a celebrar misses a la capella dedicada a sant Pere i sant Pau, cada dia, per als passatgers i mariners que passessin pel lloc i, sempre, amb oracions pels difunts comtes d'Empúries, els diners dels quals foren emprats per a la construcció.[50]

Aquest hospital nodriria i protegiria una nova població o vila al costat del mar i permetria el cultiu de terres no cultivades pels nous habitants del pla del Coll de Balaguer.

El març de 1348, l'infant Pere compra el feu de Banyoles, que havia instituït Guillem d'Entença el 1295, pel preu de seixanta mil sous de Barcelona, que pagà a Berenguer de Puig, senyor de Banyoles. Aquest, primer, el ven a Pere Reverte, natural de Garcia, per aquest preu.

Immediatament, el venedor va presentar obligadament a l'infant en Pere, senyor de la baronia d'Entença, la fadiga de la torre i el lloc, al costat de la illeta o *algira* dels Xueps, a la vora de l'Ebre, com a llocs subjectes a feu. L'Infant exercí aquest dret de fadiga i, pagant el mateix preu, es quedà amb la plenitud de propietat d'aquest feu.[51]

És important de fer constar que Pratdip i les seves rendes no havien estat aprofitats pel seu germà l'infant Ramon Berenguer (1325-1342), donat que el vell Guillem d'Entença els havia reservat en previsió per al compliment dels seus llegats testamentaris en mans dels seus marmessors, el meravellós paratge i la fèrtil horta de Pratdip. Però el 1352, aquests marmessors, trenta-un

50. A la bibliografia d'aquesta obra hi ha abundants mostres sobre la fundació de l'hospital del Coll de Balaguer. Crec, això no obstant, que la lectura de la següent seqüència de documents il·lumina molts aspectes que no estaven assumits: docs. 60, 61, 62, 63 i 72. Finalment, en temps del comte Joan de Prades vegeu el doc. 84.

51. Vegeu docs. 67, 68, 69 i 70.

anys després de la mort de l'Entença, venen a l'Infant el domini útil (rendes, jurisdiccions i dominis) del terme de Pratdip, amb la qual cosa l'Infant, que sempre en fou l'amo directe, de la mateixa manera que el seu germà, utilitzant el dret de fadiga, obté també el domini útil. Però aquest domini, igual que passava a Tivissa, no era total, donat que compartia les rendes i el domini amb un castellà, que també gaudia de jurisdicció civil i era amo de Masriudoms, anomenat Alegret Taudell. Veurem que fou el fill del comte, en Joan de Prades, qui, per compra, eliminà aquesta castellania i gaudí finalment del domini total, directe i útil, sense repartiments, del castell i lloc de Pratdip i Masriudoms.[52]

El 1358, essent l'Infant «d'edat avançada i declinant cap a la vellesa» abandonà el segle i va prendre l'hàbit franciscà al convent de Sant Francesc de Barcelona, després d'haver disposat dels seus estats: el comtat de les Muntanyes de Prades i la baronia d'Entença els deixà al seu segon fill, en Joan. Dedicà un altar a santa Bàrbara a Falset i al monestir de Poblet li deixà una espina de la corona de Jesucrist que li havia regalat Felip VI de França el 1331, a la Sainte Chapelle de París, amb un peu d'argent. Al seu fill Jaume li deixà tota la capella amb la creu sobredaurada que tenia un tros de Lignum Crucis o de la Santa Creu, els canelobres de plata i totes les vestimentes i els aparells d'aquesta capella, excepte els llibres missals, segons l'*Ordo Cisterciensis,* que foren donats al monestir de Poblet.[53]

Va morir a Pisa (Itàlia) el dia 4 de novembre de 1381. El 1386, el seu fill Alfons, duc de Gandia i comte de Ribagorça, el portà a enterrar als franciscans de València.[54]

JOAN DE PRADES, TERCER COMTE DE LES MUNTANYES DE PRADES I DESÈ SENYOR DE LA BARONIA D'ENTENÇA (1358-1414). ELS PRIVILEGIS A LES UNIVERSITATS

Aquest tercer comte contractà matrimoni amb Beatriu, filla de Marià, jutge d'Arborea, al regne de Sardenya; però finalment es casà amb Sança Ximénez d'Arenós, filla de Gonçal Ximénez

52. Docs. 73, 76, 77 i 78.

53. B. J. LLOBET, *Recopilación...*, f. 21. M. ROMERO TALLAFIGO, *La cancillería de los condes de Prades y Ribagorça (1341-1414)*. Saragossa: Institución Fernando el Católico, 1990. En aquesta obra recullo tota la bibliografia i dades biogràfiques sobre l'infant Pere.

54. F. VALLS TABERNER, «El tractat "De regimine principum" de l'infant Fra Pere d'Aragó». *Estudis Franciscans,* 39 (1927), p. 104-110 i 215-279.

d'Arenós, senyor d'Andilles i altres castells del regne de València. D'aquest matrimoni va tenir tres fills i dues filles. El primogènit, Pere, no va sobreviure al pare, encara que la filla de Pere seria la següent titular de la baronia. Jaume, el segon, fou almirall de Sicília i es casà amb Elionor, filla d'Alfons, duc de Gandia i marquès de Villena. El tercer, Lluís, fou bisbe de Mallorca. De les filles, Timbor es casà amb Bernat de Fortià, germà de Sibília, reina d'Aragó i esposa de Pere IV el Cerimoniós. Però després, Timbor es casà amb Bernat de Cabrera, comte de Mòdica, mestre justicier de Sicília i home privat i molt proper al rei Pere IV d'Aragó.

El primogènit d'aquest tercer comte de Prades tan sols va tenir descendència femenina, cinc filles. La primogènita, Joana de Prades, va passar a la història amb el nom de Gonzalva Ximénez d'Arenós i quarta comtessa de Prades, sisena senyora de la baronia d'Entença. Pel seu matrimoni amb Joan Folc de Cardona entroncà la baronia d'Entença amb el llinatge dels Cardona. Anirà lligada al destí d'aquests, fins al seu entroncament amb els Medinaceli a finals del segle XVII. Una altra filla de Pere, neta del comte Joan, besneta de l'infant Pere, fou Margarida de Prades, reina d'Aragó per casament amb el rei Martí l'Humà (1395-1410). Va ser reina des del 17 de setembre de 1409 fins al 31 de maig de 1410. A la concertació d'aquest casament van tenir molta importància les aportacions econòmiques de la baronia d'Entença, tal com es veu a la col·lecció que presentem de documents i en els referits a aquestes dates. Els cronistes l'han qualificat de princesa bellíssima i jove.[55]

El primogènit del comte Joan de Prades, Pere de Prades, va morir abans que el seu pare i va fer testament el 8 de novembre de 1495: va encomanar de ser enterrat a l'església del monestir d'Escaladei de la Cartoixa, al comtat de Prades, on va manar que s'edifiqués una capella sota la invocació de la Verge Maria, mitjançant un llegat de cinc mil florins d'Aragó.[56]

És important de subratllar la tasca política de concessió de jurisdiccions senyorials i franquícies als ajuntaments o universitats

55. Vegeu A. SÁNCHEZ GONZÁLEZ, «Estados y Linajes de la Casa Ducal de Medinaceli. Estructura de su memoria archivística». Tesi doctoral inèdita. Sevilla, 1989. Constitueix, pels seus quadres genealògics i mapes territorials, acompanyats de bona crítica històrica, una de les visions més encertades sobre la discussió històrica de tots els llinatges que conflueixen a Medinaceli. D'aquí que les seves dades ens hagin servit per a compondre molt del que segueix.

56. B. J. LLOBET, *Recopilación...*, f. 25.

(aquesta és la paraula de l'època). Bernat Josep Llobet atribueix al comte Joan, desè senyor de la baronia d'Entença, les limitacions que creà la jurisdicció dels senyors de la baronia, limitacions «en tanta extensió, a causa del diner», és a dir, va vendre les jurisdiccions pròpies a les universitats.[57] Els veïns varen rebre privilegis tan principals com l'anomenat «juy de prohoms», que feu civils moltes causes i plets que eren criminals. A més a més, la instrucció i sentència d'aquestes causes va dependre més dels prohoms escollits per la universitat que dels mateixos comtes i els seus oficials. Aquest nou ordre establert pel comte Joan de Prades permetia als acusats i delatats de crims i delictes, abans de ser empresonats pel comte i els seus oficials, de sotmetre's al judici dels jurats i homes bons (prohoms) que eren els qui determinaven l'empresonament o la fiança. El batlle comtal, immediatament, havia d'assignar dos prohoms de la vila, perquè tots tres fessin el procés de perquisició i investigació i, després, amb l'ajut de perits legals, dictar sentència definitiva.

Aquesta sentència era inapel·lable en el cas de pena pecuniària. En el cas que la sentència fos condemna de mort, pèrdua d'alguna part del cos (mà, peu, orella), córrer per la vila amb fuetades o qualsevulla pena corporal, els encausats tenien dret a apel·lar al comte de Prades. El comte, de nou, havia d'escollir dos prohoms entre els veïns de la vila i, amb l'assistència d'un perit de lleis, revisar el procés i emetre sentència definitiva. En tots els privilegis concedits a les universitats de la baronia (Falset, Tivissa, Móra...) sempre es reserva el dret de gràcia o indult: «que sempre puguem fer als delatats i condemnats la gràcia o les gràcies, l'absolució i les absolucions».[58]

Un altre privilegi concedit pel comte Joan a les universitats de la baronia és el de la «purga de taula»: tots els oficials comtals (batlles), a cada universitat, a l'iniciar llur període de govern, després del seu nomenament, havien de fer una fiança. De tal manera que a l'acabar el seu trienni de govern havien de ser purgats o respondre davant dels prohoms del compliment de la seva funció segons les Constitucions Generals de Catalunya. Els prohoms eren escollits per la universitat de la vila.

57. B. J. LLOBET, ibídem, f. 59.

58. A l'Arxiu Ducal de Medinaceli es troben còpies d'aquests documents: *Entença* docs. 213, 214, 215, 216 i 219. Manca per realitzar un estudi exhaustiu dels llibres de registre de la cancelleria del comte Joan, on apareixen copiades totes les concessions del seu govern: ADM. Prades, lligalls 16 i 17.

També es va limitar la facultat del comte de Prades d'eximir els veïns dels impostos que col·lectivament pagava la universitat, donat que les exempcions comtals carregaven sobre la resta dels veïns.

A més, va ser establert pel comte Joan que cap dona, fos la que fos la seva condició, cristiana, mora o jueva, podia ser empresonada a la presó comuna del castell, sempre que algun veí o amic volgués guardar-la a casa seva com a escarceller, a excepció de les dones que, segons el privilegi, «foren exposades a la luxúria de molts». Per altra banda, cap dona de bona fama, de qualsevulla condició i edat, i que no estigués acostumada a treballar i fer operacions fora de casa seva o a llogar-se per a treballar per altri en plaça pública, podia ser forçada a sortir fora de casa seva a testimoniar a la cúria o cort pública de la vila. L'escrivà de la cúria havia d'anar a prendre testimoni a la porta de les seves cases.

Aquests privilegis concedits als habitants del terme de Tivissa, Móra i Falset, als anys 1362, 1396, 1408 i 1411, constitueixen un fil fonamental en el període del comte Joan, període que fou criticat per Bernat Josep Llobet el 1661 davant dels successors, els ducs de Cardona.[59]

Per altra banda, l'11 de juliol de 1406 el comte Joan compra el feu o castellania de Tivissa a la vídua i filla d'Umbert de Fonollar, el darrer castellà d'Albert de Castellvell. El preu per la compra de la jurisdicció i les rendes d'aquesta castellania fou fixat en vuitanta mil sous. Diners que el comte Joan no tragué de les seves arques, sinó de la universitat i dels veïns del terme de Tivissa, que els obtingueren a canvi d'unes capitulacions beneficioses per al règim fiscal i jurisdiccional de la vila, segons la línia de privilegis que indicàvem abans.

Aquesta línia de concedir privilegis comtals a canvi de serveis pecuniaris per a les universitats va produir un enfrontament amb la universitat de Tivissa. El comte Joan va intentar segregar i separar el terme de Llaberia del de Tivissa, com un lloc independent per ell mateix: els pobladors de Llaberia estarien en un terme de castell edificat de nou, fora del terme ampli i antic de Tivissa (Vandellòs, Banyoles, el Coll de Balaguer, Mas dels Guiamets...). Llaberia es comprometia a pagar anualment una quèstia o impost territorial de cent quaranta sous; però aquests tractes comportaven

59. B. J. LLOBET, *Recopilación...*, f. 59.

FUNDACIÓ NOGUERA

una conseqüència perjudicial per a la resta de la universitat de Tivissa, que amb menys veïns havia de pagar la mateixa quèstia anterior. Per això la separació concedida pel comte el dia 17 de juliol de 1369 fou revocada i anul·lada el 13 de novembre del mateix any. Llaberia quedaria com els altres llocs del terme de Tivissa dins dels límits establerts en temps dels sarraïns, tal com enunciava el document fundacional de la baronia, atorgat pel rei Alfons II el 1174.[60]

ELS COMTES I DUCS DE CARDONA I ELS DUCS DE MEDINACELI, SENYORS DE LA BARONIA D'ENTENÇA (1414-1837). DE L'ANTIC AL NOU RÈGIM

El comte Joan, mort el 1414, és succeït, tal com hem dit anteriorment, per la seva neta Joana de Prades i Aragó, quarta comtessa de Prades i onzena senyora de la baronia d'Entença. Aquesta comtessa canvià el seu nom per raó de ser la pubilla i per a poder heretar una altra baronia, la d'Arenós, a València, per part de la seva àvia Sança d'Arenós. D'aquí ve que se la conegui pel nom de Gonçalva Ximénez d'Arenós, amb el qual intitula molts documents de l'Arxiu Ducal de Medinaceli referents a la baronia d'Entença.

Gonçalva es casà amb Joan Ramon Folc de Cardona, tercer comte de Cardona (1400-1471). D'aquest matrimoni va néixer Joan Ramon Folc de Cardona, primer duc de Cardona, cinquè comte de Prades i dotzè senyor de la baronia d'Entença (1446-1515).

No obstant això, no fou fàcil d'obtenir la baronia, ja que, una vegada mort el comte Joan de Prades, hi hagueren plets a l'Audiència de Catalunya pel motiu de la successió. Demandaven pel comtat, a més de Joana de Prades, àlies Gonçalva Ximénez d'Arenós: Alfons, duc de Gandia i comte de Ribagorça, net de l'infant Pere i nebot del comte Joan de Prades, que, al morir sense fills, va nomenar hereu Alfons V, rei d'Aragó; per fi Timbor, filla del comte Joan de Prades, i Violant, filla de Jaume de Prades i neta de Joan, comte de Prades.

Aquests plets s'iniciaren ja en vida de Joan, quan al morir el seu primogènit, Pere de Prades, el primer va intentar donar a Bernat Joan de Cabrera la possessió de Prades i la baronia d'Entença, excloent la seva neta Joana. Existien, no obstant això,

60. Ibídem, f. 177-178.

FUNDACIÓ NOGUERA

unes capitulacions matrimonials i una carta de donació signades pel comte Joan, a favor del seu fill primogènit Pere, pare de Joana o Gonçalva Ximénez d'Arenós. El plet va durar des de l'any 1404 fins al 1425.

Per dret consuetudinari de Catalunya, i ho hem comprovat amb referència a la baronia d'Entença, no estava prohibit que les dones poguessin succeir en els feus, sobretot quan eren feus d'honor, com era el cas del comtat de Prades. D'aquí que la sentència pronunciada per Alfons V d'Aragó, el 26 de juny de 1425, fos a favor de Joana de Prades, a qui li són adjudicats per justos i legítims els títols del comtat de Prades i la baronia d'Entença. Aquesta sentència reafirmà més l'entroncament amb la casa de Cardona.[61]

És indubtable l'opulència i el prestigi d'aquest llinatge a la història catalana i a la història de l'Estat espanyol, i com va ser d'influent a la baronia tarragonina. Dues centúries duraria el protagonisme dels Folc de Cardona perquè a la segona meitat del segle XVII el matrimoni de Catalina Antònia d'Aragó Folc de Cardona (1635-1697), dotzena comtessa de Prades i dinovena senyora de la baronia d'Entença, amb Juan Francisco de la Cerda Enríquez de Ribera, faria que la baronia tarragonina passés a poder del llinatge de la Cerda, de la castellana casa ducal de Medinaceli. D'aquesta manera el primogènit d'aquest matrimoni, Luis Francisco de la Cerda i Aragón (1666-1711), novè duc de Medinaceli, tretzè comte de Prades i vintè senyor de la baronia d'Entença, forjaria el fil de la Casa de Medinaceli, mantenint Tivissa, Vandellòs, Móra, Pratdip, etc. Si bé és cert que en la seva persona s'estroncà la branca troncal de la família De la Cerda-Medinaceli, per mort sense descendents el 1711, no és menys cert que els seus hereus, els Fernández de Córdoba, mantingueren des de llavors aquest fil, com a nova línia de la Casa de Medinaceli, fins a l'abolició dels senyorius i hereus entre els anys 1837 i 1841, en què l'Estat espanyol passa a ser senyor jurisdiccional. És el pas de l'Antic Règim al Nou Règim, que havia quedat consagrat ja en la Constitució napoleònica de Baiona el 1808 i en la I Constitució Espanyola, la de Cadis, el 1812. La suspensió dels seus efectes pel retorn de Ferran VII va posar fi al regnat lliberal d'Isabel II, amb el decret de 30 d'agost de 1836. La jurisdicció passà a l'Estat i la terra

61. Ibídem, f. 29-32.

FUNDACIÓ NOGUERA

quedà com a propietat amortitzable i privada als seus titulars. Els Cardona i els Medinaceli passaren de senyors i amos a ser història d'aquestes terres tarragonines.[62]

LA JURISDICCIÓ REIAL DE LA BARONIA

Enunciava així Bernat Josep Llobet la relació del rei amb la baronia: La «tingueren els Castellvell, Subirats-Sant Martí i els Entença en feu honrat pel rei, excepte el castell de Móra, que era lliure; però fou extingit aquest feu» i des de l'infant Ramon Berenguer «fins ara» la baronia era posseïda «en pur, lliure i franc alou». És a dir, de 1174 a 1324, la baronia fou sotmesa a feu reial, des d'aquesta data fins a 1837, pur alou, és a dir, lliure de tota càrrega senyorial amb el rei. Un plet del Tribunal de la Batllia General de Catalunya el 20 de novembre de 1631 confirmaria aquesta realitat.[63]

El vincle feudal de la baronia amb el rei d'Aragó durant el període 1174-1324 garantia un territori pràcticament immunitzat a la jurisdicció i fiscalitat del rei, els veguers del qual no hi penetraven ni per a administrar justícia ni per a recaptar impostos o expropiar els seus habitants. No obstant això, la feudalitat obligava els senyors de la baronia (Castellvell, Subirats-Sant Martí i Entença) a entregar el poder o potestat dels castells, en temps de pau o en temps de guerra, cada vegada que fos requerit pel rei d'Aragó o pels seus missatgers o, en el seu cas, acudir amb la host i cavalcada, l'exèrcit de la baronia, en ajut del rei. Alfons II pactava així el 1174 amb Guillem de Castellvell, primer senyor de la baronia: «Que tu, per consegüent, siguis la meva seguretat solidària, i qualsevol altre que després de tu tingui l'anomenat honor; i cada vegada que te la demani, en guerra o en pau, per missatger o missatgers.»[64]

Que la baronia, això no obstant, com a administració de justícia, escapava dels oficials reials, quedà ben palès quan, el 1295, Guillem d'Entença entregà a Pere Carbó el feu de la llegua de Banyoles: se li imposa que no pugui apel·lar al senyor del rei ni a altri, sinó tan sols a l'Entença i els seus successors.[65]

62. Vegeu A. SÁNCHEZ GONZÁLEZ, *op. cit.*
63. B. J. LLOBET, *Recopilación...*, f. 27v i 38.
64. Doc. 1.
65. Doc. 27.

FUNDACIÓ NOGUERA

Encara que Jaume II, el 1324, quan escollí el comtat de les Muntanyes de Prades, com a feu honrat, i la baronia d'Entença passà de «feu» a «lliure alou», deixà establert que la baronia estigués sempre «indissolublement unida» al comtat de manera que si per alienació, venda o donació se separava (circumstància que podia produir-se sense autorització reial per no ser un feu) immediatament la baronia separada es convertiria en feu reial. No obstant això, Joan Ramon Folc de Cardona, primer duc de Cardona i senyor de la baronia (1446-1515), va establir un lligam més fort de la baronia amb el comtat, al fixar en el seu testament que no es pogués separar ni alienar.[66]

EL SENYORIU DELS SENYORS DE LA BARONIA D'ENTENÇA

Senyoriu és el mot que hem d'emprar donat que els Castellvell i els Entença, els comtes de Prades, els ducs de Cardona i els Medinaceli foren «senyors» de la baronia. El primer significat era el de senyoriu: els seus titulars, per concessió règia, exercien les funcions de l'Estat i de l'Administració de Justícia, de fiscalitat i impostos, d'ordre públic, atorgament de furs i organització del servei militar. Exercien el simple i mixt imperi, la jurisdicció alta i baixa, la jurisdicció civil i criminal. Si establíssim una piràmide de jurisdiccions a la baronia, el «senyor de la baronia» estava a la part superior com a senyor de totes les castellanies i dels castells, cadascun amb els seus termes i rodalies.

Els castellans de cada castell, els batlles i alamins o batlles de sarraïns ocupaven llocs lleugerament més baixos.

Encara que aquesta jurisdicció la compartís amb els castellans, com en el cas de Tivissa, Banyoles i Pratdip, el senyor de la baronia sempre es reservava en exclusiva el dret d'apel·lació de les sentències i la imposició de la pena de mort.[67]

Ja hem vist com exercien, també, el poder de formar exèrcits amb cavallers i peons cristians per a fer host i cavalcades.

66. Doc. 36. Vegeu B. J. LLOBET, *Recopilación...*, f. 39. Vegeu P. LÁZARO DE LA ESCOSURA, *op. cit.*, p. 376: «Així els llocs que en altre temps havien estat del senyor d'Entença, els posseiria com a alou, amb la condició explícita que no es podrien separar mai del comtat de Prades. Si ho feien, tots els llocs, excepte el de Móra, passarien a ser feu.»

67. Existeix a l'ADM, *Entença*, lligall 14, doc. 542, un llibre manuscrit d'usos i costums de Tivissa, del qual en preparem l'edició amb M. T. Palet. Als folis 6, 7 i 8, un tivissà del segle XIV expressa el que diem amb la saviesa de l'experiència.

Referent a la població sarraïna i morisca, era potestat d'ells el fet d'exigir-los una sèrie de serveis personals. Aquests serveis són, per exemple, portar-los la llenya, palla, gra, fruits, feines de llaurar la vinya, obres als molins i forns del senyor. Aquests serveis sarraïns són facultat exclusiva dels senyors. Com deia el tivissà en Borràs: «Ja és sabut que el senyor té obra dels sarraïns, la que vulgui d'ells.» Per això, el senyor té un batlle només per a ells, amb el nom d'alamí. El castellà de Tivissa mai va tenir alamí.[68]

Els senyors de la baronia rebien i cobraven un dret de maridatge per cadascuna de les filles al moment del seu matrimoni o ingrés a la religió. Així, el 1505 i el 1506 els cristians i moriscos de Tivissa, Pratdip i Móra prometeren a Joan Ramon Folc de Cardona, primer duc de Cardona, pagar setze sous de moneda corrent barcelonina per dret de maridatge de totes i qualsevulla de les seves filles i dels seus successors, legítimes i naturals, per cada foc o llar que hi hagués a cada vila o terme. El 1626 Tivissa fou condemnada a pagar per maridatge quatre-centes vuitanta lliures de moneda barcelonina per dos casaments: d'una filla i una tia d'Enric Folc de Cardona, duc de Cardona i senyor de la baronia. També amb caràcter ocasional els veïns dels termes dels castells feien donatius o serveis pecuniaris a petició dels senyors, en quantitats fixes com l'onzena part del gra de la terra que pagà Tivissa dels anys 1481 a 1484, i les quinzenes parts dels anys 1490 a 1492.[69]

Per ús i costum antic la quèstia o peita es pagava als senyors de la baronia, anualment, el dia de Sant Miquel, el 29 de setembre. Llobet afirma que era una quantitat «a l'arbitri i voluntat del senyor, incrementant-la o disminuint-la segons les circumstàncies». Per aquesta quantitat anual, els cristians, per una banda, o els moriscos, per l'altra, compensaven el senyor per l'ús que feien dels termes dels castells. És a dir, pagaven l'ús de les terres comunes, muntanyes, herbatges, pastures, llenyes i fustes, rius i fonts. Aquests usdefruits o aprofitaments eren competència senyorial. Per això cobrava la quèstia o peita anual i es permetia fer concessions de deveses i drets de carnalatge als pobladors del Coll de Balaguer, als de Vandellòs i a monestirs com el de Poblet.[70]

68. ADM. Secció *Entença*, lligall 14, doc. 542, f. 5v.
69. B. J. LLOBET, *Recopilación...*, f. 48, 49 i 62.
70. Ibídem, f. 47 i ss., 54 i 199. Per a Móra, f. 324v.

Els subsidis foren ajuts de tots els súbdits de la baronia per raó de compres que feien els senyors (el castell de Tivissa i la seva universitat van donar subsidi al comte Joan de Prades per a comprar la castellania de Tivissa a les hereves del difunt Arnau de Fonollar); per a casaments (la baronia ajudà amb diners a les solemnitats del casament de Margarida de Prades, filla del comte Joan, amb el rei Martí l'Humà el 1409); o per a la recepció del cíngol o cinturó militar o armadura de cavaller noble de fills, nets o nebots dels senyors. Aquests subsidis, de la mateixa manera que els maridatges, es pagaven per focs o llars. No obstant això, hi hagueren plets per aquesta qüestió dins de la baronia: Falset i Tivissa sempre preferiren el pagament per focs o llars, però Móra, Garcia i les Pinyeres ho volien per terços o parts «segons la bondat i qualitat de les terres i termes, i a la facultat i poder de cadascun dels seus veïns».[71]

Les lleudes o passos de bestiar (mules, rucs, bous, bens, cabres, etc.) eren un dret de senyoriu que pagaven tots els ramats aliens a la baronia que passaven pels seus termes. A la documentació, els ramats que més es mencionen són els provinents de la Cerdanya, al Pirineu català. Pel ramat d'un mateix amo, fos de molts o pocs caps, i quan l'amo no era mercader, es pagaven quinze sous a l'entrar pel Coll de Balaguer.[72]

Amb l'anterior dret hi trobem molt relacionat el dret de corredura, anomenat de pesos, faneques, almuds i *almudetes*; així doncs, a Tivissa, es cobrava d'aquesta manera: quatre diners per lliura, de totes i qualsevulla terra que es vengués dins del terme, a mitges entre comprador i venedor; dos sous per cada captiu o captiva que es vengués; cada cafís de blat o gra i fruita que es vengués, pagava dos almuds de corredura; cada cabàs de farina a pes, dos diners; cada dos quintars de verema, un diner; cada quintar de figues, un diner; cada tupí d'oli, dos diners; cada cap de bestiar petit, un diner; cada dotzena de bens, que es vengués sense les mares, sis diners; cada dotzena de cabrits, que es venien sense les mares, quatre diners; cada cap de bestiar gran, setze diners; cada dotzena de pell de moltó, bou, vaca, ovella, xai i cabrit que es venia, pagava quatre diners de corredura; cada quatre quintars de

71. Ibídem, f. 55 i 205.

72. Ibídem, f. 55-57, 205. Al doc. 58 d'aquesta col·lecció i al *Llibre d'Usatges i Costums* (ADM, *Entença,* lligall 14, doc. 542) s'al·ludeix molt concretament al pas de ramats de la Cerdanya per les terres del Coll de Balaguer.

mel, dos diners; cada cap de bestiar que es matés a la carnisseria, una malla; i finalment, cada casa que obrís porta al carrer, si els amos eren moriscos o descendents de moriscos, dues gallines.[73]

El dret de corredura a Móra presentava aquestes característiques: qualsevulla bèstia gran que es vengués, pagava al senyor, entre el comprador i el venedor, dotze diners; quan la bèstia era petita, tres malles o *meayles*, moneda de baix valor; pels cabrits i xais petits, que es venien sense mare, es pagava la malla; les dotzenes de pell de cabres, nou diners, les de moltó i ovella, sis diners, les de cabrit i xai petit i les de bou, tres diners. La pell de conill per cada deu sous de preu pagaven a la senyoria un diner. Per cada bèstia que es matés a la carnisseria de Móra es pagava una malla o *meayla* jaquesa, i per cada bou o vaca, tres diners, però els carnissers del lloc estaven exempts de pagar al comprar. La corredoria la pagaven els venedors. Cada cafís de blat, tres diners.

La farina pagava per cada dotze cabassos de pes, tres malles el venedor i el comprador, set unces per cabàs. El blat o farina que provingués d'homes estrangers pagava dos diners per cada càrrega i el dret per pregonar o cridar. El lli, cànem i llana pagaven tres diners per cabàs, i un diner per càrrega i per pregonar (cridar) el venedor. Les figues pagaven per senalla o sàrria tres diners entre comprador i venedor. Els vins la mateixa quantitat, però per càntirs. Els formatges, el comí, la matafaluga i la mel per cada cabàs tres malles o *meayles*; la cera i el safrà, per cada lliura de preu, dos diners. Les nous i ametlles amb les avellanes, per cada cafís, tres diners entre venedor i comprador. El raïm de verema, per cada cabàs pesat, una *meayla* jaquesa.

A més, a Móra, tant els cristians com els moriscos que venien possessions, terres i cases, per dret de corredura pagaven quatre diners per cada lliura de preu; però els moriscos, a més, havien d'entregar al senyor la quarta part del preu. A més, quan els moriscos compraven a un cristià qualsevulla possessió pagaven mig quart del preu.[74]

Un altre dret senyorial important a la baronia era el lloçol de ferreria o fàbrega. La ferreria era monopoli i propietat directa dels

73. B. J. LLOBET, *Recopilación...*, f. 206.

74. Ibídem, f. 314. Vegeu a més M. T. PALET PLAJA i M. ROMERO TALLAFIGO, *Capbreu (s. XIV)...* La veu *corredura* té un llarg nombre d'al·lusions. Per a l'estudi d'aquests drets senyorials que relatem, és fonamental la lectura del llibre esmentat.

senyors de la baronia. Els ferrers tan sols la utilitzaven. Els veïns de cada terme pagaven amb gra. Així, Tivissa (Vandellòs, el Coll de Balaguer, Llaberia, Banyoles...) pagava cinquanta faneques d'ordi cada any. Móra pagava cada any, per la festa de Sant Miquel, cinc quarteres i cinc quarters i mig de bon blat i la mateixa quantitat d'ordi. A més, el fet que els senyors de la baronia tinguessin el directe domini de les ferreries implicava llur dret de fadiga i lluïsme: és a dir, dret preferent de compra de l'ús i cobrament de la quarta part del preu en cas de venda de la ferreria.[75]

Els forns de pa, d'olles i càntirs, de la mateixa manera que les ferreries o fàbregues i les tintoreries,[76] a tots els termes de la baronia eren directe domini i monopoli del senyor. Els regents d'aquests forns necessitaven el lluïsme o autorització de venda i la fadiga o dret de tanteig per al senyor. En el cas de Tivissa, Berenguer d'Entença va vendre els seus drets a Bernat de Fonollar i, finalment, el 1409, quan va desaparèixer la castellania de Tivissa, la va adquirir de nou Joan de Prades, senyor de la baronia. L'any 1615, la universitat de Tivissa, jurats i prohoms de tot el terme, compraren aquest monopoli a canvi d'una quèstia o pagament d'una quantitat anual. Pel servei del forn es pagava al senyor la desena part o delme de tot el pa que el forner rebés pel seu treball o dret de cuita a la llosa, que normalment anomenaven, a Tivissa, la puja a la desena: és a dir, de deu pans, un, i quedaven francs i lliures nou pans per al forner.[77]

Els molins d'oli, de farina i drapers eren, també, domini directe i monopoli del senyor. Aquells que els regien necessitaven el lluïsme o autorització de venda, tenien l'obligació de donar la fadiga o preferència de compra del senyor i, a més a més, havien de pagar-li una renda o cens. En els molins d'oli era la part de l'oliva molta o setzena, en els molins de farina es pagava la vintena de la molinada. Els molins de nau al costat del riu Ebre, en el terme de Móra, també eren domini directe del senyor.[78]

Els drets de caça o salvatgina (per a matar cérvols, cabres salvatges, senglars o «porcs salvatges»...) eren domini directe de la

75. B. J. LLOBET, *Recopilación...,* f. 56, 204 i 324. Vegeu la veu *loceu* a M. T. PALET PLAJA i M. ROMERO, *op. cit*.

76. La *caldera de la tintoreria* de Tivissa pagava un cens anual als senyors de la baronia. Vegeu la veu *tintoreria* a ibídem.

77. ADM, *Entença,* lligall 14, doc. 542, f. 11v. B. J. LLOBET, *Recopilación...,* f. 204 i 324.

78. ADM, *Entença,* lligall 14, doc. 542, f. 10r-v.

senyoria. Per l'ús d'aquest dret, que cediren als vassalls al terme dels seus castells, cobraven la quarta part de la bèstia caçada. El 1445, Joan Folc de Cardona, senyor de la baronia, concedí a Tivissa i al seu terme que si el comte, la seva dona o els seus fills no fossin personalment en aquesta vila, no tenien obligació de donar la quarta part de la salvatgina al batlle o arrendador de les rendes senyorials. A més, el senyor de la baronia podia prohibir en certes ocasions qualsevol tipus de caça, per exemple la de perdigots o perdigons.[79]

El dret d'aigües era també de la senyoria, és a dir, el domini directe del mar del Coll de Balaguer, dels rius i de les fonts. L'ús d'aquest bé per part dels vassalls i habitants del domini requeria autoritzacions i el cobrament de taxes fiscals en l'ús de barques de pas, instal·lació de séquies i rescloses de pesca al riu Ebre i llicència per a pescar al mar i a les almadraves. El transport fluvial al pas del riu Ebre, a Móra, per a passatgers a peu o a cavall, era un monopoli senyorial. En certs moments foren dues les barques, per haver-se format una illa a la vila de Móra. Els barquers tenien arrendades les barques pel senyor de la baronia d'Entença. De la mateixa manera, qualsevulla barca de pesca que vingués a pescar al terme pagava deu sous de Barcelona.[80]

Compartia amb l'Església i els rectors de les parròquies els delmes que prenien dels fruits de la terra, blat, ordi, civada, mixtura, espelta i faves, excepte el gra fi de cànem. Aquests delmes o desenes parts s'ajuntaven en un únic dipòsit tancat amb dues claus, una del batlle del senyor de la baronia i l'altra del rector o capellà de la parròquia. Els delmes reunits allí es dividien en quatre parts iguals: una per al senyor de la baronia i les tres restants per al rector de la parròquia. A Vandellòs se seguia un altre procediment, donat que, en primer lloc, abans de qualsevol divisió, es prenia el necessari per a pagar el vicari parroquial i els drets de l'església del lloc, i després es feien les quatre parts, una per al senyor de la baronia i les altres tres per al rector de Tivissa.[81] De la mateixa manera, el senyor de la baronia participava en els delmes d'oli, verema, recollida d'herba, en qualsevol tipus de verdura, cebes, alls, cols, lli, safrà, llana i formatges.

79. B. J. LLOBET, *Recopilación...*, f. 180 i 203.
80. Ibídem, f. 200, 261 i 315.
81. ADM, *Entença*, doc. 542, f. 11v-12. B. J. LLOBET, *Recopilación...*, f. 196 i 313.

A més d'aquesta participació en els delmes i drets de fruits, el senyor exercia el directe domini de cases, corrals, vinyes, terres, horts... on vivien o que explotaven els veïns en domini útil o usdefruit. Això proporcionava al senyor els drets de la directa senyoria que consistien a prendre tributs, rendes o traüts en proporció de quarteres, sisenes, vuitenes, delmes i tasques (onzenes) de les collites. A les cases i als corrals o patis, el dret d'ús era pagat pels veïns amb un parell de gallines per Nadal, cada any, o un parell de perdius al Coll de Balaguer. Els capbreus de la baronia especifiquen fins al darrer detall d'aquestes rendes. Els agricultors tenien normalment les terres per al senyor. En Borràs deia de cada agricultor de Tivissa: «té res per senyor a part o cens»; tenia pel senyor i pagava o una part de la collita o un cens en diner o en espècie. Les terres quarteres o que li donaven la quarta part de la collita eren les més abundants, sobretot pel que fa a les dedicades al cultiu del blat. El producte corresponent al senyor era traginat per les bèsties dels moriscos. Normalment les terres quarteres no tenien escriptura de contracte i en canvi sí que en tenien les que estaven sotmeses a tasca o les que donaven l'onzena part, segons sembla inferir-se dels capbreus.

El sistema quarter fou general per a les terres cultivades tingudes per moriscos. Eren sotmeses a un règim curiós: des de la sembra fins a la collita, els homes que tenien terra quartera mesuraven les llavors emprades, que l'agricultor prenia senceres abans de fer la partició del quart pel senyor de la baronia.[82]

Tant cristians com moriscos feien quart al senyor de tots els llegums (cigrons, llenties, guixes...). Aquestes collites es portaven a les portes de Tivissa, per exemple, i allà, davant dels batlles i l'alamí morisc, es feien les particions i la separació de la llavor per a la propera sembrada. De la mateixa manera passava amb el cànem, les nous, els alls, les cebes, els raves i el comí. D'aquestes darreres només se separava llavor per a les faves i el comí.[83]

Les vinyes, normalment, també tenien un règim quarter. Existien terres, no obstant això, sotmeses a cens en diner, amb escriptura de contracte, i a les quals no es tenia en compte la qualitat i quantitat de la collita.

82. Vegeu *Capbreu (s. XIV)...*, pàssim. I el *Llibre de Costums de Tivissa*: ADM, *Entença*, lligall 14, doc. 542, f. 11v-12. També vegeu *Capbreu de Tivissa de l'any* 1681 que pertany a *Libros Antiguos*, III, 4 de l'ADM, per a veure la continuïtat d'aquest sistema de terra.

83. ADM, *Entença*, lligall 14, doc. 542, f. 9v i 10.

Totes aquestes terres del directe domini de la baronia, quan eren venudes sofrien la trava de la fadiga de vint dies al senyor, perquè aquest pogués tantejar la compra, i a més el lluïsme o autorització de venda del senyor, que suposava donar-li el quart del preu. Totes les terres i cases «que fan dret i cens al senyor són obligats al lluïsme i fadiga».[84]

Un altre dret important, que indubtablement es debilità a l'edat moderna, ja que és poc palès a la documentació que he examinat i crec que aquest declinar es produeix en el període de Joan de Prades (1358-1441), és el dret de *forcia*: el senyor de la baronia, mitjançant els seus batlles als diferents castells, podia prendre «per força» cabrits, porcs, anyells, gallines, xais; això sí, per al consum directe de casa seva i pagant el preu just. De la mateixa manera i en iguals circumstàncies podia prendre hortalisses, raïms, figues... encara que en aquests casos concrets el vell tivissà en Borràs deia que podia pagar o no.[85]

Finalment, no podem deixar de banda el dret de notaries i escrivanies de totes les viles, compartit amb els notaris eclesiàstics.

Per altra banda, la població sarraïna suportava altres càrregues senyorials. La «vinya del senyor de la baronia» era llaurada i treballada per tots els sarraïns de cada terme sota la supervisió de l'alcalde morisc o alamí. El senyor com a contraprestació els donava una ració de farina per pastar.[86] Un altre impost jurisdiccional sobre els sarraïns fou el de les cinc lliures de blat, que durant anys pagava tot morisc i morisca «que no mam» a Tivissa, o «pus sia desmamat» al terme de Móra. També els musulmans pagaven al senyor un impost en diner per cada bèstia acabada de néixer o cada bresca d'abelles.[87]

El transport amb el seu bestiar de les collites del senyor era una altra obligació dels sarraïns envers el senyor. Era el dret de tragina: tots els que tenien animal de càrrega havien de transportar una càrrega o somada de blat des de Banyoles o un altre lloc cap a Tivissa. De la mateixa manera, una altra somada de palla cada any o xàvega de palla. Per Nadal, Carnestoltes i Pasqua havien de portar al castell una càrrega de llenya. Respecte a les collites

84. M. T. PALET i M. ROMERO, *Capbreu (s. XIV)*... De la mateixa manera *Capbreu de Tivissa de l'any 1681, op. cit*.

85. Vegeu ADM, *Entença,* lligall 14, doc. 542, f. 9.

86. Ibídem, f. 5v i 6.

87. Vegeu *Capbreu (s. XIV)*..., veu *zadacha* i ADM, *Entença,* lligall 14, doc. 542, f. 4.

de lli i cànem també intervenien els moriscos dirigits per l'alamí. Els quarts de collita que per directe domini pertanyien al senyor de tots els collidors, eren transportats per ells al castell. Allà, ells mateixos l'assecaven, repartien els delmes entre el senyor i el rector de la parròquia, amaraven i separaven les fibres i preparaven les boles i filasses. El senyor proporcionava farina i vi als musulmans mentre realitzaven aquesta tasca.[88]

Als molins situats a les hortes properes al castell, quan els batlles anaven a recollir la farina que corresponia al senyor pel traüt de les moltes, tenien el concurs de la població sarraïna, que rebien com a ració pel transport tres lliures de farina. Quan la portaven a coure al forn estava exempta del tribut de la puja o desena part.

La verema del senyor, constituïda per les quartes parts de totes les collites que estaven sota el seu directe domini, amb totes les tasques de trepitjat, rentat, transport d'aigua, colat i trascolat de les botes de most, queia també sobre la població musulmana, que rebia de ració diària per persona tres lliures de farina i mig quart de vi.

La prostitució dels moriscos era un altre element jurisdiccional important per al senyoriu. Quan la prostituta sarraïna no tenia marit, havia de pagar cinc sous. Si tenia marit la pena es multiplicava per dotze, ja que n'havia de pagar seixanta o rebre seixanta assots. L'home morisc trobat amb una prostituta havia de pagar els mateixos sous o rebre els mateixos assots; i, curiosament, quan el morisc era solter *(mazip)* no pagava res.[89]

EL SENYORIU DELS CASTELLANS SOTA EL SENYORIU DE LA BARONIA

Des de 1174, any de la fundació de la baronia, fins al govern i titularitat del comte Joan, fill de l'infant en Pere, als anys 1358-1441, els senyors de la baronia no abastaren tota la jurisdicció, domini, rendes i drets dels termes dels castells de Pratdip i Tivissa.

En aquests dos castells existiren doncs dos batlles, el que administrava les rendes i jurisdiccions del senyor (batlle del senyor) i el que administrava les rendes i jurisdiccions del castellà (batlle del castellà). El senyor estava sobre els termes de tots els castells

88. Ibídem, f. 6 i 7.
89. Ibídem, f. 5.

FUNDACIÓ NOGUERA

i el castellà tan sols sobre el terme d'un castell, el de Pratdip o el de Tivissa.

El castellà, del llinatge dels Fonollar a Tivissa, del llinatge dels Taudell a Pratdip, estava obligat a donar de bon grat i espontàniament la potestat del castell quan li era demanat pel senyor de la baronia. A més, facilitava un cavaller quan el senyor organitzava l'exèrcit, la host i la cavalcada. Després de la mort de cada titular de la baronia o canvi de titular estaven obligats a retre homenatge i jurament feudal de fidelitat. Rebien a canvi del senyor l'anell de la jurisdicció. El castellà de Tivissa rebia, a més, un pa, com a amo del forn vell de Tivissa. Per aquest jurament de fidelitat, quan el senyor de la baronia estava en guerra estava obligat a ajudar-lo sense cap engany, de la mateixa manera que quan es tractava de la defensa de malfactors que entraven a la baronia.[90]

El castellà, per altra banda, era partícip de la jurisdicció del senyor, del simple i mixt imperi, de la justícia civil i criminal i de les rendes del domini directe sobre la terra (delmes, quarters, molins, forns, fàbregues, aigües, pastures, pesos i corredures, etc.). A Tivissa la participació es feia dividint la renda per novens: set novens per al senyor de la baronia i dos novens per al castellà. En alguns casos, molt pocs, es dividien en terços, dos a un, com era el cas de la salvatgina o quarta part de les peces caçades a la muntanya del terme.[91]

A més del senyor i la universitat de cada castell, el castellà intervé en l'elecció dels prohoms del terme del castell, encarregats d'instruir els crims que reportaven penes corporals o diners. Assistien amb el senyor de la baronia a l'execució de la pena corporal. No obstant això, el castellà no tenia dret a escoltar les apel·lacions a sentències: si un convicte apel·lava les sentències que havien pronunciat els prohoms de la universitat, apel·lava tan sols al senyor de la baronia, mai al castellà.[92]

Quan els condemnats a pena corporal volien redimir el càstig amb diners, aquests diners, de la mateixa manera que els de les multes o bans, es repartien entre el senyor i el castellà en la proporció canònica de 7/9 i 2/9.

Els castellans eren propietaris exclusius de grans partides dins dels castells. Prop de Banyoles, els Fonollar, castellans de Tivissa,

90. Ibídem, f. 15.
91. Doc. 5.
92. Vegeu ADM, *Entença*, lligall 14, doc. 542, f. 2.

tenien unes terres que encara als segles XVII i XVIII s'anomenaven d'en Fonollar. Alegret Taudell, castellà de Pratdip, a l'època de l'infant en Pere (1342-1358) era l'amo de Masriudoms, el mas que Ramon de Riudoms va rebre com a propulsor de la població de Vandellòs l'any 1191.

En aquestes possessions totes les rendes eren per al castellà. Excepte la quèstia anual, que era un impost jurisdiccional propi de la senyoria i el pagaven tots els veïns del terme.[93] En Borràs manifestava que l'aplicació de la pena de mort a un vassall, encara que fos de les «companyies» del castellà i dins de la seva gent afectada, estava absolutament exclosa de la jurisdicció del castellà i corresponia plenament al senyor de la baronia.[94] El castellà de Tivissa tenia un saig de confiança que executava la justícia i tenia la clau de la presó del castell.[95]

Mentre Banyoles fou una castellania dins del terme de Tivissa —Guillem d'Entença la donà a Pere Carbó i als seus successors el 1295 i la recuperà l'infant Pere el 1352 aplicant el dret de fadiga— els senyors tan sols es reservaren el dret de potestat de la torre, el dret de formar hosts, cavalcades i exèrcits, la corredura o tributs de pes i compravenda, el lloçol o *loceu* de la ferreria i la jurisdicció civil i criminal. La resta de les rendes pertanyeren als successors de Pere Carbó.[96]

En el privilegi de nova erecció del comtat de les Muntanyes de Prades es dona per fet admès l'existència d'aquests castellans de Pratdip, Tivissa, Banyoles... donat que la baronia d'Entença que s'uneix a aquest comtat es dona amb barons cavallers, feudataris o castellans, als quals s'ordena que facin l'homenatge i fidelitat als nous senyors de la baronia, els comtes de les Muntanyes de Prades.[97]

ELS BATLLES, ADMINISTRADORS DE SENYORS I CASTELLANS DE LA BARONIA. L'ALAMÍ DELS SARRAÏNS

Els batlles eren els oficials, administradors i executors del senyoriu de la casa dels senyors de la baronia i de la casa dels

93. Docs. 79, 81-83.
94. Vegeu ADM, *Entença,* lligall 14, doc. 542, f. 7v.
95. Ibídem, f. 15.
96. Doc. 30.
97. Doc. 36.

FUNDACIÓ NOGUERA

castellans. A Tivissa i Pratdip existien dos batlles, el batlle del senyor i el batlle del castellà, cadascun vetllava pels respectius jurisdiccions i dominis. Tivissa, que era un terme amb diverses poblacions, repetia aquesta dualitat de batlles a Llaberia, Vandellòs i el Coll de Balaguer. Amb tot, aquests batlles de poblacions d'un terme estaven subordinats als batlles superiors del propi i principal castell, el de Tivissa.[98]

L'ofici de batlle era temporal a voluntat i bon grat dels senyors, fins que el comte Joan (1358-1414) el va fer renovable cada tres anys per la festa de Sant Joan. Al final del seu govern, la universitat de veïns, per mitjà dels jutges que els escollien, els sotmetia a la purga de taula per a respondre del seu govern. També, abans, l'infant Pere (1342-1358) els va sotmetre a una recerca i investigació sobre l'acompliment de funcions en la persecució dels delictes, administració de justícia i organització de viles. Aquest era un precedent dels famosos judicis de residència que es feren a Amèrica durant la colonització espanyola d'escoltadors i governants de la corona.[99]

Els batlles estaven lliures de pagar la corredura o impost del pes de mercaderies i transmissió de béns; de la puja o desena part del pa cuit al forn; de la quèstia anual que es pagava al senyor per la festa de Sant Miquel, i, a més, quedaven exempts d'anar en host o exèrcit de cavallers i peons. Era lògic, doncs, que quedessin com a responsables del govern i de la hisenda dels seus respectius llocs. El batlle de Tivissa rebia dels musulmans del terme un tribut o traüt especial denominat *ovaquela*: cada morisc o morisca que recollís blat de la terra que cultivava havia de donar al batlle una faneca del més esplendorós que tingués, o, com a mínim del més net. A la verema, no obstant això, l'*ovaquela* consistia en un cistell de raïm. Aquestes porcions se separaven de la collita del morisc, un cop el senyor i el castellà, per la seva banda, haguessin pres els seus tributs i quarts de la collita. Ni el batlle del castellà de Tivissa ni la resta de batlles de Vandellòs, el Coll de Balaguer i Llaberia participaven o prenien *ovaquela,* que era privilegi del batlle del senyor a Tivissa.

98. ADM, *Entença,* lligall 14, doc. 542, f. 5 i ss. Vegeu també l'interessant document de la col·lecció, número 58, on es fa inquisició i perquisició secreta sobre el govern dels batlles de Vandellòs, Llaberia i el Coll de Balaguer al terme de Tivissa. Ens hi remetem ja que dona una idea única del que aquests batlles representaven en aquestes poblacions.

99. B. J. LLOBET, *Recopilación...,* f. 59v-64; vegeu f. 176.

L'alamí era l'oficial del senyor de la baronia pels afers jurisdiccionals i de rendes amb els moriscos dels termes de cada castell. Els castellans no tenien alamí, només el senyor de la baronia, que l'escollia sense tenir en compte la seva riquesa o pobresa, segons el tivissà en Borràs. La funció de l'alamí era la d'organitzar la vida d'aquesta població, col·laborar en el govern i la justícia i, sobretot, dirigir les obres que els sarraïns estaven obligats a fer per al senyor, a lliure voluntat d'aquest, o per al castellà, en casos molt concrets i precisos (sols llaurar un dia la vinya i veremar-la un altre). L'alamí era l'intermediari entre la població morisca i el senyor per a organitzar la reparació de molins, forns, ferreries, castells, transport de palla, llenya, gra, fruits i llaurat de les vinyes amb els bous dels moriscos.

L'alamí era un apropiat del senyor de la baronia, de manera que ni ell, ni la seva casa o alberg, ni les seves dones i fills tenien cap jurisdicció del castellà de Tivissa. A més, estava franc i exempt dels pagaments dels quarts de collita de terres de pa, horts, vinyes, de la host, de les quèsties ordinàries per Sant Miquel, de la puja del forn, de les corredures a les pesades i transmissió de béns... a excepció de les mercaderies que ell fes o produís per a vendre.

Ell recollia la quèstia que tots els moriscos de Tivissa abonaven en suma de dos-cents sous i mig per Sant Miquel; i a més la *zadacha* o *zadegua* que els moriscos de Tivissa i Móra abonaven el gener per tota bèstia petita que no hagués nascut durant l'any anterior i que consistia en un diner per cadascuna. Passaven comptes als batlles del senyor i del castellà.

L'alamí també vetllava que els musulmans que traballaven a les obres del senyor o del castellà rebessin les lliures de farina, els dos petricons de vi i la cavada per a la bèstia que estava estipulat per ús i costum.[100]

LES UNIVERSITATS DE TIVISSA, MÓRA I PRATDIP. ELS JURATS I CONSELLS DE VEÏNS

Els veïns dels castells formaven universitats. En el cas de Tivissa, aquesta vila formava universitat amb el Coll de Balaguer,

100. ADM, *Entença*, doc. 542, f. 5 i ss. En Borràs recull amb multitud de detalls el sistema d'aquests tributs i càrregues.

Vandellòs, Banyoles i Llaberia. El govern polític o de la república d'aquestes viles el portaven els jurats i un consell general de veïns que representaven el poble davant dels senyors de la baronia i els seus castellans.

Els jurats i oficis municipals es feien per insaculació i extracció a sorts cada cinc anys.

El Consell de la universitat o comunitat dels habitants del lloc estava format per cristians i musulmans prohoms, és a dir, caps de família i veïns més qualificats. Aquest Consell apareix identificat amb la resta dels habitants. Als documents que presentem apareixen els consells establint sindicats o síndics que en qüestions vinculants es relacionaven amb el senyor de la baronia i negociaven imposicions i privilegis.[101]

En general, a la baronia, els prohoms del Consell varen tenir un protagonisme fort als judicis civils i, fins i tot, als judicis criminals al costat de batlles senyorials.

Els prohoms, a poc a poc, sobretot als segles XIV i XV, anaren minvant facultats comtals, tal com ja hem vist apuntat per Llobet al segle XVII, i per això oferien els seus diners per a millorar les escasses arques comtals, sobretot en temps del comte Joan de Prades.[102]

101. Els jurats, el primer dels quals es deia jurat en cap, eren insaculats entre els veïns cada cinc anys, de la mateixa manera que els oficis de *mostassaf* (encarregat d'evitar els fraus en pesos i mesures i, sovint, d'establir els preus de mercat), el *claver* (encarregat de l'administració econòmica de la universitat) i l'*oïdor de comptes* o *comptador de les rendes*. Vegeu a B. J. LLOBET, *Recopilación...*, f. 187 i ss. els plets que originaven aquestes insaculacions, per problemes d'incompatibilitat, entre els senyors de la baronia i els veïns de la universitat. Els sindicats que apareixen a la col·lecció són una valuosa mostra de cognoms de veïns cristians i musulmans a ple segle XIV: Vegeu docs. 40 i 41, de Móra i Tivissa, amb la seva relació de cristians i moriscos de la moreria.

102. Vegeu doc. 114, on es parla dels deutes del comte Joan amb motiu de la coronació de Martí I, l'Humà, que després es casaria amb Margarida Joana de Prades. Vegeu al doc. 123 la col·laboració econòmica dels habitants de Tivissa en la compra de la castellania als descendents d'Umbert de Fonollar.

CATÀLEG DELS DOCUMENTS

FUNDACIÓ
NOGUERA

FUNDACIÓ
NOGUERA

1

1174, desembre. Perpinyà

Alfons II dona en feu a Guillem de Castellvell els castells de Tivissa, Móra, Garcia i Marçà i promet fer justícia sobre els drets d'aquest al castell de Siurana. Guillem de Castellvell el reconeix com a senyor, dona cinc mil morabatins i pacta donar-li la potestat del castell de Yppo, *avui Pratdip.*

2

1175, febrer, 19

Guillem de Castellvell i la seva esposa Bleschita donen a Ponç Iborra i a la seva esposa Nina un hort a Tivissa.

3

1191, desembre, 16

Albert de Castellvell lliura una peça de terra, en el lloc de Banyoles, a Moferiz Alamí Aborofea i a sis sarraïns més perquè hi plantin vinya.

4

1191, desembre, 20

Albert de Castellvell i el seu castellà, Arnau de Fonollar, donen a Ramon de Riudoms el lloc de Vandellòs, en el terme del castell de Tivissa, perquè hi estableixi dotze pobladors i gaudeixi d'un alou de terra en aquest lloc.

FUNDACIÓ NOGUERA

5

1206, gener, 7

Arnau de Fonollar, castellà de Tivissa, per ordre d'Alamanda de Subirats, senyora de Tivissa, fa una relació de serveis i rendes percebuts a la castellania de Tivissa.

6

1218, juliol, 17

Alamanda de Subirats lliura la castellania de Falset a la seva filla Blanca, com a penyora del pagament de cinquanta marques de plata.

7

1218, desembre, 21

Alamanda de Subirats s'ofereix i es dona ella mateixa a l'orde del Temple. Es compromet a pagar un cens anual de vint sous i, a més a més, mil sous a l'hora de la seva mort.

8

1218, desembre, 23

Fra Guillem de Mont-rodon, mestre del Temple, dona llicència a Alamanda de Subirats perquè pugui rebre les rendes del castell de Móra durant dos anys; i, mestrestant, queda sense efecte la penyora que s'havia fet d'aquest castell.

9

1228, febrer, 22

Alamanda de Subirats dona al monestir de Santes Creus el dret de pastura dins tot el terme del castell de Tivissa, sense cap obligació de renda i servei.

10

1228, abril, 10

Alamanda de Subirats i la seva castellana a Tivissa, Elisenda de Fonollar, i el seu fill, Bernat de Fonollar, donen al monestir de Vallbona

el dret d'herbatge i pastura en el lloc de Poatxal de Francos en el terme de Tivissa.

11

1231, febrer, 5

Bernat de Fonollar, de l'orde de l'Hospitalet de Sant Joan, cedeix al seu germà fra Guillem de Fonollar la castellania de Tivissa per tal de prendre l'hàbit i la creu de l'Hospital.

12

1236, agost, 18

Alamanda de Subirats, senyora del castell de Tivissa, dona dos molins, dins del terme de Tivissa, a Pasqual de Tortosa; i, a canvi, ella rebrà la meitat de les rendes.

13

1242, febrer, 3

Ferrer de Sant Martí dona a la seva filla Alamanda i al seu marit Guillem d'Entença, com a aixovar, tots els drets que tenia en els castells de Falset, Móra, Tivissa, Marçà i Pratdip; i estableix, també, les condicions de successió d'aquests dominis.

14

1244, juny, 16

Alamanda de Subirats dona a la seva neta Alamanda d'Entença, esposa de Guillem d'Entença, els castells de Móra, Falset, Tivissa i Marçà.

15

1245, agost, 25

Guillem de Fonollar fa testament, nomena marmessors i distribueix els seus béns entre els seus fills, monestirs i persones diverses. Institueix hereu el seu fill Dalmau.

FUNDACIÓ NOGUERA

16

1255, maig, 3

Alamanda d'Entença fa testament i nomena els següents marmessors: l'arquebisbe de Tarragona, Ferrer de Sant Martí (pare d'Alamanda d'Entença) i Guillem de Cervelló.

17

1260, març, 12

Pericó de Vergantis i la seva esposa Jacma venen a Pere Godall la tercera part de tots els drets de cada molí i molinar de Móra. El preu es fixa en dos-cents sous de Jaca. Les altres dues parts pertanyen a Ferrer Bonet i a Guillem de Vallbona.

18

1265, juny, 22

Pere de Vergantis i la seva esposa Jacma venen a Bru Castellvell i a la seva esposa Maria la tercera part d'un molí i molinar de Móra per noranta sous de Jaca.

19

1276, febrer, 13

Berenguer d'Entença i Bernat de Fonollar, el seu castellà, donen carta de poblament, per a establir-se i poblar el Coll de Balaguer, a Berenguer Alemany, Bernat Grinyó, Pere de Castro, Domènec de Torroella, Berenguer Voltes, Marconi Barrall, Miquel Alemany, Joan Alemany, Pere Alemany i Benet de Bellveis.

20

1282, desembre, 16

Pere de Santjoan, notari públic i de la Cúria Reial de Tortosa, certifica els drets de carnatge de Berenguer d'Entença i el seu castellà de Tivissa, Bernat de Fonollar, sobre uns llocs en litigi que confronten amb Tortosa.

FUNDACIÓ NOGUERA

21

1282, desembre, 17

Pere de Santjoan, notari públic i de la Cúria Reial de Tortosa, dona fe de la querella entre Berenguer d'Entença, junt amb el seu castellà, i el comanador de Tortosa, en un litigi de percepció de carnatge.

22

1285, juny, 26

Berenguer d'Entença fa testament de tots els seus béns i nomena marmessors (el bisbe de Tortosa, Bernat de Fonollar, etc.).

23

1286, febrer, 8

Berenguer d'Entença canvia una peça de terra per una altra amb Pere de Monreal; totes dues peces estan situades en el terme de Móra.

24

1288, octubre, 3

Berenguer d'Entença canvia una peça de terra per una altra a Berenguer Vergantis en el terme de Móra.

25

1291, maig, 31

Berenguer d'Entença ven al castellà de Tivissa, Bernat de Fonollar, una milícia d'host pel preu de mil sous barcelonesos.

26

1291, juliol, 31

Bernenguer d'Entença promet a l'almirall d'Aragó i Sicília Roger de Llúria que li donarà la seva filla Saurina en matrimoni i un dot de cinc mil morabatins alfonsins d'or.

FUNDACIÓ NOGUERA

27

1295, febrer, 10

Guillem d'Entença dona a Pere Carbó el lloc de Banyoles, en el terme del castell de Tivissa.

28

1295, abril, 29

Guillem d'Entença dona el forn de Tivissa a Bernat de Fonollar, castellà de Tivissa. Tots els habitants d'aquesta població estan obligats a coure el pa en aquest forn, pagant la puja de costum, sota pena de cinc sous.

29

1306, juliol, 11

Guillem d'Entença augmenta la donació del lloc de Banyoles feta a Pere Carbó, afegint-hi el lloc anomenat Algira de Xueps.

30

1309, novembre, 16

Guillem d'Entença restitueix a Bernat de Fonollar, castellà de Tivissa, els drets de castellania sobre la població del Coll de Balaguer, en reparació de l'espoliació feta per Berenguer d'Entença a la mare de l'esmentat castellà.

31

1312, gener, 4

Pere de Sant Martí, cavaller, ven a un mercader de Puigcerdà, Jaume Cerdà, un mas en el terme de Móra per quatre-cents sous de Barcelona.

32

1313, desembre, 3

Guillem d'Entença dona al rei Jaume II els castells i les viles d'Altafalla, Falset, Móra i Tivissa, a Catalunya, i d'Entença, a Ribagorça; i

els seus drets a Seròs i Mequinensa. Rep del rei cent mil sous de Barcelona i mentre visqui, Guillem d'Entença rebrà cada any vint mil sous de rendes de la ciutat de Tortosa, a Catalunya, i Borriana i Uixó, al regne de València.

33

1318, octubre, 23

Pere de Sant Martí dona en emfiteusi un mas en el terme de Móra a Guillem de Miravet, amb la condició de rebre la quarta part dels fruits que produeixi.

34

1320, juny, 8

A causa de la dissolució del matrimoni de Guillem d'Entença i Berenguera de Montcada, l'arquebisbe de Toledo i canceller de Castella dicta sentència arbitral dels seus béns.

35

1321, juny, 10. Barcelona

Jaume II, rei d'Aragó, concedeix i confirma a Berenguer Carbó el feu sobre el lloc i la torre de Banyoles en el terme de Tivissa, el qual havia rebut sense confirmació reial.

36

1324, maig, 6

Jaume II, comte de Barcelona i rei d'Aragó, concedeix al seu fill, l'infant Ramon Berenguer, l'erecció i el títol del comtat de les Muntanyes de Prades.

37

1325, gener, 14. València

Privilegi de Jaume II a l'infant Ramon Berenguer, comte de Prades. Li concedeix la facultat de llegar als seus descendens femenins els castells d'Altafalla, Falset, Tivissa, Móra, Marçà i Pratdip.

NOGUERA

38

1328, febrer, 20. Falset

L'infant Ramon Berenguer, comte de Prades, concedeix a Pere Rebull i als seus successors el privilegi de l'establiment de molins d'oli a la vila de Móra, a canvi del pagament d'un cens de sis gallines.

39

1332, setembre, 30. Tivissa

Guillem Barcelona i la seva esposa Elisenda, habitants de Tivissa, venen a Umbert de Fonollar, castellà de Tivissa, la vinya Coma d'en Cirera o de Vinlop, pel preu de mil cinc-cents sous de Barcelona.

40

1333, març, 9, dimarts. Móra

Els habitants de la universitat de Móra constitueixen com a sindicats Miquel Llagostera i Guillem Vilars per tal que prestin homenatge feudal a Blanca, dèspoina de Romania, esposa de l'infant Ramon Berenguer, comte de Prades, com a seguretat de dot.

41

1333, març, 10, dimecres. Tivissa

La universitat de cristians i moros de Tivissa constitueix com a síndics i procuradors Pere i Bernat Pallarès, habitants de Tivissa, per tal de fer homenatge feudal a Blanca, dèspoina de Romania, esposa de l'infant Ramon Berenguer, comte de Prades, per a la seguretat del seu dot i esponsalici.

42

1333, març, 13, dissabte

Acta de l'homenatge feudal dels síndics de Móra i Tivissa a Blanca, dèspoina de Romania i esposa de l'infant Ramon Berenguer, comte de Prades, per a seguretat del dot assignat.

FUNDACIÓ NOGUERA

43

1333, juny, 8. Monestir de Poblet

Acta notarial de l'homenatge feudal d'Umbert de Fonollar, castellà de Tivissa, a Blanca, dèspoina de Romania i esposa de l'infant Ramon Berenguer, comte de Prades, com a seguretat del cobrament del dot i esponsalici.

44

1335, novembre, 17

L'infant Ramon Berenguer, comte de Prades, dona a la seva filla la baronia que fou de Guillem d'Entença, amb les viles i els castells de Falset, Móra, Tivissa, el Coll de Balaguer, Marçà i Pratdip.

45

1336, abril, 3. Móra

Acta de l'homenatge feudal de Berenguer Despuig, senyor de Banyoles, a Blanca, dèspoina de Romania i esposa de l'infant Ramon Berenguer, comte de Prades, per tal de garantir el cobrament del dot i esponsalici.

46

1336, setembre, 25

Jaume Cerdà, habitant de Puigcerdà, dona en emfiteusi a Ramon Llitera, habitant de Tivissa, el mas d'en Llena, en el terme de Móra, amb la condició de donar el quart de l'oli i del blat, la sisena de la verema, construir cases i corrals, i plantar i arrabassar vinyes.

47

1336, desembre, 16. Seròs

Berenguera de Montcada, vídua de Guillem d'Entença, ven a l'infant Ramon Berenguer, comte de Prades, pel preu de cent mil sous de Barcelona, els seus drets sobre les viles i els castells de Pratdip, Marçà, Garcia i les Pinyeres, així com els drets al cobrament de deutes contrets pel difunt Guillem d'Entença.

FUNDACIÓ NOGUERA

48

1336, desembre, 20

Berenguera de Montcada, vídua de Guillem d'Entença, dona a l'infant Ramon Berenguer, comte de Prades, cent seixanta mil sous i l'us-defruit vitalici del castell i de la vila de Móra, i tot altre dret sobre Garcia, les Pinyeres, Pratdip i Marçà.

49

1338, gener, 16. Seròs

Poder de Berenguera de Montcada, senyora d'Illa, a Galceran de Biure per tal que comparegui davant el vicari de Lleida a fi d'insinuar la donació de cent seixanta mil sous de Barcelona sobre les rendes de la vila de Móra, a l'infant Ramon Berenguer, comte de Prades.

50

1338, febrer, 13. Tortosa

Joan Mascaró, únic marmessor viu del testament de Guillem d'Entença, per mitjà d'un procurador ret homenatge feudal a l'infant Ramon Berenguer, comte de les Muntanyes de Prades, pel castell de Pratdip.

51

1341, gener, 17

Acta d'infeudació del lloc i de la torre de Banyoles, en el terme de Tivissa, a Berenguer de Puig, habitant de Tortosa, per l'infant Ramon Berenguer, comte de Prades.

52

1342, gener, 9

Els infants Pere i Ramon Berenguer, fills del rei Jaume II, permuten i canvien entre ells els comtats d'Empúries i de les Muntanyes de Prades.

FUNDACIÓ NOGUERA

53

1342, febrer, 13. València

L'infant Ramon Berenguer, comte de Prades, promet al rei Pere IV la renúncia de la seva filla Joana als castells de la baronia d'Entença —Falset, Altafalla, Tivissa, Móra, Marçà i Pratdip—, després de la permuta, amb el seu germà Pere, del comtat d'Empúries pel de Prades.

54

1342, febrer, 13. València

Pere IV promet a l'infant Ramon Berenguer, comte de Prades, que compensà Joana de Prades amb viles i castells a Catalunya per la seva renúncia a la baronia d'Entença després de la permuta que havia fet del comtat de Prades a l'infant Pere, comte d'Empúries.

55

1342, febrer, 13. València

Pere IV, rei d'Aragó i comte de Barcelona, concedeix a Joana, filla de l'infant Ramon Berenguer, antic comte de Prades i nou comte d'Empúries, un feu en terres catalanes per compensar la pèrdua de la baronia d'Entença, de la qual s'havia ensenyorit l'infant Pere, antic comte d'Empúries i nou comte de Prades.

56

1342, abril, 4-18

Acta de la presa de possessió de l'infant Pere, comte de Prades, dels castells i de les viles de Falset, Altafalla, Tivissa, Móra, Garcia, les Pinyeres i el Coll de Balaguer.

57

1342, abril, 8

Petició del sindicat dels habitants de la universitat de Móra a Joan, Pere, Ramon i Domènec Tàrrega perquè siguin absolts de l'homenatge feudal a l'infant Ramon Berenguer i a la seva filla Joana, i perquè el facin de nou a l'infant Pere, comte d'Empúries i de Ribagorça.

58

1342, juny, 25 i 26

Inquisició i perquisició secreta feta als veïns de Vandellòs, Llaberia i el Coll de Balaguer, del terme de Tivissa, sobre el govern dels batlles de l'Infant. El jutge inquisidor va ésser Pere Ferrater, jurisperit del comtat de Prades.

59

1345, juny, 26

Arnau de Siscar, procurador general del comtat de Prades per l'infant Pere, dona en emfiteusi una resclosa de pescar, en el riu Ebre i en el terme de Móra, a Pere Garcia, Arnau de Bellmunt i Salvador Segarra, habitants de Móra, amb la condició de donar al comte de Prades quatre parells de sabogues per Pasqua de Resurrecció.

60

1345, octubre, 19. Benavarri

Poder de l'infant Pere, comte de Ribagorça i de Prades, a Jaume Pallarés, conseller, i a Jaume de Besanta, escrivà, perquè les rendes atribuïdes pels difunts comtes d'Empúries al prior dels pares predicadors de Castelló d'Empúries es canviïn a l'Hospital del Coll de Balaguer, sota l'autoritat de l'arquebisbe de Tarragona.

61

1346, març, 16

Acta del lliurament de cartes públiques a Arnau, arquebisbe de Tarragona, pel marmessor fra Ponç sa Bisbal, prior dels dominicans d'Empúries, sobre l'Hospital del Coll de Balaguer.

62

1346, agost, 6. Barcelona

Fra Bernat, bisbe de Tortosa, dona llicència a l'infant Pere, comte de Ribagorça i de Prades, per a assignar vuit-centes cinquanta lliures de Barcelona del testament de Malgaulí d'Empúries a l'Hospital

FUNDACIÓ NOGUERA

del Coll de Balaguer, en comptes d'assignar-les a vestir pobres i a casar donzelles.

63

1346, setembre, 12. Pratdip. Porta de l'església

L'infant Pere, comte de Ribagorça i de les Muntanyes de Prades, funda, dota, ordena i confirma un hospital per als pobres de Jesucrist, en el pla del Coll de Balaguer, terme de Tivissa.

64

1347, gener, 15. Falset

Sentència arbitral de Pere Ferrater, jurisperit de Tarragona, sobre el pagament de les quèsties de Tivissa per veïns de Banyoles.

65

1348, març, 4. Tortosa

Bernat Despuig, senyor de Paüls, i Pere Villalbí, ciutadà de Tortosa, donen poder a Guillem de Soses per tal d'intervenir a les fiances sobre la venda del feu de Banyoles.

66

1348, març, 6. Tortosa

Dolça, Blanca i Bernat Despuig, mare, esposa i germà respectivament de Berenguer Despuig, ciutadans de Tortosa, ratifiquen a l'infant Pere, comte de Ribagorça i de Prades, la venda de l'Algira dels Xueps i la torre i el lloc de Banyoles al terme de Tivissa.

67

1348, març, 7. Tivissa

Berenguer Despuig, ciutadà de Tortosa, ven a l'infant Pere, comte de Prades i de Ribagorça, la torre i el lloc de Banyoles, juntament amb l'Algira dels Xueps, en el terme de Tivissa, pel preu de setze mil sous.

FUNDACIÓ NOGUERA

68

1348, març, 7. Algira dels Xueps (Tivissa)

Berenguer Despuig, ciutadà de Tortosa, dona poder a Ramon Albiol, habitant de Banyoles (Tivissa), i a Guillem Espanyol, habitant de Móra, per a fer el lliurament del feu de Banyoles i l'Algira dels Xueps a l'infant Pere, comte de Ribagorça i de Prades.

69

1348, març, 7. Banyoles (Tivissa)

Acta de la presa de possessió del lloc de Banyoles d'Arnau de Siscar, procurador general en el comtat de Prades de l'infant Pere, comte de Ribagorça i de Prades.

70

1348, abril, 19. València

Bernat Azteri i Ramon Pere, ciutadans de Tortosa, donen poder a Guillem de Soses per a procurar a l'evicció i fiança de la venda del lloc i de la torre de Banyoles, feta per Berenguer Despuig a l'infant Pere, comte de Ribagorça i de Prades.

71

1348, maig, 21

Còpia de la clàusula del testament de Pere Carbó, ciutadà de Tortosa i senyor de Banyoles i l'Algira dels Xueps (Tivissa), en la qual nomena hereu universal el seu fill Berenguer Despuig.

72

1350, març, 18. Falset. Palau del castell

Privilegi de l'infant Pere, comte de Ribagorça i Prades, a l'Hospital del Coll de Balaguer per tal que rebi una dotació de nou mil sous anuals sobre les rendes o quèstia del castell i de la vila de Tivissa, i el subsidi anual dels habitants del comtat de Prades. D'aquesta manera allibera les rendes de l'Aleixar i part del subsidi del comtat de Prades de la seva dependència de l'hospital.

FUNDACIÓ NOGUERA

73

1352, maig, 23. Marçà

Els marmessors del testament de Guillem d'Entença venen a l'infant Pere, comte de Ribagorça i de Prades, el castell i la vila de Pratdip pel preu de dotze mil sous de Barcelona.

74

1353, març, 20. Móra

Informació de testimonis realitzada per Dalmau sa Pardina, notari de Móra, a petició de Pere Maimó, notari de Falset, a fi d'obtenir testimonis, requerits per la defensa de Pere Revull, batlle de Móra.

75

1354, gener, 13

Qüestionari rebut per Ramon de Comas, conseller de l'infant Pere, comte de Ribagorça i de Prades, contra Pere Revull, batlle de Móra.

76

1354, gener, 21

Àpoca dels marmessors del testament de Guillem d'Entença a l'infant Pere, comte de Ribagorça i de Prades, en el qual es reconeix el pagament de vuit mil sous de Barcelona com a part del preu de la compra del castell i de la vila de Pratdip, i amb destinació al monestir de Valldonzella.

77

1354, abril, 4. Monestir de Poblet

Acta notarial de l'homenatge feudal i pagament de tres mil sous de Barcelona que van fer els habitants del castell de Pratdip a Guillem Estivill, procurador de l'infant Pere, comte de Prades, i comprador de l'usdefruit i de les rendes del castell de Pratdip.

FUNDACIÓ NOGUERA

78

1354, desembre, 17

Àpoca de Pere Ferrater i Pere Revull, marmessors del testament de Guillem d'Entença, a l'infant Pere, comte de Ribagorça i de Prades, pel pagament de tres mil sous de Barcelona com a part del preu de la compra del castell i de la vila de Pratdip, fraccionat en tres pagaments de set-cents vint-i-cinc, mil i mil dos-cents setanta-cinc sous.

79

1356, febrer, 5. Cambrils

Saurina, hereva i germana del difunt Alegret Taudell, castellà que fou de Pratdip, dona al seu net Bernat de Plicamans, ciutadà de Tarragona, la castellania de Pratdip i de Masriudoms, i uns altres drets en els termes de Garcia i Tivissa, amb la condició que es lliurin divuit mil sous a l'esposa d'Alegret Taudell.

80

1357, agost, 2. Falset

L'infant Pere, comte de Ribagorça i de Prades, ordena als jueus i moros de l'aljama de Móra que les cases i possessions que venguin a cristians continuïn obligades a pagar la quèstia de l'esmentada aljama.

81

1360, febrer, 26. Pratdip

Saurina, hereva i germana d'Alegret Taudell, castellà de Pratdip, ven a Berenguer de Pau, tutor de Joan, tercer comte de Prades, la castellania de Pratdip, amb d'altres drets hereditaris sobre Tivissa, Masriudoms i Garcia, pel preu de divuit mil sous de Barcelona.

82

1360, febrer, 26. Pratdip

Àpoca de Saurina, veïna de Cambrils i hereva d'Alegret Taudell, castellà de Pratdip, a Berenguer de Pau, tutor de Joan, tercer comte de

Prades. Reconeix que ha rebut divuit mil sous de Barcelona per la venda de la castellania de Pratdip i d'altres drets sobre Garcia, Masriudoms i Tivissa.

83

1360, febrer, 26. Pratdip

Agnès, vídua d'Alegret Taudell, castellà de Pratdip, renuncia i lliura els drets i documents del seu dot i esponsalici sobre la castellania i els béns del seu marit a favor de Berenguer de Pau, tutor de Joan, tercer comte de les Muntanyes de Prades i senescal de Catalunya, per tal que els pugui utilitzar en contra de Saurina, germana i hereva d'Alegret Taudell. Agnès rep divuit mil sous com a preu.

84

1360, desembre, 23. Falset

Berenguer de Pau, tutor de Joan, tercer comte de Prades, dona a l'Hospital del Coll de Balaguer totes les rendes de Pratdip, castellania d'Alegret Taudell i quèstia del Coll de Balaguer, en compensació de la pèrdua de quatre mil sous del subsidi que abans donaven els habitants del comtat de Prades com a dotació establerta per l'infant Pere.

85

1361, juliol, 6. Castell de Falset

Acta d'homenatge i investidura feudal d'Umbert de Fonollar com a castellà de Tivissa, davant Joan, tercer comte de les Muntanyes de Prades. Guillem Maguer, veí de Falset, actua com a procurador de Fonollar.

86

1362, maig, 17. Gandesa

Domènec Negre, tutor d'Aparici Darbú, junt amb Maria Darbú, Ramon Rubert i Guillemona Savart, venen a Joan, tercer comte de Prades, i a l'Hospital del Coll de Balaguer, terres, propietats i censals a la quadra de Banyoles en el terme del castell de Tivissa, pel preu de vuit mil cinc-cents sous de Barcelona.

87

1371, abril, 25. Marçà

Bernat Montreal, Arnau Pellicer, jurats de Móra, i Abdal·là Alcayt, jurat de l'aljama de Móra, prometen que pagaran a Joan, tercer comte de Prades, un cens anual de dos-cents sous, per tal d'alliberar la meitat del castell de Garcia del capítol de l'Església de Lleida i d'altres deutes de censos morts.

88

1372, juny, 23. Falset

Privilegi de Joan, tercer comte de les Muntanyes de Prades, a l'Hospital del Coll de Balaguer, el qual confirma i impugna les assignacions de rendes, censals i quèsties fetes pel seu tutor, Berenguer de Pau. Exclou les quèsties del Coll de Balaguer, Masriudoms i certes rendes de Tivissa i assigna, altra vegada, rendes a la quadra de Banyoles i al Pla d'en Ponç.

89

1373, octubre, 13. Móra

Pere Eymerich, habitant de Móra, ven a Joan, tercer comte de Prades, un cens anual perpetu de deu sous, pel preu de cent sous de Barcelona.

90

1373, octubre, 13. Móra

Pere Dalmau, la seva esposa Guillemona i el seu fill Bernat Dalmau, habitants de Móra, venen a Joan, tercer comte de Prades, un cens anual in perpetuum *de vint sous de Barcelona, moneda de tern.*

91

1373, octubre, 13. Móra

Antoni Micola i la seva esposa Pascàsia, habitants de Móra, venen a Joan, tercer comte de Prades, un cens anual i perpetu de vint sous, a pagar per Sant Miquel de setembre, pel preu de dos-cents sous de Barcelona, moneda de tern.

ABACIO NOGUERA

92

1374, març, 3. Barcelona

Umbert de Fonollar, castellà de Tivissa, concedeix a la seva esposa Constança d'Aragó cinquanta-dos mil cinc-cents sous de Barcelona, com a dot i augment per matrimoni, sobre les rendes de la castellania de Tivissa.

93

1374, agost, 16. Móra

Berenguer Urgellès i la seva esposa Francesca, habitants de Móra, venen a Joan, tercer comte de Prades, un cens anual i perpetu de deu sous, pel preu de cent sous de Barcelona, moneda de tern.

94

1375, octubre, 15. Móra

Pere Taló i la seva esposa Raimundeta, habitants de Móra, venen a Joan, tercer comte de Prades, un cens anual i perpetu de deu sous, pel preu de cent sous de Barcelona, moneda de tern.

95

1376, desembre, 20. Tivissa

Antoni Espills, col·lector de les rendes de Joan, tercer comte de Prades, dona en emfiteusi a Jaume Danyó i la seva esposa Sibília, habitants de Móra, una vinya i terres a l'Alfàs, una vinya a la Molinera, una casa a Móra i un cens de trenta-tres sous anuals sobre la masia d'Abdel·là Espanyol, amb la condició de lliurar al comte de Prades un cens anual i perpetu de cent seixanta-sis sous i vuit diners de Barcelona, juntament amb un parell de gallines.

96

1376, desembre, 20. Tivissa

Jaume d'Anyó i la seva esposa Sibília, habitants de Móra, venen a Joan, tercer comte de Prades, una vinya i un tros de terra tocant als pòrtics d'Alfàs, una vinya a la Molinera, una casa i un cens anual de trenta-tres sous i quatre diners del sarraí Abdal·là Espanyol, pel preu de mil sous de Barcelona.

97

1377, juliol, 10. Móra

Esteve Lleberia, habitant de Móra, ven a Joan, tercer comte de Prades, unes cases soterrànies a Móra pel preu de setanta sous de Barcelona.

98

1378, abril, 29. Móra

Maimonet Abohasse i Neysme, sarraïns i habitants de Móra, venen a Joan, tercer comte de Prades, un cens anual i perpetu de vuit sous i quatre diners, pel preu de cent sous de Barcelona, moneda de tern.

99

1378, octubre, 27. Móra

Abdal·là Alcayt i la seva esposa Maçtuna, sarraïns de Móra, venen a Joan, tercer comte de Prades, un cens anual i perpetu de vint-i-cinc sous, pel preu de tres-cents sous de Barcelona, moneda de tern.

100

1378, octubre, 27. Móra

Jaume Danyó i la seva esposa Sibília, habitants de Garcia, venen a Joan, tercer comte de Prades, una casa, una vinya i un tros de terra campa a Móra pel preu de dos mil sous de Barcelona, moneda de tern, que equivalia a un cens anual de cent seixanta-sis sous i vuit diners anuals.

101

1385, octubre, 10. Móra

Pere Castellví, veí d'Ascó, ven a Joan, tercer comte de Prades, dues cases situades a Móra, pel preu de quinze florins d'or d'Aragó.

FUNDACIÓ NOGUERA

102

1386, desembre, 21. Móra

Pere Monreal i la seva esposa Saurina, habitants de Banyoles (Tivissa), venen a Joan, tercer comte de Prades, un cens anual de sis sous, pel preu de seixanta sous de Barcelona.

103

1387, març, 8. Móra

Maimó Abohassé i la seva esposa Neyma, i Axero Caraver i la seva esposa Fàtima, moros de Móra, venen a Joan, tercer comte de Prades, un cens anual i perpetu de setze sous i vuit diners de Barcelona, pel preu de dos-cents sous de Barcelona.

104

1387, maig, 17

Vidal Cohen, la seva esposa Ratxel i el seu fill Vives Cohen, jueus de Móra, venen a Joan, tercer comte de Prades, un cens anual de divuit sous de Barcelona, moneda de tern, pel preu de dos-cents vint sous de Barcelona.

105

1391, maig, 25. Móra

Ferigó Auin Dehuyt, sarraí de Móra, ven a Joan, tercer comte de Prades, un cens anual i perpetu de deu sous, pel preu de cent sous de Barcelona.

106

1393, maig, 27. Móra

Qüestionari fet per Guillem Boteler, batlle del comte de Prades, als habitants de Móra sobre els drets de barcatge en el riu Ebre.

107

1393, novembre, 21. Móra

Arnau Bellmunt i la seva esposa Saurina, habitants de Móra, venen a Joan, tercer comte de Prades, un cens anual i perpetu de trenta sous, pel preu de tres-cents sous de Barcelona.

108

1394, gener, 8. Móra

Ferrig Abinduyt i la seva esposa Fàtima, moros de Móra, venen a Joan, tercer comte de Prades, un cens anual i perpetu d'un florí i mig d'Aragó, pel preu de quinze florins de la mateixa moneda.

109

1394, abril, 7. Falset

Joan, tercer comte de Prades, proveeix sobre un plet entre les viles de Garcia i Tivissa, per raó d'uns límits de pastura al terme de Garcia.

110

1395, octubre, 6. Móra

Ramon Asnar i la seva esposa Francesca, habitants de Móra, venen a Joan, tercer comte de Prades, un cens anual i perpetu de vuit sous de la mateixa moneda, pagadors per la festa de Sant Miquel.

111

1396, octubre, 2. Móra

Pere Domènech i la seva esposa Maria, habitants de Móra, venen a Joan, tercer comte de Prades, un cens anual i perpetu de setze sous i vuit diners, pel preu de dos-cents sous de Barcelona.

112

1398, gener, 4. Móra

Guillem i Bernat Pellicer, i les seves esposes Saurina i Berengona, habitants de Tortosa i Móra, venen a Joan, tercer comte de Prades, un cens anual i perpetu de trenta-cinc sous de Barcelona, pel preu de quatre-cents quaranta sous de Barcelona.

113

1399, juliol, 18. Barcelona

Testament d'Umbert de Fonollar, castellà de Tivissa, en el qual s'institueix hereves universals les seves filles Elionor i Andreua, i l'usdefruit dels seus béns a la seva esposa Constança d'Aragó.

114

1399, octubre, 8. Falset, casa d'Abraham Tolosa

Acta notarial d'un requeriment fet per Berenguer Bellvell, procurador de Bernat Figueres, Francesc Borrell, Francesc Domingo, cristians, i David Mercadell, jueu, veïns de Falset, davant Francesc de Vilamarí, cavaller i algutzir reial, a fi que no executés els quatre mil sous de quèstia de Sant Miquel, recaptada a Falset, en compliment d'una sentència de la Reial Audiència de Catalunya a favor de Joana de Prades i contra el comte de les Muntanyes de Prades.

115

1402, setembre, 22. València

Elionor i Andreua de Fonollar, hereves d'Umbert de Fonollar, castellà de Tivissa, donen poder a Pere de Torrelles, Galceran de Rosanes i Gispert de Guimerà, consellers del rei, per tal de vendre la castellania de Tivissa amb el mas de Banyoles i la baronia de Bunyola.

116

1402, setembre, 22. València

Constança d'Aragó, vídua d'Umbert de Fonollar, castellà de Tivissa, dona poder a Pere Torrelles, Galceran de Rosanes i Gispert de Guimerà, de la casa del rei, per tal d'actuar a l'herència d'Umbert de Fonollar.

117

1405, juliol, 11. Tivissa

Sentència del jutge Ramon Probast, assessor de Joan, tercer comte de Prades, per tal que els habitants de Banyoles, de la castellania de Tivissa, siguin obligats al transport del blat de les rendes al castellà de Tivissa.

FUNDACIÓ NOGUERA

118

1408, gener, 29. Barcelona

Capítols acordats entre Joan, tercer comte de Prades, i Ramon Torrelles, cambrer del rei, sobre la venda de la castellania de Tivissa, el Coll de Balaguer i Banyoles, pels hereus d'Umbert de Fonollar.

119

1408, febrer, 13. Barcelona

Elionor de Fonollar, Andreua de Fonollar i Constança d'Aragó, hereves del difunt castellà de Tivissa, Umbert de Fonollar, i els seus procuradors, venen a Joan, tercer comte de Prades, la castellania i el feu de Tivissa, el Coll de Balaguer, Masriudoms, Vandellòs, Llaberia, Banyoles i el mas Guiamets, pel preu de vuitanta mil sous de Barcelona.

120

1408, febrer, 23. Saragossa

Francesc Torà, donzell, fill de Francesc Torà, domiciliat a Tortosa, renuncia als seus drets successoris al feu i a la castellania de Tivissa, que tenia per raó d'ésser net matern del difunt castellà de Tivissa, Umbert de Fonollar. La renúncia la fa a favor de Joan, tercer comte de les Muntanyes de Prades, comprador del feu damunt dit.

121

1408, febrer, 23. Saragossa

Galceran Rosanes, Gispert Guimerà, Antoni Muntsó i Hug de Rosanes renuncien als drets que, pel testament d'Umbert de Fonollar, castellà de Tivissa, els pertocaven del feu de Tivissa, el Coll de Balaguer, Masriudoms, Vandellòs, Llaberia i Banyoles.

122

1408, juny, 7. Càller

Hug de Rosanes, governador del rei d'Aragó a Càller i Gal·lura, a Sardenya, dona poder al seu germà Galceran de Rosanes per intervenir en la venda del castell i terme de Tivissa, que executarà Elionor de Fonollar, hereva d'Umbert de Fonollar, castellà de Tivissa.

123

1408, juliol, 11. Falset

Joan, tercer comte de Prades, concedeix a la universitat de cristians i moros de Tivissa la indemnització i evicció per la fermança donada en la compra de la castellania de Tivissa, i una capitulació de privilegis i franquícies.

124

1408, juliol, 25. Sarroca

Elionor de Fonollar, Pere Torrelles, Galceran de Rosanes i Gispert de Guimerà, venedors de la castellania de Tivissa, prometen al comte Joan, el seu comprador, i a la universitat de cristians i moros de Tivissa, la facultat de redimir el cens anual i perpetu de tres mil sous, pel preu de seixanta mil sous en efectiu, en tres pagues.

125

1408, juliol, 25. Sarroca

Poder d'Elionor de Fonollar, Pere de Torrelles, Galceran de Rosanes i Gispert de Guimerà, venedors de la castellania de Tivissa, a Arnau Mates a fi que doni la possessió corporal del feu o castellania de Tivissa, el Coll de Balaguer, Masriudoms, Vandellòs, Llaberia, Banyoles i el mas dels Guiamets, juntament amb les rendes, al comprador, Joan, comte de Prades.

126

1408, juliol, 27

Galceran de Rosanes, procurador d'Hug de Rosanes, renuncia en nom d'aquest als drets que tenia sobre la castellania de Tivissa, en virtut del testament d'Umbert de Fonollar, per a seguretat de la compra de Joan, comte de les Muntanyes de Prades.

127

1408, setembre, 7. Falset

Poder de Joan, tercer comte de Prades, a Ramon Ycart, de la casa comtal, a fi que prengui possessió de la castellania de Tivissa, que s'havia

comprat a Constança d'Aragó, vídua d'Umbert de Fonollar, i a les filles Andreua i Elionor de Fonollar.

128

1408, setembre, 13 i 14. Tivissa

Acta del lliurament corporal del castell i els drets de la castellania de Tivissa, per part d'Arnau Mates, procurador substitut dels venedors, al comte de les Muntanyes de Prades i a Ramon Ycart, procurador comtal.

129

1411, agost, 15. Falset

Joan, tercer comte de Prades, dona en emfiteusi, i mentre visqui, a Pere Rebost, reboster del comte, l'heretat de lo Domenge en el terme de Móra, amb l'obligació de donar la dècima part de la collita.

FUNDACIÓ NOGUERA

COL·LECCIÓ DOCUMENTAL

FUNDACIÓ
NOGUERA

GUILLEM DE CASTELLVELL
PRIMER SENYOR DE LA BARONIA
ANYS 1174-1176

1

1174, desembre. Perpinyà

Alfons II dona en feu a Guillem de Castellvell els castells de Tivissa, Móra, Garcia i Marçà i promet fer justícia sobre els drets d'aquest al castell de Siurana. Guillem de Castellvell el reconeix com a senyor, dona cinc mil morabatins i pacta donar-li la potestat del castell de Yppo*, avui Pratdip.*

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 1, doc. 1.

B. ACA. Liber Instrumentorum de feudis, VIII, p. 300-1. Ed. Miquel y Rossell, *Liber Feudorum Maior*, t. I., doc. 241, p. 253-254.

Cit. J. M. Font Rius, *Cartas de Población y franquicias*, p. 761.

J. Caruana: *Itinerario de Alfonso II de Aragón*, EEMCA, vol. VII (1962), p. 81.

In Christi nomine. Sit notum quod ego Ildefonsus, Dei gratia rex Aragonum, comes Barchinone et marchio Prouincie, con- / mendo tibi, Guillermo de Castroueteri ipsum meum castrum de Teuiza, et ipsum castrum de Mora, ipsum etiam castrum / de Carzeia cum ipso castro de Marzano. Hec autem castra cum omnibus eorum pertinenciis et utilitatibus et terminis, quos /[3] tempore sarracenorum habuerunt, conmendo et dono per feudum tibi iam dicto Guillermo, tuisque successoribus, scilicet filiis, et / filiabus tuis et omni progeniei tue atque posteritati per secula cuncta, salua mea meorumque successorum fidelitate. Et retineo mihi in predic / -tis castris pro dominicatura id totum quod sibi pater meus, Comes barchinonensis, ibi retinuit.

Tali pacto conmendo /[6] et dono per feudum predicta castra cum omnibus suis ubique pertinenciis, tibi sepedicto Guillermo, et tuis post te in perpetuum: Quod / sis inde meus solidus, et quicumque post te predictum honorem habuerit, et dones inde

FUNDACIÓ NOGUERA

mihi semper potestatem et successoribus meis, ipse / et successores tui, iratus et paccatus, quotiescumque tibi demandauero per me ipsum siue per nuncium aut per nunciis aut per /[9] nuncios meos. De illis autem hereditatibus, quas dicis Arbertum de Castroueteri, condam auunclum tuum, in Siurana uel in terminis / siue in aliis locis (adquisisse): faciam tibi directum pro usu et consuetudine curie mee barchinonensis.

Conuenio etiam tibi quod non do- / nem ullo modo alicui ipsum castrum meum de Siurana, sed retineam mihi ipsum ad opus meus cum totis suis terminis; et si dare /[12] ego uel mei successores uellemus ipsum nullo modo hoc facere possimus nisi tibi uel illi, qui de tua progenie aut posteritate / fuerit.

Et ego, Guillermo de Castroueteri, propter hec supradicta beneficia, deffinio uobis domino meo Ildefonso, Regi, atque penitus re- / mitto illos quinque millia morabetinos, quos Arbertus, auunclus meus, mihi in suo testamento dimisit, et omnia alia debita et per- /[15] dedas ac missiones et expensas quas pro uobis uel propter uestrum seruitium fecerim in Monte Pessulano siue in allis quibuscumque locis/usque in hodiernum diem.

Item conuenio eodem supradicto modo dare potestatem castri de Yppo, et quod habeatis etiam ibi, / si quam dominus, pater uester, Comes barchinonensis, sibi retinuit dominicaturam.

Item, ego iam dictus Ildefonsus, rex, conuenio tibi iamdicto Guillermo quod ego neque mei successores non donemus autem faciamus tibi set neque successoribus /[18] tuis a-lium seniorem nisi de nostra proienie aut posteritate fuerit de supradicto scilicet honore.

Actum est hoc apud Pirpinianum, mense decembre, anno Dominice Incarnationis millesimo centessimo septuagessimo quarto.

Sig- (*signe*) Ildefonsi Regi Aragonum, Comitis Barchinone et marchionis Provincie.

Sig(*signe*)num Raymundi de Montecatano. Sig(*signe*)num (*signe*) Mironis, iudicis. Petrus Ausonensis, episcopus (*signe*). His Guillermus / ita scriptis fauet Archileuita (*signe*). Sig(*signe*)num Guillermi de Castro Ueteri. Sig(*signe*)num Berengarii de Cardona. Sig(*signe*) Geraldi de Iorba. Sig(*signe*)num Guillermi de Claromonte. Sig(*signe*)num Gaucerandi de Pinos. Sig(*signe*)num Guillermi de Alcharraz.

Ego Guillermus de Bassa scripsi hanc cartam mandato domini Regis; hoc Sig(*signe*)num feci. Adiectis litteris in linea XI, XVI.

FUNDACIÓ NOGUERA

2

1175, febrer, 19

Guillem de Castellvell i la seva esposa Bleschita donen a Ponç Iborra i a la seva esposa Nina un hort a Tivissa.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 19, doc. 1018. Extr. J. B. LLOBET, *Inventario*, doc. 1.

És un contracte de parceria amb caràcter de perpetuïtat; no es tracta de la transmissió de la propietat, sinó d'una tinença o usdefruit. El donador dona la meitat de les sements i dels fems, rep, a canvi, la meitat de la collita de l'hort. El donatari té l'altra meitat de la collita i, a més, dona vint sous jaquesos.

Notum sit cunctis quod ego, Guillermus de Castrovetulo, et uxor mea Bleschita, damus tibi, Pocio de Iuorra, et uxori tue, Nina, et omni proieniei atque posteritati uestre / unum ortum cum arboribus, qui ibi sunt, que habemus in orta de Teuiza; sicut afrontatur: ab oriente in orto Petri de Fabrica; et a meridie, in orto qui fuit Bernardi de Foniliar / et Arnaldi de Serriano; et ab occidente, in orto Raimundi Olseu et Joanni Mostarau; et a circio, in orto predicti Iohannis. Sicut ab istis terminis terminatur et concluditur predictus ortus, /[3] sic damus uobis et uestris ut in sana pace expletetis et possideatis sine contrarietate ullius hominis. Tali modo, ut nos donatores, mitamus medietatem de seminibus / que ad ortum opus sint, et habeamus medietatem de omnibus fructibus que Deus ibi dederit, et damus vobis femos, quos habemus in Castro de Teuice, unde femetis ortum. Accepimus / a uobis per hoc dono XX solidos monete iaccesium. Si quis hoc infrigere uoluerit, nil ualeat, sed in duplo componat et postea firmum maneat.

Quod est actum XI Kalendas marcii, anno millesimo centessimo a septuaginta quatuor. Regnante Leodyco rege XXXVIII.

Sig(*signe*)num Guillermi de Castrovetulo.

Sig(*signe*)num Bleschite; uxoris eius: nos qui hoc laudamus/[6].

Sig(*signe*)num Mobilie. Sig(*signe*)num Bomacip. Sig(*signe*) numRaymundi Olseu. Sig(*signe*)num Petri de Torrs. Sig(*signe*)num Petri de Sancti Iohanne. Sig(*signe*)num Raymundi de Scorcen.

Raimundi de Fonte (*signe*) qui hoc scripsit die et anno quo supra.

FUNDACIÓ NOGUERA

FUNDACIÓ
NOGUERA

ALBERT DE CASTELLVELL
SEGON SENYOR DE LA BARONIA
ANYS 1176-1205

3

1191, desembre, 16

Albert de Castellvell lliura una peça de terra, en el lloc de Banyoles, a Moferiz Alamí Aborofea i a sis sarraïns més perquè hi plantin vinya.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 19, doc. 1019. Extr. J. B. Llobet, *Inventario*, doc. 1019.

És un contracte que es fa amb sarraïns i pel qual es posen en conreu terres incultivades; té caràcter de perpetuïtat i és més fort que la tinença perquè no existiran prestacions per la terra.

Una vegada plantada, han de lliurar la meitat de la terra convertida en vinya, sense rebre res a canvi. L'altra meitat serà d'ells com a propietat lliure i franca.

Aquests sarraïns romanen sota la jurisdicció del senyor del castell; se'ls concedeix llicència per a vendre, alienar i empenyorar, però només a d'altres sarraïns.

Sit notum cunctis hominibus, quod ego, domino Arbert de Castrovetulo, dono uobis, Moferiz Alami Aborofea, Umar Auinbaza, Iucef Auinaxe, Moferig Auinxueb, Iucef Auinxueb, et Zala Auinxueb, Xueb Auinxueb, unam peciam terre, infra terminis de chastro Teuiza, in loco uocatur nomine Baioles, / et cuncte uestre proieniei atque posteritate ad bene laborandum et conplantandum. Sicut terminatur illam peciam tere: Ab oriente in dominico senior; /[3] a meridie, in illa algedira del cumo de Arbert et de castelano. Quantum / ab his quatuor infrontacionibus includitur et continetur, sic dono uobis, per me et succesoribus meis, uobis et successoribus uestris, cum ingressibus et egressibus / suis et omnibus, que idem pertinet donacioni, sub tali modo: Que uobis Moferig alamí Aboforea, Umar Abinbars, Iucef Auinaxe, Moferig Auinxueb, Iu-

cef Auinxueb /[6] Zala Auinxueb, Xueb Auinxueb, donetis nobis uel nostris mihi uel meis, illam peciam tere uineae al medietatem, fideliter, francum et liberum, sine / missione. Et uobis, laboratores saracenos, habeatis aliam medietatem de illam peciam tere uineae farancham et liberam; et uos teneatis, possideatis secure et potenter, / et ad faciendas uestras uoluntates. Et uobis saracenos de illam peciam tere uinee non eligatis alium seniorem, et non proclametis nec faciatis /[9] nisi tantum me et successores meos, uobis et successores uestros. Licenciam habeatis uobis saracenos laboratores, de illam uestram peciam tere uinee / uendere uel impignorare siue alienare uestro consimili laboratori saraceno, saluo meo senioratico. Si quis hoc fregerit in duplo componat / et insuper hoc domum maneat firmum.

Actum est hoc XVII kalendas ianuarii, anno Dominice Incarnationis millessimo centessimo nonaginta et uno.

Sig(*signe*)num Arbert de Chastrouetulo, qui facit isto dono et ista carta mando scribere, firmo et testes firmare rogo.

Sig(*signe*)num Raimundus, / capellanus de Teuiza. Sig(*signe*) num Michael. Sig(*signe*)num Berenger Lambard. Sig(*signe*)num Zecri Auinchux. Sig(*signe*)num Zale Mochada. Sig(*signe*)num Iucef / Magrel: Isti sunt testes et uisores et auditores.

(*signe*) Bernardus, Leuita, qui hoc scripsit rogatus, die et anno prefixo.

4

1191, desembre, 20

Albert de Castellvell i el seu castellà, Arnau de Fonollar, donen a Ramon de Riudoms el lloc de Vandellòs, en el terme del castell de Tivissa, perquè hi estableixi dotze pobladors i gaudeixi d'un alou de terra en aquest lloc.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 14, doc. 685.

En el document, aquest lloc és anomenat Valdelor. Els seus límits són: a l'est amb el riu Ullastre, al migdia amb l'entrada del mar (*flumine maris*) fins a cala Doc, a l'oest amb el riu que passa pel torrent de Navelles, i al nord amb el riu de Valdelor.

Ramon de Riudoms ha d'establir dotze pobladors fixos en aquest lloc; i ell rep les pastures i la llenya de tot el terme. D'altra banda, lliura setanta sous de Barcelona i rep unes cases i un hort a Tivissa, a més a més de l'alou de terra a Vandellòs.

FUNDACIÓ NOGUERA

Sit notum cunctis hominibus, quod ego, Arbert de Castrouetulo, et Arnallo dez Fenollar, / meo castlano, per nos et omnes nostros, donamus et in perpetuam concedimus donacionem tibi, Rai- / mundo de Riuiolmo et tuis, unum locum infra terminis de Castro Teuiza, in loco /[3] uocatur per suo nomine, Valdelor. Terminatur autem illo loco Ualdelor: ab oriente / in riuo Ullastre; a meridie in flumine maris <et transit ab cala Doc>; ab occiduo in riuo que escurrit <torrente / de Nauelles>; a circio in riuo de Ualdelor. Quantum ab hiis quatuor infrontacionibus /[6] includitur et continetur, sic donamus per [nos et successores] nostros, uobis et suc- / cessoribus uestris, cum ingressibus et egressibus suis [et quantum] continetur donacioni [cum omnibus] melioramentis. In tali modo, que tu Raiumundus de Riuiolmo mittettis/ in illa predicta honore XII populatores [qui sint habitatores] et statores illo predicto loco de Valdelor. Et donamus tibi Raymundo de Riuiolmo et tuis /[9] duas parellatas de alaudium per melioramentum, in illa [predicta] honore, in qualicumque / loci uolueris accipere et ad duas parellatas [...] sine censum neque usaticum; / et tibi Raimundo de Riuiolmo et tuis et alios populatores habeatis il- /[12] la predicta honore et teneatis, possideatis secure, potenter et integriter. Et donamus tibi Raimundo quantum possumus habere de istos homines de iam dicto hono- / re; et donamus uobis per totum terminum eius pascuis, et lingis et tallibus, cum aliis uicinis quia ad opus sunt. Accepimus de hanc donacionem LXX solidos mo- / nete curibile barchinonensium de uobis. Hanc talem donacionem uobis conuenimus facere bo- / nam et quietam ab omni personam in perpetuum. Et tibi Raimundo et tuis et alios populatores / non eligatis de illa predicta honore et de illo predicto loco de Ualdelor, alium seniorem, /[18] et non proclametis nec faciatis nisi tamen nos et successoribus nostris. Vobis et successoribus / vestris licentiam habeatis de illa predicta honore, uendere uel impignorare / siue alienare uestro consimili laboratori, saluo nostro senioratico. Si quis hoc fregerit, in duplo componat et insuper [hoc semper] maneat firmum. Et donamus tibi Rai- /[21] mundo et tuis in uillam Teuize unas [casas] et unum ortum.

Actum est hoc / XIII kalendas ianuarii, anno dominice Incarnationis M C LXXXX et I°.

Sig(*signe*)num Arbert de Chastrouetulo. Sig(*signe*)num Arnallo dez Fenollar: Nos qui fecimus / isto donum et ista carta mandauimus scribere, firmamus et testes firma- / re rogamus.

FUNDACIÓ NOGUERA

Sig(*signe*)num Mabilia. Sig(*signe*)num Bertram de Castelet, Bertranet. Sig(*signe*)num [...]. Sig(*signe*)num Iouan de Labaria: Isti sunt testes, uisores et auditores.

Sig(*signe*)num Bernardus, leuita, qui hoc scripsit cum literas (*sic*) suprapositis in linea V, regulas; et in linea X, regulas; et in linea [...] literas rasas et emendatas, die et anno quo supra.

5

1206, gener, 7

Arnau de Fonollar, castellà de Tivissa, per ordre d'Alamanda de Subirats, senyora del castell de Tivissa, fa una relació de serveis i rendes percebuts a la castellania de Tivissa.

B. ADM. Secció d'Entença. Lligall 14, doc. 541. Trasllat de l'any 1274.

En aquest document no s'indiquen xifres d'ingressos, però, en canvi, s'expressen la procedència i la proporció amb què participa el castellà en els béns i les rendes del castell de Tivissa:

—Dels animals sense amo i de la caça es dona al senyoriu la quarta part; d'aquesta quarta part el castellà rep la tercera part, i les altres dues terceres parts que resten són d'Alamanda de Subirats.

—Dels drets dels casaments dels sarraïns, el castellà rep una tercera part; dels drets de justícia dues novenes parts; igualment de les quèsties o col·lecta anual dels diners que donaven tant cristians com sarraïns.

—De la quarta part de la collita de les terres dels sarraïns, les dues novenes parts; així mateix del lloçol, de la llenya, de la renda dels forns, de la corredoria del mercat, de la lleuda i dels drets de les meretrius.

—Té dret a demanar operaris sarraïns i a fer servir llurs bèsties; cada sarraí que té una bèstia dona una somada de palla anual. Els sarraïns, un dia a l'any, caven les vinyes al castellà; i, a més, per cada hort donen cistelles de fruites.

—De totes les terres del senyoriu del terme de Tivissa, que contribueixin amb alguna renda al senyor, el castellà rep les dues novenes parts de la renda.

—S'enumeren les vinyes i els horts del castellà; i, també, les rendes dels molins drapers, del blat i de l'oli.

—S'indica, així mateix, la participació del castellà a l'administració de justícia i a l'expulsió i acolliment de sarraïns.

Hoc est translatum bene et fideliter, translatato nichil adito nichilque diminuto, anno Domini M CC LXX IIII, idus ianuarii, quod sub istis continetur uerbis:

Anno Domini M [C quinto) /, VII idus predicti mensis Arnaldus de Fonolar, ex precepto domine sue Alamande fecit [memorialem] de ea, que tenuerant et habuerant anteccessores sui, et ipse tenet per suum feudum in castro de Te- / uiza et in suis terminis:

(*Calderó*) De quarteriis ferarum accepit terciam partem, et terciam partem accepit similiter in omnibus eximentis que exeunt de herbatico, siue sit caro, siue denarii, siue /[3] omnia eximenta.

(*Calderó*) Accipit scilicet terciam partem de eximentis que exeunt occasione nupciarum sarracenorum. De omnibus eximentis que procedunt de iusticiis, accipit de VIIII partibus, / duas partes Arnaldus de Fonolar, et donat baiulo Alamande VII partes, tam de sarracenis quam de cristianis. De omnibus questiis tam sarracenorum quam christianorum accepit Arnaldus de Fonolar / de VIIII partibus, duas, et Domina Alamanda, VII. De quarteriis que donant sarreceni quocumque modo, accipit Arnaldus de Fonolar de VIIII partibus, duas./[6]

(*Calderó*) De locido, similiter, de VIIII partibus, duas. Et ex tasquis rusticorum Ualdelors de VIIII partibus, duas. De omni forestia totius termini de Teuiza, de VIIII partibus, duas. De eximentis / furnorum de Teuiza similiter de VIIII partibus, duas; et ipse baiulus suus coquiit ibi sine puiga. De omnibus correduris siue leudis, similiter, de VIIII partibus, duas. Acci- / pit omnia stacamenta, et facit omnia stabilimenta et emparamenta et omnes pignoraciones et forcias, excepta dominicatura domine Ala- / mande, et excepta iniuria propie persone et baiuli sui et familie sue scilicet domine Alamande.

(*Calderó*) Item in iniuria propia Arnaldi et familie sui, et baiuli sui et dominica / ture sue, nichil accipit domina Alamanda. Item baiulus Arnaldi est liber ab omni exactione et omni alio. Item de omnibus eximentis meretricum sarracenorum / accipit Arnaldus de VIIII partibus, duas; et baiulus domine Alamande accipit per manum ipsius Arnaldi VII partes.

(*Calderó*) De operis sarracenorum accipit Arnaldus quociens- /[12] cumque necesse est, eas quas opus habet; de bestiis sarracenorum quas neccesse habet ad operas et quisque sarracenorum que bestiam habet, dat Arnaldo unam somadam de palea / singulis annis.

(*Calderó*) De ioua accipit Alamanda IIos. dies et Arnaldus I, quod similiter est de fossione vinearum. Item in singulis ortis sarracenorum scestellas fructuum.

(*Calderó*) Preterea, de omnibus aliis eximentis, que quocumque modo exeunt uel exire possunt de Castro de Teuiza et de suis terminis preter supradicta, accipit Arnaldus de VIIII partibus, duas. Preterea /[15] habet dominicaturas et tenet in castro de Teuiza et in suis terminis Arnaldus, quas hostem det oculata fide, et

laboratores similiter tenent per eum, in quibus omnibus nichil accipit Domina Alamanda.

(*Calderó*) Preterea congregat Arnaldus de Fonolar et suus bajulus, omnes supradictos redditus, et tradidit bajulo Domine Alamande, et ipso tenente / fit diuissio, sicut predictum est, nisi in illis casibus in quibus bajulus Arnaldi uel ipse Arnaldus donat bajulo Alamande sicut superius declaratum est. De sua dominicatura /[18] est campus de Ambla, qui est in Bainoles, et alius campus in Bainoles, et alius campus qui est in Algeira; et Algeira est de sua dominicatura; et alius campus in Tartaquo, et alius campus / Almarung, et alius campus que uocatur Rogals, et campus de Peleg, et alius campus, que est in / ualle de Molino, quem commutauit cum quodam sarraceno, et dedit tamen de sua dominicatura /[21] in Alchebla; et est de mea dominicatura uinea de Namchalaf, et uinea qui est iuxta eam, qui fuit Bernardi Sancti Iusti, quam dedi ei de meo dominio; et habeo aliam uineam / iuxta fontem, et Bernardus Textor que tenet aliam uineam de meo dominio; et Mafumet Farxo et Moferriz, iener de Maria Alamira, qui tenent unum campum de mea / dominicatura et est prope uineam meam; et unum ortum, que est ante portam castri, et alius ortus paruus, qui est super illum; et alius ortus, que tenent per me, Petrus de Bis- /[24] charri et Pedrolus de mea dominicatura; et alium ortum tenet Poblet de meo dominio; et Berengaria de Turre alium ortum de meo dominio, et in campo unan uineam, / et unum campum qui est confinis uinee, qui sunt de mea dominicatura. Et duos molendinos dominicos meos in orta de Teuiza. Et habet unum alamí sarrecenum, francum, / excepto de puia furni, et pater et mater habuerunt illum. Et Michael de Teuiza tenet unum ortum iuxta molendinum de L'Algarp, qui est de dominio Arnaldi; /[27] et Michael tenet per Arnaldum et tenet ipse Michael unam uineam iuxta mansum Petri de Riba, que est de dominio Arnaldi.

(*Calderó*) Et habet ipsum et Arnaldum unam uineam / in loco, que uocatur Roia, iuxta campum Petri de Raimundo, et suprascriptus Michael tenet per Arnaldum unam fexam de terra in loco qui uocatur Roquel.

(*Calderó*) Arnaldus habet II feissas / in predicto loco de Roquel, et habet unum campum in loco qui uocatur Alcaber. Et in molendino draper de Guillermi Caloin et de Johanne Caloin, de VIIII partibus, acci- /[30] pit II, et II alnas de drap ad adobar sine mercede. Quod in omnibus aliis molendinis de Teuiza accipere

FUNDACIÓ NOGUERA

Arnaldus de VIIII partibus, II. Et de falconibus et de / erparuers IIIam partem. Et omnes querimonie de Teuiza fiunt uel al Arnaldum, uel ad suum baiulum, et accipiunt firmamenta que per illas querimonias fiunt. / Et Petro de Segarra et Petro Brunet quisque horum tenent singulas uineas per Arnaldum iuxta abelar Petro de Monte Suspir. Et I, de Labaria tenet unum campum in /[33] loco uocitato Remuila de sua dominicatura de Arnaldo de Fenolar. Et omnes clams qui veniunt in villa Teuissa, veniunt in posse de Arnaldo de Fonolar. Et Arnaldus de Fonolar iactat sarracenos in Kastrum minus de consilio de Domina Alamanda.

Quod Domina Alamanda similiter minus de consilio de Arnaldo de Fonolario.

Ego Bernardus Fusterii, Rector Eclesie Uallislaurorum qui hoc translatum translataui, et cum originale bene et fideliter comprouaui et Sig(*signe*)num meum imposui die et anno.

FUNDACIÓ NOGUERA

FUNDACIÓ
NOGUERA

ALAMANDA DE SUBIRATS-SANTMARTÍ
TERCERA SENYORA DE LA BARONIA
ANYS 1205-1244

6

1218, juliol, 17

Alamanda de Subirats lliura la castellania de Falset a la seva filla Blanca, com a penyora del pagamet de cinquanta marques de plata.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 1, doc. 3.

In Christi nomine. Sit notum cunctis, quod ego Domina Alamanda de Sobirats [... tibi Domine Blanche...] / [...] Barchinone, quas promitto tibi et cui uolueritis paccare et [...] in primo festo Sancti Michaelis. Et [...] usu et titulo pignoris / castri de Fauceto, quod ego emi de Petro de Deo, quondam castlano ipsius castri, [et omnen] castlaniam predicti castri cum terminis et pertinenciis, et cum hominibus et feminis, censibus, usaticis, /3 seruiciis, senioratico, toltis, forciis, questiis, placitis, stachementis, stabilimentis, hemi- [...-] iis, cucucis, exorchis, laxatibus, [...] omnibus ad hanc castlaniam pertinentibus et ha- / bentibus pertinere:

Tu et tui, de predicto festo Sancti Michaelis in antea, nisi paccauero tibi uel tuis dictas quinquaginta marchas in eodem termino qua hora [... paretis] proprii pignoris teneatis, habeatis possideatis et expletetis salue, secure et potenter in pace, et sine diminutione, et sine obstaculo retentuque mei et meorum. Fructus etiam redditus et prouentus istius /6 pignoris nunquam in sorte uel paccamento debiti computentur tibi uel tuis, sed in plana tua tuorumque gaudita; non in hoc obstante iure uel precepto facto uel faciendo a domino proprio / nec alio iure diuino uel humano.

Instanter conuenio et sollempni stipulacione promitto tibi quod remissionem quam dominus Apostollicus usque nunc uel de cetero

facturum sit super fructibus pignorum / cui eorum, qui cruce fuerit signati uel signaturi et ituri ad recuperandam Terram Sanctam Iherosolimitanam, remissionem illam quantum ad hoc nullatenus sustineat nec ab aliquo [...] /[9] nec faciat uel dicat aliquid uerum eidem fructus, redditus et prouentus possit uel debeat tibi uel tibis capi, tangi, diminui uel deperiri. Et si contingeret quod ratione dicte remissionis uel alio / precepto romano uel precepto principis [et senioris] uel aliquo iure diuino uel humano, siue alio quolibet modo aut ratione, ego possem uel posset aliquis assequi, quod fructus, redditus et prouentus istius pignoris / totos uel partem deberes tu uel tui deberent accipere tu, nec tui teneantur, michi uel meis respondere [...] /[12] dono tibi et tuis in plana donatione omnes eosdem fructus, redditus et prouentus, sic quod nil eorum possit tibi uel tuis computari in sorte uel paccamento debiti, sed in pleno dono quod tibi uel / tuis facere irreuocabiliter.

Demum conuenio tibi quod in hoc pignore nichil capiam uel tangam nec tangi uel capi faciam [pro] ui uel gratis. Inmo conuenio te et tuos facere, tenere, et habere, / et in pace possidere istud pignus et esse inde tibi uel tuis legale guarens, deffenditrix et auocatrix, et restituere tibi et tuis qua hora uelitis, quantum et quicquid /[15] aliqua persona in hoc pignore tibi uel tuis ceperit seu contradixerit, et omne dampnum et grauamen quod ex hiis captione et contradictione tibi uel tuis euenerit. Et dono tibi plivios et fideuissores Bernardum de Sintille / et Guillermun de Sancto Vincencio, qui cum me et sine me predicta omnia et singula tibi compleant et attendant.

Nos itaque prenominati tres scilicet: Ego, Domina Alamanda, donatrix et pignoraratix, et / nos dicti duo fideuissores, Bernardus de Sintille et Guillermus de Sancto Vicencio, conuenimus et promittimus tibi Domine Blanche et tuis uel omni homini per te, predicta et singula omnia attendere /[18] et complere super nos et in bestiis nostris equitandis et equitaturis, et in aliis bestiis nostris et in rebus mobilibus et inmobilibus, in quibus melius accipere uolueritis pro uestra propia auctoritate, non ex [...] / iudiciali sentencia, sine uestro dampno super quantitatem autem et qualitatem captionis et contradictionis, tibi uel tuis facte in hoc pignore, et damni et grauaminis prenotati creantur tibi uel tuis / [...] planis [...] sine placito et sacramento et testis uel testium productione ac sine aliqua calumpnia. Non uero ex consuetudine Barchinone uel modis aliis possimus nos excusare [...] /[21] dampnum et gravamen

FUNDACIÓ NOGUERA

nec aliquis pro aliquo possimus ad hoc penitus renunciamus et specialiter epistole Divi Adriani, et omni iuri ciuili, ecclesiastico precepto et canonico [...] /

Renunciamus omni accioni et excepcioni, que nobis posset prodesse, et tibi uel tuis modo aliquo nocere, contradicere uel [...] /24 [...] non requiram nec etiam solutam peccuniam ratione fructuum quos in hoc pignore percipiatis a te uel a tuis possimus [...], [...]-libus dicentibus quod fructus pignoris debeant computari uel reicipi in paccamento debito. Ad maiorem uero securitatem [...] / [...] Bernardus de Campo Sintillis quod predicta et singula omnia tibi uel tuis compleam et attendam et quod nunquam contra predicta uel aliquod predictum ueniam in aliquo /27 [...] tu et aliquis parte uestro plano uerbo me inmo prolongabitis. Et possis hoc pignus impignorare per quantum ibi habueris et non per amplius. Si quem uero verba dubita uel ambigua / presenti pagina reperiuntur omnia et quoque singula tuo arbitrio et interpretacioni, declarationi relinquo. Promitto etiam quod si dampnum aliquod daretur, aliquod uel [...] / in dicto pignore ratione uel occasione uel culpa tui uel amicorum tuorum, iamdictum malum nunquam in iure uel extra ius a te uel tuis exigam uel demandem uel exigi aut demandari faciam.

Actum /30 est hoc XVI Kalendis Augusti anno Domini millessimo CC octauo decimo.

Sig(*signe*)num domine Alamande de Subirats quod predicta concedo et confirmo.

Sig(*signe*)num Bernardi de Campo Sitille. Sig(*signe*)num Bernardi de Mileraria. Sig(*signe*)num [...]. Sig(*signe*)num Guillermi de Sancto Vicencio. Sig(*signe*)num Bernardi de Sintille. Sig(*signe*)num Guillermi de Miles. Sig(*signe*)num Guillermi de Cheralto.

Sig(*signe*)num Guillermi de Valle.

Ego Raymundus de Episcopali (*signe*).

Sig(*signe*)num Petri de Bages qui hoc scripsit cum literis emendatis in linea prima, ubi dicitur: Blanche; et cum literis dempnatis in linea XXIII, die et anno suscripto.

FUNDACIÓ NOGUERA

7

1218, desembre, 21

Alamanda de Subirats s'ofereix i es dona ella mateixa a l'orde del Temple. Es compromet a pagar un cens anual de vint sous i, a més a més, mil sous a l'hora de la seva mort.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 1, doc. 4.

Notum sit cunctis omnibus, quod ego domina Alamanda de Subirast, bono animo / ac spontanea uoluntate, dono et offero me ipsam Domino Deo et Beate Marie Uirgini / et venerabili Domui Milicie Templi Salomonis, per confratrem et per donantem. Ita tamen /[3] quod ubicumque sim, ego domina de Subirats, Domui Milicie Templi et Fratribus, fidelem et legalem me exhibentem, et utilem in omnibus rebus, et defendam de omnibus hominibus secundum / meum posse.

Et super hoc conuenio etiam hunc censum dare Domui Milicie Templi / et Fratribus, per unumqueque annum dum uixero, XX solidos ad festivitatem Omnium Sanctorum; /[6] et relinquo ad diem obitus mei pro redemptione anime mee et patris et matris et omnium parentum meorum, eidem Domui Milicie Templi et Fratribus conuenio dare mille / solidos, bone monete curibili, pani et uino. Et hos mille solidos supradictos habeatis super barcham et super furnum et coreduram de More, usque habeatis / mille solidos supradictos.

Et hoc fuit factum in presencia Fratris Guillermi Monte- /[9] rotundi, Magistri Domus Templi in partibus Ispanie et Prouincie, et Fratris Raimundi de / Capanies, preceptor Riparie. Et fratris Bernardi de Rupeforti, preceptor Mirabeti. Et huius rei sunt testes: Bernardus de Sanctaoliua, et filius Caualeri, / et Guile Michael de Teuiche. Et multi alli qui hoc uiderunt et audierunt. / Et nos Fratres recepimus uos, dominam Alamandam, et patrem uestrum et matrem et parentes /[12] uestros, esse participes spiritualium bonarum eiusdem Domus Templi: mille solidos monete / Barchinone (*sic*).

Actum est hoc XII kalendas ianuarii, anno M CC XVIII.

Et ego / habeam Domina Alamanda de Subirast, licentiam intrandi alium Ordinem si uoluero.

Sig(*signe*)num Domina Alamanda, qui hoc firmo et laudo, et testes firmare rogo.

Sig(*signe*)num Bernardi de Santaoliua. Sig(*signe*)num filius Caualeri. Sig(*signe*)num Guille Michaelis de / Teuice.

Et ego, Guillermus, prebiter, qui hoc scripsit et hoc Sig(*signe*) num fecit.

Raimundus de Campanies, preceptor Riparie. Et Frater Bernardus de Rupeforti, preceptor Mirabeti.

A.B.C. A.B.C. A.B.C.

8

1218, desembre, 23

Fra Guillem de Mont-rodon, mestre del Temple, dona llicència a Alamanda de Subirats perquè pugui rebre les rendes del castell de Móra durant dos anys; i, mentrestant, queda sense efecte la penyora que s'havia fet d'aquest castell.

Extr. J. B. LLOBET, *Inventario*, doc. 5.

És un extracte fet per J. B. Llobet, que reproduïm literalment respectant la llengua original.

Licencia y facultad dada y otorgada por Fray Guillén de Monrodón, Maestre de la casa del Temple en las partes de España y de la Provenza, con consentimiento y voluntad de Fray Bernat de Campañes, Comendador de Ribera, y Fray Bernardo de Rocafort, Comendador de Miravet, a dicha doña Alamanda de Subirats, para que por tiempo de dos años pudiese tener y usufructuar del dicho Castillo de Mora, y exigir y cobrar sus rentas y obvenciones, y hacer de ellas a toda su voluntad, sin perjuicio del empeño que les habia sido hecho de dicho castillo; pasado empero el dicho término de dos años, fuese fenida la dicha facultad, y les hubiese de restituir el dicho castillo con sus términos y derechos, los cuales pudiesen tener y hacer dellos como cosa propia, en virtud de dicho empeño hasta que les fuesen restituida la cantidad por la cual estaba empeñado. De que se hizo carta pública que pasó ante Pedro, presbítero, en 10 de las kalendas de Henero del año 1218.

9

1228, febrer, 22

Alamanda de Subirats dona al monestir de Santes Creus el dret de pastura dins tot el terme del castell de Tivissa, sense cap obligació de renda i servei.

B. ADM. Secció d'Entença. Lligall 13, doc. 575. Trasllat de l'any 1245.

Hoc est translatum ab originali suo de verbo ad verbum, V kalendas ianuarii, anno Domini M CC XLV: fideliter translatatum cuius originalis [...] / sic se habet:

Sit notum cunctis, quod ego domina Alamanda, bono animo et spontanea voluntate, ob remedium anime mee et parentum ac heredum / meorum, dono et concedo Domino Deo et Monasterio Sanctarum Crucum et uobis, Dompno Bernardo, abbati, et conuentui eiusdem loci, paschuas per totum terminun /[3] castri de Teuiza, omnibus peccoribus uestris per cuncta loca, sine pasturatico, et [franchis] de omni missione et seruicio, quod pro dictis paschuis mihi uel meis / heredibus nunquam facere teneamini. Cabanne uero [uestre] ab aliis quibuscumque cabannis nunquam valeant impediri, quinde ipsis paschuis plenarie uti ualeant prout sibi necesse fuerit [...] non faciant. Quod si fecerint, emendent cum laude et consilio proborum hominum.

Quod est actum VIII kalendas martii, anno Domini M CC XXVII.

Sig(*signe*)num Domine Alamande, que hoc facio et firmando concedo.

Sig(*signe*)num Petri de Toldello. Sig(*signe*)num Periconi de Toldello. Sig(*signe*)num [...] de Mora. Sig(*signe*)num Fratris Berengarii de Tous. Sig(*signe*)num Fratris Bernardi de Pullinis, testium.

Sig(*signe*)num Bernardi Examseni, presbiteri [...] Valle- [molli), et in cuius posse Ferrarius de Sancto Martino firmaui et laudaui / istud instrumentum, libenti animo et gratuite [...] presentibus Petro Teudello, milite, et fratre Petro Arnaldo, monacho, et fratre Bernardo de Tous. / Sig(*signe*)num fratris Petri Arnaldi.

Sig(*signe*)num Berengarius de Ares qui hoc scripsit, literis emendatis in III linea, ubi dicitur: terminum; et in IV, ubi scribitur: omni; et superpositis in IV, ubi scribitur: missione (*signe*).

Sig(*signe*)num Guillermi Ri [...].

10

1228, abril, 10

Alamanda de Subirats i la seva castellana a Tivissa, Elisenda de Fonollar, i el seu fill, Bernat de Fonollar, donen al monestir de Vallbona

el dret d'herbatge i pastura en el lloc de Poatxal de Francos en el terme de Tivissa.

B. ADM. Secció d'Entença. Lligall 13, doc. 571. Trasllat de l'any 1238.

Hoc est translatum fideliter factum, II nonas aprilis anno Domini M CC XXX VIII:

In Christi nomine. Sit manifestum omnibus, presentibus et futuris, quod ego, Domina Alamanda de Sobirats, et Domina Elicsendis de Fonoiario, mea castlana in Teuiza, et Bernardum Fonoiario, filio suo, per nos et omnes succesores nostros, damus atque offerimus tam in presenti et per secula Domino Deo, et Beate Marie Vallbona, et Ermessendi, abbatisse, et omni conuentui eiusdem ob remedium animarum nostrarum et parentum nostrorum, omnem herbaticum et paschua de ipso loco, qui est uocatus Poatxal de Franchos, qui est infra terminum castrum Teuize. Ipsum locum damus uobis et sucesoribus uestris ad [opus... suum] /[3] bestiare, qui paschat ibi francum, liberum; in tali modo, que nos nec succesoribus nostris in uestrum bestiare nichil non inponamus per rationem predictam; pasture [habeatis...] / termino suo, sicut uestros pastores et milites [...] iam pascere ibi posuerunt signaculos. Quod deinde alios pastores nec alias bestias non habeant licentiam ibi intrare / nec pasturare sine uestra licentia. Quod prescripta pascua pascant uestras bestias sine malefacere que non faciant ad meos homines. /[6] Nullus hoc infringere uellat, postea firmum maneat.

Actum est hoc IIII idus aprilis, anno M CC XXVIII.

Sig(*signe*)num Domine Alamande. Sig(*signe*)num Domine Elicsende /. Sig(*signe*)num Bernardi de Fonoiar: Nos pariter qui hoc dono firmamus et laudamus, et testes rogare firmamus (*sic*).

Sig(*signe*)num Petri de Toldel. Sig(*signe*)num Bernardi de Biguis. Sig(*signe*)num Raymundi de Sancte Cruce, baiulo.

Sig(*signe*)num Guillermi de Canals, capellano Teuice, qui hoc scripsit et litteris suprapositis in VII linea, die et anno.

Sig(*signe*)num Petri, presbiteri Fratrum Vallebone. Sig(*signe*) num Guillermi, presbiteri Vallebone.

Ego frater Raimundus de Prixano, qui hoc scripsi et translataui bona fide, et Sig(*signe*)num posui, die et anno que supra.

FUNDACIÓ NOGUERA

11

1231, febrer, 5

Bernat de Fonollar, de l'orde de l'Hospital de Sant Joan, cedeix al seu germà fra Guillem de Fonollar la castellania de Tivissa per tal de prendre l'hàbit i la creu de l'Hospital.

B. ADM. Secció d'Entença. Lligall 13, doc. 543. Trasllat coetani.

La castellania la tenia en feu per Alamanda de Sant Martí i Subirats; i, juntament amb la castellania, cedeix tots els drets dels béns materns i paterns.

Hoc est translatum fideliter factum:

Sit notum omnibus, quod ego, frater Bernardus de Foniliario, Domus Hospitalis Sancti Iohannis, non dolo vi uel metu inductus, nec in aliquo circunuentus, sed sponte et mea liberalitate, dono tibi, / Guillermo de Foniliario, fratri meo, et tuis et cui uelis, infra spatium unius anni postquam assumpsi habitum et crucem, Castrum de Theuisza, cum terminis et tenendonibus suis, cultis et heremis et omnibus pertenenciis / quod Arnaldus de Foniliario, pater que fuit mei et tui, michi dimisit in suo testamento. Quod castrum ad feudum teneo per Dominam Alamandam de Sancto Marino. Item dono tibi omnia iura mea, qui michi competunt /[3] vel competere possunt modo et in posterum modo aliquo, in honore siue in bonis maternis, et omnia alia que ubicumque habeo, debeo, et possum habere quibuscumque modis racione patris et matris. Hec itaque omnia, cum introitibus et exitibus / suis, et omnibus locis et accionibus, realibus et personalibus, mixtis et coherentibus, michi inde competentibus uel competituris, dono tibi dicto Guillermo de / Fonoliario, fratri meo, et tuis et cui uelis, titulo perfecte donacionis, corporaliter inter uiuos, ad omnes tuas tuorumque voluntates faciendas, sicut melius dici potest uel intelligi ad tuum tuorumque voluntates faciendas, sicut melius dici potest uel intelligi ad tuum tuorumque salua- /[6] mentum et bono intellectum sine ullo meo meorumque retentu et uinculo ulliushominis uel Domine.

Inducens te cum hoc publico instrumento perpetuo, ualituro, in corporalem possesionem, pleno iure, tamquam in rem tuam pro- / priam ad habendum, et semper libere et quiete possidendum. Ne uero ego possim, et possit aliqua persona, nomine meo, umquam contra hanc donacionem, uel eam in aliquo reuocare. Renuncio quantum ad hoc scienter / et consulte omni iuri canonico ac legali, communi ac singulari, publico et priuato, scripto et non scripto

siue consuetudinario, et specialiter accioni recissorie, et auxilio et beneficio legis gotice et usa /[9] ticorum Barchinone, et generaliter omni iuri tam promulgato quam promulgando.

Actum est hoc nonas februarii anno Domini MCCXXX.

Sig(*signe*)num Fratris Bernardi de Foniliario, que / predicta laudo, concedo et confirmo.

Sig(*signe*)num Guillermi de Monte Tornensio. Sig- (*signe*) Ferrarii de Turrilis. Sig(*signe*)num Fratris Arnaldi de Pulchrouicino, comendatoris Domus / Hospitalis, qui predictam confirmo. Sig- (*signe*) Fratris Guillermi de Gallmariis, que predicta concedo. Sig(*signe*)num Felicis, acoliti pro teste in hoc subscribentis. Sig(*signe*)num Guillermi Rosselli, acoliti.

Sig(*signe*)num Petri de Bage, notarii publici Barchinone, qui hoc scribi fecit et clausit, cum literis emendatis in linea IIII, ubi scribitur: maternis; die et anno quod supra.

12

1236, agost, 18

Alamanda de Subirats, senyora del castell de Tivissa, dona dos molins, dins del terme de Tivissa, a Pasqual de Tortosa; i, a canvi, ella rebrà la meitat de les rendes.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 19, doc. 1020.

Un molí era en el lloc anomenat Roja (*Rubeam*) i l'altre en el lloc anomenat Algar.

En Pasqual de Tortosa es compromet a adaptar-los i a preparar-los per al profit de la vila de Tivissa. Tota la fusta que es necessiti per al sostre i l'obra del molí es pot tallar de les muntanyes i serà transportada, sense cap despesa, pels sarraïns de Tivissa. D'igual manera, el ferro que es necessiti el tindran a la ferreria de Tivissa, amb les mateixes condicions que el té la mateixa Alamanda; i, semblantment, les moles es portaran des de Banyoles sense cap despesa.

Com a compensació, han de donar a Alamanda de Subirats, i als seus successors, la meitat de les rendes del molí. A més a més, s'hi estableixen els drets de costum per als casos de transmissió dels molins; i s'obliga Pasqual de Tortosa a romandre a la vila de Tivissa.

Sit notum cunctis, quod ego domina Alamanda de Subiratz, per me omnes meos, dono et concedo et trado hanc / causam donationis, cum hoc instrumento publice confecto, tibi Bernardo Paschalo de Tortosa et tuis, et cui / uel quibus uolueris; scilicet, duos molendinos meos, quos habeo et habere debeo in meam

FUNDACIÓ NOGUERA

dominicaturam, in termino de Te- /[3] uiça: unus illorum est in locum qui uocatur Rubeam, et alius illorum est in locum que uocatur Algar.

In tali uero pacto: / quod dictos ambos molendinos bene adaptetis, et teneatis bene preparatos ad meum meorumque profectum et to- / cius uille de Teuiza; et omnia ligna siue fusta que necesse fuerit in dictos molendinos, tam in tecto quam in opera /[6] molendinorum predictorum, tamen uos illam excidendo in montaneis, conuennio uobis et uestris, quod faciam eam adducere / meis sarracenis de Teuiza, de montaneis usque ad predictos molendinos, absque aliqua uestra uestrorumque missione. / Et ad hunc etiam omnia opera de ferro, que necesse fuerint dictis molendinis, dono uobis et uestris ut habeatis in ferreria de /[9] Teuiça, sicuti ego et meos ibi habemus et habere debemus, ita dono uobis et uestris, uestro uestrorumque bo- / no intellectui. Et hec omnia predicta et singula ut prescriptum est, conuenio attendere et complere. Et similiter, omnes molas / ad opus illorum predictorum molendinorum, conuenio uobis et uestris adducere de Banoles usque ad predictos molendinos, tamen sine /[12] uestra uestrorumque missione. Sed tamen uos maneatis in uilla de Teuiza. Et uos et uestri, uel qui per uos dictos molendinos / habuerit et tenuerit, bene et fideliter mihi et meis preter aliqua missione nostram medietatem donetis; scilicet de / omni lucro dictorum molendinorum, nunc et in perpetuum; et uos deinde et uestros, dictos molendinos habeatis, teneatis potenter et /[15] secure expletetis, et habeatis franchos et liberos, tamen hoc faciendo mihi et meis.

Et si forte prefatos molendinos uendere / uel impignorare uolueritis, mihi et meis pro spacio XXX dierum scire faciatis, et si uoluerimus retinere / sicuti alius homo habeamus. Sin autem de inde faciatis uestros uestrorumque omni tempore, cuicumque uolueritis, tamen sal- /[18] uo iure dicto et dominio meo meorumque, nunc et in perpetuum. Et uos nec uestri alium dominum nec patronum ibi / eligatis nisi mihi et meis. Quod nos et nostri erimus de molendinis predictis uobis et uestris guirentes per cuncta secula.

Actum est hoc XV kalendas septembris, anno Domini millessimo ducentessimo XXVI.

Sig(*signe*)num domine Alamande de Subiratz. Sig(*signe*)num Ferrarii de Sancto Martino: qui hoc concedimus, laudamus et firmamus, testibusque firmare rogamus.

FUNDACIÓ NOGUERA

Sig(*signe*)num Arnaldi de Stelela, militis. Sig(*signe*)num Raymundi de Sancta Cruce, Baiuli de Teuiça. Sig(*signe*)num Guillermi de Bisquarre. Sig(*signe*)num Berengarii de Stelela. Sig(*signe*)num Petri de Segarra. Sig(*signe*)num Raymundi de Monteoliuo: Isti sunt huius rey testes.

Arnaldus Benedictus, capellanus et notarius predicte Alamande, qui hoc scripsi et Sig(*signe*)num meum feci.

13

1242, febrer, 3

Ferrer de Sant Martí dona a la seva filla Alamanda i al seu marit Guillem d'Entença, com a aixovar, tots els drets que tenia en els castells de Falset, Móra, Tivissa, Marçà i Pratdip; i estableix, també, les condicions de successió d'aquests dominis.

A. Original molt deteriorat en pergamí, quasi totalment il·legible. ADM. Secció d'Entença. Lligall 1, doc. 8.

B. Còpia simple del segle XVIII, que és la que transcrivim, amb la mateixa identificació que A.

Exceptua el castell de Garcia, el qual pertanyia a la seva germana Blanca i al seu net Bernat de Portella. També dona mil morabatins que Jaume I d'Aragó li pagà com a suplement legítim.

Posa les següents condicions a la successió dels drets:

—Si Guillem d'Entença morís sense fills procreats d'Alamanda, rebria tres mil morabatins més que Jaume I donà a Ferrer de Sant Martí pel matrimoni d'Alamanda; i el rei recuperaria la vila de Sant Climent que també havia donat per aquest casament.

—De la mateixa manera, els castells cedits tornarien a Ferrer de Sant Martí.

En aquest document hi ha d'altres condicions que no precisem per la confusió que provoca la transcripció del segle XVIII.

Sit omnibus notum, quod ego Ferrarius de Sancto Martino, per me et meos, presentes et futuros, dono et concedo te, Alamande, filie mee, pro hereditate legitime et fratescha tua de omnibus bonis meis, et viro tuo, Guillermo de Entenza, tempore nuptiarum tuarum, pro exovario, quicquid iuris habeo vel habere debeo aliqua voce vel ratione in castris de Falceto, de Mora, de Tiuiza, de Marçano, de Prato Dip, cum terminis et pertinenciis eorum, cum militibus, hominibus, et mulieribus in eis habitantibus et habitaturis, cum montaneis et planis, paschuis, pratis, garricis et in omnibus aliis locis quam habemus et habere debemus in tota Riparia. Excepto solummodo Castro de Carxea, cum terminis et

pertinenciis suis, quod domine Blanche, et filio suo Bernardo de Portella, pro parte et hereditate legtitima et fratescha bonorum omnium Domine Alamande, matri mei Ferrarii et dicte Blanche. Concedo cum mille marmuritinos, quas Dominus Rex Iacobus Aragoni, eidem solvit in suplementum legitime me.

Predicta que ita omnia dono, et concedo tibi Alamande, filie mee, et viro tuo, Guillermo de Entenza, pro exovario tempore nupciarum tuarum. Tali condicione quod ipse omnia habeatis, teneatis, possideatis, et expletetis dum et simul vixeritis. Ad obitum vero vestro remaneant in infantibus ex vobis ambobus procreatis. Si vero tu, Guillermus de Entenza premoriatis non astantibus liberis ex te et Alamanda, filia mea, procreatis vel extantibus, scilicet infra annos, recuperent tui heredes, vel illi quibus tu dimiseris, tria milia morabatina de illis quatuor millis morabatinis, quos Dominus Rex michi, Ferrario de Sancto Martino, dedit et solvit pro te, Guillermo de Entenza, tempore nupciarum, et Alamande, filie mee. Et dominus Rex recuperet villam Sancti Clementis, cum terminis et pertinenciis suis, et iuribus universis: Quam michi Ferrarium dedit tempore nuptiarum mearum. Pro quibus tribus millibus morabatinos, heredes tui et illi, quibus dimiseris, ea dicta castra et loca de Riparia, habeant et teneant tamdiu donatione dicta tria millia morabatina sint eis plene soluta, non computatis fructibus in solutum. Reliquos vero mille morabatinos de predictis quatuor milibus morabatinis, michi datis et solutis a Domino Rege, habeat dicta filia mea, Alamanda, ad omnes voluntates suas faciendas similiter super castris de Riparia antedictis, prout in sponsalicio sibi a te facto, Guillermo de Entenza, continetur. Que quidem castra de Riparia eidem Alamande in vita sua in dicto casu volumus remanere.

Si vero tu, predicta filia mea Alamanda, premoriatis non extantibus liberis ex te et Guillermus de Entenza procreatis, vel extantibus scilicet obeuntibus infra annos, predicta castra et loca de Riparia revertantur michi dicto Ferrario de Sancto Martino siue meis. Ita tamen quod positis super ipsis castris dimitere et donare mille morabatinos, cui et quibus volueritis, preter alios mille morabatinos quos in eis debetis habere ex donatione viri tui predicti; et in hoc casu similiter, Guillermus de Entenza recuperet tria millia morabatinos, quos hinc supradictis Castris de Riparia; et Dominus Rex recuperet libere et sine aliquo obstaculo quicquid michi dedit in Castro de Araprimiano quarum nupciarum nostrarum scilicet villam de Sancto Clemente cum suis pertinenciis et iuribus universis.

Actum est hoc tertio nonas Februarii, anno Domini millessimo ducentessimo quadragessimo primo.

Huius rei sunt testes: Raymundo de Velloloco, Guillermus de Monte Tornero, Vitalis de Villanova.

Sig(*signe*)num Ferrarii de Sancto Martino, que predicta laudavit et firmavit.

Dominus Infans Portugalie. Ferrandus Perez de Pina.

Sig(*signe*)num Iacobi dei gratia, regis Aragonis Maioricarum et Valentie, Comes Barchinonie et Urgelli et Dominus Montispesulani, qui predicta omnia laudamus, concedimus et confirmamus, sicut supra continetur apositum, mandatum Domini Regis per manu Guillermoni, Scribe in Villafrancha dicto anno prefixo, presentibus testibus.

Sig(*signe*)num Berengarii Iacobi, Notarii qui hoc scribi fecit et clausit die et anno prefixis.

Sig(*signe*)num Petri Iacobi qui hoc scripsit precepto Bertrandi de Castelleto, clerici de Villafrancha, et Berengarii Iacobi, notarii sui cum literis rasis et emendatis in quarta linea, ubi dicitur: macemutenis.

14

1244, juny, 16

Alamanda de Subirats dona a la seva neta Alamanda d'Entença, esposa de Guillem d'Entença, els castells de Móra, Falset, Tivissa i Marçà.

B. ADM. Secció d'Entença. Lligall 1, doc. 10. Trasllat de 1248.

Si Alamanda d'Entença mor sense fills legítims, donarà els castells a Ferrer de Sant Martí, fill d'Alamanda de Subirats, que haurà de pagar sis mil cinc morabatins a Guillem d'Entença, dels quals en lliurarà mil a la seva esposa Alamanda.

Hoc est translatum fideliter factum [...] II idus Decembris, anno Domini M CC XL VIII, a quodam instrumento originali abstractum quod sibi habetur:

Sit notum cunctis, quod ego domina Alamanda de Sobirats, non coacta nec in aliqua circumuenta, sed ex certa scientia, gratuito animo, et spontanea uoluntate, proprio animi mei et ex mea plena uoluntate, per me et omnes heredes et successores meos / damus uobis, nete mee, domina Alamanda Dentenza et uestris,

FUNDACIÓ NOGUERA

scilicet, castrum de Mora, et castrum Fauseti, castrum de Teuissa, et castrum de Marsa, cum hominibus et feminis tam christianis /[3] quam sarracenis, et cum omnibus exitibus, qualicumque modo ibi euenerit, et pasturas et carnage, et omnibus aliis exitibus, et cum omnibus melioramentis, que ibi facere potueritis; dictos castros / cum terminis suis, et redditibus et exitibus, sicut superius dictum est, dono uobis, supradictam Alamande Dentenza, et uestris, in perpetuum titulo donacionis, cum ingressibus et egressibus, et exitibus, et omnibus pertinenciis suis, sicut melius ego habeo, et habere debeo, prout melius dici et intelligi potest, ad uestrum uestrorumque profectum et bonum, et sanum, et utilem intellectum, sine omni meo /[6] meorumque retentu, et ad omnes uestras uestrorumque uoluntates, inde perpetuo, franche et libere faciendas.

Et sicut de meo iure et dominio, in ius et dominium uestrum et uestrorum, predictos castros / cum terminis et affrontacionibus suis, uobis et uestris, in presenti, trado, transfero et transmuto, et in corporalen possesionem uobis et uestris mitto et introduco cum publico instrumento / perpetuo ualituro. Hoc totum sicut superius dictum est, dono uobis tali modo, quod si forte obieritis sine infante prole legitima, hoc totum sicut superius est nominatum [...] /[9] daret filio meo, Ferrario Sancti Martini, uel suis, et dicti (*sic*) Ferrarii Sancti Martini soluat uel solui faciat VI milia et V morabetinos, bonos et pulchros, / Guillermo Dentenza uel suis super dictos castros, et ipsi uel suis teneant uel possideant dictos castros, usque / ad dictos morabatinos bene sitis compaccatis et dictos morabetinos solutos dicto Ferrario Sancti Martini habeat dictos castros sicut superius dictum. Ad huc tamen ego, dicta Alamanda de Sobirats, cum consilio et uoluntate Guillermi de Entenza, uolo quod Alamanda de Entenza habeat mil morabatinos de ipsos VI milia et V domini Guillermi Dentenza: /[12] in tali modo sicut in sponsalicio dicta Alamanda Dentenza continetur.

Actum est hoc XVI kalendas iulii, anno Domini M CC XL quarto.

Sig(*signe*)num Domine Alamanda de So- / birats, qui hoc firmo et laudo, et testibus firmare rogo.

Sig(*signe*)num Ferrarii Sancti Martini. Sig(*signe*)num Guillermi des Fonolar. Sig(*signe*)num Arnaldi de Fonolar /.

Sig(*signe*)num Exameno de Coscholar: huius rei testes. Sig(*signe*) num Berengarii de Solario, presbiteri, qui hoc scripsit, mandato Durandi, capellano de Mora, die et anno quo supra.

Sig(*signe*)num Berengarii de / Baciadano /, qui me pro teste suo scribo.

Sig(*signe*)num Iohannis Sancii, notarii publici de Monfort, testis huius translati.

Sig(*signe*)num Guillermi Galaran [...] qui hoc translatum scripsi et signo facto; cum rasis in linea VIII.

FUNDACIÓ NOGUERA

FUNDACIÓ
NOGUERA

ALAMANDA D'ENTENÇA
QUARTA SENYORA DE LA BARONIA
ANYS 1244-1256

15

1245, agost, 25

Guillem de Fonollar fa testament, nomena marmessors i distribueix els seus béns entre els seus fills, monestirs i persones diverses. Institueix hereu el seu fill Dalmau.

B. Secció d'Entença. Lligall 14, doc. 544. ADM. Trasllat de 1260.

—Ordena que tots els seu deutes es paguin amb les rendes dels llocs de Soler i Llobregat (*Lubricato*).

—Deixa diverses quantitats de diners a les seves filles: Geralda, monja de Casunes; Agnès, monja de Vallbona; Sança, de les dones pobres de Santa Clara de Tarragona; Sibília i Saurina, monges del monestir de Bonrepòs.

—Deixa, també, diners al seu net Arnau; als altars de Sant Joan i de Santa Maria de Tivissa.

—Als capellans Pere Pallarès i Bernat Fuster; al capellà de Llaberia i al capellà de Vandellòs els deixa diners perquè es diguin misses.

—Dona dos-cents sous al castell de Miravet per a la seva sepultura.

—Dona morabatins als frares predicadors de Tarragona i a unes monges de Tortosa per a alimentar i vestir els pobres.

—Deixa al seu fill Bernat rendes a Selma; i al seu fill Dalmau rendes a Soler, Llobregat i Tivissa i, al mateix temps, el nomena hereu.

—Si els seus fills moren sense fills legítims s'assignaran els béns al seu germà Ramon de Fonollar, el qual nomena tutor dels seus fills, amb la seva esposa Elisenda.

[...] [...] Guillermus de Finieulario [...] / [...] in quo eligo manumissores meos, scilicet: Raymundum de Fineculario /[3] / Raymundus de Pepiol, et Mireto de Castro Ueteri de Robaforti /, quibus relinquo plenam potestatem distribuendi, ordinandi ac dividendi / [...]

FUNDACIÓ NOGUERA

In primo volo et mando quod omnia debita et iniurie, que aparebunt uere per instrumentos / ydoneos soluantur et restituantur. Et ad istud adimplendum obligo Solerium et quicquid habeo in Lubricato. Et volo / que omnia debita et iniurias ac legata soluantur ad / congregationem Fratrum Predicatorum et Fratrum Minorum et predictorum manumissorum meorum.

Dimito / [filie] mee, Geralde, moniali de Casunes, C morabitinos pro parte fratischa legitima et hereditate sua, ex quibus fiat emptio de quam ipsa possit vivere / [...] sua [...] /habeat/ Monasterium supradictum. Dimito filie mee, Agnes, moniali de Valle Bona, quinquaginta morabitinos pro parte fratischa /[9] legitima et hereditate / sua. Di / mito filie mee, Sancie, dominarum Pauperum Sancte Clare Terrachone X morabitinos cum illis C morabitinos, quos sibi dedi cum instrumento pro parte / fratischa legitima et hereditate sua. Dimito duabus filiabus meis, monialibus de Monasterio Bone Quietis, Sibilie et Saurine, cuilibet, XX morabitinos pro parte / fratischa legitima et hereditate sua. Dimitto Domine Sibilie de Torreles, X morabetinos. Dimitto Arnaldo, nepoti meo, XX solidos.

Dimito altari Sancti /[12] Ihoannis Teuize, X solidos pro uno super altari. Dimito /altari/ Beate Marie eiusdem loci XV solidos pro alio super altari. Dimito Petro Paliarensi, X solidos pro missis. Dimito Bernardo Fusterii X solidos pro missis. Dimito capellano de Labaria V solidos pro missis. Dimito capellano Uallis Laurorum V solidos pro missis, et / promito, quod si /uixero/, soluam pro iniuriis et restitucionibus meis faciendis, quolibet anno CL solidos, et hoc prestito iuramento /[15].

Dimitto CC solidos Castro de Mirabeto, et eligo ibi sepulturam meam.

Recipio pro anima mea C morabetinorum, ex quibus Fratribus Predicatoribus Tarrachone dimitto XX morabetinos; et / [...] dominabus Dertusse X morabetinos. Dimito pauperibus inducendis et reficiendis, XL morabetinos. Dimito pro missis celebrandis XXX morabetinorum.

Et uolo et / mando quod uxor mea Alicsendis habeat et possideat quicquid habeo in Theuiza et in Celma quousque omnia debita et iniurie ac legata mea fuerint /[18] soluta sicut superius scriptum est. Et postea omnibus solutis, recuperet suam obligationem, quam habet in Solario et in Lubricato, sicut in suo sponsalicio conti- / netur. Et uolo quod sit domina et potens de omnibus bonis meis

/ cum filiis meis / in omni uita sua dum ipsa fuerit sine marito et ipsa cum filiis meis et suis teneatur soluere / debita et iniurias ac legata mea sicut superius dictum est.

Dimito filio meo Bernardo, quicquid habeo in Celma pro parte fratischa legitima et /[21] hereditate sua. Dimito filio meo Dalmacio, Solario et quicquid habeo in Lubricato et in Theuiza, et instituo ipsum heredem meum tali uero condicione: /

Si alter illorum duorum filiorum meorum sine filiis legitimis decesserit omnia bona sua alteri reuertantur. Et si forte filii mei predicti ambo sine filiis / legitimis decesserint omnia bona eis assignata fratri meo Raimundo de Finiellario reuertantur. Et instituo ipsum germanum meum Finiellario tutorem /[24] et adiutorem filiorum meorum et uxoris mei Elicsendis supradicte.

Hoc autem testamentum uolo ualere iure mei testamenti, et si non ualerit iure / mei testamenti, saltim ualeat iure condicillorum et racione etiam mee ultime uoluntatis.

Quod est actum VIII kalendas Septembris Anno Domini MCC / XLIX.

Sig(*signe*)num mei Guillermi de Finieulario qui hoc laudo et firmo et manumissoribus et testibus firmare rogo. Sig(*signe*)num Domine Elicsendis, /[27] uxoris eius, qui hoc iuro, laudo, firmo ac concedo.

Sig(*signe*)num Folchetis Michaelis. Sig(*signe*)num Petri de Monteoliuo. Sig(*signe*)num Raymundi de Turre.

Sig(*signe*)num Michaelis Climent. Sig(*signe*)num Bonanati Ponz: Nos qui huius rei sumus testes.

...Sig- (*signe*) Raymundi de Finieleario, qui hoc laudo et firmo /[30] et concedo pro manumissere et tutore et coadiutore.

Sig(*signe*)num Berengarii de Termino, notarii publici Molendinorum Domini Dominis Regis de Lupricato, in cuius posse dictus Raymundus de Papiolo firmauit hanc cartam, presentibus testibus: Guillermo, baiulo, Raymundo Lunefi et Raymundo de Fossario.

Sig(*signe*)num Ihoannis de Arbuton, presbiteri servientis Ecclesiam Sancti Iacobi de Domeyns, pro Poncio de Turri in cuius manu et posse Miretus de Castroueteri de Ribaforti hanc cartam firmaueri.

Sig(*signe*)num mei Petri Paylliarensis, prebisteri, qui hoc scribi iussi.

FUNDACIÓ NOGUERA

Ego Bernardus Fusterii Rector ecclesie Vallis Laurorum qui hoc scripsi precepto Petri Paliarensis et Sig(*signe*)num meum impossui.

Sig(*signe*)num Bernardus Fusterii, Rector Ecclesie Uallis Laurorum qui hoc translatum traslataui et in XIII- linea suprascripsi, ubi dicitur: Altari; et in XX, ubi dicitur: filiis meis; die et anno quo supra.

16

1255, maig, 3

Alamanda d'Entença fa testament i nomena els següents marmessors: l'arquebisbe de Tarragona, Ferrer de Sant Martí (*pare d'Alamanda d'Entença*) *i Guillem de Cervelló.*

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 1, doc. 11.

Alamanda, que té una malaltia greu, ordena pagar tots els deutes reconeguts per l'arquebisbe de Tarragona, l'abat de Santes Creus i fra Miquel (dels frares menors).

—Institueix un aniversari per la seva ànima en el monestir de Santes Creus. Assigna cent sous anuals de les rendes de Falset.

—Distribueix dos mil morabatins entre el monestir de Valldonzella, on escull sepultura; la seva neta Elisenda; la seva filla Geralda perquè es faci monja de Valldonzella; Berenguerona de Rovira; un bastard de Sant Martí; Arnau de Papiol; Isabel; Figuerola; Berenguer d'Artiga i d'altres.

—Per a la construcció de l'església de Sant Sebastià dona tres-cents sous; i cinquanta sous per a llibres i ornaments de les esglésies de Falset, Móra, Tivissa i Pratdip.

—A l'Hospital dels Pobres de Tarragona, uns altres cinquanta sous per comprar roba.

—Per a la fàbrica de l'església de Tarragona, cinquanta sous més.

—A tots els capellans i clergues que vagin a l'enterrament, quantitats de dos sous o dotze diners.

—Deixa diverses quantitats de diners a les esglésies de Santa Maria del Miracle, Sant Miguel de Man; als frares menors i predicadors de Tarragona; a les monges de Sant Damià; a totes les esglésies i capelles de Tarragona; a Santa Maria de Montserrat, Santa Maria del Camí, etc.

—També deixa a la seva mare Saurina tres-cents morabatins. Aquests llegats es fan sobre les rendes dels castells de Falset, Marçà, Pratdip, Móra i Tivissa.

Nomena hereu el seu fill Berenguer d'Entença, el qual queda sota la tutoria de l'arquebisque de Tarragona.

In Dei Nomine [...] quod ego Alamanda de Entencia, gravi infirmitate detenta, in meo tamen pleno sensu et memoria integra, meum facio testamentum, in quo eligo mei manumissores: Venerabilem Patrem / [Benedictum, Archiepiscopum Tarrachone...]

penitum dampno suo et sucessorum suorum et Ecclesie Terrachone, et dominum Ferrarium de Sancto Martino, patrem meum, et Guillermum de Cervilione, quibus plenam confero potestatem / distribuendi et ordinandi sicut facio subnotari:

In primis, quod omnes iniurie mee restituantur simpliciter et de plano, et soluantur debita que debeo ad cognitionem Domini Archiepiscopi, et Abbatis Sanctarum Crucum, et Fratris /[3] / Michaelis / de Ordine Fratrum Minorum / sicut iniurie de quibus recolo posite sunt in scriptis alibi et / uolo quod fides adhibeatur illis scriptis. Et si que alie iniurie apparauerint extra ipsa scripta, similiter restituantur simpliciter et de / [plano] ad cognitionem Archiepiscopi, Abbatis, et Fratris Michaelis predictorum; et alii manumisores predicti teneantur sequi uoluntatem ipsorum in iniuriis restituendis et in debitis persoluendis. Et ad hec assigno specialiter omnia bona mea mobilia et se mouentia / [...] ipsa omnia recipiat post obitum meum [...] et de eis restituantur iniurie mee, et soluat debita secundum quod sufficere potest ipsa bona; et si non suffecerint fiat suplementum de exitibus et aliis bonis meis.

Item instituo aniversarium /[6] meum Monasterio Sanctarum Crucum, et in die obitus mei, semper conventus eiusdem singulis annis celebret pro anima mea, et habeat de bonis meis pitantia ea die. Et ad hoc assigno centum solidos barchinonenses de duplenco, quos singulis annis percipiat et habeat idem / monasterium / super meis exitibus de Falceto.

Post modum accipio pro anima mea duo millia morabetinorum, que habeo ad omnes uoluntates nostras sicut in cartis quas de eis habeo, continetur. De quibus dimitto Monasterio Uallis Donzelle, in quo eligo mihi sepulturam / mille morabitinos de quibus emant redditus ab opus ipsius Monasterii, manumissorum arbitrio predictorum. Dimitto nepti mee Elicsendi, centum quinquaginta morabatinos. Geralde, filie burdi de Olorda, C morabetinos, cum quibus fiat moniali in Monasterio Ualli Donzelle. Beren- /[9] guerone de Rouira, quinquaginta morabitinos. Arnaldo de Papiolo, quinquaginta morabetinos. Elisabeth, trecentos solidos. Figuerole, centum mazemutinas. Berengario de Artiga, trecentos solidos. Bernardo de / Montecanos, ducentos solidos. Guillermo Godalle, centum solidos. Raimon de Creunere, centum solidos. Operi Sancti Sebastiani, trecentos solidos, qui in eius opere manumissorum arbitrio expendatur. Dimitto capelle Castri de Mora, centum solidos, qui in ornamentis uel / libris, arbitrio manumissorum tribuantur. Ecclesiis de Falçeto,

FUNDACIÓ NOGUERA

de Mora, de Teuiza et de Prat Dyp, unicuique quinquaginta solidos, qui dentur in ornamentis uel solidos, qui manumissorum arbitrio in operibus ipsius ecclesie expendantur. Singulis presbiteris qui mee intererunt processioni, duos solidos; singulis aliis clericis que processioni intererunt, XII denarios. Sancte Marie de Miraculo, XX solidos. Sancto Michaeli de / Man, X solidos: pro ornamentis ipsarum ecclesiarum manumissorum arbitrio tribuatur. Fratribus Minoribus Terrachone, centum mazemutinas, de quibus medietas in opere et altera medietas in Fratribus necessitatibus tribuatur. Fratribus, Predicatoribus, viginti mazemutinas. Monialibus Sancti / Damiani, viginti mazemutinas. Singulis aliis ecclesiis et capellis Terrachone, quinque solidos. Sancte Marie de Monteserrato, L solidos; Sancte Marie de Camino, X solidos; Sancte Marie de Rupe, X solidos: qui septueginta solidos in hiis que dictis ecclesiis manumissores expedire /[15] [viderint tribuantur...]. Dimito Domine Saurine, matri mee, trecentos morabetinos ad omnes uoluntates suas. Et si forte quantitas dictorum duorum millium morabetinorum non suffecerint ad complementum predictorum omnium legatorum nichilominus omnia predicta et / singula persoluantur. Et ad eorum omnium solucionem assigno omnes redditus et exitus meos castrorum de Falceto, de Marciano, et de Prato Dyp, qui sunt alodia mea, necnom et de Mora, de Teuiza et de toto alio honore meo sine aliqua excepcione.

Et volo ac mando quod opere redditus totius honoris mei et terre mee predicte colligant pro manumissoribus meis et pro Domino Archiepiscopo prenominatis Guillermus de Fonollario, Arnaldus de Papiolo, milites; et Guillermus de Podio, Rector Ecclesie de Falceto, et aliquis frater /[18] Monasterio Sanctarum Crucum, que ad hoc Dominus Archiepiscopus uoluerit deputare, qui prefatos redditus meos sicut eos colligant iuxta mandatum manumissorum, distribuant in debitis soluendis et iniuriis restituendis et in legatis predictis soluendis; / et hoc tamdiu et tot annis donec ad plenum omnia sint completa. Mando quomodo quod Guillermus de Fenollario, Arnaldus de Papiolo et Guillermus de Podio, supradicti, iuramento et homagio manumissoribus astingantur, quoquod fideliter se habeant in / predictis et quod de receptis et traditis quolibet anno quotiescumque Dominus Archiepiscopus et alli manomissores uoluerint ratione reddant.

Item instituo mihi heredem Berengarium de Entencia, filium meum, in omnibus bonis meis inviolabiter et aliis, ex- /[21] ceptis bonis mobilibus, et reditibus totius honoris mei et terre mee,

que omnia assigno ad soluenda debita et iniurias restituendas, et legata omnia persoluenda. Et ipsum filium meum, et bona que ei dimitto, pono sub custodia et tutela Domini / Benedicti, Terrachone Archiepiscopi, donec sit in etate quindecin annorum. Et si qua forte persona uoluerit impedire executionem huius testamenti mei, Dominus Archiepiscopus tradat filium meum et eius bona domino patri meo, Ferrario, et Guillermo de Ceruilione / [...] ex ipsis de quo melius uidebitur Domino Archiepiscopo expedire ad utilitatem filii mei et ad salutem anime mee, ut executio mee ultime uoluntatis melius ueniat ad effectum. [...]

[Si autem] filius meus decesserit / sine prole legitima uel /[24] [...] decesserint, sine liberis legitimis quomodocumque decceserint substituo eis dominum Ferrarium, patrem meum, et Dominam Saurinam, matrem meam in uiriles portiones / si alterutrum decesserit, superstes succedat [...] mortis filii mei uel filiarum eius decedentium sine prole legitima pater meus et mater mea non superssent. In tali casu filio meo et filiis meis [...] decesserint sine prole legitima substituat / [...] Et si ipse Uguetus premorietur filio meo uel [...] eius filios ipsius Ugueti, fratris meus, [...] mea ultima uolun /[27] /tate.../ meam ordinacionem ab aliquo impediri uel in aliquo retardari.

Actum est hoc quinto Idus Madii Anno Domini MCCL quinto.

Sig(*signe*)num mei Alamande de Entesa, / [qui hoc laudo et concedo], et a manumissoribus qui etiam uices testium obtineant, et ab aliis testibus firmari rogo.

Sig(*signe*)num Guillermi de Ceruilione, manumissoris, qui hoc firmo et laudo. Sig(*signe*)num Fratris Michaelis.

Sig(*signe*)num Fratris Bernardi Ferrarii, de Ordine Fratrum Minorum. Sig(*signe*)num Petri Bernardi, camerarii. Sig(*signe*)num Raimundi de Monte Oliuo, infirmarii. Sig(*signe*)num Salvatoris Galini, Canonici terrachone. Sig(*signe*)num magistri Raymundi, / canonici Ilerdensis. Sig(*signe*)num Guillermi de Fenollario. Sig (*signe*)num Arnaldi de Fenollario. Sig(*signe*)num Guillermi de Podio, rectoris Ecclesie de Falceto. Sig(*signe*)num Raymundi de [...] capellani Domini Archiepiscopi: testium rogatorum.

Ego Raymundus de Villanoua, notarius publicus Terrachone hoc scripsi [...].

FUNDACIÓ NOGUERA

FUNDACIÓ
NOGUERA

BERENGUER D'ENTENÇA
CINQUÈ SENYOR DE LA BARONIA
ANYS 1256-1294

17

1260, març, 12

Pericó de Vergantis i la seva esposa Jacma venen a Pere Godall la tercera part de tots els drets de cada molí i molinar de Móra. El preu es fixa en dos-cents sous de Jaca. Les altres dues parts pertanyen a Ferrer Bonet i a Guillem de Vallbona.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 18, doc. 883.

Sit notum cunctis, quod ego, Periconus de Verganticero et ego, Jachma, eius uxor, quisque nostrum, per nos et omnes nostros, titulo presente vendicionis / inter uiuos, bono animo et spontanea uoluntate, cum hoc publico instrumento perpetuo valituro, vendimus, et in presente tradimus uobis, Petro Godalli, filio Raimundi, / et uestris succesoribus terciam partem quam habemus in toto molendino de Mora, cum tercia parte totarum molinarum quas habemus per totum terminum /[3] de Mora in Ybero. Quam terciam nostram molendini et molinarum emimus inter Ferrarium Boneti et Guillermum de Vallebona de alia parte, / ut in cartis venditionis plenius continetur, quas nobis fecerit. Et sicut dictam terciam partem quam habemus in molendino et in molinarum, ut / dictum est, cum omnibus iuribus nostris que habemus in dicto molendino, in naui et in naui et in molis, et omnibus exarciis, et apparamentis eiusdem, /[6] et cum omnibus bonis nostris et lucris que nobis expectant et expectare debeant in dicto molendino, cum omnibus iuribus uniuersis molinarum, nobis / pertinentibus et pertinere debentibus, quantum ad nostram dictam terciam partem de omnibus uniuersis et singulis.

FUNDACIÓ NOGUERA

Ita uobis et uestris vendimus, et in / presenti dictam partem nostram terciam molendini supradicti cum tercia parte molinarum tradimus, ut melius habemus et habere /[9] debemus, pro precio ducentorum et decem solidorum monete iachense /, quos a uobis recepimus et bene paccati sumus ad nostram voluntatem / Ideoque renuntiamus excepcioni / non recepte pecunie et doli, et omnibus iuribus que contram presentem vendicionem nunquam venire possimus. Et a nostro nostrorumque meorumque posse et /[12] dominio dictam terciam partem molendini eicimus, et in uestram posse et dominium et uestrorum transferimus manu propria in corporalem possessionem poni- / mus et mitimus, ut de certo dicta omnia et singula habeatis, teneatis, possideatis, expletetis et bona et lucra quantum ad dictam terciam / partem accipiatis et faciatis de omnibus et singulis, quas uobis vendimus, uestras plenarias uoluntates pro vendere, dare, et impignorare, /[15] alienare ut melius uobis placuerit, libere sine retentu ac contradimento nostro atque nostrorum et hec vendicio modo maioris precii / est uel in antea fuerit totum ab integro uobis et vuestris in perpetuum condonamus. Quam terciam partem totius molendini et totarum molinarum, / cum ibi pertinentibus et pertinere debentibus, faciemus uobis et uestris semper tenere, possidere, obtinere in pace, ante causam et in causa /[18] et post causam ab omnibus personis preter potestatem terre, super omnia bona nostra mobilia et inmobilia, publica et priuata, de quibus uero tenemur / de euictione et garencia legitima et leuata caso fortune aliquo.

Ego supradicta Jacma, renuncio gratias senatui consul- / to Velleiano et omni iuri et legi romane et gotice, cunctisque legibus et rationibus et usaticis et consuetudinibus, et omnibus exceptionibus /[21] que dici uel excogitare possunt ad prohibicionem alienacionis rerum dotalium et sponsaliciorum. In super iuro per Deum / et super IIII euangelia coram me posita et corporaliter tacta, me tenere firmam hanc vendicionem semper et non in aliquo con- / trauenire, sed eam semper observabo ut melius supradictorum sine omni uestro uestrorumque enganno.

Quod est actum IIII^{rti} Idus marcii anno Domini MCCLIX.

Sig(*signe*)num Periconi de Verganticio. Sig- (*signe*) Jachini, eius uxoris, que / hoc firmamus, concedimus et laudamus.

Sig- (*signe*) Petri de Verganticio, maioris. Sig- (*signe*) Guillermi de Mirabeto. Sig- (*signe*) Periconi de Marsa. Sig(*signe*)num Dominici Boteler.

FUNDACIÓ NOGUERA

Sig(*signe*)num Berengarii, capellani ecclesiam de Moram regentis, qui hoc scripsit die et anno prefixo.

18

1265, juny, 22

Pere de Vergantis i la seva esposa Jacma venen a Bru Castellvell i a la seva esposa Maria la tercera part d'un molí i molinar de Móra per noranta sous de Jaca.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 18, doc. 884.

Notum sit cunctis, quod ego, Petrus de Vergantis, et uxor mea, Iacma, quisque nostrum in solidum, per nos et nostros, cum hoc presenti et publico instrumento, in perpetuum ualituro, uendimus et in presenti tradimus uobis Castro Ueteri / Bruni, et uxori uestre, Marie, et uestris, et quibus uos uolueritis, uidelicet, terciam partem nostram illius molendini de Mora; pro precio nonaginta solidos iachenses bonorum, quos omnes in solidum a uobis habuimus et recepimus inde ad nostram uoluntatem bene uestri paccati sumus. Renunciantes omni excepcioni non numerate peccunie et non soluti precii et doli. Et si forte hec vendicio maioris precii est, uel fuerit, totum / quicquid sit in predicta vendicione, concedimus uobis et uestris ad omnes uestras uoluntates perpetuo faciendas.

Iam dictam terciam partem nostram vendimus uobis et uestris, sicut superius dictum est, et omne ius nostrum dicit molendini /[3] et molendinarii, cum omnibus apparamentis suis et cum omnibus exarciis dicto molendino pertinentibus, pro precio predicto, cum ingressibus et egressibus, et cum omnibus melioramentis, sicut nos melius habemus uel habere debemus, cum / omnibus iuribus suis in dicto molendino pertinentibus. Eycientes a nostro nostrorumque iure, posse et dominio antedictam partem nostram, et in uestrum uestrorumque iure, posse et dominatione, dictam partem nostram mittimus et transferimus, cum omnibus / nostris iuribus, tam realibus quam personalibus, ad habendum, tenendum, possidendum, vendendum, impignorandum, alienandum, ad omnes uestras uestrorumque uoluntates perpetuo faciendas, sicut melius et plenius dici, scribi, intelligi, et excogitari /[6] potest sine omni nostro nostrorumque impedimento ac retentu ad uestram commodum uestrorumque, inducendo et mittendo uos in tenendonem et corporalem possesionem. Renunciando etiam specialiter

illi legi que corrigit deceptionem, ultra / dimidiam iusti precii. Et quisque nostrum in solidum, per nos et nostros promittimus uobis et uestris inde esse legales auctores et deffensores, atque guirantes contra omnes personas et de euictione et omnibus bonis nostris presen- / tibus et futuris uobis et uestris perpetuo obligamus.

Et cum denunciatione et sine denunciacione, ante causam et in causa et preter causam, uos deffendere promittimus nostris propriis sumptibus et expensis. Et si necesse /[9] fuerit nostris propriis personis deducere ad effectum. Renunciantes in hoc contractu quisque nostrum beneficio diuidendo actiones et speciale Diuidriadiani et Uelleyani, et omni iure scripto et non scripto, nouo et ueteri / et omni auxilio leguum et consuetudinis et constitucionis facte uel faciende, et omnibus iuribus, legibus et auxiliis que nobis possent predicte et uobis obesse.

Insuper ego, Jacma prenominata, quantum in hoc contractu / renuncio privilegia dotis et donationis propter nupcias, et iure ypothecarum et beneficio uelleyano, de quo sum certa per tabellionem et doli clausulis, et facti ignorancie, et minoris etati, et omnibus iuribus, legibus / et auxiliis mihi in hoc competenti uel competituri. Iuro per Deum et super sancta IIII Dei euangelia coram me posita, et a me corporaliter tacta, prefatam vendicionem, ratam et firman semper habere, et nunquam contra- /[12] venire per me uel interposita persona, aliquo iure uel ratione.

Quod est actum X kalendas Iulii, anno Domini MCCLXV.

Sig(*signe*)num Petri de Vergantis, qui hoc laudo et concedo. Sig(*signe*)num Iacme, qui hoc iuravit et firmavit.

Sig(*signe*)num Petri Godalli. Sig(*signe*)num Dominici Bergadani. Sig(*signe*)num Maymon d'Odena: d'odena Testium.

Sig(*signe*)num Guillermi Iordani, presbiter, notarii in ecclesia de Mora, pro mandato Berengarii d'Olorda, qui hoc iussi scribi.

Sig(*signe*)num Berengarii de Articha, iunicus, qui de mandato Guillermi Iordani, presbiteri, hoc scripsit die et anno prenominatis.

19

1276, febrer, 13

Berenguer d'Entença i Bernat de Fonollar, el seu castellà, donen carta de poblament, per a establir-se i poblar el Coll de Balaguer, a Be-

NOGUERA

renguer Alemany, Bernat Grinyó, Pere de Castro, Domènec de Torroella, Berenguer Voltes, Marconi Barrall, Miquel Alemany, Joan Alemany, Pere Alemany i Benet de Bellveis.

B. ADM. Secció d'Entença. Lligall 14, doc. 692. Còpia de l'arxiver de Falset, del segle XVI.

La població del Coll de Balaguer es delimita, d'una banda, des del torrent de Caladoques fins al torrent de la Batalla, i, de l'altra, de les roques de les Aliomes fins al mar.

Es concedeix una devesa de pastura per al bestiar dels pobladors, des del torrent del Justell fins a Caladoques, i des de les Aliomes fins al mar.

Se'ls concedeix franquesa per a no pagar fornatge ni lloçol, fins que Berenguer d'Entença i el seu castellà constitueixin i estableixin forn i fàbrega.

Els allibera de l'obligació de fer obra de castell (o obra forana), si no és la voluntat de cada poblador.

B. d'Entença i B. de Fonollar es comprometen, amb solemne estipulació, a conduir l'aigua des de la Francada fins a un lloc pactat, sense cobrar les despeses als pobladors.

Els deu pobladors s'obliguen a ésser-hi el dia de Nadal de l'any 1276, amb la seva família i tot el mobiliari (béns mobles); i acceptar els usatges i costums dels homes del terme de Tivissa.

Com a testimonis, apareixen Ramon Llaucer, doctor en lleis, Tomé de Vernet, Pere Lorda, Bernat Laronça, Ramon Vedell i Francesc Ferrer.

El notari de Tarragona Pere Vedell, sota l'autoritat de Miquel Boter i amb l'escrivà Pere Simó, estenen la carta de poblament.

L'original es custodiava en una caixa de fusta, intitulada Pratdip i Coll de Balaguer, numerada XIII, a l'arxiu que tenien els ducs de Sogorb i Cardona a Falset.

Aquest original no ha aparegut avui a l'arxiu.

Hoc est translatum bene et fideliter factum in villa Falceti Tarracone, per me archivarium infrascriptum a quodam pergameneo instrumento in- /3 -vento et reservato in Archivio Excellentissimi Ducis Cardone et Sugurbi, in castro predicte ville de Falceti in techato ligneo intitulato Pratdip et Collis Balaguerio [...] tercio numerato, non viciato nec cancellato nec in aliqua sui parte suspecto /6 prorsus vicio et suspicione carente, cuius tenor talis est, ut sequitur:

Sit notum cunctis quod nos, Berengarius de Entença, et castellanus noster, Bernardus de Fonollario, per nos et omnes nostros, presentes atque futuros, damus et concedimus /9 vobis Berengario Alamagno, Bernardo Grinyono, Petro de Castro, Dominico de Torroella, Berengario Voltes, Marchoni Barrall, Michaeli Allamagno, Johanni Allamagno, Petro Allamagno et Benedicto de Balueis, et vestris perpetuo, ad standum et /12 populandum Collum de Balaguer, videlicet, a torrente de Caladoques usque ad torrentem de la Batayla et a rupis de les Aliomes usque in mare.

In qua populatione damus et concedimus vobis devesam bestiarii minuti et grossi vestri, a torrente del /[15] Justell usque ad Caladoques, et a rupis de les Aliomes usque in mare. Tali modo que aliquid bestiarium extraneum ibi non possit albergare nec stare nisi quod tantum modo faciant inde transitum.

Insuper concedimus vobis et vestris quod non /[18] teneamini dare fornaticum nec locidum usque quo talis sit villa quod nos possimus facere ibi furnum cum nostris expensis et possit esse ibi faber qui possit ibi vivere.

Concedimus vobis et vestris quod non teneamini vobis facere opera aliqua / in dicto castro nisi vos velletis facere propria voluntate.

Et promittimus vobis et vestris sollempni stipulatione facere duci illam aquam de la Francada, cum nostris expensis usque ad illum locum qui est inter nos et vos determinatus et assignatus.

Et nos et nostri faciemus vobis et vestris predicta omnia et singula / habere et tenere et possidere semper contra cunctas personas.

Et nos versa vice omnes prenominati populatores et unusquisque nostrum promittimus vobis dicto Berengario Dentença et Bernardo de Fonollario, castlano, predictis sollempni stipulatione, sub fide humani generis, quod nos erimus cum tota familia / et omnibus rebus nostris in die Nativitatis Domini proxime venienti in dicta pobla.

Et supradicta omnia iuramus super Sancta Dei quatuor Euangelia corporaliter a nobis tacta attendere firmiter et complere et in nullo contravenire. Et si aliquis nostrum veniret contra predicta nec ea attenderemus vobis dictis Bernardo de Fonollar predictis, possitis requirere et reptare nos in omni loco de fide.

Et intelligatur quod nos predicti homines sumus populati ad bonas consuetudines hominum de Tiuiça.

Actum est hoc idus Febroarii anno Domini 1275.

Sig-num Berengarii Dentença. Sig-num / Bernardi de Fonollario predictorum qui ambo hoc firmamus et laudamus.

Sig-num Berengarii Alamanii. Sig-num Bernardi Grinyoni. Sig-num Petri de Castro. Sig-num Dominici de Torroella. Sig-num Berengarii Voltes. Sig-num Marchoni Barral. Sig-num Michaelis Alemanii. Sig-num Petri Alamany / Sig-num Benedicti de Balveis, qui omnes hec firmamus, laudamus atque iuramus.

Sig-num Raimundi Laucere, doctoris legum. Sig-num Thome de Verneto. Sig-num Petri de Lorda. Sig-num Bernardi Laronça. Sig-num Raimundi Vedelli. Sig-num Francisci Ferrer, testium.

Ego Petrus Vedelli, publicus tabellio Terrachone sub / Michaele Boter hoc scribi feci et clausi. Vice ipsius ego Petrus Simonis hoc scripsi mandato Michaelis Boter, Tarrachone nostarii, die et anno prefixis.

(*Al dors:*) *Còpia de l'instrument fet del Coll de Balaguer per En Berenguer d'Entença.*

20

1282, desembre, 16

Pere de Santjoan, notari públic i de la Cúria Reial de Tortosa, certifica els drets de carnatge de Berenguer d'Entença i el seu castellà de Tivissa, Bernat de Fonollar, sobre uns llocs en litigi que confronten amb Tortosa.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 13, doc. 572.

Berenguer d'Entença, senyor de Tivissa, i Bernat de Fonollar, el seu castellà, manifesten al vicari reial de Tortosa, Sebastià Mas:

—que posseeixen el dret de carnatge o de pastura dins els límits del castell de Tivissa; aquests límits van cap a Tortosa fins al coll de *Podio Yutonis*;

—que durant l'any havien concedit el dret de pastura a determinats homes que pasturaven en aquell lloc els seus animals;

—que alguns compradors del carnatge del domini de Tortosa intenten torbar aquesta possessió;

—que sospiten que sorgiran litigis i per això demanen que s'afermi davant el vicari la seva possessió; i que el vicari certifiqui a Tortosa i als seus compradors el domini de B. d'Entença i de B. de Fonollar, i que avisi Tortosa i els seus compradors perquè no torbin aquesta possessió.

Davant aquestes manifestacions, el vicari suposà que el dret de carnatge era del noble i el seu castellà, i estava sota la protecció del rei i del seu vicari.

Nouerint universi, quod anno Domini M CC LXXX secundo, die mercurii, que fuit XVII kalendas ianuarii, in presentia mei, Petri de Sancto Iohanne, notarii publici Dertuse et Curie eiusdem pro domino rege, et testium infrascriptorum: Bernardus de Fenollario, miles, castlanus castri de Teuiça, constitutus ante presenciam Sebastiani de Manso, vicarii Dertusse pro domino Rege in curia, / pro tribunale sedente proposuit nomine Nobilis viri Berengarii de Entença et nomine proprio: Quod ipse Nobilis et ipse Bernardus

erant in possessione uel quasi possessione occupandi carnagium ab hominibus de pascentibus animalia in paschuis, infra terminis dicti castri positis. Qui termini protenduntur versus Dertusam usque ad collem nominatum /[3] de Podio Yutonis, et usque ad dictum collem fuerit et est quasi possessionem accipiendi carnagium supradictum. Unde cum dictus Nobilis, dominus dicti castri de Teuiça, et dictus Bernardus, concesserunt hoc anno ius pascendi quibusdam hominibus, qui infra dicta loca tenent et depascunt animalia sua; et aliqui emptores carnagii dominacionis Dertuse / intendant, ut dicitur, turbare dicto Nobili et sibi dictam possessionem uel quasi possessionem. Suspicans dictus Bernardus, dictum Nobilem et se ipsum et eorum emptores in [...] / /quietari/, ideo offert se pro dicto Nobili et pro se firmaturum et facturum ius in posse dicti vicarii pro dicta possessione uel quasi quam habent infra dicta loca dominacioni /[7] Dertuse emptoribus eiusdem et cuilibet alii de dicto Nobili siue de se ipso querelanti. Requisiuit insuper dictus Bernardus nominibus quibus supra dictum Viccarium quod / certificaret dictam dominacionem Dertuse et eius emptores de proxime dictis. Requisivit etiam dictum Viccarium dictus Bernardus quod moneret dictam dominacionam Dertuse / et eius emptores ne turbarent dictum Nobilem siue se ipsum uel habentes locum ab eis in predictis, et quod acciperent ius ab eodem Nobili et dicto Bernardo seu substitutis ab / eis. Et post predicta supposuit bona dicti Nobilis et sui, dictus Bernardus, et specialiter ius dicti carnagii, deffensioni domini Regis et domini Ildefonsi, eius vices gerentes / et Viccarii sui.

In quorum testimonium fecit dictus Bernardus fieri presens instrumentum tam pro dicto Nobili Berengario quam por se, per me Petrum de Sancto Iohanne, notarium publicum / supradictum. Presentibus testibus: Dalmacio de Villafranca et Borracio de Pegerolis de Teuiça.

Sig(*signe*)num Petri de Sancto Iohanne, notarii publici Dertuse et Curie eiusdem pro domino rege, qui predictus omnibus interfuit et hoc scripsit et clausit loco, die et anno prefixo.

FUNDACIÓ NOGUERA

21

1282, desembre, 17

Pere de Santjoan, notari públic i de la Cúria Reial de Tortosa, dona fe de la querella entre Berenguer d'Entença, junt amb el seu castellà, i el comanador de Tortosa, en un litigi de percepció de carnatge.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 13, doc. 573.

És una compareixença similar a l'anterior, però en la qual també intervenen fra Bernat de Montoliu, comanador de Tortosa, i el noble Ramon de Montcada.

El vicari reial, Sebastià de Mas, dictà que no devia entremetre's en aquesta qüestió. Bernat de Fonollar, castellà de Tivissa, protestà que el vicari l'injuriava perquè no volia afermar el seu dret. El vicari contestà que solament pretenia fer justícia tal com era patent en un sumari judicial que s'havia fet.

Nouerint universi /testimonium/ super quadam firma iuris, quam Bernardus de Fenollario, miles, volebat facere in posse Sebastiani de / Manso, viccarii Dertusse pro domino rege, super percepcionem carnagii occasione castri de Teuiza; de cuius percepcione carnagii ipse / Bernardus asserebat [fuisse] nobilem Berengarium Dentença et ipsum in possessionem uel quasi. Esset contencio mota inter ipsum Bernardum, /[3] nomine dicti Nobilis, et nomine etiam proprio ex una parte; et fratrem Bernardum de Monte Oliuo, comendatorem Dertusse, et Bernardum Alberti /, baiulum Nobilis Raymundi de Montechateno, ex altera, coram Vicario antedicto et esset a partibus hic inde quam plurimun altercatum. / Dictus Viccarius interloquendo pronunciauit: Quod cum causa ventilaretur iam inter dictum Nobilem Berengarium de Entença, ex una parte, et dominacionem Dertusse, ex altera, super predictis, ut constabat per confessionem earundem partium, ipse non debeat se /[6] intromittere de predictis, ut de hiis constat per acta publica, confecta coram viccario antedicto. Qua interlocutoria lata, / dictus Bernardus de Fenollario protestando proposuit: quod dictus viccarius dabatur sibi iniuria pro eo, quia nolebat firmam recipere ab eo / super predictis ut per eum sibi fuerat oblata. Et in continente dictus Viccarius respondit: quod non intendebat sibi facere iniuriam /[9] aliquam in predictis, set potius sibi et parti aduerso solam iusticiam exhibere, ut in proceso coram ipso confecto amplius continetur. / De quibus omnibus supradictis, dictus Bernardus de Fenollario et dictus etiam viccarius petierunt per me notarium infrascriptum fieri publicum / instrumentum in testimonium eorumdem.

FUNDACIÓ NOGUERA

Quod quidem factum fuit in curia Dertusse domini Regis, XVI kalendas ianuarii anno Domini / M CC LXXXX secundo.

Presentibus testibus: Dalmacio de Villafrancha, Borracio de Pergeroles de Teuiça, et Pedro Longo.

Sig(*signe*)num Petri de Sancto Iohanne, notarii publici Dertusse, et Curie eiusdem pro domino Rege, qui predictis omnibus interfuit et hoc scripsi et clausi [...] et anno prefixo.

22

1285, juny, 26

Berenguer d'Entença fa testament de tots els seus béns i nomena marmessors (*el bisbe de Tortosa, Bernat de Fonollar, etc.*).

B. Secció d'Entença. Lligall 1, doc. 13. ADM. Trasllat de l'any 1294.

Deixa béns mobles i immobles i diverses quantitats per a restituir deutes i injúries.

Designa el monestir d'Escarp per a la seva sepultura. Deixa diverses quantitats de diners a diversos monestirs (Poblet, Santes Creus, Cartoixa...), convents i esglésies (Móra...); també als seus fills (Teresa, Jussiana, Ponç Hug, Bernat Guillem, Ramon, Gombau, Saurina, Alamanda, Margarita, Berenguer), i nomena hereu universal el seu fill Guillem d'Entença. Així mateix, estableix les condicions de successió en el cas que el seu fill Guillem d'Entença morís sense descendents legítims.

Hoc est translatum, sumptum fideliter a quodam originali tenor cuius talis est:

Quoniam nichil morte certius est nihilque incertius hora mortis: Ideo, in Dei nomine, nos Berengarius de Entença, timentes penas inferni et cupientes paradisi gaudia obtinere, nostrum ordinamus / testamentum, in quo primo eligimus manumissores seu executores testamenti nostri et rerum nostrarum: scilicet Reuerendum Dominum Arnaldum, Dei gratia Episcopum Dertuse, Tomam de Vernet, Vitalem Çardiura et Bernardum de Fonollario, quibus plenam conferimus /[3] potestatem distribuendi et ordinandi omnia bona mea, sicut inferius inuenerint ordinatum.

In primo volumus et mandamus quod omnia debita et iniurie uniuerse patris nostri et matris nostre et aui nostri, Ferrarii de Sancto Martino, et predecessorum suorum, resti- / tuantur de centum milibus solidorum, pro quibus emimus Castra de Sancto Martino et de Subirats. Que centum milia solidorum distribuantur sicut Ferrarius de Sancto Martino mandauit per manumissores suos

FUNDACIÓ NOGUERA

uel Episcopum Barchinonensem, que centum millia / solidorum ad hec assignamus et obligamus.

(*Calderó*) Item volumus et mandamus, quod debita nostra et iniurie nostre restituantur de bonis nostris, cura quam restitucionem faciendam ordinamus, volumus et mandamus, quod manumissores predicti testamenti post mortem nostram intrent possessionem seu detentionem omnium universorum bonorum nostrorum tam castrorum quam villarum, et mansuum et omnium aliorum bonorum, mobilium et inmobilium, quocumque nos habemus in vallesio Penitensi, Riparia et /[6] Regno Valencia. Que omnia bona dicti manumissores teneant quousque centum milia solidorum pro quibus emimus castrum et villam de Sancto Martino et Castrum et villam de Subirats a Raymundo des Prat, manumissorem testamenti / Ferrarii de Sancto Martino sint integre persoluta. (*Calderó*) Item detineant bona predicta quousque debita que pater noster debebat domine Alamande de Sobirats ratione donationis quam dicta Alamanda fecit domine Alamande de Entenza [matris mee] / sint integre persoluta. Item detineant bona que habemus in Regno Valencie, scilicet castra de Castelnou et de Podio Sancte Marie quousque debita et iniurie patris nostri Guillermi de Entença sint integre persoluta. Item volumus /[9] bona mea detineant quousque debita mea et iniurie nostre sint integre persoluta.

(*Calderó*) Item elegimus sepulturam nostram in monasterio des Carp, cui Monasterio legamus, intuitu pietatis et in remisione peccatorum meorum et pro sepultura, / quingentos aureos, et mandamus restitui eidem Monasterio trecentos morabetinos, quos pater noster eidem monasterio legauit: saluo eo quod iam solutum est eidem Monasterio.

(*Calderó*) Item legamus Monasterio et Conuentui Fratrum [Predicatorum] Terrachone centum morabetinos. Item dimitimus eidem conuentui pro missis celebrandis centum morabetinos in compensationem quarumdem quas eidem conuentui promiseramus facere et facere tenebamur.

(*Calderó*) Item legamus intuitu / pietatis et pro anima nostra Conuentui Fratrum minorum Terrachone, quinquaginta morabetinos pro misis celebrandis.

(*Calderó*) Item Conuentui dominarum Sancte Clare Terrachone, triginta morabetinos ut rogent Domino [...] /[12] [...].

(*Calderó*) Item recognoscimus [...] Sancte Marie, sedis Ilerde, illud quos debemus.

FUNDACIÓ NOGUERA

(*Calderó*) Item legamus Fratribus Minoribus Dertusse triginta morabetinos. Item Fratribus Minoribus Villefranche triginta [...] / [...] morabetinos. Item legamus in redempcionibus captiuorum quinquiginta morabetinos, quos distribuant in dictam redemptionem fratres Sancte Marie de Podio.

...(*Calderó*) Item Capelle castri de Mora / pro libris et ornamentis que emat Capellanus dicte Capelle.

(*Calderó*) Item legamus Ecclesie dicte ville de Mora decem solidos. Sante Marie de /Macoro/, pro operi [...] /[15] Item legamus Sante Marie de Monte Prato, centum solidos Barchinone.

(*Calderó*) Item legamus Monasterio de Cartexa, centum solidos barchinonenses. Item mandamus restituere omnes oves et capras, quas Domina Galbor, uxor mea [...] / [...] in terminis de Cornalbou etiam Fraga et Agebut et de Alfurgia.

(*Calderó*) Item dimittimus ducentos morabetinos Monasterio et Dominabus de Vayl Donzela in compensationem dapmnum, quod eis fecimus de legato Domine Alamande, / matris nostre, et in compensationem quarterarum frumenti, quas eis dedimus, cum condicione: Si Nobilis Geraldus de Ceruilione eis daret totidem, et quod restituant heredi nostro instrumentum donationis dicti frumenti: quod si restituant, /[18] habeant mei centum morabetinos. (*Calderó*) Item legamus Monasterium Sanctarum Crucium et Monasterio de Populeto, cuilibet eorum, quinquaginta morabetinos. Item Sancto Sebastiano, centum morabetinos. Item legamus Monasterio Sancti Cucufa- / tis viginti morabetinos.

Item dimittimus Teresie filie mee, et Monasterio de Bonrepos, ducentos morabetinos, et quolibet anno centum solidos barchinonenses pro vestibus, in quibus dictam Teresiam et Monasterium, heredes nobis instituimus: / quos centum solidos asignamus dicte Teresie in vita sua super faneca de Faucet.

(*Calderó*) Item dimittimus Iusiane, filie nostre, et Monasterio de Sexena ducentos morabetinos et centum solidos iaccenses censuales pro vestibus [dicte] /Iusiane in vita sua. Et hoc dictam Iusianam et Monasterium predictum heredem nobis instituimus. Quos centum solidos asignamus dicte Iusiane super la corredura de Mora.

(*Calderó*) Item dimitimus Poncio Hugonii et Bernardo Guillermi / filiis meis, unicuique eorum, quingentos morabetinos ad libros emendos et in hiis eos heredes nobis instituimus. Item dimitimus

FUNDACIÓ NOGUERA

Raimundo, filio nostro, centum morabetinos et in hiis eum nobis heredem instituimus.

(*Calderó*) Item / dimitimus Gombaldo, filio nostro, centum morabetinos, et intret Ordinem Sancti Iohannis Ierosolimitani uel Calatraue, et in dictis centum morabetinis eum nobis heredem instituimus. Item dimitimus filie nostre Saurine tria / millium morabetinorum in quibus eam nobis heredem instituimus. Item dimitimus Alamande, filie nostre, decem morabetinos cum hiis, quos sibi dedimus tempore nupciarum et in hiis eam nobis heredem instituimus /[24]. Item dimitimus Margarite, filie nostre, ducentos morabetinos et mittatur in Ordinem, et cum dictis ducentis morabetinis eam nobis heredem instituimus.

(*Calderó*) Item dimitimus pregnatui uxoris nostre, centum morabetinos / iure institutionis.

(*Calderó*) Item dimitimus Berengario, filio nostro, castra nostra de regno de Valencie et omnia bona que in predicto regno habemus aliqua ratione et in hoc nobis heredem eum instituimus.

(*Calderó*) Item volumus et mandamus / quod Domina Galbors, uxor mea, habeat dotem et sponsalicium suum sicut / in suo sponsalicio continetur.

(*Calderó*) Reliqua alia bona nostra, castra et villas quecumque habemus in Cathalonia vel in quocumque alio loco, dimitimus /[27] Guillermo de Entença, filio nostro, et eumdem nobis heredem universalen instituimus [...] et adimpleri omnia et singula supradicta.

(*Calderó*) Item volumus et mandamus quod si filius noster Guillermus decesserit sine liberis / legitimis infra viginti quinque annos uel postea, quecumque bona que ei dimittimus reuertantur Berengario, filio nostro.

(*Calderó*) Item si dictus Berengarius morieret sine legitimis liberis infra viginti quinque annos / [...] que ei dimittimus reuertantur filio nostro Gombaldo si [...] intrauerit uel in [...] /[30] Gombaldus sine filiis legitimis decederet, bona predicta que ad eum ex successione [...] suorum in terra venissent Bernardo Guillermi primo, si in sacris ordinibus non fuerit constitutus reuertantur. Si in sacris fuerint positus [...] fuerit reuertantur. Si vero ambo in sacris fuerint constituiti, predicta omnia que predictis Guillermo et Berengario legamus reuertantur Guillermo de Ceruaria, nepoti nostro, ita quod uocetur Guillermus de Entença. Et si dictus nepos noster / decederet et testaret, alius filius Domine Alamande, filie nostre, frater dicti Guillermi de Ceruaria reuertantur predicta

bona fratri dicti Guillermi, quicumque post eum natus fuerit. Ita quod uocetur cognomine de Entença. Si uero /autem/ /[33] Guillermus, heres noster, turbaret in aliquo ordinationem quam in hoc testamento facimus, et precipue si turbaret manumissores in possessionem castrorum et villarum nostrarum, uel resisteret seu contradiceret [...] restituere bona / nostra si primo contingeret [...] possessionem castrorum meorum: In caso predicto, volumus quod sit contentus legitima sua terra et tunc dictus Berengarius, filius noster, habeat iure institucionis universalia, et alia / bona que dicto Guillermo dedimus. Si uero postea dictus Berengarius contradiceret ordinationem huius testamenti, sicut predictum est de Guillermo, bona omnia que dicto Guillermo et dicto Berengario dimittimus Gombaldo [...] /[36] [...] dimittimus. Si uero idem Gombaldus in eis fuerit ea omnia dimitimus Bernardo Guillermi et Poncio Hugonis, si Bernardus Guillermi in sacris fuerit. Et si omnes contradixerint ordinacionem huius testamenti / rogamus dictum Regem ut ipse ocupet bona nostra universa et teneat dicta bona quousque omnia debita et iniurie sint integre persoluta, circa quam solutionem mandamus seruari hanc [...] / [...] die obitus nostri manumissores faciant preconizari in Catalonia /Aragone/ et regno Valencie quod infra annum omnes creditores siue ex debitis siue ex iniuriis, comparentur coram manumissoribus /[39] [...] debita seu de debitis et iniuriis nostris et parentorum meorum [...] manumissoribus talem fidem que ad factum anime sufficiat, quia nolumus subtilitates iuris in hoc /actu.../ /.

(*Calderó*) Item volumus quod infra alium annum [...] mare uel in longisquis provinciis si sacramentum fecerint quod nesciant mortem nostram [...] / Hec es [...] ultima uoluntas et nostrum / testamentum.../. Si non valet iure testamenti, saltin valeat iure / condicillorum.../.

Actum est hoc sextas kalendas iulii anno Domini Mille Ducentessimo octogessimo quinto.

Sig(*signe*)num nostri Berengarii de Entença, testatoris predicti qui hoc firmamus, laudamus [...] /[42]

…[Sig(*signe*)num Guillermi,] filii dicti nobilis Berengarii, laudans aprobans et ratificans in omnibus per omnia ordinationem predictam [...] / [...] ore et manibus que [...] presencia notarii publici infrascripti, sponte et ex certa scientia [...] / [...] aliqui modi, iure [...] per me uel interpositam personam. Inmo predicta promitto attendere et obseruare.

FUNDACIÓ NOGUERA

Testes [...] /[45] [...] ordinis: Bernardus de Fonollario, Guillermus Galuani, legum doctor, Bartholemeus [...] / de Villa Maiori, Petrus de Penitensi, Berengarius de Terrachone.

Sig(*signe*)num Michaelis Botterii, publici notarii Terrachone, qui hoc scribi feci. Et ego Berengarius de [...].

Actum est hoc translatum octauo kalendas iunii anno Domini millessimo ducentesimo nonagesimo quarto /

Sig(*signe*)num Dalmacii de Solano, scriptoris iurati, scribanie Ville Franche, testis huius translati. Sig(*signe*)num Poncii Dach, scriptoris iurati scribanie Ville Franche, testis huius translati. Sig(*signe*)num Raimundi, scriptoris iurati, testis huius translati.

Sig(*signe*)num [...] Villafranche, pro Romeo de Monte Oliuo, qui hoc translatum fecit translatari, et cum suo originali fideliter compleuit. Cum litteris superpositis in XIIII linea ubi scribitur: [...] / et viginti prima ubi p [...] sexta, ubi scribitur: dimitimus Alamande; et in XXX sexta, ubi dicitur: manumissores; et cum raso et emendato XL septima linea, ubi dicitur: hoc.

23

1286, febrer, 8

Berenguer d'Entença canvia una peça de terra per una altra amb Pere de Monreal; totes dues peces estan situades en el terme de Móra.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 20, doc. 1066. Carta partida per ABC.

Una peça de terra estava situada en el lloc anomenat Molinera, l'altra al costat de la sínia de Berenguer d'Entença a l'altre costat del riu Ebre.

És una carta partida, és a dir, l'escriptura de cada una de les parts es va escriure en una mateixa peça de pergamí, i es va dividir per la meitat sobre un abecedari.

L'autenticitat dels documents es garantia fent coincidir els trossos i les lletres partides.

Sit notum cunctis, quod nos, Dominus Berengarius de Enthenzia, per nos et omnes succesores nostros, permutamus et excambiamus vobiscum, Petro de Monte-Regali / et uestris in perpetuum quamdam peciam terre quam habemus in termino More, in loco dicto Molinera, francham et liberam: pro quadam alia pecia terre uestre que est in termino More, / iuxta ceniam nostram ultra flumen Yberis.

FUNDACIÓ NOGUERA

Affrontatur dicta pecia terre mea que est in loco dicto Molinera: /[3] in I[a] parte in honore Petri de Montornesio / et Vitalis de Valletalada, de II[a] in honore Iacobi Ville Bertrandi; de III[a] in via publica; de IIII in cantone uinee Bernardi [Bromi]. Affrontatur autem / dicta pecia terre qui est ultra flumen Yberis iuxta ceniam nostram: de /II[a].../; de III[a] in valle den Babula; de IIII in honoribus sarracenorum.

...Dicta autem loca omnia damus et permutamus atque excambiamus inter nos, cum ingressibus et egressibus suis et affrontacionibus /[6] et cum omnibus iuribus et racionibus atque pertinenciis suis uniuersis ad omnes uoluntates nostras nostrorumque faciendas. Et de predicto autem excam- / bio quisque nostrum confitemur nos bene esse peccatos nostre uoluntati. Ideo renuntiamus excepcioni pecunie non recepte rey et doli. Et cum hoc publico instrumento perpetuo ualituro alteri nostrum, alteri per nos et omnes nostros deffinimus et absoluimus et damus omnem vocem et locum atque acciones, quam et /[9] quod habemus et habere debemus aliquomodo et ratione aut causa in predictis omnibus et singulis permutatis. Immo sub obligatione omnium bo- / norum nostrorum presentium et futurorem quisque nostrum promitimus facere alteri et suis in perpetuum bonam et legalem garentiam contra omnes personas de / predictis omnibus habitis et receptis ab altero possumus facere omnem uoluntatem nostram sine /[12] uinculo alterorum nostrorum et suorum. Silentium uero super os nostrum et nostrorum in predictis omnibus perpetuo imponimus. Ita quod a cetero contra dicta omnia non veniamus / per nos nec aliquem venire faciamus ratione aliqua exigendi et reuocandi. Omne semper quicquid superius dictum est et diuisum et permatarum / inter nos, per nos et nostros habeat firmitatem.

Quod est actum VII Idus Februarii, anno Domini MCC LXXXV.

Sig(*signe*)num Domini Berengarii de Enthenzia. Sig(*signe*)num Petri de Monte Regali: qui hoc laudamus, concedimus et firmamus, testesque firmare rogamus.

Sig(*signe*)num Arnaldi de Zoliuela. Sig(*signe*)num Iacobi Ville Bertrandi. Sig(*signe*)num Raymundi Zaldue: huius rey testes.

Sig(*signe*)num Petri de Biguis, presbiteri et notarii publici More, qui hoc scripsi pro Alegreto Taudelli, die et anno prefixis.

A B C A B C A B C

FUNDACIÓ NOGUERA

24

1288, octubre, 3

Berenguer d'Entença canvia una peça de terra per una altra a Berenguer Vergantis en el terme de Móra.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 20, doc. 1067. Carta partida per ABC.

Una peça de terra estava situada tocant al camí de Garcia i havia estat abandonada pels sarraïns perquè era terra erma. L'altra peça de terra estava situada en el lloc anomenat Domenge.

Es tracta d'una permuta, sense que s'estableixi cap condició especial.

Sit notum cunctis, quod nos, dominus Berengarius de Enthenzia per nos et omnes successores nostros, excambiamus et permutamus / uobiscum, Berengario de Uerganticio, et uestris, in perpetuum, quamdam peciam terre, quam habemus in termino More, iuxta viam Carcie / quam habuimus ex lexiuo sarracenorum nostrorum propter heremitatem, et ideo quod ius nostrum in eadem diu amissum fuerat; excambiamus /[3] autem dictam peciam terre, pro quadam alia uestra pecia terre, que est super domenguium nostrum in loco dicto Domenge. /

Affrontat autem dicta pecia terre per quadam alia uestra pecie terre, que este iuxta viam Carcia, de prima parte in honore de me dicto Berengario de Enthenzia / et in honore Arnaldi [Fores]; de secunda in uia Carcie; de tertia in honore que quondam fuit Vitalis den Elies; de cuarta in domenguio nostro. Altera uero pecia, que est super dominicaturam nostram siue supra domengio nostrum, affrontat de prima / in honore filii Iohannis Pastoris; de II in honoribus dels Ayetz; de III in honore que quondam fuit Guillermi dez Vilars; / de IV in serra sicut aque decurrunt.

Dicta autem omnia damus et permutamus atque excambiamus inter nos, cum ingressibus / et egressibus suis, affrontacionibus et cum omnibus iuribus et rationibus atque pertinenciiis suis universis, ad omnes uoluntates / nostras nostrorumque perpetuo faciendas. Et de predicto autem excambio quisque nostrum confitemur nos bene esse paccatos / nostre uoluntati. Ideoque renuntiamus [omni exceptioni] non recepte peccunie, rey et doli. Et cum hoc publico instrumento perpetuo ualituro alteri nostrum, alteri per nos et / omnes nostros, deffinimus et absoluimus et damus omnem uocem et locum atque accionem quam et quod habuimus, / quam et quod habere debemus aliquo modo et ratione aut causa in predictis omnibus et singulis datis et permutatis. Inmo sub obli-

/ gatione omnium bonorum nostrorum presentium et futurorum quisque nostrum promitimus facere alteri et suis in perpetuum bonam / et legalem garantiam contra omnes personas; de predictis / omnibus et singulis datis et permutatis. Ita quod quisque nostrum de predictis omnibus singulis datis et permutatis sive habitis et receptis ab altero possimus facere omnem uoluntatem / nostram sine omnia uinculo alterorum nostrorum in predictis omnibus perpetuum imponimus / Itaque quod de cetero contra dicta omnia non veniamus nec aliquis venire faciamus ratione aliqua exigendi et reuocandi. Immo semper quicquid superius dictum est et diuisum et permutatum inter nos, per nos et nostros sit ratum et firmum / in perpetuum contra omnes homines et personas. Quod est actum V nonas Octobris anno Domini MCC LXXXVIII. /

Sig- (*signe*) [num Berengarii de Enthenza]. Sig- (*signe*) Berengarii de Uergantitio: qui hoc laudamus, concedimus / et firmamus testeque firmare rogamus.

Sig- (*signe*) Guillelmi Morelli. Sig(*signe*)num Guillelmi Sancti Martini Sig- (*signe*) Raymundi de Narbona: Huius rey testes/.

Sig(*signe*)num Petri de Biguis, presbiteri et notarii publici More, qui hoc scripsit pro Alegreto Taudelli, die anno prefixis.

25

1291, maig, 31

Berenguer d'Entença ven al castellà de Tivissa, Bernat de Fonollar, una milícia d'host pel preu de mil sous barcelonesos.

B. Secció d'Entença. Lligall 13, doc. 545. ADM. Trasllat de l'any 1297.

Aquesta milícia és una prestació feudal d'un servei militar que Bernat de Fonollar, com a castlà, devia retre a Berenguer d'Entença, senyor de Tivissa.

Aquesta venda és aprovada per l'esposa de Berenguer d'Entença, Galbors, i el fill, Guillem d'Entença.

Hoc est translatum bene et fideliter sumptum XVIII kalendas iulii anno Domini M CC XC septimo, a quodam instrumento originale, auctoritate venerabilis Petri de Puteis, gerentis vices domini Terrachone archiepiscopi, in absentia officialis eiusdem. Tenor uero dicti instrumenti de uerbo ad uerbum talis est:

Sit omnibus notum quod nos Berengarius Dentença, / per nos et nostros, presentes et futuros, gratis et ex certa scientia, vendi-

mus et concedimus uobis, Bernardo de Fonollario, et uestris, et cui uolueritis omni tempore, illum militem de host, quam nobis facere consueuisti pro castro de Teyuiça et pertinenciis suis quod [nobis tenetis] et totum ius quod ratione dicti militis de host michi pertinet et pertinere debet / in predicto castro de Teyuiça et pertinenciis suis.

Hanc vendicionem facimus uobis, dicto Bernardo de Fonollario et uestris et cui uolueritis, omni tempore, de predicto castro de Teyuiça et pertinenciis suis, et de toto iure quod racione dicti militis de host nobis pertinet in dicto castro, ut predicitur, sicut predictum /3 militem de host que uobis uendimus, melius et plenius habemus et habere debemus de [iure], usu et consuetudine, libere et sine omni retencione, et sicut melius dici potest, intelligi ad uestrum uestrorumque saluamentum et bonum intellectum. Extrahendo predicta omnia que uobis uendimus de iure, posse et dominio nostri et nostrorum, eademque omnia in uestrum uestrorumque / ius, posse et dominium tradimus, transferimus et transmutamus, et in corporalem uestram possesionem uos introducimus et mittimus ad habendum, tenendum, et perpetuo in pace possidendum, plenarie et potenter, in pace contra omnes personas iure uestre emptionis. Cedentes uobis et uestris ex causa huius uendicionis omnia loca quascumque personas, ratione eorum. Constituendo uos et uestros inde dominos et procuratores, ut in rem uestram propriam ad faciendum inde uestram uoluntatem. Pro precio autem huius uendicionis accepimus a uobis mille solidos monete Barchinone de terno. In quibus /6 renunciamus omni exceptioni peccunie non numerate et legi que subuerat deceptionem ultra dimidiam iusti precii et omni cuilibet iure, legi, et consuetudini contra hec repugnantibus. Promitentes nos esse semper uobis et uestris auctores de deffensores huius uenditionis contra omnes personas et [...] etiam de euictione in perpetuum et de legali gua- / rentia ad questionem uero si qua uobis vel uestris mota fuerit in predictis in totum scilicet uel in partem statim satisfaciemus et respondebimus pro uobis et uestris cuilicet querelanti et in principio litis et in nos bonus litigii suscipiemus, et agemus causam nostris propriis [expensis] a principio usque ad finem; uel si uos uel uestri malueritis, possitis ipsam / causam agere per uos ipsos uobis et uestris tamen super hoc electionem seruata. Remittendo uobis et uestris ex pacto necessitatem denuntiationis. Et si uos vel uestri eligeritis in propria persona tractare causam, promittimus uobis et uestris omnes expensas circa litem, eas et omnia dampna et grauamina

restituere siue obstineatis in [causa] siue /[9] sucumbatis et quicquid et quantum a uobis uel uestris euinceretur et credatur, inde uobis et uestris, plano uerbo absque testibus et sacramento; et pro his complendis, obligamus uobis et uestris omnia bona nostra, habita et habenda, in quibus magis et melius accipere uolueritis. Insuper iuramus per Deum et eius sancta quattor euangelia corporaliter a nobis tacta, predicta / omnia tenere firmiter, et obseruare et in nullo contrauenire iure aliquo, causa uel ratione.

Ad hec nos Galbors, uxor dicti nobilis Berengarii Dentença, et nos Guillermonus Dentença, filius eiusdem et dicti nobilis Berengarii Dentença, per nos et nostros laudamus, concedimus, et aprobamus et confirmamus uobis dicto Bernardo de Fonollario et uestris / et cui uolueritis, vendicionem predictam, quam dictus nobilis uobis fecit de predicto milite de host, quem eidem nobili facere consueuistis pro predicto milite castro de Teyuiça et pertinenciis suis, ut predicitur, et obligacionem predictam quam uobis fecit de bonis suis pro euictione dicte uendicionis; et hiis omnibus et singulis consentientes, promitimus /[12] uobis que nunquam contra predictam uel aliquam de predictis ueniamus, iure aliquo, causa uel ratione. Renunciantes quantum ad hec nos dicta Galbors doti et sponsalicio nostro et iuri ypothecarum nostrarum et auxilio Uelleyani senatus consulti et insuper nos Galbors, et Guillermonus Dentença, ut predicta maiorem obtineant firmitatem, iuramus per Deum et eius / sancta quatour euangelia corporaliter a nobis tacta, predicta omnia tenere firmiter et obseruare et in nullo contrauenire, iure aliquo, causa uel racione.

Actum est hoc pridie kalendas iunii anno Domini millessimo ducentessimo nonagessimo primo.

Sig(*signe*)num Berengarii Dentença. Sig(*signe*)num Galbors, uxoris eius. Sig(*signe*)num Guillermoni Dentença, filii eorum predictorum / qui predicta omnia concedimus et firmamus atque iuramus. Dantes et remittentes uobis et uestris si quid haec que uobis uendimus plus modo ualent uel amodo ualuerint precio supradicto /[15].

Testes huius rei sunt: Ferrarius de Villafrancha, Bernardus de Villafrancha, Tomasius de Uerneto et Guillermus de Iaffero, iurisperitus/.

Sig(*signe*)num Bernardi Vitalis, notarii publici de Mora, in cuius posse et manu dicta dompna Na Galbors, hanc cartam et omnia in ea contenta firmauit et libenti animo iurauit, lectas sibi

NOGUERA

dicta carta III nonas iunii anno quod supra, in presencia Guillermi Morelli et Raymundi, baiuli, patens fecit et manu propria apposuit.

Sig(*signe*)num Petri Marci, notarii publici Barchinone, in cuius posse dictus Guillermus Dentensa, filius dicti nobilis Berengarii Dentensa, hanc cartam et omnia contenta in ea firmavit et iurauit, pridie idus iunii anno predicto. Presentibus testibus: Guillermo de Amigdalo, maior dompno dicti Berengarii Dentensa et Bartholomeo de Torilione. Sig(*signe*)num Mathei Ferrandeli, notarii, qui hoc confirmat.

Sig(*signe*)num Valentini de Solano, que hoc scripsit mandato Raymundi de Monteoliuo, clerici Villafranche, et Mathei Ferrandelli, notarii eius, cum litteris rasis et emendatis in prima linea, ubi scribitur: dampna; et in eadem linea, ubi dicitur: ues uestris; et raso et emendato in II linea ubi scribitur: que.

26

1291, juliol, 31

Berenguer d'Entença promet a l'almirall d'Aragó i Sicília Roger de Llúria que li donarà la seva filla Saurina en matrimoni i un dot de cinc mil morabatins alfonsins d'or.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 1, doc. 24. Carta partida per ABC.

En garantia del compliment de la promesa de matrimoni li lliura, com a penyora, el castell del Puig de Santa Maria (València) i dues mil marques de plata en senyal d'arres. D'altra banda, Roger de Llúria promet el matrimoni i el lliurament de tres mil morabatins per esponsalici; i, en cas de no contraure matrimoni, tornar les arres duplicades.

Aquest matrimoni havia de celebrar-se l'1 de novembre, festa de Tots Sants, per la qual cosa l'almirall havia de venir a Catalunya des de l'illa de Sicília.

In Dei nomine. Sit omnibus manifestum quod nos, Berengarius de Entensa [...] promittimus uobis, nobili Rotgerio de Lauria, regnorum Aragone et Sicilie almirato, /... festum Omnium/ / Sanctorum proximo venturo faciet uobiscum matrimonium per verba de presenti et si [...] festum Omniun Sanctorum vos veneritis ad terram istam de partibus Sicilie ad quas [...] / [...] matrimonium vobiscum per verba de presenti, ut dictum est.

Item promittimus vobis bona fide, quod nos non faciemus, non consentiemus, nec procurabimus dictum matrimonium per [...] aliquo modo, quod dicta filia mea facere cum aliquo sponsalici-

um [...] aliquid uerbo uel facto propter quod dictum /[3] matrimonium [...] impediri inter uos et dictam filiam nostram. Inmo [...] operam et consilium quod dicta filia nostra contrahat uobiscum, dictum matrimonium, ut dictum est. Item promittimus uobis [...] dicte filie mee et dabimus pro hereditate legitima paterna et materna et uobis pro- / dote [...] quinque millia morabetinos, bonos, alfonsinos auri fini et ponderis [...] que uobis soluemus et soluerimus ad tres annos matrimonium contractum inter vos et filiam meam [...], et quod pro ipsis [...] impignorabimus uobis specialiter castrum nostrum de Podio de Sancte Marie / cum villa eiusdem castri et [...] pertinenciis et iuribus suis et cum hominibus et feminis [...] et possidemus per alodium in regno Valencie et generaliter obligabimus uobis pro predictis quinque millibus morabetinorum omnia ista bona mea qui dabimus, concedemus, soluemus uobis et uestris singulis annis per predictum trienium et etiam /[6] [...] dictorum quinque millie morabetinorum [...] milia soluere pro fructibus hereditatis dicte filie nostre et pro honoribus / [...] dictorum quinque mille morabetinorum et de dicta obligationem et impignoratione dicti castri de Podio Sancto Marie [...] dictorum trium mille soluere faciemus uobis publicum instrumentum ad cognitionem alienus sapientis [...] uobis sit rata et firma.

Et pro securitate etiam predictorum que nunc uobis promitimus / [...] duo millium marcharum argenti dictum castrorum nostrum de Podio Sancte Marie cum omnibus terminis, pertinenciis, iuribus suis, quod castrum constituimus de presenti, nos nomine uestro precario tenere et possidere. Ita quod / si forsitam /...a/ dicta filia nostra predicta omnia que uobis / /[9] promittimus et soluere dicta duo millia marchorum argenti pro arris. Ita quod uos habeatis et teneatis dictum castrum cum terminis suis, [...] tamdiu donec soluerimus uobis dicta arras duorum mille marchorum [...] recipiatis fructus et prouentus ipsius castri in solutionem / [...] Set habeatis ipsos pro fructibus ipsarum arrarum et [...] promittimus uobis quod fructus et prouentus dicti castri non comparabimus nec compensabimus in solutionem dictarum arrarum aliquo tempore nec hoc oponemus contra uos uel uestros in [...]. Et ad maiorem securitatem predictorum omnium promittimus uobis [...] infra- / scripto a nobis stipulato pro uobis. Et etiam iuramus per Deum et eius Sancta IIII Euangelia, manibus nostris corporaliter tacta, predicta omnia ac superius dicta sunt attendere, complere et obseruare nobis, et non in aliquo contrauenire aliquo iure, causa uel racione. Et etiam facio uobis homagium ore et manibus pro

predictis. Et si forsan quod absit contra predicta /[12] venieremus, remaneamus et simus periurii et bausatores uestri et non possimus inde nos escundire per bataliam uel alium medium in iudicio uel extra iudicium, in curia extra curia. Set presens instrumentum conuincat et ostendat nos conuictos super predictis.

Nos, Geraldus de Ceruilione, promittimus bona fide uobis predicto Rogerio / de Lauria, nos facturos [...] in quantum poterimus quod dicta Saurina, consanguinea mea faciat uobiscum matrimonium per verba de presenti infra tempus predictum ut supra a dicto Berengario de Entensa, patre suo uobis promisum est. Et quod non faciemus nec procurabimus nec consentiemus aliquo modo per nos uel per alium quod dicta Saurina cum / aliquo alio [...] sponsalicium nec matrimonium nisi uobiscum. Et ad maiorem securitatem promitimus uobis et notario suprascripto a nobis stipulanti pro uobis et etiam iuramus uobis per Deum et eius Sancte IIII Euangelia manibus nostris corporaliter tacta predicta omnia attendere, complere, et observare uobis et non in aliquo contrauenire aliquo iure, causa uel /[15] racione [...] et etiam facimus uobis homagium, ore et manibus pro predictis, et si forsam, quod absit, contra predicta venieremus, remaneamus et simus periurii et bausatores uestri, ut non possimus inde nos scundire per batalliam uel per aliam medium in iudicio uel extra iudidium, in curia uel extra curia. Set presens instrumentum conuincat et ostendat nos conuictos, / supra predictos [...].

Nos, Rogerius de Luria Almiratus predictorum Regnorum, promitimus bona fide et sine omnia dolo malo et fraudi, uobis dicto nobili, Berengario de Entensa, et vobis dicto nobili Geraldo de Ceruilione [...] a nobis legitime stipulantibus [...] festum Omnium Sanctorum veniemus ad terram Catalonie de partibus Sicilie ad quas / [...] impedimentum super hoc habiturum et quod usque ad dictum festum Omnium Sanctorum contrahemus matrimonium per verba de presenti cum dicta domina Saurina, filia dicti nobilis Berengarii de Entensa [...] qui de cetero non faciemus sponsalicium [...] /[18] alia domina nec faciemus per nos uel per alium aliquid propter quod dictum matrimonium possit impedire inter nos et dictam domina nec faciemus per nos uel per alium aliquid propter quod dictum matrimonium possit impedire inter nos et dictam dominam Saurinam. Inmo dabimus operam in quantum nos poterimus quod dictum matrimonium inter nos et dictam dominam [...] / [...] nos dictam dominam Saurinam faciemus sibi instrumentum dotalicium de dictis quinque millibus

morabetinorum. Et faciemus sibi augmentum de donationem propter nupcias de tribus millibus marabetinorum; et de dicta dote et donacione propter nupcias faciemus sibi instrumentum [...] / [...] per vos firma et secura.

Item confitemur et recognoscimus uobis dicto Nobili Berengario de Entensa quod pro securitate dicti matrimonii et pro dictis arris duorum millium marcharum argenti tradidistis et [...] firma /[21] et secura. Si forse [...] non feceritis dictum matrimonium ut supra promisimus, promittimus uobis dicto Berengario de Entensa, quod duplicabimus uobis dictas arras. Ita scilicet quod trademus et restituemus uobis predictum castrum uestrum quod nobis pignori tradidisti [...] milium marcharum argenti et nichil [...] duplam dictas arras dando et soluendo uobis dicto nobili Berengario de Entensa quator milia marcharum argenti pro arris duplicatis et predictis. Et pro his complendis, obligamus uobis specialiter castrum nostrum uocatum de Seta cum omnibus terminis, pertinenciis [...] in regno Valentie et generaliter omnia alia bona nostra quecumque / sint et ubicumque. Quod castrum predictum in dicto casu, si tenemur ad duplicationem dictarum arrarum, quia nollemus facere dictum matrimonium ut supra promissimus, promitimus uobis tradere et ubi damus uobis plenam potestatem [...] soluerimus et duplicauerimus /[24] uobis dictas arras ad uestram uoluntatem ut dictum est.

Et ad maiorem securitatem omnium predictorum promitimus uobis dictis Berengarius de Entensa et Geraldo de Ceruilione, et notario subscripto a nobis, stipulanti pro uobis et nomine uestro et etiam iuramus uobis per Deum et eius IIII Sancta Euangelia manibus nostris corporaliter tacta, predicta omnia attendere et complere et obseruare uobis / et non in aliquo contrauenire aliquo iure, causa uel ratione, et etiam facimus uobis homagium ore et manibus pro predictis. Et si forse, quod absit, contra predicta venerimus, remaneamus et simus periurii et bausatores et non possimus escundire per batalliam uel alium medium in iudicio uel extra iudicium, in curia uel extra curia. Set presens instrumentum / conuicant et ostendat nos conuictum super predictis fieri et compleri ut supradictum est, et remaneret per partem uestram, non teneamur uobis de predictis, que supra uobis promissimus. Inmo simus inde periurii et bausatores [...]

Ego Raymundus de Canellis, miles, promitto bona fide uobis, predictis Berengario de /[27] Entensa et Geraldo de Ceruilione, me facturum et [...] in quantum potero quod dictus nobilis Rogerius

de Luria faciat dictum matrimonium per verba de presenti et infra tempus predictum cum dicta domina Saurineta [...] ab eo uobis promisum est [...] nec consentiam aliquo modo per me uel per alium quod dictos dominus Rogerius / cum aliqua alia faciat sponsalicia nec matrimonium nisi cum dicta domina Saurineta. Et ad maiorem securitatem promitto uobis et notario subscripto a me stipulante pro uobis, et etiam iuro uobis per Deum et eius sancta IIII euangelia, manibus meis corporaliter tacta [...] attendere complere et obseruare et non in aliquo contrauenire aliquo / iure, causa, uel ratione, et etiam facio uobis homagium ore et manibus pro predictis, et si forsam, quod absit, contra predicta uenero, remaneam et sim periurius et bausator vester, et non possim inde me escundire per batalliam uel alium medium in iudicium in iudicio uel extra iudicio, in curia uel extra curia. Set presens instrumentum conuicat et ostendat me conuictum super predictis /[30].

Actum est hoc pridie kalendas augusti anno Domini millesimo ducentesimo nonagessimo primo.

Sig(*signe*)num Berengarii de Entensa predicti. Sig(*signe*)num Geraldi de Ceruilione, predicti. Sig(*signe*)num Rotgerii Luria, alimirati predicti. Sig(*signe*)num /Raymundi de Canellis/ predicti: Qui hoc laudamus, firmamus et iuramus.

Testes huius rei sunt: Arbertus de [...], Berengarius Lonsol, Bernardus de Petra /lata/ et Bernardus de Fonollario: milites; Bernardus Guillermi de Pinellis, iurisperitus, et Guillermus Galuayn, doctor legum [...]

Sig(*signe*)num Petri Marci, notarii publici Barchinone, qui hoc scripsit et clausit die et anno quod supra, cum literis rasis et emendatis in linea duodecima ubi dicitur: etiam facimus.

FUNDACIÓ NOGUERA

FUNDACIÓ
NOGUERA

GUILLEM D'ENTENÇA
SISÈ SENYOR DE LA BARONIA
ANYS 1294-1321

27

1295, febrer, 10

Guillem d'Entença dona a Pere Carbó el lloc de Banyoles, en el terme del castell de Tivissa.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 14, doc. 666.

Aquest lloc apareix descrit amb una torre amb cases i també amb una devesa, a més de les terres conreades i ermes.

Guillem d'Entença reté el dret de fadiga (o anunci de qualsevol venda durant vint dies). Renuncia al lluïsme (prestació d'una part del preu de la venda). També reté el dret d'apel·lació en qualsevol causa judicial davant el rei o qualsevol altre.

Nouerint uniuersi, quod nos Guillermus Dentença, per nos et omnes nostros, presentes et futuros, gratis et ex certa sciencia et propter multa seruicia, que uos / Petro Carbo nobis facitis et fecistis, damus uobis dicto Petro et uestris perpetuo, locum meum de Banyoles, qui quidam locus est situs in termino de Teuiça; predictum locum perfecta et / irreuocabili donacione perpetuo damus uobis et uestris, cum terris cultis et heremis que ibi habemus uel habere debemus, et cum turri et cum domibus atque etiam cum deuessa, que in dicto loco habemus uel habere debemus, /[3] aliquo modo uel racione, et etiam cum omnibus terminis sicut in instrumento populatorum dicti loci latius continetur. Dando uobis et uestris perpetuo omne ius nostrum, uoces et actiones quod et que in dicto loco habemus / cum terris heremis et cultis, et cum hominibus et feminis ibidem nunc conmorantibus et in posterum commorantes uel aliquomodo habere debemus. Eiciendo nos et nostros a possesione dicti loci et terrarum.

FUNDACIÓ NOGUERA

Et [...] de nos et meos in possesionem perpetuo [...] cum hoc publico instrumento de loco et terris antedictis. Renunciamus tamen nobis et nostris in dictam donacionem seu loco et hominibus ibidem conmorantibus pacem et [...] /[6] [...] et quod uos et uestris faciatis, inde nobis et nostri homagium. Retinemus etiam nobis et nostris que si contingat forte uos uel uestri predictum locum uendere, quod faciatis nobis fatiqua / viginti dierum. Et si nos et nobis tanto noluimus dare quantum ab aliis habere poteritis, quod possitis dictum locum uendere uestris similibus. Ita tamen quod nullum laudimium / ex dicta vendicione nobis detur. Retinemus etiam nobis quod si forte contingat uos uel successores eorum propter aliqua racione /[9] apellare, quod neque ad dominum Regem neque ad alium nisi tantum ad nos uel successores nostros possitis apellare. Predictum autem locum et terras cultas et heremas atque deuessam cum hominibus et feminis nunc et in posterum ibidem conmorantibus faciemus uobis et uestris semper habere et tenere et possidere in pace. Promittendo uobis et uestris per / nos et nostros successores numquam dictam donacionem reuocare. Inmo semper ratam et firmam uobis perpetuo habituram. Renunciando quantum ad hoc omni auxilio iuris canonici / et ciuilis statuit uel statuendi nobis uel nostris contra hoc competenti uel competituro.

Quod est actum, III idus februarii anno Domini millessimo ducentessimo / nonagesimo quarto.

Sig(*signe*)num Guillermi Dentença. Sig(*signe*)num Galboris Dentença, matris eius.

Sig(*signe*)num Berenguerone, uxoris eius. Nos predicti dictam donacionem laudamus, et firmamus.

Sig(*signe*)num Poncii Huc Dentenza, canonici Valentie et Ilerde. Sig(*signe*)num Gombaldi Dentença. Sig(*signe*)num Guillermi Manilli: huius rey testes.

Bernardus Vitale, notarius publicus More, pro Allegreto Taudelli, rectore eiusdem loci, qui hoc fecit scribi, et meum Sig(*signe*) num feci.

FUNDACIÓ NOGUERA

28

1295, abril, 29

Guillem d'Entença dona el forn de Tivissa a Bernat de Fonollar, castellà de Tivissa. Tots els habitants d'aquesta població estan obligats a coure el pa en aquest forn, pagant la puja de costum, sota pena de cinc sous.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 13, doc. 546.

S'estableix que no hi hagi a Tivissa un altre forn. S'obliga els sarraïns de Tivissa a realitzar les obres necessàries per al seu manteniment.

Guillem d'Entença es compromet a no eximir de la puja cap home o dona llevat de la seva família, la qual podia coure lliurement el seu pa; igualment, eximeix el seu batlle i l'alamí dels sarraïns.

Bernat de Fonollar queda obligat a donar anualment al monestir de Santes Creus, a la festa de Pasqua, cinquanta sous.

Nouerint uniuersi, quos nos, Guillermus de Entença, filius et heres nobilis Berengarii de Entença, olim patris nostri, propter multa grata seruicia que uos, Bernardus de Fonolar, miles, nobis fecistis / et cotidie facere non cessatis, donationis titulo inter uiuos, damus uobis dicto, Bernardo deç Fonolar et uestris perpetuo, furnum nostrum de Teuiza cum omnibus iuribus et pertinenciis suis et totum ius quod habemus in dicto furno, aliquo iure, ratione uel causa. Ita quod nos et nostri seu aliquis alius non possimus habere, facere seu construere alium furnum in /3 Teuiça nec sit in Teuiça alius furnus nisi predictus, et quod onmes habitatores de teneantur pastare ad dictum furnum et non alibi, et ibi uobis et uestris dare pugiam consuetam / alioquim contra facientes incidant in penam quinque solidos, que iam imposita est contra non pastantes in dicto furno; et quod sarraceni de Teuiça faciant opus dicti furni cum / necesse fuerit prout actenus extitit consuetum ac si nos tenerimus furnum predictum. Et quod nos et nostri non possimus aliquem uel aliquos homines uel feminas, qui in dicto furno /6 teneantur prestare pugiam, de pugia enfranchire salvo tamen et retento nobis et nostri quod nos et nostri possimus pastare seu pastari facere et cohere in dicto furno panem nostrum, / franche et libere, et libere sine alicuius pugie prestatione. Et etiam baiulus noster et nostrorum et alaminus possint pastare uel pastam facere, coquere panem in dicto furno quem necesse habuerint ad opus suis et sue familie sine pugie prestatione.

Et etiam quod uos Bernardus de Fonolario teneamini in quolibet anno in festo / Paschatis soluere abati seu Monasterio

Sanctorum Crucum quinquaginta solidos barchinonenses monete terno, quos nobilis Arbertus de Castro Ueteri quodam ipsi monasterio /[9] assignauit. Et uolentes vos facere uerum dominum furni predicti cum uos ex permissu dicti domini Berengarii, patris nostri, tenueritis et teneatis furnum predictum, / uolumus et expresse uobis concedimus quod dictum furnum de cetero e causa presentis donationis uos et uestri teneatis et possideatis et etiam ego pono in possesionem uos / dicti furni cum hoc publico instrumento uobis et uestris perpetuo ualituro. Absoluentes uos et uestri ab omni actione, petitione et demanda, si quam habemus uel habere possumus / contra uos et uestros racione fructuum, reddituum et prouentuum, per uos uel alium loco uestri hunc usque quoque modo receptorum de furno predicto et ipsos /[12] fructus, redditus, et prouentus per uos usque receptos uobis et uestris quod dictum furnum faciemus uobis et uestris habere, tenere, / et perpetuo possidere contra omnes personas. Et pro euictionem obligamus uobis et uestris perpetuo nos et omnia bona nostra, habita et habenda. Et renunciantes doli clausule et circum- / uentionis et omni alii iuri communi et speciali quo contra predicta venire possemus uel aliqueam de predictis. Iuramus per Deum et hec sancta IIII euangelia corporaliter a nobis /[15] tacta predicta omnia et singula perpetuo attendere et complere et nunquam in aliquo contrauenire casu aliquo uel etiam ratione.

Actum est hoc tercia kalendas madii anne Domini millessimo ducentesimo nonagessimo quinto.

Sig(*signe*)num nostri Guillermi de Entença qui hoc firmamus, iuramus, concedimus et laudamus.

Testes huius rei sunt Guillermus de Guamos, Guillermus de Ylice et Berenguer de Terracia.

Sig- (*signe*) Michaelis Boterii, publici notari Tarrachone, qui hoc scribi fecit. Ego Berengarius Maçoni hoc scripsi mandato Michaelis Boterii, tarraconensis notarii, die et anno prefixo.

29

1306, juliol, 11

Guillem d'Entença augmenta la donació del lloc de Banyoles feta a Pere Carbó, afegint-hi el lloc anomenat Algira de Xueps.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 14, doc. 668.

Els límits d'aquest lloc, Algira de Xueps, són: el riu Ebre, l'*algira* de l'orde del Temple i l'*algira* que fou d'en Plana en els termes de Benissanet i Móra.

Nouerint uniuersi, quod nos Guillermus de Entença per nos et nostros, cum hoc presenti publico instrumento perpetuo ualituro: recolentes nos dedisse uobis, Petro Carbonis, ex nostra mera / liberalitate, quemdam locum, quod habemus in termino de Tiuiça, uocatum Baynoles, cum terris cultis et heremis et omnibus aliis iuribus nobis pertinentibus, saluis re- / tentis in instrumento donacionis; recolentes etiam nos fecisse uobis quadam approbaciones, laudacionem eiusdem donacionis et declarationem super aliquibus ambiguis et /[3] obscuris in donacione contentis et etiam gratiam et aucmentum ut in duobus instrumentis per nos uobis iam factis plenius continetur: attendentes quod donaciones facte ex / mera liberalitate debent esse perfecte et plenissime, et in termino de Teuiça sit quidam locus, qui melius conuenit loco et termino de Bainoles, et ex quo in posterum / forte oriri posse dubitacio in eodem:

Ideo que cum hoc presenti in publico instrumento perpetuo ualituro, per nos et nostros, donacione inter uiuos damus uobis dicto Petro Carbonis /[6] in aucmentum loci termini de Baynoles, per nos confrontati in instrumento populationis sine preiudicio tamen iuris alieni, quedam locum uocatum algira de Xueps, prout / affrontat: ex prima parte cum flumine Ybero, et ex secunda parte in algira del Temple, et ex tercia in termino de Benicent et de Mora cum algira que fuit d'en Plana usque / ad flumen Yberi: cum omni iure, dominio censuali, laudimio, faticha, uobis pertinentibus et pertinere debentibus quoquomodo, ad habendum et tenendum et possidendum. Ideoque re- /[9] nunciantes omni excepcioni donacionis uobis non facte et doli: dando uobis in presenti donacione et aucmentum totum ius nostrum, uocem et acciones, quod et quas in loco / de Baynoles et termino per nos asignato et aucmentu presenti habebamus et habere debebamus ad omnes uestras uestrorumque uoluntates. Saluo quod retinemus nobis et nostris omnia / quod retinuimus in instrumento donacionis loci de Baynoles per nos uobis facta ut in eo lacius retinentur. Promittentes uobis et uestris quod omnes predictas donaciones facie- /[12] mus semper habere et possidere in pace et saluare et deffendere contra omnes personas. Promittentes eas donaciones semper ratas et firmas habere et contra eas nunquam contra- / uenire personas siue per interpositam personam uobis faciente omnia que retenta fuerunt per nos in instrumentis donacionis et etiam declaracionis

prout in eisdem retenta / et excepta lacius continentur. Volumus etiam et uobis et uestris concedimus quod si forte aliquis sarracenus, uel omnes seu mayor pars eorum, tenentes dictam algiram uel partem eiusdem /[15] voluerint suum domicilium mutare apud locum Baynoles: quod omnia bona eorumque reperta fuerint in loco de Teuiça seu etiam infra iurisdictionem domicilii, nos seu successores nostri non valeamus dictis sarracenis vel alicui eorum super ipsis bonis, questionem seu de- / mandam aliquam facere seu mouere; inmo sint eis ipsa bona salua sicut si domicilium non mutassent.

Actum est hoc V idus iulii anno Domini M CCC sexto.

Sig(*signe*)num Guillermi de Entença, qui hoc firmo et laudo.

Testes huius rei sunt: Berengeronus de Ceruera, Borracius de Pegeroles et Bernardus Scutifer, presbiter.

Sig(*signe*)num mei Petri de Figerola, notarii publici de Mora, pro Galcerando de Talliata, Rectore eiusdem loci, qui hoc scripsi et clausi die et anno prefixis.

30

1309, novembre, 16

Guillem d'Entença restitueix a Bernat de Fonollar, castellà de Tivissa, els drets de castellania sobre la població del Coll de Balaguer, en reparació de l'espoliació feta per Berenguer d'Entença a la mare de l'esmentat castellà.

B. ADM. Secció d'Entença. Lligall 13, doc. 547. Trasllat de 1309.

Guillem d'Entença reconeix que el seu pare, el noble Berenguer d'Entença, edificà una població en el Coll de Balaguer i que el mateix Berenguer havia espoliat sense causa Elisenda de Fonollar, mare d'en Bernat, de les rendes, els censos agraris, les pastures i els herbatges del poble del Coll de Balaguer.

Així mateix, reconeix que a causa de la prescripció el castellà de Tivissa havia perdut aquests drets.

No obstant això, Guillem d'Entença, en agraïment dels serveis d'en Bernat de Fonollar i per procurar la salvació de l'ànima del seu pare, Berenguer d'Entença, li restitueix, a perpetuïtat, totes les rendes, els herbatges i la jurisdicció civil i criminal en aquesta població del Coll de Balaguer.

Com a conseqüència, ordena als homes i dones del Coll de Balaguer que reconeguin Bernat de Fonollar com el seu castellà.

Hoc est translatum sumptum fideliter a quodam intrumento cuius tenor talis est:

FUNDACIÓ NOGUERA

Nouerint uniuersi quod nos Guillermus Dentença, filius et heres nobilis Berengarii de Entenza quondam, confitemur / et recognoscimus uobis venerabili Bernardo de Fonollario, castlano Castri de Teuiça quod est in diocesi Dertusensi quodque nos tenemus ad feudum inmediate pro domino Rege, quod ab illo tempore / et cura quod dictus Nobilis Berengarius de Entença, pater noster, hedificauit populationem siue pobblam in colle de Balaguerio, que est infra terminum et de termino dicti castri de Teuiça spoliauit idem /[3] pater noster sine causa dominam Elicsendem, matrem uestram, et uos, redditibus, prouentibus, stacamentis, censibus agrariis, pascuis, erbagiis et omnibus aliis iuribus que uobis et ipsi domine matri uestre perti- / nebant et pertinere debebant iure dicte castlanie in ipsa populacione et termino, pertinenciis et iuribus eiusdem.

Et cum vos amiseritis opere excepcionis prescripcionis dictos redditus et alia / iura predicta uobis pertinentes et pertinencia in dicta populacione et terminis pertinenciis et iuribus eiusdem. Et nos propter multa grata seruicia que a vobis recepimus et in futurum recipere /[6] speramus, et ob remedium anime dicti patris nostri velimus uobis facere graciam specialem. Ideo gratis et ex certa sciencia et spontanea uoluntate, donacione irreuocabili inter uiuos damus, / concedimus, reddimus et etiam restituimus uobis et uestris et quibus uelitis perpetuo totum ius et quasi dominium et redditus, prouentus, stacamenta, erbagium, et merum et etiam mixtum imperium /, et omnem aliam quamcumque iurisdiccionem ciuilem et criminalem in tota dicta populacione et in hominibus et feminis eiusdem hunc in ea habitantibus et habitaturis et in omnibus honoribus et posse- / ssionibus suis cultis et heremis, et in omnibus etiam terminis, pertinenciis et iuribus eiusdem populacionis tam in terra quam in mare, per omnia loca sicut melius dici et intelligi potest ad uestrum ues- / trorumque saluamentum et bonum intellectum sub tali tamen condicione et formam, quod vos et vestri in predictis que uobis damus, concedimus, restituimus siue reddimus, teneatis ea omnia pro / nobis ad feudum et tenente debeatis sub homagio dato a uobis, prestito pro feudo castri de Teuissa dicti prout scilicet uos et predeccessores uestri dictum castrum de Teuissa cum terminis, per- /[12] tinenciis et uniuersis iuribus suis pro nobis et pro predecessoribus nostris habere et tenere debuistis et debebatis et etiam nunc debetis.

Mandando cum hoc publico instrumento vice epistole gerenti omnibus et singulis hominibus et feminis dicte populacionis et

terminorum ibidem habitantibus et habitaturis in eadem quod in predictis que uobis damus, concedimus, reddimus et / restituimus, habeant uos et uestros perpetuo de cetero pro uero castlano dicte populacionis et terminorum et iurium ipsius; et quod uobis fideliter respondeant et obediant tanquam castlano ipsius / populacionis de omnibus scilicet et singulis, de quibus homines et femino dicte castri et terminorum suorum castlano ipsius respondere consueuerunt et tenentur. Nos uero promittimus uobis quod de predictis que uobis damus, reddimus, restituimus et concedimus, trademus uobis corporalem possessionem seu quasi, et etiam damus uobis plenam potestatem quod uestra propria auctoritate possitis ipsam /[15] possesionem seu quasi liber aprenhendere et aprensam licite retinere et inde uestram uoluntatem libere facere. Et nos interim donec dictam possessionem seu quasi uobis tradiderimus, uel uos eam / apprehenderitis constituimus nos predicta que uobis damus, concedimus, restituimus et etiam reddimus pro uobis et uestro nomine possidere seu quasi. Insuper conuenimus et promittimus uobis a nobis legitime stipu- / lanti per nos et omnes heredes et succesores nostros quod predictam donacionem, restitucionem, concessionem et reddicionem et alia predicta, omnia et singula, tenebimus et obseruabimus uobis et uestris /[18] et quibus velitis perpetuo, irreuocabiliter inter uiuos, et quod in aliquo non contra uenimus nec aliquam contra uenire permittemus aliqua racione.

Actum est hoc sextodecimo kalendas decembris an- / no Domini millesimo trecentessimo nono.

Sig(*signe*)num Guillermi de Entenza, filii et heredis dicti nobilis Berengarii de Entenza quondam predicti, qui hoc laudamus, concedimus / et firmamus.

Testes huius rei sunt: Guillermus de Valle Sicca, iurisperitus, Dominicus de Biscarra, et Guillermus de Insulis.

Sig(*signe*)num Raymundi de Avineone, notarii publici Barchinone, qui hoc scripsit et clausit cum raso et emmendato, in linea sexta, ubi scribitur: iuxtum:

Sig(*signe*)num Guillermi Ollomarii, gerentis vice venerabilis Bernardi de Ponte, vicarii Barchinone et Vallesi, eo absente, qui huius translatus suprascripto fideliter ab originali suo non cancellato nec in aliqua parte sua viciato, ex parte domini Regis et auctoritate oficii, quo fungimus auctoritatem impendimus / et decretum, ut ei tamquam originali suo fides plenaria ab omnibus impendatur. Appositum per manum mei Bernardi de Cumbis, notarii publicii

NOGUERA

Barchinone, regentisque scribanie curie Vicarii eiusdem ciuitatis in cuius manu et posse dictus gerens vice viccarii hanc firmam fecit, decimo kalendas / decembris anno Domini M CCC IX. Presentibus testibus: Simone de Podio, Petro de Montechanon et Iacobo de Carboneri, iurisperitis.

Et ideo ego Bernardus de Cumbis, notarius predictus hoc scripsi et hoc meum Sig(*signe*)num apposui.

Sig(*signe*)num Iacobi de Prato, notarii Barchinone. Sig(*signe*) num Iohannis Beseriis, notarii Barchinone: testes.

Sig(*signe*)num Raimundi de Auinione, notarii publici Barchinone, qui hoc translatum sumptum fideliter a suo originali instrumento scribi fecit, et postea auctorizatum siue autenticatum a Guillermi Ollomarii, gerente vice vicarii predicto, prout per suscriptionem Bernardi de Cumbis, notarii predicti, supra facta apparet, clausit decimo kalendis decembri anno Domini millesimo CCC nono, cum literis scilicet rasis et enmendatis in linea secunda, ubi dicitur: quod; et in linea nona, ubi dicitur: aliam; et in linea tercia decima, ubi dicitur: actius; et in linea XVIII, ubi dicitur: seu. Et appositis in linea quarta decima, ubi scribitur: reddimus.

31

1312, gener, 4

Pere de Sant Martí, cavaller, ven a un mercader de Puigcerdà, Jaume Cerdà, un mas en el terme de Móra per quatre-cents sous de Barcelona.

B. ADM. Secció d'Entença. Lligall 20, doc. 1068. Trasllat de 1320 ,

Notum si cunctis, quod ego Petrus de Sancto Martino, miles, per me et meos, uendo uobis Iacobo Cerda, mercader de Pugcerda, et uestris, quoddam mansum que / est in termino de Mora, citras aquas Tiberis pro precio CCCC solidos moneti Barchinone, quos a uobis habui et recepi. Et ideo renuncio omni excepcioni non / tradito et non numerate pecunie, et non solute precii et doli et instrumenti. Quod mansum affrontat cum Vitali Siurana et Iacobo Denbrom, et cum riuo /[3] Tiberis et cum montaneis superioribus. Sicut affontatur, sic uendimus, cum ingressibus et egressibus, et omnibus iuribus suis. Et si plus / valet predictum mansum promitto uobis et uestris semper facere, tenere et habere contras /

omnes personas, obligando ad predicta me et omnia bona mea habita et habenda.

Actum esto hoc pridie nonas ianuarii, anno Domini M CCC XI.

Sig(*signe*)num mei Petri de Sancto Martino, predicti, qui hoc laudo et firmo.

Testes huius rei sunt: Berengarius Scuder et Arnaldus Sperant, presbiter.

Sig(*signe*)num mei Guillermi Tarregua, notarii publici de Mora pro domino Petro Bonalberch, rectore eiusdem loci loci (*sic*) qui hoc instrumentum abstractum de quadam notula in libro notularum de Mora notata siue facta die et anno prefixo, de mandato dicti rectoris et ex potestate mihi tradita per eumdem. Clausi IIII idus februarii, anno Domini M CCC XXII.

32

1313, desembre, 3

Guillem d'Entença dona al rei Jaume II els castells i les viles d'Altafalla, Falset, Móra i Tivissa, a Catalunya, i d'Entença, a Ribagorça; i els seus drets a Seròs i Mequinensa. Rep del rei cent mil sous de Barcelona i mentre visqui, Guillem d'Entença rebrà cada any vint mil sous de rendes de la ciutat de Tortosa, a Catalunya, i Borriana i Uixó al regne de València.

C. ADM. Secció d'Entença. Lligall 1, doc. 25. Còpia simple.

Després de cent trenta-nou anys d'existència del feu de la baronia d'Entença en poder, successivament, dels Castellvell, els Subirats-Sant Martí i els Entença, torna a la Corona d'Aragó mitjançant un contracte entre el rei Jaume II i Guillem d'Entença, que no va tenir fills del seu matrimoni.

Guillem d'Entença dona els seus senyorius i el rei Jaume II diners i rendes vitalícies. En el contracte es fa una distinció entre els castells d'Altafalla, Falset, Móra i Tivissa, d'una banda, i els de Pratdip, Marçà i Garcia, que no són lliurats del tot, puix que són destinats a pagar deutes i donatius de Guillem d'Entença.

No obstant això, el rei manté sobre Pratdip, Marçà i Garcia el dret de fadiga; és a dir, una vegada que s'ha seleccionat el millor comprador d'aquests castells, si el rei està disposat a pagar el mateix preu, el dret de compra és del rei.

Mentre visqui Guillem d'Entença, totes les rendes de tots els castells són per al seu benefici.

El lliurament dels castells al rei resta pendent del possible futur naixement d'un fill de Guillem d'Entença.

Jaume II lliura, com a compensació, cent mil sous a l'acte del contracte i vint mil anuals i vitalicis. En el cas del naixement d'un fill de Guillem d'Entença està prevista la devolució dels cent mil sous, però no els diners de les rendes anuals.

In Christi nomine. Noverint universi, quod ego Guillermus Dentenza, per me et omnes succesores meos, cum hoc presenti publico instrumento perpetuo valituro, attendens multa grata et beneficia, munificentias atque dona que predeccesores vestri, Serenissimi Magnifici Principis et Domini nostri Iacobi, Dei Gratia Regis Aragonum, Valencie, Sardinie et Corsice, et Comes Barchinone, meis predeccessoribus exhibuerunt, atque fecerunt; et quod vos idem dominus Rex, Iacobus supradictus, michi fecistis et graciose exhibuistis et quotidie non cessatis facere in his etiam que specialiter inferius continetur; non seductus, deceptus, vel in aliquo circumventus, sed motu propria voluntate, instigatione vel inductione vestra, vel alterius cujuscumque minime precedente; id circo eam quam possum retributionem vobis et vestris facere de predictis donatione firma ac stabili inter vivos, uobis Domino, Regi predicto presenti, et vestris in perpetuum, omnia bona sedentia, scilicet: Castra et villas de Altafaylla, de Falceto, de Mora et de Tivisa, sita en Catalonia, et castrum seu locum de Entenza, situm in Ripa Curtia: cum fortitudinibus earum, et cum omnibus terminis et territoriis et pertinenciis suis, cum militibus et aliis hominibus et feminis, ibi habitantibus et habitaturis, et cum omnibus iuribus universis, que ego et predeccessores mei consuevimus habere et recipere in eisdem scilicet: cum domibus, columbariis de celo in abisum in predictis Castris et villis et eorum terminis suis, cum questiis toltis, fortiis, et adempriviis, dominicaturis, vineis, alodiis, et terris cultis et incultis, eremis et populatis, et cum calonnis, questiis, bannis, firmamentis, et stacamentis, et cum exercitibus et cavalcatis et redemptionibus eorumdem, et cum lignis, fustibus, montibus, vallibus seu cumbis, et cum pratis, pascuis, pasturis, et cum herbaticis, carnagiis, garrigiis, devesiis et vetatis, et cum venationibus cirogallorum et aliis venationibus omnibus cuiuscumque generis sint, etiam venationibus sive trobis, et cum vassis, puteis, viridariis, fontibus, aquis, aqueductibus, et cum molendinis et cum quartis, quintis, decimis tam bladii quam vini et omnium fructuum, et cum furnis censibus, zofris, usaticis, bovaticis, monedaticis, ac lezdis, pedagiis, et cum iovis, batudis, traginis, mensuraticis et redemptionibus eorumden, et cum panis fogaceis, gallinis et cum omnibus allis existibus, redditibus, iuribus et prouentibus, et cinquantenis, et faticis, et cum aliis exaccionibus vel possunt modo aliquo pertinere, iure, ratione, vel causa:

Dono etiam vobis et vestris perpetuo donacione firma et stabilis inter vivos.

FUNDACIÓ NOGUERA

Similiter, omnia iura, actiones et obligationes, et quas habeo et habere debeo in castris et villis de Seros et de Mequinenza, etiam in aliis locis ubicumque sint, prout mihi pertinent et pertinere debent, et eo eas habeo et habere debeo sive ex me, sive ex successione nobilium patris et matris mee, et Berengarii Dentensa, fratris mei quondam, vel ex quibuscumque aliis personis seu etiam quibuscumque causis, seu rationibus, sive modis. Cedens vobis et vestris perpetuo per me et meos ex causis predictis, omnia iura mea, voces et actiones reales et personales, utiles et directas sive mixtas, faciendo vos et vestros, ac constituendis procuratorem in rem vestram propriam.

Ad predictam autem donationem excipio, et mihi expresse retineo, et in ea volo modo aliquo apprehendi, castra et villas de Garcia, de Marsano et de Pratdip, cum omnibus militibus et ceteris hominibus et feminis ibi habitantibus et habitaturis, et cum omnibus iuribus universis ipsius pertinentiis, territoriis et terminis, que castra et villas, scilicet de Garcia, de Marsano, et de Prat Dip mihi retineo, pro solvendis meis debitis et injuriis et pro legatis quibuscumque voluero pro anima mea faciendis, sub condicione tamen volo et ordino cum hoc publico instrumento, quod in continenti post mortem meam per meos manumissores, et quod vos dominus Rex predictus habeatis faticam in eis, et quod possitis eam habere pro eo pretio quod inventum fuerit comuniter in eisdem. Ipsa etiam loca de Garcia, de Marsano et de Pratdip mihi specialiter nunc retineo et asigno pro solvendis iniuriis et debitis meis et parentum meorum et aliis quibuscumque debitis et obligationibus in quibus sum pro me vel aliis qualitercumque obligatus vel ipsa castra et villa que dono vobis et vestris sint modo aliquo obligata. Premissa autem omnia et singula que vobis et vestris dono, ut superius continetur, concedo vobis et volo esse liberata et desobligata ab obligationibus quibuscumque.

Retineo etiam michi expresse in donatione prefata et in omnibus que vobis dono, usufructum et ademprivium, et omnia iura que ego et predecessores mei ibi consuevimus recipere et habere toto tempore vite mee et omnia alia facere, exhibere, adquirere in predictis Castris et villis, hominibus et feminis ibidemque feci exhigi et usus fuit temporibus retroactis. Sic quod per vos dictum Dominum Regem vel successores vestros, impedimentum nullum seu obstaculum michi fiet, quin omnia antedicta toto tempore vite mee possidere, recipere et habere facere, exhigere atque uti, valeamus pacifice et quiete, prout ante presentem donationem ego

et predecessores mei possedimus, et ego nunc possideo et consuevimus recipere et habere, facere, exhigere, atque uti in omnibus supradictis.

Retineo etiam michi expresse in donatione prescripta, quod si ego habuero filium vel filios, filios vel filias legitimas, qui michi supervixerint, et in etatem pervenirint, qua de iure valeant condere testamentum, quod dicta donatione sit nulla, irrita atque vana: alias dicta donatio stabilis remaneant atque firma. Retineo etiam michi, quod si vos dominus Rex vel vestri solutiones, quas mihi promissitis facere, de centum millibus solidis barchinonensibus peccunia, et de viginti milibus solidis barchinonensibus in redditibus toto tempore vite mee anno quolibet, per vos assignatis nos faciebatis ut continetur inferius, quod ex quo essetis vos vel vestri per me vel per procuratorem meum requisiti cum publico instrumento, ex tunc infra duos menses non reducebatis ad statum debitum et inferius comprehensum, reintegrando michi ea que essent substracta, vel defecerint de solucionibus seu assignationibus supradictis, esset ipso iure irrita atque nulla, et quidquid de dictis solucionibus accepissem seu de assignationibus supradictis, non tenerent vobis vel vestris restituere seu numquam soluere, seu paccare.

Retinentes autem mihi omnibus supradictis firmiter et expresse ante omnia, ut sint superius declarata, volo et expresse concedo, quod predicta, que vobis dono donationem inter vivos, vos et vestri habeatis, teneatis, possideatis, percipiatis et expletatis cum omnibus suis iuribus universis post mortem meam, franche et libere et secure, sine omni contradictione mei et meorum vel alterius cuiuslibet persone, ad habendum, tenendum, possidendum, dandum, vendendum, et alienandum et faciendum tanquam de re vestra propria, vestri et vestrorum perpetuo voluntates. Et inducens vos et vestros, salvis condicionibus antedictis, nunc et ex tunc, ut ex nunc, cum hoc presenti publico instrumento, in corporalem possessionem et tenendonem vestram vel quasi omnium predictorum: et confiteor me, ex certa scientia et expresse, salvis condicionibus antedictis, predicta omnia et singula, vobis data, possidere vel quasi vestro nomine et vestrorum.

Mandantes per predictum instrumentum, vicem epistulae gerens, vel eo modo quo de iure, consuetudine, usu usatico melius potest, dictum negocium plus valere vel in se habere fortius roboris firmitatem vel precipi et mandari cuiuscumque vel quibuscumque

FUNDACIÓ NOGUERA

qui inventi fuerint, tenere predicta omnia et singula post mortem meam, quod et pro tenus vobis vel michi volueritis tradant et deliberent sine metu et quamdiu ibi fecerunt vel predicta tenuerint vel inventi fuerint vestro et vestrorum nomine. Volo eos ibi esse et possidere vel quasi omnia et singula supradicta. Eyiciens me et meos nunc quod ad dominium, salvis tamen et exceptis condicionibus supradictis et post mortem meam quod detentionem seu facti facti possessionem eorum que mihi retineo in vita mea de omnibus supradictis et in vestrum et vestrorum ex nunc et ex tunc transfero et translatum esse.

Volo, dominium et posse, salvis tamen michi conditionibus supradictis, et vos etiam et vestri post obitum meum, per vos vel que volueritis, possitis omnia et singula propria auctoritate vestra aprehendere, accipere, et habere, et eorum possessionem de facto adipisci, non expectata iudiciali sententia alicuius vel contradictione, seu alia ratione; et aprhrensa etiam perpetuo retinere.

Mandans per presens instrumentum, vicem epistole gerens, universis et singulis castlanis et militibus et aliis hominibus et feminis ibi habitantibus vel habitaturis, quod in predicto casu, scilicet post mortem meam, vos et vestros habeant et recipiant in suos dominos naturales, et vobis et vestris respondeant tamquam suis dominis de omnibus et singulis de quibus mihi respondere tenentur. Ego enim libero et absolvo nunc ut ex tunc, et ex tunc, ut est nunc, cum hoc publico instrumento, eis ab omni homagio et fidelitate, et ab omnibus iuribus quibus mihi et meis in aliquo tenerentur. Salvis tamen et exceptis conditionibus supradictis.

Unde renuntians, ex certa scientia et expresse, omni excepcioni iuris et facti, et omni iuri canonico et ciuili, consuetudinario seu municipali, et omnibus privilegiis statutis, concessis seu concedendis, factis seu faciendis. Et expresse legi que permittit donationem ex causa ingratitudinis reuocari; et legi etiam dicenti donatione ultra summan quingentorum aureorum sine insinuatione non habere roboris firmitatem: quae insinuatio, etsi necessaria est a nobis, non habeatis superiorem in terra coram vobis facta esse intelligatur et pro facta etiam habeatur, licet necessaria non sit pre constitutionem scriptam civitatis Dertuse, in quo presens contractus nunc publice celebratur.

Promitto vobis et vestris, per firmam stipulationem legitime interpositam, dictam donationem inter vivos, per me vobis factam, sub condictionibus ante scriptis, vobis facere, habere, tenere et

ARCHIVO NOGUERA

pacifice possidere, et contra eam non venire seu facere venire seu fieri facere per me siue per interpositam personam, nunc vel in antea, in vita vel post mortem meam in testamento vel codicillis, vel alia voluntate, ratione aliqua sive modo, sub obligatione omnium bonorum meorum, habitorum et habendorum ubique.

Item volo et concedo, quod si contigerit mihi filiam vel filias legitimas habere et eas mihi super vivere, et presentem donationem ex hac causa, si premissa contigerit, revocari seu etiam annullari: quod in illo casu, vos et vestri teneatis tam dictas filias meas quam etiam dicta castra et villas cum omnibus suis iuribus, et quod possitis dictas filias meas maritare et donare secundum vestrum arbitrium, et pro ut vobis expidens videbitur. Et ad maiorem vestri et vestrorum securitatem, iuro per Deum et eius Sancta quatuor Euangelia et Crucen Domini, meis manibus corporaliter tacta, omnia predicta et singula observare, et perpetuo inviolabiliter custodire.

Quod ego non feci seu feci fieri vel consentiri alienationem aliquam aliam de predictis vobis datis nisi hanc quod vobis facio seu fieri faciam vel consentiam in futurum aliquo modo ingenio sive causa, salvis tamen in omnibus et per omnia conditionibus supradictis.

Inmo volo, quod si fecero contra predicta vel feci, de qua non recordor, eam vel eas, si que sunt expresse, solemniter revoco de presenti, et quod talis alienatio seu alienationes per me facte sint casse et nullo ipso iure irrita atque vana, et hec donatio vobis facta remaneat perpetua atque firma.

Et cum praemissis omnibus et singulis attendendis firmiter et complendis, facio vobis homagium ore et manibus, prout per consuetudinem Catalonie est fieri asuetum.

Versa vice Nos, Iacobus, Dei gratia, Rex predictus, approbantes et confirmantes omnia supradicta et singula, et attendentes et cognoscentes affectionem et amorem intimum, quam et quem vos Nobilis et dilectus consaguineus noster Guillermus Dentensa erga nos et nostros habetis, et ostenditis in presenti, atque celo debiti naturalis et consanguinitatis, et non nostri vel alicuius ex parte nostri inductio ne moverint, ut est verum; recipientes a vobis animo gratuito donationem predictam; volentes vobis aliqualem retributionem facere de predictis, damus, et in presenti concedimus vobis Nobili supradicto, et causa prefata, centum milia solidos barchinonenses, de quibus promitimus solvere vobis vel cui volueritis loco vestri, proximo venturo festo Natalis

Domini, decem millia solidos; et in sequenti festo Carniprivii alia decem millia solidorum. Volentes etiam ut possitis vitam ducere nobilem prout decet et inde vestram facere voluntatem, damus et concedimus vobis pro hac causa toto tempore vite vestre, viginti millia solidos barchinonenses, habendos et recipiendos annuatim dum vobis fuerit vita comes super redditibus locorum nostrorum, scilicet: Civitatis Dertuse, site in Catalonie, et Castri de Uxó et villa Burriana, sitorum in Regno Valentie. De quibus assignamus vobis super redditibus Civitatis Dertuse predicte, sex mille solidos. Veri ita quidem, quod anno quolibet, factis venditionibus de redditibus Civitatis Dertuse predicte, sex mille solidos. Veri ita quidem, quod anno quolibet, factis venditionibus de redditibus locorum predictorum Dertusensi, et de Uxo per baiulos nostros dictorum locorum, faciant mitere intra manus [vestras], et obligare vobis vel cui volueritis emptores ipsorum reddituum. Et pro residuis octo millibus solidis, damus et assignamus vobis omnes redditus, exitus, proventus, et cenam nostram quam habemus in hominibus dicte ville, que est septingentorum solidorum regalium quolibet anno, et calonias ipsius ville de Burriana, quas possitis per nos vel per baiulum nostrum recipere seu facere recipere, seu vendere quibuscumque volueritis. Salvo tamen et excepta assignatione trecentorum solidorum regalium per nos factam Fatri Petro Marcilis: quam assignationem volumus ei salvari.

Promitentes per firmam stipulationem legitime interpositam, dictos centum millia solidos vobis soluere terminis comprehensis, et predictos redditus vobis soluere terminis comprehensis, et predictos redditus vobis facere habere veros; et cum hoc publico instrumento plenarie valituro inducimus vos in corporalem possessionem vel quasi reddituum predictorum ad habendum, et tenendum.

Retinemus tamen nobis et nostris successoribus donationibus supradictis, quod si contingerit, vos dictum Nobilem Guillermun Dentensa habere filium vel filios legitimos masculos, et vobis supervixerint usque ad etatem in qua possint condere testamentum, et contingat donationem, quam nobis fecistis evanescere seu irritari ut superius est comprehensum, quod filius vel filii vestri predicti masculi tunc teneantur in illo casu nobis vel nostri heredi restituere integre dicta centum millia solidos Barchinonenses, et non ea que recipieritis de redditibus per nos vobis assignatis superius; et pro ipsis centum millibus solidos habendis et recipiendis integre, possimus nos vel heres noster tenere tanto tempore Castra et villas, que et quas nobis dedistis, et fructus et redditus inde

recipere in solutum quousque de dictis centum millibus solidis, nobis vel heredi nostro sit de eiusdem plenarie satisfactum, et postea teneamus dicta castra et villas restituere protinus filio vel filiis nostris masculis.

Volumus et concedimus etiam, quod si nos vel nostri non solvebamus vobis dicto nobili dictos centum millia solidos in terminis comprehensis et assignatis, dictorum viginti millium solidorum vobis non servabamus, ut sunt superius asignati, et requisiti cum publico instrumento, per vos vel procuratorem vestrum predicta non reducebamus ad statum debitum et complere ea qua vobis defecerint vel esse substrata, de solucionibus seu asignationibus supradictis non faciebamus nos vel nostri reficere, solvere et emendare infra duos menses; si autem dictum nobilem mori contingerit sine filio vel filii, filia vel filiabus legitimis quocumque volumus et concedimus quod predicta centum millia solidos barchinonenses per nos vobis date que reciperitis de redditibus supradictis penes vos remaneant tamquam nostram tam in vita, quam in morte possitis de eis facere vestras liberas voluntates, et in illo casu si vos dicta centum millia solidos non reciperitis teneamur ea integre solvere cuicumque volueritis vel mandaveritis in testamento vel condicillis verbo vel de facto sine morte terminis comprehensis, renunciantes omni exceptioni iuris et facti, et omni iuri canonico et civili.

Promitimus per firmam stipulacionem legitime interpositam predicta omnia et singula firmiter observare et tenere integre sub obligatione omnium bonorum nostrorum habitorum et habendorum ubique.

Quod est actum in Civitate Dertuse tertio nonas Decembris anno Dominice Incarnationis millesimo trecentessimo terciodecimo.

Sig(*signe*)num Guillermi Dentensa qui predicta omnia et singula pro ut superius declarata tam me primo, quam post per vos Dominum Regem predictum, laudo approbo atque firmo, testesque firmare rogo.

Sig(*signe*)num nostri Iacobi, Dei gratia Regis Aragonum, Valentie, Sardinie et Corcice, ac Comes Barchinone, qui predicta omnia et singula prout superius sunt declarata laudamus, approbamus atque firmamus testesque firmare rogamus.

Sig(*signe*)num nostri infantis Iacobi, unigeniti dicti domini, qui predicta omnia laudamus, approbamus et confirmamus et contra ea vel aliqua de predictis promittimus non facere seu venire ratione. Inmo ea promitimus inviolabiter observare et facere observari.

Et hec iuramus et sancta eius quatuor Evangelia nostris manibus corporaliter tacta quod ratione minoris aetatis contra predicta vel predictorum aliqua minime veniemur.

Sig(*signe*)num Fratri Arnaldi de Solerio, de ordine Hospitalis Santi Iohoannis Hierosolimitani Comendatoris de Gasp.

Sig(*signe*)num Michaelis Macellanii Hospitalarii Sedis Dertusensis. Sig(*signe*)num Iacobi, Monachi iuris periti. Sig(*signe*)num Bernarde de Abersone, Notarii dicti Domini Regis ad hoc vocatorum et rogatorum testium.

Sig(*signe*)num Guillermi de Villa Rotunda, Notarii Dertusensis publici qui hoc scripsit.

33

1318, octubre, 23

Pere de Sant Martí dona en emfiteusi un mas en el terme de Móra a Guillem de Miravet, amb la condició de rebre la quarta part dels fruits que produeixi.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 20, doc 1069. Carta partida per ABC.

És un contracte amb caràcter de perpetuïtat, però s'hi indica que no es dona la plena propietat, sinó la tinença. Les condicions són: donar la quarta part de tots els fruits; la quarta part del blat en gavelles; fadiga de deu dies; i exclusió del pagament de qualsevol altre cens. Concessió de llicència per vendre i pignorar, però únicament a persones de la mateixa condició social, llevat de la quarta part que ha de donar.

En el cas de venda o pignoració, Pere de Sant Martí té el dret de fadiga durant deu dies per constituir-se comprador pel mateix preu que qualsevol altre.

A les vendes es respectaran les condicions del contracte; és a dir, la quarta part el lluïsme, domini directe, fadiga i tot altre dret.

Notum sit cunctis, quod ego Petrus de Sancto Martino, miles, per me et omnes meos, dono et stabilio ad quartum uobis, Guillermo Mirauet, et vestris perpetuo, / quodam meum mansum quod habeo in termino de Mora. Confrontatum cum valle de Nauryo et cum flumine Iberis et cum Vital Siurana, et / cum Ferrario Tageyl. Predictum mansum dono et stabilio cum ingressibus et egressibus, cum terris cultis et incultis, sicut habeo cum omnibus suis honoribus et /[3] iuribus ad eum spectantibus et cum arboribus cunctis cuiuscumque generis sint, et cum omnibus melioramentis factis et faciendis. Ita quod eum per me et per meos / teneatis et possideatis, meliorando et non deteriorando. Et nos et

uestri detis mihi et meis, quartam partem de omnibus fructibus que Deus ibi / dederit; bladum uero teneamini mihi et meis dare in guarba et preter quartum, nullum censum uel usaticum mihi uel meis tenere faciatis. De /[6] uenditione uero et pignore faticha decem dierum faciatis, et nisi pro communi precio, quod ibi alius dare uoluerit retinere uoluero. Sit uobis et uestris lici- / tum uendere uel impignorare uestris tamen consimilibus, saluo dicto quarto, laudimio, dominio et faticha, ac emparamento, et omni alio iure. Et / ego et mei faciemus tenere uobis et uestris contra omnes personas. Et pro euictione et legali ac speciali guarantia, obligo uobis et uestris me et /[9] omnia mea bona habita et habenda. Confitentes habuisse pro intrata centum solidos, et uobis et uestris firmius habeatur.

Actum est hoc X kalendas / nouembris anno Domini millessimo CCC octauodecimo.

Sig(*signe*)num mei Petri de Sancto Martino, militis predicti, qui hoc laudo et firmo.

Testes huius rei sunt: Guillermus Vilars et Eymericus Muntagut.

Sig(*signe*)num mei Guillermi Tarregua, notarii publici de Mora pro domino Petro Bonalberch, rectore eiusdem loci, qui hoc instrumentum abstractum / de quodam notula in libro notularum de Mora, notata siue facta de mandato dicti Rectoris et ex potestate mihi tradita per eumdem clausi die et anno prefixo.

34

1320, juny, 8

A causa de la dissolució del matrimoni de Guillem d'Entença i Berenguera de Montcada, l'arquebisbe de Toledo i canceller de Castella dicta sentència arbitral dels seus béns.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 1, doc. 22. Carta partida per ABC.

La sentència arbitra que els castells i les viles de Seròs i Mequinensa són béns de dot i pertoquen de ple dret a Berenguera després de la dissolució del matrimoni; i que els habitants de Seròs i Mequinensa han de pagar setanta mil sous de Barcelona a Guillem d'Entença.

Així mateix, Berenguera ha de pagar cent cinquanta mil sous de Barcelona a Guillem d'Entença en concepte de deutes creats per Guillem Ramon de Montcada, pare de Berenguera.

FUNDACIÓ NOGUERA

Nouerint uniuersi, quod in presencia mei, Iacobi de Gauasa, notarii infrascripti, et testium infrascriptorum ad hec specialiter uocatorum et rogatorum, die et anno infrascriptis, coram Reuerendisimo in Christo patre ac domino Iohanne, digna Dei prouidencia Archiepiscopo Toletano; comparentibus Petro Raymundo de Macerono, procuratore / Nobilis Guillermi Dentença, cum publico instrumento subscripto et clauso per Dominicum de Plaça, notarium publicum de Miquinenza, XVII kalendis augusti anno infrascripto; et Petro Claueri, procuratore Nobilis domine Berengarie, uxoris Nobilis supradicti, cum publico instrumento confecto et clauso per me infrascriptum notarium, VI idus Iunii anno subscripto; que dies / fuerat per ipsum Dominum Archiepiscopum assignata procuratoribus supradictis ad pronunciandum per eum super questionibus, que erant inter nobiles supradictos, de quibus fuerant per ipsos nobiles in ipsum dominum Archiepiscopum compromissum. Tandem dictus Dominus Archiepiscopus uolens, ex potestate in compromiso sibi a partibus atributa, questiones decidere supradictis /[3] infrascriptis ad pronunciandum processit ut sequitur in eisdem:

(*Calderó*) Cum suborta materia questionum inter Guillermum Dentenza, ex una parte, et nobilem dominam Berengariam, eius Nobilis Guillermi uxorem, ex altera, in nos Iohannem, Dei gratia Archiepiscopum Tholetanum, tamquam in arbitrum et arbitratorem / et amicabilem compositorem per ipsas partes compromisum fuisset super omnibus questionibus, peticionibus, et demandis cuiuscumque essent generis uel speciei et super quibuslibet controuersiis, contencionibus, discordiis ad disensionibus, que exorte fuissent inter coniuges supradictos, seu moueri possent modo aliquo inter /[6] eos et super omnibus et singulis dependentibus ex eisdem. Itaque quicquid nos dictus Archiepiscopus in predictis uel aliquo eorumdem diceremus, statueremus, disponeremus, mandaremus, ordinaremus ante causa cognitionem et ipsa pendente uel post, etiam pronuntiaremus de iure, laude uel composicione seu / etiam uoluntate uel etiam secundum nostram bonam conscientiam simul uel diuisim, eodem tempore uel diuersis, ratum morabetinis argenti, ut hec et alia in compromisso inde facto lacius continentur. Usque postmodum peticiones, quas quelibet partium / [...] proponere coram nobis, et iura et raciones per que ipsas peticiones fundare intendebant uiderimus et examinauerimus diligenter uiderimus, et instrumenta que ad probandum dictas peticiones per ipsas partes coram nobis exhibita extiterunt, et confessiones et partium earumdem / factas super peticionibus supradictis, visis etiam et

sollicite disquisitis aliisque ad decissionem ipsarum peticionum erant uidenda seu etiam disquirenda diuersis tractatibus super eis habitis cum omnibus supradictis, habito ac seruato et super eis concilium sapientium.

Cum nobis constet legitime castra et uillas de Seros et de /[9] Miquinença, cum omnibus hominibus et feminis et eorum terminis, iuribus et pertinenciis uniuersis data fuisse in dotem dicto nobili Guillermo Dentença cum domina Berengaria supra dicta. Idcirco presenti die ad pronunciandum super infrascripta per nos partibus assignata, ex potestate nobis in compromisso a partibus atributa, / et sub pena aposita in eodem, dicimus et pronuntiamus et pronunciando decernimus et declaramus dicta castra et villas de Seros et de Miquinença, cum omnibus hominibus et feminis, terminis, pertinenciis uniuersis, dotalia esse et ad ipsam nobilem dominam Berengariam uel eius heredes /, et non alium, pleno iure spectare, soluto matrimonio inter nobiles supradictos, et in hiis condepnamus dictum nobilem Guillermum Dentença absentem, et Petrum Raymundi de Maçerono, procuratorem presentem, et ea adiudicamus dicte domine Berengarie absenti, et Petro Claueri eius procuratori presenti.

(*Calderó*) Item dicimus et pro- / nunciamus sub dicta [...] quod dictus nobilis Guillermus Dentença faciat fieri homagium per homines dictorum castrorum et uillarum de Seros et de Miquinenza [...] racione paupertatis eorumdem castrorum et villarum soluto matrimonio eidem domine promittentis infra XV dies proximo subsequentes [...] iam persoluto matrimonio eidem domine uel heredi suo seu cui ipsa uoluerit, obediant ut eorum domino naturale. Saluo iure dicti nobilis Guillermi [...] in LXXII millibus solidis barchinonensibus, qui eidem per nos adiudicantur ut inferius continetur; et in predictis comp- / denamus nobilem absentem, et Petrum Raimundus de Maçerono [...] uilla de Seros et de Miquinenza cum omnibus dicte domine Berengarie, in quantitate tresdecim mille morabetinos. Qui morabetini sint in auro, alfonsini, boni, auri, rectique pensi, quos habeat ipsa domina super LXX duorum millium solidos, quam inferius dicto nobili Guillermo adiudicamus, qui sibi debentur per dictam dominam Berengariam, et pro qua hec castrum de Miquinença / dictus nobilis obligatum. Residuum uero dictorum morabetinorum habeat ipsa domina, et etiam totam quantitatem predicta dictorum morabetinorum, in casu ubi dicta quantitas LXXII millia [...] donata uel cessa uel qualitercumque alienata [per nobilem supradictum] super castro et villa

de Garcia et terminis eius, et super aliis bonis ipsius Guillermi, / ubicumque sint, mobilibus et inmobilibus, habitis et habendis, et predicta pro ipsis morabetinis obligantur per dictum Guillermum supradicte domine, et quod homines predictorum castri et ville de Garcia [et terminorum] eiusdem faciant homagium pro ipso sponsalicio dicte domine uel procuratori eiusdem, prout in Cathalonia est fieri consuetum; /[18] quod homagium fieri faciant dictus nobilis Guillermus per homines supradictos, infra unum mensem a die presentis nostre pronunciacionis proximo computandum; et in predictis condepnamus [...] adiudicamus ut supra.

(*Calderó*) Item cum constet nobis per conffesionem partium quod dictus nobilis Guillermus Dentença de bonis suis propriis soluit domine Elicsendi de Montechateno uxori quondam nobilis Guillermi Raymundi de Montechateno, et dicte domine Berengarie matri, septuaginta duo mille solidorum barchinonensium, qui eidem / Domine Elicsendi, racione iuris, quod in bonis dicti mariti sui habebat, pro quibus habebat castrum / de Miquinenza ipsa domina cum suis pertinenciis obligatum. Idcirco dicimus et pronunciamus dictam dominam Berengariam, ut filiam et heredem dicti nobilis Guillermi Raymundi, patris sui, et heredes eiusdem domine, esse obligatos ad soluendum dicto nobili Guillermo Dentença dictam quantitatem LXX duorum mille solidos barchinonensium /[21], soluto matrimonio inter ipsum nobilem Guillermus Dentença et dominam Berengariam supradictam, et pro dicta quantitate castrum de Miquinença predictum esse dicto nobili obligatum /et dictam quantitatem/ septuaginta duorum mille solidorum adiudicamus dicto nobili Guillermo Dentença, absenti, et Petro Raymundi de Marcerono, / eius procuratori presenti, et in ipsa condempnamus dictam dominam Berengariam, absentem, et Petrum Clauerii, eius procuratorem, presentem.

(*Calderó*) Item cum dictus nobilis Guillermus Dentença [asserit] se soluisse magnas et diuersas quantitates pecunie in debitis et in iniuriis nobilis quondam Guillermi Raymundi de Montecha- / teno, patris dicte domine Berengarie, et etiam patris ipsius Guillermi Raymundi, ultra quantitatem septuaginta dua mille solidorum, que soluta fuit per eum domine Elicsendi predicte, dicti Guillermi Raymundi uxoris, et in dictis quantitatibus intenderet habere dicta castra et dictam dominam Berengariam obligatam. Dictaque domina negaret /[24] tot quantitates fuisse in predictis per dictum nobilem exsolutas, postmodumque conuenerit inter partes quos ocasione predicta restituantur dicto nobili per dominam supradictam

quindecim milia solidorum. Idcirco predictam dominam absentem et dictum eius procuratorem presentem ad quantitatem predictam quindecim millie solidos Barchinone / exsoluendam dicto nobili, soluto matrimonio inter eos, condempnamus et eam adiudicamus nobili supradicto, absenti, et predicto eius procuratori presente; ab omni uero alia quantitate, que in predictis per dictum nobilem fuerit persoluta, uel alium etiam loco eius dictam dominam absentem et dictum eius procuratorem presentem, absoluimus eidem / nobili absenti et predicto eius procuratori presenti, super eis silencium perpetuum imponentes.

(*Calderó*) Item dicimus et pronunciamus sub dicta pena quod, si aliqua instrumenta inveniantur in quibus cessio sit facta dicto nobili de debitis et iniuriis predicti nibilis Guillermi Raymundi uel patris eiusdem, et omnia alia instrumenta seu apoche /[27] facta dicto nobili per creditores predictos, in quibus recognoscant sibi fuisse de predictorum debitis uel iniuriis satisfactum, quod omnia restituantur domine supradicte quocumque inueniant; set vigore illorum instrumentorum possit ipse nobilis uel eius nomine aliquis alius, agere contra dictam dominam nec aliquid exhigere ab eadem / et in hiis condempnamus dictum nobilem absente, et Petrum Raymundi de Maçerono, procuratorem eius presentem et ea adiudicamus dicte domine absenti et Petro Clauerii, predicto eius procuratori presenti.

(*Calderó*) Item cum ex parte dicti nobilis Guillermi Dentença propositum fuerit coram nobis sibi fuisse factum / instrumentum per Dominam Elicsendem, quondam matrem dicte domine Berengarie, in quo ipsi Guillermo recognoscitur quod ipse ex certis causis in ipso instrumento expressis habet et habere debet ducentos mille solidos plus uel minus super dictis /[30] castris de Seros et de Miquinenza, et quod in ipsis sibi restituendis est dicta domina Berengaria obligata; quod tamen negatur per dominam supradictam et de presente ipsum instrumentum [...] nobis non potuerit exhibire. Idcirco dicimus et pronunciamus quod ipse Guillermus infra annum a die presenti nostre pronuncia- / cionis instrumentum exhibat supradictum Domine Berengarie supradicte de cuius exhibitione fiat publicum instrumentum, in quo tenor dicti instrumenti ab integro inferat, quo [...] casu pronunciamus et declaramus dicto nobili saluum esse ius super sibi [...] et debet competere ex instrumento / predicto. Aliter si dictum instrumentum infra annum proxime continuum non fuerit exhibitum, ut dictum est, exnunc ut extunc super ipso instrumento et contentis in eo

silencium imponimus nobili supradicto; ita quod extunc supra contentis in eo minime audiatur, nec ipsa domina uel heredes eiusdem sibi in eis in aliquo teneantur predicta adiudicamus / dicto nobili absenti et dicto eius procuratori presenti, in quantum faciunt pro eodem, et condempnamus dictam dominam absentem et dictum eius procuratorem presenten in quantum faciunt contra ipsam. In quantum uero faciunt contra dictam nobilem condempnamus dictum nobilem absenten et dictum eius procuratorem presentem, et ea adiudicamus dicte / domine absenti et dicto eius procuratori presenti.

(*Calderó*) Item cum, secundum tenore compromissi, nos de comissione pene possimus cognoscere, declaramus, dicimus et pronunciamus racione alicuius nostre dite, pronunciacionis uel ordinacionis, iam super presenti negocio per nos facte uel pro aliquo, quod usque ad presentem / diem dictum factum uel fieri obmisum fuerint inter partes in penam in compromisso appositam neutram partium incidisse, et ipsam nostram dictam ordinacionem et pronunciacionem. Ita intelligimus et interpretamur quod neutra partium usque ad presentem diem in penam inciderit supradictam; volentes, mandantes et ordinantes /[36] sub pena in compromisso apposito quod propter aliquod quod ab aliqua partium super presenti negocio, dita uel pronunciacione, super eo facta possit dici factum, dictum uel fieri obmissum usque ad diem presentem nulla unquam ab aliqua partium contra quo ad ipsam penam peticio, questio uel demanda. /

(*Calderó*) Et predicta omnia dicimus et pronunciamus sub pena in compromisso apposita et ea sub dicta pena volumus obseruari. Retinentes nobis quod si super dictis hodie per nos seu pronunciatis nobis detur aliquid mutandum, addendum, detrahendum, interpretandum uel corrigendum, quod ea possimus per nos etiam sine requisicione / partium mutare, addere, detrahere, interpretari uel corrigere et in totum etiam collere, si nobis uideretur, postea faciendum totiens, quociens hoc nobis uisum fuerit expedire.

(*Calderó*) Retinemus etiam nobis quod super regressum ad dictum nobilem Guillermun per dictam dominam faciendo et quod secum debeat commorari, et etiam /[39] super securitate per ipsum nobilem ipsi domine facienda et super aliis de quibus nobis pronunciandum modo aliquo uideretur, possimus pronunciare quanto et quotiens nobis fuerit expeditum illud seruari faciendo sub pena in compromisso apposita a partibus supradictis.

FUNDACIÓ NOGUERA

Lata sentencia seu pronunciacione supradicta in castro ciuitatis Ilerde, die iouis, intitulata quartodecimo kalendas octobre anno Domini millesimo trecentessimo vicessimo.

Presentibus venerabilibus et discretis Raymundo de Auinione, preposito Terrachone; magistro Boneti, doctore utriusque iuris; Blasio Ferrandis, canonico tholetano; Gisberto Folchra, sacrista in ecclesia gerundense; magistro Petro Gaueti, fisico; Poncio de Ripellis, canonico ilerdense; et Hugueto Rogerii de Payllis de domo dicti domini Archiepiscopi; et Guillermo Molinerii, iurisperito Ilerde: Testibus ad hec specialiter uocatis atque rogatis.

Et in continenti Petrus Raymundi de Macerono et Petrus Claverii, procuratores predicti, laudauerunt, aprobauerunt et emologauerunt sententiam seu pronunciacionem predictam, presentibus testibus supradictis.

Nos Iohannes, miseratione diuina toletanus Archiepiscopus primas Yspaniarum et regni Castelle cancellarius, arbiter et arbitrator predictus, hanc sententiam tulimus en in eadem manu nostra subscribimus.

Sig(*signe*)num mei Iacobi de Gauassa, notarii publici Ilerde, et auctoritate illustrissimi domini regis Aragonum [...] seu pronunciacione de mandato dicti domini Archiepiscopi scripsi et publicauit et eiusdem /interfuit/ et [...] in XVIII linea ubi scriptum est: per nobilem supradictum; et [...].

FUNDACIÓ NOGUERA

FUNDACIÓ
NOGUERA

JAUME II, REI D'ARAGÓ
SETÈ SENYOR DE LA BARONIA
ANYS 1321-1324

35

1321, juny, 10. Barcelona

Jaume II, rei d'Aragó, concedeix i confirma a Berenguer Carbó el feu sobre el lloc i la torre de Banyoles en el terme de Tivissa, el qual havia rebut sense confirmació reial.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 15, doc. 678. Carta partida per ABC.

El lloc de Banyoles es descriu amb terres, conreades i ermes, amb una torre i amb cases i deveses.

Jaume II afirma que el difunt Guillem d'Entença tenia l'esmentat lloc com a feu del rei d'Aragó i comte de Barcelona. Per això, Jaume II, com a rei, podia treure aquest feu a Berenguer Carbó, fill i hereu del difunt Pere Carbó, els quals posseïen aquest feu per donació de Guillem d'Entença, però sense la preceptiva confirmació reial.

Jaume II, emprant més la gràcia i la benignitat que no el rigor i la justícia, salva la irregularitat de Guillem d'Entença i concedeix en feu a Berenguer Carbó el lloc de Banyoles.

D'altra banda, Berenguer Carbó fa homenatge i jurament feudal al rei Jaume II, per a donar-li la potestat en temps de pau i de guerra a l'esmentat lloc de Banyoles.

Nouerint uniuersi quod nos Iacobus, Dei gratia, Rex Aragonum, Valencie, Sardinie et Corsice ac Comes Barchinone. Attendentes quod ratione donationis inter uiuos sub certis condicionibus et modis et confirmationis /[1] factarum per Nobilem Guillermum de Entença, quondam, Petro Carboni, ciui Dertusse, quondam et suis perpetuo de loco de Balneolis cum terris cultis et heremis et cum turri, domibus / et deffesiis, qui ibi dictus quondam nobilis habebat et habere debebat cum omnibus etiam aliis terminis sicut in instrumento populatorum dicti loci latius continetur; /[3] qui quidem

locus predictus est in termino castri de Tiuiça, quod pro nobis per dictum nobilem tenebatur in feudum, possemus licite dictum locum nobilem tenebatur in feudum, possemus licite dictum locum cum aliis omnibus supradictis auferre vobis Berengario Carbonis, filio / et heredi dicti Petri Carbonis, quondam, pro eo que dictus quondam nobilis Guillermus de Entença non saluauit seu retinuit nobis in carta donacionis et confirmationis predictarum dicto quondam / patri vestro factarum de loco predicto ius feudale nobis pertinens in dicto loco nec etiam dictus Petrus dum uixit siue vos, qui nunc tenetis ipsum locum, recognovistis eumdem pro nobis tenere /[6] in feudum.

Set nos volentes in vobis gratia et benignitate pocius quam rigore iusticie fungi in hac parte, tenore presentis carte nostre locum predictum de Banyoles cum terris / et pertinenciis suis et cum illis formis, condicionibus et retencionibus et aliis omnibus supradictis contentis in instrumento donationis predicte, facte dicto quodam patri uestro per nobilem quondam Guillermum de / Entença supradictum, [ex certa scientia] de nouo concedimus et damus et infeudamus vobis et vestris perpetuo ac de feudo ipso uos de presenti auctoritate carte nostre inuestimus /[9].

Subsquens [ego Berengarius Carbonis] cognoscens gratiam michi factam per vos illustrissimum dominum Iacobum, Dei gratia, regem Aragonum predictum, graciam / supradictam et inuestituram [...] vobis homagium facio ore et manibus comendatum et fidelitatis sacramentum. Et proinde promito per me et / omnes successores [...] domino et de loco et aliis supradictis dare vobis [potestatem] iratus et pacatus iuxta usaticos Barchinone et /[12] et Consuetudines Catalonie [...] Rex predictus presentem cartam nostram per alfhabettum diuisam fieri et sigillo maiestatis nostre appendicio iussimus / communiri.

Datum Barchinone /[15] quarto idus iunii anno Domini M CCC vigessimo primo.

Sig(*signe*)num Iacobi, Dei gratia, Regis Aragonum, Valentie, Sardinie et Corsice ac Comitis Barchinone. Sig(*signe*)num (Berengariis Carbonis predicti), qui hec laudo et firmo.

Presentibus testibus [...] episcopo Valentino et cancellario, Guillermo de Iafer, vicencancellario ac legum doctor, Laurentio Çima, iudice Curie domini regis.

Sig(*signe*)num /Petri Lupperti/ domini regis scriptoris, qui mandato eiusdem hec scribi feci loco et anno predicto.

36

1324, maig, 6

Jaume II, comte de Barcelona i rei d'Aragó, concedeix al seu fill, l'infant Ramon Berenguer, l'erecció i el títol del comtat de les Muntanyes de Prades.

A. ADM. Secció de Prades. Lligall 1, doc. 1.

La transcripció paleogràfica d'aquest document ens ha estat amablement cedida per Pilar Lázaro de la Escosura, qui la recull a la seva tesi doctoral intitulada «Documentación del condado de Prades en el Archivo Ducal de Medinacelli, de Sevilla», Sevilla, 1972.

Jaume II exposa que, durant la seva vida, desitja disposar i dotar d'una manera saludable els seus estimats fills, per tal que ells visquin feliços i es mostrin mutu amor.

En aquest privilegi vol ampliar el seu amor paternal vers l'infant Ramon Berenguer i elevar-lo a la dignitat comtal. Per tal causa, li lliura totes les muntanyes anomenades de Prades, situades a Catalunya, amb la vila de Prades, el castell i la vila de Siurana i d'altres viles i castells d'aquelles muntanyes, tal qual havien format part de la corona.

A més, li dona els castells i les viles d'Altafalla, Falset, Tivissa i Móra, tal qual havien estat lliurades pel difunt Guillem d'Entença.

Jaume II li cedeix el domini directe i alodial, amb els drets de potestat i serveis, dels castells i llocs de Marçà i Pratdip, que també van pertànyer a G. d'Entença.

Amb tota l'autoritat reial, institueix que el territori de les Muntanyes de Prades es denomini «comtat de les Muntanyes de Prades». Els altres llocs que van ésser de G. d'Entença hauran d'annexionar-se indivisiblement a les muntanyes de Prades. Tant l'infant Ramon Berenguer com els seus fills i descendents s'anomenaran comtes de les Muntanyes de Prades.

El rei dicta les següents condicions:

1) El comtat serà «feu honorat», sense cap prestació de serveis, només amb l'obligació de fer homenatge feudal al rei.

2) En temps de pau i guerra existirà l'obligació dels comtes de donar al rei la potestat del castell de Siurana i tots els altres castells de les muntanyes.

3) Els castells d'Altafalla, Falset, Tivissa i Móra, i el domini directe de Marçà i Pratdip, seran pertinences inseparables del comtat. En cas de separació, passarien a feu del rei d'Aragó i comte de Barcelona, exceptuant el castell de Móra, que seria domini alodial.

4) Els comtes de les Muntanyes de Prades resten obligats a assistir a les Corts Generals de Catalunya i a complir les obligacions d'aquells que posseeixen un feu honorat.

5) No es podria batre moneda pròpia en el nou comtat, on s'usarien les monedes d'ús general del regne d'Aragó i de Catalunya.

6) En cas que els comtes de les Muntanyes de Prades morin sense fills, nets o descendència masculina i legítima, el comtat revertirà una altra vegada al comte de Barcelona i rei d'Aragó.

7) Donat cas que els comtes de Prades solament deixin descendència femenina, filles o netes, el rei i els seus successors es comprometen a dotar-les i casar-les en digne matrimoni, segons el seu grau de noblesa.

In nomine Domini nostri Jhesu Christi amen. Ad noticiam presentium et memoriam futurorum, Nos Iacobus, Dei gratia rex Aragonum, Valentie, Sardinie, Corsice ac comes Barchinone, desiderantes, dum ab alto nobis vita conceditur, sic inter filios karissimos nostros ab Universorum Domino nobis datos disponere salubriter / ut nostra provisione quilibet eorum contenti sibi ad inventionem, prout debuerint, fraternam exibeant karitatem.

Idcirco affectantes vos inclitum karissimum filium nostrum, infantem Raymundum Berengarii, paterno et regio favore prosequi, et ad comitalem dignitatem honorabiliter attollere, insignire ac etiam sublimare, per nos /[3] et nostros presentes et futuros, gratis et ex certa scientia ac spontanea voluntate, damus et concedimus et ex causa donationis et concessionis tradimus, pro hereditate titulo pure, perfecte et irrevocabilis donationis inter vivos, vobis dicto infanti Raymundo Berengarii, presenti et recipienti, a nobis iam emancipato vestrisque legitimis in-/ frascriptis successoribus in perpetuum, totas montaneas nostras vocatas de Prades, in Cathalonia situatas, cum villa de Prades et castro ac villa de Ciurana et aliis castris, villis et locis ipsorum montanearum de Prades, plenarie et complete, cum omnibus iuribus, terminis et pertinenciis earum, prout melius et plenius anteccessores nostri et nos / eas habuerint et habemus, ubicumque ratione ipsarum, tam ea que ad manus nostras tenemus, et que habemus et habere debemus, infra montaneas ipsas et alibi ratione ipsarum, ut predicitur, quam alia que pro nobis ad feudum vel alio quoquomodo milites et alii quicumque homines ibi tenent vel tenere debent pro nobis ad feudum vel aliter /[6], in quantum videlicet ad nos vel iura nostra ratione dictarum montanearum possunt vel debeant pertinere.

Damus etiam et concedimus, et ex causa donationis et concessionis tradimus, per nos et nostros presentes et futuros, gratis et ex certa scientia ac spontanea voluntate, pro hereditate titulo pure, perfecte et irrevocabilis donationis inter / vivos, vobis dicto infanti Raimundo Berengarii presenti et recipienti vestrisque predictis legitimis successoribus in perpetuum, castra et villas de Altafalla, de Falceto, de Tiviça et de Mora, prout ad nos spectant et spectare debent, ex donatione inde nobis facta per nobilem Guillermum de Entença, quondam, prout in instrumento publico ex ipsa dona- / tione confecto plenius et seriosius continetur.

Item simili modo, damus et concedimus vobis et vestris, directum dominium et ius alodiarium nostrum cum potestate seu

FUNDACIÓ NOGUERA

potestatibus atque servitio, que habemus et habere debemus qualicumque modo in castris et locis de Marçano et de Pratdip, que fuerunt dicti Guillermi de Entença quondam; sic tamen quod si /[9] dictum directum dominium et ius alodiarium ac potestates et servitium dictorum castrorum et locorum de Marçano et de Pratdip evincerentur a vobis nos vel nostri pro ipsis vobis aut vestris de evinctione minime teneamur.

Premissa igitur omnia et singula, damus et concedimus vobis dicto infanti Raymundo Berengarii et vestris / cum baronibus, militibus, feudatariis sive castlanis, feudi et cum omnibus hominibus et feminis, cuiuscumque conditionis et legis existant ibi habitantibus et habitaturis et cum omnibus dominicaturis, mansis, honoribus et possessionibus quibuscumque, et cum terris omnibus, heremis et populatis, et cum montibus et planis, garrigis, cumbis si- / ve vallibus et cum fluviis, riuis siue fontibus, furnis, molendinis, adempriuis, tallis et collectis, subsidiis et questiis ac monetatico et cum iusticiis, caloniis, districtibus, placitis, firmamentis et stacamentis, cum bannis et faticis, et cum mero imperio atque mixto et alia iurisdictione quacumque et cum omnibus dominiis seu /[12] dominationibus, potestatibus et iurisdictionibus quibuscumque et cum lezdis, passagiis, carnalagiis, et mensuraticis, pensis, hostibus, exercitibus et cavalcatis et redemptionibus eorum, et cum pace et guerra et cum omnibus redditibus, exitibus, fructibus, proventibus, obventionibus, mineriis, inventionibus sive trobis cum decimis, quartis / et terciis, et cum omnibus terminis, iuribus et pertinenciis predictarum montanearum et aliorum castrorum et locorum prefatorum et cum omnibus aliis et singulis, que nos ibi habemus vel habere debemus aut possumus quibuscumque modis, iuribus, rationibus uel causis, omnia et singula habe- / mus et habere possumus et debemus.

Volentes, statuentes et etiam ordinantes ex regia auctoritate nostra et ex nostre regalis plenitudine potestatis quod de cetero dicte montanee de Prades cum premissis iuribus, terminis et pertinenciis suis sint et nominentur comittatus, qui vocetur comitatus montanearum de Prades; et alia castra et loca pre- /[15] dicta que fuerunt dicti Guillermi de Entença, quondam, cum omnibus terminis et pertinenciis suis una cum dicto directo dominio et iure alodiario ac potestate seu potestatibus atque servicio dictorum castrorum de Marçano et de Pratdip, sint semper annexa, coniuncta et indivisibilia cum dictis montaneis de Prades et censeantur et habeantur / de pertinenciis et terminis ipsarum montanearum

et comittatus earundem nec unquam possint separari ab illis. Et uos memoratus infans Raymundus Berengarii et vestri, intitulemini perpetuo ac nominemini comites montanearum de Prades, et sitis dignitate et honoribus comitalibus plenarie insigniti.

Predictas autem montaneas / de Prades seu comitatum ipsarum cum omnibus et singulis terminis et iuribus supra expressis, damus atque concedimus vobis, dicto infanti, sub hiis condicione, retentione, modo et forma:

Que dictas montaneas et comitatum, vos et vestri teneatis in feudum honoratum absque aliquo servitio, secundum vsaticos Barchinone et consuetudines Catha- /[18] lonie, in perpetuum pro nobis et herede nostro universali et successoribus eius, et teneamini vos et vestri pro ipsis prestare et facere homagium ut pro feudo.

Teneamini etiam vos et vestri, irati et paccati, dare potestatem et potestates nobis et nostris de castro de Ciurana et villa de Prades et de omnibus aliis et singulis castris et fortaliciis ac locis ipsarum / montanearum, secundum predictos vsaticos Barchinone et consuetudines Cathalonie, quandocumque et quocienscumque eam vel eas, nos vel nostri duxerimus requirendas.

Verum tamen predicta castra et loca de Altafalla, de Falçeto, de Tiviça et de Mora et directum dominium et alia quod et que vobis concedimus / in dictis castris et locis de Marçano et de Pratdip habeas vos et vestri per alodium liberum atque franchum, licet ordinauerimus et uelimus ea esse de pertinenciis et terminis dicti comittatus, ut superius continetur, ita videlicet quod unquam, ut prediximus, separarentur vel dividantur a dicto comitatu montanearum de Prades. Quod si per uos aut vestros contra /[21] fieret, in eo casu, prenominata castra et loca de Altafalla, de Falçetto et de Tiviça, que fuerunt dicti nobilis Guillermi cum directo dominio, iure alodiario, potestatibus atque seruitio dictorum castrorum de Marçano et de Pratdip, que vobis damus et concedimus per alodium, ut est dictum, efficerentur ex tunc feudum honoratum et teneantur pro nobis et / nostris per uos et uestris sub condicionibus et retentionibus, modis et formis, sub quibus uobis damus et concedimus comitatum montanearum de Prades predictum et pro illis in eo casu facere teneremini uos et uestri homagium et potestates inde dare et alia facere tenebimini uos et uestri. / Et in hoc casu intelligimus et declaramus quod dictum castrum et locum de Mora cum omnibus terminis iuribus et pertinenciis suis / sit et remaneat alodium uestri et uestrorum.

Teneamini etiam uos et uestri, pro hiis que uobis damus, venire ad Curias Generales Cathalonie et interesse meis quando et quotiens per nos et successores nostros /[24] mandatum vel requisitionem receperitis super eo et alia etiam facere et complere, que alii tenentes pro nobis in Cathalonia feuda honorata facere tenentur et debent.

Ceterum inhibemus, statuimus et ordinamus per uos et uestros perpetuo tenendum et inuiolabiliter obseruandum, ut in dicto comitatu, vel ratione aut causa ipsius seu in pres- / criptis aliis que vobis concedimus et donamus, nunquam cudatis uel cudere possitis aut cudi facere monetam aliquam uel monetas sed semper utamini monetis generaliter curribilibus in dictis comitatu et locis.

Retinemus etiam nobis et nostris et sub hiis conditione modo et forma, donationem et concessionem facimus su- / pradictam, quod si uos uel filius seu filii aut nepotes uestri seu alii quicumque descendentes a uobis, masculini sexus de matrimonio legitimo procreati, decederetis, quod absit, quandocumque absque filio uel filiis, ut predicitur, legitimis masculini sexi, comittatus predictus cum omnibus aliis et singulis supradictis ad nos seu ad heredem nostrum et nostrorum /[27], qui pro tempore fuerit qui erit Rex Aragonum et comes Barchinone, libere et absque contradictione et impedimento quolibet integraliter deuoluantur ac etiam reuertantur, saluis tamen obligationibus, si quas ibi feceritis uos uel uestri, uxo- / ribus ipsis in dictis comitatu, castris et locis, salua esse uolumus et illesa.

Si uero uos et aut descendentes a uobis legitimi masculi sexus sic decendentes, reliqueritis filiam uel filias, neptem uel neptes, nos uel heres noster universalis et sui teneamur et teneantur eas decenter iuxta nobilitatem earum matrimonio collocare; quo casu similiter comi- / tatus predictus cum aliis omnibus et singulis castris, locis et aliis predictis ad nos seu ad heredem nostrum et nostrorum predictum, libere et absque contradictione et impedimento quolibet integraliter deuoluantur ac etiam reuertantur; saluo etiam quod uos et uestri sic decedentes, possitis ordinare pro anima uestra et uestris uoluntatibus faciendis usque ad quantitatem mille marcharum ar- /[30] genti, quas nos uel heres universalis noster et sui antequam dictum comitatum et alia castra et loca seu alia predicta recuperemus ex soluere teneamur et teneantur.

Igitur saluis et retentis nobis et nostris, que superius continentur, damus et cedimus uobis et uestris omnia iura nostra in

premissis et singulis eorumdem, ac uoces et acciones nobis pertinentes et pertinere / debentes et contra quascumque personas et res ratione eorum quibus possitis uti, agere et experiri in iudicio et extra, que admodum nos possemus ante huiusmodi donationem, constituentes uos et uestros in hiis omnibus et singulis dominos et procuratores, ut in rem uestram propriam, sub formis et modis superius expressatis.

Inducentes uos de presente / in corporalem possesionem omnium et singulorum predictorum, que uobis damus ad habendum, tenendum, possidendum et perpetuo a uobis de facto tradi faciemus, et interim constituimus nos ea omnia et singula pro uobis et uestro nomine possidere.

Hanc igitur donationem et concessionem nostram facimus vobis, dicto /[33] Infanti Raymundo Berengarii et uestris perpetuo sub forma predicta, sicut melius et plenius ac sanius dici et intelligi potest, ad uestrum et uestrorum saluamentum et bonum intellectum.

Mandamus presens instrumentum et priuilegium nostrum uicem etiam epistole gerens, prelatis, baronibus, militibus feudatariis, castlanis et universis allis et singulis hominibus cuiuscumque legis et con- / dicionis existant infradictum comitatum seu alia loca predicta, constitutis presentibus et futuris, quod uos memoratum infantem Raymundum Berengarii et uestros habeant pro dominis dictorum comitatus et locorum et suis uobisque et uestris illi qui deberint, prestent et faciant homagium et fidelitatem, prout siue pro feudis siue pro aliis teneantur et uobis pareant et attendant / ut comiti ac domino dictorum comitatus castrorum et locorum et aliorum predictorum et singulorum; saluis tamen nobis et nostris retentionibbus supradictis. Nos enim ipsos et eorum quemlibet ab omni homagio et obligatione quibus nobis teneatur, absoluimus et propterea penitus liberamus, mandamus etiam universis officialibus et subditis nostris presentibus et futuris quod hanc donationem et concessionem nostram /[36] teneant inuiolabiliter et obseruent et non contraueniant nec aliquam contravenire permitant.

Ad hoc Nos Infans Raymundus Berengarii predictus, confitentes sub uirtute iuramenti, inferius per nos prestiti, nos excessisse etatem quatuordecim annorum et ultra, recipientes cum reuerentia et filiale subiectione a uobis, excellentissimo principe et domino domino Iacobo, Dei gratia / rege Aragonum supradicto, domino et patre nostro karissimo a uobis iam emancipatus, gratiam, donatio-

nem et concessionem predictam sub modis, formis, condicionibus et retentionibus suprascriptis ac eisdem omnibus et singulis prout superius, largius et clarius continentur, consentientes expresse, conuenimus et promittimus per nos et nostros uobis, dicto domino regi presenti et recipienti / et uestris, modos, formas, conditiones et retentiones prescriptas, tam in prestando homagio quam in dandis potestate et potestatibus predictorum ac aliis omnibus singulis supra expressis, attendere et complere ac perpetuo per nos et nostros inuiolabiliter obseruare. Et hec omnia et singula, iuramus per Deum et eius Sancta quatuor Euangelia, manibus nostris corporaliter tacta /[39], attendere et complere et in aliquo numquam contrauenire. Et etiam pro predictis et singulis facimus uobis de presenti homagium, ore et manibus commendatum, iuxta usaticos Barchinone et consuetudines Cathalonie.

Ad huius autem rei memoriam et perpetuam firmitatem, facte sunt inde duo consimili instrumenta, alterum habendum et tenendum per dictum dominum / Regem et alterum per dictum dominum infantem Raymundum Berengarii, sigillata bulla plumbea dicti domini regis et sigillo dicti domini infantis Raymundi Berengarii supradicti.

Quod est actum in ciuitate Barchinone in ecclesia sedis eiusdem pridie nonas Madii anno Domini millessimo trecentesimo uicesimo quarto.

Prouisa.

Sig(*signe*)num Iacobi, Dei gratia, regis Aragonum, Valentie, Sardinie et Corsice ac comitis Barchinone predicti, qui premisse concedimus et firmamus.

Sig(*signe*)num infantis Raymundi Berengarii predicti qui premisse laudamus, concedimus, firmamus et iuramus.

(*1a columna*)

Testes huius rei sunt qui presentes fuerunt: Reuerendus Johannes archiepiscopus toletanus, filius dicti domini regis. Uenerabilis frater Iacobus de ordine Beate Marie de Muntesia, ipsius domini filius. Pontius, Barchinone episcopus. Frater Raymundus de Impuriis, prior ordinis hospitalensi in Cathalonie.

(*2a columna*)

Frater Sancius de Aragone, commendator Mirauet, Frater Pontius, abbas monasterii Populeti, Nobilis Petrus Cornelli, Othonus de Monte Catheno, Raymundus de Cardona, dominus de Torano.

NOGUERA

(*3a columna*)

Guilelmonus de Cardona, Gueraldonus de Angularia. Et milites: Raymundus de Melerano, Berengarius de Sancto Vincentio, Bernardus de Fonollario,

(*4a columna*)

Guillermus de Sancta Columba, Petrus Calderoni, Petrus de Monte Tornesio, Athonus de Azlor, Ferrarius de Villa Francha,

…(*5a columna*)

Pontius de Occulomolendinorum, Petrus Marci, thesaurarius, Bernardus de Auersone, notarius dicti domini regis, Ferrarius de Lilleto, baiulus Cathalonie generalis. Et cives: Franciscus Marchesii,

…(*6a columna*)

Romeus Durfortis, Petrus de Sanahugia, Thomas de Sancto Clemente, Arnaldus Bernardi, Raymundus Fiuelleri.

Sig(*signe*)num mei Guillermi Augustini, scriptoris predicti domini regis, et publici etiam notarii per totam terram et dominationem suam, auctoritate eiusdem, qui predictis interfui et de mandato ipsius domini regis hos scribi feci et clausi loco die et anno prefixis.

37

1325, gener, 14. València

Privilegi de Jaume II a l'infant Ramon Berenguer, comte de Prades. Li concedeix la facultat de llegar als seus descendents femenins els castells d'Altafalla, Falset, Tivissa, Móra, Marçà i Pratdip.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 1, doc. 27. Carta partida per ABC.

El rei Jaume havia donat a l'infant Ramon Berenguer les Muntanyes de Prades, situades a Catalunya, i també, en alou, els castells i les viles d'Altafalla, Falset, Tivissa i Móra; així mateix, el dret alodial, les potestats i els serveis dels castells i llocs de Marçà i Pratdip. El rei havia volgut formar amb tots els llocs un conjunt vinculat i indivisible, denominat «comtat de les Muntanyes de Prades». Si per cas se separaven d'aquest comtat, els castells i llocs d'Altafalla, Falset, Tivissa, Marçà i Pratdip formarien des de llavors un «feu honorat» del rei d'Aragó i comte de Barcelona.

També estava establert en el privilegi reial de fundació del comtat que, en cas que el comte de les Muntanyes de Prades morís sense descendència legítima i masculina, i solament deixava filles o netes, el rei i els seus descendents s'obligaven a casar-les decentment, en matrimoni conforme a la seva noblesa; i, al mateix temps, tots els llocs i castells tornaven i revertien una altra vegada a la corona reial. No obstant això, l'infant Ramon Berenguer, primer comte de Prades, havia suplicat al rei que

aquest, al mateix temps que s'alliberava de l'obligació de casar les filles i netes dels comtes de Prades, li concedís poder llegar en testament els castells i llocs d'Altafalla, Falset, Tivissa i Móra, d'una banda, i els de Marçà i Pratdip, de l'altra, a les filles i netes, sempre que no hi haguessin descendents masculins.

El rei concedeix, en aquest privilegi, llicència per a llegar els castells de la baronia d'Entença a les filles i netes, a falta de descendència masculina. Malgrat tot, la resta del comtat de les Muntanyes de Prades passaria a la corona reial.

Nouerint uniuersi quod nos Iacobus, Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Sardinie et Corsice, ac comes Barchinone. Attendentes uos cum priuilegio nostro plumbee bulle nostre munimine roborato, acto in ciuitate Barchinone pridie nonas madii anno subscripto dedisse pro hereditate in feudum honoratum sub certis condicionibus, reten- / cionibus, modis et formis vobis inclito infanti Raimundo Berengarii, karissimo filio nostro, comiti Montanearum de Prades, et vestris legitimis successoribus in ipso priuilegio descriptis, in perpetuum totas montaneas predictas, vocatas de Prades, in Cathalonia situatas, cum suis iuribus et pertinenciis uniuersis; et dedisse etiam / in eodem priuilegio vobis et vestris predictis successoribus pro alodio castra ac villas de Altafalla, de Falçet, de Tiuiça et de Mora, prout ipsa castra et ville ad nos spectabant ex donacione inde nobis facta per nobilem quondam Guillermum Dentença, necnon ius alodiarium nostrum cum potestate seu potestatibus atque /[3] seruicio, que habebamus et habere debebamus qualicumque modo in castris et locis de Marçano et de Pratdip, que fuerunt dicti Guillermi, quondam.

Voluimusque et ordinamus quod decetero dicte Montanee de Prades cum premissis iuribus et pertinenciis suis sint et nominentur comitatus Montanearum de Prades, / et alia loca et castra predicta que fuerunt dicti Guillermi de Entença, quondam, cum omnibus terminis et pertinenciis suis, una cum dicto directo dominio et iure alodiario ac potestate seu postestatibus atque seruicio dictorum castrorum de Marçano et de Pratdip essent semper annexa, coniuncta et indiuisibilia / cum dictis Montaneis de Prades et censserentur et haberentur de pertinenciis et terminis ipsarum montanearum et comitatus earumdem nec unquam possent separarari a dicto comitatu Montanearum de Prades.

Et si per vos aut vestros contra fieret, in eo casu, prenominata castra et loca de Altafalla, de Falceto et de Tiuiça, cum di-/[6] recto dominio, iure alodiario, potestate seu potestatibus atque seruicio dictorum castrorum de Marçano et de Pratdip, que vobis dedimus et concessimus per alodium, ut est dictum, efficerentur extunc feudum honoratum et tenerentur pro nobis et nostris per

vos et vestros sub condicionibus et aliis predictis sub quibus / vobis dedimus et concessimus comitatum Montanearum de Prades predictum, castro et loco predicto de Mora alodio remanente.

Et inter alia continetur expresse in nostro priuilegio supradicto quod, si vos uel filius seu filii aut nepotes vestri seu alii quicumque descendentes a vobis, legitimi, masculini sexus, decedentes / absque filio vel filiis masculis ex legitimo matrimonio collocari: quo casu comitatus predictus cum aliis omnibus et singulis castris locis et /[9] aliis predictis ad nos seu ad heredem nostrum et nostrorum predictum libere et absque contradictione et impedimento quolibet integraliter deuoluantur ac etiam reuertantur prout hec et alia in dicto priuilegio plenius et seriosius continentur.

Et nunc uos memoratus Infans Raymundus Berengarii supplicaueritis nobis ut, sublata / dicta condicione et obligatione nostra continente de filia uel filiabus, nepte uel neptibus maritandis, dignaremus vobis concedere quod de dictis castris et locis de Altafalla, de Falçeto, de Tiuiça et de Mora et de aliis predictis que uobis concessimus in dictis castris et locis de Marçano et de Prat Dip possetis vos / et vestri, in casu predicto filie uel filiarum aut neptis uel neptium solummodo superstitum, disponere et etiam ordinare et ipsa ei uel eis dimittere et legare prout vestri et vestrorum placuerit voluntati.

Idcirco vestris supplicationibus inclinati volentes vos paterno et regio favoribus prosequi per nos et nostros, gratis /[12] et ex certa scientia volumus ac vobis et vestris predictis concedimus, statuimus et ordinamus quod si casus evenerit quod uos uel dicti filius seu filii aut nepotes vestri seu alii quicumque descendentes a vobis masculini sexus de matrimonio legitimi procreati decederitis, quod absit, absque filio uel filiis, ut predicitur, legitimis masculini sexus et / et neligeritis filiam uel filias, neptam uel neptis, uel alias legitimas descendentes de legitimo matrimonio procreatis, possitis et liceat vobis et vestris dare disponere, dimittere et legare uni, si unica tum remanserit, totum honorem predictum: videlicet castra et loca de Altafalla, de Falçeto, de Tiuiça et de Mora, et alia supradicta, / que vobis dedimus et concessimus in dictis castris de Marçano et de Prat Dip, non obstante quod ea adiunxerimus et etiam uoluerimus esse de pertinenciis comitatus predicti Montanearum de Prades et eidem comitatui totaliter esse unica.

Si autem duas uel plures filias uel neptes uel alias legitimas descen- /[15] dentes ex matrimonio legitimo procreatas, deficienti-

bus masculo uel masculis, reliqueritis concedimus pariter vobis et vestris predictis, quod castra et alia predicta, scilicet, Altafalla, Falceto, Tiuiça et Mora et alia vobis data in castris predictis de Marçano et de Pratdip possitis dare, disponere, dimitere et legare illi ex dic- / tis filiabus, neptibus uel aliis legitimis descendentibus de qua vestri et vestrorum magis placuerit voluntati et duxeritis ordinandum.

Sic quod nec nos nec nostri teneamur ad maritandam dictam filiam unicam, neptem seu aliam descendentem, si [unica fuerit] / vel illam ex pluribus quam sub dicta forma honor peruenerit in supra / -dictis set dictis castris, locis et iuribus sit contenta. Aliam uero uel alias, filiam uel filias, neptem uel neptes aut alias predictas descendentes teneamur nos uel nostri decenter iuxta nobilitatem eius uel earum matrimonio collocare.

Declarantes tamen et statuentes ac sub hiis modo, forma et conditione premissa concedentes /[18] quod utroque casuum predictorum castra predicta de Altafalla de Falçeto de Tiuiça et de Mora, cum hiis que vobis dedimus in castris predictis de Marçano et de Prat Dip, licet etiam predictum castrum de Mora, vobis et vestris predictis in quolibet casu pro alodio dedissemus, sint et reuertuntur ad feudum honoratum absque aliquo seruicio. / Sic quod unica, si unica fuerit, uel alia ex pluribus filiabus, neptibus seu aliis descendentibus supradictis, que vobis uel uestris in predictis succedet et deinde successores eius quicumque siue masculini siue feminini sexus teneant et teneret debeant perpetuo nobis et heredi nostro uniuersali, qui rex fuerit Aragonum et Comes / Barchinone, et successoribus eius in feudum honoratum absque aliquo seruicio, secundum usaticos Barchinone et consuetudines Cathalonie, predicta castra et loca de Altafalla, de Falçeto, de Tiuiça et de Mora et alia que vobis dedimus, ut predicitur, in predictis castris et locis de Marçano et de Pratdip. Et teneant pro ipsis feu- /[21] dalibus prestare et facere homagium nobis et nostris ac dare irati et paccati inde nobis et nostris potestatem et potestates de castris et locis ipsis feudalibus ac fortaliciis et terminis ipsorum, secundum usaticos et consuetudines supradictas, quacucumque et quotienscum que, eam uel eas, nos uel mei, duxerimus requirendas. /

In casibus uero predictis et utroque eorum Comitatus predictus Montanearum de Prades in continenti libere et absque contradictione et impedimento quolibet ad nos et reliqueritis filiam uel filias, neptem uel neptes, uel alias legitimas descendentes de

legitimo matrimonio procreatis, possitis et liceat vobis et vestris dare disponere, dimittere et legare uni, si unica tum remanserit, totum honorem predictum:

Videlicet castra et loca de Altafalla, de Falçeto, de Tiuiça et de Mora, et alia supradicta, / que vobis dedimus et concessimus et dictum heredem nostrum et suos integraliter devoluatur ac etiam reuertatur nec propter maritandas dictas reliquas filias, neptes uel alias descendentes, restitucio et recu- / peratio dicti comitatus cum omnibus pertinenciis suis nobis uel heredi nostro et nostrorum predicto impediri ualeat uel diferri. Quinimmo in continenti Comitatum ipsum cum omnibus pertinentibus ad ipsum habere et recuperare possimus absque impedimento et contradictione quacumque. Saluis nobis et nostris ac vobis et vestris aliis in priuilegio dicte /[24] donationis prefati comitatus contentis, que remaneant in sui robori plenissima firmitate.

Ad hec nos, infans Raymundus Berengarii predictus, recipientes cum reuerentia et filiali subiectione a vobis serenissimo principe ac domino domino Iacobo. Dei gratia rege Aragone prelibato, domino et patre nostro karissimo, gratiam / et donationem predictam sub modis, formis et condicionibus supradictis ac eisdem omnibus et singulis, prout superius continetur, consentientes expresse, remittimus per nos et nostros ea omnia et singula tam super potestatibus dandis et restitutione comitatus suo casu quam aliis tenere et inuiolabiiter obseruare.

Et ea iura- / mus per Deum et eius Sancta Quatuor Euangelia manibus nostris corporaliter tacta attendere et complere et in aliquo nunquam contrauenire, et etiam proinde facimus de presenti uobis dicto domino regi genitori nostro karissimo homagium ore et manibus comendationem iuxta usaticos Barchinone et consuetudines Cathalonie.

Ad me- /[27] moriam autem predictorum et perpetum firmitatem facta sunt inde duo consimilia instrumenta, alterum habendum et tenendum per dictum dominum Regem et alterum dominum infantem Raymundun Berengarii, sigillata bulla plumbea dicti domini Regis et sigillo domini infantis Raymundis Berengarii supradicti.

Quod est actum / in ciuitate Valencie nonadecimo Kalendis febroarii anno Domini Millessimo trecentesimo vicesimo quarto. Subscripsit Guillermus.

Sig(*signe*)num Iacobi, Dei gratia regis Aragonum, Valencie, Sardinie et Corsice ac comitis Barchinone predicti, qui premissa concedimus et firmamus.

Sig(*signe*)num Infantis Raymundi Berengarii, comitis antedicti, qui premissa laudamus, concedimus, firmamus et iuramus.

Testes huius rei sunt qui presentes fuerunt: Ferrarius de Villafrancha, Philipus de Boyl, Petrus Calderoni, milites, consiliarii; Guillermus de Iaffero, legum doctor, vicecancellarius; Bernardus de Auersone, notarius, et Arnaldus Messegerii, camerarius dicti domini regis.

Sig(*signe*)num mei Guillermi Augustini, scriptoris predicti domini Regis et publici etiam notarii per totam terram et Dominacionem suam auctoritate eiusdem qui predictis interfui et hec scribi feci cum literis rasis et emendatis in linea octaua ubi dicitur: alia et; in decima linea ubi continetur: Et nunc uos et clausi loco die et anno prefixis.

FUNDACIÓ NOGUERA

FUNDACIÓ
NOGUERA

INFANT RAMON BERENGUER
VUITÈ SENYOR DE LA BARONIA
PRIMER COMTE DE PRADES
ANYS 1324-1342

38

1328, febrer, 20. Falset

L'infant Ramon Berenguer, comte de Prades, concedeix a Pere Rebull i als seus successors el privilegi de l'establiment de molins d'oli a la vila de Móra, a canvi del pagament d'un cens de sis gallines.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 18, doc. 893.

Pere Rebull havia rebut en emfiteusi el molí d'oli de Móra, propietat del comte de Prades. En aquesta concessió no constava el monopoli de la fabricació d'oli en aquest terme; per això l'infant Ramon Berenguer es compromet a no construir d'altres molins a l'esmentat terme, ni consentir frau o lesió en els drets del molí. Solament Pere Rebull tenia llicència senyorial per a construir un altre molí nou, sense cap més permís.

A més a més, les sis gallines de cens, que diferents persones lliuraven al comte per raó de les botigues que estaven situades al costat del molí, també són cedides a Pere Rebull, amb la condició que ell doni un altre cens de sis gallines sobre unes altres propietats.

Nos inffans Raimundus Berengarii, illustrissimi domini Iacobi bone memorie regis Aragonum filius, comes Montanearum de Prades. Attendentes qualiter dudum concessimus uobis Petro Reuuyll, habitatori de Mora, in emphiteosim, sub / certa annua penssione, factorium nostrum olei de Mora cum omnibus suis iuribus et pertinenciis, prout in instrumento inde confecto nostro sigillo appendicio comunito seriosius continetur. Et quare in instrumento ipso non extitit declaratum / siue etiam comprehensum quod nos siue aliqua alia persona non faceremus seu fieri faceremus aliud factorium in diminucionem predicti factorii, quod pro tempore posset in questionem et dubium suboriri.

Idcirco /[3] talibus ambiguitatibus obviare volentes, declarando et interpretando concessionem nostram cum et tunc concessionis tempore talis fuerit nostra intencio et propositum, ex certa scientia et consulte promitimus bona fide / uobis predicto Petro Reuull et successoribus uestris quod quamdiu predictum factorium penes uos aut successores uestros fuerit non faciemus aut fieri promittemus in villa nec in termino de Mora aliud facto- / rium olei nec prestabimus aut consetiemus quod ingenium aliquod aut fraus siue maxinacio fiat per aliquem in diminucionem siue lesionem ipsius factorii aut iurium suorum. Inmo volumus quod si ur- /[6] gente necesitate aliud factorium haberet ibi fieri quod uos et uestri possitis ipsum inibi facere et fieri siue construhi facere licentiam a nobis seu nostris minime requirendo.

Declaramus insuper ac etiam concedimus / uobis et uestris cum et hoc prime concessionis tempore esset in pactum expresse deductum quod ille sex galline censuales, quas diuerse persone nobis faciebant et tenebantur facere, ratione botigiarum, quas circumcirca / ipsum factorium habent et possident, sint et pertinent uobis et successoribus uestris cum laudimio et faticha et omni alio iure alodiario prout nobis competebat et competere debebant ante hiuiusmodi concessione.

Ita /[9] tamen quod uos habeatis et teneamini in compensationi dicti census gallinarum in equivalentibus propietatibus alias sex gallinas censuales assignare, dare et concedere nobis et successoribus nostris cum laudimio et / faticha et consimili alio iure alodiario prout nobis in dictis bottigiis ante huiusmodi concessionem competebat et competere poterat seu debebat ad arbitrium seu cognitionem procuratoris comitatus nostris predicti. / Mandantes per presentem cartam nostram procuratori nostro dicti comitatus aliisque officialibus nostris presentibus et futuris quod predictam concessionem nostram firmam habeant et obseruent et faciant perpetuo et inuiolabiliter /[12] obseruari. In cuius rei testimonium presentem cartam nostram uobis fieri iussimus nostro sigillo pendenti munita.

Datum in loco nostro de Falçeto decimo kalendis marcii anno Domini millesimo CCC vicesimo septimo.

Sig(*signe*)num Inffantis Raymundi Berengarii, comitis supradicti, qui predicta laudamus concedimus, et firmamus.

Testes sunt Raimundus de Turriçella, Petrus de Monte Tornesio et Arnaldus de Torrentibus, consiliarii dicti domini Infantis.

NOGUERA

Sig(*signe*)num Berengarii de Fonte, scriptoris dicti domini Infantis, qui de mandato ipsius predicto scribi fecit et clausit die et anno prefixis.

Registrata.

(*Al dors:*) *Acta de declaració feta sobre·l stabliment del molí de oli de la vila de Móra ab certs cens, modificacions et retencions.*

39

1332, setembre, 30. Tivissa

Guillem Barcelona i la seva esposa Elisenda, habitants de Tivissa, venen a Umbert de Fonollar, castellà de Tivissa, la vinya Coma d'en Cirera o de Vinlop, pel preu de mil cinc-cents sous de Barcelona.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 13, doc. 548.

La venda és d'una coma de terra erma i conreada amb vinya i arbres de diverses espècies, situada en el terme de Tivissa, en un lloc anomenat de dues maneres: Coma d'en Cirera i Coma de Vinlop.

Els termes de la coma eren: la serra de l'Abeyllar dels Xueps, una altra serra que afrontava amb l'honor de Pere Oliver, l'Alfalig de Vinlop i una propietat d'Umbert de Fonollar.

Nouerint uniuersi quod nos Guillermus Barçalona et Eliçendis, eius uxor, habitatores castri de Teuiça, uterque nostrum in solidum, per nos et omnes nostros, cum hoc presenti publico instrumento perpetuo valituro, vendimus, tradimus atque concedimus vobis venerabili Umberto de Fonollario, castlano dicti castri et vestris, cui vel quibus volueritis in perpetuum, quamdam cumbam terre heremam et laboratam cum vinea et arboribus diversorum generum que ibi sunt et erunt, francham et liberam, sitam in termino de Tiuiça, in loco vocato Coma den Cirera et aliter vocatur Coma de Vinlop. Prout afrontat predicta cumba et vinea cum terra herema et laborata ex una parte serra del Abeyllar dels Xueps et transit et vadit in aliam / serram in honore Petri Oliver, ex alia in Alfalicg de Vinlop et ex alia in vobis emptore.

Predictam inquam cumbam sub predictis afrontacionibus inclusam et terminatam / cum ingresibus et egresibus cunctisque dicto emptori et uestris precio mille quingentorum solidorum Barchinone terni, quos omnes a uobis numerando habuimus et recepimus inde ad nostram voluntatem bene nostri paccati sumus.

FUNDACIÓ NOGUERA

Et ideo renunciamus omni exceptioni predictorum mille quin- / gentorum solidorum Barchinone terni non habitorum nec receptorum et doli et infactum et beneficio diuidende actionis et Noue Constitutionis.

Et si forte dicta cumba et vinea cum omni- / bus suis pertinenciis valent nunc de cetero valebunt amplius precio predicto, parum vel plurimum quoquodmodo: totum illud quidquic et quantumcumque sit ex nostra mea libe- / ralitate titulo donationis inter vivos, damus, tradimus et concedimus uobis predicto emptori et uestris ad omnes uestras et uestrorum voluntates inde penitus et in perpetuum franche / et libere faciendas.

Renunciantes scienter illi iuri quod corrigit deceptionem ultra dimidia iusti precii et beneficio minoris precii. Mittentes vos emptorem predictum et vestros / de predicta cumba quam uobis superius vendimus in ius, dominium, tenendonem ac corporalem ppossesionem uel quasi. Eycientes inde nos et nostros de iure, posse, dominio, tene- / done ac corporali possesione et proprietate eiusdem cumbe et iurium ipsius. Et sic ab hac die in antea qua presens scribitur instrumentum vos dictus emptor et vuestri quos uolueritis / in perpetuum predictam cumban cum omnibus suis iuribus et pertinenciis, ut predictum est, habeatis, teneatis, possideatis et expletetis potenter et in pace. Ad vendendum, dandum impig- / norandum et alienandum et ad omnes uestri et uestrorum voluntates franche et libere perpetuo penitus faciendum, sine retentu et vinculo quos in predictis non facimus ullomodo:/

Et sicut melius, plenius et utilius dici, scribi uel intelligi potest salvamento vuestro ac comodo et uestrorum.

Nos vero venditores predicti et nostri faciemus uobis dicto emptori et uestris / predictam cumbam et vineam cum omnibus suis pertinencias habere, tenere ac pacifice possidere et expletare in pace, et faciemus inde uobis et uestris semper super predictis que uobis superius / vendimus bonam et legitimam garenciam et euictionem contra omnes personas ante causa, in causa, post causam et extra causa, in iure et extra ius ubique nostris propriis missionibus / et expensis et sine expensa et missione uestri et uestrorum.

Pro euictione autem et legale guarentia ac aliorum omnium et singulorum attendorum et complendorum obligamus uobis prenominato / emptori et uestris omnia bana nostra mobilia et inmobilia specialiter et generaliter, ubique habita et habenda. Ego

NOGUERA

enim Elicsendis predicta, cerciorata de iure meo per notarium infrascriptum / renuncio scienter beneficio senatus consulti velleiani et iuri ypothecarum mearum et pignorum et omni alii iuri et auxilio tam canonico quam ciuili pro me uel meis contra predicta / in aliquo facientibus racione obligationis dotis uel sponsalicii aut agermanament uel alia qualibet racione et causa, tactisque a me corporaliter et libenter Sanctis Quatuor Dei Euan- / geliis et cru(*signe*)cem Domini, iuro me predicta omnia et singula fideliter obseruare, attendere et complere et nullo prescriptorum contra facere vel venire verbo uel facto / paliam vel occulte, aliqua racione uel causa. Sic Deus me adiuvet et hec Sancta Dei Quatuor Euangelia et Crux Domini coram me posita et tacta.

Quod est actum in castro de Tiuiça pridie kalendis octobris anno Domini millesimo trescentessimo tricessimo secundo.

Sig-num Guillermi de Barçalona. Sig-num Elicsendis, eius uxoris, iuratorum predictorum qui hoc concedimus et firmamus firmarique rogamus.

Sig-num Guillermi Gaço. Sig-num Petri Porera, testium firme dicti Guillermi Barçalona. Sig-num Michahelis de Xea, scutiferi dicti / venerabilis Umberti de Fonollario. Signum Bartholomei Bon, presbiteri, testium octobris anno eodem.

Sig(*signe*)num mei Guillermi Secanelli, notarii publici pro Petro Pedrolo, notario eiusdem loci, qui hoc scripsi et clausi cum supraposito in III linea littena qui dicitur anno eodem.

40

1333, març, 9, dimarts. Móra

Els habitants de la universitat de Móra constitueixen com a sindicats Miquel Llagostera i Guillem Vilars per tal que prestin homenatge feudal a Blanca, dèspoina de Romania, esposa de l'infant Ramon Berenguer, comte de Prades, com a seguretat de dot.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 17, doc. 908.

La universitat del lloc i terme de Móra fou convocada i reunida al cementiri de l'església. Es tracta de la reunió de quasi tots els homes, cristians i sarraïns, els noms dels quals apareixen dues vegades al document.

Després del diligent tractament i amb consentiment de Ramon Xel, lloctinent del batlle de Móra, van constituir com a procuradors i síndics especials Miquel Llagostera i Guillem Vilars per a comparèixer davant de l'infant Ramon Berenguer, comte de les Muntanyes de Prades, a fi de:

—Demanar-li l'absolució de l'homenatge i fidelitat que li devien els homes de Móra, puix que l'havien de prestar a Blanca, dèspoina de Romania i esposa de l'esmentat Infant, com a seguretat del dot matrimonial. Havien de respondre a Blanca com a senyora de les rendes del senyoriu del terme així com de la jurisdicció civil i criminal.

—Fer, en general, totes les gestions pertinents per al compliment de la seguretat de dot.

—Ratificar l'homenatge de fidelitat que van fer Guillem Vilars i Domènech Siurana, síndics especials de Móra.

—Garantir amb els béns dels homes de la universitat de Móra el compliment de la seguretat de cobrament del dot per part de Blanca.

Signen un per un, primer els cristians i després els sarraïns.

Nouerint uniuersi quod die martis quo intitulabatur VII idus martii anno Domini Millessimo CCC tricesimo secundo. Conuocata et congregata uniuersitate loci de Mora et terminorum eiusdem in cemeterio ecclesie dicti loci ad / vocem preconnis prout moris est conuocari, conuenientibus ibi quasi omnibus hominibus dicti loci tam christianis quam sarracenis: Petrus Aler et Iohannes Petri Raymundi, iurati, Petrus Reuul, Bartholomeus Prades, Petrus / Siurana, Dominicus Reuul, Dominicus Castres, Petrus de Março, Petrus de Ulmis, Raymundus Danguera, Dominicus Tarrega, Raymundus Saniz, Petrus Montreal, Petrus Martorel, Sanxo Pinyol, Guillermus Bru, Berengarius Merages /[3] Berengarius Berenguer, Guillermus Castres, Iohannes Benet, Pascasius Alegre, Petrus Puyol, Guillelmus Çeloni, Arnaldus Castellet, Guillelmus Camarasa, Pascasius Domenech, Dominicus Vilars, Guillelmus / Pescador, Guillelmus Taylada, Raymundus Compte, Ferrarius Cubels, Raymundus Saniz, junior, Guillelmus Franquet, Iohannes Prades, Gil Meder, Geraldus Steue, Petrus Çeloni, Eximinus Çalena, Bernardus Elies, Guillel- / mus Olzina, Arnaus Camarasa, Antonius Compte, Dominicus Marcho, Bernardus Colteler, Guillermus Spanyol, Dominicus Montreal, Petrus Mirauet, Guillermus Lagostera, Dominicus Cerueylo, Berengarius Pereylo, Petrus Elies, Raymundus Mirauet, /[6] Arnaus Montagut, Bernardus Franquet, Berengarius Urgel, Petrus Benet, Raymundus Nadal, Guarçia Periz, Dominicus Cireta, Berengarius Claramunt, Petrus Cabrer, Iohannes / Pochibo, Bernardus Stelela, Bernardus Gil, Guillermus Dodena, Petrus Reuerter, Vitalis Siurana, Petrus Mirauet, Apariçi Payleres, Arnaus Jouer, Berengarius Guerra, Alberto Guerra, Guillelmus Rialp, Arnaus Franch / Arnaus Guaualda, Ferrarius Monttornes, Raymundus Ponç, Arnaus Benet, Bernardus Lagostera, Andreas de Uaylcebre, Iohannes Saniz, Berengarius Vilabertran, Iacobus d'Ulmis, Petrus Belester, Guillelmus Montso,

Minguelo Castres, /[9] Minguet Soler, Guillelmus Frexenet, Raymundus Falçet, Petrus Camarasa, Andreas Daliagua, Bernardus Montagut, Guillermus Fort, Geraldus Vergantiz, Berengarius de Março, Petrus Domenech, Bernardus Vilars Petrus Çaui- / -la, Geraldus Berenguer, Geraldus Cambrils, Guillermus Puyol, Geraldus Puculul, Egidius Sebria, Guillermus Caualer, Iacobus Mirauet, Petrus Elies, iunior, Iohannes Franquet, iunior, Iohannes Banyoles, Geraldus Guarçia, / Petrus Claramunt.

Secuntur nomina sarracenorum. Primo, Iafer Tardaz, Çayt Lobet, Exehits, Azmet, alcayt aljame, Maphomet Alcayt, Mahomet Abophalil, Çala Alcazez, Mahomet Exardel, Ab- /[12] domel Selo, Mahomedo Selo, Iusi Aluelo, Abdela Caraver, Mahomet Malforner, Ayet Abteleres, Mahomet, fiil de Lop Alcayt, Temenus Gualart, Abdelutg Gualart, Ayça Ayet, Çalama Baço, Mofferig Amer, / Ali Alphagem, Lop, fiil den Mahomet Alcayt, Iaffer Albolguar, Abdela Abixender, Mahomet Satraui, Mahomet Carauer, Lop Alcayt, Mahomet Azaba, Abdelug Abrahimel, Iuçef Muça, Ali / Alcalel, Ayça Azconi, Mahomet Abteleres, Maymo Abohaçe, Abdela Abohaçe, Abrafim Ayet, Mahomet Albardil, Abzeyt Auindehuit, Ayza Albacharel, Mahomet Arreda, Iuç /[15] Guazlo, Azmet Exiem, Lop Ferrer, Mahoma Alcazez, Mahoma de Mohaha, Homado Carauer, Mahoma Iardi et multi alii.

Habito primo inter eorumdem diligenti consilio et tractatu, cum uoluntate, / auctoritate et decreto Raymundi Xel, tenenti locum baiuli in uila eadem dicta de Mora pro domino Bernardo de Gualta, baiulo dicti loci, nomine totius uniuersitatis predicte et nomine etiam suo ac omnium aliorum qui dicto consilio inter- / uenerunt seu interfuerunt, constituerunt, ordinauerunt nomine totius uniuersitatis et singularium eiusdem suos sindichos, actores, procuratores ac nuncios speciales: Michaelem Lagostera, et Guillermum Uilars, de gremio /[18] ipsius uniuersitatis, mandato incliti Infantis Raymundi Berengarii, comitis Montanerum de Prades ad hec precedente, ad comparendum coram inclito domino Infante predicto et ad petendum quod uniuersita- / tem predictam et singulares eiusdem absoluat ab omni homagio et fidelitate que sibi et suis successoribus sint astricti in euentum condicionis. Videlicet, cum ex homagio prestito et prestando incipiant esse cum effectu obli- / guati inclite domine Blanxe, Romanie Despine, eius consorti, pro securitate sue dotis et dodarii ad recipiendum absolucionem per eum faciendam. Necnon ad faciendum homagium et fidelitatem dicte domine Blan- /[21] xe ac cui uoluerit loco sui,

FUNDACIÓ NOGUERA

pro securitate sue dotis et dodarii iuxta conuentiones et conditiones initas inter eam et dominum Infantem predictum et tenorem instrumentorum dotalium et aliarum securitatum circa ea facta- / rum et fiendarum prout in instrumentis ipsis latius continetur et expressatur et alium eo modo et forma quibus dominus Infans predictus eisdem mandauerit, iniuxerit aut uoluerit. Sic quod uniuersitas dicta et singula- / res eiusdem sint astricti, sub virtute fidelitatis et homagii per eos nomine uniersitatis et singularium eiusdem prestandi et prestando, respondere dicte inclite domine Blanxe de omnibus reditibus, exitibus /[24] et prouentibus dicti loci et terminorum eiusdem ac de omni causa ad ciuilem et criminalem iuredictionem pertinenti aut pertinere debenti et pertinere potenti de iure, usu seu consuetudine aut cui uoluerit loco sui; et alium / in omnibus et per omnia parebunt et obedient uniuersitas et singulares eiusdem eidem domine tanquam uere domine eorumdem in causa ubi conuentiones et conditiones contente in dictis intrumentis quo modo libet uendicent sibi locum / ac quo sibi in omnibus et per omnia eo causa erunt fideles subditi et uassalli de omni suo honore et de aliis omnibus de quibus homines ligii et solidi, proprii et affogati, debent esse fideles suo uero domino iuxta obseruan- /[27] tias dicti loci et consuetudines, usantias et constitutiones Catalonie generales det usaticos Barchinone. Ad faciendum in premissis et ex eis dependentibus seu ea tangentibus, omnia et singula que circa premis- / sam securitatem et securitates et eam uel eas tangencia predictus dominus Infans et dicta domina Despina, quatenus uniuersitatis et singularium eiusdem fidelitatem et hommagium tangant, uoluerint eos sindicos / facturos nomine uniuersitatis predicte et singularium eiusdem etiam si mandatum exhigant specialem etiam si majora essent expressatis. Concedentes eisdem in premissis et circa premissa liberam et genera- /[30] lem potestatem faciendi omnia et singula que dicta uniuersitas et singulares eiusdem essent presentes. Sic quod durante securitate / dicte dotis et dodarii predicti nullum alium dominum preter eam recognoscant aut recognoscere possint. Necnon ad ratificandum omnia et singula que facta fuerunt circa predicta in loco de Falceto per Guillermus Uilars et / Dominicum Siurana ad hoc specialiter sindicos constitutos qui iam de premissis fecerunt homagium pro securitate predicta. Et ad obligandum universitatem et bona eorumdem pro premisis omnibus et singulis firmit- /[33] ter attendendis et complendis. Promittentes notario infrascripto, stipulanti nomine domine Blanxe et aliorum quorum intersit aut interesse possit in

NOGUERA

futurum, quod omnia et singula facta per sindicos memoratos rata / grata firmaque habebunt et nunquam contrauenient per se uel interpositas perssonas aliquo causa, iure uel ratione, sub bonorum suorum omnium ypotecha.

Quod est actum die et anno quibus supra.

Sig num nostri Petri Aler et Iohannis Petri Raymundi, iuratorum predictorum. Sig -num Petri Reuul. Sig-num Bartholomei Prades. Sig-num Petri Siurana. Sig-num Dominici Reuul. Sig-num Dominici Castres. Sig-num / Petri de Março. Sig-num Petri d'Ulmis. Sig-num Raymundi Danguera. Sig-num Dominici Tarrega. Sig-num Raymundi Saniz. Sig-num Petri Montreal. Sig-num Petri Martoreyl. Sig-num Sanxo Pinyol. Sig-num /[36] Guillermi Bru. Sig-num Berengarii Moragues. Sig-num Berengarii Berenguer. Sig-num Guillermi Castres. Sig-num Iohannis Benet. Sig-num Paschasii Alegre. Sig-num Petri Puyol. Sig-num Guillermi Çeloni. Sig-num / Arnaldi Castelet. Sig-num Guillermi Camarasa. Sig-num Pascasii Domenech. Sig-num Dominici Vilars. Sig-num Guillermi Pescador. Sig-num Guillermi Taylada. Sig-num Raymundi Compte. Sig-num Ferrer Cubels. Sig-num / Raymundi Saniz, iunioris. Sig-num Guillermi Franquet. Sig-num Iohannes Prades. Sig-num Gil Meder. Sig-num Geraldi Steue. Sig-num Petri Celoni. Sig-num Exemeno Çalena. Sig-num Bernardi Elies /[39]. Sig-num Guillermi Olzina. Sig-num Arnaldi Camarasa. Sig-num Anthoni Compte. Sig-num Dominici Marcho. Sig-num Bernardi Colteler. Sig-num Guillermi Spanyol. Sig-num Dominici Montreal. Sig-num Petri Miravet / Sig-num Guillermi Lagostera. Sig-num Dominici Cerueylo. Sig-num Berengarii Pereylo. Sig-num Petri Elies. Sig-num Raymundi Mirauet. Sig-num Arnaldi Montagut. Sig-num Bernardi Franquet. Sig-num Berengarii Urgel. / Sig-num Petri Benet. Sig-num Raymundo Nadal. Sig-num Garcia Periz. Sig-num Dominici Tortosa. Sig-num Petri Cerueylo. Sig-num Raymundi Clergue. Sig-num Arnadi Denoyla. Sig-num Dominici Cirera. Sig-num Berengarii /[42] Claramunt. Sig-num Petri Cabrer. Sig-num Iohannis Pochibo. Sig-num Bernardi Stelela. Sig-num Bernardi Gil. Sig-num Guillermi Dodena. Sig-num Petri Reuerter. Sig-num Vitalis Siurana. / Sig-num Petri Mirauet. Sig-num Aparici Payleres. Sig-num Arnaldi Iouer. Sig-num Berengarii Guerra. Sig-num Guillermi Rialp. Sig-num Arnaldi Franch. Sig-num Arnaldi Gaualda. Sig-num Ferrari Montornes. Sig-num Raymundi Ponç. Sig-num Arnaldi Benet. Sig-num Bernardi Lagostera. Sig-num Andree de Uaylcebre. Sig-num Iohannis Saniz. Sig-num Berengarii Vilabertranus. Sig-num / Iacobi de Ulmis. Sig-num Petri Belestar.

Sig-num Guillermi Montso. Sig-num Minguelo Castres. Sig-num Minguet Soler. Sig-num Guillermi Frexenet. Sig-num Raymundi Falcet. Sig-num Petri Camarasa. Sig-num /[45] Andree Daliagua. Sig-num Berengarii Montagut. Sig-num Guillermi Fort. Sig-num Guillermi Uergantiz. Sig-num Berengarii de Março. Sig-num Petri Domenech. Sig-num Bernardi Vilars. Sig-num Petri Çauila / Sig-num Guillermi Berengarii. Sig-num Guillermi Cambrils. Sig-num Guillermi Puyol. Sig-num Guillermi Puculul. Sig-num Egidii Sebria. Sig-num Guillermi Caualer. Sig-num Iacobi Mirauet. Sig-num Petri Elies, iu / nioris. Sig-num Iohannis Franquet. Sig-num Guillermi Franquet, iunioris. Sig-num Iohannis Banyoles. Sig-num Guillermi Guarcia. Sig-num Petri Claramunt. Sig-num Iaffer Tardaz et Çayt Lobet, exehits. /[48] Sig-num Azmet, Alcayt Algame. Sig-num Mahomet Alcayt. Sig-num Mahomet Abohalil. Sig-num Çala Alcazez. Sig-num Mahonet Exardel. Sig-num Abdomel Selo. Sig-num / Mahomedo Selo. Sig-num Iuçi Alueylo. Sig-num Abdela Carauer. Sig-num Mahomet Malforner. Sig-num Ayet Abteleres. Sig-num Mahomet fiil de Lop Alcayt. Sig-num Temez / Gulart. Sig-num Abdelutg Gualert. Sig-num Aiça Ayet. Sig-num Çalema Baço. Sig-num Mofferitz Amer. Sig-num Ali Alphagem. Sig-num Lop, fiil de Mahomet Alcayt. Sig-num /[51] Iaffer Albolguar. Sig-num Abdela Abixendre. Sig-num Mahomet Sataui. Sig-num Mahomet Carauer. Sig-num Lop Alcayt. Sig-num Mahomet Azaba. Sig-num Abdelug Abrahimel. Sig-num / Iuçef Muça. Sig-num Ali Alcalel. Sig-num Ayça Azchoni. Sig-num Mahomet Abteleres. Sig-num Maymo Abohaçe. Sig-num Abdela Abohaçe. Sig-num Abrafim Ayet. Sig-num Ma- / homet Alberdyl. Sig-num Abzeyt Auinderuyt. Sig-num Ayça Albacharel. Sig-num Mahomet Arreda. Sig-num Iuçi Gazlo. Sig-num Azmet Exem. Sig-num Lop Ferrer. Sig-num Mahoma /[54] Alcazez. Sig-num Mahoma de Mohaha. Sig-num Homado Carauer. Sig-num Mahoma Iardi predictorum, qui predicta omnia et singula laudamus, concedimus et firmamus.

Sig-num Raymundi Xel, / locum tenentis baiuli predicti qui hec laudo et auctoritatem meam in predictis et decretum inpono.

Testes huyus rey sunt: Bernardus Narbones, presbiter. Guillermus Roger, Bonifacius Campredon, Petrus / Stupolar, scolaris christicole, et Mahomedo Abteleres, Azmet Conyl, Ali Ayet, Abohalil Alcayt, sarraceni.

Sig(*signe*)num mei Berengarii Aler notarii publici de Mora, qui hoc scribi feci et predictis omnibus interfui et constat michi

de literis suprapositis in prima linea ubi legitur: martis; et in XIII linea ubi dicitur: Abdelatutg Gualart et claussi die et anno in prima linea contentis.

41

1333, març, 10, dimecres. Tivissa

La universitat de cristians i moros de Tivissa constitueix com a síndics i procuradors Pere i Bernat Pallarès, habitants de Tivissa, per tal de fer homenatge feudal a Blanca, dèspoina de Romania, esposa de l'infant Ramon Berenguer, comte de Prades, per a la seguretat del seu dot i esponsalici.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 13, doc. 585.

A la plaça, amb veu de crida, es congrega la universitat de Tivissa. Hi acudeixen gairebé tots els homes, tant cristians com sarraïns, amb els jurats de cristians i aljama al davant.

Els noms de tots els assistents, un per un, apareixen dues vegades en el document.

Després de la deliberació dirigida per Guillem sa Juncosa, batlle comtal de Tivissa, l'assamblea nomenà síndics i procuradors Pere i Bernat Pallarès:

A fi de comparèixer davant l'infant Ramon Berenguer, comte de Prades, i demanar-li que alliberi Tivissa del compromís de l'homenatge feudal i fidelitat per a obligar-se a Blanca, dèspoina de Romania, esposa del comte, com a assegurança del seu dot de matrimoni.

Per tal de fer homenatge feudal i fidelitat a Blanca, en nom de la universitat de Tivissa, i obligar-se a donar-li les rendes comtals del terme, segons els pactes de matrimoni del comte de Prades.

Nouerint uniuersi quod die mercurii, que erat sexto idus marcii anno Domini millesimo CCC tricesimo secundo, convocata et congregata uniuersitate loci de Tiuiça et terminorum eiusdem in platea dicti loci ad vocem preconis, ut moris est convocari, conuenientibus ibi quasi omnibus hominibus de Tiuiça et termino, tam christianis quam sarracenis:

Petrus Payllares et Simo Uentura, iurati universitatis christianorum / dicti loci de Tiuica, et Bernardus Payllares, Bernardus de Pegeroles, Raymundus Costa, Berengarius de Sentes Creus, Antonius d'Angera, Guillermus Reuull, Petrus Forner, Bernardus Reuull, Raymundus Lambart, Guillermus Sanxo, Raymundus Vitalis, Raymundus Spills, Guillermus Raymundus Pellicer, Franciscus Argany / Guillermus Reverter, Macianus Limos, Bernardus de Maçabrach, Arnaldus Alanya, Berengarius de Montesuspirio.

Guillermus Gaço, Arnaldus Mayllorques, Bernardus Escoda, Raymundus Cavaler, Raymundus Domenech, Guillermus Talamancha, Petrus Boquera, Guillermonus Reuerter, Bernardus Marques, Petrus Pedrolo, filius quondam Berengarii / Pedrolo, Berengarius Climent, Dominicus de Robio, Berengarius Tegelli, Petrus Pentinat, Berengarius Pereyllo, Pascasius Espelta, Guillermus Payllares, Guillermus Aleran, Dominicus Martorelli, Guillermus Martorelli, Romeus Sancii, Petrus Spills, Petrus Çesciges.

Bernardus Caualer, Arnaldus de Montesuspirio, / Raymundus Rufat, Berengarius Uitalis, Guillermus Guiamet, Guillermus Tegelli, Eymericus Guiamet, Iohannes Bages, Petrus Bages, Bernardus Barçalona, Petrus Botayller, Iacobus Guiamet, Petrus Vernet, Ferrarius Narbones, Arnaldus Roseyllo, Antonius Narbones, Bernardus Uiues, Petrus Lambart, Simonus de Labaria, Petrus Simo, Guillermus / Labaria, Raymundus Ceruera, Raymundus Aragones, Maymonus Dorta.

Raymundus Ametla, Bernardus Labaria, Michael Fraga, Petrus Dangera, Petrus Borraci Aragones, Periconus Dangera, Bernardus Montoliu, Petrus Artes, Guillermus Pentinat, Raymundus Pentinat, Bernardus Valldelos, Guillermus Pedrolus, Petrus Belloch, Raymundus Montoliu, Guillermus /[6] Paladela, Arnaldus Ventura, Vitalis Vitalis, Raymundus Iohannes, Bernardus Ventura, Raymundus Barçalona, Arnaldus Dalos, Berengarius Alamany, Raymundus Tegelli, Bernardus Çaguardia, Petrus de Pegeroles, Johannes Bartholomei.

Et Iucef Aquim, Gualet den Galip, iurati aljame sarracenorum dicti loci de Tiuiça, et Çala Alcarraç, Fomado Aboçardi, Lupus Alageli / Fonrat Granell, Montoliu dem Lop, Çayt Iulia, Abraham Mocadem, Çala Mauri, Iucef Abocardi, Ali Aboaxar, Fomat Damors, Iafer Dolçet, Mafomat Iacomi, Fomat Xuep, Çayt Rauayl, Mafomat Cazlo, Rexit Damors, Ali Cazlo, Iafer Copero, Aboalit den Aboalit, Mafomat Cendriot, Çalema Cazlo, Fadal Xiuena, Çalema /[9] Ferrer, Moferitg Omerel, Abraham Almerini, Ayet Iacomi, Iahie, Abcet Taregol, Fomat Alfague, Abcecri, filius Ali Aboet, Moferitg Guexeres et multi alii.

Habito primo inter eos diligenti consilio et tractatu cum voluntate, auctoritate et decreto venerabilis Guillermini Ça Iuncosa, baiuli dicti loci Tiuiça, pro inclito domino Infante Raymundi Berengario, co- / mite Montanearum de Prades, nomine totius uniuersitatis et nomine etiam suo et omnium aliorum qui dicto consilio interuenerunt seu interfuerunt, constituerunt et ordinaue-

runt nomine totius uniuersitatis et singularium eiusdem suos sindicos, actores, procuratores ac nuncios speciales, Petrum Payllares et Bernardum Payllares, de gremio predicte uniuersitatis, mandato incliti / domini Infantis Raymundi Berengarii, comitis Montanearum de Prades predicti ad hec presente, ad comparendum coram inclito domino Infante predicto, et ad petendum quod uniuersitatem predictam et singulares eiusdem absoluat ab omni homagio et fidelitate quam sibi et suis succesoribus sint astricti in euentum conditionis [...] ex homagio prestito et prestando inci- / piant esse cum effectu obligati inclite domine Blanche, Romanie Dispine, eiusdem consorti, pro securitate sue dotis et dodarii, et ad recipiendum absolutionem per eum fiendam.

Necnon ad faciendum homagium et fidelitatem dicte domine Blanche aut cui voluerit loco sui pro securitate sue dotis et dodarii supradictis et condiciones initas inter eam et dictum /[12] dominum Infantem et tenore instrumentorum dotalium et aliarum securitatum circa ea factarum et fiendarum, prout in instrumentis ipsis latius continetur et expresatur et alium eo modo et forma quibus dominus Infans predictus eiusdem mandauerit, iniuxerit aut voluerit. Sic quod universitas predicta et singulares eiusdem sint astricti sub virtute fidelitatis et homagii per eos nomine uniuersitatis / et singularium eiusdem prestandi et prestande respondere dicte domine Blanche de omnibus redditibus, exitibus et prouentibus dicti loci et terminorum eiusdem ac de omni casu ad ciuilem et criminalem iurisdictionem pertinenti aut pertinente debenti et pertinere potenti de iure, usu, seu consuetudine aut cui voluerit loco sui. Et alium in omnibus [...] obedient uniuersitas et singulares / eiusdem eidem domine tanquam vere domine eorumdem, in casu ubi conventiones et condiciones contente in dictis instrumentis comodolibet vendicent sibi locum. Ac quod sibi in omnibus et per omnia de quibus homines ligii et solidi, proprii et afogati, debeant esse fideles secundum observantias dicti loci, consue- /[15] tudines, usaticas et constitutiones Cathalonie generales et Usaticas Barchinone.

Et ad faciendum in premissis et ex eis dependentibus seu ea tangentibus omnia et singula que circa premissam securitatem et securitates et ea vel eas tangentia, predictus dominus Infans et dicta domina Dispina, quatenus uniuersitas et singularium eiusdem [...] tangant, uoluerit eos / sindicos facturos nomine universitatis predicte et singularium eiusdem etiam si mandatum exigant especiale et etiam si maiora essent superius expresatis.

Concedentes eisdem in premissis et circa premissa liberam et generalem potestatem faciendi omnia et singula que dicta uniuersitas et singulares eiusdem possent facere in premissis sic [...] / quod durante securitate dicte dotis et dodarii predicti nullum alium dominum preter eam recognoscant aut recognoscere possent; necnon ad ratificandum omnia et singula que facta fuerunt circa predicta in loco de Falceto per Bernardum de Pegeroles, Petrum Lambart, Çaydum Den Lop, ad hec specialiter sindicos constitutos, qui fecerunt homagium securitate /[18] predicta.

Et ad obligandum uniuersitatem et singulares eiusdem et bona eorumdem pro premissis omnibus et singulis firmiter attendendis et compellendis. Promittentes notario infrascripto, stipulanti nomine dicte domine Blanche et aliorum quorum intersit aut interesse possit in futurum quod omnia et singula facta per sindicos memoratos rata, grata et firma / habebunt et nunquam contraveniant per se vel interpositas personas aliquo iure et casu vel ratione sub bonorum suorum omnium ypotheca.

Quod est actum in castro de Tiuiça die et anno quibus supra.

Sig-num Petri Payllares. Sig-num Simonis Ventura, iuratorum.

Sig-num Bernardi Payllares. Sig-num Bernardi de Pegeroles [...]. / Sig-num Antoni d'Angera. Sig-num Guillermi Oliuer. Sig-num Bernardi Forner. Sig-num Petri Lambart, iunioris. Sig-num Raymundi Reuull. Sig-num Guillermi Reuull. Sig-num Petri Forner. Sig-num Bernardi Reuull. Sig-num Raymundi Lambart. Sig-num Guillermi Sanxo. Sig-num Raymundi Vitalis. Sig-num Raymundi [...]. Sig-num Raymundi Pelicer /[21] Sig-num Francisci Argany. Sig-num Guillermi de Maçabrach. Sig-num Arnaldi Forcal. Sig-num Guillermi Gavasa. Sig-num Guillermi Reuerter. Sig-num Maciani Limos. Sig-num Bernardi Maçabrach. Sig-num Arnaldi Alanya. Sig-num Berengarii de Montesuspirio. Sig-num Guillermi Gaço. Sig-num Arnaldi Mayllorques. Sig-num Raymundi Cavaler / Sig-num Raymundi Domenech. Sig-num Raymundi Talamancha. Sig-num Petri Boquera. Sig-num Guillermoni Reuerter. Sig-num Bernardi Marques. Sig-num Petri Pedrolo, filii quondam Berengarii Pedrolo. Sig-num Berengarii Climent. Sig-num Dominici de Robio. Sig-num Berengarii Tegelli. Sig-num Petri Pentinat. Sig-num Berengarii Pereyllo. Sig-num Pascasii Espelta. Sig-num Guillermi Martorelli. Sig-num Romei Sancii. Sig-num Petri Spills. Sig-num Petri Çesciges. Sig-num Bernardi Cavaller. Sig-num Arnaldi de Montesuspirio. Sig-num Iohannis Plana. Sig-num Petris Pedrolo, notarii. Sig-num Petri

de Montesuspirio. Sig-num Raymundi Ruffat. Sig-num Guillermoni /24 Guiamet. Sig-num Guillermi Tegelli. Sig-num Eymerici Guiamet. Sig-num Iohanis Bages. Sig-num Petri Bages. Sig-num Bernardi Barçalona. Sig-num Petri Botayller. Sig-num Iacobi Guiamet. Sig-num Petri Uernet. Sig-num Ferrarii Narbones. Sig-num Arnaldus Roseyllo. Sig-num Antoni Narbones. Sig-num Petri Lambart / senioris. Sig-num Berengeroni de Labaria. Sig-num Petri Simonis. Sig-num Guillermi Labaria. Sig-num Raymundi Ceruera. Sig-num Raymundi Aragones. Sig-num Maymoni Dorta. Sig-num Raymundi Ametla. Sig-num Bernardi Labaria. Sig-num Michaelis Fraga. Sig-num Petri Dangera. Sig-num Petri Borraci Aragones. Sig-num [...] d'Angera. Sig-num Bernardi / Montoliu. Sig-num Petri Artes. Sig-num Guillermi Pentinat. Sig-num Raymundi Pentinat. Sig-num Bernardi Valdelos. Sig-num Guillermi Pedrolo. Sig-num Raymundi de Belloch. Sig-num Raymundi Montoliu. Sig-num Guillermi Paladela. Sig-num Arnaldi Uentura. Sig-num Vitalis Vitalis. Sig-num Raymundi Iohanis. Sig-num Bernardi Ventura. Sig-num Raymundi /27 Barçalona. Sig-num Arnaldos Dalos. Sig-num Berengarii Alamany. Sig-num Raymundi Tegelli. Sig-num Bernardi ça Guardia. Sig-num Petri de Pegeroles. Sig-num Iohanis Bartholomei, christianorum.

Sig-num Iucef Aquim. Sig-num Gualit den Galip, iuratorum aliame sarrecenorum predicti loci. Sig-num Çala Alcarraç. Sig-num [...] Abocardi. Sig-num Lupi Alageli / Sig-num Fomat Granelli. Sig-num Montoliu den Lop. Sig-num Çaut Iulia. Sig-num Abraham Mocadem. Sig-num Çala Mauri. Sig-num Iucef Abocardi. Sig-num Alia Aboaxar. Sig-num Fomat Damors. Sig-num Iafer Dolcet. Sig-num Mafomat Iacomi. Sig-num Fomat Xuep. Sig-num Çayt Rauayli. Sig-num Mafomat Cazlo. Sig-num Rexit Damors. / Sig-num Ali Cazlo. Sig-num Iafer Copero. Sig-num Aboalit den Aboalit. Sig-num Mafomat Cendriot. Sig-num Çalema Cazlo. Sig-num Fadal Xiuena. Sig-num Çalema Ferarii. Sig-num Moferritg Omereyl. Sig-num Abraham Almerini. Sig-num Ayet Iacomi. Sig-num Iahie. Sig-num Abcet Taregol. Sig-num Fomat [...] Sig-num Abcecri fili Ali /30 Aboat. Sig-num Mofering Quexeres, sarracenorum predictorum.

Qui omnes superius nominati, tam christiani quam sarraceni nomine nostro proprio et nomine totius uniuersitatis predicte et singularium eiusdem hoc concedimus, laudamus et firmamus firmarique rogamus.

Sig-num Guillermi ça Iuncosa, baiuli predicti qui hec laudo, et firmo meumque decretum in premissis interpono.

FUNDACIÓ NOGUERA

Sig-num Raymundi Reuerterii prebisteri. Sig-num magistri Romei de Calderes, medici. Sig-num Romei Max, agricole Fontis Perellionis. Sig-num Guillermi Raymundi de Narbona, textoris: testium qui predictis omnibus presentes fuerunt.

Sig(*signe*)num mei Guillermi Secanelli, notarii publici de Teuiça, pro Petro Pedrolo notario eiusdem loci, qui hoc scripsi et clausi cum raso et rescripto in X linea ubi dicitur; Bernardum Payllares et in XVIII linea ubi dicitur Lambart. Et XXVIII linea raso tatum et raso et rescripto in ultima linea ubi dicitur: Guillermi et predictis omnibus interfui die et anno prefixis.

(*Al dors:*) *Sindicat de Tiuiça a donar homenatges.*

42

1333, març, 13, dissabte

Acta de l'homenatge feudal dels síndics de Móra i Tivissa a Blanca, dèspoina de Romania i esposa de l'infant Ramon Berenguer, comte de Prades, per a seguretat del dot assignat.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 18, doc. 909.

El dissabte 13 de març de 1333, a Tarragona, en presència de l'infant Ramon Berenguer, comte de les Muntanyes de Prades, compareixen Miquel Llagostera i Guillem Vilars, habitants, síndics i procuradors de Tivissa, amb plens poders de les seves universitats per tal de fer homenatge, fidelitat i jurament a Blanca, dèspoina de Romania, consort del comte de les Muntanyes de Prades.

Aleshores, l'esmentat comte manà que, com a síndics, prometessin a Blanca respondre-li de totes les rendes del senyoriu i de tots els casos pertanyents a la jurisdicció civil i criminal; i, també, obeir-la com a senyora veritable i natural mentre no es pagués el dot matrimonial, segons es llegí en un acte públic fet a Tarragona el 21 d'octubre de 1330.

L'infant Ramon Berenguer manà als síndics que fessin jurament de fidelitat i homenatge a Blanca, per la qual cosa els deslliurà del jurament que li havien fet a ell i als seus successors. Els síndics juraren, en nom de Móra i Tivissa, ésser súbdits i vassalls fidels de Blanca mentre duressin les garanties de pagament del dot matrimonial; que li pagarien les rendes que pagaven a l'Infant; i que reconeixerien la jurisdicció civil i criminal a ella i als seus batlles.

Van garantir el compliment del jurament amb els béns dels homes de les universitats de Móra i Tivissa.

Nouerint uniuersi quod in presencia mei Bernardi de Frontinya, notarii publici Terracone pro venerabili Arnaldo de Martorello, notario publico eiusdem, et testium infrascriptorum ad hec specialiter uocatorum et rogatorum, coram inclito domino Infante

NOGUERA

Raymundo Berengarii, illustrissimi domini Iacobi bone memorie regis Aragonum filio ac comite Montanearum de Prades, compererunt Michael Lagostera et Guillermus Vilars, habitatores / de Mora, sindici, procuratores et actores uniuersitatis dicti loci de Mora et terminorum eiusdem, cum publico instrumento confecto in notaria de Mora, die martis que intitulabatur septimo idus marcii anno Domini millessimo trescentesimo tricesimo secundo, clauso et signato per Berengarium Aler, notarium publicum de Mora; et Petrus Paylares et Bernardus Paylares, habitatores Tiuiçe, sindici, procuratores et actores uniuersitatis dicti loci de / Tiuiça et terminorum eiusdem, cum publico instrumento confecto in notaria de Tiuiça die mercurii, que erat sexto idus martii anno Domini millesimo trecentesimo tricesimo secundo, clauso, scripto et signato per Guillermum Secanelli, notarium publicum de Tiuiça, pro Petro Pedrolo, notario eiusdem loci. Habentes omnes et singuli sindici predicti plenariam potestatem et liberam ac generalem administrationem in dictis sindicariis instrumentis a dictis uniuersitatibus de /[3] Mora et de Tiuiça et terminorum suorum et singularibus earumdem, ad faciendum et presentatandum, homagium, fidelitatem, iuramentum et omnia alia et singula supradicta et infrascripta, prout clarius constat de eis per dicta sindicaria instrumenta, de quibus plenam fidem fecerunt ad plenum ut in ipsis instrumentis hec el alia latius et plenius continetur.

Quequidem instrumenta coram dicto domino Infante obtulerunt et exhibuerunt. Et in continenti, Dominus Infans / Raymundus Berengarii, comes predictus, mandauit sindicis supradictis quod nomine et vice uniuersitatum predictarum et singularium earumdem quarum et quorum procuratores et sindici existunt, pro securitatibus dotis, dodarii et donationis propter nupcias inclite domine Blanche, Dei gratia dispine Romanie, eiusdem domini Infantis consortis, in euentus casus et condicionum quibus dicte securitates uedicent aut uendicare possent sibi locum promiterent eidem domine / Dispine aut cui uoluerit loco sui responderent de omnibus et singulis redditibus, exitibus et prouentibus, questiis et obuentionibus ac aliis quibuscumque iuribus ad ipsum dominum Infantem quomodolibet pertinentibus in locis predictis et terminis eorumdem; et de omni casu pertinenti ad merum et mixtum imperium et iurisdiccionem omnimodam, ciuilem et criminalem, ac quod sibi pareant et obediant in omnibus et per omnia tanquam eorum domine, /[6] uere et naturali, quandiu securitates dicte dotis, dodarii et donationis propter nupcias durent aut durare habeant

uel posint, iuxta tenorem cuiusdam instrumenti, confecti in ciuitate Terracone in domo Fratrum Minorum eiusdem ciuitatis, undecimo kalendis octobris anno Domini millessimo CCC tricessimo, clausi et signati per Berengarium de Fonte, auctoritate regia notarium, quod fuit dictis sindicis lectum et publicatum ac romanaliter / explanatum et aliorum etiam instrumentorum inde confectorum ac quo eo casu seu casibus sint eis subditi, vassalii ac homines solidi et ligii ac affocati.

Et nichilominus mandat et mandauit eisdem sindiciis, quod, nomine et uice dictarum uniuersitatum et singularium earumdem, faciant sacramentum, fidelitatem et homagium hore et manibus comendatum dicte domine Dispine aut cui uoluerit loco sui, pro omnibus et singulis superius expressatis, / firmiter attendendis et complendis et fideliter custodiendis. Et nichilominus, ut predicta liberius facere possent, absoluit eosdem sindicos presentes, nomine que supra et etiam nomine propio recipientes, et dictas uniuersitates et singulares earumdem, absentes tanquam presentes, ab omni homagio, sacramento fidelitate et naturalitate et omnibus aliis, in quibus sibi aut suis successoribus tenerentur uel teneri possent, in euentum condicionum et /[9] conuentionum predictorum; videlicet cum conuenciones dotis, dodariis et donationis propter nupcias uedicent sibi locum.

Quibus peractis, Michael Lagostera, Guillermus Vilars, Petrus Paylares et Bernardus Paylares, sindici predicti, nomine et vice uniuersitatum predictarum et etiam nomine proprio et omnibus et singularium personarum dictarum uniuersitatum, gratis et ex certa scientia, promiserunt sollempniter dicte domine Dispine et michi / notario predicto nomine omnium illorum quorum interest uel intererit legitime stipulanti et recipienti bona fide et sine fraude, firma ac sollempni stipulatione interuenienti, quod quomodocumque et qualiter cumque conuentiones seu condiciones ac securitates dicte dotis, dodarii, et donationis propter nupcias uendicent aut uendicauerint, sibi locum erunt dicte uniuersitates et omnes et singulares earumdem, dicte / domine Dispine subditi et fideles vassalli, in omnibus et per omnia ac homines solidi, ligii et affocati, quamdiu dicte securitates et conuentiones durent, durauerint aut durare possint iuxta continencia earumdem, ac quod sibi aut cui uel quibus uoluerit loco sui, respondebunt de omnibus et singulis redditibus, exitibus et prouentibus, questiis, obuentionibus ac aliis iuribus uniuersis et singulis /[12] quocumque nomine censeantur quomodocumque ad dictum dominum Infan-

tem et suos successores nunc uel in posterum in locis predictis et eorum terminis pertinentibus et debentibus ac potentibus pertinere. Respondebunt etiam eidem domine et suis de omni casu pertinenti ad merum et mixtum imperium et iurisdictionem omnimodam ciuilem et criminalem et alium in omnibus et per omnia que dici uel excogitari possent / aut possint parebunt et obedient eidem domine Dispine tanquam eorum domine uere et naturali. Et ipsius mandatis et suorum officialium, cessante omni dolo fraude et machinatione quacumque, quandiu predicte securitates uendicauerint sibi locum aut uendicare possent. Et quod durante dicta securitate dicte dotis, dodarii et donationis, propter nupcias, nullum alium dominum preter eam recognoscent nec recognoscere / possint aliquomodo. Et nichilominus dicti sindici laudauerunt, ratificauerunt et aprobauerunt homagium, fidelitatem et iuramentum prestitum et prestitam et alias obligationes iam factas circa premisa per quosdam sindicos dictarum uniuersitatum, prout de eis constat per quoddam publicum instrumentum inde confectum, ut in ipso latius continetur, non innouandum ea que facta fuerunt per dictos sindicos sed hanc promissionem et ogligationem /[15] addunt illis iam factis. Volentes quod uterque suum sequitur effectum ad quod neutri per alterum preiudicium generetur.

Inmo fuit actum expresse inter dominam Dispinam predictam et dictos sindicos, presente et consentiente dicto domino infante, quod predicta omnia sint ad ratificacionem, approbationem et augmentationem aliarum securitatum iam prestitarum nec per hec aliis nec per alia hiis deroguetur aliquo modo. Inmo / illam acrescant istis et ista illis et omnia simul iuncta sint ad maiorem securitatem domine Dispine predicte. Et pro predictis omnibus et singulis sic attendendis firmiter et complendis ac obseruandis dicti sindici obligaverunt dicte domine Dispine et sui se et dictas uniuersitates et singulares earumdem et eorum bona habita et habenda.

Presertim pro premissis omnibus et singulis / sic firmiter attendendis et complendis ac obseruandis dicti sindici iuraverunt in animas propias et singularium dictarum uniuersitatuum per Deum et eius sancta quatuor euangelia corporaliter ab eis tacta omnia et singula supradicta attendere, complere et obseruare et rata et firma semper habere et nunquam contrauenire aliquo iure causa uel ratione. Ac etiam dicti sindici prestiterunt dicte domine /[18] Dispine sacramentum fidelitatis. Et de eius mandato et in eius presentia fecerunt homagium, hore et manibus comendatum,

venerabili Guilaberto Ça Noguera, militi, eius nomine et pro ea recipienti pro omnibus et singulis supradictis firmiter attendendis et complendis ac fideliter custodiendis. Ita quod si forte dicte uniuersitates et singulares earum aut aliquis uel aliqui ex eis contra predicta / uel aliquid predictorum fecerent uel uenirent, quod absit, sint bausatores, dicti contradicentes uel contrafacientes, secundum bonam consuetudinem Cathalonie et proditores secundum forum Aragonum. Et non possint se excusare uel scundire seu tueri suis propriis armis uel alienis uel aliquo alio ingenio, arte uel machinatione in iudicium uel extra iudicium, in campo uel extra. Inmo sola hostensione huius presentis publici instrumenti habeantur pro confessis et conuictis / et puniatur fortiter tanquam bausatores et proditores ac si essent in campo seu duello a suo pari uel suis paribus superati uel si dominum suum in campo dimisissent ab inimicis superatum.

Quod fuerunt facta et per dictum dominum infantem firmata et concessa et per dictos sindicos iurata, laudata et dirimata in ciuitate Terrachone die sabbati que fuit tercio idus marcii anno /[21] Domini millesimo trecentesimo tricesimo secundo, presentibus domino Infante et domina Dispina predictis. Et presente venerabili Guilaberto Nogera predicto, dictum homagium recipiente. Et presentibus Michaele Lagostera, Guillermo Vilars, Petro Paylares et Bernardo Paylares, sindicis predictis. Et presentibus testibus, venerabilibus viris Iohannes Scribe, consiliario dicti domini infantis, Guillermo / Mir et Petro de Peralta de domo dicti domini Infantis et pluribus aliis et me, Bernardo de Frontinya, notario predicto.

Sig(*signe*)num mei Bernardi de Frontinya, notarii publici Terracone pro venerabili Arnaldo de Martorello, notario publico eiusdem, qui predictis omnibus interfui et hec clausi.

Ego Iacobus Cendre hoc scripsi mandato Arnaldi de Martorello, Terracone notarii, cum suprapositis in nona linea, ubi dicitur custodiendis, et in vicessima linea, ubi scribitur Cathalonia et proditores secundum forum, alibi in eadem linea ubi continetur in campo uel extra die et anno prefixis.

43

1333, juny, 8. Monestir de Poblet

Acta notarial de l'homenatge feudal d'Umbert de Fonollar, castellà de Tivissa, a Blanca, dèspoina de Romania i esposa de l'infant Ra-

mon Berenguer, comte de Prades, com a seguretat del cobrament del dot i esponsalici.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 15, doc. 549.

Nouerint uniuersi quod anno domini M CCC tricesimo tercio, die martis qua computabatur sexto idus iunii, in presentia mei notarii et testium infrascriptorum ad hoc vocatorum specialiter et rogatorum, inclitus et magnificus dominus Infans Raymundus Berengarius, / illustrissimi domini Iacobi recolende memorie regis Aragonum natus, Comes Montanearum de Prades, mandauit venerabili / Umberto de Fonollario, castlano de Tiuiça, in eius presentia constituto, ut racione feudi seu castlanie de Tiuiça /[3] que pro ipso tenet in feudum, faceret et prestaret fidelitatem et homagium inclite domine Blanche, dei gratia / Romanie Dispine, eius consorti, ibidem presenti, pro securitate et sue dotis et dodariis: et eumdem Umbertum absoluit ab / omni homagio et fidelitate quibus sit aut esse possit quomodolibet obligatum rationem feudi seu castlanie /[6] predicte, in causa tamen in quo securitates et condiciones seu conuentiones dicte dotis et dodarii quomodolibet / vendicauerint sibi locum, ut qui instrumentis inde confecti inter prefatos dominos infantem et Dispinam lacius et plenius / continetur. De quibus omnibus tam prefati domini quod predictus Umbertus petierunt inde eis publicum fieri instrumentum ad eternam /[9] eius memoria per me notarium infrascriptum.

Quod fuit actum in monasterio Populeti die et anno in prima / linea expressatis.

Presentibus testibus venerabilibus Petro Caldero, alumpno ipsius domini Infantis, Galcerando de Rippis, militibus, Galcerando de Monteoliuo et Bertrando Sala, scutiferis.

Sig(*signe*)num Mireti de Turbauino, auctoritate regia notarii publici per totam terram et dominationem illustrisimi domini regis Aragone, qui predictis omnibus interfuit et hec scripsit et clausit loco die et anno in prima linea expressatis.

(*Al dors:*) Homagium Umberti de Fonollario de Castlania de Tiuiça factum pro securitate dodarii Domine Despine.

FUNDACIÓ NOGUERA

44

1335, novembre, 17

L'infant Ramon Berenguer, comte de Prades, dona a la seva filla la baronia que fou de Guillem d'Entença, amb les viles i els castells de Falset, Móra, Tivissa, el Coll de Balaguer, Marçà i Pratdip.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 1, doc. 28 i 28 bis. Carta partida per ABC.

L'infant Ramon Berenguer dona a la seva filla Joana, nascuda del matrimoni amb Blanca, dèspoina de Romania, tota la baronia del noble Guillem d'Entença; i estableix les següents condicions:

1a) Les rendes i l'usdefruit dels castells seran de l'infant Ramon Berenguer mentre visqui. A la seva mort passaran a consolidar la propietat de Joana, si l'Infant mor sense fills mascles.

2a) A la mort de Joana la baronia passarà a un dels seus fills legítims i naturals, nascuts de matrimoni consentit per Ramon Berenguer i la seva esposa. Si Joana mor sense fills, la baronia passarà a la seva germana Blanca.

3a) Si Blanca mor sense fills, serà el testament de Ramon Berenguer el que designi el beneficiari de la donació.

[In Christi nomine, amen. Nouerint uniuersi quod nos Infans Raymundus Berengarii, illustrisiimi principis domini Iacobi memorie recolende regis] Aragonum natus ac Comes Montanearum de Prades, [non coacti nec dolo inducti nec ui seu metu compulsi seu alia actione lapsi nec in aliquo circumuenti, inmo] gratis et ex certa scientia, bono animo et spontanea uoluntate et mera liberalitate, damus et /[1] concedimus sub condicionibus tamen modis et formis et retencionibus infrascriptis, donatione perfecta et irreuocabili inter uiuos, vobis inclite Iohanne, filie nobis et illustri domine Blanche, Romanie despina, consorti nostre, et nunc emancipate a nobis et exempte a nostra patria potestate, et uestris et cui seu quibus uos uolueritis perpetuo: Totam Baroniam siue honorem, que fuit nobilis Guillermi de Entencia, quondam, prout /[2] melius eam nobis donatam licet ex concessione nobis facta super hee per illustrissimum dominum regem Iacobum, genitorem nostrum memorie recolende. Videlicet cum castro et villa de Altafaylla, et cum castro et villa de Falceto et cum castro et villa de [Mora, et cum castro et villa de Tiuiça] et cum castro et uilla Collis Balaguerii, cum eorum terminis, iuribus et pertinenciis uniuersis et singulis. [Et cum potestate et directo dominio et alio quolibet /[3] iure, quam habemus et habere debemus, in castris et locis] de Marçano et del Prat Dip et cum omnibus et singulis honoribus et possessionibus et bonis ac iuribus quibuscumque quos, quas et que infra dictam Baroniam seu honore et castra et loca predicta

habemus et possidemus et percepimus et habere et possidere ac percipere debemus seu possemus, quocumque titulo siue modo et quacumque ratione seu causa, que dici uel excogitari possit.

Et predicta omnia /4 [...] concedimus uobis Iohanne, karissime filie nostre, et cui et quibus uolueritis perpetuo, prout ipsa omnia melius habemus et habere et possidere debemus ac possumus et eam nobis melius donatione licet. Cum omnibus, videlicet, fortaliciis et corporibus castrorum, villarum et locorum predictorum. Et cum omnibus et singulis mansis, bordis, masoueriis, terris, honoribus, et possessionibus ipsorum cum vineis cultis et heremis cum montibus et planis /5 per omnia loca et cum oliueriis, olzinis, quercubus et aliis arboribus et [plantis diuersorum generum] qui ibidem sunt et de cetero erunt cuiucumque generis existant. Et cum pascuis, pratis, siluiis, garrigiis, venationibus, nemoribus, deuessis [montaneis es planis] lignis et fustibus et cum aquis et acqueductibus et cum menis siue menets, toltis et trobis, cum militibus et dominabus et aliis hominibus et feminis, tam christianis quam sarracenis ipsorum /6 castrorum et villarum et locorum predictorum, habitantibus et habitaturis. Et cum molendinis et casalibus, in quibus sunt constituta, et cum aqua seu aquis, de quibus molent. Et cum reguis et capiteguis et cum molis et rotis et rodetis ac trescoladors. Et cum omnibus utensilibus et apparamentis suis et omnibus terminis et pertinenciis ipsorum castrorum, villarum et locorum predictorum. Et cum uniuersis et singulis redditibus, censibus, exitibus /7 prouentibus, fructibus et expletis, tasquis agrariis, iouis, traginis, batudis, guaytis, badis, intestiis, exorquiis, cugucis, placitis, stacamentis, adempriuis [...] questiis, tributis el aliis exactionibus, quibuscumque, cum hostibus et cabalcatis, et cum redemtionibus et emptionibus eorumdem, et cum pace et guerra, et cum mero et mixto imperio, et cum iurisdiccione omni, alta et baxa, ciuili quam criminali, quam alia quacumque et cum omnibus speciebus /8 meri et mixti imperii et iurisdictionis cuiuslibet et cum aliis [universis et singulis iuribus quacumque ratione] censeantur, etiam si maiora essent superius expressatis, que nos, ut dominus dicte baronie siue honoris, habemus et recipimus et habere et recipere possumus ratione dicte baronie siue honoris infra ipsam baroniam quam etiam extra terminis eiusdem a quibuscumque personis cuiuscumque conditionis aut status existant, tam in frumento, blado, carnagio, /9 denariis, quam aliis quibuscumque rebus cuiuscumque sint generis et quecumque [...] et accipimus et habere et accipere de-

bemus et dictus nobilis, Guillermus de Entenza, quondam, et sui predecessores habuerunt et possiderunt in predicta baronia siue honore et in dictis castris, villis et locis et pertinenciis et iuribus eorumdem. Et alium ratione /[10] uel occasione ipsorum uel aliquis eorum prout predicta omnia et singula ad nos amplius et melius spectant et spectare debent, ratione dominationis, inter alia, de predictis nobis facte per illustrissimum dominum regem Iacobum, patrem nostrum, memorie recolende et quouis alio modo, iure, ratione uel causa, secundum quam quidem donacionem et gratiam postea nobis, per dictum dominum genitorem, facta nobis est licitum presentem donationem facere.

Hanc autem /[11] donacionem et concessionem facimus uobis dicte karisime filie nostre et cui et quibus volueritis perpetuo de predictis omnibus et singulis sicut melius dici potest et intelligi ad uestrum uestrorumque saluamentum et bonum, uerum et sanum intellectum, et sicut nos etiam ea omnia melius donare possumus, pretextu dicte donationis, nobis facte per dictum dominum regem, patrem nostrum.

Extrahentes et eycientes predicta omnia et singula que uobis damus /[12] de iure, dominio et posse mei et nostrorum omnium successorum. Eaque omnia et singula in vestrum vestrorumque dominium et posse mittimus et transferimus irreuocabiliter ad habendum et tenendum omnique tempore pacifice possidendum et ad omnem vestram vestrorumque voluntatem inde libere faciendam sine contradictione et impedimento nostri et nostrorum et alterius cuiuscumque persone. Promittimus uobis scienter et consulte et notario infrascripto, a nobis nomine /[13] nostro et omnium illorum quorum interest uel intererit, legitime stipulanti et recipienti, bona fide et sine fraude, firma ac sollempni stipulatione interuenienti, quod nos trademus uobis, et cui uel quibus uolueritis loco uestri, corporalem possessionem et quasi predictorum omnium et singulorum que uobis damus ... Et interim confitemur et constituimus nos predicta omnia uestro precario nomine possidere. Preterea, ex causa huius donationis damus et cedimus vobis /[14] et uestris et cui siue quibus volueritis perpetuo, omnia iura, voces, actiones reales et personales, utiles et directas, ordinarias et extrahordinarias, mixtas et alias quascumque, que nobis competunt et debent ac possunt competere aliquo modo, in predictis, que vobis damus et quolibet predictorum et contra quascumque personas et res ratione eorum. Quibus iuribus et accionibus nostris predictis possitis, uos et uestri et quos uolueritis, uti et ex- /[15] periri agendo, respon-

dendo, defendendo, excipiendo et replicando ac reconueniendo. Et omnia alia et singula faciendo, in iudicio et extra iudicium, quecumque nos poteramus inde huiusmodi donationem et cessionem et possemus, nunc et etiam postea quandocumque. Nos, enim, facimus et constituimus uos, in hiis omnibus et singulis, dominam et procuratricem et uos, in locum nostrum, ponimus et statuimus in rem uestram propriam ad faciendum inde vestre libitum uolun- /[16] tatis.

Predicta autem donationem omnium et singulorum predictorum facimus uobis et uestris sub tali modo forma et retentione: quod nos habeamus, teneamur et possideamus toto tempore uite nostre, plenarie et potenter, usufructuario iure, omnia et singula supradicta, que nos uobis superius damus et concedimus. Et quod omnes redditus, exitus et prouentus et uniuersa alia iura, quocumque nomine ceseantur, predictorum castrorum villarum /[17] et locorum et terminorum eorumque, que uobis damus et concedimus, recipiamus et habeamus pro nostris liberis voluntatibus faciendis. Post obitum uero nostrum, predictus ususfructus sit finita et acrescat et consolidetur proprietatem vestri et vestrorum et ex tunc habeatis plenam potestatem et proprietatem in predictis omnibus et singulis, que uobis damus et concedimus, et possitis nos et uestri ea omnia et singula libere apprehendere et licite retinere tanquam /[18] rem uestram propriam a nobis uobis donata. Nos enim ex nunc constituimus nos predicta omnia et singula pro uobis et nomine uestro possidere uel quasi.

Predicta itaque omnia et singula, ut superius sunt expressata, damus uobis sub tali conditione et non alia: si filium uel filios legitimos et naturales masculos nos minime habere contingerit, si autem filium uel filios masculos meos et naturales nos suscipere contingeret: presentem donationem habeat /[19] uolumus, pro non facta et non firmata, nisi dicti filii mei, masculi et legitimi naturales, unus uel plures, infra pupillarem etatem decederent uel postea quandocumque sine liberis. Nam eis deficientibus donacionem expressatam volumus valere sub condicionibus, formis et modis superius et inferius expressatis. Predicta etiam omnia et singula, que vobis karisime filie nostre damus et concedimus, damus et concedimus sub tali condicione /[20] quod uos ea habeatis, teneatis et possideatis post obitum nostrum pacifice et quiete, toto tempore uite uestre. Post obitum uero uestrum, predicta omnia sint et reuertant filio uel filiis legitimis et naturalibus, nascituris ex uobis et ex illo uiro, quem Domino permittente, quandocumque

de uoluntate nostra et inclite domine, matris uestre predicte, si tunc uixerimus, duxeritis. Et si contingerit, quod absit, quod uos decederitis sine prole ex legitimo matrimonio pro- /21 creata, uel etiam cum prole, que decederet infra pupilarem etatem uel etiam post quandocumque sine liberis, quod predicta omnia et singula, que uobis damus et concedimus, remaneant et sint ac reuertant dilecte filie nostre, Blanche, emancipate a nobis et exempte a nostra patria potestate, nobis et dicte inclite domine consorti nostre filie karissime filie communi, si tunc uiueret et eius filiis si ipsa esset tunc exempta ab humanis. Quoniam nos, ex certa scientia /22 et consulte, predicta omnia et singula, que uobis damus et concedimus, eidem Blanche, filie nostre, et eius filiis, in casu predicto damus et concedimus, usufructum nobis retentum, ut superius est iam dictum, sub tamen conditionibus suprascriptis in personam dicte Iohanne, quas eo casu pro repititis habere uolumus in persona dicte Blanche.

Preterea, in casu quod dicta Blancha karisima filia nostra predictam donationem habeat et obtineat: volumus et con- /23 cedimus, quod predicta omnia et singula teneat et possideat, post obitum nostrum, toto tempore uite sue, libere et quiete. Post obitum uero suum, predicta omnia sint et reuertant filio uel filiis nascituris ex ipsa et ex illo uiro, quem domino permitente, de uoluntate nostra et dicte domine consortis nostre, si tunc vixerimus, quandocumque ducerentur. Et si forte succederet et auertat, quod ipsa Blancha decederet sine prole ex legitimo matri- /24 monio procreatis, uel etiam cum prole quo decederet infra pupillarem etatem uel etiam postea sine liberis, in his casibus et in utroque eorum, predicta omnia et singula, que uobis damus et concedimus, remaneant et reuertant nobis uel nostris, uel illi seu illis, cui uel quibus nos voluerimus uel ordinauerimus verbis uel testamentis aut alio quouis modo, iuxta formam donationis nobis facte de Baronia et locis predictis et gratie /25 postea nobis acte per dominum regem, patrem nostrum antedictum.

Idcirco per predictam donationem non intendimus in aliquo derogare, immo predicta omnia et singula, que uobis damus et dare intendimus ea lege que nobis donata fuerunt, videlicet quod ea omnia teneatis uos uestri ad feudum honoratum absque aliquo seruicio secundum usaticos Barchinone et consuetudines Generales pro illustrissimo domino Rege Ara- /26 gonum et eius successoribus uniuersalibus in regno Aragone et comitatu Barchinone, et teneamini sibi facere homagium pro ipsis locibus feudalibus et dare

potestatem et potestates irati et paccati quando et quotienscumque de eo uel eis fueritis requisiti. Predicta omnia et singula uobis donamus sub pactis, formis et condicionibus et retentionibus appositis in dicta donatione Baronie et locorum predictorum nobis factam per illustrissimum dominum dominum regem /[27] genitorem nostrum et in quodam gratia postea nobis facta [...], videlicet quod de predictis locis uobis donatis possemus disponere inter uiuos uel in ultiman uoluntatem in filiam uel filias nobis nascituras prout in instrumento donationis et gratie predictarum inde confectis lacius continetur. Ea enim vobis donamus ea lege et pactis ac condicionibus quibus nobis donata fuerunt prout secundum formam in dictis instrumentis /[28] expressatum lacius et pinguius ac plenius ea uobis donate possumus quoquomodo sub condicionibus tamen et retencionibus ac modis in presenti instrumento superius expressatis.

Insuper nos, infans Raymundus Berengarii predictus, conuenimus et promittimus uobis dicte Iohanne, karissime filie nostre, et uobis etiam dicte Blanche, karissime filie nostre, in casu vestre donationis et notario infrascripto, nomine uestro et omnium illorum quorum /[29] interest uel intererit, legitime stipulante uel recipienti, bona fide, firma ac sollempni stipulacione interuenienti, quod hanc donationem et concessionem, quam uobis facimus, de predictis omnibus et singulis, sub formis modis et condicionibus ac retentionibus supradictis, ratam, gratam et firman habebimus, tenebimus et obseruarimus, perpetuo et contra ipsam donationem uel aliqua de predictis nunquam ueniemus occasione ingratitudinis uel aliqua alia /[30] iure, causa etiam ratione. Immo etiam ex certa scientia renuntiamus illi legi, et iure dicentibus quod propter ingratitudine possit donatio reuocari uel irrita fieri et omni alii iuri ratione et consuetudini ac exceptioni contra hec repugnantibus. Et ut predicta donatio maiorem sociatur eficaciam et effectum comendamus uobis castlanos castrorum, villarum et locorum predictorum iuxta formam usatici Barchinone /[31] et etiam mandamus cum hoc presenti publico instrumento quod vice epistole ad hec gerere volumus uobis castlanis nostris dictorum castrorum, villarum et locorum et uniuersis et singulis militibus et dominabus et aliis hominibus et feminis eorumdem castrorum villarum et locorum cuiscumque gradus status aut condicionis et legis expressatis quod habeatis predictam karissimam filiam nostram pro uera domina predictorum castrorum villarum /[32] et locorum etcetera. Et quod ipsi uel cui ipsa uoluerit loco sui... satisfaciant post obitum nostrum de omnibus et singulis redditibus, exitibus et prouentibus et

aliis iuribus nostris uniuersis predictorum castrorum, villarum et locorum. Et uos etiam, dicta karisima filia nostra, possitis ipsos castlanos et milites ac dominas et homines et feminas predictorum locorum villarum et castrorum ad predicta /[33] compellere, quibuscumque modis nos possemus, in uero quod dicta donatio locum sibi vindicauerit maiori gaudeant firmitati, sponte iuramus per dominum nostrum Ihesum Christum et eius sancta quatuor Euangelia manibus nostris corporaliter tacta nos predicta omnia et singula tenere et obseruare et rata, grata et firma habere perpetuo et in aliquo non reuocare causa ingratitudinis uel alium nec ullo modo /[34] interuenire per nos uel per interpositam personam. Et etiam nos Infans predictus que dicta donatio ex eo quia summa quingentorum aureorum excedit ualeat in aliquo renocari seu irritari personaliter constituti coram venerabili Guillermo de Monteoliuo, viccario Terrachone et Campi ac tenente locum venerabilis Petri de Montepauone alterius conuitatui absentis /.

Actum est hoc [XV] kalendis decembris anno Domini M CCC tricessimo quinto.

Sig(*signe*)num nostri Infantis Raymundi Berengarii comitis predicti qui hec laudamus, concedimus et firmamus atque iuramus.

Sig(*signe*)num Guillermi de Monteoliuo, viccarii Terrachone et Campi ac tenentis locum venerabilis Petri de Montepauone alterius conuitatui absentis que huic donatione nobis insinate auctoritatem nostram pariter et decretum prestitimus et etiam interponimus. Et nichilominus Nos infans predictus in hoc instrumento sigillum nostrum appendicium poni fecimus ad maiorem corroborationem predictorum.

Testes huius rey sunt: Venerabilis Petrus Calderoni, Berengarius Iorba, dominus del Vallclara, milites. Magister Guillermus Seluam, phisicus. Berengarius Cerdani ad haec specialiter vocati et rogati.

Sig(*signe*)num Arnaldi de Martorello, publici Terrachone notarii, qui firma et prestationi iuramenti dicti domini Infantis et auctoritatis et decretis ipsius vicarii interpositioni ac omnibus sliis et singulis supradictis una cum prenominatis testibus presens interfui et hec scribi feci et clausi.

Ego Ferrarius Fonollariis hoc scripsi, mandato venerabilis Arnaldi de Martorello, Terrachone publici notarii cum supraposito in decima linea ubi dictur: meis, die et anno prefixis.

FUNDACIÓ NOGUERA

45

1336, abril, 3. Móra

Acta de l'homenatge feudal de Berenguer Despuig, senyor de Banyoles, a Blanca, dèspoina de Romania i esposa de l'infant Ramon Berenguer, comte de Prades, per tal de garantir el cobrament del dot i esponsalici.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 14, doc. 669. Carta partida per ABC.

Nouerint uniuersi. Quod anno Domini M CCC XXX sexto, die sabbati, qua computabur idus aprilis, in presentia mei notarii et testium infrascriptorum ad hec vocatorum specialiter et rogatorum, inclitus et magnificus dominus infans Raymundus Berengarii, comes Montanearum de Prades, mandauit / venerabili Berengario de Podio, domino de Baynoles, in eius presentia constituto, ut ratione dicti loci de Baynoles, quod pro ipso tenet in feudum, faceret / et prestaret fidelitatem et homagium inclite domine Blanche, dei gratie Romanie Dispine, eius consorti ibidem presenti, pro securitate sue dotis et / dodarii. Et eumdem Berengarium de Podio absoluit ab omni homagio et fidelitate quibus sit aut esse possit dicto domino Infanti quomodolibet / obligatus ratione feudi predicti in casu tamen in quo securitates et condiciones seu conuentiones dicte dotis et dodarii quomodolibet vendicauerint / sibi locum ut instrumentis inde confectis inter predictos dominos infantem et Dispine latius et plenius continetur. De quibus omnibus tam dicti / domini quam idem Berengarius petierunt inde eius publicum fieri instrumentum per me notarium supradictum et infrascriptum. Quod est actum in / castro de Mora die et anno quibus supra. Presentibus testibus venerabilibus Bernardo Vllzinellis, legum doctore, Berengario / de Iorba, domino de Vallclara, et Raymundo de Villafrancha, presbitero.

Sig+ num nostri Infantis Raymundi Berengarii predicti, qui hec / mandamus, laudamus, concedimus et firmamus.

Sig(*signe*)num Mireti de Turbauino, auctoritate regia notarii publici per totam terram et dominationem illustrissimi domini regis Aragonum, qui predictis omnibus interfui et hec scripsit et clausit loco, die et anno prefixis.

FUNDACIÓ NOGUERA

46

1336, setembre, 25

Jaume Cerdà, habitant de Puigcerdà, dona en emfiteusi a Ramon Llitera, habitant de Tivissa, el mas d'en Llena, en el terme de Móra, amb la condició de donar el quart de l'oli i del blat, la sisena de la verema, construir cases i corrals, i plantar i arrabassar vinyes.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligal 20, doc. 1070. Carta partida per ABC.

Jaume Cerdà dona en emfiteusi a Ramon Llitera el mas d'en Llena, en el terme de Móra, al costat del riu Ebre, «per a millorar-lo i no deteriorar-lo». Les condicions d'aquesta donació són les següents:

—Donar la quarta part de l'oli que donin els oliverars del mas; la quarta part de la collita de blat (o gra de pa), així com d'altres productes.

—Donar la sisena part de la verema.

—Donar la quarta part de la collita de blat en garbes o batut.

—Jaume Cerdà es compromet a lliurar una rècula per tal d'ajudar-lo a llaurar; i a pagar a mitges (o *exeriquança*).

—El quart i la sisena de les collites es donaran lliures de qualsevol contribució.

—En cas de venda, Ramon Llitera havia d'anunciar la fadiga a Jaume de Cerdà i els seus successors. La fadiga havia d'ésser de deu dies.

—Ramon Llitera havia de construir, fora de l'oliverar i prop de l'aventador, una bona casa, coberta i ben fornida, en l'espai d'un any. Jaume Cerdà, com a contribució per aquesta construcció, lliurà la quantitat de vint sous. A més, havia de construir d'altres cases i corrals quan li fos possible.

—Ramon Llitera quedava obligat a residir durant dos anys en el mas. Durant aquests dos anys havia de conrear tres *alquatayles* de vinya i arrabassar, cada any, dues *alquatayles*.

—Ramon Llitera dona la quantitat de cent cinquanta sous de Barcelona com a entrada d'aquest contracte agrari.

Sit omnibus notum quod ego, Iacobus Cerda, habitator de Podio Cerda, ex certa scientia et consulte, dono et stabilio uobis, Raimundo Litora, habitatori de Teuiça, et uestris, perpetuo, ad meliorandum et non deteriorandum, unum mansum cum omnibus honori- / bus, possesionibus et iuribus suis dicti mansi, cum oliuariis et aliquibuscumque pertinenciis suis, quem et quas habeo in termino Mora, ultra flumine, in loco vocato Mansus den Lena.

Affrontat cum flumine Iberis, cum Raymundo / Arquer, cum Ferrario Tegelli ex duabus partibus, prout afrontatur et terminatur. Sic ipsam masiam cum suis honoribus stabilio uobis et uestris perpetuo cum ingresibus et egressibus, iuribus et pertineniis suis, prout melius dici potest, sub tali /[3] tamen pacto et condicione: quod dictum stabilimentum per me et meos teneatis; et non eligatis ibi alios dominos uel patrones nisi me et meos et facietis

ius in posse meo et meorum pro predictis, iratus et pacatus, et meam et meorumque em / param seruare et tenere; et detis michi et meis, uos et uestri, perpetuo singulis annis, quarta parte del oleo, de pane et de omnibus aliis, excepto de vindemia, de qua michi et meis teneamini dare in vindemia sextam partem. / De predictis omnibus detis michi et meis fideliter dictam quartam partem, scilicet de *blado*, in garba uel *batut*, sicut ego magis uoluero, et positis facere *segar lo blat* ad tascham et promito uobis habere unam raquam primo anno /[6] ad opus de *laurar* quam illo tunc mitam uobis ad medias siue *exeriquança* et laurabitis tunc ad profectum mei et uestri.

Et predicta omnia, quartos et sisenam, dabitis michi francham et quitiam de omnia tallia, questia, collecta / reali et vicinali et a quoque prestacione et [seruitute] inmunem quocque nomine censetur. Ita quod ego nec mei nunquam in hiis aliquid contribuere teneamur. Et preter hunc censum nullum aliud censum vel usatichum non faciatis michi / nec meos pro dicto stablimento.

De vendictione uero et pignore dicti stablimenti, si facere volueritis, primo michi et meis faticha decem dierum ex pacto facere teneamini. Et, nisi pro communi precio retinuero, alium /[9] possitis vendere et impignorare uestris tamen consimilibus, saluo tamen censu siue quarta parte et *sisena de* vindemia, iure, dominio, laudimio, faticha, firma iuris et empara et omni alio quolibet iure mei et meorum.

Vos / uero, dictus Raymundus Litera, mutetis mansum et faciatis extra oliuare, prope *l'abentador*, et faciatis unam domun infra spacium unius anni continue computandi, coopertam, bonam et pleram, et ego dabo uobis, modo / de presenti in adiutorio dicte domus, viginti solidos Barchinone et alias domos et corrales faciatis ex inde ut melius poteritis.

Et vos faciatis inde continuam et personalem residenciam infra spacio duorum /[12] annorum continue computandorum et possitis facere in dictis honoribus dicti mansi vineam, sicut est promissus inter me et uos, quod faciatis infra spacio duorum annorum *tres alquatayles* de vinea et uos teneami / rrabaçare et arrabaçetis in dictis honoribus quolibet anno duas *alcatayls*.

Predictum stabilimentum promito uobis et uestris semper facere, habere, tenere et possidere contra omnes personas. Et pro euictione de legali ga- / rencia obligo uobis et uestris omnia bona mea habita et habenda ubique renuncio omni iuri et excepcione contra hec me iuuantibus.

Confiteor me a uobis habuisse et recepisse pro intrata istius stabilimenti centum quinqua- /[15] ginta solidos Barchinone terni, ut uobis et uestris firmius habeatur. Unde renuncio omni iuri et excepcione non habite intratam et non recepte et dicti stablilimenti non facti et doli.

Versa vice, ego predictus Raymundus Litora recipio / a uobis dicto Iacobo Cerda predictum stablimentum sub predictis pactis, condicionibus quarte partis et sisenam de vino et omnia alia et singula supradicta, ut superius expresatur, promito adimplere et franchum dare / de omnibus questis, tallis, collectis realibus et vicinalibus et omni alia prestaciione quocumque nomine censeatur, ut predictum est, sub obligacione omnium bonorum meorum habitorum et habendorum ubisque.

Renuncio omni iuri et excepcioni contra hec /[18] me iuanti. Et iuro per Deum et eius sancta quatuor Euangelia, a me corporaliter tacta, predicta omnia et singula seruare, tenere, complere, fideliter seruare prout superius est lectum mihi, expresatum et declaratum / et non contrauenire. Et ad maiorem autem huius rei firmitatem dono uobis firmanciam Petrum Litoram, patrem meum, habitatorem de Tiuiça qui mecum et sine me totum hoc teneatur atendere et complere. Quam firmanciam ego, predictus Petrus Litora, libenter facio uobis Iacobo Cerda predicto et uestris atque obligo uobis et uestris me et omnia bona mea habita et habenda.

Renuncio omni iuri et excepcioni qui hec me iuvari, /[21] epistole diui Driani et omnibus excepcionibus mihi que hec venientibus.

Actum est hoc septimo kalendis octobre anno Domini millessimo CCC tricessimo sexto.

Sig- num [Jacobi Cerda], Raimundi Litora, iurantis, / et Petri Litora, eius patris fidiussoris predictorum, que hec laudamus concedimus et firmamus.

Testes inde sunt Petrus Caualer, Tiuiçie, Joli Caluet de Banyoles et Dominicus Argayn.

Sig(*signe*)num Berengarii Aler, notarii publici More, que hoc scribi feci cum supraposito in VIII, liena ubi dicit: dare et seruitute et in penultima linea: Iacobi Cerda et clausi die et anno suprascriptum.

FUNDACIÓ NOGUERA

47

1336, desembre, 16. Seròs

Berenguera de Montcada, vídua de Guillem d'Entença, ven a l'infant Ramon Berenguer, comte de Prades, pel preu de cent mil sous de Barcelona, els seus drets sobre les viles i els castells de Pratdip, March, Garcia i les Pinyeres, així com els drets al cobrament de deutes contrets pel difunt Guillem d'Entença.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 17, doc. 826.

Berenguera de Montcada, esposa que fou del difunt Guillem d'Entença i casada després amb Bernat Jordà, exposa el conjunt de drets que posseïa sobre la baronia d'Entença:

1) Guillem d'Entença havia de rebre de Berenguera, com a dot de matrimoni, els castells de Seròs i Mequinensa.

2) Berenguera de Montcada havia de rebre de Guillem d'Entença, pel seu matrimoni i segons el fur de la ciutat de Lleida, la quantitat de tretze mil morabatins d'or «alfonsins, nets, bons, d'or bo i de recte pes». Aquests morabatins s'havien d'obtenir de les rendes del castell de Falset.

3) En un plet entre Berenguera i Guillem, sentenciat pel patriarca d'Alexandria i arquebisbe de Toledo, Joan, el 26 de juliol de 1320, es va determinar que els tretze mil morabatins es paguessin a Berenguera sobre les rendes dels castells i termes de Garcia i les Pinyeres.

4) A l'últim, Guillem d'Entença va convenir que, dels tretze mil morabatins, Berenguera en cobrés sis mil cinc-cents a voluntat, i els altres sis mil cinc-cents restants sobre les viles de Garcia i les Pinyeres.

5) En el testament de Guillem «arribada la mort», el 19 d'octubre de 1320, va llegar a Berenguera mil auris al seu lliure albir; i també va determinar que, un any després de la seva mort, fossin pagats tots els deutes, injúries i torts contrets per ell. Entre aquests deutes hi havia certes quantitats de diners que Guillem d'Entença havia pres als habitants de Seròs i Mequinensa. Els habitants d'aquests llocs havien cedit el dret al cobrament dels esmentats deutes a Berenguera de Montcada.

Després d'aquesta exposició de deutes, Berenguera, en aquest document, ven a l'infant Ramon Berenguer, comte de les Muntanyes de Prades i senyor de la baronia d'Entença, els següents drets:

1) Els sis mil cinc-cents morabatins d'or que encara se li devien pel seu casament amb Guillem d'Entença.

2) Els mil auris que li llegà Guillem d'Entença a l'últim testament.

3) Els drets al cobrament del deute contret amb els habitants de Seròs i Mequinensa.

4) Totes les accions i reclamacions possibles i futures que ella pogués fer als hereus i marmessors de Guillem d'Entença.

5º) Tots els drets que Berenguera pogués tenir sobre les rendes dels castells de Pratdip, Garcia, les Pinyeres i March.

La venda de tots aquests drets es fa pel preu de cent mil sous de Barcelona.

Nouerint presentes pariter atque futuri presentem paginam inspecturi. Quod nos Berengaria de Montecatheno, uxor nobilis

Guillermis Dentença quondam, que nunc sumus uxor nobilis viri nobilis viri Bernardi Iordani, domini de Insula. Atendentes dictum recepisse nobiscum in dotem seu / nominis dotis nostre, tempore nuptiarum nostrarum et ipsius, castra nostra de Seros et de Miquinença cum villis, hominibus et feminis, terminis et pertinenciis suis. Et nobis fecisse sponsalicium et dedisse ac concessisse pro ipso sponsalicio de pecunia sua propia, ab bonum forum terre et consuetudinem ciuitatis Ilerde, tresdecim mille morabatinos in au- / ro, alfonsinos, pulcros, bonos, boni auri rectique ponderis. Quos omnes morabatinos dicti sponsalicii in auro alfonsinos, nulla scilicet ratione uel constitutione obstante, Nobilis Guillermus Dentença predictus bona fide laudauit et concessit nobis et nostris quos eos omnes haberemus nos et nostri specialiter super castro et villa de Falçeto et terminis /3 suis prout hec et alia clarius constant per instrumentum sponsalicii predicti factum tercio nonas ianuarii anno Domini millessimo CC L XXX quinto clausumque per Guillermun Fusterii, notarium publicum ciuitatis Ilerde.

Consequenter uero processu temporis super diuersis causis et questionibus que uertebantur uel verti sperabantur inter nos, ex / una parte, et Nobilem Guillermum Dentença predictum ex altera, fuit amicabiliter compromissum per ipsum nobilem et nos in Reuerendissimum patrem et dominum Iohannem, recolende memorie patriarcham Alexandrine sedis et archiepiscopum toletanum, tanquam in arbitrum arbitratorem et amicabilem compositorem, ut clarius ostenditur per compromis- / sum inde factum, VII kalendis augusti anno Domini millesimo trescentessimo vicessimo, et clausum per Iacobum de Gauasa, notarium Ilerde. Qui quidem dominus arbiter et arbitrator predictus per suam arbitralem sententiam declarauit [...] inter alia dictorum XIII mille morabatinos boni auri alfonsinos pro nostro sponsalicio castris et villis /6 de Carcia et de Lespinyeres et eorum terminis, ut seriosius apparet per dictam sententiam, que lata fuit in ciuitate Ylerde XIIII kalendis Octobre anno Domini millesimo trescentessimo vicessimo et clausa per dictum Iacobum Gauasa. Quos morabatinos supradictos nobilis Guillermus Dentença predictus iuxta tenore dicte sententie arbitra- / lis assecurauit nobis et nostris super castro et villis de Carcia cum hominibus et feminis, terminis, redditibus et pertinenciis suis, prout lacius continentur in quodam instrumento publico facto decimo kalendis octobre anno Domini millesimo CCC vicesimo, et clauso per Iacobum de Gauasa predictum.

FUNDACIÓ NOGUERA

Ultimo uero prefatus nobilis Guillermus Dentença predic- / tus, ex conuentione inter nos et ipsum Guillermus facta, concessit et voluit quod nos haberem medietatem dicti sponsalicii videlicet sex mille et quingentos morabatinos boni auri alfonsinos ad omnes nostras voluntates et alteram medietatem remaneret nobili antedicto.

Pro quibus sex mille et quingentis morabatinis auri dicti nostri sponsalicii nobis cas- /[9] trum et villam de Carcia et de les Pinyeres omnibus iuribus et pertinenciis suis specialiter et expresse obligauit ut largius et contentum in quodam publico instrumento facto quarto kalendis octobre anno Domini millessimo trescentessimo vicesimo, et clauso per Iacobum a Gauasa predictum.

Ultimo uero prefatus nobilis Guillermus Dentença, ueniens ad mortem, condidit testamentum in quo nobis legauit mille aureos ad omnes nostras voluntates. Item ex dicto testamento dictus Guillermus Dentença madauit et uoluit quod omnia debita sua et iniurie siue torts, que uere apparerent de bonis suis, persoluerentur et restituerentur infra unum annum a die obito sui in antea /[12] numerandum, ut hec et plura alia in dicto testamento sunt inserta et contenta, quod testamentum fuit factum XIIII kalendis nouembris anno Domini millesimo trescentesimo undecimo et clausum per Iohannem Mascarosi, notarium publicum Dertusse. Et cum sepedictus nobilis teneretur et obligatus existeret hominibus de Seros et de Miquinença / pluribus et diuersis quantitatibus pecunie ratione iniuriarum et torts et aliorum debitorum, in omnibus nos habemus donationem, locum et cessionem ab hominibus antedictis prout constat per publica instrumenta.

Ideo, nos, Berengaria predicta, non coacta nec ui aut metu uel dolo inducta nec in aliquo circumuenta, immo gratis et ex certa scientia, bono animo et spontanea voluntate, per nos et omnes nostros successores, presentes pariter atque futuros, cum testimonio huius publici instrumenti perpetuo valituri, de et cum voluntate, consilio et assensu expresso ac etiam firmamento nobilis viri Bernardi Iordani, domini de Insula, mariti nostri predicti, vendimus et titulo /[15] pure et perfecte venditionis tradimus et concedimus vobis inclitis ac magnifficis dominis: domino infanti Raimundo Berengarii, illustrissimi domini Iacobi bone memorie regis Aragonum nato, comitisque Montanearum de Prades, et domine Blanche, Dei gratia Romanie Dispine, consorti vestre, et uestris absentibus tanquam presentibus, / et Berengario Cerdani, procuratori uestro; ad hec postestatem habenti, cum publico instrumento,

FUNDACIÓ NOGUERA

facto Terrachone VIII idus decembris anno Domini M CCC XXX sexto, et clauso per Bernardum de Frontinya, notarium publicum Terrachone, presenti et nomine uestro stipulanti e recipienti, ad omnes vestras uoluntates perpetuo faciendas, omnes illos / sex mille et quingentos morabatinis, boni auri et recti ponderis, alfonsinos, quos dictus nobilis Guillermus Dentença quondam nobis, ut preffertur, dedit pro nostro sponsalicio predicto. Et mille aureos, quos idem Guillermus Dentença in suo ultimo testamento, ut supra tactum est, nobis legauit, et omnes iniurias siue torts, de quibus /[18] habemus donationem, ut est dictum, ab hominibus de Seros et de Miquinença, nec non etiam omnia iura, voces, rationes, peticiones et actiones reales, personales, mixtas et directas, et alias quascumque, que et quas nos habemus et habere debemus et possumus et nobis competunt et competere possunt et debent rationibus / predictis uel quibuslibet aliis rationibus siue modis contra heredes, manumissores et bonorum detentores que quondam fuerunt nobilis Guillermi Dentença, primi viri nostri quondam, et contraipsa generaliter et specialiter que tacite vel expresse ex predictis rationibus nobis sunt aut existunt obligata et ypotechata.

Et specialiter obligatione / quas habemus preuia ratione in et super castris et villis del Prat Dip, de Carcia et de les Pinyeres, cum militibus, dominabus, hominibus et feminis, tam christianis quam iudeis et sarracenis, aut aliis cuiuscumque legis uel conditionis sint, et reditibus, exitibus et prouentibus, terminis, mansis, domibus, edificiis, molendinis /[21] columbariis, et omnibus aliis iuribus et pertinenciis suis, omnibus et singulis, abisso usque ad celum, que nobis competunt aut competere possunt predictis rationibus et vigore testamenti, instrumentorum, et sententie predictorum seu qualibet alia ratione.

Necnon etiam super omnes et singulas personas nobis pro predictis que uobis uendimus obligatas cuiuscumque status, ordinis uel conditionis existant et eorum bona, vidilicet ratione sex milium et quingentorum morabatinorum alfonsinorum boni auri et iusti ponderis nobis, ut preffertur, donatorum ad omnes nostras et nostrorum uoluntates, per nobilem Guillermum Dentença quondam in dicto suo ultimo testamento ad omnes nostras voluntates.

Et ratione etiam omnium debitorum et pecunie quantitatum que per dictum nobilem Guillermum Dentença quondam debebantur dictis hominibus de Seros et de Miquinença pro torts et iniuriis predictis et /[24] aliis personis in quibus nos ab eisdem locum et

cessionem habemus et quarumlibet aliarum ex predictis dependentium, ut superius est dictum, que omnia superius dicta, scripta, nominata et expressata et ea tangentia uel pertinentia vendimus et tradimus uobis preedictis dominis, coniungibus, emptoribus, absentibus tanquam presentibus, et dicto procuratori uestro presenti, / nomine uestro stipulanti et recipienti, ut est dictum; precio centum mille solidorum Barchinone monete de terno de quibus sumus plenarie satisfacte.

Unde renuntiamus omni excepcioni dictorum denariorum non habitorum et non numerando receptorum et omni alii exceptioni que contra predicta iuvare possemus. Quibus quidem iuribus, uocibus, rationibus, petitionibus, / et actionibus nostris et cum hoc instrumento uenditionis perpetuo uobis et uestris valituro et cum testamento dicti nobilis Guillermi Dentença quondam, et cum omnibus et singulis aliis publicis instrumentis de quibus supra facta est mentio et aliis scriptis aut legitimis documentis pro nobis facientibus possitis vos et uestri succes- /[27] sores et quos uolueritis petere, exigere, recipere, tenere, possidere et habere a dictis heredibus, manumissoribus et bonorum detentoribus dicti Nobilis Guillermi Dentença quondam, et de eisdem bonis. Et specialiter de et super castris de Prat Dip, de Marçano et de Carcia et de les Pinyeres, cum militibus et dominabus, cum hominibus et feminis, / tam christianis quam iudeis, sarracenis, et aliis cuiuscumque legis uel conditionis sint, redditibus, exitibus, prouentibus, terminis, iuribus et pertinenciis suis et etiam ab aliis quibuscumque personis nobis pro predictis que uobis vendimus obligatis. Et de bonis suis, videlicet, dictos sex mille et quingentos morabatinos auri dicti nostri sponsalicii et mille aureos / predictos, nobis legatos per dictum Guillermum Dentença, quondam, et dictas pecunie quantitates nobis debitas et donatione nobis facta per homines de Seros et de Miquinença de torts et iniuriis eisdem hominibus debitis per dictum Guillermum Dentença, quondam, et alia predicta tangentia uel ex eisdem dependentia ut superius est iamdictum, quot et /[30] quotiens uolueritis et prout nobis et uestris melius et utilius videbitur expedire ad omnes uestras et uestrorum voluntates inde libere faciendas, agendo, defendendo, respondendo excipiendo, replicando et reconueniendo apochan uel apochas de soluto et alia quecumque instrumenta firmando et omnia alia et singula faciendo, tanquam verus dominus illorum que / vendimus uobis et que nos facere poteramus ante huiusmodi venditionem et concessionem.

FUNDACIÓ NOGUERA

Predicta autem vendimus uobis, dictis dominis emptoribus et uestris aut quibus uolueritis, absentibus, et dicto procuratori vestro, presenti, in eternum sicut melius dici scribi et intelligi siue excogitari potest ad uestri et uestrorum comodum, bonum et sanum intellectum sine omni / nostro et nostrorum uinculo et retentu, ad omnes vestras et vestrorum voluntates inde perpetuo libere faciendas.

Et sic de posse, iure ac dominio nostro et nostrorum, predicta omnia, que uobis vendimus, eycimus et extraimus, et in posse, ius et dominium vestri et vestrorum tradimus, transferimus et transportamus et vos inde in corporalem possessionem uel quasi omnium /[33] et singulorum predictorum, que uobis vendimus, in quantum possumus, mitamus et inducamus cum hoc presenti publico instrumento vobis et uestris perpetuo valituro.

Promitentes uobis dictis dominis coniugibus absentibus et uestris, et dicto procuratori uestro presenti ac notario infrascripto a nobis, nomine uestro et illorum omnium quorum interest aut poterit interesse, legitime / stipulantibus et recipientibus, bona fide et sine fraude, firma aut sollempni stipulatione interuiniente. Nos hanc venditionem et concessionem et omnia et singula supradicta habere semper rata, grata et firma tenere et inuiolabiliter obseruare et nunquam reuocare nec mutare nec in aliquo contrauenire per nos uel interpositam personam aliquo iure, casu uel ratione.

Ynmo scienter et expresse renunciamus legibus et iuribus iuantibus deceptis ultra dimidiam iusti precii et minoris precii, et benefficio senatus consulti Uelleyani, et aliis iuribus in auxilio mulierum introductis, pro quibus possemus hanc vendicionem anullare, retractare uel alium derogare: de quibus iuribus sumus cerciorata per notarium infrascriptum. /[36]

Et omni alii iuri, usui, rationi, consuetudini et exceptioni contra hec repugnantibus. Et si plus hec uenditio precio antedicto, quantucumque sit, parum uel multum, totum uobis et uestris dictis dominis emptoribus, absentibus tanquam presentibus, et dicto procuratori vestro presenti, nomine uestro stipulanti et recipienti, in propria et irreuocabili donatione inter viuos damus et conce- / dimus ad omnes uestras et uestrorum uoluntates perpetuo faciendas.

Et pro predictis omnibus et singulis atendendis et complendis et firmiter obseruandis obligamus uobis et uestris nos et omnia bona nostra habita et habenda ubique. Et ad maiorem omnium predictorum firmitatem iuramus sponte in animam nostram et

per dominum Deum nostrum Ihesum Christum et eius sancta quatuor / Euangelia a nobis corporaliter tacta: Nos predicta omnia et singula attendere et complere ac obseruare et nunquam reuocare nec mutare nec in aliquo contrauenire. Et predicta omnia et singula facimus, paciscimur, promitimus uobis et uestris dominis absentibus et dicto procuratori presenti et notario infrascripto a nobis, nomine uestro, et omnium illorum quorum interest uel /[39] intereret legitime stipulantibus et recipientibus. Pro euictione et guarentia autem videlicet tantum et non alium in causa quo predicta que uobis vendimus essent per nos in toto uel in parte data, uendita uel alium alienata aut per alium loco nostri postestatem habentem a nobis bona nostra obligamus uobis et uestris dictis dominis absentibus et dicto procuratori vestro presenti ea specialiter / obligando et ypothecando.

(*Calderó*) Al hec nos Bernardus Iordani, dominus de Insula, preffate nobilis domine Berengarie vir predictus. Attendentes vendicionem et concessionem et omnia alia et singula supradicta fuisse et esse facta per nobilem domina Berengariam de Montecatheno, coniugem nostram predictam, de voluntate, consilio et assensu expresso nostro. Idcirco gratis et / ex certa scientia laudamus, approbamus, ratificamus et confirmamus vobis illustribus domino infanti Raymundo Berengarii et domine Blanche Dispine, coniugibus predictis, et uestris absentibus et dicto procuratori uestro presenti perpetuo ex causis predictis dictam venditionem et concessionem vobis ut prefertur facta per dominam Berengariam predictam de sex milibus et quingentis /[42] morabatinis auri predictis sponsalicii predicti et de omnibus aliis predictis sicut superius continetur et eisdem vendicioni et concessioni et omnibus aliis et singulis supradictis consentimus et voluntatem consilium et assensum nostrum prestamus et damus. Et nichilominus promittimus uobis dictis dominis emptoribus absentibus et uestris et dicto procuratori vestro presenti et notario / infrascripto a nobis nomine uestro et omnium illorum quorum interest uel intererit legitime stipulantibus et recipientibus bona fide et sine fraude firma ac sollempni stipulatione interuenienti nos predicta omnia et singula habere semper rata grata et firma tenere et inuiolabiliter obseruare et nunquam contraueniere aliqua ratione uel causa sub bonorum nostrorum / omnium obligatione. Renunciando omni usatico, constitucioni, iuri et usuis, rationi, consuetudine et exceptioni contra hec repugnantibus.

FUNDACIÓ NOGUERA

Et nichilominus nos ambo, Bernardus Iordani et Berengaria de Montecatheno, coniuges predicti, scienter et consulte cum hoc presenti publico instrumento, quod quantum ad hec vicem epistole gerere volumus in hac parte, absoluimus /[45] et diffinimus omnes et singulos milites et dominas, homines et feminas, tam christianos quam iudeos et sarracenos et omnes alios cuiuscumque legis uel condicionis sint dictorum castrorum et villarum de Carcia et des Pinyeres et terminorum suorum ab omni homagio et iuramento, quibus nobis tenentur uel sint obligati uel astricti uel alium quoquomodo. Et man- / damus eisdem militibus, dominabus, hominibus et feminis et uobis uel cui uolueritis homagium et iuramentum prestent pro predictis et vobis etiam et uestris uel cui aut qui nos uolueritis loco uestri, respondeant et pareant de omnibus et singulis fructibus, redditibus, prouentibus et aliis iuribus et pertinentiis ipsorum castrorum et uillarum et terminorum suorum. Et de omnibus aliis / de quibus et prout nobis respondere et parere tenebantur ante huiusmodi venditionem et concessionem nullo alio mandato a nobis seu ab aliquo alio spectato uel requisito.

Quod est actum in loco de Seros septimodecimo kalendis ianuarii anno Domini millessimo trescentessimo tricesimo sexto.

Sig-num Berengarie de Montecatheno venditricis predicte /[48]. Sig-num Bernardi Iordani eius viri predicti qui hoc concedimus et firmamus firmarique rogamus.

Sig-num nobilis et religiosi domini Ugonis de Ceruelione, abbatis Agerensis. Sig-num Petri Caldero de domo dicti domini Infantis. Sig-num Berengarii Pedriça, scriptoris portionis incliti domini Infantis, Raymundi Berengarii predicti: Testium.

Sig(*signe*)num mei Bartholome de Vita, notarii publici de Seros et etiam auctoritate illustrissimi domini regis Aragonum per totam terram et dominacionem eiusdem, qui hoc instrumentum scribi feci et clausi et predictis omnibus interfui die et anno predictis.

48

1336, desembre, 20

Berenguera de Montcada, vídua de Guillem d'Entença, dona a l'infant Ramon Berenguer, comte de Prades, cent seixanta mil sous i l'usdefruit vitalici del castell i de la vila de Móra, i tot altre dret sobre Garcia, les Pinyeres, Pratdip i Marçà.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 18, doc. 930.

Berenguera de Montcada exposa que Guillem d'Entença, en el seu testament, li va llegar l'usdefruit del castell i de la vila de Móra amb caràcter vitalici; a la mort de Berenguera aquest usdefruit havia de tornar a l'hereu designat en el testament de Guillem d'Entença.

De la mateixa manera, manifesta que Guillem ja feia més de quinze anys que havia mort —el 1321— i que, des d'aquell moment, no havia rebut cap renda del castell de Móra, el qual produïa una renda anual de deu mil sous. Per tant, Berenguera era creditora de cent seixanta mil sous que havien d'ésser pagats pels marmessors testamentaris de Guillem.

Berenguera fa al·lusió als molts favors i honors rebuts de l'infant Ramon Berenguer, comte de Prades, de la seva esposa Blanca, dèspoina de Romania, i dels seus antecessors, entre els quals es troba Jaume II.

En conseqüència, Berenguera dona al comte de Prades i a la seva esposa Blanca els cent seixanta mil sous que li devien els marmessors de Guillem d'Entença; i l'usdefruit de les rendes del castell de Móra, el qual tenia amb caràcter vitalici.

També cedeix, especialment, tot altre dret que pogués tenir sobre els castells i viles de Garcia, les Pinyeres, Pratdip i Marçà.

Bernat d'Illa, el nou marit de Berenguera, dona la seva conformitat a la cessió feta per la seva esposa.

Nouerint uniuersi, quod nos, Berengaria de Montecatheno, uxor nobilis Guillermi Dentença quondam, que nunc sumus uxor nobilis viri Bernardi Iordani, domini de Insula, attendentes quod dictus nobilis Guillermus Dentença, primus vir noster quondam, veniens ad mortem in suo ultimo testa- / mento legauit nobis ad usum fructum castrum et villa de Mora, cum omnibus iuribus et pertinenciis eiusdem, tali inde firma quod ipsum castrum et villam nos teneremus et possideremus et fructus et redditus faceremus nostros toto tempore vite nostre; post obitum uero nostrum dictum castrum / et villam cum omnibus iuribus suis integre redderetur et restitueretur heredi ipsius nobilis Guillermi Dentença, quondam, ut hec et alia in dicto testamento latius continetur. Quod testamentum fuit factum XIIII kalendis novembris anno Domini millessimo CCC undecimo et clausum per Iohannem Mascharo- /[3] si, notarium publicum Dertuse.

Quia Guillermus Dentença dictus vitam suam in Domino terminauit, bene sunt XV anni et ultra elapsi, et quia ab illo tempore citra nec etiam nunc non potuerimus habere nec habemus; et nunc redditus supradictos, quo quolibet anno valent et possunt valere decem mille solidos [aut ultra] / Et per totum dictum tempus ascendunt et summant Centum sexsaginta mille solidorum et amplius, qui per manumissores et detentores bonorum dicti Guillermi quondam nobis debentur.

Attendentes etiam multos honores, gratias et fauores nobis et nostris antecessoribus datos, factos et impensos per vos inclitos / et magnificos dominos, dominum Infantem Raimundum Berengarii, illustrissimi domini Iacobi memorie recolende filium comitemque Montanearum de Prades, et dominam Blancham, Dei gratia, Romanie Dispinam corsortem vestram, et antecessores vestros, nunc vero uolentes uobis dicto domino Infanti et Dispine, coniu- /[6] gibus predictis, remunerari in aliquo pro predictis, non ut tenemur set ut possumus.

Idcirco non coacta nec ui, metu aut dolo inducta nec in aliquo circumuenta, inmo gratis et ex certa scientcia, animo et spontanea uoluntate, per nos et omnes nostros successores, presentes pariter atque futuros, cum testimo- / nio huius presentis publici instrumenti perpetuo uobis et uestris ualituro, de et cum uoluntate, consilio et assensu expreso et etiam firmamento nobilis viri Bernardi Iordani, domini de Insula, mariti nostri predicti, damus et titulo pure et perfecte donationis irreuocabilis inter uiuos tradimus et cedimus uobis, dominis In- / fanti et Dispine predictis, coniugibus absentibus tanquam presentibus, et Berengario Cerdani, procuratori uestro, ad hec potestatem habenti a uobis, ut clarius hostenditur per quoddam publicum instrumentum sue procurationis, factum Terrachone, VIII idus decembris anno Domini M CCC XXX sexto, clausum per /[9] Bernardum de Frontinya, notarium dicte ciuitatis, presenti, nomine uestro stipulanti et recipienti, tanquam benemeritis ex causi predictis, et uestris perpetuo, omnes predictos centum sexsaginta mille solidos, nobis debitos per manumissores et detentores bonorum dicti Guillermi Dentença, quondam, et dictum castrum et villam de Mora / ad usufructum, cum militibus, dominabus, hominibus, redditibus, terminis et iuribus et pertinenciis suis, prout nobis castrum et villa predicta dimissa fuerunt per nobilem Guillermum Dentença predictum toto tempore vite nostre.

Et nichilominus, / ex causa huius donationis, scienter et consulte, damus et cedimus vobis dominis Infanti et Dispine, coniugibus predictis, et uestris, absentibus, et dicto procuratori, uestro nomine uestro stipulanti et recipienti, perpetuo, totum locum nostrum et omnia iura, voces, raciones, peticiones, et acciones, reales, personales, mixtas, /[12] utiles et directas et alias quascumque, que et quas nos habemus et habere debemus et possumus et nobis competunt et competere possunt et debent contra heredes, manumissores et detentores bonorum, que fuerunt nobilis Guillermi

Dentença, primi uiri nostri, quondam, et contra ipsa generaliter et etiam specialiter / in et super castri et uillis de Carcia, de Les Pinyeres, de Prat Dip, et de Marçano, cum militibus et dominabus, cum hominibus, feminis, tam christianis quam iudeis et sarracenis, redditibus, exitibus et prouentibus, terminis, mansis, domibus, edificiis, molendinis et columbariis, et omnibus et singulis iuribus et / pertinenciis suis, de abisso usque ad celum.

Necnon etiam contra omnes et singulas personas nobis, pro predictis que uobis damus, obligatas, cuiuscumque status, ordinis uel conditonis existant, et eorum bona, videlicet, ratione dictorum CLX mille solidorum Barchinone nobis, ratione predicta, debitorum et uobis, ut prefertur, donatorum, ad omnes uestras /[15] uoluntates perpetuo faciendas et ratione etiam legati, nobis facti ad usumfructum per dictum Guillermum Dentença, quondam, in dicto suo testamento de dictis castro et villa de Mora, cum fructibus, redditibus, iuribus et pertinenciis suis, toto tempore vite nostre, tam a tempore obitus dicti nobilis Guillermi Dentença, quondam, citra / usque nunc quam etiam de tempore futuro usque ad obitum nostrum uel quacumque alia ratione uel causa.

Quibus quidem loco, iuribus, uocibus, rationibus, peticionibus et accionibus nostris et cum hac donatione et cessione et cum testamento dicti nobilis Guillermi Dentença, quondam, et cum instrumentis publicis et aliis documen- / tis pro nobis facientibus, possitis et uos et uestri successores et quos uolueritis, petere, exigere, recipere, tenere, possidere et habere a dictis heredibus, manumissoribus et bonorum detentoribus dicti nobilis Guillermi de Entença, quondam, et de eisdem bonis specialiter de et super castris et villis de Carcia et de Les Pi- /[18] nyeres, de Marçano, et de Prat Dip, cum militibus et dominabus, cum hominibus et feminis, tam christianis quam sarracenis et iudeis, redditibus, exitibus, prouentibus, terminis, iuribus et pertinenciis suis et etiam ab aliis quibuscumque personis nobis pro predictis, que uobis damus, obligatis et de bonis suis, videlicet, dictos centum sex- / saginta mille solidos et legatum etiam ad usumfructum, nobis factum per dictum nobilem Guillermun Dentença, quondam, de dicto castro et villa de Mora, cum fructibus, redditibus, iuribus et pertinenciis suis toto tempore vite nostre et tempore obitus nobilis Guillermi Dentença predicti et usque ad obitum nostrum, prout in / dicto testamento continetur, et omnia alia et singula, prout dicto testamento continetur, et omnia alia et singula, prout superius per nos uobis data, quando et quotiens volueritis superius per

nos uobis data, quando et quotiens volueritis et, prout uobis et uestris melius uidebitur, expedire ad omne uestras et uestrorum uoluntates inde libere faciendas, agendo, defendendo, respondendo, excipiendo, replicando et reconueniendo apocham uel apochas /[21] de soluto et alia quecumque instrumenta firmando et concedendo et omnia alia et singula faciendo quecumque nos facere poteramus ante huiusmodi donationem et cessionem, etiam si maiora essent superius expressis. Et si mandatum exhigerent speciale, postquam uero donatione iurium et cesione, vos in predictis omnibus et singulis, / que uobis damus, dominos et procuratores instituimus, ut in rem uestram propriam: Dantes et concedentes, uobis et uestris, plenissimam potestatem omnimodam et liberalem ac generalem administrationem super hiis.

Sane autem donationem et concessionem uobis et uestris facimus ex causis predictis de omnibus et singulis que uobis damus / in eternum, sicut melius dici, scribi et intelligi siue excogitari potest, ad uestrum et uestrorum comodum et bonum, uerum et sanum intellectum, sine omni nostro et nostrorum vinculo ac retentu ad omnes uestras et uestrorum uoluntates inde perpetuo libere faciendas. Et sic de posse, iure ac dominio nostri et nostrorum, predicta omnia, que vobis /[24] damus, eicimus et extrahimus et in posse, ius ac dominium uestri et uestrorum tradimus, transferimus et transportamus et uos inde in corporalem possessionem uel quasi omnium et singularem predictarum, que uobis damus, in quantum possumus, mittimus et inducimus de hoc presenti publico instrumento uobis et uestris perpetuo ualituro. /

Promittentes uobis dictis dominis, absentibus, et dicto procuratori vestri, presenti, ac notario infrascripto, a vobis nomine vestro et omnium illorum quorum interest vel intererit legitime stipulantibus et recipientibus, bona fide et sine fraude, firma ac sollempni stipulatione interuenienti, nos hanc donationem et cessionem et / omnia et singula supradicta, habere semper rata, grata et firma tenere et inuiolabiliter obseruare et nunquam reuocare nec mutare nec in aliquo contrauenire causa ingratitudinis vel offense [...] uel quoquomodo iure, causa uel ratione.

Inmo scienter et expresse renuntiamus legi et / iuri dicentibus, quod donatio inter vivos, facta causa ingratitudinis, [...] potest reuocari et beneficio senatus consulti Velleyani et iuri ypotecharum nostrarum de quibus [...] [...] et omni alii iuri, usui, consuetudini et exceptioni ad hec repugnantibus. Et pro predictis omnibus /[27] et singulis sic attendendis, obseruandis firmiter et complendis,

obligamus uobis et uestris nos et omnia bona nostra habita et habenda. Et ad maiorem predictorum firmitatem iuramus sponte in animan nostram [...] et Ihesum Christum et eius sancta quatuor Euangelia, a nobis corporaliter tacta, nos predicta omnia et singula / illorum quorum interest uel intererit legitime stipulantibus et recipientibus, et uestris, bona fide et sine fraude, firma ac sollempni stipulatione interuenienti, nos predicta omnia et singula habere semper rata, grata et / firma tenere et inuiolabiliter obseruare et nunquam contrauenire aliqua ratione uel causa sub bonorum nostrorum omnium obligatione.

Renunciando omni usatico, constitucioni, iuri, usui, rationi, consuetudini et exceptioni contra hec repugnantibus. Verum tamen que donatio summam quingentorum aurerorum / excedens de iure insinuatione indiget: Ideo, nos volentes nichil de contigentibus dimitere seu pretermittere, hanc donacionem et cessionem et omnia et singula supradicta Berengarii de Castro Aulino, vicarii et Curie Ilerde Pallarensis pro /[36] domino Rege in vicaria Ilerdensis, cum debita instancia et reuerentia requiri et rogari, quatenus hanc insinuationem admittere, et huic donationi et cessioni et omnibus supradictis auctoritatem suam pariter et decretum prestare et interponere dignetur, ut predicta omnia semper firmiora existant et non possint / a quocumque ac de causa impugnari.

Quod est actum XIII kalendis ianuarii anno Domini millessimo trescentessimo tricesimo sexto.

Sig(*signe*)num Berengarie de Montecatheno. Sig(*signe*)num Bernardi Iordani, domini de Insula, militis, eius viri, predictorum qui hoc concedimus et firmamus firmarique rogamus.

Sig(*signe*)num Raimundi Reuerter, prebiteri. Sig(*signe*)num Periconi de Podio Uiridi. Sig(*signe*)num Petri Texonera. Sig(*signe*) num Berengarii Pedriça, scriptoris dicti domini Infantis. Sig(*signe*)num Iacobi Boteller. Sig(*signe*)num Iacobi de Turribus, vicini de Miquinença: Testium.

Sig(*signe*)num mei Bartholomei de Vita, notarii publici de Seros, et etiam auctoritate illustrissimi domini Regis Aragonum per totam terram et dominationem eiusdem, qui hoc instrumentum scribi feci et clausi et predictis omnibus presens fui. Et supraponitur in XX VII linea, ubi dicitur: fecimus per honorabilem Galcerandum de Biure, militem, procuratorem nostrum ad hec constitutum. Et cum raso et emendato ineadem ubi legitur: venerabili Petro Sancii, tenenti.

FUNDACIÓ NOGUERA

49

1338, gener, 16. Seròs

Poder de Berenguera de Montcada, senyora d'Illa, a Galceran de Biure per tal que compareixi davant el vicari de Lleida a fi d'insinuar la donació de cent seixanta mil sous de Barcelona sobre les rendes de la vila de Móra, a l'infant Ramon Berenguer, comte de Prades.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 17, doc. 833.

Nouerint uniuersi quod nos Berengaria de Montecatheno, domina de Insula, uxor nobilis viri Bernardi Iordani, domini de Insula, de voluntate et expresso consensu et firmamento dicti viri nostri, cum / hoc presenti publico instrumento facimus, creamus, constituimus et ordinamus certum et specialem procuratorem nostrum, vos honorabilem Galcerandum de Biure, militem de domo nostra, presentem, et hanc procurationem / recipientem ad comparendum coram honorabili Petro Sancii, locum tenentis curie et vicarii Ilerde pro domino rege. Et ad in insinuandum eidem quamdam donationem per nos, de voluntate /[3] dicti viri nostri, factam inclito domino infanti Raymundo Berengarii, comiti Montanearum de Prades et illustri domine Blanche, Dei gratia, Romanie Dispine, eius consorte, cum publico instrumento, / recepto et clauso, per notarium infrascriptum, terciodecimo kalendis ianuarii anno Domini millessimo CCC tricessimo sexto ut in ipso instrumento plenius continetur, de centum sexsaginta mille solidos Barchinone, / nobis debitis per manumissores et detentores bonorum que fuerunt quondam nobilis domini Guillermi Dentença, primi viri nostri, ratione legati nobis facti per dictum nobilem Guillermum Dentença ad usum fructum /[6] in suo ultimo testamento de redditibus loci de Mora et aliis contentis in dicto instrumento per nos dictis coniugibus datis et concessis.

Dantes et concedentes uobis, dicto procuratori nostro, super premisis / omnibus et singulis plenam et liberam potestatem insinuandi, agendi et faciendi omnia et singula que nos faceremus uel facere possemus si personaliter presentes essemus. Promitentes nos ha- / bere ratum et firmum semper quicquid per uos dictum procuratorem nostrum insinuatum, factum siue procuratum fuerit in premissis ac si a nobis personaliter esset factum. Et releuantes uos ab omni /[9] honere satisdanti et promitimus notario infrascripto tanquam publice persone nomine uestro quorum interest e intererit aut poterit interesse a nobis legitime stipulanti et recipienti

iudicio / sisti et iudicatum solui cum suis clausulis uniuersis sub bonorum nostrorum omnium obligatione.

(*Calderó*) Ad hec autem, nos Bernardus Iordani, miles, dominus Insule, huic procurationi de vo- / luntate nostra, ut predicitur, facte per dominam de Insula, consortem nostram predictam, assensum consilium voluntatem et firmamentum prestamus ac etiam damus in omnibus et per omnia.

Quod est / actum in loco de Seros septimodecimo kalendis febroarii anno Domini millessimo CCC tricessimo septimo.

Sig(*signe*)num Berengarie de Montechateno. Sig(*signe*)num Bernardi Iordani: predictorum /[12] qui hoc concedimus et firmamus firmarique rogamus.

Sig-num Guillermi Mestre. Sig-num Petri Lopi de Leçina Corba, scutiferorum de domo dictorum nobilium. Sig(*signe*)num Dominici Martini, vicini de Seros, testium.

Sig(*signe*)num mei Bartholomei de Vita, notarii publici de Seros et etiam auctoritate Illustrissimi domini regis Aragonum per totam terram et dominacionem eiusdem qui hoc instrumentum scribi feci et clausi et predictis interffui.

50

1338, febrer, 13. Tortosa

Joan Mascaró, únic marmessor viu del testament de Guillem d'Entença, per mitjà d'un procurador, ret homenatge feudal a l'infant Ramon Berenguer, comte de les Muntanyes de Prades, pel castell de Pratdip.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 17, doc. 803.

Els marmessors de Guillem d'Entença reconeixen que tenen i posseeixen les rendes del castell i de la vila de Pratdip com a feu de l'infant Ramon Berenguer; per la qual cosa estan obligats a donar-li la potestat en temps de guerra i de pau, i a ésser fidels i lleials a qualsevol servei feudal segons els usatges de Barcelona i de Catalunya.

Nouerint uniuersi. Quod in presentia mei Bernardi de Frontinya, notarii publici Terrachone pro [venerabile Arnaldo de Martorellis]... ad hec specialiter uocatorum et rogatorum coram Inclito Domino Infante Raymundo Berengarii, illustrissimi domini Iacobi bone memorie / regis Aragonum filio ac comiti Montanearum de Prades. Constitutus personaliter discretus [Bernardus de Podio,

civis Dertusse et notarius auctoritate regia] et actor venerabilis Iohannis Mascarosii, ciuis Dertusensis, manumissoris et executoris unici ultimi testamenti nobilis viri Guillermi Dentença / quondam, cum alii manumissores et executores dicti testamenti [sint] mortui, de qua procuratione et actorie [habet posse] plenum per quoddam publicum instrumentum de completum inferius insertum, in quo procuratorio et actorio instrumento habet plenam potestatem et liberam et generalem administrationem ad infrascripta /[3] faciendum. Ex certa scientia, nomine procuratorio et actorio que supra, et ex potestate sibi tradita per Iohannem Mascharosii, manumissorem et executorem predictum prestitit et fecit dicto domino Infanti, presenti et recipienti, fidelitatem, iuramentum, et homagium, ore et manibus comendatum, et iuramentum uallatum pro castro / et villa de Prato Dip et eius terminis, que sunt dicte manumissorie et fuerunt dicti nobilis Guillermi Dentença, quondam. Et quod castrum et villa del Prat Dip, cum terris, iuribus, et pertinenciis suis, venerabilis Iohannes Mascharosii, manumissor et executor predictus, tenet et possidet, nomine dicte / manumissorie, in feudum pro domino Infante Raymundo Berengario, comite predicto, recognoscendo dictum castrum et villam de Prat Dip, et eius terminos esse feudales, facta sibi fide per publica instrumenta quod dictum castrum est feudum. Et nichilominus dictus procurator et actor scienter et /[6] consulte, recognouit et in ueritate censi sue sint quod Iohannes Mascharosii, manumissor et executor predictus, tenet et possidet, nomine manumissorie predicto, dictum castrum et villam de Prato Dip cum terminis, iuribus et pertinenciis suis in feudum pro dicto domino Infante. Et / nichilominus idem procurator et actor promisit dicto domino Infanti et michi dicto notario nomine omnium quorum interest vel intererit legitime stipulanti et recipienti, quod dictus manumissor et executor, nomine dicte manumissorie, et successores sui in dicto castro et villa de Prato Dip et eius terminis, / irati et paccati, dabunt et tradent dicto domino Infanti uel cui seu quibus uoluerit loco sui, potestatem in dicto castro et villa del Prat Dip et eius termino absque aliqua contradictione. Et quod dictus manumissor et executor predictus et eius successores in ipso castro et villa de Prat /[9] Dip et eius terminis erunt dicto domino Infante et suis sucessoribus boni fideles et legales. Et [promisit] etiam dictus procurator quod Johannes Mascharosi manumissor et executor predictus, et sui succesores in dicto castro et villa de Prato Dip et eius terminis facient seruicium quod / fieri habet et debet pro dicto feudo. Et

omnia alia facient que pro ipso feudo fieri habeant seu debeant secundum et iuxta usaticos Barchinone et consuetudines et usancias Cathalonie et alium secundum conuenientias dicti feudi et prout fuit per predecesores Iohannes Mascharossi predicti / nomine quo supra, fieri assuetum sub fidelitate iuramento et homagio superius prestitis. Et predicta omnia dictus procurator et actor promisit michi notario infrascripto, nomine omnium illorum quorum interest uel intererit, legitime sitpulanti et recipienti ac etiam iurauit in animan Iohannis Mascharosii, / manumissoris et executoris predicti, se et dictum principalem suum habere semper rata et firma et non contrauenire. Et in testimonium premissorum dictus dominus Infans, petiit de omnibus supradictis sibi fieri publicum instrumentum per dictum notarium.

Tenor autem dicte procurationis instrumenti et auto- /[12] rie dicti Raymundi de Podio sequetur hunc modum:

Nouerint uniuersi quod ego Iohannes Mascarosii, ciuis Dertuse, manumissor et executor unicus ultimi testamenti nobilis domini Guillermi Dentença cum alii manumissores et executores dicti testamenti sint mortui cum / hoc predicto publico instrumento plenarie valituro, cum auctoritate et decreto venerabilis Guillermi Mallenga, subvicarii pro venerabili Galcerando de Castro Ueteri, viccarii ciuitatis Dertusse et Ripparie Iberi, pro illustrissima domina Elienor, Dei gratia regina Aragonum, tutrice et adminis- / tratrici incliti domini infantis Ferdinandi, illustrissimi domini regis Aragonum et ipsius domine regine [et marchionis] Dertuse et domini de Albarrazino. Necnon et Bernardi de Riparia, loco Iohannis Mascharossi alterius iudicis electi iudicum ad hec a /[15] dicto venerabili subuicario electorum. Constituo, eligo et ordino uos Raymundum de Podio [ciuem Dertusse] et notarium auctoritate regia presentem et hanc actoriam recipientem certum et specialem actorem et procuratorem meum dicto nomine et prefate manumissore ad comparendum / pro me et nomine meo coram inclito domino Inffante Raymundo Berengarii, illustrissimi domini Iacobi bone memoria regis Aragonum et comite Montanearum de Prades. Et ad prestandum et faciendum eidem domino infanti homagium ore et manibus et fidelitatem pollicendo / pro castro et villa del Prat Dip. Dando et concedendo uobis nomine preffato super premissis omnibus et singulis plenam et generalem potestatem et administrationem. Ita quod nomine et vice mea et auctoritate huius procurationis et actorie possitis prefatum homagium et fidelitatem facere et omnia alia /[18] que ego dicto nomine facere possem si

specialiter presens essem. Ratum, gratum et firmum promitto dicto nomine totum quicquid per uos super premissis factum fuerit seu etiam procuratum tanquam si a me specialiter esset factum et nunquam illud reuocabo aliqua ratione sub obligatione omnium bonorum / dicte manumissorie. Preffatam autem actoriam et procurationem facio ad predicta complenda dicti domini Inffantis ire non possum quia sum iudex assignatus hoc anno curie Dertusensis et sim astrictus iuramento per me prefato quod in qualibet die / -ta sim in dicta curia pro iudiciis dicte curie exercendi et iudices antedictos et decretum curie.

Quod est actum in Curia ciuitatis Dertusse idus februarii /[21] anno Dominici Incarnationis Millessimo trecentessimo tricessimo septimo.

Sig(*signe*)num Ihoannes Mascharosii [civis Dertusse] qui hec laudo, concedo et firmo testesque (firmari rogo) Curie Dertusse / Sig(*signe*)num Guillelmi Mallenga, subvicarii predicti Sig(*signe*)-num Petri Dalforca, iudicis predicti qui hec pro iudici firmo. Sig(*signe*)num Bernardi Riparia, iudicis predicti, qui hoc firmo pro iudice.

Sig(*signe*)num Bartholomei Ferraterii auctoritate regia publici notarii per totam terram et iurisdicionem domini Aragonum regis et notarii curie Dertuse qui predictis interfui et hic scribi iussit firmamenta qui dictorum subvicarii et Petri Dalforca, iudicis alterius propria scripsit manu. /[24] Sig(*signe*)num Raymundi Benet, qui hec mandato Bartolomei Ferraterii, notarii predicti (scripsit) die et anno prenotatis. Que fuerunt facta in ciuitate Terracone et per dictum Reymundum de Podio, actorem nomine quo supra, firmata et iurata die martis que fuit quinto decimo / kalendis marcii anno Domini millessimo CCC tricessimo (septimo). Presentibus domino Inffante et Raymundo de Podio, actore, predictis. Et presentibus testibus: Venerabilibus Bernardo de Ulzanelles, legum doctore, Petro Calderono et Francisco de Linia, militibus. Iohanne Scribe, / possessore scribanie de Villa Francha, maiore domus dicti domini Infantis, Romeo Geraldi rogatis et me dicto notario.

Sig(*signe*)num mei Bernardi de Frontinya, notario publico eiusdem, qui predictis omnibus interfui et clausit.

Ego Iacobus Cendre hoc scripsi mandato Arnaldi de Martorello, Terrachone notarii, cum suprapositis ubi dicitur et actor, die et anno prefixis.

FUNDACIÓ NOGUERA

51

1341, gener, 17

Acta d'infeudació del lloc i de la torre de Banyoles, en el terme de Tivissa, a Berenguer de Puig, habitant de Tortosa, per l'infant Ramon Berenguer, comte de Prades.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 14, doc. 670. Carta partida per ABC.

Berenguer de Puig, veí de Tortosa, el qual tenia tres fills mascles, havia mort sense deixar testament. Berenguer de Puig, el fill gran, comparegué personalment davant l'infant Ramon Berenguer, comte de les Muntanyes de Prades, i li suplicà que el feu de Banyoles, que havia gaudit el seu pare, fos concedit a algun dels tres fills.

L'infant Ramon Berenguer, segons els usatges i costums de Catalunya, tenia potestat d'elegir i gratificar amb el feu qualsevol dels tres fills. Instruït de la persona i virtut de Berenguer, el fill gran, li concedí el feu, considerat com a més apte i idoni, atès que els altres dos germans eren de molt tendra edat. L'hi va concedir amb la seva fortalesa, homes, dones, fruits, rendes, sortides, termes i drets, tal com el tenia el seu pare. L'infant retingué la host i cavalcada, el dret alodial, el mer i mixt imperi, la pau i la guerra, i qualsevol altra jurisdicció.

Berenguer fou investit feudalment amb el lliurament i la col·locació dels anells, amb el jurament davant els Sants Evangelis i amb l'homenatge de boca i mans.

Nouerint uniuersi, quod cum Berengarius de Podio, quondam, habitator ciuitatis Dertusse, ab intestato decessisset, tribus filiis masculis eidem superuiverent, Berengarius de Podio, filius maior dicti Berengarii, quomdam, comparauit personaliter coram inclito domino et domino infanti Raymundo Berengarii, ilustrissimi domino Iacobi bone / memorie Regis Aragonum filio, comite Montanearum de Prades, suplicantes eidem humiliter: ut cum dictus Berengarius, quondam, pater eius, teneret pro domino Infante feudum loci de Balneolis, in eius dominio siti, concederet atque daret, investiret dicto Berengario vel alteris fratribus eius / de feudo predicto, tenendum per ipsum vel alterum ex eius fratribus supradictis, prout dictus pater eius ipsum tenuit.

Dictus vero inclitus dominus Infans hanc concessionem siue investituram dicti feudi non teneretur precise alteri solum de filiis predictis facere, ymmo de eius electione et potestati /[3] esset, propter usaticis Barchinone et consuetudines Cathalonie, cui de illis gratificare vellet.

Verumtamen, prospectis et consultis persona et virtute dicti Berengarii, qui aptior et ydoneior esset ad siruendun dictum feudum, ceteris fratribus in etate tenerrima constitutis, volens illum proterea preferre procerius, eidem Berengario dictum feudum cum eius fortalicio necnon cum hominibus et feminis, fructibus, reddi-

tibus, exitibus, terminis iamdictis et allis iuribus et pertinenciis uniuersis, prout dictus Berengarius, quondam pater eius, et alii predecessores / sui habere, tenere et possidere consueverunt, concedendum duxit.

Et nichilominus dictum Berengarium suplicantem de dicto feudo ac iuribus et pertinenciis suis investiuit cum traditione cirothenarum quas in eius manibus tradidit ac posuit. Saluis tamen ipsi domino Infanti / et succesoribus suis perpetuo, hoste et caualcata, alodiario iure, mero et mixto imperio et alia quacumque iurisdictione, pace et guerra et ceteris aliis iuribus pertinentibus in predictis dicto domino Infanti et pertinere debentibus quoquomodo et sine etiam iure preiudicio /[6] alicui.

Et in continenti dictus Berengarius de Podio, aceptatas concessionem et inuestituram predictas cum humilitate et reuerentia debitis et gratiarum actione, tactis per eum manualiter sacrosanctis Euangeliis prestitit in manibus dicti domini Infantis iuramentum fidelitatis / et fecit eidem Homagium ore et manibus comendatum iusta usaticos et consuetudines supradictos. Que iuramentum et homagium dictus dominus Infans accepit, saluo in omnibus iure suit et aliis predictis et sine iure preiudicio alicui, ut superius continentur /.

In quorum omnium testimonium fuerunt facta duo consimilia publica instrumenta per alphabetum diuissa et sigillata ab uberiorem cautelam de mandato dicti domini Infantis, eius sigillo pendenti, quorum unum penesdictum dominum Infantem, alterum penes dictum Berengarium remaneat.

Que acta fuerunt idus ianuarii anno Domino millesimo trescentessimo quadragessimo.

Testes qui presentes interfuerunt hiis sunt hii: Venerabilis Raymundus de Papiolo, miles, maiordomus inclite domine Marie Aluari, Dei gratia comitisse Montanearum de Prades, Petrus de Sancto Clemente, dicti domini Infantis consiliarius, Arnaldus de Torren- / tibus, iurisperitus Terrachone de domo dicti domini Infantis et Raymundus de Podio de Pauls.

Sig- (*signe*) Petri Lupperti, dicti domini Infantis notarii et auctoritate Illustrissimi domini Regis Aragonum notarii publici per totam terram et dominationem eiusdem, qui predictis interfui et hoc scribi fecit cum literis in raso positis in VII, ubi dicitur: et, et in linea IX, ubi continetur Infans; et clasuit die et anno prefixis.

(*Al dors:*) *Del feu de Banyoles atorgat a·n Berenguer Puig.*

INFANT PERE
NOVÈ SENYOR DE LA BARONIA
SEGON COMTE DE PRADES
ANYS 1342-1358

52

1342, gener, 9

Els infants Pere i Ramon Berenguer, fills del rei Jaume II, permuten i canvien entre ells els comtats d'Empúries i de les Muntanyes de Prades.

A. ADM. Secció de Prades. Lligall 1, doc. 13.

L'infant Pere, aleshores comte d'Empúries i Ribagorça, cedeix al seu germà Ramon Berenguer el comtat d'Empúries, amb les seves jurisdiccions i rendes, el dret d'encunyar moneda comtal i els castells d'Empúries, Carmençó, Garriguella, Cadaqués, Carroig, Santa Maria, San Climent, Espolla, Vilartolí i Soler. A més a més, cedeix el domini directe de Molins, el feu de la vall de Banyuls de la Marenda, castells del Rosselló i Monells, i els delmes i feus del bisbe de Girona.

Reconeix la vàlua superior d'aquestes concessions amb relació al comtat de les Muntanyes de Prades, que és el que rep. Per aquest motiu accepta una compensació de trenta mil sous barcelonesos, que cobraria de Ramon Berenguer, sobre les rendes que produïa Vila-Real en el regne de València.

L'infant Pere imposa les següents condicions:

1) Ramon Berenguer havia de pagar a Isabel, vídua de Malgaulí, difunt i darrer comte d'Empúries, vint-i-dues mil cinc-centes lliures per tal de compensar els drets que ella tenia sobre el comtat del seu difunt marit.

2) Ramon Berenguer assumiria un deute que l'infant Pere tenia amb els habitants d'Empúries, per un valor de deu mil lliures. Igualment, un altre deute de quinze mil lliures amb els jueus d'Empúries.

3) Ramon Berenguer havia d'alliberar qualsevol dret que la seva filla Joana de Prades tingués sobre Altafalla, Falset, Móra i Tivissa, a la baronia d'Entença. Igualment, alliberar les hipoteques sobre el comtat de les Muntanyes de Prades que estaven a favor de Maria Álvarez, esposa de Ramon Berenguer.

4) El lluïsme per la cessió de la Vall de Banyuls (Mallorca), que havia d'ésser pagat al rei de Mallorca, es pagaria a mitges entre els dos Infants.

FUNDACIÓ NOGUERA

Per la seva part, Ramon Berenguer, aleshores comte de Prades, es compromet a complir allò que havia estatuït anteriorment el seu germà. Cedeix a l'infant Pere el comtat de les Muntanyes de Prades amb Siurana i d'altres castells i viles. També cedeix, en propi i lliure alou, els castells i viles d'Altafalla, Falset, Tivissa i Móra, juntament amb el dret alodial, la potestat i el servei dels castells de Marçà i Pratdip.

Així mateix, cedeix les jurisdiccions, els serveis i les rendes d'aquestes viles i castells, ensems amb el dret de fadiga per a tenir preeminència a la compra dels castells i viles de Garcia, les Pinyeres i Masroig, dins la baronia d'Entença. Juntament amb aquestes terres catalanes cedeix, en el regne de València, el castell de Palma amb les seves alqueries.

Les condicions imposades per l'infant Ramon Berenguer al seu germà Pere són les següents:

1) Pere haurà de redimir la hipoteca del lloc de la Riba, d'un valor de vint mil sous, i del lloc de Vellozell, de vint mil sous.

2) Les rendes de l'any, fins al primer de gener de 1343, de tot el comtat de Prades i baronia d'Entença les cobraria l'infant Ramon.

La transcripció paleogràfica ens ha estat cedida amablement per Pilar Lázaro de la Escosura, qui la recull a la seva tesi doctoral intitulada «Documentación del condado de Prades en el Archivo Ducal de Medinaceli, de Sevilla», Sevilla, 1972.

In nomine sancte et individue Trinitatis, Patris et Filii et Spiritus Sancti. Amen. Noverint universi quod nos, infans Petrus, illustrissimi domini Jacobi, bone memorie regis Aragonum filius, Rippacurtie et Impuriarum comes, gratis et ex certa sciencia, et spontanea voluntate, per nos et omnes heredes et successores nostros quoscumque pro eis omnibus, que vos inclitus dominus / inffans Raymundus Berengarii, comes montanearum de Prades, frater noster carissimus nobis inferius permutatis, et ex causa permutationis seu cambii, conceditis atque datis, permutamus et excambiamus, et ex causa et titulo permutacionis et cambii, damus, concedimus et tradimus vobis dicto domino infanti Raymundo Berengarii et vestris, ac quibus volueritis in perpetuum per proprium, franchum, libe- /[3] rum alodium, sub condicionibus tamen modis, et retencionibus subadiunctis, totum comitatum nostrum Impuriae.

Videlicet castrum Impuriae, Villam Castilionis Impuriae, castrum de Carmentione, villam de Garriguella, castrum de Cadaqueriis, cum lezda et portum maris eiusdem, castrum de Carroig, et iurisdictionem ac quodlibet aliud ius, quod nos habemus / in villa et parrocha Sancte Marie de Rosis, cum lezda et portum maris eiusdem, castrum de Sancto Salvatore, et totum ius quod comiti Impuriarum et nobis pro eo pertinet in loco de Villanova et eius parrocha, ac militibus et aliis hominibus eiusdem, locum de Fortiano, castrum et villam de Ciurana, / et totum ius, quod

FUNDACIÓ NOGUERA

comiti Impuriae, et nobis pro eo pertinet in castro et loco Sancti Petri Piscatoris, et militibus ac hominibus eiusdem, et in loco de Armenteria et hominibus eiusdem, castrum et locum et Talhata, locum de Tauro, castrum et villam de Virginibus, castrum et villam de Bellicadro, castrum et locum de Occulo Stricto, et castrum de Sancto Acisclo.

Permutamus etiam, vobis dicto /[6] domino infanti Raymundo Berengarii, pro subscriptis que vos nobis inferius permutatis, et ex causa permutacionis, concedimus et damus vobis causa permutacionis, concedimus et damus vobis castra seu loca de Sancto Clemente et de Spodolia, de Vilartelino, de Solerio ac Villario de Spodolia, queque castra seu loca sunt iuxta dictum comitatum Impuriae, et nos ea omnia habemus et / possidemus pro alodio libero atque francho, et cum omni iurisdicione, et ad nos spectanti ex causa permutacionis seu cambii, inter nos et nobilem vicecomitem Ruppebertino, dudum facti, de predictis castris seu locis pro aliquibus feudis, que idem vicecomes a nobis tanquam comite Impuriarum tenebat in dicto vicecomitatu, et que / castra seu loca nos postea uniuimus comitatui supradicto. Et generaliter omnia alia et singula villas, castra el loca in et intra dictum comitatum sistentia, et ad ipsum et eius dominium, et ad nos ratione ipsius comitatus pertinentia quovis modo.

Quam ideo comitatum, cum castribus et villis predictis, ad eum spectanti- /[9] bus, ut est dictum, permutamus et titulo permutationis et cambii, concedimus vobis dicto domino infanti Raymundo Berengarii et vestris, aut quibus volueritis in perpetuum, cum fortitudinis ipsorum castrorum et villarum, et cum omnibus honoribus, possessionibus et terris, tam cultis quam heremis, et cum pratis, pascuis carnalagiis, erbaticis, silvis / garricis, nemoribus, venationibus, piscatoribus et devesis, fontibus, aquis, cequis et aqueductibus, molendinis, furnis et fabricis, et cum feudis, castlanis et feudatariis, et cum directo superiori et alodiario dominio et cum potestatibus et emparis, et cum homagiis et fidelitatibus et aliis obligationibus et necessitatibus quibuscumque, et cum / prelatis, baronibus, militibus et dominabus, et cum hominibus et feminis, tam christianis, iudeis quam sarracenis, et aliis quibuscumque, ibi nunc habitaturis, et cum mero et mixto imperio, et cum omni alia iurisdiccione civili et criminali, tam alta quam baixa, et cum omnibus redditibus, censibus, tributis, foriscapiis, laudimiis, exitibus, proventibus /[12] servicis, adempriuis, questis, cenis, et pedagiis, et passagiis, lezdeis, rivis, tam terre quam maris, et

cum portibus et iure portium ac plagiis, maris naufragiis, e cum pensis, mensuraticis, pace et guerra, hoste, exercitu et cavalcata et remptionibus eorundem, et cum inventionibus atque trobis, et cum aurifodinis, argentifodinis et / tifodinis et aliis mineriis et cum introitibus, exitibus, iuribus, terminis et pertinenciis universis, tam maris quam terre et iuris cudendi monetam comitalem, et cum aliis prerrogativis, usibus et insignis, ad nos in ipso comitatu, et ratione ipsius, tam de iure antiguo quam de consuetudine, spectantibus quacumque ratione vel causa.

Et cum omnibus / aliis que de iure comitale, quam de alio quocumque, quod dici et excogitari possit, quovis modo et de iure, usu vel consuetudine aut alio quocumque modo etiam, si graviora vel maiora forent aut sicut superius expressatis, nos habemus et accepimus et habere et accipere debemus in dicti comitatu, et in castris et villis consistentibus in eodem, [et in feudis, cast-] /[15] lanis, feudatariis, baronibus, militibus, dominabus, hominibus et feminis, cuiuscumque legis et condicionis existant, ibi habitantibus vel habitaturis, et alia ratione vel consuetudine vel occasione dictorum castrorum et villarum et terminorum et pertinenciarum suarum, vel alia qualibet ratione.

Permutamus etiam vobis prefato inclito domino Infanti Raymundo Berengarii pro sub- / scriptis que vos nobis inferius permutatis et ex causa permutationis et cambii concedimus et damus directum dominium et ius potestatis recipiende et empare faciende, et aliud ius quodcumque, quod nos habemus seu habere debemus, vel ad nos pertinet in castro et loco de Molendinis, que nobilis vicecomes de Rupebertino tenet in feudum pro nobis, / et nos ea omnia tenemus in feudum pro illustrissimo Domino Rege Aragonum, carissimo nepote nostro.

Permutamus etiam vobis dicto inclito domino Infanti Raymundo Berengarii pro subscriptis que vos nobis inferius permutatis, et ex causa permutationis et cambii, concedimus et tradimus vobis et vestris et quibus velitis perpetuo, sub mo- /[18] dis, formis, condicionibus et retencionibus inferius annotatis, vallem nostrum de Banyulls de maritimo, quam pro illustrissimo domino rege Maiorice in feudum tenemus, cum feudis, castlanis, feudatariis, et cum directo et cum directo et alodiario dominio, et homagiis et fidelitatibus, potestatibus et emparis, et cum militibus et dominibus, et hominibus / et feminis, cuiuscumque status et condicione existant, et cum omnibus redditibus, exitibus et cum omnibus iurisdictionibus,

FUNDACIÓ NOGUERA

et aliis iuribus, ad nos quomodocumque et qualitercumque propietatibus, in dicta valle et ad nos inibi pertinentibus quovis modo.

Item permutamus, concedimus et tradimus vobis dicto domino infanti Raymundo Berengarii pro subscriptis quos / nobis inferius permutatis et ex causa permutationis, concedimus et tradimus totum et directum et alodiarium dominium et ius potestatis recipiendi et empare faciende, et ali quocumque iure, que nos habemus et habere debemus et ad nos competunt et competere possunt et debent ratione comitatus Impuriarum uel alia quacumque ratione seu cause, in /[21] castris et locis de la Clusa, de Ultraria, de Sureda, de Totzone et aliis quibuscumque castris et locis in Rossilioni existentibus.

Permutamus etiam vobis dicto infanti Raymundo Berengarii pro subscriptis que vos nobis inferius permutastis, et ex causa permutationis et cambii concedimus et tradimus vobis et vestris, sub condicionibus, modis / retencionibus, subannexis, per proprium liberum et francum alodium castrum et locum nostrum de Monellis, situm in diocesi Gerundense, cum iurisdictione quam nos habemus et habere debemus, seu ad nos pertinet in dicto castro et eius terminis, et cum omnibus redditibus et proventibus, et aliis iuribus, ad nos competentibus et competere debentibus in eisdem.

Permu- / tamus etiam vobis dicto domino infanti Raymundo Berengarii et ex causa permutationis et cambii concedimus atque damus vobis et vestris sub condicionibus, modis, et retentionibus subnotatis, omnes decima et omnia feuda, que nos tenemus sub fidelitate Venerabilis Episcopi et ecclesie Gerundensi.

Hanc autem permutationem et ex causa permutatione /[24] et cambii, concessionem, donationem et traditionem facimus vobis domino Infanti Raymundo Berengarii et vestris, et quibus velitis perpetuo, de toto dicto comitatu Impuriarum et de omnibus castris, villis, locis et iuribus superius nominatis, et aliis que nos habemus et habere ratione dicti comitatu uel alia quacumque ratione uel causa absque ulla / retentione, tam in diocesi Gerundensi quam in diocesi Elnensi eorum, videlicet que sunt alodiis pro alodiis, et eorum que sunt feuda pro feudis, sicut melius dici et intelligi postest ad vestrum vestrorumque comodum salvamentum et bonum etiam intellectum.

Et extrahimus predicte omniaque vobis, ut premititur permutamus, de iure, dominio, / posse nostro et meorum omnium successorum eademque omni et singula in vestrum et successo-

rum vestrorum et quorum vos uolueritis ius, dominium et posse, mittimus et transferimus, pleno iure et absque retentione preter infrascripta ac irrevocabiliter, ad habendum, tenendum, omnique tempore pacifice possidendum et ad omnem vestrum successorum vestrorum et eorum quos uolueritis voluntatem /[27] inde libere faciendam sine contradictione aliqua nostra et nostrorum alterius quibuscumque, saluis tamen modis, condicionibus, retentionibus subanotatis.

Promitentes vobis dicto domino Infanti Raymundo Berengario, quod nos liberabimus, desobligabimus, expediemus, et exonerabimus dictum comitatum Impuriarum, et omnia castra, villas et loca que vobis superius permutamus / ab omnibus obligationibus et violariis, per nos factis ad vitam, et etiam ad in perpetuum, et ab omnibus debitis et omnibus quibuscumque, que obveniunt causa nostra. Et etiam ab omnibus obligationibus, violariis, seu concesionibus factis ad vitam per comites Impuriae, predecessores nostros, et ab omnibus debitis et omnibus quibuscumque quibus per eos, predictus comitatus obligatus / fuerit vel gravatus. Exceptis tamen concessionibus perpetuum factis per eos, atque nullatenus teneamur, et aliquis que inferius specialiter sunt expressa, que ad liberandum et solvendum nobis incumbunt, prout inferius continetur. Quam desobligationem facere promittimus et teneamur facere usque per totum mensem aprilem proximum nunc [...]

Permutamus vobis insuper /[30] quod per nos uel procuratorem nostrum uel specialiter constitutum uel constituendum, trademus vobis uel procuratori vestro pro vobis, possessionem corporalem uel quasi, vacuam scilicet et ab predictis omnibus expeditam, totius comitatus predicti, et aliorum omnium, que vobis, ut premititur, permutamus.

Et nichilominus damus et concedimus vobis plenam et liberam potestatem, quod nos- / tra propia auctoritate, et sine fatica et requisitione nostra et nostrorum officialium, et alterius cuiuscumque persone, possitis ipsam possesionem libere apprehendere et apprehensa licite retinere et inde uestram facere voluntatem sub modis, condicionibus et retentionibus subnarratis. Et nos interim donec dictam possessionem vobis traderimus, vel tradi fecerimus, vel vos / eam personaliter apprehenderitis, ut est dictum, constituimus vos totum predictum comitatum et omnia alia et singula, que vobis superius permutamus pro vobis et vestro nomine et vestrorum, possidere vel quasi, preterea ex causa dicte permuta-

tionis, donationis, et concessionis, damus, cedimus, concedimus, et mandamus vobis dicto domino infanti Raymundo Berengarii et vestris, et quibus velitis perpetuo, omnes /[33] actiones, et omnia iura que nobis competunt et competere possunt et debent tam iure comitali, quam alio quovis modo vel causa, in et pro predictis que vobis permutamus, et contra quascumque personas et res ratione eorum. Quibus iuribus et actionibus supradictis que vobis permutamus, et contra quascumque personas et res ratione eorum. Quibus iuribus et actionibus supradictis possitis vos et successores vestri et quos uolueritis uti et experiri, agendo, defendendo, recipiendo, replicando, et omnia / alia faciendo in iudicio et extra iudicio, quecumque et quam admodum, nos poteramus ante huiusmodi permutationem exceptione, et possemus nunc et etiam postea quomodocumque. Nos enim facimus et constituimus vos in hiis, dominum et procuratorem in rem vestram propriam, vosque in locum et ius nostrum ponimus et statuimus ad faciendum inde tamquam de proprio alodio vestro, de / his que sunt alodium et de hiis que sunt de feudo, tanquam de re feudali vestre libitum voluntatis, salvis, formis retentionibus et condicionibus infrascriptis.

Mandantes cum hoc publico instrumento quod in hac parte vicem epistule volumus obtinere, universis et singulis prelatis, baronibus, castlanis, feudatariis, militibus et dominabus, hominibus et feminis, /[36] tam christianis, iudeis et sarracenis, quam alterius cuiuscumque legis, status et condicionis existant in dicti comitatu Impuriae, valle de Banyullis de maritimo, et feudis predictis ac castro de Monellis antedicto, ac aliis castris, villis et locis, superius expressatis, seu quibus aliis in dicto comitatu sistentibus, vel ad nos ratione ipsius comitatus pertinentibus et pertinere / debentibus quovismodo, ac in eorum terminis, pertinenciis, et territoriis habitantibus et habitaturis, quod de cetero habeant et teneant vos, dictum dominum infantem Raymundun Berengarii, et vestro et quos uolueritis pro dominis suis et predicti comitatus Impuriae et predictorum castrorum, villarum atque locorum que vobis nunc, ut predicitur, permutamus, et pro vobis et successoribus vestris / et cui siue quibus vos volueritis, respondeant et satisfaciant de cetero, de omnibus et singulis redditibus, exitibus, prouentibus, iusticiis, et mero et mixto imperio, hoste et cavalcata, feudis et rebus feudalis et aliis iuribus superius expressatis, et aliis quibuscumque, de quibus nobis ratione vel occassione dicti comitatus et dictorum cas- /[39] trorum atque villarum et feudorum et terminorum et pertinenciarum suarum aut aliter quovismodo,

respondere et satisfacere tenebantur et tenentur ac debent, vi vel gratis, ratione feudorum, vel alio aut alio quovis modo, iure seu causa, et de aliis, que vobis supra excambiamus et permutamus, prout superius continetur, et quod vobis et eis pareant, obediant et attendeant in omnibus et per omnes, tanquam / dominis suis comitibus Impuriae, quodque vobis, tam pro feudis quam alia homagia et sacramenta fidelitate prestent, ac pro feudis potestates vobis tradent irati et paccati, quando et quotiens a vobis vel vestris comitibus Impuriae, inde fuerint requisiti, ac emparas vestras et vestrorum teneant et observent.

Ad que omnia, vos dictus dominus infans Raymundus Berengarii, tanquam Impuriae / comes, possitis eos compellere et distringuere, quibuscumque modis nos possumus seu possemus vel poteramus ante permutationem presentem. Nos enim de presenti absolvimus eos omnes, ab omni homagio, sacramento fidelitate, aut alia qualibet necessitate et obligatione, quibus nobis teneatur, et astricti seu obligati sunt, quovis modo ratione, vel occassione dicti comitatus Im- /[42] puriarum et vallis et castrorum, et villarum et locorum atque feudorum predictorum, et iurium suorum, aut alia qualibet ratione, iure vel causa, salvis tamen nobis et nostris condicionibus, modis et retentionibus subintextis.

Ceterum quia, dictus comitatus Impuriae et ea, qui dicto domino infanti Raymundo Berengarii, ut promittitur, permutamus, longe plus valent in pluribus quam ea que / vos ratione predicta nobis excambiatis, conceditis atque datis, et propterea ex pacto, inter vos et nos ante contractum, in contractum seu limine contractur inito, vos teneamini ratione huius plurius valencie super addere nobis, et dare triginta mille liberos Barchinnone ultra seu preter alias pecunie quantitates ex omnia vobis ad solvendum et exonerandum dictum comitatum / incumbentis, prout inferius continetur.

Idcirco confitemur, et in veritate recognoscemus nos habuisse et recepisse a vobis, predicta triginta mille libere Barchinone in hac forma: quod vos videlicet solvistis et distribuistis nobis nunc in peccunia numerata, quindecim mille dicte monete, et pro residuis quindecim mille libero cessitis vel cedere debetis nobis omnes acciones /[45] et omnia iura, coram vobis competentes et competentis in illa venditione, quam vobis ex causa fecit illustrissimus dominus rex carissimus, communis nepos et dominus noster, de villa sua et de villa Regale, sita in regno Valencie, quam cum instrumento vel

ad certum tempus emitis ab eo, pro quantitate quindecim mille librarum. Et qui de quantitate dictarum triginta mille li- / brarum, nobis est ad voluntatem nostram, sub certa forma, plene et integre satisfactum. Et nos etiam de permutatione et comcambio supradictis, reputamus et tenemus nos pro contentis, gratis propterea, et ex certa sciencia, renunciamus excepcioni non numerate et non solute peccunie, et dicte superadictionis pecuniarie a nobis non habite et non recepte, et legis duplicis decep- / tionis et ultra, et legi, que subvenitur deceptis ultra dimidiam iusti precii, et exceptioni, doli, mali et in factum accioni et omni alii iuri, foro, ratione et consuetudine, contra hoc repugnantibus quovis modo.

Dantes et remittentes vobis et vestris successoribus, ac quibus velitis perpetuo, de certa sciencia, et mera et pura liberalitate, donatione /[48] pura et irrevocabile inter vivos, si quid et quicquid predicta, que vobis permutamus, plus valent, valuerint vel valebunt pretio vel valore eorum que nobis inferius permutastis, saluo tamen semper directo dominio et iure alodiario, et alio quocumque, prefato domino / regi Aragonum et suis pertinenti, in castro et villa et in loco de Molendinis, quod ad ipso, ut est dictum, tenemus / in feudum. Et salvo etiam, directo dominio et iure alodiario et alio quocumque dicto illustri regi Maiorice et eum pertinenti, in castris, villis et locis dicte vallis de Banyullis de maritimo, que ab ipso, ut promititur, tenemus in feudum; et saluo insuper directo dominio et iure alodiario et alio quocumque, spectante ad dictum episcopum et Ecclesiam Gerundensem / in feudis et decimis, que ab ipso tenemus in feudum.

Insuper per nos et nostros, convenimus et promitimus vobis, quod non movebimus uel faciemus uel inferemus contra vos uel successores vestros aliquo tempore, aliquam questionem, petitionem uel demandam, litem uel controversiam, de iure uel de facto, in iudicio uel extra iudicio, in aut super predictis uel aliquo /[51] predictorum, que vobis ut premititur permutamus, vel ratione aut occassione eorum, nec consentiemus etiam et promittimus [...] prohibemus id inferri.

Promittimus etiam vobis, dicto domino infanti Raymundo Berengarii, quod omnia et singula, que vobis permutamus, titulo permutationis, concessionis, concedimus, damus et tradimus cum omnibus melioramentis, que ibi faceritis, faciemus vos / heredes aut successores vestros et quos volueritis habere, tenere et possidere in pace perpetuo contra omnes personas, et quod tenebantur

FUNDACIÓ NOGUERA

vobis et eis, de firma et legali evictione eorum et cuiuslibet eorumdem. Et si forsam aliqua persona ecclesiastica et succesores vestros, aliquo tempore, aliquam questio- / nem, petitionem, vel demandam, litem vel controversiam, de iure vel de facto, in iudicio vel extra iudicium, in predictis vel de facto, in iudicio vel extra iudicium, in predictis vel aliquo predictorum, que vobis permutamus, vel ratione aut occasione eorum, convenimus et promitimus vobis, quod in continenti cum inde fuerimus requisiti, opponemus nos defensioni vestre et heredum seu successorum vestrorum in predictis, et quod respondebimus et /[54] satisfaciemus pro nobis et eiusculibet querelanti, et quod in principio litis suscipiemus in nos onus litigii, et quod agemus et ducemus omnes causam seu causas, tam principales quam apellationem vel suplicationem, nostris propriis sumptibus et expensis a principio usque ad definitivam sententiam, a que non liceat apellare nec suplicare.

Vel vos / aut successores vestri in predictis, si volueritis et magis elegiritis, possitis ipsam causam vel causas agere et ducere, per vos ipsos vel per procuratorem aut procuratores vestros, et cum ipsis procuratore seu procuratoribus, advocato seu advocatis, quod elegeritis, ipsam causam seu causas ducere, ita quod de negligentia vel imperitia vestra aut eo- / rum, aut quod sententia vel sententie late fuerint in vestri contumatiam vel per imprudentiam aut errorem seu stultitiam, vel dolum, fraudem et corrupcionis iudicis vel iudicum, vel quod nobis aut nostris, presentibus vel absentibus, per contumatiam aut aliter non apellaveritis, vel apellantes, apellaciones non fueritis prosequiti vobis seu successori- /[57] bus vestris, sed de omisione aliquarum exceptionum seu defensionum iuri aut facti, nullo tempore, per nos aut successores nostros possit obici vel opponi. Nos enim remittimus vobis et eis, ex speciali pacto, necessitatem denunciationis, et omnia alia supradicta, renunciantes omnibus et singulis iuribus, nobis competentibus et competituris pro eisdem /.

Et si vos vel succesores vestri in predictis eligeritis ipsam causam seu causa agere et ducere per vos vel procuratorem, aut per procuratores vestrum, ut dictum est, convenimus et promittimus vobis, quod restituemus et solvemus vobis et vestris successoribus in predictis in dilate, ad vestram voluntatem, omnes expensas, que circa littem vel litte, et extra littem vel littes fient. Et quicquid et quantum a vobis et vestris successoribus in predictis evinctum fuerit cum omni dapno et interesse, qui vos et ipsi successores vestri facietis et sustinebitis quoquomodo, sive obtineatis in causa

seu causis, seu etiam quomodolibet subcumbeatis. Et quod super predictis omnibus et singulis, servabimus vos et successores vestros in predictis, /[60] quitios penitus et indempnes. Et credatur vobis et successoribus in predictis super ipsis expensis, dapnis et interesse, plano et simplici verbo, nullo alio probationis genere requisito.

Et pro predictis omnibus et singulis complendis, attendendis, observandis firmiter et tenendis, obligamus vobis et successoribus vestris, omnia bona / mobilia et immobilia, ubique habita et habenda et specialiter comitatum de Prades infrascriptum. Renunciantes quamtum ad hoc omni iuri, legi, foro, rationi, usui, constitucioni et consuetudini omnique privilegio in corpore iuris clauso, vel non quibus possumus contra predicta in aliquo adiuvari et specialiter [...]. Et si [...], si quis cautionibus et omni cuilibet alii iuri dicenti, generalem renuntiationem factam ab aliquo non valere, et iuribus dicentibus quod iuri futuro seu competituro renuntiari non potest, cum hoc fecerimus ad faciamus de speciali, pacto, inter vos et nos habito et certificato ad plenum de dictis iuribus et aliis /[63] supradictis et de beneficiis eorundem. Volentes quod dicta iura et beneficia, quibus renuntiamus, generaliter per inde habeant, ac si hic essent expresse nominata, posita et inserta.

Et ad maiorem securitatem omnium predictorum, iuramus per Deum et eius sancta quatuor Evangelia, corporaliter per nos tacta, iamdicta omnia et singula firmiter attendere / et complere et facere firmiter, et inviolabiliter observari.

Predictam itaque permutationem et ex causa permutationis, concessionem, donationem et traditionem, facimus vobis dicto domino infanti Raymundo Berengarii et vestris et quibus velitis perpetuo, de toto comitatu nostro Impuriae, et de omnibus castris villis, locis dominiis / et iuribus superius expressatis, salvis nobis retentionibus et condicionibus infrascriptis et sub eis et non aliter, quod vos videlicet per desobligationem et exactionem dicti comitatus, solvatis et solvere teneamini de vestro proprio, heredibus nobilis domine Isabelle quondam, qui primo fuit uxor nobilis Malgaulinii, quondam, co- /[66] mitis Impuriarum, et postea fuit uxor nobilis Raymundi de Peralta, vigenti duas mille quingentas libras Barchinone, iure quibus heredes predicti tenent et possident in dicto comitatu Impuriae, specialiter obligata predictum castrum et locum de Impuriis, et ad iuris quod comiti Impuriae pertinet in castro et loco Sancti Petri Piscatoris et / [.....] castrum et villam de Occulo Stricto, cum omni iurisdiccioni civili et criminale, et cum iuribus omnibus et pertinenciis suis.

Nos enim vobis promitimus et nos obligamus, quod si eisdem heredibus amplius debeant, nos de nostro propio id solvemus, vos quod ad aliquid aliud non teneamini quovis / modo. Retinemus etiam et salvamus nobis, quod vos dictus dominus infans teneamini nos libere et reddi facere absolutos et liberatos a solluptione quatitatis decem mille librarum Barchinone, quibus iuxta nostrum arbitrium tenemur in foro anime ad restitucionem hominibus dicti comitatus Impuriae, a quibus ipsam quantitatem habebimus et rece- /[69] pimus nostre adquisitionis et possessioni comitatus predicti, taliter quod in foro anime inde desobligati sumus et totaliter liberati.

Retinemus insuper et salvamus nobis, quod vos dictus dominus Infans faciatis nos liberari de debito quindecim mille librarum Barchinone, in quibus intelligimus quod teneamur in foro anime / ad restitutionem iudeis comitatus Impuriarum [...] taliter quod inde remanemus liberati et penitus absolute in foro anime.

Predictam vero que per vos faciende, incumbunt circa liberationem et absolutionem dictarum decem mille librarum Barchinone, in quibus reputamus nos teneri in foro anime, ut est dictum, hominibus / dicti comitatus et circa liberationem et absolutionem vobis faciendam per dictos iudeos, de dictis quindecim mille libris, teneamini facere et complere omnino ad effectum perducere infra biennium a die, que fueritis adeptus possessionem dicti comittatus continue numerandum.

Retinemus etiam et salvamus nobis, quos vos dictus /[72] dominus Infans faciatis et facere teneamini cum effectu [...] locis comitatus Impuriae inclite domine Iohanne, nate vestre, pro locis de Altafayla, de Falceto, de Mora et de Tiuiça et aliis omnibus que sibi dedistis, et expressata sunt in donatione vel donationibus per vos sibi factis, taliter / per omnia ipsa loca exonerata et expedita ab omni onere habeamus et habere possimus cum nichihilominus permutatis vos facturum et cum effectu, quod cum ipsa duodecim annos aetatis suis peregiter, laudet, approbit atque firmet presens concambium, prestito per eam spontaneo iuramento, et adiectis / aliis renunciationibus et cautelis, nec non et quantitiatibus pertinentibus, ad hec necessariis [...].

Retinemus etiam nos, quod vos dictus dominus inffans Raymundus Berengarii teneamini permutare et in locis aliis, assignare omnes obligaciones ypothecas et iura, que inclita domina Maria Alvari, comitissa montanearum /[75] de Prades, consors vestra, habet in dicto comitatu montanearum de Prades, vel in locis, que

nobis noviter permutatis, tam ratione camere sue, quam dotis vel dodarii, siue quacumque alia ratione vel causa.

Retinemus etiam nobis, omnes redditus, census, proventus et alia iura quecumque, que nobis / debentur in comitatu Impuriae predicto et aliis castris et locis predictis eiusque ad prime die mensis Ianuarii proxime nunc transactam.

Retinemus insuper, quod medium tercium vel medium laudimium seu quodvis ius aliud, quos solvi debant, ratione presentis permutationis illustri domini regis Ma- / ioricarum pro valle de Banyullis de maritimo, que ab ipso tenetur in feudum, medium solum, ita quod vos dictus dominus infans teneamini solvere medietatem, et nos aliam medietatem.

Retinemus etiam et salvamus nobis, quod vos dictus dominus infans Raymundus Berengarii, teneamini facere et [.....] /[78] cum effectu, quod substituciones ac vincula, per serenissimun dominum regem Aragonum recolende memorie, genitorem communem, sibi et successoribus suis retenta, super et in dicto comitatu montanearum de Prades, omnia remittatur et relaxatur per illustrissimum dominum regem Petrum, nunc regen- / tem, et promittitur insuper comitatum Impuriae. Itaque nos et nostri, aliqua substitucione vel vinculo, nostrum comitatum montanearum de Prades, cum omnibus suis pertinenciis habeamus et habere possimus perpetuo ad omnes nostras nostrorumque voluntates, inde libere faciendas, salvo tamen directo dominio et iure alodiario dicti / domini regis in castris et locis, que pro dicto domino rege tenentur in feudum, nec non etiam habeamus et habere possumus perpetuo, prefata loca de Altafayla, de Falceto, de Tiviça cum omnibus aliis castris seu locis ac iuribus quibuscumque, baronie que quondam fuit nobilis Guillermus de Entenza, pro /[81] alodio libero atque francho, et ad omnes nostras nostrorumque voluntates, inde libere faciendas.

Retinemus etiam et salvamus nobis, quod vos dictus infans Raymundus Berengarii in dicto comitatu montanearum de Prades, pro anima vestra seu alio pro vestris voluntatibus faciendis nichil omnino ex concessione dicti domini regis / Iacobi vel alio vobis retinere possitis et nec nos, aut dictus comitatus simus ad hec quomodolibet obligati.

Ad hec nos Iohanne, incliti domini infantis Petri consors, Rippacurtie et Impuriarum comitissa, scientes villam Castilionis Impuriarum, castrum de Carmentione, et castrum de Virginibus in dicto comitatu Impuriarum / sistentia specialiter, et generaliter

NOGUERA

omnia alia bona dicti domini infantis, nobis fore obligata et ypothecata per eum, ratione camere nostri ac dotis et dodarii nostre, quia tamen dictus dominus infans tenetur nobis permutare ypothecas et obligationes huiusmodi super certis locis dictarum montanearum de Prades et aliorum, que habet /[84] in regno Valencie. Id circo in favorem dicti comcambii et eidem consentientes expresse, renuntiamus quantum ad hoc ex certa sciencia et consulte cerciorata plenarie per notarium infrascriptum de iuribus nostris, dodariis, dotibus et sponsaliciis nostris, et iuribus omnibus ypothecarum nostrarum, et beneficio Velleyani, et omni alii iuri, foro, ra- / tione, privilegio, consuetudini, et statuto premissis, repugnantibus quovis modo, et specialiter legi vel iuri dicenti, generalem renunciationem factam ab aliquo non valere certificata plenarie de ipsis iuribus et beneficiis eorumdem. Remitentes consulte vobis, dictis omnibus infantibus Petro et Raymundo Berengarii et vestris et omnibus illis, quorum / interest vel interesse potest vel poterit in futurum quacumque ratione vel causa, et notario infrascripto recipienti et stipulanti, nomine et vice omnium predictorum, omnes actiones personales et reales et alias, quo nobis vel notris, in casu dotis et dodarii restituendarum competant vel possint durante vel soluto matrimonio, vel ante competere quovismodo. Et /[87] ad maiorem cautelam iuramus per Deum et eius sancta quatuor Evangelia manibus nostris tacta, predicta omnia et singula, rata semper et firma habere et in nullo contravenire ratione ypothecarum nostrorum vel alia quacumque ratione vel causa.

Versa vice. Nos infans Raymundus Berengarii, comes montanearum de Prades / predictus, gratis et ex certa scientia atque spontanea voluntate. Recipientes et acceptantes a vobis, inclito domino infante Petro / fratre nostro predicto, comitatum Impuriae et alia omnia supradicta, per vos nobis superius permutata, et ex causa et titulo permutationis et cambii data, concessa et tradicta et eisdem omnibus et / singulis, ex certa scientia consentientes expresse sub modis conditionibus, conventionibus, promissionibus et retentionibus, per vos factis et positis ac superius seriosius expressatis, quibus consentimus expresse, quasque inviolabiliter complere et servare promittimus prout melius et plenius superius sunt expressa, de consensu et voluntate serenissimi /[90] domini regis Aragonum, domini et carissimi nepotis nostris predicti, per nos et omnes heredes et successores nostros quoscumque, permutamus et excambiamus, et ex causa et titulo permutationis et cambii, damus, concedimus, et tradimus vobis, dicto domino Infanti Petro

et vestris, et quibus velitis perpetuo, pro predictis que nobis, ut dictum / est, permutatis, conceditis, datis et traditis, totum comitatum nostrum montanearum de Prades predictum, in Cathalonia situatum, cum villa de Prades et castro et villa de Ciurana et aliis castris, villis et locis ipsarum montanearum de Prades, plenarie et complete, cum omnibus iuribus, terminis eorumdem.

Qui si quidem comitatus tenetur / ad feudum honoratum, absque aliquo servicio, pro illustrisimo domino rege Aragonum et herede suo universali et successoribus eius, secundum vsaticos Barchinone et consuetudines Cathalonie, prout in instrumento donationis et infeudationis inde facte plenius [.....] et prout ea omnia nos tenemus et possidemus.

Quamquidem permutationem vobis facimus sub modis, for /[93] mis, et condicionibus et retentionibus infrascriptis, et non aliter. Permutamus etiam vobis, dicto inclito domino infanti Petro et vestris, et quibus volueritis perpetuo, pro predictis, que vos nobis superius permutatis, sub modis, condicionibus, et retentionibus subanexis per propium liberum et franchum alodium, castra et villas de / Altafayla, de Falçeto, de Tiuiça et Mora et etiam directum dominium et ius alodiarium nostrum cum potestate seu potestatibus atque servitio, que habemus vel habere debemus, qualicumque modo, in castris et locis de Marçano, et de Prat dip, prout ad nos melius spectant vigore donationis dicti domini genitoris nostris /, ut in instrumento dicte donationis latius expressatur.

Premisse igitur omnia et singula ea videlicet, que sunt feudalia pro feudis, et ea que sunt alodia pro alodiis, permutamus et titulo permutacionis et cambii, damus et concedimus, vobis dicto domino infanti Petro et vestris, ac quibus velitis perpetuo, cum prelatis, baronibus, militibus feudataris /[96] sive castlanis, feudis; et cum omnibus hominibus et feminis, cuiusqumque status conditionis et legis existant, ibi habitantibus et habitaturis; et cum omnibus dominicaturis, mansis, honoribus, et possessionibus quibuscumque; et cum terris et possessionibus omnibus heremis et populatis; et cum montibus et planis, garriguis, cumbis sive vallibus / et cum fluviis, rivis sive fontibus, furnis, molendinis, adempriis, taliis, et collectis, subsidiis et [.....] monetatico et cum iusticiis, caloniis, districtibus, placitis, firmamentis, et stacamentis cum bannis et faticis; et cum mero etque mixto imperio, alia iurisdictione quacumque, alta et baxa; et cum omnibus dominiis seu dominationibus, potesta- / tibus, et emparis ac iurisdictionibus quibuscumque; et

cum lezdis, pedagiis, passagiis, carnalagiis, et mensuragiis, pensis, hostibus, exercitibus, et cavalcacatis et redemptionibus eorundem; et cum pace, guerra; et cum omnibus redditibus, exitibus, fructibus proventibus, obventionibus, aurifodinis, argentifodinis, ferrifodinis; cretifodinis, mineris, in- /[99] ventionibus sive trobis, cum decimis, quartis et terciis, laudimiis et faticis, ac foriscapiis; et cum omnibus terminis iuribus et pertinenciis predictarum montanarum et aliorum castrorum et locorum alodiarium predictorum, et cum omnibus aliis et singulis, qui nos in dictis comitatu et montaneis ac aliis castris et locis, habemus vel habere debemus aut possumus, / et prout melius et plenius predicta omnia et singula, ad nos spectant et spectare debent, et donatione inde vobis facta, per dictum dominum regem Iacobum patrem nostrum et aliis quibuscumque causis iuribus sive modis.

Permutamus etiam vobis, dicto inclito domino infanti Petro et vestris, et quibus volueritis perpetuo, pro predictis, que vos nobis superius permutatis, / sub modis, conditionibus et cum retentionibus subadiuntis, faticam et totum ius quod nos habemus et habere debemus, in emptione facienda de Castro de Garsia et de loco de les Pinyeres et de Manso Rubeo, consistentia infra dictam baroniam, que fuit dicte nobilis Guillermi de Entenze quondam, et de omnibus terminis et pertinenciis eorumdem, et in omnibus /[102] cessionibus nobis factis, tam per nobilem dominam Berengariam de Entenza quondam, quam per alias quascumque personas, ratione dicti castri de Garcia et locorum predictorum, pro quibus iam solvimus centum quinque mille solidos Barchinone vel circa et pro quibus tenemus et possidemus et est nobis obligatum castrum de Garsia predictum. Quequidem centum quinque mille / solidos Barchinone, vobis in subsidium et ratione dicti concambii, damus atque remittimus de presenti, et in predictis, omnibus et singulis vobis. Omnes nostras, damus et cedimus, actiones et iura quecumque, nobis competentia et quovis modo competere debentia in predictis.

Preterea pro dicto comitatu Impuriarum et aliis supradictis, permutamus vobis inclito do- / mino infanti Petro et vestris et quibus volueritis perpetuo, sub modis, condicionibus, et retentionibus sub insertis, per franchum et liberum alodium castrum et locum nostrum de Palma, situm in regno Valencie, cum alcariis eiusdem et termino de Borro, cum redditibus, proventibus, terminis, pertinenciis, et iurisdictionibus civilibus et cri- /[105] minalibus ad nos spectantibus in eisdem, iuxta forum Valencie.

Hanc autem permutacionem et ex causa permutacionis et cambii concessionem, donationem, et traditionem facimus vobis dicto domino infanti Petro et vestris et quibus velitis perpetuo de toto dicto comitatu montanearum de Prades, et de omnibus castris villis / et locis ac iuribus, superius nominatis, et aliis que nos habemus et habere debemus, ratione dicti comitatus vel alia quacumque ratione vel causa, videlicet que sunt alodia pro alodiis et eorum que sunt feuda pro feudis, ac etiam de castro seu loco predicto de Palma, sicut melius dici et intelligi potest, ad vestrum vestrorumque / salvamentum et bonum etiam intellectum. Salvo directo dominio et iure alodiario et aliis iuribus feudaliis [...] comitatus montanearum de Prades, iamdicto domino Regi, pro quo in feudum tenetur provt in instrumento donationis dicto comitatus continetur.

Et excambiamus predicta omnia que vobis, ut premititur, permutamus, de /[108] iure, dominio et posse nostri et nostrorum omnium successorum eademque omnia et singula in eorum et successorum vestrorum, et quorum vos volueritis ius, dominium et posse, mittimus et transfferimus pleno iure ac irrevocabili[ter], et absque retentione preter infrascriptas, ad habendum tenendum omneque tempore pacifice / possidendum, et ad omnem vestram et successorum vestrorum et eorum, quos volueritis, voluntatem inde libere faciendam. Salvis tamen, modis condicionibus et retentionibus subpositis et sub eis.

Et promittimus vobis, quod per nos vel procuratorem nostrum, ad hoc specialiter constitutum vel constituendum, trademus vobis, vel procurato- / ri vestro pro vobis, possessionem corporalem vel quasi, predicte comitatus montanearum de Prades et aliorum locorum omnium, que fuerunt nobilis Guillermi de Entenza quondam, et dicti castri seu loci de Palma et alcarearum eiusdem, que vobis ut premittitur, permutamus, liberam, desobligatam, exoneratam, et vacuam et totaliter expeditam ab omnibus /[111] obligationibus et violariis, per nos seu predeccessores nostros ac dictum nobilem Guillermum de Entenza etiam successoribus, facti per nos imperpetuum, et ab omnibus debitis et omnibus quorumcumque contractis, que obvenerint causa nostra vel [ratione] seu occassione procuratoris vel officialium nostrorum. Quam desobligationem facere promittimus, / et teneamur facere omnesque per totum mensem aprilis proxime nunc instantem.

FUNDACIÓ NOGUERA

Et nichilominus, damus et concedimus vobis plenam et liberam potestatem, quod vestra propia auctoritate et sine fatica et requisitione nostri et nostrorum officialium et alterius quicumque persone, possitis ipsam possessionem libere apprehendere et aprehensa licite retinere, et inde vestram / facere voluntatem, sub modis conditionibus et retentionibus inferius subsequentis.

Et nos interim, donec dictam possessionem vobis tradidemus, vel tradi fecerimus, vel vos eam personaliter apprehenderitis, ut est dictum constituimus nos predictum comitatum et omnia alia et singula, que vobis superius permutamus, pro vobis et vestro nomine possidere vel quasi, pre- /[114] terea ex cause dicte permutationis, donationis, et concessionis, damus, cedimus et tradimus vobis, dicto domino infanti Petro et vestris, et quibus velitis perpetuo, omnes acciones et omnia iura, que nobis competent et competere possunt et debent, in predictis omnibus, que vobis superius permutamus, tam vigore videlicet dicte donationis, nobis facte / per dictum dominum regem Iacobum, quam alio quocumque iure vel causa, ac contra quascumque personas et res ratione eorum; quibus iuribus et accionibus supradictis, possitis vos et vestri successores et quos volueritis uti et experiri, agendo, defendendo, recipiendo et replicando et omnia alia faciendo, in iudicio et extra iudicium, quocumque et quando / modum, nos poteramus ante huiusmodi permutationem et cessionem nunc et etiam posse [quandocumque].

Nos enim facimus et constituimus nos et in hiis, dominum et procuratorem in rem vestram, vosque in locum et ius nostrum ponimus et statuimus, ad faciendum inde tam quam de propio alodio vestro, de hiis que sunt alodium, et de hiis que /[117] sunt de feudo, tam quam de re feudali vestre libitum voluntatis, sine contradicioni alioque nostra et nostrorum et aliorum cuiuscumque. Salvis formis, retentionibus et condicionibus infrascriptis et sub eis.

Mandantes cum hoc publico instrumento, quod in hac parte vicem epistule volumus obtinere, universis et singulis, / castlanis, feudatariis, militibus et dominabus, hominibus et feminis, tam christianis, Iudeis et sarraccenis, quam alterius cuiuscumque legis et condicionis existant in dictis comitatu montanearum de Prades, et in castris et locis que fuerunt dicte baronie nobilis Guillermi de Entenza, quondam supranominatis, ac in castro seu loco / de Palma et alcareis eiusdem, ac aliis castris et villis, in dicto comitatu sistentibus, vel ad nos, ratione ipsius comitatus pertinentibus, et pertinere debentibus, quoquomodo ac in eorum

terminis et pertinenciis et territoriis habitantibus et habitaturis, quod de cetero habeant et teneant vos, dictum dominum infan- /[120] tem Petrum et vestros, et quos volueritis, pro dominis suis et predicti comitatus montanearum de Prades et predictorum castrorum, villarum atque locorum, que vobis tunc, ut predicitur, permutamus, et quod, vobis et successoribus vestris et cui sive quibus vos volueritis, respondeant et satisfaciant / de cetero de omnibus et singulis redditibus, exitibus proventibus, iusticiis, monetatico, mero et mixto imperio, et alia iurisdictione quacumque, nec non de exercitu, hoste et cavalcata, feudis et rebus feudalibus et aliis iuribus superius expressatis, et aliis quibuscumque, de quibus nobis ratione / vel occasione dicti comitatus et dictorum castrorum, villarum atque locorum et feudorum ac terminorum et pertinenciarum suarum, aut aliter quovis modo, respondere et satisfacere tenebantur et tenentur ac debentur, vi vel gratis, ratione feudorum vel alio aut alio quovis modo iure seu /[123] causa et de aliis, que vobis supra excambiamus et permutamus, prout superius continetur, et que vobis et eis, pareant obediant et attendeant in omnibus et per omnia tamquam dominis suis, quodque vobis, tam pro feudis quam aliter, homagia sacramenta et fidelitates prestent, et pro feudis potestates vobis tra- / dant, irati et pacati, quando et quotiens a vobis vel vestris inde fuerint requisiti, ac emparas vestras et vestrorum teneant et observent; ad que omnia vos dictus dominus infans Petrus, tanquam comes montanearum de Prades, ac dominus aliorum castrorum supra nominatorum, / possitis eos compellere et distringere, quibuscumque modis, nos possemus vel poteramus ante permutationem presentem.

Nos enim de presenti, absolvimus eos omnes, ab omni homagio, sacramento fidelitatis, aut alia qualibet necessitate et obligatione, quibus nobis teneantur et astricti seu obligati sint, quo /[126] vis modo ratione vel occasione dicti comitatus montanearum de Prades et castrorum villarum atque locorum et feudorum, in eodem sistentium, et dicti castri de Palma et alcariarum et iurium eorum aut alia qualibet ratione, iure, vel causa, absque nostri retentione aliqua et nostrorum.

Ceterum quia de permutatione et cambio supradictis, inter vos dictum dominum infantem Petrum, et nos, sub dicta forma munitis, ad invicem ad voluntatem nostram sumus bene contenti, ideo renuntiamus ex certa scientia et expresse, legi duplicis decepcionis et ultra, et lege, qua / subvenitur deceptis ultra dimidiam iusti precii et exceptioni, doli mali, et infactum actioni et omni

alii iuri, foro, rationi, constitutione et consuetudini, predictis vel singulis adversantibus quovis modo.

Dantes et remittentes, vobis et successoribus vestris et quibus velitis perpetuo, /[129] de certa scientia et consulte et mera et [pura] liberalitate donatione, pura ac irrevocabili inter vivos, si quid et quicquid predicta, que vobis permutamus plus valent, valuerint, valebunt pretio vel valore eorum, que nobis superius permutatis.

Insuper per nos et nostros / convenimus et promittimus vobis, quod non movebimus vel faciemus vel inferemus, contra vos vel successores vestros, aliquo tempore aliquam questionem, petitionem, vel demandam, littem vel controversiam, de iure vel de facto, in iudicio vel extra iudicium, in aut super / predictis vel aliquo predictorum, que vobis, ut premititur, permutamus, vel ratione aut occassione eorum, nec consentimus etiam aut permittemus, immo prohibebimus id inferri.

Promittimus etiam vobis dicto domino infanti Petro, quod omnia et singula, que vobis /[132] permutamus et titulo permutationis concedimus, damus et tradimus, cum omnibus melioramentis, que ibi feceritis, faciemus vos heredes et successores vestros et quos volueritis, habere, tenere, et possidere in pace perpetuo, contra omnes personas; et quod tenebimur vobis / et eis, de firma et legali evictione eorum, et cuiuslibet eorundem. Et si forsam aliqua persona eclesiastica vel secularis, moveret vel faceret contra vos aut heredes seu successores vestros aliquo tempore, aliquam questionem, petitionem vel demandam litem vel controversiam, de / iure vel de facto, in iudicio vel extra iudicium, in predictis vel aliquo predictorum, que vobis permutamus vel ratione aut occassione eorum, convenimus et promittimus vobis quod in continenti, cum inde fuerimus requisiti, opponemus nos defensioni vestri et heredum seu successorum /[135] vestrum in predictis, et quod respondebimus et satisfacciemus, pro vobis et eis cuilibet querelanti; et quod in principio litis suscipiemus in nos onus litigi et quod agemus et ducemus omnem causam seu [causas] tam principales quam apellationum vel suplicationum, nostris propiis sumptibus /, et expensis a principio usque ad definitivam sententiam, a qua non liceat apellare [nec supplicare]. Vel vos aut successores vestri in predictis si volueritis et magis elegeritis, possitis ipsam causam vel [causas] predictis agere et ducere, per vos ipsos vel per procuratorem aut per procuratores / vestros et cum ipsis procuratore seu procuratoribus, [advocato] seu [advocatis], quos elegeritis

ipsam causam seu causas ducere, ita quod de negligentia vel imperitia vestra aut eorum, aut quod sententia vel [sententie] late fuerunt in vestra contumatia vel per imprudentiam aut errorem /[138] seu stultitiam, vel dolum, fravdem, et corruptionem iudicis vel iudicum vel pro nobis aut nostris, presentibus vel absentibus, non apellaveritis vel appellantes, ipsas apellaciones non fueritis prose-[quiti] vobis vel successoribus vestris, seu de omissione aliquarum exencionem seu defensio- / num iuris aut facti, nullo tempore per nos aut successores nostros posset obici vel opponi. Nos enim remittimus vobis et eis, ex speciali pacto necessitatem denunciationis et omnia alia supradicta, renunciantes omnibus et singulis iuribus nobis competentibus et competituris / pro eisdem.

Et si vos vel successores vestri, in predictis elegeritis ipsam causam seu causas agere et ducere, per vos vel per procuratorem aut procuratores vestros, ut est dictum, convenimus et promittimus vobis, quod restituemus et solvemus vobis et vestris /[141] succesoribus in predictis indilate ad vestram voluntatem omnes expensas, que circa litem vel lites et extra litem vel lites fiunt. Et quicquid et quantum a vobis et vestris succesoribus inpredictis evinctum fuerit cum omni dapno et interesse, que inde vos et ipsi suc- / ccessores vestri facietis et sustinebitis quoquomodo, sive obtineatis in causam seu causas seu etiam quoquomodolibet subcumbatis, et quod super predictis omnibus et singulis, servabimus vos et successores vestros in predictis, quitios penitus et indepnnes. Et / credatur vobis et vestris succesoribus in predictis super ipsis expensis, dapnis et interesse, plano et simplici verbo, nullo alio probationum genere requisito.

Et pro predictis omnibus et singulis complendis, attendendis observandis firmiter, et tenendis, obligamus vobis et suc- /[144] cessoribus vestris, omnia bona nostra mobilia et inmobilia, habita et habenda, et specialiter comitatum Impuriarum predictum. Renunciantes quantum ad hec omni iuri, legi, foro rationi, usui, constitutione et consuetudini omnique privilegio in corpore iuris clauso, vel non quibus / possimus contra predicta in aliquo adiuvari et specialiter [certo] quesitum posito [in .....et] siquis cautionibus et omni et cuilibet alii iuri dicenti generalem renunciationem factam ab aliquo non valere, et iuribus dicentibus quod in iure future seu compe- / tituro renuntiari non potest, cum hoc facerimus et faciamus de speciali et expresso [pacto] inter vos et nos habito, et certificato ad plenum de dictis iuribus et aliis supradictis et de beneficiis eorumdem. Volentes quod dicta iura et beneficia quibus

renunciamus /[147] generaliter, per inde habeantur, ac si hic essent expresse nominata nosita et insertum.

Et ad maiorem securitatem omnium predictorum, iuramus per Deum et eius sancta quatuor Evangelia corporaliter per nos tacta iam dicta omnia firmiter attendere, et comple- / re et facere firmiter et inviolabiliter observari.

Predictam itaque permutationem et ex causa permutationis concessionem donationem et traditionem, facimus vobis, dicto domino infanti Petro et vestris et quibus volueritis perpetuo, pure, libere et absolute, de toto comitatu montanearum de Prades predicto, et de omnibus castris, villis, locis, dominiis et iuribus, superiis expressatis / ac de dicto castro seu loco de Palma et alcareis eiusdem. Salvis tamen nobis retentionibus, et condicionibus subnarratis.

Quod vos videlicet dictus dominus infans Petrus, teneamini desobligare atque redimire de vestro propio, locum de la Riba, qui est de pertinenciis dictarum montanearum de Prades, qui si quidem locus est obligatus vel subiacet pignori pro triginta mille /[150] solidos Barchinone et macubello ipsorum.

Teneamini insuper desobligare atque redimere omnium imperium loci des Vellozell, quod est obligatum vel subiacet pignori, pro viginti mille solidos Barchinone.

Retinemus etiam nobis, quod vos dictus dominus infans Petrus teneamini permutare, et in locis aliis assignare omnes obligationes, ypothecas et iura que / inclitta domina Johanna Rippacurtie et Impuriarum comitissa, consors vestra, habet in dicto comitatu Impuriarum et valle de Banyullis vel in castris et aliis locis, que vobis noviter permutatis tam ratione camere sue, quam dotis vel dodarii, seu quacumque alia ratione vel causa.

Retinemus etiam omnes redditus, census, proventus et alia iura quacumque, que / nobis deberetur, in dicto comitatu montanearum de Prades et in aliis castris et locis predictis, ac in dicto castro seu loco de Palma et alcareis eiusdem, usque ad primam diem mensis Ianuarii proxime nunc transactam.

Retinemus insuper, quod medium tertium vel medium laudimium, quod solvi debeant, ratione presentis permutationis, illustri domino /[153] regi Maiorice, pro valle de Banyullis de maritimo que ab ipso, ut predicitur, tenetur in feudum, solvatur medio per medium, ita quod vos dictus dominus infans Petrus, teneamini solvere medietatem et nos aliam medietatem.

FUNDACIÓ NOGUERA

Ad hec, nos Maria Alvari, incliti domini infantis Raymundi Berengarii consors, comitissa montanearum de Prades / scientes castrum seu locum de Corbaria, villam seu locum de Villa Regali, in regno Valencie situata, villa de Almenario, situata in Cathalonia vicarie Ilerde, necnon villam de Prades et alia loca dicti comitatus de Prades specialiter, et generaliter omnia alia bona dicti domini infantis, nobis fore obligata et ypothe- / cata per eum, ratione camere nostre ac dotis et dodarii nostri, quia tamen dictus dominus infans tenetur nobis permutare ypothecas et obligationis huismodi, super certis locis dicti comitatus Impuriae et aliorum castrorum et locorum suorum.

Id circo in favorem dicti comcambii et eidem consentientes expresse, renuntiamus quantum ad hoc ex /[156] certa scientia, et consulte, cerciorata plenarie per notarium infrascriptum de iuribus nostris, dotibus, dodariis et sponsaliciis nostris et iuribus omnibus ypothecarum nostrarum et beneficio Velleyani et omni alio iure, foro ratione, privilegio, consuetudini et statuto premissis repugnantibus quovis modo, et specialiter legi vel iuri dicenti generalem renuntia- / tionem factam ab aliquo, non valere certificata plenarie de ipsis iuribus et beneficiis eorundem, remittentes consulte vobis dictis dominis infantibus Petro et Raymundo Berengarii et vestris et omnibus illis, quorum interest vel interesse potest vel poterit in futurum quacumque ratione vel causa, et notario infrascripto recipienti et stipulanti / nomine et vice omnium predictorum, omnes actiones personales et reales, et alias que nobis vel nostris, in casu dotis et dodarii restituendarum competant vel possent, durante vel soluto matrimonio, vel ante competere quovismodo.

Et ad uberiorem cautelam, iuramus per Deum et quovismodo et eius Sancta quatuor Evangelia manibus nostris tacta, predicta /159 omnia et singula rata semper et firma habere, et in nullo contravenire, ratione ypothecarum nostrarum vel alia quacumque ratione vel causa predicta.

Itaque omnia et singula, prout superius acta, dicta et conventa sunt, ac hinc inde promissa et iuramentis et propiis roborata, nos infans Peyrus et nos infans Raymundus Berengarii me- / morati, per nos et omnes heredes et successores nostros, et cuiuslibet nostrum quoscumque facimus, firmamus, iuramus ac sub virtute prestiti iuramenti promittimus, nobis ad invicem et notario infrascripto, tamquam publice persone pro nobis et utroque nostrum, et pro omnibus heredibus et successoribus uteriusque in premissis

FUNDACIÓ NOGUERA

permutatis utrique, et / pro aliis etiam quibuscumque personis, quarum interest et intereret aut intesesse potest vel poterit in futurum, recipienti, paciscenti, atque legitime stipulanti attendere et complere, tenere, et observare perpetuo, in aliquo non contrafacere vel venire, iure aliquo causa vel etiam ratione.

Et insuper suplicamus humiliter, et instanter serenissimo aç /[162] magnifico principi domino Petro, Dei gratia Regi Aragonum, Karissimo nepoti et domino nostro, ut predictum comcabium, ratione directi domini et iuris alodiarii, quod habet in dicto comitatu Montanearum de Prades et in castro de Molendinis, firmare dignetur.

In quorum omnium testimonium atque perpetuam firmitatem facta sunt inde /.

Actum Valencie, in monasterio fratrum Predicatorum dicte civitatis, in quo dictus dominus infans Petrus hospitabatur, quinto Idus Ianuarii, anno Domini millessimo trecentessimo quadragesimo primo. /[165]

Sig(*signo*)num Infantis Petri Rippacurtie et Impuriarum comitis supradicti, qui hoc concedimus, firmamus et iuramus.

Sig(*signo*)num infantis Raymundi Berengarii, comitis Montanearum de Prades antedicti, qui hoc laudamus, firmamus et iuramus.

Testes sunt qui presents fuerunt: Venerabilis Gundizalbus Garcie, miles; Guillermus de Jaffero, legum doctor, consiliarii dicti domini infantis Petri; Bernardus de Olzinellis legum doctor, consiliarius, thesaurarius domini regis; Raymundus de Papyolo, miles ac Petrus Luppeti consiliari, dicti domini infantis Raymundi Berengarii.

Sig(*signo*)num Iohanne, inclite domini infantis Petri consortis, Rippacurtie et Impuriarum comitisse dicte, qui predicta omnia laudamus, firmamus, et iuramus, in manum et posse Iacobi de Besanta, infrascripti notarii, quam facimus in villam Gandie, octavo kalendas Februari anno Domini millessimo trecentesimo quadragesimo primo; presentibus videlicet testibus: Iacobo Fivellarii, scriptore portionari, Guillermo Pineda, expensore, consiliario dicti domini infantis Petri, et Bernardo de Solerio, camerario antedicte domine comitissa.

Sig(*signo*)num Petri, Dei gratia Regis Aragonum Valencie, Sardinie et Corsice comitisque Barchinone qui dictam permutationem seu cambium, quatenus tangit alienationem, dicti comitatus montanearum de Prades, et directum et alodiarium dominium

FUNDACIÓ NOGUERA

dicti castri de Molins, que pro nobis tenetur in feudum, videlicet ea sola que in instrumentis infeudationum dictorum comitatus et castri de Molins continentur et non alia, salvis nobis directo dominio, iure alodiario et aliis universis iuribus feudalibus, ad nos in eos pertinentibus, firmamus et laudamus, salvo etiam et reservato nobis quod in comitatibus Impuriarum et de Prades, castris, villis et locis et iuribus eiusdem et aliis castri, locis, villis et feudis, in instrumento dicti concambii expressatis, non infeudis, in instrumento dicti concambii expressatis, non intendimus ratione vel expresse dictis infantibus aliquod ius novum tribuere quovis modo, nec nobis in aliquo periudicare, nec etiam quibusvis iuribus ad eosdem inffantes pertinentibus de iure usu, aut consuetudine aut alio quovismodo detrahere, seu etiam derogare, set sint et remaneant, sicut erant ante dictam permutationem.

Et presentem firman sine aliqua novitate quam firman facimus in regali nostro civitatis Valencie, in manu videlicet et posse fidelis nostri Jacobi de Besanta, dicti infantis Petri scriptoris et auctoritate regia publico per totam terram et dominationem nostram notario, idus februari anno Domini M° CCC° XL° primo.

Et ad uberiorem cautelam presens instrumentum plumbea bulla nostra iussimus comuniri; presentibus testibus: nobilibus Nicholao de Iamvilla, comite Terranove; Galcerando de Bello Podio fratre; Sancio de Ayerbio confessore; Arnaldo de Moraria vicecancellario; Iohanne Fredinando legum doctore et magistro rationali; Roderico Didaci legum doctore; Blasio de Aysa iurisperito consiliario, dicti domini Regis et Arnaldo de Torrente iudice curie eiusdem domini regis; Gilaberto de Nogaria; Petro Calderonis; Petro de Sancto Clemente et Jacobo Scriba; Francisco de Luna et Petro Luppeti consiliariis dicti domini infantis Raymundi Berengarii et pluribus aliis.

Arnaldus vicecancellarius.

Nos Arnaldus, Dei gratia Episcopus gerundensis, ob gratiam et favorem incliti domini infantis Petri, [comiti] montanarum de Prades premisso, sibi graciose per nos foriscapio supradicte, racione decimarum et aliorum predictorum, que pro vobis et gerundensi Ecclessia predicta tenenti in feudum, salvo semper nobis et dicte Ecclesia, in omnibus et per omne iure nostro et ipsius predicta, firmamus laudamus, ratificamus at etiam aprobamus et manu propia subscribimus, ut est moris.

FUNDACIÓ NOGUERA

Sig(*signo*)num Petri Dei gratia, Regis Aragonum, Valencie, Maiorice, Sardinie, Corsice, comesque Barchinone, Rossillionis et Ceritanie. Quod attendentes que tempore cambii seu permutationis, predicte dicta vallis de Banyullis et de maritimo tenebatur in feudum pro inclito Iacobo de Monte Pesulano et [...] Maioricarum et comes Rosellionis et Ceritanie. Et quod propter rebellionem et [...] quam dictus Iacobus nobis fecerat, et diversa [...] per dicto [...] cum comitatibus Rossillonis et Ceritanie, que omnia ipsa Jacobus per nobis in feudum tunc tenebant, nostre corone regie postea aplicamus iustis titulis rationibus sive causis. Et quod subsequentur preffatus inclitus infans Raymundus Berengarii, homagium et fidelitate nobis iam prestare [...] feudis [...] eidemque investiri fecerimus de eodem in predictam permutationem seu comcambium, quatenus tangit alienationem dicte vallis de Banyullis, que pro nobis ut predicitur, nunc teneatur in feudum, videlicet tam sola quam in instrumento infeudationis dicti nullis continetur et non alia, salvis nobis directo dominio, iure alodiario et [...] aliis et universis [...] et nos [...] pertinentibus [...], in manu videlicet et posse prefati Jacobi de Besanta, dicti incliti infantis Petris scriptoris et auctoritate regia publice per totam ipsam dominationem meam notarii, quarto Idus Iulii anno Domini Mº CCCº XLº secundo. Presentibus testibus...

(*Nota de l'autor de la transcripció*). Le siguen la indicación de palabras, enmiendas ó tachaduras, su lectura es dificultosa por estar el pergamino en mal estado y la tinta practicamente borrada.

53

1342, febrer, 13. València

L'infant Ramon Berenguer, comte de Prades, promet al rei Pere IV la renúncia de la seva filla Joana als castells de la baronia d'Entença —Falset, Altafalla, Tivissa, Móra, Marçà i Pratdip—, després de la permuta, amb el seu germà Pere, del comtat d'Empúries pel de Prades.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 1, doc. 29.

L'infant Ramon Berenguer, per tal de compensar la seva filla Joana pels castells de Falset, Altafalla, Tivissa i Móra, juntament amb el domini directe de Marçà i Pratdip, els quals havien passat a l'infant Pere, nou comte de Prades, promet al rei que quan Joana compleixi dotze anys, ella renunciarà als esmentats castells. D'aquesta manera quedarà anul·lada una donació anterior.

FUNDACIÓ NOGUERA

Nouerint uniuersi quod nos Infans Raymundus Berengarii, illustrissimi domini Iacobi bone memorie regis Aragonum filius, ac comes Montanearum de Prades. Attendentes quod pro emenda et compensatione / castrorum villarum et locorum de Altafalla, de Falceto, de Tiuiça et de Mora, ac directo dominio et iure alodiario cum potestate seu potestatibus atque seruicio castrorum et locorum de Marçano et de Pratdip / et iurium aliorum Baronie, que fuit nobilis Guillermi de Entença quondam, cuius baronie sunt loca predicta, queque omnia nos dedimus atque concessimus inclite Iohanne, filie nostre, sub certis retencionibus, con- /3 dicionibus atque modis, debet sibi fieri per nos satisfacio et emenda in locis equiualentibus comitatus Impurie uel extra. Quequidem castra et ville, loca et omnia iura comitatus ipsius et alia ad / nos et nostros peruenire debent vigore permutationis inite nouiter inter nos et inclitum infantem Petrum Rippacurcie et Impuriarum comitem karissimum, fratrem nostrum. Et in certo casu debet / sibi fieri satisfactio et emenda per vos serenissimum ac magnificum principem et dominum, dominum Petrum, Dei gratia regem Aragonum, karissimum nepotem nostrum, in locis vestris sistentibus /6 in Cathalonia prout in alio instrumento hodierna die confecto per notarium infrascriptum plenius continetur. Idcirco, cum inter vos dictum dominum Regem et nos super hoc conuentum fuerit ad inuicem / et condictum, quod nos teneamur per dictam inclitam Johannam filiam nostram renunciationem fieri facere infrascriptam.

Ea propter per nos et nostros permittimus, firma stipulatione interueniente le- / gitime, vobis dicto domino regi et vestris quod cum dicta filia nostra duodecim annorum etatem peragerit, nos faciemus et procurabimus cum effectu, quod ipsa diffiniet, relaxabit, remittet, li- /9 berabit, absoluet ac dimittet omnino totam baroniam predictam et omnia et singula loca ac iura superius nominata et alia ad ea spectanctia, quouis modo, necnon renunciabit cum / effectu et resignabit expresse omni iuri sibi et suis competenti et competituro vigore dicte donationis vel alium quomdocumque et qualitercumque in dicta baronia et locis et iuribus prelibatis per nos / sibi datis cum iuramento et aliis renunciacionibus iuris et facti et cum cautelis necessariis et aliis omnibus opportunis prout melius de iure ordinari ac fieri poterit et dictari /12 taliter quod ipsa vel sui nunquam ad dictam baroniam seu eius loca superius expressata uel iura ipsorum regressum haberee poterunt nec mouere super predictis vel singulis aliquam accionem.

FUNDACIÓ NOGUERA

Pro / quibus omnibus attendendis firmiter et complendis obligamus nos et omnia bona nostra; et, ad maiorem predictorum omnium firmitatem, iuramus per Deum et eius Sancta quatuor Euangelia, / manibus nostris tacta, predicta attendere et complere et in nullo contrauenire aliquo iure, ratione uel causa. De quibus facta fuerunt tria publica instrumenta, unum penes dictum dominum /[15] regem habendum et penes dictos dictos infantes singula retinenda. Quequidem dictus dominus infans Raymundus Berengarii mandaui sui sigillo appendicio roborari. Quod est actum / in regali dicti domini regis ciuitatis Valencie, idus februarii anno domini millessimo trecentessimo quadragessimo primo.

Sig(*signe*)num Infantis Raymundi Berengarii predicti, qui hec firmamus, concedimus et iuramus.

Testes sunt, qui presentes fuerunt, nobilis Nicholaus de Iamuilla, comes Terranoue, Galcerandus de Bello Podio, maiordomus, frater Sancius de Ayerbio, confessor, Arnaldus de Moraria, vicecan- /[18] cellarius, Iohannes Fernandi Munionis, magister rationalis, Rodericus Didaci, legum doctor, Blasius de Aysa, iurisperitus, consiliarii, et Arnaldus de Torrente, iudex curie dicti domini regis, Guillel- / mus de Iaffero, legum doctor, Gilabertus de Nogaria et Petrus Calderoni, milites. Petrus de Sancto Clemente et Iacobus Scribe, Franciscus de Luna et Petrus Luppeti, consiliarii dicti domini Infantis Raymundi Berengarii et plures alii.

Sig(*signe*)num Dominici de Biscarra, auctoritate regia notarii publici per totam terram et dominacionem eiusdem, qui hec scribi fecit et clausit loco, die et anno prefixis, cum literis in raso positis in VIII linea, ubi dicitur: dictam; et in VII, ubi legitur: melius.

(*Al dors:*) Instrumentum in quo dominus Infans promitit quod cum domina Iohanna ad etatem XII annorum peregerit faciet renunciacionem Baronie queo fuit nobilis Guillermi de Entencia.

Amb plica i orificis de segell.

54

1342, febrer, 13. València

Pere IV promet a l'infant Ramon Berenguer, comte de Prades, que compensarà Joana de Prades amb viles i castells a Catalunya, per la seva renúncia a la baronia d'Entença després de la permuta que havia fet del comtat de Prades a l'infant Pere, comte d'Empúries.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 1, doc. 31.

Pere IV, rei d'Aragó, València, Sardenya i Còrsega, comte de Barcelona, pren al seu càrrec la compensació que havia de fer el seu oncle l'infant Ramon Berenguer, nou comte d'Empúries, a Joana de Prades. Aquesta compensació s'havia de fer de castells en el comtat d'Empúries equivalents als que Joana havia rebut a la baronia d'Entença (Altafalla, Falset, Tivissa, Móra, Marçà i Pratdip), després del canvi de comtats (Prades per Empúries) que havia fet amb el seu germà Pere. Els llocs havien d'ésser escollits per tres àrbitres nomenats respectivament pel rei, l'infant Ramon Berenguer i Joana de Prades.

Aquests llocs equivalents no podien ésser segregats del comtat d'Empúries, puix que els habitants d'aquest comtat gaudien d'un privilegi que impedia separar qualsevol lloc important.

Per tal que Joana no fos defraudada, Pere IV li dona la facultat de cercar els castells equivalents a qualsevol lloc de Catalunya; els quals, una vegada escollits, passarien al seu poder. D'aquesta manera, es crearia per a ella un nou domini feudal honorari.

Pateat uniuersis quod nos Petrus, Dei gratia, rex Aragonum, Valencie, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone. Attendentes quod inter nos et vos inclitum infantem Raymundum Berengarii, comitem Montanearum de Prades, patruum nostrum karissimum, conuentum fuit ad inuicem et condictum quod in emendam et compesationem castrorum, villarum /[1] et locorum de Altafalla, de Falçeto, de Tiuiça et de Mora et de directo dominio et iure alodiario cum potestate seu potestatibus atque seruicio castrorum et locorum de Marçano et de Prat Dip et eorum aliorum Baronie que fuit nobilis Guillermi de Entença, quondam: que omnia vos dederatis et concesseratis inclite Iohanne, filie /[2] uestre, sub certis retencionibus, condicionibus, atque modis, teneremini sibi dare et donationem facere et certis locis vestris comitatus Impuriarum, uel aliis extra comitatum equiualentibus castris, villis et locis dicte Baronie superius expressatis, et per vos, ut premititur, sibi datis. Quequidem castra ville, loca et omnia iura ipsius /[3] comitatus et alia ad vos dictum Infantem Raymundum Berengarii peruenire debent vigore permutationis inite nouiter inter uos et inclitum infantem Petrum, Rippacurcie et Impuriarum comitem, fratrem vestrum et karissimum patruum nostrum. Ad que loca eligenda, extimanda, et declaranda concorditer, nos pro /[4] parte nostra elegimus dilectum consiliarium et portarium nostrum maiorem, Ferrarium de Caneto. Et vos elegistis, pro parte vestra, Petrum de Sancto Clemente, consiliarium vestrum; fuitque electus pro parte dicte inclite Iohanne, filie vestre, Raymundus de Papiolo, miles, assignatus per nos in curatorem dicte /[5] inclite Iohanne. Qui omnes extimarent et declararent concorditer loca in dicto comitatus Impuriarum uel extra per uos danda et assignanda dicte filie vestre: queque

et compensationam omnium predictorum que iam, ut premititur, dederatis eidem /[6] prout in instrumento super hoc hodierna die confecto per notarium infrascriptum seriosius expresatis.

Idcirco cum homines dicti comitatus Impuriarum habere dicantur priuilegium quod expresse cauetur ad specialiter prohibetur ne aliquis locus notabilis a dicto comitatu valeat separari. Ea propter /[7] in casu quo dicti homines huiusmodi priuilegium habeant et eo gaudere possint cuius vigorem dicte inclite nate vestre loca, ut premittitur, equiualencia locis Baronie predicte in dicto comitatu uel extra dare licite non possetis. Nolentes sicut nec conuenit quod dicta nata vestra ex hoc suis iuribus defraudetur, / cum presente publico instrumento firmiter valituro, per nos et omnes heredes ac successores nostros consentimus atque concedimus quod predicti tres electi et, ut premittitur, nominatim pro parte nostra et vestra dicteque inclite Iohanne, filie vestre, declarent, eligant et concorditer extiment loca nostra in Catalonia sistencia et equiualentia castris /[9] villis et locis superius nominatim baronie, videlicet, que fuit dicti nobilis Guillermi Dentença, quondam, per vos datis et concessis dicte filie vestre et superius est iamdictum.

Promittentes vobis, dicto Infanti, presenti et nomine proprio, ac dicta filie vestre recipienti necnon etiam notario infrascripto, tanquam publice persone, hec a / nobis nomine vestro et dicte filie vestre et omnium illorum quorum interest intererit ac interesse potest et poterit in futurum legitime stipulanti et recipienti: /[10] quod, facta predicta declaratione, electione et extimatione concorditer per predictos tres, in et de locis nostris sistentibus in Catalonia, ut est dictum, nos in continenti dabimus et concedimus eidem et suis he / redibus et successoribus, ex ea descendentibus, de legitimo matrimonio procreatis, in emendam et compesantionem locorum que pro predicta baronia et locis eiusdem deberet habere in dicto comitatu Impuriarum uel extra illa castra, villas seu loca nostra in Cathalonia constituta que per dictos tres declarata, extimata concorditer fuerint et /[12] electa. Que quidem castra villas seu loca dicte inclite Iohanne et suis dabimus ad feudum honoratum sine aliquo seruicio et sub illis substitucionibus, vinculis et restitucionibus et sub modo, forma et conditione et casibus qui et que sunt expressa in carta infeudationis et donationis inde uobis facta per serenissimum / dominum Regem Iacobum, clare memorie patrem vestrum, auumque nostrum, de dicto comitatu Montanearum de Prades et de Baronia predicta et locis omnibus que quondam fuerunt dicti nobilis Guillermi d'Entença carta infeu-

dationis in ciuitate Barchinone pridie nonas madii anno Domini millessimo CCC XX quarto. / Et in secunda seu ultima donatione vobis facta per eum cum publico instrumento confecto in ciuitate Valencie XIX kalendis februari anno superius expressato. Habenda efficaciter et tenenda per dictam filiam uestram et suos in casu solum quo locus fuerit substitutionibus seu vinculis dicti comitatus Impuriarum et aliorum castrorum /[15] villarum, locorum et iurium que nobis et heredibus nostris, qui erunt pro tempore reges Aragonum et comites Barchinone ac suis per vos substitucioni et restitutioni obligata sunt et subiecta. Et nichilominus ad maiorem cautelam et securitatem dicte filie vestre faciemus fieri et prestari cum effectu homagium et fidelitatis iuramentum / sibi vel eius curatori per homines castrorum, villarum seu locorum nostrorum, que pro dicta emenda et compensacione fuerint electa, declarata et concorditer extimata per tres extimatores predictos, statim et in continenti, videlicet, cum ipsa loca fuerint extimata, ut in casu videlicet quo substitutionis dicti comitatus Impuriarum locum / haberet, ut predicitur, parebunt et obedient dicte filie vestre et suis tanquam eorum dominis naturalibus, non expectato a nobis uel nostri alio mandamento. Pro quibus omnibus obligamus vobis et vestri omnia bona nostra.

Iurantes per Deum et eius sancta quatuor euangelia, manibus nostri tacta, premissa attendere et complere /[18] et in nullo contrafacere vel venire. Retinemus tamen nobis et sub illa condicione concedimus omnia supradicta, si dicta inclita Iohanna et eius curator pro nunc et ipsa cum tutore ac curatore vel sine et cum iuramento, decreto et aliis sollempnitatibus opportunis cum peregerit duodecim annum renuncia / uerit baronie predicte de Entença et castris, villis et locis eiusdem baronie superius expressatis, ut melius set sollepnius fieri poteri et dictari. Alioquin premissa per nos superius quomodocumque nullius penitus sint momenti viribus careant et effecto. De quibus facta fuerunt tria publica instrumenta, unum per dictum / dominum regem et penes dictos infantes Petrum et Raymundum Berengarii singula retinenda. Quequidem dictus dominus rex mandauit suo sigillo appendicio comuniri.

Quos est actum in regali dicti dominis regis ciuitatis Valencie idus februarii anno Domini millessimo CCC quadragesimo primo. Arnaldus Viccanceellarius.

Sig(*signe*)num Petri Dei gratia regis Aragonum supradicti qui hoc firmamus concedimus et firmamus.

FUNDACIÓ NOGUERA

Testes sunt qui presentes fuerunt: nobiles Nicholaus de Iamuilla, comes Terrenoue, Galcerandus de Bello Podio, maiordomus, Frater Sancius de Ayerbio, confessor, Arnaldus de Moraria, vicecancellarius, Iohannes Ferdinandi de Munionis, magister racionalis, Rodericus Didaci, legum doctor, Blasius /[18] de Aysa, Iurisperitus. Consiliarii: Arnaldus de Torrente, iudex curie dicti domini Regis, Guillermus de Iaffero, legum doctor, Gilabertus de Nogaria et Petrus Calderoni, milites, Petrus de Sancto Clemente [...], Franciscus de Luna ac Petrus Luppeti, consiliarii dicti domini Infantis Raymundi Berengarii et plures alii.

Sig(*signe*)num Dominici de Biscarra, scriptoris dicti dominis regis et auctoritate regia notarii publici per totam terram et dominacionem eiusdem qui hec scribi fecit et clausi, litteris de raso positis in VII linea ubi dicitur: haberere dicta, Et in XVI ubi legitur vos substitucione et restitutione. Et in II linea: testium ubi scribitur Calderoni.

(*A la plica:*) Registrata.

55

1342, febrer, 13. València

Pere IV, rei d'Aragó i comte de Barcelona, concedeix a Joana, filla de l'infant Ramon Berenguer, antic comte de Prades i nou comte d'Empúries, un feu en terres catalanes per compensar la pèrdua de la baronia d'Entença, de la qual s'havia ensenyorit l'infant Pere, antic comte d'Empúries i nou comte de Prades.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 1, doc. 32.

Aquest document és producte de la repercussió dels canvis dels comtats de Prades i Empúries fets pels infants Ramon Berenguer i Pere, sobre Joana, filla de Ramon Berenguer i posseïdora de la baronia d'Entença.

El rei Pere IV d'Aragó manifesta que el seu oncle l'infant Ramon Berenguer, comte de Prades, havia convingut amb ell una compensació raonable pels castells de Falset, Tivissa, Móra i Altafalla, juntament amb el domini directe dels castells de Marçà i Pratdip, tots de la baronia que fou de Guillem d'Entença.

L'any 1335 l'infant Ramon Berenguer havia concedit tots aquests castells a la seva filla Joana. La compensació convinguda hauria de fer-se a Joana amb castells i viles equivalents del comtat d'Empúries, els quals ara pertanyen a l'esmentat infant Ramon Berenguer, en virtut del canvi fet amb el seu germà l'infant Pere, comte d'Empúries i Ribagorça i ara nou comte de Prades i Ribagorça.

A fi d'escollir i estimar els castells amb els quals havia d'ésser compensada Joana, el rei nomena el seu conseller Ferrer de Canet i l'infant Ramon Berenguer nomena

el seu conseller Ramon de Papiol. Amb tot, els habitants del comtat d'Empúries disposaven d'un privilegi en virtut del qual cap lloc o castell notable podia ésser segregat del comtat; per la qual cosa, Joana, filla de l'infant Ramon Berenguer, no podia ésser compensada amb castells del comtat d'Empúries.

Pere IV no volia que Joana, la seva cosina, fos defraudada, i li concedí que els castells equivalents als de la baronia d'Entença s'escollissin a qualsevol terra del rei en territori de Catalunya; i, immediatament, el rei els assignaria a l'esmentada Joana i als seus successors, en compensació dels castells que havia perdut tant a la baronia d'Entença com al comtat de Prades.

D'aquesta manera, el rei constitueix un nou feu honorari, sense cap servei i amb l'obligació de l'homenatge feudal i de lliurar la potestat dels castells en temps de guerra i de pau.

Pateat uniuersis, quod nos Petrus, Dei gratia, rex Aragonum, Valencie, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone: Attendentes quod inter nos et vos inclitum Infantem Raymundum Berengarii, comitem Montanearum de Prades, patruum nostrum karisimum, conuentum fuit ad inuicem et conditum quod in emendam et compensationem castrorum / villarum et locorum de Altafalla, de Falçeto, de Tiuiça et de Mora et de directo dominio et iure alodiario, cum potestate seu potestatibus atque seruicio, castrorum et locorum de Marçano et de Pratdip et iurium aliorum Baronie, que fuit nobilis Guillermus de Entença, quondam, que omnia vos dederatis et conces- / seratis inclite Iohanne, filie uestre, sub certis retencionibus, condicionibus atque modis, teneremini sibi dare et donationem facere de certis locis vestris comitatus Impurarium uel aliis extra comitatum, equiualentibus castris, villis, locis dicte Baronie superius expressatis, et per vos, ut premititur, sibi datis. Qui si quidem / comitatus Impuriarum, et castra, ville, loca et omnia iura ipsius comitatus et alia ad vos dictum Infantem Raymundum Berengarii peruenire debent vigore permutationis inite nouiter inter uos et inclitum infantem Petrum, Rippacurcie et Impuriarum comitem, fratrem vestrum et karisimun patruum nostrum, ad que / loca eligenda, extimanda et declaranda concorditer.

Nos, pro parte nostra, elegimus dilectum consiliarium et portarium nostrum maiorem, Ferrarium de Caneto. Et vos elegitis, pro parte vestra, Petrum de Sancto Clemente, consiliarium vestrum; fuit que electus pro parte dicte inclite Iohanne, filie vestre, Raymundus de Papiolo, miles, assignatus per nos in curatorem dicte inclite Iohanne. Qui omnes extimarent et declarent concorditer loca in dicto comitatu Impuriarum uel extra per uos danda et assignanda dicte filie vestre: queque extimata et declarata per tres omnes predictos vos ea teneremini sibi dare in / emendam

et compensationem omnium predictorum que iam, ut premititur, dederatis eidem prout in instrumento super hoc hodierna die confecto per notarium infrascriptum seriosius continentur.

Id circo cum homines dicti comitatus Impuriarum habere dicantur priuilegium quo expresse cauetur ac specialiter prohibetur ne aliquis locus notabi- / lis a dicto comitatu valeat separari. Ea propter in casu quo dicti homines huiusmodi prouilegium habeant et eo gaudere possint cuius vigorem dicte inclite nate vestre loca, ut premittitur, equiualencia locis Baronie predicte in dicto comitatu uel extra dare licite non possetis.

Nolentes sicut nec con- / uenit quod dicta nata vestra ex hoc suis iuribus defraudetur, cum presenti publico instrumento firmiter valituro per nos et omnes heredes ac successores nostros consentimus atque concedimus quod predicti tres electi et, ut premittitur, nominatim pro parte nostra et vestra dicteque inclite Iohanne, filie vestre, declarent, eligant et concordi- / ter extiment loca nostra in Catalonia sistencia et equiualencia castris, villis et locis superius nominatis, baronie, videlicet, que fuit dicti nobilis Guillermi Dentença, quondam, per vos datis et concessis dicte filie vestre et superius est iamdictum.

Promitentes vobis dicto Infanti presenti et nomine proprio ac dicte filie vestre re- / cipienti nec non etiam notario infrascripto, tanquam publice persona, hec a nobis nomine vestro et dicte filie vestre et omnium illorum quorum interest, interit ac interesse potest et poterit in futurum legitime stipulanti et recipienti, quod facta predicta declaratione, electione, extimatione concorditer per predictos tres in et de locis nostris / sistentibus in Cathalonia, ut est dictum: Nos in continenti dabimus et concedimus eidem et suis heredibus et successoribus ex ea descendentibus, de legitimo matrimonio procreatis, in emendam et compensationem locorum, que pro predicta baronia et locis eiusdem deberet habere in dicto comitatu Impuriarum vel extra illa, castra, / villas seu loca nostra in vel estra illa, castra, / villas seu loca nostra in Cathalonia constituta, que per dictos tres declarata, extimata concorditer fuerint et electa. Que quidem castra, villas seu loca dicte inclite Iohanne et suis dabimus ad feudum honoratum sine aliquo seruicio. Ita, videlicet, quod dicta nata vestra et deinde successores eius quicumque de legitimo / matrimonio procreati, siue masculini siue femenini sexus, teneant et tenere debeant perpetuo pro nobis et herede nostro uniuersali, qui rex fuerit Aragonum et comes Barchinone, et successoribus eius universalibus in feudum honoratum absque

aliquo seruicio secundum usaticos Barchinone et Consuetudines Cathalonie, / castra, villas et loca eidem inclite Iohanne danda et, ut predicitur, assignanda et teneatur pro ipsis feudalibus prestare et facere homagium nobis et nostris ac dare irati et paccati nobis et nostris potestatem et potestates de castris, villis et locis ipsis feudalibus ac fortaliciis et terminis ipsorum secundum usati- / cos et consuetudines supradictos quandocumque et quociescumque nos vel nostri eam vel eas duxerimus requirendas.

Quamquidem donationem et concessionem faciemus et facere promitimus eidem inclite Iohanne sub illis modis, forma, condicione et casibus qui et que seriosius sunt expressi in secunda et ultima donatione seu concessione vobis facta / per Serenissimum dominum regem Iacobum clare memorie, patrem vestrum auumque nostrum, cum publico instrumento confecto in ciuitate Valencie nono decimo kalendis februarii anno Domini millesimo trescentessimo vicesimo quarto. Que quidem castra, villas seu loca per nos danda et assignanda dicte filie vestre, ipsa et sui habeant / et teneant eficaciter in casu solum que locus fuerit substitucionibus seu vinculis dicti comitatus Impuriarum et aliorum castrorum, villarum, locorum et iurium que nobis et heredibus nostris, qui erunt pro tempore reges Aragonum et comites Barchinone, ac suis per vos substitucioni et restitucioni obligata sunt et subiecta. Et nichilominus / ad maiorem cautelam et secucritatem dicte filie vestai faciemus fieri et prestari, cum effectu, homagium et fidelitatis iuramentum sibi vel eius curatori, per homines castrorum villarum seu locorum nostrorum que pro dicta emenda et compensacione fuerint electa, declarata et concorditer extimata per tres extimatores predictos statim et in continen- / ti, videlicet, cum ipsa loca fuerint extimata. Ita quod in casu videlicet quo substitucio dicti comitatus Impuriarum locum haberet, ut predictur, parebunt et obedient dicte filie vestre et suis tanquam eorum dominis naturalibus, non expectato a nobis uel nostri alio mandamento. Pro quibus omnibus obligamus vobis et vestris omnia bona nostra. Iurantes / per Deum et eius santa quatuor Euangelia manibus nostris tacta premissa attendere et complere et in nullo contrafacere vel venire.

Retinemus tamen nobis et sub illa condicione concedimus omnia supradicta, si dicta inclita Iohanna et eius curator pro nunc et ipsa cum tutore aut curatore uel sine, et cum iuramento, decreto et aliis sol- / lempnitatibus oportunis, cum peregerit duodecim annum, renuntiauerit Baronie predicte de Entença et castris villis et locis eiusdem baronie superius expressatis ut me-

lius et sollemnius fieri poterit et dictari: Alioquin premissa per nos superius quomodocumque nullius penitus sint momenti et viribus careant et effectu. Prete- / rea cum dictus dominus Rex Iacobus in predicta secunda donatione uobis facta sub firmiter statuens, quo si casus contigeret quod vos vel filius sue filii aut nepotes vestri seu alii quicumque descendentes a vobis, masculini sexus, de matrimonio legitimo procreati, decederitis, quod absit, / absque filio uel filiis, ut premititur, legitimis, masculini sexus, relictis filiabus uel neptibus, aut aliis legitimis descendentibus ex legitimo matrimonio procreatis vos possetis et liceret et vestris dare disponere, dimittere et legare uni, si tamen unica remaneret, totum honorem seu baroniam predictam: ui- / delicet castra in loca de Altafalla, de Falceto, de Tiuiça et de Mora et alia supradicta que vobis dederat in dictis castris de Marçano et de Pratdip, non obstante, quod ea adiunxerat et esse voluerat, de pertinenciis comitatus Montanearum de Prades et eidem anexa fore perpetuo et unica. Quodque si duas uel plures filias uel neptes uel alias legitimas descendentes ex matrimonio legitimo procreatas, deficientibus masculo uel masculis, relinquere vos contigerit concedebat pariter vobis et vestris predictis, quod castra, loca et iura superius expressata possetis dare, disponere, dimittere et legare illi ex dictis / filiabus, neptibus uel aliis legitimis descendentibus de qua vestri et vestrorum magis voluntati placeret. Sic quod nec dictus dominus rex aut sui tenerentur ad maritandum dictam filiam unicam, neptem uel aliam descendentem, si unica tamen esset, vel illam ex pluribus ad quam sub dicta forma honor perueniret / iamdictus. Set aliam uel alias filias, neptem uel neptes, aut alias predictas descendentes, tenerentur ipse dominus rex et sui iuxta nobilitatem earum matrimonio collocare. Declarans et statuens quod utroque casuum predictorum castra, loca et iura predicta, que prius vobis dederat pro alodio / reducerentur ad feudum honoratum sine aliquo seruicio in dicta secunda concesione plenius dinoscitur contineri.

Idcirco cum non sit intencionis nostre nec fuerit iuribus vobis competentibus ex dicta secunda donacione in aliquo set ipsam donationem potius vobis et vestris iuxta sui seriem obseruare: Cum / presente publico instrumento vobis dicto Infanti Raymundo Berengarii et vestris concedimus quod de castris, villis seu locis per dictum Infantem aut per nos in casu dicte substitucionis dandis et assignandis, ut superius continetur, predicte inclite Iohanne, filie vestre, in compensationem et emendam dicte Baronie / que fuit nobilis Guillermi de Entença, quondam, et locorum eorum

eiusdem baronie: Possitis vos et quibus poteratis et vobis erat licitum et permissum disponere seu ordinare de Baronia predicta ex dicta secunda donatione vel ipsius vigore sub dicto kalendario per / dictum dominum regem Iacobum vobis facta. Retento et reseruato nobis et nostris, sicut dictus dominum rex Iacobus in dicta secunda donatione et, ut superius continentur, noscitur reseruasse quod nos vel nostri heredes uniuersales aut sui in casu quod substitutio vinculum seu restitutio dicti comitatus Impuriarum et aliorum / castrorum, villarum, locorum, et iurium que nobis et nostris heredibus supradictis restitutioni subiacent locum habuerit, non teneamur ad maritandum dictam inclitam Iohannam seu aliam filiam unicam, neptem uel aliam legitimam, descendentem a vobis, si unica fuerit, vel illam expluribus, ad quam sub dicta forma peruenerint / seu assignabuntur loca per vos in dicto comitatu Impuriarum uel extra, si licite fieri aut alium suo casu per nos in Cathalonia danda et asignanda dicte inclite Iohanne, nate uestre in emendam et compensationem dicte baronie, que fuit nobilis Guillermi de Entença, quondam, et locorum eiusdem nominatorum superius. /

Immo ipsis castris, villis et locis que sibi dabantur et assignabuntur ratione predicta, solummodo sit contenta. Aliam uero vel alias filias, neptem uel legitimas seu alias descendentes predictas teneamur, in dicto casu quo locum habuerit dicta substitutio comitatus Impuriarum et aliorum omnium predictorum nos uel nostri, / decenter, iuxta nobilitatem eius uel earum matrimonio collocare nisi nupte iam fuerint vel matrimonio copulate. Nolentes dicte secunde donationis per dictum dominum Regem Iacobum vobis facte, aliquid detrahi nec eam in aliquo ampliari. Nos enim per nos et nostros, presentes atque futuros, sub virtute dicti iura- / menti a nobis, ut dictum est, prestiti, promitimus vobis dicto infanti Raymundo Berengarii et vestris ac notario insfrascripto tamquam publice persone nomine vestro et omnium illorum quorum interest et intererit et interesse potest et poterit, legitime stipulanti et recipienti, predicta omnia et singula rata semper et firma / habere, tenere, ac etiam obseruare et in aliquo non contrauenire iure aliquo causa vel etiam ratione, sub bonorum nostrorum omnium Ypotheca. Dequibus facta fuerunt tria publica instrumenta, unum penes dictum dominum regem et penes dictos Infantes Petrum et Raymundum Berengarii singula retinen- / da. Que quidem dictus dominus rex mandauit suo sigillo appendicio communiri.

FUNDACIÓ NOGUERA

Quod est actum in regali dicti domini regis ciuitatis Valencie Idus februarii anno Domini millessimo trecentessimo quadragesimo primo. A. Vic.

Signum (*signe*) Petri, Dei gratia regis Aragonum supradicti, qui hec firmamus, concedimus et iuramus.

Testes sunt, qui presentes fuerunt: Nobilis Nicolaus de Iamuilla, comes Terrenoue, Galcerandus de Bello Podio, maiordomus, Frater Sancius de Ayerbio, confessor, Arnaldus de Morario, vicecacellarius, Iohannes Ferdinandi Munionis, magister Racionalis, Rodericus Didaci, legum / Doctore, Blassius de Aysa, iurisperitus, consiliarii, et Arnaldus de Torrente, iudex curie dicti domini Regis, Guillermus de Iaffero, legum Doctor, Gilabertus de Nogaria et Petrus Calderoni, milites, Petrus de Sancto Clemente, Iacobus Scribe, Francischus de Luna et Petrus Luppeti, consiliarii / dicti domini Infantis Raymundi Berengarii et plures alii.

Sig(*signe*)num Dominici de Biscarra, scriptoris dicti domini Regis et auctoritate regia notarium publicum pet totam terram et dominacionem eiusdem qui hoc scribi fecit et clausit cum literis in raso positis in XVII linea ubi dicitur regem.

(*A la plica:*) Registrata

(*Al dors:*) Instrumentum quo continet quod dominus Infans possit dimitere et leguare unice filie sucesiue loca asignata domine Iohane in comitatu Impurie uel extra comitatu etiam in Catalonia

56

1342, abril, 4-18

Acta de la presa de possessió de l'infant Pere, comte de Prades, dels castells i de les viles de Falset, Altafalla, Tivissa, Móra, Garcia, les Pinyeres i el Coll de Balaguer.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 1, doc. 33.

L'infant Ramon Berenguer havia canviat el comtat de Prades pel comtat d'Empúries al seu germà, l'infant Pere. En aquest canvi, tots els drets feudals dels castells de Falset, Altafalla, Tivissa i Móra i la potestat dels castells de Marçà i Pratdip van pertocar a l'infant Pere, així com cent quinze mil sous de Barcelona sobre els castells de Garcia, Masroig i el lloc de les Pinyeres. L'infant Ramon Berenguer, nou comte d'Empúries, nomenà procurador en Berenguer de Jorba perquè donés la possessió corporal al nou comte de Prades, l'infant Pere, sobre els castells del comtat i, en conseqüència, de la baronia d'Entença.

FUNDACIÓ NOGUERA

Per la qual cosa, el 12 d'abril de 1342, a l'hora tèrcia, al matí, l'infant Pere, davant el notari Jaume de Besanta, es va situar al Coll de Porrera, al camí que va de Porrera a Falset, en els límits d'aquests castells, i demanà a Berenguer de Jorba, procurador de l'infant Ramon Berenguer, la possessió dels castells i llocs de la baronia que fou de Guillem d'Entença.

Aleshores, el procurador Jorba va prendre les brides del mul que muntava l'infant Pere i el va introduir dins els límits del castell de Falset; i, a continuació, l'esmentat Jorba va sortir al defora.

Més tard, cap a les dotze del migdia, el procurador Jorba es col·locà davant el portal del castell de Falset i lliurà a l'infant Pere la clau del castell; i, agafant-li la mà dreta, el va introduir dins el castell i, a continuació, ell va sortir. L'infant Pere, com a senyal de possessió, des de dins tancà i obrí les portes i pregà al notari que en donés fe.

El dissabte, 13 d'abril de 1342, l'infant Ramon Berenguer, mitjançant un document públic, deslliurà els habitants de la baronia d'Entença del jurament de fidelitat prestat a ell, i ordenà que obeïssin el nou comte, l'infant Pere. En conseqüència, el dia següent, diumenge, l'infant Pere, situat davant de l'altar major de l'església de Santa Maria de Falset, va presenciar com el procurador Jorba ordenà als jurats i homes de la vila de Falset, presents a l'església, que prestessin jurament i homenatge de fidelitat a l'Infant; la qual cosa va ésser complida pels esmentats habitants.

El dissabte, 13 d'abril, l'infant Pere va accedir a la fortalesa d'Altafalla i, davant la porta, va seguir el mateix ritual fet al castell de Falset.

El dilluns, 15 d'abril, l'infant Pere arribà a Tivissa i va prendre possessió del castell; i, a l'església parroquial de San Jaume i San Cugat, els habitants de Tivissa van jurar i van fer homenatge.

El dimarts, 16 d'abril, l'infant Pere, davant l'altar major de l'església parroquial de Móra, va rebre l'homenatge dels seus habitants; i Arnau de Siscar i Guillem de Montoliu, com a persones de condició militar, prestaren jurament individual. Des de l'església va anar cap al castell i, davant el portal, es va repetir el ritual de les claus, entrades i sortides.

El dimecres, 17 d'abril de 1342, els habitants de Garcia, juntament amb els habitants de les Pinyeres, juraren, també, la fidelitat davant l'altar major de l'església parroquial de Santa Maria a Garcia. Tot seguit, a les portes del castell de Garcia es va fer el mateix ritual.

El mateix dia, el dimecres, però ja dins del castell de Falset, Pere Forner i Ramon Tegell, habitants i procuradors del lloc anomenat el Coll de Balaguer, prestaren el jurament de fidelitat a l'infant Pere.

Nouerint uniuersi quod cum inclitus dominus infans Raymundus Berengarii, illustrissimi domini Iacobi bone memorie regis Aragonum filius, olim comes Montanearum de Prades, pridem excambiasset seu permutasset et ex causa cambii et permutationis dedisset et concessisset inclito domino infanti Petro, eiusdem domini regis filio, tunc Rippacurcie et Impurie comiti, fratri suo, nunc autem comiti Rippacurcie et / Montanearum de Prades, totum comitatum predictum, tunc suum, Montanearum de Prades cum castris, villis et locis in eis sistentibus et cum uniuersis et singulis iuribus et pertinenciis suis, quem pro illustrissimo domino rege Aragonum tenetur ad feudum honoratum sine aliquo seruicio.

Permutasset etiam eidem domino Infanti Petro, pro alodio libero atque franco, castra et villas de Altafalla, Fal- / ceto, de Tiuiça et de Mora, cum potestate seu potestatibus atque seruicio locorum de Marçano et de Prat Dip. Et cum omnibus aliis et singulis castris seu locis et iuribus uniuersis baronie, videlicet, que fuit Nobilis Guillermi De Entença, quondam.

Permutasset insuper eidem domino infanti Petro ac etiam dedisset et concesisset illa centum quinque milia solidorum Barchinone uel circa et /[3] totum aliud ius quodcumque quod eidem domino Infanti Raymundo Berengarii pertinet seu pertinere poterat aut debebat, iure cessionario uel alio quocumque, in et super castro de Carcia et Manso Rubeo et loco dels Pinyeres iuxta castra seu loca predicta baronie iamdicte situata. Permutasset etiam eidem domino infanti Petro quedam alia in instrumento contractus dicte permutationis contenta, pro comi- / tatu, videlicet, Impurie predicto et castro de Monellis et valle de Baynoles [...] cum aliis castris seu locis et feudis que tunc erant prefati domini Infantis Petri et aliis quibusdam tam in diocesi, videlicet, Gerundensi quam in diocesi Elnensi sistentibus, prout de cambio seu permutatione predictis melius et plenius apparet per instrumentum publicum inde factum auctoritate Iacobi de Besanta, prefati domi- / ni infantis Petri scriptoris et notarii publici per totam terram et dominacionem illustrissimi domini regis Aragonum, quinto idus ianuarii anno Domini M CCC quadragesimo primo. Et in instrumento permutationis predicte idem infans Raymundus Berengarii promisisset eidem domino Infanti Petro quod tradetur seu tradi faceret eidem, seu cui vellit loco sui, possessionem corporalem seu quasi /[6] totius comitatus predicti et aliorum castrorum seu locorum predictorum et [...] ac etiam totaliter expedita.

Et propterea prefatus inclitus dominus infans Raymundus Berengarii, volens et cupiens adimplere premissa et permutacionem seu cambium supradictum ad efectum perduci, constituisset ac etiam ordinasset procuratorem suum, certum et specialem, Berengarium de Iorba, militem, ad tra- / dendum et deliberandum, pro dicto domino Infante Raymundo Berengarii, [...predicto domino] infanti Petro, seu cui vellet loco sui, possessionem corporalem seu quasi totius comitatus predicti Montanearum de Prades et castrorum el locorum eiusdem ac uniuersorum et singulorum iurium eiusdem; necnon etiam castrorum et locorum baronie, que quondam fuit dicti nobilis Guillermi Dentença, cum castris de / Carcia predictis et terminorum ac pertinenciarum [...] [...] castlanos et homines

castrorum, villarum et locorum predictorum, cuiuscumque status et condicionis existant, ab omni homagio fidelitatis, iuramento, naturalitate et alia necesitate quacumque, quibus dicto domino infante Raymundo Berengarii tanquam comiti Montanearum de Prades [... ...] villarum atque locorum /[9] tam dicti comitatus et baronie predicte quam etiam [...] [...] [...] Comitens ac etiam concedens dicto Berengario de Iorba, procuratori suo, super predictis omnibus et singulis generalem et liberam administracionem [... ... ...] facultatem procurationis predicte huismodi plene constat per instrumentum publicum inde factum [... ... Ray-] / mundi Berengarii, scriptoris et auctoritate illustrissimi domini regis Aragonum notarium per totam terram et dominacionem eiusdem, quod actum fuit Barchinone V kalendis aprilis anno infrascripto sigillo appendicio dicti domini Infantis Raymundi Berengarii sigillato.

Idcirco die veneris intitulata II idus aprilis anno Domini M CCC XL secundo, circa videlicet hora tercie eiusdem diei, in presentia / prefati incliti domini Infantis Petri scriptoris et auctoritate illustrissimi domini regis notarii publici per totam terram et dominacionem eiusdem, et testium subscriptorum ad hec specialiter vocatorum, constitutus prefatus inclitus dominus Infans Petrus, in colle vocato de Porrera, in itinere publico per quod itur de loco de Porrera ad castrum et villam de Falçeto, iuxta limitationes, videlicet, seu terminos dicti castri et ville de /[12] Falceto, petens et requirens instanter possessionem castrorum et locorum baronie videlicet que fuit nobilis Guillermi De Entença, quondam, sibi tradi realiter et, de facto, Berengarius de Iorba predictus, nomine et auctoritate procuracionis iamdicte et ex potestate per dictum dominum infantem Raymundum Berengarii sibi, ut predicitur, atributa, data et concessa, induxit in possessionem corporalem uel quasi prefatum inclitum dominum infantem Petrum, / de baronia predicta et terminis ac pertinenciis eiusdem in hunc videlicet modum:

Quod accipiens abenas freni muli in quem dictus dominus infans Petrus equitabat inmisit ipsum dominum infantem intus limitaciones seu terminos dicti castri et ville / de Falceto, que sunt de pertinenciis dicte baronie, remanente et protestante ac etiam requirente traditionem possessionis huiusmodi sibi fierent per me dictum notarium tot quod inde petierit publica instrumenta.

Postea vero eidem die circa ora meridiei idem dominus infans Petrus, continuando iter suum uersus castrum et villam de Falceto, cum fuisset personaliter constitutus coram portali dicti castri

FUNDACIÓ NOGUERA

et ville de Falceto, predictus Berengarius de Iorba, procuratorio nomine qui /[15] supra, ex potestate per dictum dominum infantem Raymundum Berengarii sibi, ut predicitur, atributa, induxit in possessionem corporalem seu quasi dictum dominum infantem Petrum de castro predicto in hunc videlicet modum: quod tradidit dicto domino infanti Petro claus dicti castri et accepit eum dominum Infantem per manum dexteram et introduxit ipsum intus ianuam dicti castri, dicto Berengario de Iorba foras inde exeunte et nomine procuratorio / predicto possidere desinente, prefatoque domino infante Petro intus ianuas dicti castri remanente in signum accepte possessionis, claudente et aperiente ianuas dicti castri, et protestante ac etiam requirente me dictum notarium quod de predictis omnibus sibi facerem publicum seu publica instrumenta. Que acta fuerunt die et anno predictis presente me notario supradicto ac presentibus etiam testibus Petro Terreni, Guillermo Pineda et Iacobi Fiuellarii, consiliarius, Gal- / cerando de Calafello, Petro Alfonsi de Arteda, Luppo Arcesii de Ianues, Iohanne de Sentlis, Berengario Conill, de domo dicti domini Infantis.

Item die sabbati, intitulata idus aprilis anno domini M CCC XL secundo, cum prefactus inclitus dominus infans Raymundus Berengarii pridem in ciuitate Barchinone cum publico instrumento, per Bernardum de Podio auctoritate regia notarium publicum Barchinone confecto, absoluisset et quitiasset uniuersos /[18] et singulos homines castrorum et locorum et terminorum eorumdem baronie predicte, que quondam fuit nobilis Guillermi De Entença, ab omni homagio et iuramento fidelitatis ac alia necessitate et naturalitate quacumque, quibus eidem domino infanti Raymundo Berengarii essent astricti seu quomodolibet obligati, et insuper mandasset expresse omnibus et singulis hominibus castrorum et locorum de Falceto, de Tiuiça, de Mora, de Carcia ac terminorum ac pertinencium eorumdem / baronie predicte, que de cetero parerent et obedirent dicto domino infanti Petro ipsumque reciperent ac tenerent pro domino eorumdem, prout in instrumento absolucionis prefate, hec et alia lacius sunt expressa.

Idcirco die proxime dicta constitutus personaliter prefatus inclitus et magnificus dominus infans Petrus, comes Rippacurcie et Montanearum de Prades, in ecclesia Beate Marie ville de Falceto, coram altari maiori dicte ecclesie, predictus Berengarius Iorba, procu- / ratorio nomine dicti domini infantis Raymundi Berengarii, mandauit uerbotenus iuratis et hominibus uniuersitatis dicte ville de Falceto, qui in dicta ecclesia erant presentes, quod prestarent

homagium et fidelitatis iuramentum dicto domino infanti Petro eiusque mandatis et iussionibus decetero obedirent tanquam domino eorumdem. Et in continenti in presentia mei dicti notarii et Petri Terreni, Guillermi Pineda, et Iacobi Fiuellarii, consiliariorum, Galcerandi de Calafello, Berengarii /[21] Conill, Iohannis de Sent Lis et Guillermi de Palacio, de domo dicti domini infantis, Berengarii de Valtano, rectoris ecclesie de Falceto, et Bernardi de Valtano, rectoris ecclesie de Falceto, et Bernardi de Cotzoni, baiuli dicte ville de Falceto, testium ad hec specialiter vocatorum, Petrus de Ocello et Bernardus Soler, habitatores dicte ville de Falceto, et terminorum eiusdem ac singularium eiusdem uniuersitatis et nomine etiam eorum proprio gratis et voluntarie in pressencia plurium hominum dicte uniuersitatis qui in dicta ecclesia erant / presentes prestiterunt seu fecerunt singulariter dicto domino Infanti Petro, ut domino eorumdem, homagium, ore et manibus comendatum, et etiam prestauerunt iuramentum super cruce Domini nostri Ihesu Christi et sacrosantis Euangeliis, ab eis corporaliter tactis, quod ipsum dominum infantem Petrum et successores suos habebunt in dominos perpetuo et eisdem parebunt et obedient ut dominis eorumdem. Quibus homagiis et iuramentis prestitis, prefatus dominus Infans Petrus mandauit michi dicto / notario quod inde sibi facerem publicum seu publica instrumenta. Que acta fuerunt loco die et anno supradictis. Presente me dicto notario et testibus supradictis.

Item eadem die sabbati dictus dominus Infans Petrus, recedendo de dicta villa de Falceto et accedendo uersus castrum seu fortiam d'Altafalla, cum fuisset ante portalem castri seu fortie supradicte, dictus Berengarius de Iorba, procuratorio nomine dicti infantis Raymundi Berengarii, induxit in possessionem cor- /[24] poralem seu quasi dictum dominum Infantem Petrum de fortia supradicta de Altafalla in hunc modum: quod traditit dicto domino infanti Petro claues dicti castri et accepit ipsum dominum infantem per manum dexteram et introduxit ipsum intus ianuas dicti castri seu fortie, dicto Berengario de Iorba foras inde exeunte et nomine procuratorio predicto possedere desinente, prefatoque domino infante Petro intus ianuas dicte fortie remanente, et in signum accepte cessionis, / claudente et aperiente ianuas dicti castri, et protestante ac etiam requirente me dictum notarium de supradictis omnibus sibi facerem publicum seu publica instrumenta. Que sunt acta die et anno predictis presente me dicto notario et testibus supraproxime dictis.

FUNDACIÓ NOGUERA

Item in die lune intitulata XVII kalendas madii anno Domini millesimo CCC XL secundo, recedendo idem dominus infans Petrus de dicta villa de Falceto et accedendo personaliter apud castrum et villam de Tiuiça, cum dictus dominus Infans / esset personaliter constitutus coram portali dicti castri de Tiuiça, prefatus Berengarius de Iorba, procuratorio nomine dicti inclit domini infantis Raymundi Berengarii, inmisit in possessionem corporalem seu quasi dictum dominum infantem Petrum de dicto castro in hunc modum, uidelicet: quod tradidit dicto domino infanti claues dicti castri et accepit ipsum dictum dominum infantem per manum dexteram et introduxit intus ianuas dicti castri, dicto Berengario de Iorba /[27] foras inde exeunte et nomine procuratorio predicto possedere desinente, prefatoque domino infanti Petro intus ianuas dicti castri remanente, et in signum accepte possessionis claudente et aperiente ianuas dicti castri et protestante ac etiam requirente me dictum notarium quod de predictis omnibus sibi facerem publicum seu publica instrumenta, que sunt acta loco et die et anno predictis, presente me dicto notario et presentibus etiam testibus Petro Terreni, consiliario dicti domini infantis, / Berengario de Valtano, rectore ecclesie de Falceto, Petro Dager, Raymundo Dager, Petro Alfonsi d'Arteda, Luppo Arcessi de Ianues, de domo dicti domini infantis et pluribus aliis testibus ad predicta vocatis specialiter et rogatis.

Deinde die predicta dictus dominus infans Petrus, recedendo de dicto castro de Tiuiça et accedendo uersus ecclesiam uille eiusdem, cum prefatus inclitus dominus infans Petrus esset personaliter constitutus in ecclesia parochiali / sanctorum Iacobi et Cucuphatis dicti castri de Tiuiça, coram altari maiori dicti ecclesie eiusdem, dictus Berengarius de Iorba, procuratorio nomine dicti domini infantis Raymundi Berengarii, mandauit uerbotenus iuratis et hominibus dicti castri de Tiuiça et terminorum eiusdem, qui in dicta ecclesia erant presentes, quod prestarent homagium et fidelitatis iuramentum dicto domino infanti Petro eiusque mandatis et iussionibus de cetero obedirent tanquam /[30] domino eorumdem. Et in continenti in presentia mei dicti notarii et Petri Terreni, consiliarii, Galcerandi de Calafell, Petri Dager, Raymundi Dager, Petri Alfonsi Darteda, de domo dicti domini infantis, testium ad hec specialiter vocatorum, Bernardus Barcelona, et Raymundus Spills, habitatores dicti castri de Tiuiça, sindici seu procuratores hominum uniuersitatis dicti castri de Tiuiça et terminorum eiusdem ad hec specialiter constituti, / prout de procuratione seu sindicatu eorum

plene constat, per instrumentum publicum inde factum auctoritate Guillermi Secanelli, notarii publici dicti castri, VI idus aprilis anno proxime dicto, nomine et pro parte totius uniuersitatis hominum dicti castri et termini de Tiuiça et singularium eiusdem ac etiam nomine eorum proprio, gratis et voluntarie, in presentia plurium hominum dicte uniuersitatis, qui in dicta ecclesia erant presentes, prestiterunt seu / fecerunt singulariter dicto domino infanti Petro, tanquam domino eorumdem, homagium ore et manibus commendatum et etiam prestiterunt iuramenta fidelitatis super cruce domini nostri Ihesu Christi et sacrosanctis Euangeliis ab hiis corporaliter tactis, quod ipsum dominum infantem Petrum et successores suos habebunt in dominos perpetuo et eisdem parebunt et obedient ut dominis eorumdem. Quibus homagiis et iuramentis prestitis prefatus dominus Infans Petrus man- /[33] dauit michi dicto notario quod inde sibi facerem publicum seu publica intrumenta que acta fuerunt loco, die et anno proxime dicto, presente me dicto notario et testibus supradictis.

Item die martis, intitulata XVI kalendis madii anno Domini M CCC XL secundo, constitutus personaliter prefatus inclitus dominus Infans Petrus in parrochiale ecclesia ville de Mora, coram altari maiori eiusdem ecclesie, predictus Berengarius de Iorba, procuratorio nomine / dicti domini Infantis Raymundi Berengarii, mandauit verbotenus iuratis et hominibus uniersitatis ville de Mora et termini eiusdem, qui in dicta ecclesia erant presentes, quod prestarent seu facerent homagium et fidelitatis iuramentum dicto domino infanti Petro eiusque mandatis et iussionibus cetero obedirent tanquam domino eorumdem. Et in continenti in presentia mei dicti notarii et Petri Terreni, consiliarii, Gacerani de Calafello, Petri Da- / ger, Raymundi Dager, Petri Alfonsi Darteda et Luppi Arcesii de Ianues, de domo domini infantis, testium ad hec specialiter vocatorum, Iohannes Petrus Raymundi et Dominicus Tarrega, habitatores dicte ville de Mora, sindici seu procuratores hominum uniersitatis dicte ville de Mora et terminorum eiusdem, ad hec specialiter constituti, prout de procuratione seu sindicatu eorum plene constat per instrumentum publicum inde factum auctoritate Guillermi /[36] de Conesia, notari publici dicte ville de Mora pro reuerendissimo patre domino Ispanie cardinale, rectore ecclesie dicti loci VI idus aprilis anno Domini M CCC XL secundo, nomine et pro parte uniuersitatis hominum castri et ville de Mora et termini eiusdem et singularium eiusdem uniuersitatis ac etiam nomine eorum proprio, gratis et voluntarie in presentia plurium

hominum dicte uniuersitatis, qui in dicta ecclesia erant presentes prestiterunt seu fecerunt singulariter dicto / domino Infanti Petro tanquam domino eorumdem, homagium ore et manibus comendatum. Et etiam fecerunt iuramenta fidelitatis super cruce Domini nostri Ihesu Christi et sacrossanctis Euangeliis ab eis corporaliter tactis, quod ipsum dominum infantem Petrum et successores suos habebunt in dominos perpetuo et eisdem parebunt et obedient ut dominis eorumdem. Et in continenti venerabilis Arnaldus de Siscario et Guillermus de Monteoliuo quia sunt de genere mi- / litari et populati existunt in dicta villa de Mora prestiterunt seu fecerunt in manibus / dicti domini Infantis sacramentum fidelitatis ad sancta Dei quatuor euangelia. Quibus homagiis et iuramentis prestitits, predictus dominus Infans Petrus mandauit michi dicto notario quod inde sibi facerem publicum seu publica instrumenta. Que acta fuerunt loco die et anno proximo dictis, presente me dicto notario et testibus supradicits.

Item odem die recedendo /[39] idem dominus Infans de ecclesia supradicta et personaliter accedendo versus castrum ville predicte de Mora, cum fuisset coram portali dicti castri, Berengarius de Iorba, procurator predictus nomine procuratorio quo supra, ex potestate per dictum dominum infantem Raymundun Berengarii sibi, ut predicitur, atributa, induxit in possessionem corporalem seu quasi dictum dominum infantem Petrum de castro predicto in hunc videlicet modum: quod tradidit / infanti Petro claues dicti castri et accepit eumdem dominum infantem per manum dexteram et introduxit ipsum intus ianuam dicti castri, dicto Berengario de Iorba foras inde exeunte et nomine procuratorio predicto possidere desinente, prefatoque domino infante Petro intus ianuas dicti castri remanente et in signum accepte possessionis claudente et aperiente ianuas dicti castri. Et protestante ac etiam requirente me dictum / notarium de predictis omnibus sibi fierent publicum seu publica intrumenta. Que acta fuerunt loco, die et anno predicto, presente me dicto notario et testibus supradictis.

Item die mercurii intitulata XV kalendis madii anno Domini M CCC XL secundo, constitutus personaliter prefatus inclitus dominus Infans Petrus in ecclesia parroquiali Sancte Marie loci de Carcia, coram altari maiori eiusdem ecclesie, predictus Berengarius de Iorba, procurator dicti /[42] domini Infantis Raymundi Berengarii, mandauit uerbotenus iuratis et hominibus uniuersitatis dicti castri de Carcia et dels Pinyeres, qui in dicta ecclesia erant presentes, quod ratione obligacionis quam predictus inclitus dominus infans

Raymundus Berengarii habebat de quantitate quinque milium solidorum Barchinone uel circa et super castro ac locis de Carcia et dels Pinyeres et terminorum eiusdem, prestarent et facerent homagium et fidelitatis iuramentum / dicto domino Infanti Petro eiusque mandatis et iussionibus de cetero obedirent tanquam domino eorumdem [...] prout dicto domino infanti Raymundo Berengarii vigore obligationis predicte facere tenebantur. Et in continenti Eymericus Pedrols [...], Guillermus Berengarii, habitator loci dels Pinyeres, sindici seu procuratores uniuersitatis hominum dictorum locorum de Carcia et dels Pynieres, ad hec specialiter constituti, prout de procuratio- / ne seu syndicatu eorum plene constat, per instrumentum publicum inde factum auctoritate [...], notarii publici Carcia, VIII idus aprilis anno proximo dicto, nomine et pro parte totius uniersitatis hominum dictorum locorum et singularium eiusdem ac etiam nomine eorum proprio, gratis et voluntarie, in presentia plurium hominum in dicta ecclesia... /[45] [...] [...].

Postea uero dictus dominus infants recedendo de dicta ecclesia et accedendo personaliter ad castrum de Carcia, cum fuisset coram ianuis portalis dicti castri Berengarius de Iorba, procurator predictus, induxit in possessionem corporalem seu quasi dictum dominum infantem ... / predicto, ratione obligacionis predicte quod tradidit dicto domino infanti Petro claues dicti castri et accepit ipsum dominum infantem per manum dexteram et introduxit ipsum intus ianuas dicti castri, dicto Berengario de Iorba exeunte foras et nomine procuratorio predicto possidere desinente prefatoque domino infante Petro intus ianuas dicti castri remanente et in signum possessionis accepte... / pretextu obligationis pretacte claudente et aperiente ianuas dicti castri. Et requirente me dictum notarium quod de predictis omnibus sibi facerem publicum seu publica intrumenta. Que sunt acta die anno et loco predictis presente me dicto notario presentibus supraproxime dictis.

Item die mercurii intitulata VIII kalendis madii anno domini M CCC XL secundo, constitutus personaliter prefatus inclitus dominus Infans Petrus in castro /[48] suo ville de Falceto, prefatus Berengarius de Iorba, procurator qui supra, mandauit Petro Fornerii et Raymundo Tegelli, habitatoribus dicti loci Collis Balaguerii termini castri de Tiuiça, sindicis seu procuratoribus uniuersitatis hominum dicti loci, quod facerent seu prestarent dicto domino infanti Petro homagium et fidelitatis iuramentum eiusque mandatis et iussionibus de cetero obedirent tanquam domino / eorumdem. Et in continenti in presentia mei Iacobi de Besanta, notari supra-

dicti et Guillermi de Planils, archidiaconi Ville Sicce in ecclesia terrachonensi, Guillermi Pineda, expensoris dicti domini infantis, Arnaldi Gisbert, rectoris ecclesie de Cambrils et Martini de Sors, portarii dicti domini infantis, testium ad hec specialiter vocatorum, prefati Petrus Fornerii et Raymundus Tegelli, syndici seu / procuratores hominum uniersitatis dicti loci Collis de Balagario, prout de eius procuratione constat per instrumentum publicum, inde factum auctoritate Guillermi Vendrelli, rectoris ecclesie dicte loci et notarii eiusdem, XIIII kalendis madii anno proximo dicto, nomine et pro parte totius uniuersitatis hominum dicti loci et singularium eiusdem ac etiam nomine eorum proprio, gratis et voluntarie prestiterunt et fe- /[57] cerunt singulariter dicto domino infanti Petro, tanquam domino eorumdem homagium ore et manibus ac etiam prestiterunt iuramenta fidelitatis super sacrosanctis quatuos Euangeliis ab eis corporaliter tactis, quod ipsum dominum infantem Petrum et succesores suos habebunt in dominos perpetuo et eisdem parebunt et obedient ut dominis eorumdem. Quibus homagiis et iuramentis prestitis, prefatus dominus infans Petrus requiriuit michi / dicto notario quod inde sibi facerem publicum seu publica instrumenta. Que acta fuerunt loco die et anno supradictis, presente me dicto notario et testibus supradictis.

Que omni supradicta fuerunt acta diebus, locis et anno predictis, presente me dicto notario et testibus superius particulariter nominatis.

Sig(*signe*)num mei Iacobi de Besanta, prefati incliti domini infantis Petri scriptoris et auctoritate illustrissimi domini regis Aragone notarii publici per totam terram et dominacionem eiusdem, qui una cum dictis testibus supradictis omnibus interfui et hec scribi feci et clausi.

57

1342, abril, 8

Petició del sindicat dels habitants de la universitat de Móra a Joan, Pere, Ramon i Domènec Tàrrega perquè siguin absolts de l'homenatge feudal a l'infant Ramon Berenguer i a la seva filla Joana, i perquè el facin de nou a l'infant Pere, comte d'Empúries i de Ribagorça.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 18, doc. 910.

FUNDACIÓ NOGUERA

Nouerint uniuersi quod die dominica ora matutina que intitulabetur secto idus aprilis anno Incarnationis Domini millesimo CCC XL secundo. In presentia vestri venerabilis et discreti Petri Revul, baiuli de Mora per inclitum dominum Infantem Raymundum Berengarii, comitem Montanearum de Prades, et in presentia mei Guillermi de Conesia, notarii publici dicti loci, que ad hec per uos specialiter uocatorum et rogatorum testium infrascriptorum nos Guillermus de Rialp et Iohannes Banyoles, iurati uniuersitatis dicti loci de Mora, Mahomet Alcayt et Moférig Amer, exeyts aliame sarracenorum dicti loci, Petrus Montreal Pascha- / sius [Domenec], Miquel de Lagostera, Petrus Castellui, Dominicus Monreal, Arnaldus Stephani, Bernardus Falcet, Dominicus Tortosa, Dominicus Reuul, Petrus Mirauet, Examenus Calena, Berengarius Siurana, Arnaus Franch, Petrus Clergue, Uget Vilas, Guillermus Berengarii, Bernardus Tarega, Guillermus Peschador, Bernardus d'Angera, Iohannes Pochula, Bernardus Brui Gil Meder, Arnaus Ripoyll, Iohannes Prades, Periconus de Elusianan, Andreas de Aliaga, Guillermus Camarasa, Arnaus Camarasa, Petrus Pugal, Periconus Siurana, Guillermus Pugal, Iohanes Guiamet, Miquel de Capdeuila, Guillermus Franquet, Iohanes Franquet, Andreas de Valcebre, Gile Sebria, Petri Miquel Dominicus Monreal, iuenis, Exmerich Montagut, Petrus Muntagut, Petrus Lagostera, Arnaus Montagut, Petrus Sebria, Bartholemus Iohannes, Pascasius Ileris, iuenis, Arnaldus Gaualda, Guillermus Monreal, Raymundus Falcet, Arnaus Danoylla, Bernardus Danoylla, Bernardus Stalela, Periconus de Marçano / Raymundi Berengarii, Petrus Comte, Gil Pintori, Arnaus Font, Sanxo Pinyol, Antonius Comte, Petrus Saniç, Raymundus Saniç, Francischus Rexach, Ferrarius Darnes, Dominicus Darnes, iuuenis, Barnardus Miquelau, Dominicus Celoni, Petrus Celoni, Guillermus Celoni, Antonius Celoni, Berengaris Celoni, Andreas Celoni / Arnaldus Benet, Arnaus Perelo, Berengarius Perelo, Berengarius Vergantici, Petrus Belmunt, Arnaus Belmut, Guillermus Belmunt, Laurencius Castelo, Petrus Nigri, Guillermus Tayllada, Guillermus Queralt, Bernardus Ferrer, Bernardus Maronda, Matheu Sera, Petrus Elies, Dominicus Darnes, Guillermus Miquelau, Guillermus Exerich, Guillermus Monso, Petrus Maitiner, Berengarius Benet, Petrus Dorta, Antonius Franch, Bernardus Aguilo, Guillermus Fort, Petrus Reuerter, Guillermus Bonet, Guillermus Carbonell, Raymundus Nigori, Petrus Balaguer, Bernardus Monreal, Arnaus Stopanya, Raymundus Ponç, Petrus Vitale, Raymundus Comte, Guillermus Bru, Paschasius Ileris, Bernardus Tarregua, Paschasius Vilas / Bernardus Gaualda, Matheus

de Tamarit, Ferrarius Montornes, Periconus Monreal, Dominicus Soler, Dominicus Astruch, Miguel Roxel, Iacobus Mirauet, Ferreronus Cubels, Periconus Simo, Bernardus Merchadem, Guillermus Ponter, Berengarius Berenguer, Guillermus Poqulul, Bartholinio Cabrer / Petrus Valet, Azment Alcayt, Mahomet Abohalil, Alcayt Auindehuyt, Ali Haaxen, Iaffer Cardaç, Ieme Altaleres, Lop Alcayt, Ayça Azchari, Homa Haadet, Tamen Galart, Nayca Ayet, Lopelo Barber Homado den Ayet, Abdela de Casp, Ali Albardil, Moferig /[10] Calaiet, Ayça del Ali Ayet, Homado Alpetros, Homa Carauer, Homa Abtaleres, Homado Alferange, Homa Alquaceç, Homa Albardil, Azmet Auinxen, Homa Alcayt, Lopo Haadet, Ayet Abtaleres Ayedo, fil de Moferig Ayet: Habitatores dicti loci /[11] de Mora, de gremio uniuersitate dicti loci, conuocato et congregato consilio in portica ecclesie dicti loci, ubi consilium generalem consuetum esse celebrari facta primitus solemnem preconizacionem per villam predictam ab saione publico cum sono trompete iuxta morem quod omnes venirent al consilium / [...] per nos et totam uniuersitatem ville de Mora et omnes alios prenominate uniuersitatis qui ad dictum consilium noluerint seu non venire potuerint.

Recipientes humiliter et reuerenter quamdam literam magnifici domini infantis Raymundi Berengarii, comitis Montanearum de Prades domini nostri cum sigillo in dorso / eiusdem cere rubee sigillatam, datum Barchinone IIII nonas aprilis anno quo supra.

Volentes nos mandato prefati domini infantis Raymundi Berengarii nobis facto, in dicta littera contento, eum debita reuerentia, ut convenit, obedire, constituimus et ordinamus vos Iohannen Petrum Raymundum, et Dominicum Tarega, de dicta uniuersitate predicti loci de Mora, presentes et utrumque uestrorum in solidum, procuratores, actores, et sindichos nostros et eiusdem uniuersitatis predicte, certos et speciales, ad presentadum vos et quemlibet vestrum coram prefato domino infante Raymundo Berengario, comite Montanearum, / domino nostro, et coram venerabili Berengario de Iorba, milite, aut coram illo uel illis, quo uel quibus prefatus dominus Infans Raymundus Berengarius, uobis mandauerit loco, nomine et vice sua.

Ad recipiendum per nos et predictam uniuersitatem a prefato domino Infante, uel ab aliquo loco sui habente potestatem etiam plenariam et puram absolutionem, quitiacionem et liberacionem ab omni iure et fidelitate et homagio naturalitatis, solito iure et dominio et alia potestate et obligacione quacumque, quibus nos

FUNDACIÓ NOGUERA

et dicta uniuersitas dicto domino Infanti Raymundo Berengario et excellenti domine Ihoanne, filie prefati domini Infantis, tanquam / herede universale inclite domine Blanche bone memorie Romanie Despine, prime coniugis predicti domini Infantis Raymundi matrisque prefate domine Iohanne, ratione seu occasione dotis et dodarii et donationis propter nupcias predicte domine Despine quondam et aliis etiam quibuslibet ocasionibus, obligationibus, iuribus / uniuersis siue causis in quibus nos et predicta uniuersitas sumus uel fuimus predictis domino Infanti Raymundo Berengarii et domine Iohanne, nomine quo supra, astricti seu etiam quomodolibet obligati.

Et ad faciendum complendum et exsequendum ac libere explicandum, pro parte et uice nostra et totius universitatis / predicte, beneplacitum et mandatum dictorum domini Infantis et prefate domine Iohanne et prenominati Berengarii de Iorba uel illius que potestatem plenariam super hiis habuerit; omnia et singula que in predictis et quolibet predictorum sunt necessaria, utilia seu etiam oportuna. Constituimus inquam vos / et quemlibet vestrum in sindicos et procuratores nostros ad prestandum, faciendum per nos et per dictam uniuersitatem homagium seu homagia, fidelitatem, iuramentum et naturalitatem magnifico et excellenti domini Infanti Petro, Impuriarum et Riparcurcie comiti uel illi aut illis, cui uel quibus uolueritis loco sui et super / predictis et quolibet predictorum alium seu alios procuratorem seu procuratores uel actores subtituendum ac etiam obligandum qui talem et similem habeant postestatem.

Et generaliter omnia alia et singula super predictis et quolibet predictorum et circa ea faciendum et libere explichandum nomine / vice nostra et totius uniuersitatis iam dicte ville de Mora que circha predicta et singula, necesaria, utilia, fuerint ac etiam oportuna. Et que nos et predicta uniuersitas et singulares ipsius posemus facere, si personaliter essemus aut ibi constituti eramus si talia essent que mandatum exhigant / speciale et sine quibus predicta et singula expedire nequirent. Et promittimus vobis notario infrascripto tanquam publice persone cui interest pro dictis procuratoribus et sindicis seu actoribus nostris et pro substituendis ab eis et pro aliis etiam quorum interest et interesse potest uel poterim legitime stipulanti / et recipienti ratum, gratum, firmum habere perpetuo quidquid per dictos procuratores sindicos seu actores nostros uel per substitutum uel substitutos ab eis uel alter eorumdem uel per alium seu aliquos ipsorum super predictis et

circha predicta actum fuerit siue gestum. Et nullo tempore [inde] / reuocare nec contrafacere uel uenire sub bonorum omnium nostrorum et iurium et bonorum et iurium uniuersitatis predicti ville de Mora et singularium habitorum et habendorum ypotecha.

Quod est actum sexto idus aprilis anno in prima linea contento.

Sig(*signe*)na / nostrorum Guillermi de Rialp, Iohannis Banioles iurati predicti, Mohamet Alcayt et Moferig Amer, exeyts iamdicti, Petri Monreal, Paschasi Domenech, Miquelis Lagostera, Petri Castelui.

Sig(*signe*)na nostrorum Dominici Monreal, Arnaldi Stephani, Bernardi Falcet, Dominici de / Tortosa, Dominici Revull, Petri Mirauet, Exameni Çalena, Berengarii, Siurana, Arnaldi Franch, Petri Clergue, Vgeti Vilas, Guillermi Berengarii, Bernardi Tarega, Guillermi Paschador.

Sig(*signe*)na nostrorum Bernardi D'Angera, Iohannis Pochula, Bernardi Bru.

Sig(*signe*)na / nostrorum Gil Meder, Arnaldi Ripoyll, Iohannis Prades.

Sig(*signe*)na / nostrorum Periconi de Elusiana, Andrea d'Aliagua Guillermi Camarasa.

Sig(*signes*)na nostrorum Arnaldi Camarasa, Petri Pugal, Iohannis Guiamet, Miquel de Capdevilla, Guillermi Franquet, Iohannis Franquet, Andrei de Val- / cebre, Gilis Sebria, Petri Miquel, Dominici Monreal, Eymerici Montagut, Petri Montagut, Petri Lagostera, Arnaldi Montagut, Petri Sebria, Bartolini Ileris, Arnaldi Gaualdani. Sig(*signe*)na nostrorum Guillermi Monreal, Raymundi Falçet, Arnaldi D'Anoylla, Bernardi d'Anoylla, Bernardi Stelela, Periconi de Marçano, Raymundi Berenguer, Petri Comte, Gil Pintor, Arnaldi Fort, Sanxii Pinyol, Antoni Comte, Petri Sanic, Raymundi Sanic, Francisci Rexach, Ferrari D'Arnes, Dominici d'Arnes, Bernardi Miquelau, Dominici Celoni, Petri Celoni.

Sig(*signe*)na/ nostrorum Guillermi Celoni, Anthoni Celoni, Berengarii Celoni, Andre Celoni, Arnaldi Benet, Arnaldi Pereló, Berengarii Pereló, Berengarii Uerganticii, Petri Belmunt, Arnaldi Belmunt, Guillermi Belmunt, Laurencii Castelo, Petri Nigris. Sig(*signe*)na nostrorum Guillermi Tayllada, Guillermi Queralt, Bernardi Ferrer, Bernardi / Muronda, Mathei Sera, Petri Elies, Dominici D'Arnes, Guillermi Miquelau, Guillermi Exerich, Guillermi Monsó, Petri Maytiner, Berengarii Bonet, Petri D'Orta, Anthoni Franch.

FUNDACIÓ NOGUERA

Sig(*signes*)na nostrorum Antoni Franch, Bernardi Aguiló, Guillermi Fort, Petri Reuerter, Guillermi Bonet, Guillermi Carbonell, Raymundi Nigre, Petri Balaguer, Bernardi Monreal, Arnaldi Stopanya / Raymundi Ponç.

Sig(*signes*)na nostrorum Petri Vitalis, Raymundi Comte, Guillermi Bru, Paschasir Ileris, Bernardi Tarregua, Paschasii Vilas, Bernardi Gaualda, Matheus de Tamarit, Ferrariz Montornes, Perisconi Monreal, Dominici Soler, Dominici / Astruchs, Miquelis Roxel, Iacobi Mirauet, Ferrarii Cubels, Periconi Simo, Bernardi Merchadem, Guillermi Ponter, Berengarii Berenguer.

Sig(*signes*)na nostrorum Guillermi Poculul, Bartolini Cabrer, Petri Valet.

Sig(*signes*)na / nostrorum Açmet Alcayt, Mohamet Abohalil Alcayt Avindehuit, Ali Haaxen, Iafer Cardaç, Ieme Abtaleres, Lop Alcayt Ayça (Azchari), Homa Haadet, Tamen Galart, Nayca Ayet, Lopelo Barber, Homado den Ayet, Abdela de Casp, Ali Albardil, Moferig Calayet, Ayca den Ali Ayet, Ho- / mado Alpetros, Homa Carauer, Homa Abtaleres, Homa de Alfrange, Homa de Alquaceç, Homa Albardil, Açme Auinxen, Homa Alcayt.

Sig(*signes*)na nostrorum Lope Haadet, Ayet Abtaleres, Ayedo fil de Morferig Ayet, predictorum habitatorum in villa predicta de Mora qui hec omnes in simul per nos / et per totam universitatem predicte ville concedimus, firmamus, laudamus, aprobamus et ratificamus.

Sig(*signes*)num nostri Petri Revuyll baiuli predicti qui predictis interfuimos et auctoritate publica fungimur, hec concedimus, laudamus et huich syndichatui decretum nostrum interpornimus. Testibus presentibus: Petro Mileri, Berengario Guerra, Albertono Guerra, Iacobo de Ulms et Bernardo Vitalis.

Sig(si*gne)n*um Guillermi de Conesia, publici notarii ville de Mora pro reuerendissimo patre et domino domino Petro Hispanie cardinali et rectore ecclesie dicti loci qui hoc scripsi cum supra posito in prima linea ubi dicitur uestri et clausi.

(*Al dors:*) Sindicatus hominum uniuersitatis de Mora. Prestiterunt homagium domino Infanti. Et postea Iacobus Fiuellar pro camara et dodario domine comitisse dicti domini infantis consortis.

FUNDACIÓ NOGUERA

58

1342, juny, 25 i 26

Inquisició i perquisició secreta feta als veïns de Vandellòs, Llaberia i el Coll de Balaguer, del terme de Tivissa, sobre el govern dels batlles de l'Infant. El jutge inquisidor va ésser Pere Ferrater, jurisperit del comtat de Prades.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 15, doc. 629.

Perquisició a Vandellòs

El dimarts 25 de juny, Pere Ferrater va suspendre Pere Mauri, batlle de Vandellòs, i en el seu lloc hi va posar Guillem Pascasi; i començà a fer una perquisició o inquisició secreta sobre el govern de Pere Mauri a Vandellòs. Van ésser interrogats els homes següents de Vandellòs: Bernat Rocha, Guillem Pascasi, Pere Rocha de Remullà, Eimeric de Montsospir, Bernat Pallarès de la Molella, Pere Tegell, Bartomeu Cervera, del mas del Taix, Domènec Martorell, batlle pel castellà de Tivissa, Pere Boquera de Masriudoms, Ramon Arquer de Masriudoms, Pere Maià, Berenguer Perelló del mas de Castelló, Pere Pentinat del mas de Castelló i Guillem Ponç de Navatlle. Es va investigar i testificaren en secret amb relació als següents assumptes, referits a negligència en l'aplicació de la justícia i a coacció injusta en el govern:

1) L'any 1340, durant les fires de Falset, es van robar cent noranta sous d'una caixa tancada, que custodiava a casa seva Bernat Rocha. El batlle no va fer cap perquisició.

2) L'assalt nocturn i frustat, amb esbaldregada de portes, a la casa de Riudecols. Se sospitava del fill del batlle Mauri.

3) Quan l'infant Pere, comte de les Muntanyes de Prades, va venir la primera vegada a Tivissa, els homes del terme van anar amb llances i ballestes a retre-li honors. Un home jove només portava fletxes i el batlle de Tivissa, Guillem sa Juncosa, les hi va trencar i tirar a terra.

4) En Pinyol, oriünd de Pratdip, va robar cabres del terme de Vandellòs i se les va emportar a Font Perelló. El batlle Mauri no en va requerir per escrit la devolució.

5) El batlle Mauri no va aplicar el ban quan els ramats feien malbé els conreus, sobretot quan era el ramat de cabres que ell tenia a mitges amb Guillem sa Juncosa, batlle de Tivissa.

6) El batlle Mauri no va desocupar la torre de Masriudoms a fi que l'infant Ramon Berenguer, comte de les Muntanyes de Prades, rebés la potestat del castellà de Pratdip, que tenia drets en aquell lloc. La torre era de Pascasi Espel i Guillem Talamanca, que van donar sis sous al batlle.

7) En una guerra que hi va haver entre l'orde de l'Hospital (templers) i la ciutat de Tortosa, Pere Mauri, batlle de Vandellòs, va obligar uns homes de Masriudoms a venir amb armes a associar-se a un home de l'Hospital, que estava rodejat en una pineda del Coll de Balaguer, i que també era amic del batlle de Tivissa. Però no era home de l'infant Pere, comte de les Muntanyes de Prades.

8) Un any de carestia, Pere Mauri, batlle de Vandellòs, va anar a Masriudoms i va obligar tots els homes a lliurar-li una faneca de gra.

Perquisició a Llaberia

El dimarts 25 de juny de 1342, Pere Ferrater, comissari i jurisperit comtal, va suspendre Berenguer de Llaberia del càrrec de batlle de l'Infant en el lloc de Llaberia, i va encomanar aquest ofici a Pere Castellví.

A la perquisició sobre el batlle, van ésser interrogats Pere Castellví, Arnau Cervera, Ramon Aragonés, Ramon Llaberia, Domènec Tixedor, Pere Simon i Berenguer Llaberia, batlle suspès.

Es va investigar i testificar sobre els següents assumptes:

1) Quan els exèrcits del comtat de Prades van anar a Guimerà, alguns homes del terme de Tivissa van entrar a una vinya d'Esplugues de Francolí per a menjar raïms. Guillem de Joncosa, batlle, que dirigia la host de Tivissa, els va atacar i copejar amb una maça, puix que aquella vinya era d'un seu gendre.

2) El batlle de Tivissa investigava la cremadissa de blat a Llaberia i va agafar contra voluntat una gallina a Pere Simon sense pagar-ne el preu. En temps del difunt Guillem d'Entença, senyor de Tivissa, Berenguer de Llaberia, batlle d'aquest lloc, prenia corders per al senyor i, encara que aquest manava que es paguessin, cap veí de Llaberia mai va rebre el preu, tot i que els constava que G. d'Entença havia donat els diners.

3) L'empara o retenció injusta de disset ovelles i set cabres, juntament amb d'altres coses que van ésser del rector de Llaberia, Berenguer Sunyer. El batlle de Llaberia se les va quedar i va marcar el bestiar emparat (embargat) amb la seva marca.

4) Guillem de Joncosa, batlle de Tivissa, va pegar amb força i amb una maça dos veïns de Llaberia, Arnau Cervera i n'Artés, quan anaven en l'exèrcit del terme de Tivissa, organitzat per una qüestió plantejada per límits amb el lloc de Perelló.

5) Els ramats de Berenguer Llaberia, batlle, van danyar els veïns i no va pagar ban (multa). Era costum a Llaberia que el danyat podia exigir entre l'esmena del dany o el pagament del ban.

6) Quan les dones de Llaberia posaven la pasta de pa al forn, Berenguer, el batlle, la treia de la llosa i la posava a terra, juntament amb la senalla; en el seu lloc hi posava la pasta del seu pa. Deia que el forn era seu des d'antic, i per això imposava al forner que no cogués en el forn cap més pasta fins que el seu pa estigués fet. Els pròcers d'aquest lloc van anar a reclamar a Guillem d'Entença, qui va determinar que el batlle de Llaberia fes servir el forn com qualsevol altre veí. En temps de l'infant Ramon Berenguer va dir que una llosa era seva i, també, l'Infant va oposar aquesta pretensió.

Perquisició al Coll de Balaguer

El dimecres 26 de juny, el mateix comissari va suspendre de l'ofici de la batllia del Coll de Balaguer Pere Forner, i va encomanar l'ofici a Berenguer Benet. Per a la perquisició secreta van ésser interrogats els següents testimonis: Berenguer Benet, Ramon Blader i Pere Forner, tots del Coll de Balaguer.

Es va investigar i interrogar sobre els següents assumptes:

1) Pere Forner, batlle de l'Infant, tenia una *renatada* d'una dona que s'estava amb Domènec Sagarra, antic rector del Coll de Balaguer. El batlle va copejar la dona, amb un bastó o forca en una era.

2) En el temps de l'infant Ramon Berenguer, Pere Forner, batlle, havia de saber els comptes dels diners lliurats pels veïns, per a fer uns canons d'argamassa per dur l'aigua de la Font a Coll de Balaguer. Mai va retre comptes de les despeses als pròcers d'aquest lloc.

3) Els batlles de Tivissa no agafaven el redelme del pa i del vi, puix que pertocava al batlle del Coll de Balaguer. De la mateixa manera, ells l'agafaven dels peixos pescats per les barques en el Coll de Balaguer; i, també, dels quinze sous pagats per cada ramat dels de Cerdanya que passaven per aquell lloc, i dels bans menuts.

FUNDACIÓ NOGUERA

4) Pere Forner donava permís per a jugar als daus, contra l'Estatut que els prohibia, i, a canvi, rebia quatre diners dels jugadors. Deia que emprava aquests diners en l'obra de l'església. Arribava a ajuntar la quantitat de vuit sous.

5) Va prendre als homes del Coll de Balaguer algunes coves que tenien vora el mar i que els pròcers d'aquest lloc ja havien dividit entre ells. El batlle va convèncer l'infant Ramon Berenguer del fet que les coves eren seves i de la universitat del Coll. Alguns pròcers hi havien construït barraques.

Inquisitio facta contra baiulos locorum de Valdelos, de Leberia et Collis Balagerii, termini de Teuiça.

Die martis institulata VII kalendis iulii anno Domini M CCC XL II, discretus Petrus Ferrater predictus fecit coram se uenire baiulos et homines loci de Valdelos et, suspenso primitus ab oficio baiulie Petro Mauri, baiulo, et ipso comisso Guillermo Paschasii, incipit facere inquisitionem ut sequuntur. Recepto iuramento a dicto Guillermo quod bene et legaliter etc.

I. Bernardus Rocha de Valdelos, termini de Tiuiça, testis iuratus, interrogatus omnibus et singulis capitulis sibi lectis singulariter et diuisim, dixit se nichil aliud scire nisi quod in nundinis, fuit fractum hospicium eius et de quadam cecha que ibi erat clausa fuerunt abstracti centum nonaginta solidis, et cum ipse testis veniret de dictis nundinis denunciavit predicta Petro Mauri, baiulo dicti loci pro domino Infante, et Dominico Martorelli, ibidem baiulo dicti loci pro domino Infante, et Dominico Martorelli, ibidem baiulo pro castlano, requisiuit eos quod super premissis inquirerent veritatem et extunc nescivit testis quod intromiterent se dicti baiuli de premissis. Dixit ulterius interrogatus se nescire quare de causa dictam inquisitionem facere distulerunt. Interrogatus super fractionem que dicitur fuisse facta de hospicio de Riu de Cols dicti loci de Valde Lors olim, dixit esse uerum quod dictum hospicium fuit fractum et testis vidit portas dicti hospicii iacere in terra, set nescit testis si inde fuit facta inquisitio vel non, nec scit etiam quem inculpant gentes de fractione dicit hospicii.

Et fuit sibi iniunctum tenere secretum. //

II. Guillermus Paschalis, de Val de Los, termini de Teuiça, testis iuratus et interrogatus super omnibus et singulis capitulis, dixit quod dicto loca dicitur communiter quod denarii fuerunt abstracti de domo Bernardi Rocha dicti loci, et baiuli eiusdem loci perquisiuerunt hospicia aliqua, si possent ibi dictos denarios invenire; set baiuli de Tiuiça nullam fecerunt inde inquisitionem licet sciverint supradicta, de quo homines dicti loci quam plurimum

FUNDACIÓ NOGUERA

admirantur. Interrogatus si scit, credit vel audiuit dici quare de causa dicti baiuli non fecerunt dictam inquisitionem dixit quod non.

Dixit ulterius quod diu est fuit fractum in dicto termino de Vandelos quoddam hospicium d'en Riu de Cols, set nichil fuit inde abstractum, et cum fuissent fracte ianue dicti hospicii predictus Riu de Cols surrexit cum quodam iuuene que ibi erat, et alii, qui dictas portas fregerant, fugierunt; et audiuit dictus testis a dicto Riu de Cols quod suspicabatur magis de Guillermo Mauri, filio Petri Mauri, baiuli dicti loci pro domino Infante, quod de alia persona mundi, licet sint ambo consaguinei germani; et dixit testis se ignorare si fuit facta inde inquisitio vel non.

Et fuit sibi iniunctum tenere secretum. //[1v]

III. Petrus Rocha de Remuyla, parroche de Valdelos, termini de Tiuiça, testis iuratus et interrogatus super V° dixit quod Dominicus Martorelli, baiulus loci de Valdelos pro castlano, emit de Na Pinyola dicti loci, quoddam trocium terre situm in ipso termino set dixit nescire pro quanto pretio emit illud. Dixit ulterius se credere quod dictum trocium terre non venderetur ad districtum curie, set dicta Pinyola vendidit illud pro satisfaciendo suis creditoribus.

Super XII interrogatus super V° dixit quod in nundinis Falceti proxime preteritis annus elapsus, fuit fractum quoddam hospicium Bernardi Rocha in loco de Valdelos, et inde fuerunt abstracti denarii et licet Bernardus Rocha, cuius erat dictum hospicium, denunciasset predictum, et fees mostra baiulis dicti loci illi non curaverunt facere inquisitionem aliquam.

De quo fuit facta magna iniuria toti loco predicto. Dixit etiam interrogatus se nescire quare dicti baiuli non fecerunt ipsan inquisitionem.

Dixit ulterius se audiuisse dici diu est, quod ianue hospicii d'en Riu de Cols dicti loci fuerunt fragere; nescitur per quem nec si inde facta inquisitio vel non.

Super aliis capitulis et interrogacionibus dixit se nichil scire. Et fuit iniunctum tenere secretum //[2]

IIII. Eymeriicus de Mont Sospir de Valdelos, termini de Tiuiça, testis iuratus et interrogatus super primo capitulo, dixit super eo nichil aliud scire nisi quod hoc anno, quando dominus infans Petrus venerit nouiter ad locum de Tiuiça, homines ipsius loci et termini exiuerunt sibi obviam pro impendendo sibi honore, et cum unus ex dictis hominibus portaret duo tela et non portaret

FUNDACIÓ NOGUERA

lanceam nec ballestam, Guillermus Ça Ioncosa accepit dicta tela, et dixit homini quare non portabat ballestam vel lanceam, qui respondit quod non habebat, sic quod dictus baiulus fregit dicta tela ac proiecit ea in terra.

Super omnibus aliis capitulis et interrogationibus sibi factis et expositis interrogatus dixit se hoc scire: quod omnes homines dicti loci conquereuntur de Petro Mauri, baiulo pro domino Infante, de duobus: Primo, quod est negligens in faciendo iusticiam; secundo, quod cum partes sunt coram eo contendentes de aliquo, ipse Petrus in continenti racionatur ius unius partis contra aliam. Dixit ulterius quod diu est fuerunt dirute de nocte janue hospicii d'en Riu de Cols, et postea [...] temporis fuit fractum quoddam Hospicium Bernardi Rocha dicti loci, et licet baiuli ipsius loci sciuerint predicta delicta fore comisa, non curaverunt inde facere aliquam inquisitionem; nescit testis qua de causa distulerunt dictam inquisitionem facere.

Dixit ulterius quod bene est annus et medius elapsus fuerunt furate cappre in termino de Valdelos Poncio de Nauayls dicti termini //2v per en Pinyol, oriundum del Prat Dip, et cum filius dicti Poncii requireret viccarium Fontis del Pereylo, ubi dicte cappre fuerunt ducte, quod restitueret eas sibi, dictus viccarius respondit: quod dictam restitutionem non faceret nisi portaretur sibi littera ex parte baiulorum de Tiviça, requisitionis quod fieret restitutio dictarum capprarum. Et cum super hoc dictus Poncius requisiuerit pluries prefatos baiulos quod scriberent dicto vicario de premissis, ipsi illud facere non curaverunt.

Et fuit sibi iniunctum etc.

V. Bernardus Payares, de la Molela, parroque de Valdelos, termini de Tiuiça, testis iuratus et interrogatus super omnibus et singulis capitulis dixit nichil aliud scire nisi quod, diu est hic testis fuit invasus in itinere publico, quo itur apud Falcetum, per quosdam suos inimichos qui ipsum verberaverunt et abstulerunt sibi ensem et aliquas alias raubas quod portabat; et hoc accidit isti testi in culpa Guillermi Ça Ioncosa, baiuli de Tiuiça, qui non curavit capere Berengarium Payares, quem caperet poterat antequam idem Berengarium intulisset isti dictas iniuriam et rapinam, de quo iste petierat sibi fieri securitatem per dictum Berengarium racione ritxe que fueran habite inter eos. Dixit ulterius quod alique questiones que ducuntur in loco de Valdelos differuntur ultra modum per culpam Petri Mauri, baiuli dicti loci pro domino Infante, qui habet se necgligenter in eis *e y dona de grans passades*.

Et fuit iniunctum etc. //[3]

VI. Petrus Tegell, parroquie de Valdelos, termini de Tiuiça, testis iuratus et interrogatus super omnibus capitulis et interrogationibus sibi factis, dixit se penitus nichil scire cum moretur in loco separato et non veniat ad dictum locum nisi quando venit audire missam.

Et fuit iniunctum etc.

VII. Bartholomeus Ceruera, mansi del Caix, paroche de Valdelos termini de Tiuiça, testis iuratus et interrogatus super III capitulis, dixit quod Petrus Mauri, baiulus de Val de Los pro domino Infante, fecit isti multas iniurias et opressiones, quare cum iste conquerebatur ei de vicinis suis vel aliis qui fecerant sibi malum cum pecudibus suis et vellet inde habere bannum, predictus baiulus nolebat ipse audire nec sibi facere iusticiam, quod erat dampnum istius et dominacionis. Dixit etiam quod ipse tenuit longo tempore et possedit quoddam trocium terre in dicto termino; super quod quidam suus vicinus movit sibi questionem, asserens illud ad se pertinere, et antequam sententia fecerit in premissis predictus baiulus pignorauit ipsum pro tercio et retinuit sibi aliquas quantitates peccunie, quas tenebat baiulus den Fonoylar pro aliquibus [tallis] que isti fuerunt facte. Set est verum quod hodie dictus baiulus den Fonoylar dixit isti quod habverat in mandatis a dicto Petro Mauro quod traderet sibi denarios antedictos. Dixit etiam quod dictus Petrus Mauri non vult facere isti iusticia de aliquibus querimonis quas deposuit contra eum. Imno semper //[3v] facit partem contra istum et habet modum quod defendit ius unius partis contra alteram.

Dixit ulterius quod dictus Petrus Mauri et Guillermus Ioncosa, baiulus de Tiuiça pro domino Infante, hoc anno ceperunt Michelem Sanç, generum istius, ad denunciacionem Berengarii Pereylo, quid dicebat: quod dictus Michel fuerat sibi furatus aliquas garbas de blado; et licet perquisiuissent garberias dicti Michelis non invenerunt ibi dictas garbas nec aliter fuit probatus ipsum ipsas garbas furatum fuisse, et dicto Micheli existente capto, iamdicti baiuli fecerunt omnia bona eius emparari et sequestrari, de quo fecerunt omnia bona eius emparari et sequestrari, de quo fecerunt sibi magnum dampnum et decostitit ei multum antequam dicta empara et sequestratio fuisset soluta, quam fecit absolui dominus Infans Raymundus Berengarii et dicta ratione predictus Michel transtulit domicilium suum a dicta parrocha de Val de Los ad locum Fontis Pereyloni.

Dixti in super quod anno carestie fuerunt abstracta de hospicio istius testis furum CLXXX solidos de quadam caxia quam sibi fregerunt et cum testis denunciasset predicta Arnaldo Ymerico de Montsospir, baiulo quod pro domino Infante, et Dominico Martorell, baiulo pro castlano, illi invenerunt ad mansum istius pro uidendo qualiter ianue fuerunt fracte et cecha, et extunc non curauerunt facere aliquam inquisitionem. Ignorat qua de causa set est uerum quod dicta ratione ceperunt et afermeçarem Dominicum Ceruera, fratrem istius.

Super aliis capitulis et cetera.

Et fuit iniuctum et cetera //[4]

VIII. Dominicus Martorell, baiulus loci de Valdelos, termini de Tiuiça, pro castlano, testis iuratus et interrogatus super omnibus et singulis capitulis singulariter et diuisim dixit se penitus nichil scire.

Interrogatus super illa emptione que per ipsum dicitur fuisset facta de quodam trocio terre de Na Maria Pinyola dicti loci et dixit esse uerum quod ipse emit dictum trocium terre a Guillermo Pereylo de Tiuiça qui ipsum emerat a dicta Maria. Interrogato si dictus Guillermus emit dictum trocium terre ad opus sui dixit quod non.

Interrogatus quare ipse et Petrus Mauri, baiulus suus de Valdelos non fecerunt inquisitiones de fractionibus hospiciorum d'en Riu de Cols et Bernardi Rocha, dixit quod pro eo quare dictus Petrus non mandauit quod fieret dicta inquisistio: quod habebat mandare si volebat quod fieret, et etiam quare dicti Riu de Cols et Bernardus Rocha non dicebant contra quos habebant suspicionem.

Super multis aliis interrogationibus interrogato prout superius fuerunt deposite contra eum et baiulum suum predictum dixit se nichil scire.

Et fuit sibi iniunctum tenere secretum. //[5]

IX. Petrus Boquera del mas de Riu Dolms, parroche de Valdelos, termini de Tiuiça, testis iuratus et interrogatus dixit super primo capitulo se nescire quod aliquis oficialis fecerit cuiquam iniuriam nisi quod hoc anno quando dominus Infans Petrus venit ad recipiendam possesionem castri de Tiuiça et homines dicti loci exierunt sibi obviam, inter quos erat unus quod portabat duo tela. Guillermus Ioncosa, baiulus dicti loci, accepit dicta tela a dicto iuuene et fecit ea partiri cum gladio et partita cum manibus; et est dictus iuuenis dicti termini de Tiuiça, cuius nomen testis ig-

FUNDACIÓ NOGUERA

norat. Interrogatus quomodo sciret, dixit quod erat presens prope dictum iuuenem quando predicta facta fuerunt et vidit et dixit etiam quod dictus iuuenis non portabat lanceam neque ballestam.

Super III interrogatus dixit quod quando dictus Infans Raymundus Berengarii mandauit recipi potestatem in loco del Prat Dip, Guillermus de Ioncosa, baiulus de Tiuiça, mandauit recipi ipsam potestatem in manso predicto del Riudolms, in turri que ibi est, ratione illius iuris quod Alegretus Taudell, castlanus del Prat Dip habet in dicto manso, ubi habet dumtaxat questiam prout homines de Tiuiça soluunt domino Infanti et etiam correturam; et cum dictus castlanus non habeat aliquid in dicta turri, immo ea sit Paschasii Espel et Guillermi Talamanca, qui sunt homines inmediati domini Infantis, idem Paschasius dedit sex solidos prefato Guillermo de Ioncosa non haberet escombrare dictam turrim. Interrogato quodmodo scit que deponit dixit quare sic audiuit dici a dicto Paschasio.

Super omnibus aliis capitulis interrogatus dixit se nichil scire hoc escepto. //[5]

Dixit se nescire causa quare non fuerunt facte inquisitiones illorum duorum hospiciorum que fracta fuerunt in ipso loco de Valdelos, qui bene credit testis *que si fossen fets de fresch bé·s trobara qui ho havia fet*.

Et fuit sibi iniunctum etc.

X. Raymundus Arquerii, mansi de Riudolms parroche de Valdelos, termini de Tiuiça, testis iuratus et interrogatus super III capitulo que hiis annis quando erat guerra inter homines Hospitalis et homines Dertusse quidam homo de Hospitali recedebat del Pereylo et ibat versus locum Collis de Balagerio et cum dictus homo esset amicus Guillermi de Ioncosa, baiuli de Tiuica. Idem baiulus rogavit aliquos homines de Tiuiça quod irent secum ad asociandum dictum hominem et cum missiret dici Petro Mauri, baiulo de Valdelos quod rogaret aliquos homines ipsius loci quod irent a Frauques causa asociandi eum, dictus Petrus imposuit penam sexaginta solidos singulariter hominibus dicti mansi de Riudolms, quod veniret perati cum armis suis ad locum de Valdelos quod ipsi habuerunt facere timore pene et de nocte habuerunt eum sequi ad predictum locum de Frauques. Dixit ulterius quod anno carestie, dictus Petrus Mauri fuit ad dictum mansum de Riudolms en manuleuauit a quocumque homine dicti loci unam fanecam de frumenti, partim vim et partim gratis, et racione officii quod

tenebat non audebant sibi dare repulsan nec posuerunt postea dictum frumentum recuperare ab eo. //5v

Super omnibus aliis capitulis et interrogationibus nichil aliud scire *sino que les gens bunegauen* quod si Guillermus de Ioncosa et alius baiulus de Tiuiça inquisissent veritatem de furto denariorum quod factum fuit in hospicio Bernardi Rocha bene invenissent quos fecit predictorum furtum sed que dictum Guillermum habuerat inde bonum logerium ab hiis qui illud fecerunt non curabat inde facere de predictis inquisitionem.

Et fuit iniunctum et cetera.

XI. Petrus Maya de Valdelos, termini de Tiuiça, testis iuratus et interrogatus super III capitulo dixit quod Petrus Mauri, baiulus dicti loci de Valdelos, regens ipsam baiuliam, fuit multotiens requisitus quod mandaret executioni quamdam sententiam qui data fuerat inter quosdam homines de Nauayes, et cum testis dicetur dicto Petro quare in predictis non faciebat iusticiam ille respondit quare nolebat et ipse dixi ei: *Fest ho mal e eleu*. Qui respondit: *Punits me·n* [...] sit, cum dictus Petrus Mauri raciocinaretur ius illius qui sententiam amiserat non potuerunt consequi iustitiam cum eodem. Dixit ulterius quod diu est fuerunt abstracti furtim de hospicio Bernardi Rocha CLXXXX solidos et est fama in dicto loco quod eos habuerat Guillermus Mauri, filius Petri Mauri predicti, et dicta ratione non fuit facta inde aliqua inquisitione per baiulos de Valdelos o de Tiuiça. Cum Guillermus de Iancosa, baiulus //6 de Tiuiça pro domino Infante, sit maximus amicus dicti Petri, propter ea que ille tenet capras ad medias pro dicto Guillermo, cum quibus facit magnum enlosimentum et dampnum hominibus ipsius loci, et cum semel testis fuisset comquestus de banno dictarum capprarum quod predebat ad decem solidos non potuit inde aliquod habere.

Super omnibus aliis capitulis et interrogationibus sibi factis interrogatus dixit nichil aliud se scire nisi quod dictus Petrus Mauri tempore guerre, que erat inter homines Dertusse et homines Hospitalis imposuit penam quadam die LX solidos quibuscumque hominibus dicti termini, quod irent ad locum del Pereylo cum Guillermo Ioncosa, qui inuerunt illuch de nocte et associantur quemdam hominem de Hospitali qui ibi erat, contra quem fuerant posite insidie per suos inimicos in pinario Collis Balagerii et associauerunt dictum hominem quosque fuerunt ad terminum de Tiuiça, ex quo homines dicti termini de Valdelos tenuerunt se

pro gravatis, cum dictus homo non esset de dicto domini Infantis; set dictus Guillermus Ioncosa asociauit eum pro quindecim libras et pluribus quod inde habuerat pro servitio a dicto homine. Dixit ulterius interrogatus se non credere quod dictus Guillermus de Ioncosa mississet dici dicto Petro Mauri quod cogeret dictos homines ad eumdum illuch *si eus uolien anar per grat*.

Et fuit iniunctum et cetera //[6v]

XII. Berengarius Pereylo, mansi de Casteylo, parroche de Valdelos termini de Tiuiça, testis iuratus et interrogatus super omnibus et singulis capitulis et interrogacionibus sibi factis et expositis, dixit se nichil scire nisi quod [...] annus est elapsus Petrus Mauri, baiulus dicti loci imposuit testi penam LX solidos, quod iret vel miteret aliquem hominem de Fonte Perilionis, nescit qua de causa et sic testis misit quemdam iuuenem quem in domo sua tenebat.

Et fuit iniunctum ...

XIII. Petrus Pentinat, mansi de Casteylo, paroche de Valdelos, termini de Tiuiça, testis iuratus et interrogatus super omnibus et singulis capitulis et interrogationibus sibi factis et expositis dixit se nichil scire.

Et fuit iniunctum etc.

XIV. Guillermus Poncii de Nauayles, parroche de Valdelos, termini de Tiuiça, testis iuratus et interrogatus super omnibus et singulis capitulis interrogationibus sibi factis et expositis singulariter et diuisim dixit se penitus nichil scire.

Et fuit sibi iniunctum et cetera. //[7]

XV. Petrus Mauri, baiulus de Valdelos, termini de Tiuiça pro domino Infante, testis iuratus et interrogatus super omnibus et singulis capitulis et interrogationibus sibi factis et expositis, interrogatus dixit se penitus nichil scire.

Interrogatus quare non fecit inquisitionem illius furti et fractionis hospicii, quae facte fuerunt Bernardo Rocha dicti loci, quod pro eo quia non potuerunt habere copiam scriptoris, et ipse testis dixit Petro Sola, baiulo de Tiuiça pro castlano, qui respondit quod ex quo dictus Bernardus non dicebat contra quem habebat suspicionem, quod non opportebat eum ac alium baiulum ire illuch.

Interrogatus quare non restituit hominibus mansi de Riudolms illum bladum quod manuleauerat ab eis, dixit quod transiuit cum voluntate ipsorum, nec illi unquam posuerunt querimoniam contra ipsum de premisis.

FUNDACIÓ NOGUERA

Interrogatus si ipse imposuit pena LX solidos hominibus dicti loci de Valdelos ut irent ad fontem de Pereylo causa asociandi Guillermo Ioncosa, qui ibi erat cum quodam iuvene Hospitalis, dixit quod non, nec erat in ipso loco, inde ipsa pena fuit imposita nescit si filius istius imposuit eam penam qui tenebat locum suum eo absente.

Super aliis depositis contra eum interrogato negauit ea ex [...]

Et fuit iniunctum et cetera //[7v] //[8] //[8v]

Die martis, qua computabatur VII kalendis iulii anno predicto, discretus Petrus Ferraterii, comissarius predictus, suspendit ab officio baiulie loci de Lebaria Berengarium de Leberia, baiulum dicti loci pro domino Infante, et commendauit ipsum officium Petro de Castellviy, qui iurauit in posse dicti comissarii et quibus peractis incepit facere inquisitionem ut sequitur.

I. Petrus de Catellviy, loci de Leberia, termini de Tiuiça, testis iuratus et interrogatus super primo capitulo dixit: Pro hiis annis quando exercitus comitatus iniverunt ad locum de Guimerano, aliqui homines termini de Tiuiça intrauerunt in quamdam vineam, que erat in termino de Spelunca Francholini pro comedendo ibi racemos. Guillermus de Ioncosa, qui ibi erat baiulus et ducebat hostes termini de Tiuiça, arrampelauit dictos homines et verberauit eos cum quadam massa quam portabat, et hoc faciebat pro eo qui dicta vinea erat cuiusdam generi sui. Interrogato de causa scientie, dixit qui presens fuit et vidit.

Super II interrogatus dixit quod nuper dictus Guillermus de Ioncosa, baiulus, erat in loco de Leberia pro faciendo ibi inquisitionem de blado quod ibi fuerit combustum, et Berengarius de Laberia, baiulus pro domino Infante, et Bernardus, eius filius, acceperunt quamdam gallinam Petri Simonis dicti loci ad opus dicti Guillermi de Ioncosa sine voluntate dicti Petri, et non soluerunt precium eius eidem, licet testis dicat se audiuisse dici a Guillermo Secanelli, scriptore curie de Tiuiça, quem dictus Guillermus de Ioncosa mandauerat ipsi Berengario quod solueret ipsum precium galline predicto Petro Simones. Dixit ulterius se audiuisse dici a Petro Simonis, Raymundo Leberia et An Aragones //[9] dicti loci, quod tempore quo Guillermo Dentença viuerat, idem Berengarius Leberia accepit mutones ab eis ad opus dicti nobilis, et licet ipse mandaret dicto Berengario quod solueret precium dictorum mutonum illis quarum erant, nunquam potuerunt habere denarium ab eodem. Interrogatus super omnibus aliis capitulis dixit se nichil scire.

Interrogatus super denunciatis per Romeum Mulnelle, rectorem de Leberia, contra Berengarium Leberia predictum, dixit quod baiuli de Tiuiça fuerunt emparari dictas XVII oues et VII capras et omnes alias res que fuerant Berengarii Suynerii, quodam, rectoris de Leberia. Et quadam die Petrus Leberia, filius dicti Berengarii, venit ad istum, qui est collector corretorie dicti loci, dicens quod hoc fecerat ex procuratione quam habebat a dicto Berengario Suynerii, et sic computantur de hiis cum isto de correduria. Et cum post aliquos die petiisset a dicto Guillermo Belloch dictas correturas ille respondit quod non emerat dictas pecudes et sic non tenebatur soluere correturam et dicte pecudes remanserunt dicto Petro, et hoc scit testis ideo quia idem Petrus dixit isti testi quod custodiret sibi dictas pecudes. Et dictus Guillermus tenet dictam mulam set dicitur quod est communis inter eum et dictum Petrum.

Et fuit iniunctum et cetera. //[9v]

Die mercurii intitulata VI kalendas iulii anno predicto.

II. Arnaldus Ceruera, loci de Leberia termini de Tiuiça, testis iuratus et interrogatus super primo capitulo dixit quod, diu est, exercitus termini de Tiuiça iniret a Frauques pro quada questione que erat inter homines dicti termini et loci del Pereylo ratione terminorum, et cum testis ad mandatum *del seu dezener* rediret *de la Font on era en la vila per aiudar a la zembla* quam ducebant homines de Labaria, Guillermus de Ioncosa, baiulus, dedit isti magnum ictum cum massa quam portabat. Dixit que *de un any li nogue en ses faenes*. Et dedit etiam alium ictum an Artes, eiusdem loci de Leberia, quondam, quod interrogatus qui interfuerunt predictis dixit se non recordari set duo vel tres milites ibant tunc cum dicto Guillermo de Ioncosa, quos testis non cognouit.

Dixit ulterius quod ipsi testi fuit combusta anno preterito in die Beate Marie Machdalene quemdam garberiam de blado. Et licet testis infra triduum denunciasset dictum incendium baiulis de Leberia, illis seu baiuli de Tiuiça non curauerunt facere inquisitionem de dicto incendio nisi demum lapsis quatuor mensibus, et ultra, et tunc fecerunt non cum diligencia quam fieri debebat. Dixit ulterius quod cum uxor Guillermi Secanelli, notarii curie de Tiuiça, et Dominici Tixedor, de quibus testis suspicabatur, essent consanguinee germane, testis dixit Guillermo de Ioncosa, baiulo predicto, quod predicta ratione dictus scriptor erat sibi suspectus, qui respondit *no y fa res*, et tam dictus baiulus quam dictus scriptor fuerunt hospitati in hospicio dicti Dominici Texidor. //[10]

Super II interrogatus dixit se audiuisse dici quod Bernardus, filius Berengarii Leberia, baiuli dicti loci, accepit quamdam gallinam Petri Simonis dicti loci absque eius voluntate et occidit eam *ab un roel* in via quam comedit dictus Guillermus Ioncosa et eius precium non fuit solutum dicto Petro.

Interrogatus super VI dixit quod Berengarius Leberia, baiulus dicti loci, emit a Bernardo Macip dicti loci quamdam uineam et certam sicam in ipso termino; ignorat quod quanto precio.

Super denunciatis per Romeum Mullnell, rectorem dicti loci, interrogatus dicit nichil aliud se scire, nisi quod ipse debebat an Suyner, rectori quondam dicti loci, XV fanecas frumenti, quas sibi emparuit Raymundus Tixedor, baiulus dicti loci pro castlano, ad huc empara tenebat aliquas capras ad medias pro dicto quondam Rectore, quas emparauit idem Berengarius, et sub illa empara tenet eas nunc Petrus Leberia, filius dicti Berengarii.

Et fuit sibi iniunctum etc. //[10v]

III. Raymundus Aragones de Leberia, termini de Tiuiça, testis iuratus et interrogatus super primo capitulo dixit, quod bene sunt sex vel septe anni elapsi hic testis erat in castro de Tiuiça pro eo quod Guilermum de Ioncosa, baiulus, cuius est fabrica comunis dicti loci, exigebat ab isto pro locedo, ratione duorum trociorum terre, sitorum in termino et parrochia de Tiuiça, quatuor fanecas de ordeo: duas cum inciperet *a soleuar*, et duas in area, et iste dicebat quod non tenebatur solvere nisi duas fanecas in area. Et cum super hoc contendissent verbis, dictus baiulus dixit iste: *E pages fals, enseyn ço que·ns git per le castell a aval*. Qui respondit: *Fer-ho podets, que senyor sots*. Et postea quidam filius dicti Guillermi fuit minatus isti set dictus baiulus [redouit] eum. Interrogato qui interfuerunt predictis dixit quod pluries, tam christiani quam sarraceni.

Super II interrogato dixit quod Berengarius Leberia, baiulus dicti loci, accepit ab isto tempore, quo Guillermus de Entença vivebat, undecim mutons. Et [licet] habuisset in mandatis a Bernardo Scoda, qui erat domesticus dicti nobilis, quod solueret sibi precium dictorum mutonum nunquam tamen potuit aliquid ab eo habere.

Super VI interrogato dixit quod Berengarius Leberia, exercens officium baiulie, emit den Macip dicti loci quamdam vineam cum terra erma, nescit pro quanto precio.

Super omnibus aliis capitulis et interrogationibus interrogato, dixit nichil aliud //[11] se scire nisi quod Berengarius Leberia,

baiulus predictus, tenet pecudes in dicto loco cum quibus facit malum et enlesimentum vicinis suis et cum illi conquerantur, de eo ipse respondit, quod non tenetur solvere bannum, set emendam dumtaxat licet sit de consuetudine dicti loci quod illi quibus fit malum possunt accipere bannum vel emendam quod magis volunt. Dixit etiam quod quando mulieres dicti loci ponunt pastan in quadam tabula siue pedricio aut losa, quod est in furno dicti loci, dictus Berengarius pluries deposuit dictam massam de losa ipsa et ponit eam in terra, simul tamen cum cenalia, postea ponit in dicta losa massam suam dicens quod ille locus est suus ab antiqua possesione.

Super denunciatis per Romeum Mollnell, rectorem dicti loci, interrogato dixit se audiuisse dici quod Raymundus Leberia tenebat aliquas oves ad medias pro Berengario Suynery, quondam rectore dicti loci, et nunc Berengarius Leberia predictus et eius filius Petrus apropiavit eas sibi et signaverunt eas suo signo.

Et fuit sibi iniunctum etc. //[11v]

IIII. Raymundus Leberia, loci de Leberia termini de Tiuiça, testis iuratus et interrogatus super primo capitulo dixit se aliud nescire super eo nisi quod non est opus hominibus de Leberia quod *que tornen son hor ende no Berengario Leberia*, baiulo dicti loci, alium, *tot hom, és desonrat per ell*. Dixit ulterius quod dictus Berengarius fuit inculpatus de multis excessibus de quibus iam fuit inquisitum contra eum per Arnaldum de Torrentibus, olim assesorem comitatus. Et inde fuerunt facti processus inquisitionum, quod debet tenere Guillermus Secanelli, scriptor curie loci et termini de Tiuiça.

Super II interrogato dixit quod dictus Berengarius de Leberia, tempore quo nobilis Guillermus de Entença vivebat, accipiebat mutones ad hominibus dicti loci ad opus dicti nobilis. Et licet ille mandaret sibi quod solverent precium dictorum mutonum ipse nunquam voluit solvere. Inmo ad huc debet isti precium septem mutonum quos acceperat tempore patris huius testis et creditur comuniter ab omnibus quod dictus Berengarius habuisset dictos denarios a dicto nobili et quos retinuit eos sibi.

Super aliis capitulis et interrogationibus interrogatus dixit se nichil scire aliud nisi quod dictus Berengarius Leberia est maledicta persona et si aliquis audet sibi resistere in continenti est prouocatus ad iram et uilipendit et vituperat omnes dicti loci qui secum habent aliquid facere. //[12]

PALACIO NOGUERA

Super denunciatis per Romeum Mullnell, rectorem de Leberia, interrogatus dixit quod ipse testis tenebat XVII oves et septem capras et quamdam mulam a Berengario Suyneri, quomdam, rectore dicti loci, ad medias et debebat eas tenere usque ad festum Sancti Iohannis Baptiste proxime preteritum. Et nuper Berengarius Leberia predictus et eius filius Petrus venerunt ad istum et dixerunt ei quod dictus Petrus, qui erat procurator minorissarum conuentus Terrachone, ad quas, ut dicebat, dicta animalia pertinebant, vendiderat predicta animalia Guilermo Belloch, genero dicti Berengarii. Tandem abstraxerunt ea de posse istius. Ita tamen quod sicut iste tenebat dicta animalia emparata per Curiam dicti loci ad instanciam dicti Romei Mulnell, set dictus Guillermus Belloch teneret ipsa animalia emparata. Et postea audiuit dici testis quod dictus Petrus, filius dicti baiuli, a postea apropiavit sibi dicta animalia et totondit oves et signauit eas sua signo et etiam tenebat iste testis quoddam matalafine, unum cubertor et unum par linteaminum dicti quondam Rectoris, que omnia dictus Petrus Leberia abstraxit de manu istius et secum sportauit et etiam deportavit secum novem *alnes de brin de cànamo* et unum carnerum que [...] testis tenebat.

Et fuit iniunctum etc. //12v

V. Dominicus Tixedor, loci de Leberia, termini de Tiuiça, testis interrogatus et juratus super omnibus et singulis capitulis et interrogationibus sibi factis dixit se nichil aliud scire nisi quod dictus Berengarius, baiulus, est motus in continenti ad iram et *si hom no li atorga son enteniment, vil ten e desonra tot hom*. Dixit etiam quod si aliqua mulier ponit masam suam in quadam losa quod est in furno ipse Berengarius amouet eam inde et ponit in terram, si uult ibi ponere massam suam.

Et fuit sibi iniunctum etc.

VI. Petrus Simonis, loci de Leberia, testis iuratus et interrogatus super II capitulo dixit quod nuper Guillermus de Ioncosa, baiulus de Tiuiça, erat in loco de Leberia et Bernardus de Leberia, filius Berengarii Leberia, qui, ut dicitur, morabatur cum dicto Guillermo, occidit cum quodam baculo quamdam gallinam istius in via, cuius precium testis nequiuit habere licet pluries petierit ipsum precium a dicto Berengario, cui dictus Guillermus Ioncosa, ut testis audiuit dici, mandauit quod solvere; dixit etiam quod dictus Berengarius debet isti denarios pro mutonibus quos accepit ab eo tempore Guillermi de Entença.

FUNDACIÓ NOGUERA

Super VI interrogatus dixit quod dictus Berengarius Leberia emit a Berengario Macip, quondam, dicti loci, quamdam vineam et trocium terre; ignorat tamen precium ipsarum possessionum.

Dixit etiam se audiuisse dici quod, si aliqua mulier dicti loci ponit massam suam in quadam losa furni, ipse Berengarius amouet eam inde et ponit in terra //[13] set ibi ponere masam suam.

Super omnibus aliis capitulis et interrogationibus sibi factis dixit se nichil aliud scire nisi quod dictus Berengarius Leberia est homo irascibilis et qui *desonra tots quantes n'i a, si li tornen son hor ende no*.

Et fuit iniunctum etc.

VII. Raimundus Tixedor, loci de Leberia, termini de Tiuiça, testis iuratus et interrogatus super II capitulo dixit que *non sap que s'agen pres de negú oficials* domini, nisi quod nuper Guillermo de Ioncosa, baiulo de Tiuiça, existente in ipso loco de Leberia, Berengarius Leberia, baiulus dicti loci, mandauit cuidam filio suo, quod iret per villam et quod occideret unam gallinam ubicumque eam inveniret, sed hoc fecit ex eo que non inveniebat ad vendendum. Dixit etiam se audiuisse quod dictus Guillermus dixit ipsi Berengario quod solveret precium dicte galline Petro Simonis cuius fuerat.

Super III interrogatus dixit quod Berengarius Leberia, baiulus predictus, fecit fieri magnos sumptus in ipso loco. Primo quo imposuit penam fornerio dicti loci quod non mitteret pastam in furno donec panis suus //[14] esset coctus; Et proceres dicta ratione habuerunt adire Guillermum Dentença, quondam, qui per suam litteram madauit dicto baiulo quod uteretur cum proceribus dicti loci sicut unus vicinus ipsius loci. Postea uero tempore domini Infantis Raymundi Berengarii idem baiulus dixit se habere ius in quodam losa que est in furno dicti loci: quod si aliqua mulier tenet in ea massam suam; et dicta ratione proceres habuerunt ire Terrachona ad dictum dominum Infantem et habuerunt comissionem ab eo de predictis Petro Ferraterii, iurisperito, et habuerunt comparere, coram eo, et tunc dictus Berengarius cessauit in predictis. Sed hoc anno inter festum Beati Andree et Natiuitatis Domini quadam die uxor istius testis aportauerat et posuerat massam suam in dicta losa et dictus Berengarius Laberia amouit eam inde uiolenter et posuit in terra. Ita quod, ut dicit uxor eius et alii, aliqua quantitas dicte masse fuit evacuata in terra *es perdé per les busques qui eren al forn*. Et cum uxor istius diceret dicto baiulo [conmo] *la lansau en*

NOGUERA

la carrera, ille respondit *per I diner que·m donets la us hi lansaré*. Et cum ipsa dixisset que *ella no·l volia logar per perdre ço del seu*, ipse baiulus respondit que *si tocà la havia calçigada ab los peus no se·u lexaria menys adinar*. Dixit etiam quod dictus Berengarius dixit testes pluries verba inhonesta et turpia pro eo quia iste audebat, defendere ius uniuersitatis et etiam dictus baiulus vituperat homines dicti loci qui veniunt coram eo pro iusticia habenda et hoc sunt testes, ideo quia est baiulus ibi //[14] pro castlano habet esse presens quando dictus Berengarius tenet curiam.

Super VI interrogatus dicit quod dictus Berengarius Leberia exercens dictum officium baiulie emit a Berengario Macip, quondam, dicti loci, quamdam vineam et duo trocia terre pro precio X libris vel inde circa. Dicit etiam quod ipse testis exercens officium baiulie in dicto loco pro castlano emit a Berengario et Dominico, filiis Bernardi Leberia, quondam, dicti loci, per unum trocium terre pro precio CI vel CII solidis.

Super omnibus aliis capitulis et interrogationibus sibi factis interrogatus dixit se nichil scire.

Super denunciatis per Romeum Molnell, rectorem loci de Leberia, interrogatus dixit quod hoc anno primo die quadragesime, Petrus Leberia, filius Berengarii Leberia, una cum patre suo predicto, abstraxerunt de posse Raymundi de Leberia quamdam mulam, quam idem Raymundus tenebat in comandam pro Berengario Suynerii, quondam, rectore dicti loci, pretextu procurationis quam idem Petrus dicebat se habere a predicto quondam rectore. Et est verum quod dictus Rector adhuc viuebat. Set in die sabbati tunc inmediate sequenti predictus Rector obiit. Post mortem uerum dicti Rectoris, scilicet post octauam diem eius mortis, dictus Petrus venit ad istum et dixit quod traderet //[14v] sibi librum ordinamentorum et obligationum dicti loci, in quo sunt scripta debita que dicto Rectori, quondam, debebantur et faceret debita antigua cancellari, et testis accepit librum, et cum eo iuit ad Ecclesiam cum predicto Petro, et ibi Berengarius Leberia, baiulus predictus, et dictus Petrus, eius filius, madauerunt Rectori de Coldejoy, ibidem presenti, quod cancellaret omnia debita, que dicto quondam Rectori deberentur. Et ita factum fuit. Et dictus Petrus etiam retinuit sibi quomdam cedulam in qua erat scriptum illud quod debebatur Rectori rationi mestalli. Et licet testis recognouerit librum predictorum dictam cedulam non potuit recuperare. Dixit etiam quod post emparam factam per istum ad requisitionem officialis

FUNDACIÓ NOGUERA

Dertusse Raymundo Leberia, quod teneret emparatas quasdam pecudes de cabrun et de lana, quas tenebat ad medias pro dicto quondam Rectore, Berengarius Leberia, baiulus supradictus, ut testis audiuit dici a dicto Raymundo, abstraxit de posse eiusdem Raymundi dictas pecudes, et fecit tradi Guillermo Belloch, genero suo, qui, ut dicebat, emerat dictas pecudes, quod tamen verum non erat sed est verum quod testis audiuit dici quod quicumque teneret dictas pecudes teneret eas emparatas.

Et fui sibi iniunctum etc. //[15]

VIII. Berengarius Leberia, baiulus loci de Leberia, termini de Tiuiça, erat in ipso loco de Leberia, et quidam filius istius, uocatus Bernardus, perquirebat gallinas ad uendendum, et cum non inuenisset qui vellet ei vendere, accepit quamdam gallinam Petri Simonis, quam fecerunt apreciari per baiulum den Foneyar, et cum testis tunc non haberet pecuniam dixit predicto Petro quod ipse daret ei precium dicte galline set tamen non soluit adhuc.

Super VI capitulo interrogatus dixit quod ipse exercens officium baiulie emit a Berengario Macip dicti loci quamdam vineam et duo trocia terre per precium CXC solidorum.

Super omnibus aliis capitulis et interrogationibus sibi factis interrogatus dixit se nichil scire.

Super denunciatis et depositis contra eum ratione illorum mutonum quos emit ad opus Guillermi Dentença, quondam, dixit esse uerum quod pluries dictus nobilis mandauit isti quod emeret mutones ad opus sui quod testis habebat facere, set nunquam idem nobilis aut alius pro eo dedit denarios isti pro soluendo precia dictorum mutonum. //[15v]

Super denunciatis contra eum per Romeum Molnell, Rectorem dicti loci, dixit se non absoluisse aliquem ab empara que sibi facta fuisset per Raymundum Tixedor, baiulum castlani.

Interrogato quare fecit cancellari debita que debebant Berengario Suynerii, quondam, rectore dicti loci, que erant scripta in libro Curie, dixit quod propterea qui ibi non erant aliqua pena que deberet adquiri dominationi si debitores non soluerunt dicta debita tempore constituto et ibi est consuetudo quod nullum debitum scribatur in libro Curie nisi sit obligatio pena tercii vel alia pena apposita adquirenda dominationi.

Et fuit sibi iniunctum tenere secretum. //[16] //[16v] //[17] //[17v]

FUNDACIÓ NOGUERA

Die mercurii qua computabatur VI kalendis iulii anno predicto discretus Petrus Ferratarii, comissarius antedictus, suspendit de officio baiulie Collis Balagerii Petrum Fornerii, et commendauit ipsum oficium Berengario Benedicti in infrascripto qui iurauit in posse dicti comissarii fideliter et legaliter dictum officium exercere, ius suum unicuique tribuendo omnibus peractis etc. incepit facere inquisitionem ut sequitur.

Berengarius Benedicti, collis Balagerii, termini de Tiuiça, testis iuratus et interrogatus super primo capitulo dixit se audiuisse dici a Berengario Alamany dicti loci quod Petrus Fornerri, existens baiulus pro domino Infante in dicto loco, *ach una renatada* de quadam muliere que morabatur cum Domenico de Segarra, olim rectore dicti loci.

Super omnibus et singulis capitulis et interrogationibus sibi factis interrogatus dixit se nichil scire.

Interrogatus quod fuit factum de illa quantitate peccunie que in ipso loco fuit congregata ex permisu domini Infantis Raymundi Berengarii pro adducendo aqua de quadam fonte ad ipsum locum dixit quod ex dicta peccunia fuerunt soluti centum et decem solidos *als canons de terra* per quos dicta aqua debebat duci et residua quantitate debet tenere Dominicus Roberti, qui non reddidit compotum proceribus dicti loci set audiuit testis ab eodem Dominico, quod reddidit compotum Bernardo Cotzoni, baiulo de Falceto. Interrogato ad quantum ascendit quantitas peccunie, de qua dictus Dominicus tenetur reddere rationem, dixit se nescire set Petrus Fornerii debet inde scire veritatem. Dixit etiam quod dictus Dominicus //[18] tenet ideo dictam peccuniam quare tempore quo aboli congregabantur, erat baiulus dicti loci pro domino Infante.

Interrogatus super iuribus que baiulus de Tiuiça domini Infantis consuevit recipere in dicto loco dixit se audiuisse dici quod dictus baiulus non consuevit recipere retrodecimum panis vel vini que ibi congregabantur set quocumque esset ibi baiulus pro domino Infante recipiebat integre dictum retrodecimum, nunc autem Guillermus de Ioncosa, baiulus recipit medietatem retrodecimi antedicti; quantum ad retrodecima iusticiarum dixit se nichil scire.

Dixit ulterius interrogato se uidisse semper tempore sue memorie quod baiuli dicti loci congregant illos pagellos quos quelibet *barcha* que piscatur in maribus dicti Collis habent soluere dominationi comuni et etiam illos XV solidos quos quilibet grex pecudum habet soluere pro quolibet transitu que inde faciat. Et de predictis

iuribus retinet sibi dictus baiulus domini Infantis retrodecimum et aliud dat emptoribus reddittum et de isto retrodecimo accepit medietatem dictus Guillermus Ça Ioncosa a modico tempore circa.

Et fuit sibi iniunctum tenere secretum. //[18v]

II. Raymundus Bladerii, iuratus Collis Balagerii, termini de Tiuiça, testis iuratus et interrogatus, super primo capitulo dixit quod Petrus Fornerii, existens baiulus in dicto loco Collis Balgerii, percussit cum baculo quemdam mulierem que morabatur cum Dominico Segarra, Rectore dicti loci, scilicet, in quadam area et hoc scit testis que vidit et presens fuit set causam quare dictam mulierem percussit dixit se ignorare. Interrogatus de tempore dixit quod tres anni sunt elapsi et ultra.

Super omnibus aliis capitulis et interrogationibus sibi factis et expositis interrogatus dixit se nichil scire.

Interrogatus super illa quantitate peccunie que ibi fuit congregata pro adducendo aqua ad dictum locum dixit quod Dominicus Roberti recepit eam cum tempore congregationis dicte peccunie esse baiulus pro domino Infante et ipse debet de ea reddere rationem set tamen audiuit testis dici ab eo iam reddidit de ea compotum Petro Calderoni, olim procuratori Comitatus.

Super iure baiulie dicti loci interrogatus dixit se nichil scire.

Et fuit sibi iniunctum et cetera //[19]

III. Raymundus Tagell, collis Balagerii termini de Tiuiça, testis iuratus et interrogatus super omnibus et singulis capitulis et interrogationibus sibi factis et expositis singulariter et diuisim dixit se nichil aliud scire nisi quod Petrus Fornerii, existens baiulus dicti loci, dabat licentiam ludendi volentibus ludere contra statutum ibi factum de no ludendo ad taxillos et recipiebat ab ipsis ludentibus *doblen dinar*. Et primo dixit quod daret dictos denarios operi Ecclesie. Postea uero non dedit illos dicto operi set est uerum quod Guillermus de Ioncosa, baiulus de Tiuiça, cui predicta fuerunt denunciata redargui ipsum Petrum quare postea dictam licentiam non dedit.

Interrogato super illa peccunie quantitate, que ibi fuit congregata pro aducendo aquam in dictum locum, dixit quod Dominicus Roberti, olim baiulus dicti loci pro domino Infante, recepit eam et noluit inde reddere rationem iuratis et proceribus dicti loci, licet pluries fuerit requisitus per eos.

FUNDACIÓ NOGUERA

Dixit postea recordatus quod Guillermus de Ioncosa, baiulus de Tiuiça, abstulit hominibus dicti loci Collis Balagerii quosdam covas quas habebant iuxta mare, quasque dicti proceres diuisserant inter se et dictus Guillermus procurauit cum domino Infante Raymundo Berengario quod darentur sibi. Dans intelligi dicto domini quod predicti cove non erant uniuersitatis set domini supradicti. Et dicta ratione //[19v] habuerunt facere dicti proceres magnos sumptus sicque habuerunt de proceribus [...] couas cum non possent sufficere ad dictos sumptus faciendos. Cum iam decontitissent eis magis quam dicte coue valerent. Dixit etiam quod dictus Guillermus emparauit isti quatuor solidos isti debitos pro logerio, cuiusdam domunculo seu *barracha* quam fecerit seorsum a dictis covis et in culpam dicti Guillermi ipse testis amisit dictos quatuor solidos ab illis quibus locauerat ipsam *barracham*.

Dixit insuper quod bene sunt tres anni elapsi vel ultra testis et Dominicus Roberti habebant inter se questionem super limitibus quorumdam fundorum suorum et iurati et proceres dicti loco inuerunt ad dictam questionem videndam et determinauerunt eam ponendo terminos siue fitos inter ambos dictos fundos. Postea uero dictus Guillermus de Ioncosa propter favorem quem habebat ad dictum Dominicum ivit ad ipsum locum et emulso termino ab inde ubi erat fixo, fixit illum in sorte terre istius auferendo isti partem dicte sortis sue et dando eam predicto Dominico. Et licet testis pluries uoluit firmare ius super predictis in posse Petri Fornerii et alterius baiuli dicti loci nunquam fuit admissus. Immo dicti baiuli dicebant ei quod ipsi non poterant aliquid facere contra id quod factum extiterat per maiorem eorum.

Et fuit iniunctum etc. //[20]

IV. Dominicus Roberti, Collis Balaguerii termini de Tiuiça, testis et iuratus et interrogatus super primo capitulo dixit se audiuisse que ab omnibus hominibus ipsius loci, quod Petrus Fornerii, olim existens baiulus pro castlano in dicto loco, percusserat quamdam mulierem, que morabatur cum Dominico Segarra, Rectore ipsius loci; de tempore uero dicte percussionis dixit se non recordari.

Super VI interrogatus dixit quod Petrus Fornerii, existens baiulus pro castlano in dicto loco, emit den Ninot quoddam trocium terre, set est uerum quod tempore emptionis predictus Ninot non morabatur in ipso loco.

Super aliis capitulis et interrogationibus sibi factis interrogatus dixit se nichil scire.

FUNDACIÓ NOGUERA

Interrogato super iure pertinenti baiulis in dicto loco dixit semper ex quo testis fuit in ipso loco, quod est decem et octo annorum circa, dicti baiuli recipiunt retrodecimum de bannis de illis pagellis quos quelibet barcha habet soluere dominationi et denariis qui habentur de passagio Cerdanorum et etiam de omnibus *sdeuenimens* que ratione iusticiarum obueniant in ipso loco.

Interrogatus super illa pecunia que fuit congregata pro adducendo aquam ad dictum locum dixit quod de dicta pecunia fuerunt soluti per istum CX solidos *a canons* et expensi pluries alii in quodam alio opere quod fuit facta *d'argamaça* et testis tenet librum //[19v] receptarum et datarum dicte peccunie et est paratus inde reddere rationem quotiescumque domini Infanti placuerit.

Interrogatus super evulsione que dicitur fuisse facta per Guillermum de Ioncosa, baiulum, de quodam termino qui erat inter sortem istius et sortem Raymundi Tegelli, dixit quod nunquam ipse habuit questionem cum dicto Raymundo super limitibus aliquorum trociorum terre.

Et fuit sibi iniunctum et cetera.

V. Bernardus Ceruera, collis Balagerii termini de Tiuiça, testis iuratus et interrogatus super omnibus et singulis capitulis et interrogationibus sibi factis et expositis dixit se penitus nichil scire.

Et fuit sibi iniunctum et cetera.

VI. Andreas Ifarni, collis Balagerii, termini de Tiuiça, testis iuratus et interrogatus super omnibus et singulis capitulis et interrogationibus sibi factis, interrogato dixit se nichil aliud scire nisi quod Petrus Fornerii, exercens officium baiulie, dedit aliquibus vicibus licentiam ludendi et habebat a ludentibus *doblen diner* o quatuor *diners et segons que auenir-se podien ab ell*. Et audiuit dici testis quod ascendebat ad octo vel noven solidos illud quod habuit a dictis ludentibus.

Et fuit iniunctum et cetera. //[21]

VII. Berengarius Alamany, iuratus, collis Balagerii termini de Tiuiça, testis iuratus et interrogatus super primo capitulo, dixit quod Petrus Fornerii, tenens officium baiulie in dicto collo percussit cum quadam furcha uno ictu quamdam mulierem que morabatur cum Dominico Segarra, Rectore dicti loci, et hoc scit testis que fuit presens quando dictus Petrus percussit dictam mulierem in quadam area. Interrogatus de tempore, dixit quod sunt bene octo anni elapsi, ut sibi uidetur. Dixit etiam quod dictus Petrus tenebat tunc ipsam baiuliam pro domino Infanti.

Super III interrogatus dixit quod dictus Petrus Fornerii, existens baiulus, faciebat multa mala cum bestiariis suis hominibus ipsius loci et nullus poterat ab eo consequi iusticiam. Ita quod proceres dicti loci deliuerauerant iam ut suplicarent domino Infanti quod remoueret eum de bauilia dicta ratione. Dixit ulterius quod anno preterito bestiare dicti Petri talauit quoddam trocium de panicio huius testis, et cum iste conquereuit et ille dixit quod magis erat credendum filiabus suis qui custodiebant bestiare que dicebant quod non fecerant dictam talam quam isti et sic non potuit habere iusticiam ab eo.

Super omnibus et singulis capitulis et interrogationibus sibi factis et positis interrogatus dixit se nichil aliud scire nisi quod Petrus Fornerii, existens baiulus, *vil tenia e desonrava tot hom de paraula* et specialiter hiis diebus dixit isti et alii coniurato suo, operantibus in //[21] opere *de la font, que avolment e falsa falnen ço que fahien*.

Et fuit sibi iniuctum.

VIII. Guillermus Bladerii, collis Balagerii termini de Tiuiça, testis iuratus et interrogatus super omnibus et singulis capitulis sibi lectis et expositis et aliis interrogationibus sibi factis, dixit nichil aliud se scire nisi quod gentes dicti loci fuerunt pluries conqueste de Petro Forner, baiulo domini Infantis, dicendo quod ipse habebat bestiaria cum quibus faciebat malum et *en lesymens* et cum conquerebantur sibi isti qui erat ibi baiulus pro castlano, dicebatur sibi quod non poterat se intromitere de dicto baiulo et cum conquerebantur sibi ipsi nolebat eis facere iusticiam.

Interrogatus super illa euulsione qui per Guillermum de Ioncosa, baiulum, dicitur fuisse facta de quodam termino qui erat inter quamdam sortem Raymundi Tagelli et Dominicum Roberti dixit quod quicquid dictus Guillermus fecit in euulsione et mutatione dicti termini fecit cum consilio procerum et iuratorum dicti loci qui secum ad dictum locum iniuerunt.

Et fuit iniunctum et cetera. //[22]

IX. Petrus Fornerii, baiulus loci Collis Balagerii, termini de Tiuiça, testis iuratus et interrogatus super omnibus et singulis capitulis et interrogationibus sibi factis dixit se penitus nichil scire.

Interrogatus super evulsione facta per Guillermum Ioncosa, baiulum, de quodam termino qui erat inter quamdam sortem terre Raymundi Tegelli et aliam sortem terre Dominici Roberti, dixit quod iurati et proceres dicti loci mensurauerant dictas sortes cum

quadam fune siue *corda* et fixerant dictum terminum inter dictas sortes. Postea Guillermus predictus iuit illuch et cum proceribus et iuratis dicti loci et fecit euelli dictum terminum a loco ubi erat et fecit eum figi uersus partem sortis dicti Raymundi Tegell. Et est uerum quod nullus eorum qui erat ibi consuevit sibi predicta nec contradixit ei excepto dicto Raymundo.

Interrogato super iure quod baiulus domini Infantis recipit in dicto loco dixit quod ex quo ipse tenuit baiuliam ipse leuat retrodecimum de pagellis barcharum et de denariis que habentur de transitibus sardanorum et de bannis minutis, et de dicto retrodecimo recipit medietatem, quantum autem est de *esdeveniments* factorum criminalium, dixit quod compositiones dictorum criminum consueuetur fieri communiter in loco de Tiuiça et de illis nichil recipit baiulus Collis Balagerii; ignorat testis si baiulus de Tiuiça recipit //[22] et inde retrodecimum. Interrogatus super depositis contra ipsum dixit nichil se scire.

Et fuit sibi iniunctum et cetera. //[23]

59

1345, juny, 26

Arnau de Siscar, procurador general del comtat de Prades per l'infant Pere, dona en emfiteusi una resclosa de pescar, en el riu Ebre i en el terme de Móra, a Pere Garcia, Arnau de Bellmunt i Salvador Segarra, habitants de Móra, amb la condició de donar al comte de Prades quatre parells de sabogues per Pasqua de Resurrecció.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 20, doc. 1071.

La donació es va fer amb la promesa del monopoli de la resclosa. El lloc exacte d'aquesta resclosa era, segons el document, la Parr, a la dreta de la Phatara; d'una part afronta amb la sénia de Santa Maria i de l'altra amb una sort de Pere Elies, tocant a la sort de Pere Llagostera.

Nouerint uniuersi quod nos Arnaldus de Sischar, procurator generalis in comitatu Muntanearum de Prades pro illustrisimo domino infante Petro, comite Rippecurtie et / Muntanearum de Prades, actoritate dicte procurationis, quam in hac parte fungimur, damus et stabilimus et acenssamus nomine quo supra ad in perpetuum uobis, Petro Garcia, Arnaldo / de Belmunt et Saluatori Sagarra, habitatoribus ville de Mora, et uestris, quamdam ventulam, situatam in riuo Ibris in loco qui dicitur de la Parr *en dret de* la Phatara,

prout /[3] affrontat ex una parte *en dret la çínia de* Sancta Maria et ex alia parte cum una sorte Petri Elies, que est iuxta sortem Petri Lagostera, propinquiori ventule predicte; / prout affrontatur predicta ventula sic eam damus et stabilimus et acenssamus, nomine quo supra, vobis adquisitoribus supradictis et uestris ad in perpetuum cum gressibus et egressibus, / iuribus, racionibus et pertinenciis suis, prout melius dici et intelligi potest, ad uestrum uestrorumque saluamentum et bonum intellectum, sub tali uero condicione: quod uos et /[6] successores uestri detis et persoluatis in quolibet anno, in perpetuum, in festo Pasche Ressurreccionis Domini, quatuor par sauogarum illustrisimo domino infanti et / suis cum laudimio, *empara et faticha*.

Tamen uos dicti adquisitores et uestri possitis tenere ventulam et ventulas in dicto loco, set uos nec successores uestris / non eligatis nec clametis ibi alium dominum seu dominos nisi illustrisimum dominum infantem et suos. Et si forte dicta ventula vendere uel inpignorare uo- /[9] lueritis, primo illustrisimo domino Infanti et suis faticam decem dierum faciatis et si pro communi precio ipsam voluerit retinere quod licitum habeat. Nisi autem / uestris consimilibus uestram inde faciatis perpetuam voluntatem, exceptis militibus et santis. Saluo tamen iure, censo dominio, laudimio, empara et faticha in omnibus. /

Et inde nos, nomine quo supra, et prefatus illustrisimus Infans et sui erimus uobis et uestris legales guirentes ac deffensores et faciemus predictam ventulam habere, /[12] tenere ac pacifice possidere ante causa et in causa et post causam contra cunctas personas nostris propriis sumbtibus et expensis. Ita quod non dimitemus ibi tenere uentulam / nec ventulas et pro euictione et legali guarentia obligamus, nomine quo supra, omnia bona prefati illustrissimi domini Infantis et suorum. Set non nostra mobilia et in- / mobilia habita et habenda. Confitemur et recognocimus, nomine quo supra, nos habuisse et recepisse pro intrata huius stablimenti duos solidos monete Barchinoensium /[15] de terno de quibus bene pecati sumus, nomine quo supra, ad nostram omnimodam voluntatem. Unde renunciamus nomine quo supra omni excepcioni predicte peccunie non nu- / merate, non habite et non recepte ex causa premissa et doli ac in factum actioni.

Actum est hoc sexto kalendis iulii anno Domini M CCC, XL quinto.

Sig-num / nostri Arnaldi de Scischar, procuratoris predicti, qui hoc stabilimentum laudamus, concedimus et firmamus.

Testes huius rey sunt: Bernardus Danoyla et Bernardus Dangera.

Sig- (*signe*) mei Petri Dez Fangar, prebisteri, notarii publici de Mora pro reuerendissimo domino cardinali Ispanie, rectore ecclesie ville, qui hoc scripsi et clausi die et anno prefixis.

(*Al dors*:) *Stabliment de una ventola de pescar en lo riu Hebro en la vila de Móra. Stabliment de una ventalla a·n Bellmunt e a·n Segarra per IIII par de sauogues*.

60

1345, octubre, 19. Benavarri

Poder de l'infant Pere, comte de Ribagorça i de Prades, a Jaume Pallarès, conseller, i a Jaume de Besanta, escrivà, perquè les rendes atribuïdes pels difunts comtes d'Empúries al prior dels pares predicadors de Castelló d'Empúries es canviïn a l'Hospital del Coll de Balaguer, sota l'autoritat de l'arquebisbe de Tarragona.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 15, doc. 700.

L'infant Pere reconeix com a seva, també, l'obligació que tenia el prior dels pares predicadors de Castelló d'Empúries de distribuir, en nom dels difunts comtes d'Empúries, la quantitat de disset mil lliures de Barcelona.

El papa Climent VI (1342-1352) va permetre a l'infant Pere que pogués complir amb aquesta obligació mitjançant el pagament anual de dues mil lliures sobre les rendes que produïen els seus dominis.

Poc temps després, el mateix Papa va concedir que una certa quantitat d'aquestes disset mil lliures la pogués invertir en la construcció, que aleshores s'estava fent, de l'Hospital del Coll de Balaguer a la diòcesi de Tortosa. Aquesta nova assignació s'havia de fer sota el coneixement i la potestat de l'arquebisbe de Tarragona i del bisbe de València.

L'infant reconeix que, per la primera concessió del papa Climent VI, havien estat assignades determinades rendes en llocs del comtat de Prades per a ésser distribuïdes pel prior dels predicadors; i reconeix, també, que més tard, després de la dotació i fundació de l'hospital, s'han assignat a aquest hospital d'altres rendes comtals.

Com a conseqüència, nomena procuradors per tal que, en nom seu, aixequin davant l'arquebisbe de Tarragona les anteriors obligacions pecuniàries envers el prior dels predicadors de Castelló d'Empúries, puix que hi ha una nova situació després de la fundació de l'Hospital del Coll de Balaguer, al qual ha assignat unes bones rendes.

Nouerint uniuersi quod nos, infans Petrus, illustrissimi domini Iacobi bone memorie regis Aragonum filius, comes Rippacurcie et Montanearum de Prades. Attendentes quod, cum nos essemus obligati ad soluendum quasdam pecunie quantitates, attingentes summam decem septem mille / librarum Barchinone uel circa,

pro animabus nobilium quondam comitum Impurie, distribuendas per religiosum priorem Predicatorum ville Castilionis Impuriarum: sanctissimus in Christo pater et dominus, dominus Clemens, digna Dei prouidencia sacrosante romane ac uniuersalis / ecclesie summus Pontifex, indulsit nobis, ad nostre supplicationis instanciam, ex certis causis: quod de quantitatibus ipsis, que habebant per Priorem predictum distribui, solueremus anno quolibet duas mille libras Barchinone pro quibus obligaremus sufficientes redditus /[3] in locis nostris.

Et postmodum concessit nobis quod certam quantitatem de hiis que pro animabus dictorum comitum habebant, distribui possemus et conuertere in constructione cuiusdam Hospitalis, quod, Deo propicio, apud Collem de Balaguerio, diocesi Dertusensis, construhere / intendimus et iam dotauimus, concessa super hiis et commissa per ipsum dominum summum Pontificem Reuerendo in Christo patri, domino Arnaldo, diuina prouidencia Terrachonensi Archiepiscopo necnon et domino Valentie episcopo cognitione seu potestate, prout in / litteris apostolicis inde habitis declaratur.

Considerantes etiam, quod occasione indulgentie apostolice huiusmodi, dicto Priori Predicatorum, certi redditus in certis locis nostris, pro dictis quantitatibus auctorizare dicto domino Archiepiscopo dinoscitur contineri, ac quod nos dotationem dicti Hospitalis fecimus, eidem certos redditus assignantes, ut constat per instrumentum ipsius dotationis quod etiam est confirmatione regia roboratum.

Sic quod, / tam ex obligatione per nos facta de dictis redditibus Priori iamdicto et alium, quam ex assignatione ipsius Hospitalis per nos, factum est complementum uel in promptum est, ad quantitatem dictarum decem septem mille librarum uel circa quas pro animabus / dictorum comitum soluere tenebamur. Sicquad iustum et consonum, ut obligationes per nos facte pro ipsis quantitatibus in locis nostris, ex quo ipsarum satifactio est facta, tollanttur.

Idcirco tenore presentis carte nostre seu publici instrumenti facimus, / constituimus et ordinamus vos dilectos Iacobum Pallares, legum doctorem, consiliarium, et Iacobum de Besanta, scriptorem nostrum, licet absentes tanquam presentes, et quemlibet vestrum in solidum, ita quod non sit potior condicio occupantis, set quod /[9] per unum inceptum fuerit, alius mediare prosequi y valeat et finire, ad comparendum pro nobis et nomine nostro coram dicto domino archiepiscopo Terrachone [...quo] per nos seu nomine

nostro satisfactum est dicto Priori de quantitatibus / que ad eius manus peruenire debebant racione predicta, uel ipsarum quantitatum satisfacio prompta est et in loco securo cum aliquibus tamen retencionibus [...] fieri per nos iuste possunt cognitione ipsius domini Archiepiscopo quam sequi volumus / mediante.

Et ad faciendum ipsi domino Archiepiscopo fidem de predictis. Et ad requirendum eumdem quod, auctoritate apostolica, dissoluat et tollat obligationes predictas de dictis redditibus in locis nostris Priori iamdicto nobisque per eumdem Priorem /[12] instrumenta earumdem obligationum et alias cautelas necessarias super eis restitui faciat ac possessionem eorumque per nos dicto hospitali assignata existunt, recipiat seu recipi faciat ab illo per quem recipienda existat.

Et ad tradendum nostro nomine / ipsam possessionem uel quasi possessionem et ad assecurandum, iuxta arbitrium dicti domini Archiepiscopi, illas quantitates de predictis in quibus iusta subest causa retentionis, eo modo de quo sibi videbitur et placebit. Et ad obligandum inde / bona nostra. Et ad comparendum etiam super predictis omnibus et singulis coram quisbuscumque personis ecclesiasticis uel secularibus ac requirendum et protestandum in scriptis et sine, prout vobis seu alteri vestrum videbitur, ac protestationibus et requisitionibus /[15] respondendum et replicandum. Et ad faciendum super predictis omnibus et singulis, et ea tangentibus, omnia que nos possemus facere personaliter constituti, etiam si mandatum exigerint especiale et maiora fuerint quam sint superius expressata.

Quoniam / nos super predictis et ea tangentibus vobis et cuilibet vestrum in solidum comittimus totum locum nostrum et plenarie vices nostra. Promittentes in posse notarii infrascripti, nomine vestro et omnium illorum quorum interest uel interesse poterit / legitime stilantis, nos ratum, gratum ac firmum perpetuo habituros quicquid in predictis et circa ea per uos seu vestrum alterum procuratum extiterit siue factum, sub nostrorum obligatione bonorum.

In cuius rei testimonium /[18] presens iussimus inde fieri procuratorium publicum instrumentum, nostroque sigillo appendicio insignitum.

Quod est actum in Kastro nostro de Benauarre, quartodecimo kalendis nouembris anno Domini millessimo trecentessimo quadragesimo quinto.

FUNDACIÓ NOGUERA

Sig(*signe*)num Infantis Petri, comitis Rippacurcie et Montanearum de Prades, qui hec laudamus, concedimus et firmamus.

Testes huius rei sunt: Galcerandus de Calafello. Et Guillermus de Barbera, Petrus Alfonsi et Petrus Fiuellarii, predicti domini Infantis consiliarii.

Sig(*signe*)num mei Petri Barners, scriptoris incliti domini Infantis Petri predicti et notarii publici per totam terram et dominacionem illustrissimi domini regis Aragonum, qui hec auctoritate eiusdem scribi feci er clausi et constat michi de raso seu emendato in / linea ubi dicitur: et Guillermus de Barbera.

61

1346, març, 16

Acta del lliurament de cartes públiques a Arnau, arquebisbe de Tarragona, pel marmessor fra Ponç sa Bisbal, prior dels dominicans d'Empúries, sobre l'Hospital del Coll de Balaguer.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 15, doc. 699.

Davant Pere d'Angler (*Angulario*), notari públic; Guillem de Soler, ardiaca de Ribagorça a l'església de Lleida; Guillem R., ardiaca de Santa Engràcia a l'església d'Osca; i Romeu Comes, prior de l'església de Tarragona, es presentà fra Ponç sa Bisbal, prior de la casa dels predicadors de Castelló d'Empúries, en el castell arquebisbal de Tarragona, i lliurà a Arnau, arquebisbe de Tarragona, set escriptures públiques (*instrumenta publica*) i quatre cartes de paper amb segell de l'infant Pere, comte de Ribagorça i de les Muntanyes de Prades.

Sobre aquests documents va dir fra Ponç que, una vegada lliurats, l'arquebisbe fes el que li semblés. I declarà que pel lliurament d'aquests documents, referents a la quantitat de sous que s'havien d'invertir en la construcció de l'Hospital del Coll de Balaguer, no es fes cap «prejudici» sobre el marmessor, ja que aquest, com a marmessor, de cap manera hi consent.

Nouerint uniuersi, quod die iouis, que fuit septimo decimo kalendis aprilis anno Domini millesimo trescentesimo quadragesimo quinto in presencia mei, Petri de Angularia, notarii publici reuerendissimi domini Arnaldi, miseratione diuina sancte Terra- / chone ecclesie archiepiscopi per totam diocesim et prouinciam eiusdem, et venerabilium Guillermi de Solerio, archidiaconi Rippacurcie in ecclesie Ilerdensi, Guillermi [Rurre], archidiaconi Sancte Engracia in ecclesia Oscensi, et Romeum de Cumbis, / Prioris ecclesie Terrachone, testium ad hec vocatorum specialiter et rogatorum, venerabilis frater Poncius de Episcopali, prior domus Predicatorum

Castilionis Impuriarum, personaliter constitutus castro archiepiscopali Terrachone, tradidit reuerendissimo in Christo /[3] patri et domino, domino Arnaldo, diuina prouidencia sancte Terrachone ecclesie archiepiscopo, septem publica instrumenta et quatuor literas papireas sigillo incliti domini infantis Petri, comitis Rippacurcie et Montanearum de Prades, sigilla- / tas ut prima facie aparebat.

Quorum quidem instrumentorum primum in quo in uno pergameno erant octo publica instrumenta scripta incipit: Nouerint uniuersi quod die Iouis, quod computabatur septimo idus augusti. Et finit: primum instrumentum / et testibus, ut predicitur, supradictis. Ultimum uero instrumentum dictorum octo instrumentorum incipit: Nouerint uniuersi quod die mercurii que computabatur tercio nonas septembris. Et finit: et testibus, ut predicitur, supradictis. Aliud uero instrumentum /[6] in quo erant in uno pergameno sex instrumenta scripta incipit: Nouerint uniuersi quod die sabbati qua computabatur quinto idus augusti etcetera. Et finit: et testibus, ut predicitur, supradictis. Et incipit ultimum instrumentum dictorum sex / instrumentorum: Nouerint uniuersi quod die dominica qua computabatur quarto Idus augusti et cetera. Et finit: Et testibus, ut predicitur, supradictis. Aliud uero instrumentum in quo erant sex instrumenta conscripta in uno pergamino incipit: Nouerint / uniuersi quod die lune qua computabatur tercio idus Augusti. Et finit ultimum instrumentum dictorum sex instrumentorum: Presentibus scilicet me dicto notario et testibus supradictis. Aliud uero instrumentum incipit: Nouerint uniuersi quod cum inclitus dominus Infans Petrus. /[9] Et finit testibus ad hec vocatis specialiter et rogatis. Idem aliud instrumentum quod incipit: Sit omnibus manifestum quod ego Frater Raymundus de Portu etcetera. Et finit qui hec scripsit et clausit. Quequidem omnia instrumenta / fuerunt confecta et scripta auctoritate Bernardi de Fabrica notarii publici per totam terram et dominacionem illustrissimi domini regis Aragonum. Item obtulit sibi quoddam aliud publicum instrumentum quod incipit: Sit omnibus manifestum quod / frater Berengarius de Podio, confecto auctoritate Guillermi Rocha, notarii publici Barchinone. Item aliud instrumentum per dictum Bernardum de Fabrica, sigillo domini Infantis Petri pendenti munitum, quod incipit: Nouerint uniuersi /[12] quod nos infans Petrus, illustrissimi domini regis et cetera. Item aliud publicum instrumentum per alphabetum diuisum quod incipit: In nomine domini. Pateat uniuersis. Et fuit clausum per Simonem de Rouira notarium publicum / Barchinone. Dicte autem litere papirie dicti domini Infantis incipiunt sic:

Infans Petrus etcetera. Dilecto Raymundo de Alantorn et cetera. Fuit datum Barchinone VII idus madii anno Domini millesimo CCC quadragesi- / mo tercio. Item alia incipit Infans Petrus et cetera, fidelibus nostris collectoribus nostrorum reddituum et cetera. Datum Barchinone VII idus madii anno predicto. Item alia incipit Infans Petrus etcetera. Fidelibus nostris collectoribus /[15] nostrorum reddituum et cetera. Et fuit datum Barchinone tercio idus madii anno proxime dicto. Item alia litera incipit: Infans Petrus et cetera. Dilecto nostro Arnaldo de Siscario et cetera. Fuit datum Barchinone VII idus madii / anno proxime dicto.

De quibusquidem instrumentis et literis dictus frater Poncius de Episcopali dixit quod dictus dominus Archiepiscopus faciat illud quod sibi uidebitur faciendum. Protestans quod per traditionem instrumentorum predictorum / super illa quantitate, que conuertenda dicitur in construccione Hospitalis apud collem de Balagerio per dictum dominum Infantem, manumissorie iamdicte preiudicium nullum fiat, tum quantum dictum Hospitale /[18] concernit nequaquam ipse prior consentire intendat et iam de hoc fuerit protestatus cum publico instrumento.

Et de predictis tam dictus dominus Infans Petrus quam dictus Frater Poncius petierunt eis fieri et / tradi tot quot voluerint publica instrumenta.

Quod est actum die et anno cum presentibus testibus supradictis.

Sig(*signe*)num Petri de Angulario, notarii publici supradicti, qui premissis interfuit et hec scribi fecit et clausit.

(*Al dors*:) Constat per presens instrumentum quod fratrem Poncium de Episcopali, prior Predicatorum Castellionis, tradidit domino Arnaldo, archiepiscopi Terrachone, quaedam instrumenta et alia scriptura facientes pro manumissoria comitum Impurie quondam.

62

1346, agost, 6. Barcelona

Fra Bernat, bisbe de Tortosa, dona llicència a l'infant Pere, comte de Ribagorça i de Prades, per a assignar vuit-centes cinquanta lliures de Barcelona del testament de Malgaulí d'Empúries a l'Hospital del Coll de Balaguer, en comptes d'assignar-les a vestir pobres i a casar donzelles.

FUNDACIÓ NOGUERA

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 15, doc. 701.

Fra Bernat, bisbe de Tortosa, basa aquest document en una dita de Ferrer de Gualbis, draper i ciutadà de Barcelona, a fra Ponç sa Bisbal, prior del convent dels predicadors de Castelló d'Empúries i marmessor del difunt Malgaulí, comte d'Empúries. En aquesta dita, Ferrer s'expressa per mandat de l'infant Pere, comte de Prades i de Ribagorça, sobre algunes quantitats de diners.

La dita fa referència a la inversió i conversió de trenta-set mil quatre-cents sous de Barcelona, de la següent manera:

Dos mil cent setanta sous no els tenia dipositats Ferrer de Gualbis, i els hi havia de tornar fra Ponç.

Mil sous, al convent de frares menors de Girona.

Mil sous, al convent de frares menors de Barcelona.

Mil sous, als germans i hereus de Ramon de Biert.

Mil sous, a Bernat des Gosell.

Mil sous, a Berenguer Cucala.

Mil sous, a Jaume Torroella.

Cent sous, a G. Torrege, reboster i cambrer del comte Malgaulí.

Vuit mil sous, al convent dels predicadors de Castelló d'Empúries «per fer la tomba del dit noble en Malgaulí» a l'església de l'esmentat convent.

Mil cinc-cents sous, a Gerau de Pals.

Deu mil sous, per una deixa de Ponç Hug, comte d'Empúries, destinats a vestir pobres.

Deu mil sous, per una deixa del difunt Malgaulí, comte d'Empúries, destinats a casar «fembres punçelles».

En aquesta dita, Ferrer de Gualbis es refereix de manera específica a les dues últimes quantitats. Aquestes quantitats estaven sotmeses a un canvi de finalitat si, abans de la pròxima festa de Sant Joan, arribava un rescripte del Papa, en el qual es donava llicència per a invertir aquestes quantitats en l'obra i fàbrica de l'Hospital del Coll de Balaguer. Donat cas que no arribés el rescripte, les dues quantitats havien d'ésser lliurades a fra Ponç, marmessor dels difunts comtes d'Empúries, per tal d'acomplir les deixes dels comtes. A més, havia d'invertir cinc mil sous en obres de la capella de Bellcaire i en l'alberg dels clergues al mateix lloc, segons la voluntat de Ponç Hug, difunt comte d'Empúries.

Fra Bernat, bisbe de Tortosa, també basa aquest document en unes lletres apostòliques del papa Climent VI (1342-1352) donades a Avinyó el 2 de març de 1346 i adreçades a ell, a les quals es determina que vuit-centes cinquanta lliures de la quantitat damunt expressada, per a casar donzelles i vestir pobres, es destinin, amb el coneixement de fra Bernat, a l'obra de l'Hospital del Coll de Balaguer.

El darrer motiu que addueix fra Bernat és que l'infant Pere li havia manifestat que els materials i el ciment reunits per a l'obra de l'hospital s'estaven fent malbé i es deteriorarien totalment si no s'emprenia aviat la construcció.

Per la qual cosa, el bisbe de Tortosa concedeix llicència a l'infant Pere; era una llicència especial per a convertir els setze mil vuit-cents sous de Barcelona, expressats en la dita de Ferrer de Gualbis, en utilitat per a l'Hospital del Coll de Balaguer.

Nouerint uniuersi quod nos Frater Bernardus, Dei et apostolice sedis gratia episcopus Dertusensis. Attendentes quod venerabilis Ferrarius de Gualbis, draperius, ciuis Barchinone, de voluntate et

mandato uestri, incliti domini Infantis Petri, comitis Rippacurcie et Montanearum de Prades, / fecit de quibusdam pecunie quantitatibus, quas a uobis dicto domino Infante tenebat in comandam et puro deposito, religioso Fratri Poncio de Episcopali, priori conuentus Fratrum Predicatorum ville Castillionis Impurie, manumissori et executori testamenti nobilis Malgauli- / ni, quondam, comitis Impurie, et aliorum comitum Impurie quondam, ditam sub forma sequenti:

«Dixem per lo Senyor en Pere a frare Ponç ça Bisbal, prior de la casa dels Predicadors de Castelló d'Ampúries, marmessor del testament del noble en Malgaulí, sant era comte d'Ampúries e dels altres comtes d'Ampúries sant era, a compliment de XXXVII milia, CCCC sous qui·s deuem convertir en les coses dejús scrites:

XXXV milia CC XXX sous Barchinone, car los romanents II milia C LXX sous, a compliment / de la dita maior quantitat, és tengut de tornar lo dit frare Ponç ça Bisbal d'aquells VIII milia DC sous, que reebe, segons que apar per letra del dit senyor Infant, de l'honrat en G. Pineda, conseller e dispenser del dit senyor Infant, e del discret en G. Iofre, sant era collidor de les rendes de les Muntanyes de Prades. E los dits XXXV milia CC XXX sous, los quals io tench del dit senyor Infant, e los dits II milia CLXX sous, con los hauré reebuts del dit prior ho per nom seu, /[6] dixem sots les formes e condicions dejús scrites:

So és, que de la dita quantitat sien pagats al convent dels Frares Menors de Girona M sous. E al convent dels Frares Menors de Barchinona M sous. Ítem als frares e hereus d'en Ramond de Biert, sant era, M / sous. Ítem a·n Bernat des Gosell M. sous. Ítem a·n Berenguer Cucala M. sous. Ítem a·n Jacme Torroella M sous. Ítem a·n G. Torroge, reboster e cambrer del dit noble en Malgaulí, sant era, en temps de la mort del dit noble en Malgaulí, C sous. Les quals quantitats són degudes / als damunt dits per lexa del dit noble en Malgaulí, sant era comte d'Ampúries.

Ítem e al prior e convent dels Preycadors de Castelló, per fer la tomba del dit noble en Malgaulí en l'esgléya dels dits Predycadors de Castelló, VIII milia sous, los quals li sien liu- /[9] rats per manut axí con se desprendran en fer la dita tomba. Ítem e a·n Gerau de Pals MD sous, los quals lo dit noble en Malgaulí li lexa en son testament; e aquells MD sous ésser pagats al dit Gerau com ell, ho altre per ell, haia retuda al dit senyor / Infant, ho a qui lo dit senyor Infant volrà, una carta pública debitòria, ab la

qual lo dit noble en Malgaulí atorga deure al dit Guerau de Pals M DCC sous Barchinone; la qual carta fo feta per en Francesch Jaspert, notari de Verges, quinto kalendis iunii / anno Domini millesimo trecentessimo sextodecimo.

Et sots encara forma e condició que de la dita quantitat romanguen e estien en poder meu X milia sous Barchinone, los quals lo noble Ponç Huch, sant era comte d'Ampúries, lexa per pobres a vestir. Et VI milia /[12] DCCC sous los quals romanen appagar, de maior quantitat, per lo dit noble en Malgaulí, lexada en son testament per fembres punçelles a maridar.

E si d'açí a la festa de Sent Iohan de juyn, lo dit senyor Infant haurà obtengut I rescrit del senyor Papa, / ab lo qual li sia dada licència que les prop dites quantitats puxa convertir en la obra de l'Hospital, faehedora, Déu volent, prop lo Coll de Balaguer, en aqueste cas les dites quantitats se deuen convertir en la dita obra, segons lo rescrit de / dit senyor Papa.

E si, per ventura, lo dit senyor Infant no porà haver haut lavors lo dit rescrit del dit senyor Papa, les dites II quantitats, qui són en summa XVI milia DCCC sous, deuen ésser liurades al damunt dit prior e marmessor /[15] dels testaments dels comtes damunt dits, per convertir e distribuir aquelles segons les volentats dels dits comtes, contengudes en lurs testaments.

Deuen estar encara, e romandre en poder meu, de la dita quantitat, V milia sous Barchinone, / los quals lo dit noble en Ponç Huch lexa sot çertes retinències et condicions per a obres faedores en la capella de Beyl Cayre e en l'alberch dels clergues del dit loch. E si serà determenat que lo dit senyor Infant no sia tengut de pagar la prop dita quantitat, / los dits V milia sous deuen ésser retuts e pagats al dit senyor Infant sen negun ambarch e retenció. E si serà determenat que lo dit senyor Infant sia tengut de pagar los dits V milia sous, en aquest cas los dits V milia /[18] sous se deuen pagar per lo dit prior als dits legatoris.»

Attendentes etiam quod in quibusdam litteris sanctissimi in Christo patris et domini nostri, domini Clementis, pape sexti, cum eius bulla plumbea in filo canapis pendenti, more romane cu- / rie bullatis, datum Auinioni sexto nonas marcii, pontifficatus dicti domini Pape anno quarto, queque diriguntur episcopo Dertusensi est inserta inter alia quedam clausula tenoris sequentis:

«Ceterum quia sicut idem comes nobis ulterius fecit exponi inter / predictas pecuniarum summas, de quibus huiusmodi conces-

sio eidem comiti facta extitit, ut prefertur, sunt et erant octigente quinquaginta libras eiusdem monete, que secundum ordinacionem predictorum predecessorum eiusdem Comitis per dictos fratres /[21] Predicatores puellis maritandis et pauperibus aliis dicti comitatus Impurie certis personarum nominibus alium non expressis erogari debebant; de quibus pro parte dicti comitis in concessione predicta nobis expressa mencio quod sic erogari deberent, ut pretangitur, facta / non extitit et ob hoc dictus comes easdem octigentas et quinquaginta libras in utilitate dicti Hospitalis a nobis hoc non obtenta expresa licencia se asserit conuertere non audere.»

«Nos pro ipsius comitis super hoc conscientiam serenanda eius, super / hiis deuotis precibus annuentes eidem fraternitati tue concedenti eidem comiti, auctoritate predicta proxime dictam pecunie quantitatem iuxta cognitionem et arbitrium tuum ad opus utilitatem et commdodum Hospitalis predicti specialem licentiam conuertendi plenam /[24] et liberam tibi concedimus tenore presentium facultatem.»

Attendentes etiam nobis pro parte vestri dicti incliti domini Infantis expositum extitisse quod materia et cementum pro dicti Hospitalis et edifficiorum eiusdem opere congregata, sunt corrupta in / aliqua parte sui et quod corrumperentur omnino nisi citius in opere ponerentur.

Ideo volentes eiusdem Hospitalis utiliter opus fieri et eius indempnitati occurrere, et quia super hoc fuimus cum magna instancia requisiti, gratis et ex certa scientia, auctoritate / apostolica supradicta, damus et concedimus uobis iamdicto inclito domino Infanti specialem licenciam conuertendi predictam pecunie quantitatem in predicta dita contenta, iuxta cognitionem et arbitrium nostrum, ad opus, utilitatem et comodum Hospitalis predicti /[27] quemadmodum scilicet prout in preinserta clausula continetur. In cuius rei testimonium iubemus de predictis fieri et tradi nobis presens publicum instrumentum per notarium infrascriptum.

Actum est hoc Barchinone octauo idus augusti / anno Domino Millesimo trecentesimo quadragesimo sexto.

Sig(*signe*)num Fratis Bernardi Dei et apostolice sedis gratia episcopi Dertusensis predicti qui hec laudamus, concedimus et firmamus.

Testes huius rei sunt: venerabiles Francischus de Podio, decretorum doctor. Petrus de Aragonia, canonicus Dertuse, Guillermus

Pineda, Iacobus Dominici, et Bernardus Vallesii et Poncious de Macerone.

Sig(*signe*)num Simonis de Ruuira, auctoritate regia notarii publici Barchinone qui hec scribi fecit et clausit cum literis rasis et emendatis in linea vicesima prima ubi dicitur ordinationem predictorum.

63

1346, setembre, 12. Pratdip. Porta de l'església

L'infant Pere, comte de Ribagorça i de les Muntanyes de Prades, funda, dota, ordena i confirma un hospital per als pobres de Jesucrist, en el pla del Coll de Balaguer, terme de Tivissa.

B. ADM. Secció d'Entença. Lligall 15, docs. 698 i 702 (original i còpia).

L'Infant funda l'hospital per autorització del papa Climent VI (1342-1352), un dels papes francesos d'Avinyó i gran figura del segle. En l'autorització papal, del 13 de juny de 1343, s'allibera i dispensa l'Infant d'un jurament solemne per a distribuir certes quantitats de diners, llegats testamentaris dels comtes d'Empúries, per mitjà dels frares predicadors. D'aquesta manera, l'Infant, sota la supervisió i l'arbitratge de l'arquebisbe de Tarragona i el bisbe de València, podia invertir aquests diners en la construcció i dotació d'un hospital per tal de recollir i alimentar els pobres de Jesucrist.

Fundació

A fi de complir amb les obres cristianes de misericòrdia i obtenir el perdó dels pecats de l'Infant i dels difunts comtes d'Empúries, com l'hospitalari profeta Abraham el va obtenir a l'albergar els Àngels a casa seva, funda un hospitalet en una plana tocant al Coll de Balaguer, entre Guardamar i el Coll, més enllà del riu Ullastres, anant de Tarragona al Coll, en el terme de Tivissa, a Catalunya i a la diòcesi de Tortosa. L'hospitalet, fundat en honor de la Santíssima Trinitat, de la Mare de Déu, de sant Pere i sant Pau, i d'Hug, Ponç Hug i Malgaulí, difunts comtes d'Empúries, s'havia de construir i edificar amb habitacions necessàries i decents, amb capella i altar a sant Pere i sant Pau, i amb un cementiri per a sepultura de pobres i familiars.

És una fundació perpètua, «a fi de recollir i alimentar caritativament els pobres de Crist», amb el nom de «Hospitalet de Coll de Balaguer». El nom de «Hospitalet de l'Infant» no l'hi va donar l'infant Pere, sinó que va ésser una apel·lació posterior i aliena a la fundacional.

Dotació

L'Infant dota l'hospital amb terres i termes en propi i franc alou, amb aigües, franqueses, emprius, forns, molins i nou mil set lliures i nou diners melgaresos.

Cedeix els drets sobre terres conreades i ermes a l'esmentada plana, des del torrent de Vandellòs, no inclòs, fins al mar, i des de la banda oriental del Coll fins al riu Ullastres.

FUNDACIÓ NOGUERA

El dota amb tota l'aigua i el dret a la seva conducció, des dels rius i fonts de Pratdip. L'aigua es destinarà per al servei dels habitants, per a moldre i per a regar la terra.

Allibera l'Hospitalet de les contribucions i dels impostos comtals, és a dir, de lleudes, mesuratges, pesos, peatges, quèsties, subsidis i donatius.

Per al bestiar gros i menut de l'Hospitalet, dona llibertat d'empriu perquè pasturin, abeurin i transitin, sense pagar herbatge, per qualsevol terme dels territoris dominicals de l'Infant. Així mateix, cedeix el lliure empriu de tallar llenya per al servei de l'Hospitalet en els boscos comtals, amb la prohibició de tallar pins i arbres, fruiters o no.

Dona facultat a l'Hospitalet per a fer i tenir forns i molins per al seu servei, malgrat la regalia comtal.

Finalment, li assigna una renda anual per valor de nou mil set lliures i nou diners; quantitat que, juntament amb d'altres llegats, havien establert els nobles comtes d'Empúries, difunts, per a obres pies. Aquest llegat havia estat autoritzat pel papa Climent VI per tal que l'Infant dotés l'Hospitalet. Aquesta dotació pecuniària va ésser arbitrada per Romeu de Comes, prior de l'Església de Tarragona, i per Guillem Riquer, ardiaca de Santa Engràcia, subdelegats de l'arquebisbe de Tarragona i del bisbe de València.

La percepció anual de la renda l'obtindria l'Hospitalet del subsidi que els vassalls de les Muntanyes de Prades pagaven a l'Infant i als seus successors. I, a més, sobre les rendes comtals del castell i lloc d'Aleixar. Quan Joana de Prades, consort i esposa de l'Infant, deixés el drets que posseïa sobre les rendes de Tivissa, la percepció seria de les rendes d'aquest terme més proper.

Ordinació

Institueix dos preveres o sacerdots per a l'altar de Sant Pere i Sant Pau, amb l'obligació de residència contínua a l'Hospitalet, els quals serien presentats pels comtes al bisbe de Tortosa per al seu nomenament. A més de l'obligació de la missa diària pels difunts comtes, un d'ells serà l'administrador i regidor de l'Hospitalet. Al prevere, administrador de rendes, se li assigna un salari anual de dos-cents cinquanta sous, per al seu manteniment, vestit i aliment, pagadors per la festa de Sant Miquel; l'altre prevere rebrà cent cinquanta sous. L'Hospitalet, de les seves rendes, es farà càrrec de les despeses d'ornaments, llibres, calzes, llum, hòsties i vi per a celebrar missa, i oli per als dos llums (o llànties) que havien de cremar contínuament.

S'institueix, també, un escolà o estudiant honest per a servir els preveres en els oficis divins i en els afers de l'Hospitalet, els quals es proveiran de les rendes de la fundació.

Es disposen dos dormitoris separats, amb llits: un dormitori amb vint-i-cinc llits per als homes i un altre amb quinze llits per a les dones, juntament amb sengles llums d'oli. A cada pobre vianant que no pernocti a l'Hospitalet, se li assigna una almoina d'un pa de mestall de deu unces, al peu del castell de Tivissa, i dues gerres de vi enaiguat.

Si el vianant és religiós o un prevere pobre i no pernocta a l'Hospitalet, se li assigna una almoina de pa i formatge, juntament amb ous o peix, segons el moment, i vi sense enaiguar. Però, a invitació de l'administrador, ha de celebrar missa o resar davant l'altar de l'Hospitalet per les ànimes dels comtes d'Empúries i fundadors i benfactors de l'Hospitalet.

Els pobres vianants que, a la nit, dormen en els llits dels dormitoris, reben un pa de mestall de deu unces, un plat de companatge (vianda) i tres gerres de vi enaiguat. Quan és un religiós o prevere, se li assigna una cambra separada amb llum de seu o d'oli.

Tots els pobres o servidors que morin dins l'Hospitalet seran enterrats en el cementiri, amb exèquies decents amb càrrec a les rendes de l'Hospitalet.

Per la festa de Tots Sants, l'administrador farà confeccionar cent túniques de drap gruixut, blanc o de color clar, per a repartir-les entre els pobres. Així mateix, cada any s'esmerçaran quatre-cents sous en la redempció de captius procedents del comtat d'Empúries.

L'Infant es compromet a deixar el seu llit, amb tots els seus llençols i flassades, per a l'ús dels pobres de l'Hospital.

Però es reserva el dret de patronat, és a dir, la iniciativa de presentació dels dos preveres o capellans de l'Hospital, davant el bisbe de Tortosa, per al seu nomenament. Estableix que l'exercici d'aquestes capellanies és incompatible amb altres exercicis o funcions eclesiàstiques.

Aquesta fundació, dotació i ordinació la firma l'Infant a la seva casa mansió de Barcelona, el 8 de novembre de 1344; i és decretada i confirmada pel comte de Barcelona i rei d'Aragó, Pere IV el Cerimoniós, el 19 de desembre del mateix any.

Confirmació

El papa Climent VI, per mitjà d'una butlla firmada a Avinyó el 2 de març de 1346, confirma la fundació, dotació i ordinació de l'Hospitalet, però hi estableix unes correccions referents a la manera de percebre, amb més seguretat i eficàcia, les rendes del subsidi de les Muntanyes de Prades; referents a la necessitat d'aprovació i arbitratge del bisbe de Tortosa en qualsevol redempció o canvi de rendes anuals; i referents a la presentació i als nomenaments de l'administrador de l'Hospitalet i dels capellans.

L'infant Pere, davant les portes de l'església de Pratdip, el 12 de setembre de 1346, accepta, confirma i ratifica les correccions del papa Climent VI, i mitjançant quatre pergamins, cosits entre si, amb els segells penjants del rei i els dos subdelegats papals, a més del seu.

Incipit forma instrumenti confirmationis, dotationis, obligationis et concessionis per inclitum dominum Infantem Petrum, comitem Rippacurtie et Montanearum de Prades, Hospitali Colle de Balaguerio, ut sequitur:

In Dei nomine. Noverint uniuersi, quod cum Inclitus et Magnificus, deuotus dominus Infans Petrus, illustrissimi domini Jacobi bone memorie regis Aragonum filius, comes Rippacurcie et Montanearum de Prades, ex concessione sanctissimi Patris et Domini nostri, domini Clementis, digna Dei prouidentia sacrosancte romane et universalis Ecclesia Pape sex, hospitale subscriptum fundasset et dotasset, prout de ipsa fundatione et dotacione constat per quoddam instrumentum publicum, in quo sigillum regie magestatis et sigillum dicti domini Infantis Petri necnon venerabilium Romei de Cumbis, prioris Terrachone, et Guillermi Richerii, archidiaconi Sancte Engracie in ecclesia Oscensi, sigilla etiam sunt appensa, cuius tenor sequitur in hunc modum:

«In nomine domini nostri Ihesu Christi et eiusdem sanctissime genitricis, gloriossissime virginis Marie, amen. Pateat universis

quod nos Infans Petrus, illustrissimi domini Iacobi bone memorie regis Aragonum filius, Rippacurtie et Montanearum de Prades comes. Circa pia et devota operum misericordie misteria, nostrorum actuum effectum, quatenus diuine majestatis Imperium per inefabilis sue clementie magnitudinem nobis gratiose concedit nostreque humanitatis fragilitatis sustinet, disponere cupientes, consideravimus quod huiusmodi operum exercitia in hospitalibus pauperum inter cetera huius mundi loca precipue sine intermissione et copiosius, salubrius ac ferventius peragunt.

Quoniam itaque et remissionem peccaminum ab omnipotente Domino Deo nostro secundum multitudinem miserationum ipsarum graciosissimunque celestis glorie donum indulgeri, anime nostre et animabus etiam subscriptarum personarum propensius affectantes, ad instar illius viri sancti Abrahe, qui ex honorificentia bona et misericordia pietateque multa Angelos Sanctos hospicio suscipere meruit dum circa omnes se hospitem exhibuit liberalem, diu affectavimus ardenter subscriptum hospitalem pauperum instituere, fundare et hedificari in loco subscripto per modum inferius dictum.

Exhibitumque proterea super ac de hiis supplicatione devota pro parte nostra sactissimo ac beatissimo in Christo patri et domino, domino Pape Clementi, sexto Papa, digna Dei prouidencia sacrosancte romane ac universalis Ecclesie summo pontifici, ab eodem concessione subscripta iuxta devotionis nostre vera meruimus per Dei gratiam obtinere cuius quidem concessionis sive rescripti eiusdem quod vera principali bulla plumbea in filis canapis pendente more Romane Curia bullatum existit tenor //[1] sequitur in hac forma:

(*Al marge:*) Carta papalis;

«Clemens, episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus archiepiscopo Terrachone et episcopo Valentie, salutem et apostolicam benedictionem.

Exhibita nobis dilecti filii nobilis viri Petris, Ripacurtie et Monteanearum de Prades comitis, petitio continebat, quod ipse pro animabus quorumdam predecessorum suorum in comitatu Impuriarum, certas per duos fratres ordinis Predicatorum distribuendas dare habet peccunia quantitates, et quod desiderabiliter affectat ut huiusmodi summe peccunie in constructione cuiusdam Hospitalis quod, Deo propicio, pro recolligendis et refficiendis pauperibus Ihesu Christi construere et dotare intendit in loco uocato Coyll de Balaguer, multum multum apto ac etiam necessario, in Dertusensi

diocesi, pro animabus eorumdem predecessorum, quibuscumque iuramentis in contrarium prestitis non obstantibus conuertantur.

Quare prefatus comes nobis humiliter suplicavit ut sibi, quod dictas summas peccunie ad cognitionem vestram, in constructione dicti Hospitalis convertere valeat concedere dignaremur.

Nos itaque eiusdem comitis suplicationibus inclinati fraternitati uestre, de qua plena in Domino fiducia obtinemus, dispensandi super iuramentis predictis dictoque comiti ponendi predictas pecunie quantitates iuxta arbitrium vestrum pro constructione et dotacione Hospitalis eiusdem, plenam et liberam concedimus, tenore presentium, facultatem.

Datum Auinione, idus iunii, pontificatus nostri, anno secundo.»

Ad effectum prosperum igitur perducere nostrum affectuosissimum propositum circa hec iuxta dictam concessionem apostolicam iugiter intendentes, ad laudem, honorem et gloriam sanctissime et indiuidue Trinitatis et gloriosissime Dei Genitricis et beatorum Apostolorum Petri et Pauli, ac pro remedio et salute anime nostre et animarum parentum et successorum nostrorum necnon nobilium Ugonis et Poncii Ugonis et Malgaulini, bone recordatione comitum Impuriarum, predecessorum nostrorum in ipso olim nostro comitatu Impurie, et animarum etiam uniuersorum fidelium defunctorum, statuimus, disponimus ac ordinamus irreuocabiliter quod in planicie que apud collem nostrum de Balaguerio est inter locum de Guardamar et ipsum collem nostrum dictum de Balaguerio, ultra torrentem que dicitur Riu d'Ullastre, sicut itur de civitate Terrachone versus eumdem collem de Balaguerio, que planicies est de termino castri nostri //[1v] de Tiuiça, quod per liberum et franchum alodium habemus et possidemus in Cathalonia, in diocesi Dertusensi, construatur et hedificetur ac fiat quoddam hospitale ad servitium pauperum Ihesuchristi in quo, preter alias ponimus et statuimus unam capellam idoneam in qua unum altare sub invocatione beatorum Petri et Pauli, apostolorum Domini, construatur cum suo cimeterio idoneo et sufficienti ad sepulturam pauperum et aliorum etiam qui ibidem sepeliri elegerint faciendas.

Quod quidem hospitale ibidem sit in perpetuum pro recolligendis et reficiendis ibidem caritative pauperibus Ihesu Christi, quodque vocetur hospitale Collis de Balaguerio.

Instituentes ibidem ipsum hospitale cum suis libertatibus, inmunitatibus et franquitatibus et aliis sub formis, modis et conditionibus infrascriptis:

FUNDACIÓ NOGUERA

(*Al marge:*) Capitulum dotationis et donationis et concessionis dicto Hospitali facte pe liberum et franchum alodium.

(*Calderó*) In primis itaque, ut assit locus in quo idem hospitale fundari et hedificari ac construi valeat, per nos et omnes heredes ac sucessores nostros quoscumque donamus et ex causa donationis perfecte ac irrevocabilis inter vivos offerimus, concedimus et asignamus ac tradimus Domino Deo et eiusdem piissime Genitrici Virgini Marie ac apostolis Petro et Paulo ac hospitali predicto uobisque notario infrascripto, stipulanti et recipienti pro eodem hospitali et pro administratore suo nomine eiusdem, per liberum et franchum alodium.

(*Al marge:*) Termini dicti Collis.

(*Calderó*) Omnia et singula agraria et alias etiam quaslibet partes expletorum et totum etiam directum et alodiale ac etiam utile dominium, emparam, firmam, faticam et quodlibet aliud ius que de iure Canonum vel civili, communi vel municipale aut aliter habemus et accepimus ac habere et accipere debemus in et super totis illis terris, tam cultis quam heremis, que in dicta planicie sunt, prout scilicet protenduntur a torrente de Valdelos exclusive, qui torrens est satis prope dictum collem Balagerio usque ad mare exclusiue et que etiam sunt ac continentur a finibus siue terminis orientalibus dicti collis de Balaguerio, exclusive usque ad dictum torrentem qui dicitur Riu d'Uyllastre exclusive, cum montibus, videlicet, et planis, vallibus, collibus et nemoribus et arboribus et planis et fontibus, aquis et aqueductibus et cum introitibus et exitibus et aliis uniuersis iuribus et pertinenciis ipsarum terrarum, tam cultarum quam heremarum, //[2] prout huiusmodi terrarum termini ac limites dicto Hospitali per nos in proximo, disponente Domino, cum certis limitibus, finibus et terminationibus siue *moyllons* clarius et apertius distingentur.

Et nichilhominus disponimus ac ordinamus irreuocabiliter quod utilia, dominia terrarum et heremarum, tantum que infra dictas terminancias sunt, si cuiusquam alterius quam nostri sunt, arbitrio proborum hominum iustis preciis extimentur. Et per illos quorum sunt hospitali predicto in perpetuo vendantur et tradantur. Et quod de bonis et iuribus eiusdem Hospitalis ipsis venditoribus super preciis huiusmodi satisfaciat plenarie et complete.

(*Al marge:*) Aque. Capitulum in quo continentur quod dominus Infans concedit dicto Hospitali per proprium, liberum et franchum alodium totam illam aquam que per varios rivolos

et diuersis fontibus derivatur seu emanat et dilabitur de territorio loci de Prat Dip in torrentem, que dicitur riu d'Uyllastre, et ius ducendi ipsam aquam per loco competenti.

(*Calderó*) Item donamus et ex causa donationis irreuocabilis inter vivos offerimus, concedimus et assignamus ac tradimus Domino Deo et gloriosissime Virgini Matri sue et beatis apostolis Petro et Paulo et Hospitali predicto et uobis etiam notario infrascripto / stipulanti et recipienti pro eodem Hospitali et administratore suo nomine eiusdem, irreuocabiliter inter vivos, per liberum et franchum alodium, totam illam aquam que per varios riuulos ex diversis fontibus derivatur seu emanat et dilabitur de territorio loci vocati Prat Dip, diocesis supradicte, in dictum torrentem, qui dicitur Riu Euyastre.

Et ius etiam ducendi aquam predictam per loca competentia, sumptibus tamen Hospitalis predicti, ad idem hospitale pro seruitio domus et familie eiusdem. Et ad rigandum etiam eiusdem domus, proprios, honores et possesiones quoscumque. Et ad molendum etiam de aut cum ipsa aqua in molendinis, si qua et quotcumque ibidem per dictum Hospitale seu eius administratore facta fuerint, de quorum constructione eidem, ut infra clarius patet, liberam concedimus facultatem.

(*Calderó*) Pars autem aque que propriis domus dicti Hospitalis, honoribus et possesionibus rigatis et dictorum molendinorum et alium omni alio eiusdem domus et sue familie seruitio facto supererit emphiteotis dicti Hospitalis per administratorem eiusdem concedatur libere et diuidatur ad rigandum honores et possesiones eorum, quos pro dicto hospitali et sub dominio et alodio eius tenebunt, et alium ademprivium de ipsa aqua, prout suffecerit habendum absque omni videlicet prestatione cuiuslibet census uel seruitutis pro ipsa aqua faciendorum.

Saluo quod unusquisque ipsorum emphiteotarum, secundum modum seu prorata quantitatis quam de ipsa aqua ad rigandum et alium sui seruicium habebit, teneatur contribuere cum dicto hospitali iuxta morem qui alium de hiis in circum uicinio est //2v in omnibus et singulis sumptibus, quos ex quo prima vice ipsa aqua apud dicta loca fuerit traducta fieri, quandocumque contingat, pro tenendis condirectis cequiis et resclosis et pontibus et aliis necessariis vel utilibus ad aquam ipsam a loco unde accipietur usque ad Hospitale et honores predictos continuis temporibus traducendam et pro inundandis etiam et reficiendis eisdem cequis, quotiens necessitas uel utilitas hoc requirat.

(*Al marge:*) Franquitas. Capitulum in quo dominus Infans concedit et etiam absoluit, liberat et quitium inmune ac franchum perpetuo facit dictum Hospitale, per universam terram et dominationen suam, Domum, scilicet, ipsius Hospitalis et eius administratorem cum omnibus rebus mobilibus, domus dumtaxat ipsius Hospitalis a solucionibus seu prestationibus quibuslibet quarumcumque lezdarum etc.

Item per nos et omnes heredes et succesores nostros quoscumque, ex causa donationis perfecte et irreuocabilis inter viuos, absoluimus, liberamus et quitium, inmune franchum perpetuo, facimus dictum Hospitale per uniuersam terram et dominationem nostram, in posse videlicet vestri notarii infrascripti stipulantis et recipientis pro eodem Hospitalis et administratore suo eius nomine, Domum scilicet ipsius Hospitalis seu eiusdem Administratorem, eius nomine, cum omnibus rebus mobilibus domus, dumtaxat, ipsius Hospitalis a solucionibus seu prestacionibus quisbuslibet quarumcumque lezdarum et quorumuis mensuraticorum et ponderum, et pedagiorum etiam quorumcumque, necnon a solucionibus seu contribucionibus quarumlibet questiarum, subsidiorum, munerum pecuniariorum et aliorum quorumcumque seruiciorum et uniuersorum etiam aliorum onerum tam impositorum seu institutorum, quam etiam imposterum imponendorum seu instituendorum, competencium aut competiturorum nunc et etiam in futurum nobis, uel nostris successoribus in et pro ipso Hospitali et eiusdem bonis quecumque fuerint et etiam ubicumque. Concessio liberi iuris et adempriui de pascendi seu pasturandi et ad aquam apellendi et adducendi, et inde adducendi etiam pernoctandi uniuersi tamen domus Hospitalis animalia tam grossa videlicet quam minuta, cuiuscumque speciei et numeri sint.

(*Al marge:*) Adempriuium

Et nichilominus, per nos et omnes heredes ac successores nostros quoscumque, donamus et ex causa donationis perfecte ac irreuocabilis inter uiuos concedimus, dicto hospitali et vobis etiam notario infrascripto, stipulanti et recipienti pro eodem Hospitali et eius administratore, liberum ius et usum ac adempriuium de pascendi seu pasturandi et ad aqua appelandi et ad aquamdi et inde adducendi et etiam pernoctandi uniuersa domus ipsius Hospitalis animalia, tam grossa videlicet quam minuta, cuiuscumque especie et numeri sint, absque omni scilicet pasturatico, erbatico et alia qualibet exactione siue solucione in uniuersis locis terre seu dominationis nostre, in pratis, videlicet, et nemoribus et aliis locis

heremis infra nostram dominacionem constitutis ac constituendis, in quibus tamen alium consuetum sit de pasci seu ad pastum deduci et ad aquam apellari et adaquari ac pernoctari animalia et non in aliis quibuscumque.

Et usum etiam //[3] ac adempriuium lignandi seu ligna scidendi et euellendi ac asportandi cum iumentis et sine, ad seruitium Domus ipsius Hospitalis et familie eiusdem, cum iumentis et sine, ad seruitium Domus ipsius Hospitalis et familie eiusdem tamen in nemoribus constitutis in locis nostris que contigua seu confinia sunt Hospitali predicto seu eiusdem terminis supradictis.

Saluo tamen quod aliquos pinos, cuiuscumque sint speciei, nec aliquas etiam alias arbores fructiferas aut infructiferas, nisi demortue essent, vel alium tales quod nequirent crescendo meliorari, nequant uel non audeant scindere aut euellere quovis casu sine nostri uel succesorum nostrorum, in nostro comitatu Montanearum de Prades predicto, dominiorum Baronie nostre, que fuit Guillermi Dentença quondam, licencia seu permissu.

(*Calderó*) Afficientes per nos et omnes heredes et successores nostros quoscumque, perpetuo, ex certa scientia, uniuersas terras et loca nostre dominationis, tam scilicet infra limites nostrorum comitatum predictorum quam in regno Valencie, quam alibi ubicumque consistentia iamdicta seruitute de pascendi aut pasturandi et ad aquam appellandi et adequandi et deducendi ac pernoctandi dicta animalia Domus Hospitalis predicti tantum. Et nemora etiam constituta in locis contiguis seu confinibus, finibus siue terminis dicti Hospitalis seruitute lignandi ad opus domus eiusdem Hospitalis seu seruentium in eadem.

Prefata itaque agraria, partes expletorum et directum et alodiale et utile etiam dominium et aliud quodlibet ius et aquam prefatam et aqueductum prelibatum et libertates ac inmunitates iamdictas et usum etiam ac adempriuium supradicta, cum uniuersis ipsorum iuribus et pertinenciis supradictis, donamus et ex causa donationis irreuocabilis inter uiuos oferimus ac concedimus et assignamus atque tradimus domino Deo et eius glorisissime Genitrici et Beatis Apostolis Petro et Paulo et Hospitali iamdictum, ut premititur, et uobis etiam notario infrascripto, pro ipso Hospitali et eiusdem administratore stipulanti et recipienti, per liberum et franchum alodium, prout hec scilicet melius et plenius ad nos spectant et sicut melius dici potest et intelligi saluamentum et bonum intellectum Hospitalis predicti et administratoris sui, nomine eiusdem.

Extrahentes ipsa omnia et singula de iure dominio et posse nostri et nostrorum, eademque omnia et singula //3v in ius, dominium et posse dicti Hospitalis et vestri notarii infracripti, pro eodem Hospitali et eius administratori stipulantis et recipientis, mittentes et transferentes irreuocabiliter pleno iure ad habendum, tenendum ac in pace perpetuo pacifice possidendum et quasi per liberum et franchum alodium sine contradictione et impedimento nostri et nostrorum omnium successorum.

Et promittimus domino Deo et eius gloriosissime Genitrici ac Hospitali prefato et vobis infrascripto notario pro ipso hospitali et eiusdem administratore stipulante ac recipienti, tradere eidem administratori possessionem et corporalem et quasi predictorum, que iamdicto Hospitali, ut predicitur, donamus, concedimus et assignamus ac tradimus.

Et nichilominus iamdicto administratori dicti Hospitalis, cum presenti publico instrumento, donamus et concedimus plenam et liberam potestatem quod auctoritate sua propria ac sine fatica et requisitione nostri et nostrorum et cuiuslibet etiam alterius Curie seu persone possit nomine dicti Hospitalis ipsam possessionem et quasi libere apprehendere ac licite retinere ad opus videlicet eiusdem Hospitalis.

Constituentes nos imterim, donec dictam scilicet possessionem et quasi eidem administratori tradiderimus uel ipse eam aprehenderit, predicta omnia et singula, que dicto Hospitalis donamus, offerimus, concedimus et assignamus ac tradimus, ut premititur, pro eodem Hospitali ac pro eiusdem administratore ipsius nomine possidere et quasi.

Preterea ex causa huiusmodi donationis, oblationis et concessionis, assignationis et traditionis, donamus, cedimus ac mandamus in perpetuum dicto Hospitali et eius administratori vobisque subscripto notario, nomine ipsius Hospitalis et eiusdem administratoris ac partis recipienti ac stipulanti, omnia iura omnesque actiones, reales et personales, utiles et directas, ordinarias et extraordinarias et mixtas et alias quascumque nobis competentias et competere debentes et competituras in et super predictis, que eidem Hospitali donamus et ex causa donationis offerimus, concedimus et assignamus ac tradimus et contra quascumque personas et in quibuscumque bonis ratione eorum.

Quibus iuribus et actionibus supradictis possit dictum Hospitale et eius administrator prefatus eius nomine et quos ipse

eodem nomine voluerint [...] uti et experiri agendo, defendendo, excipiendo et replicando et omnia etiam alia faciendo quemadmodum nos poteramus ante huiusmodi donationem, oblationem, concessionem, assignationem et traditionem et possemus et etiam postea quando- //[4] cumque.

Nos enim facimus et constituimus predictum Hospitale et administratorem eiusdem, nomine ipsius Hospitalis, in hiis dominos et procuratores in rem propriam eiusdem Hospitalis. Saluis tamen semper nobis et nostris successoribus in dicto Comitatu Montanearum de Prades, dominis dicte Baronie, in predictis et super predictis que Hospitali iamdicto et suos administratori eius nomine, ut premititur, donamus, offerimus, concedimus et assignamus ac tradimus. Et in personis etiam que infra limites seu terminos eiusdem Hospitalis terra tenebunt et fuerint populate, aut transitum fecerint per eosdem, aut in ipsis moram aliquam protraxerint, aut ibi non traxerint uel quasi, delinquerint vel quasi, aut ibi forum quomodolibet sorcientur omni iurisdictione alta et baxa, mero ac mixto imperio ac simplici iurisdictione et cohertione qualibet. Et uniuersis etiam aliis iuribus que ratione regaliarum ad nos in personis predictis et in bonis earum et intra loca predicta de iure canonum uel ciuili comnuni uel municipali spectare quomodolibet dinoscantur.

(*Al marge:*) Hic concedit furnum et molendinum.

Volumus tamen et expresse dicto Hospitali et eius Administratori ac vobis notario infrascripto, stipulanti et recipienti pro eodem Hospitali et eius administratore, ex certa scientia concedimus quod infra terminos eidem Hospitali superius designatos possit idem administrator ipsius Hospitalis libere et absque cuiusquam licentia seu permissu facere seu fieri facere et habere, tenere ac possidere perpetuo, furnum et furnos, molendinum et molendina nedum, scilicet, ad opus et usum familie dicti Hospitalis, sed etiam ad ipsius Hospitalis comodum pro seruitio quarumlibet aliarum personarum in tanto uidelicet numero quanto idem administrator dicti Hospitalis volet.

(*Calderó*) Ceterum procedentes ad conuertendum, iuxta reuerendorum patrum dominorum Arnaldi, archiepiscopi Terrachone, et Raymundi, episcopi valentini, vel subdelegatorum ab eis arbitrium, in constructione et dotatione dicti Hospitalis nouem milia librarum monete malguriensium, que totidem valent de moneta Barchinone de terno de illis nouem mille et septem libris et nouem

denariis malguriensibus, que ultra varias et magnas quantitates per dictos nobiles comites Impuriarum, certis pauperibus et certis locis comitatus Impuriarum et aliis legatis legate fuerunt, per eosdem nobiles comites, generaliter sine loci designatione, partim certis generibus pauperum et partim alia generaliter ad pias causas.

Qua quidem nouem mille septem libras et nouem denarios tantum diligentissima indagatione circa scientiam summe eiusdem, compertum est distribuendas esse pro animabus dictorum nobilium predecessorum nostrorum per dictos duorum //[4v] fratres ordinis Predicatorum, quam indaginem, diligentia qua convenit, fecerunt venerabilis et dilectus noster Romeus de Cumbis, prior Ecclesie Terrachone, et Guillermus Richerii, archidiaconus Sancte Engracie in Oscense ecclesia, ad hec et ad alia per predictos reuerendos archiepiscopum Terrachone et episcopum valentinum subdelegati, et de hoc potestate habentes.

Prout de eorum subdelegationibus plene constat per quamdam litteram papiream patentem, in dorso sigillo dicti Reuerendi Archiepiscopi Terrachone sigillata, et per quoddam publicum instrumentum, sigillo Reuerendi valentini episcopi supradicti pendenti in quadam veta de filo albo sigillatum. Quarum littere et instrumenti tenores tales sunt:

(*Al marge:*) Carta comissionis facte per dominum Terrachone archiepiscopum Geraldo Richerii, archidiacono Sancte Engracie in ecclesia oscense, et Romeo de Cumbis, priori ecclesie Terrachone.

«Arnaldus, miseratione diuina Sancte Terrachone ecclesie archiepiscopus, venerabilibus Guillermo Richerii, archidiachono Sancte Engracie in ecclesia oscensi, et Romeo de Cumbis, priori ecclesia Terrachone. Salutem in Domino. Litteras santissimi in Christo patris ac domini, domini Clementis, pape sexti, nos cum ea qua decet reuerentia recepisse noueritis sub hac forma:»

(*Al marge:*) Carta papalis inserta in dicta comissione.

(*Calderó*) «Clemens, episcopus, seruus servorum Dei, venerabilibus fratribus archiepiscopo Terrachone et episcopo Valentie. Salutem et apostolicam benedictionem.

Exhibita nobis dilecti filii nobilis viri Petri, Rippacurtie et Montanearum de Prades comitis, peticio continebat, quod ipse pro animabus quorumdam predecessorum suorum in comitatu Impuriarum certas, per duos fratres ordinis Predicatorum distribuendas, dare habet pecunie quantitates, et quod desiderabiliter affectat, ut huiusmodi summe peccunie in construccione cuiusdam Hospitalis

quod, Deo propitio, pro recolligendis et reficiendis pauperibus Ihesu Christi construere et dotare intendit in loco vocato Coll de Balaguer, multum ad id apto et etiam necessario Dertussensi diocesi, pro animabus eorumdem predecessorum, quibuscumque iuramentis contrarium prestitis non obstantibus, convertantur.

Quare, prefatus comes nobis humiliter suplicauit, ut sibi quod dictas summas peccunie ad cognitionem vestrum in constructione dicti Hospitalis conuertere valeat concedere dignaremus.

Nos itaque, eiusdem comitis supplicationibus inclinati, fraternitati vestre, de qua plenam in Domino fiduciam obtinemus, dispensandi super iuramentis predictis dictoque comiti ponendi predictas peccunie quantitates iuxta arbitrium vestrum pro constructione et dotatione eiusdem plenam et liberam concedimus tenore presentium facultatem. Datum Auinioni idus iunii pontificatus nostri anno secundo».

(*Calderó*) «Igitur attendentes quod nos, propter impedimentum seu necessitatem persone nostre //[5] circa premissorum expeditione seu executione vaccare commode nequiremus, volentesque ne tam pium et laudabile opus propter quod in aliquo differatur, vobis et cuilibet vestrum in solidum, de quorum discretione et fidelitate confidimus, in et super expeditione et executione contentorum in litteris apostolicis antedictis plenarie commitimus vices nostras, donec eas ad nos duxerimus reuocandas, uobis et cuilibet vestrum, auctoritate nobis in hac parte commissa, nichilominus iniugentes quatinus ambo vel alter vestrum una cum deputatis vel deputando a venerabili fratre nostro episcopo Valentie, cui dicti littere apostolice similiter diriguntur, tam super dispensatione iuramentorum facienda, de quibus habetur mentio in litteris apostolicis supradictis, quam circa pecunie quantitates iuxta arbitrium nostrum et dicti episcopi pro constructione et dotatione dicti Hospitalis distribuendas, personaliter intendatis et omnia alia exequamini et compleamini, una cum dicto episcopo vel delegato ipsius, que uobis per dictas litteras apostolicas sunt mandata, iuxta ipsorum litterarum continenciam et tenore.

Nos enim super predictis omnibus et singulis uobis et cuilibet vestrum plenam et liberam auctoritatem quam supra commitimus et concedimus facultatem.

Datum Terrachone tercio nonas nouembris anno Domini millesimo trecentessimo quadragessimo quarto».

FUNDACIÓ NOGUERA

(*Al marge:*) Carta comissionis per dictum Valentie episcopum, facta dictis Guillermo Richerii et Romeo de Cumbis.

«Anno Domini millessimo trecentessimo quadragessimo tercio, die mercurii que fuit terciodecimo kalendis decembris, constituti in presentia reuerendi in Christo patris et domini, domini Raymundi, diuina prouidentia valentini episcopi, in aula episcopali Valencie existentis et mei notarii et testium infrascriptorum ad hec specialiter vocatorum et rogatorum, venerabilis Benauenus Benuiure et Arnaldus de Curçano, procuratores constituti per inclitum dominum Petrum, illustrissimi domini Iacobi bone memorie regis Aragonum filium, comitem Rippacurtie et Montanearum de Prades, cum publico instrumento sigillo appendicio eiusdem domini Infantis sigillato, cuius tenor inferius sequitur.

Et presentauerunt eidem domino episcopo ac per me notarium infrascriptum legi mandauerunt quasdam litteras apostolicas sanctissimi in Christo patris et domini, domini Clementis, diuina prouidentia pape sex, ac cum vera bulla plumbea et filo canapis bullatas nec in aliqua sui parte suspectis, quarum tenor sequitur in hunc modum:»

(*Calderó*) «Clemens, episcopus seruus seruorum Dei, venerabilis fratribus archiepiscopo Terrachone et episcopo Valentie. Salutem et apostolicam benedictionem.

Exhibita nobis dilecti filii nobilis viri Petri, Rippacurtie et Montanearum de Prades, comitis, petitio continebat quod ipse pro animabus quorumdam predecessorum suorum in comitatu Impuriarum certas duos fratres ordinis Predicatorum distribuendas dare habet pecunie quantitates et quod desiderabiliter affectat ut huiusmodi summe peccunie in constructione cuiusdam Hospitalis, quod Deo propitio pro recolligendis et refficiendis pauperibus Ihesu Christi construere et dotare intendit in loco uocato Coll de Balaguer, multum ad id apto et etiam necessario Dertussensi diocesi pro animabus eorumdem predecessorum quibuscumque iuramentis in contrarium prestitis non obstantibus o conuertantur.

Quare prefatus Comes nobis humiliter suplicauit ut sibi quod dictas summas peccunie ad cognitionem vestram in constructione dicti Hospitalis conuertere valeat concedere dignaremur.

Nos itaque eiusdem comitis suplicationibus inclinati, fraternitati vestre, de qua plena in domino fiduciam obtinemus, dispensandi super iuramentis predictis dictoque comiti ponendi predictas pecunie quantitates iuxta arbitrium vestrum pro construccione et

dotacione hospitalis eiusdem plenam et liberum concedimus tenore presentium facultatem.

Datum Auinioni idus iunii pontificatus nostri anno secundo.»

(*Al marge:*) Procuratorio, facta per dominum Infantem Petrum, Benaueno de Benuire et Arnaldo de Curçano.

«Nos Infans Petrus, illustrissimi domini Iacobi bone memorie regis Aragonum filius, comes Rippacurtie et Montanearum de Prades. Attendentes sanctissimum in Christo patrem, et dominum, dominum Clementem, diuina prouidencia sacrosancte romane et uniuersalis ecclesie summum Pontificem, ad suplicationem nostram direxisse suum rescriptum papale reuerendissimo in Christo patri, domino Arnaldo, diuina prouidencia sancte Terranchone Ecclesie archiepiscopo, et reuerendo in Christo Petri, domino Raymundo, eadem prouidencia episcopo Valentie, cuius siquidem rescripti tenor dinoscitur esse talis:»

(*Al marge:*) Carta papalis inserta in dicta procuratione.

«Clemens episcopus, seruus seruorum Dei etc., ut supra. Idcirco facimus constituimus et ordinamus vos, dilectum de domo nostra, Benauenum de Benuiure, licet absente tanquam presente et vos, Arnaldum //[6] de Curçano, ciuem Valentie, presentem et hiusmodi mandatum suscipientem, et utrumque etiam vestrum in solidum. Ita quod non sit pocior condicio occupantis nec processus unius processus alterius impediant, sed quod alter vestrum ceperit alter vestrum nichilominus prosequi mediari valeat et finire, procuratores nostros certos et speciales, ad presentandum seu oferendum nomine nostro et pro nobis dicto domino Reuerendo episcopo Valentino rescriptum papale predictum et ad requirendum etiam eumdem, ut omnia et singula contenta in rescripto predicto, effectualiter per ipsum dominum episcopum compleatur, prout in dicto rescripto latius et plenius continetur.

Et de presentacione ipsius rescripti et requisitione iamdicta fieri faciendum et recipiendum nomine nostro et pro nobis instrumentum siue instrumenta publica, si necesarium fuerit, protestandaum nomine nostro et pro nobis, et etiam respondendum et triplicandum.

Et generaliter ad omnia alia et singula faciendum super predictis et circa predicta et emergentibus seu dependentibus ab eisdem et singulis ipsorum dominum quomodocumque pro nobis et nomine nostro quecumque fuerint ad hec utilia et necessaria

FUNDACIÓ NOGUERA

ac etiam opportuna et que nos facere possemus si personaliter adessumus.

Promittentes nos habere perpetuum, ratum et firmum quicquid per vos uel alterum uestrum in premisis actum fuerit siue gestum ac etiam procuratum et nullo tempore reuocabimus.

In cuius rei testimonium presentem cartam nostram inde fieri iussimus nostro sigillo pendenti munitam.

Datum in Montealbo, idus nouembris anno Domini millesimo CCC quadragesimo tercio».

(*Calderó*) Quibus litteris apostolicis et procuratione predicta presentatis et prolectis per dictum dominum episcopum habitis, prefati procuratores requisiuerunt prefatum dominum episcopum quod dignaretur complere contentis literis apostolicis supradictis cum effectu. Qui dominus episcopus receptis cum reuerencia litteris apostolicis supradictis dixit se paratum circa contenta in litteris memoratis intendere, et ea per se uel per alium executioni mandare.

De quibus omnibus et singulis supradictis prefati procuratores requisiuerunt eis fieri publicum instrumentum per notarium infrascriptum Presentibus testibus venerabilibus Petro de Abbacia, canonico Valencie, et Arnaldo Brunii, iurisperito, Rectore ecclesie Sancti Saluatoris.

(*Calderó*) Post hec die sabbati, que fuit //[6v] decimo kalendis decembris anno predicto, comparuerunt coram domino episcopo supradicto, in aula palacii sui Valencie existente, Benauenus de Benuiure et Arnaldus de Curçano, procuratores predicti, et requisiuerunt eumdem instantissime quod dignareur complere cum efectu ea que in predictis apostolicis litteris continebatur. Qui dominus episcopus, deliberatione habita super predictis, respondit procuratoribus seu requisitionibus factis per eos in presentia mei notarii et testium infrascriptum ut sequitur:

(*Al marge:*) Comissio seu subdelegatio episcopi Valencie.

(*Calderó*) «Et nos Raymundus, Valentie episcopus, attendentes quod, propter impedimentum seu necessitatem persone nostre, non possemus personaliter vaccare circa premissorum expeditione seu executione et tam pium et laudabile opus propter nostrum impedimentum in aliquo differatur, comitimus per presens instrumentum, quod vice epistole seu comissionis gerere volumus, in hac parte super expeditione contentorum in literis apostolicis antedictis et executione eorum, venerabilibus et discretis Guillermo Richerii, archidiacono sante Engracie in Ecclesia Oscensi, et Romeo de

Cumbis, priori Eclesie Terrachone, uel alteri eorum plenarie vices nostras, donec eas ad nos duxerimus reuocandas.

Rogantes eosdem, ex parte nostra et ex parte dicti domini nostri Pape, eisdem et cuilibet eorum dicimus, iniugentes quantum ambo uel alter eorum, una cum reuerendissimo patre domino Terrachone archiepiscopo, cui dicte littere similiter diriguntur, vel deputando seu deputandis ab eo, tam super dispensationem iuramentorum, de quibus in ipsis literis apostolicis mentio habetur, faciendam, quam circa pecunie quantitates iuxta arbitrium ipsorum vel alterius eorum pro construccione et dotatione Hospitalis predicti distribuendas, personaliter intendant et ea omnia compleant ac mandatum dicto domino archiepiscopo et nobis iniuctum exequatur, iuxta ipsarum litterarum apostolicarum continentia et tenore super quibus, ut prediximus, plenam et liberam auctoritatem nobis comissa eisdem uel alteri eorum concedimus potestatem.

Et, ut de presenti nostra comissione constare valeat, presens publicum instrumentum sigilli nostri munimine fecimus roborari in testimonium premissorum.

Datum et actum Valentie loco diebus et anno predictis. Presentibus: Venerabili Petro de Abbacia, canonico Valentie, et discretis, Lupo de Apiera, Bonamato Perpiniani, notario Valentie, testibus ad premissa vocatis specialiter et rogatis.

R. Sig(*signe*)num Petri Gou, auctoritate illustrissimi domini regis Aragonum notarii publici per totam terram et dominationem suam, qui predictis omnibus inter- /[7] fuit et in hac publica forma ad requisitionem procuratorum predictorum redegi et scribi feci ac propria manu clausi et sigillum dicti domini Valentie episcopi de eius mandato hic apposui in testimonium premissorum diebus, anno et loco prefixis cum raso et emendato in decima linea ubi legitur rescripti tenor, et in undecima linea ubi dicitur: prosequi mediati.»

(*Al marge:*) Assignatio facta dicto Hospitali de nouem milibus solidis redditualibus.

(*Calderó*) Ideo ad eorumdem subdelegatorum arbitrium et aprobationem gratis et ex certa scientia, pro remedio specialiter et salute animarum dictorum nobilium comitum predecessorum nostrorum, et generaliter pro remedio et salute anime nostre et animarum parentum et predecessorum nostrorum et omnium etiam fidelium defunctorum, per nos et omnes heredes et successores nostros quoscumque in solidum, et satisfactione dictarum

nouem milium librarum, sub conditionibus tamen et retentionibus infrascriptis, damus et ex causa in solutum donationis huismodi, offerimus et concedimus ac assignamus et tradimus domino Deo et eius sacratissime Genitrici et beatis apostolis Petro et Paulo et Hospitali iamdicto et uobis etiam notario infrascripto, stipulanti et recepienti pro eodem Hospitali et pro administratore suo eius nomine, nouem milia solidorum monete Barchinone de terno redditualia.

De quibus ad presens habeat et percipiat dictum Hospitale et administrator suus nomine eiusdem, septem mille solidos dicto monete Barchinone specialiter super ac de subsidio septem milium solidorum, quod per homines Montanearum de Prades annis singulis nobis et nostris successoribus in perpetuum soluitur et solui debet inter diuersas soluciones seu vices, per illos videlicet terminos persoluendos per quos ipsum subsidium soluitur et solui consueuit.

Et residuos duos mille solidos, ad complementum dictorum nouem milium solidorum redditualium, habeat et percipiat ad presens idem hospitale et dictus suus administrator, eius nomine, super ac de redditibus exitibus et prouentibus ac iuribus, que habemus et percipimus et habere ac percipere debemus super nostris castro et villa de Allexario, dicti Comitatus Montanearum de Prades, per illos videlicet terminos persoluendos per quos ipsi redditus, exitus et prouentus ac iura soluuntur et solui eonsueruerunt.

Et generaliter super ac de uniuersis aliis bonis et iuribus nostris tam habitis quam habendis.

Promittentes per nos et omnes heredes at successores nostros quoscumque domino Deo et eiusdem glorisissime Genitrice et Beatis Apostolis Petro et Paulo et dicto Hospitali et vobis etiam notario infrascripto, pro eodem Hospitali et administrator suo stipulanti ac //7v recipienti, predicta nouem milia solidorum redditualia dare et soluere seu dari et solui ac tradi facere de et super dictis bonis nostris, ut predicitur, dicto Hospitali et eiusdem administratori vel procuratori suo, eius nomine, ad suam voluntatem per terminos supradictos, sine omni dilatione, excusatione et exceptione et absque omni dampno et missione dicti Hospitalis.

Mandantes per nos et omnes heredes et successores nostros quoscumque cum publico instrumento collectori seu collectoribus ac emptori seu emptoribus et arrendatoribus redditiuum et prouentuum ac iuriuum nostrorum dictarum Montanearum de Prades,

quod in continenti cum inde fuerit requisitum seu fuerint requisite, tradat et soluat seu tradant et soluant de pecunia subsidii supradicti et dictorum reddituum, exituum et prouentuum ac iurium dictorum nostrorum castri et ville de Allexario dicto adminstratori dicti Hospitalis, vel cui voluerit loco sui, centum solidos monete predicte in solutum, videlicet, pro rata prime solutionis eidem administratori fiende, de dictis nouem milibus solidorum redditualibus in signum videlicet vere possessionis et pro uera possessione et quasi ipsorum nouem milium solidorum redditualiam.

Et quod nichilominus idem collector seu iidem collectores ac emptor seu emptores et arrendatores, presens seu presentes et qui pro tempore fuerint in dictis terminis, singulis annis, perpetuo, det et soluat, seu dent et soluant, et dare soluere teneatur seu teneantur, eidem Hospitali et administratori suo eius nomine, vel cui uoluerit loco sui, de predictis subsidio et redditibus, exitibus et prouentibus ac iuribus dictorum castri et ville de Allexario, dicta nouem milia solidorum, redditualium, omnibus dilatione et exceptione remotis. Recuperando in qualibet solutione ab eodem administratore uel ueis procuratore apocham de soluto.

Et etiam quod idem collector seu iidem collectores et emptor seu emptores ac arrendatores in continenti, cum inde fuerint requisitus seu fuerint requisiti, promitant sollempniter dicto administratori, sub bonorum suorum ypotheca, cum iuramento seu iuramentis, corporaliter ad Dei sancta quatuor Evangelia prestando seu prestandi ab eo et eis, predictos nouem mill solidos redditualis dare et soluere ac tradere singulis annis predictos terminos ipsi administratori dicti Hospitalis uel cui uoluerit loco sui.

(*Calderó*) Preterea per nos et omnes heredes ac successores nostros quoscumque conuenimus et promitimus dicto Hospitali et eius administratori et vobis notario infrascripto, stipulanti et recipienti //[8] pro eodem Hospitali et eius administratore, super huiusmodi nouem milibus solidis redditualibus seu racione eorumdem non firmare eidem Hospitali nec eius administratori ius nec causam cum eo seu eis, nec litem super hiis etiam contestari nec exceptione aliqua deceptionis ultra dimidiam iusti precii nec aliquam aliam deceptioni nec etiam aliam quamcumque exceptionem dilatoriam solutionis nec fori declinatoriam nec etiam aliquam compensationem, deduccionem seu retentionem ratione qualibet marcharum, represaliarum, empararum, aut pignorum quorumcumque uel aliter nec aliquam etiam aliam exceptionem aut defensionem uel causam contrariam ad predicta.

(*Calderó*) Promittimus etiam et conuenimus per nos et omnes heredes ac successores nostros quoscumque non uti contra dictum Hospitali seu eius administratorem aduersus ea que supra et infra super dictis nouem milibus solidorum redditualium eidem Hospitali et eius administratori promittimus, premissis auxiliis et defensionibus uel eorum aut earum aliquo uel aliqua seu aliquibus nec etiam aliquibus priuilegiis elongationis, prouisionis et gratie obtentis uel etiam obtinendis, ubi etiam ipsa priuilegia nobis uel nostris concederentur aut concesa sint ex mera liberalitate concessoris uel concessorum et sine aliqua requisitione nostra et nobis etiam ignorantibus.

(*Calderó*) Promittimus etiam per nos et omnes heredes et succesores nostros quoscumque dicti Hospitali et uobis subcripti notario, pro eodem Hospitali et eius administratore stipulante et recipiente, restituere, ac soluere eidem Hospitali et suo administratori eius nomine, ad suam uoluntatem si quas missiones, dampna et interesse idem hospitale et eius administrator ipsius nomine fecerit aut sutinuerit, quouis modo, pro predictis nouem milibus solidorum redditualibus annis singulis, in totum uel in parte petendis, exigendis et habendis a dictis suis terminis in antea seu pro eo quia nos uel nostrum aduersus promissiones predictas et infrascriptas quas, tam occasione predictorum nouem milium solidorum redditualium quam alia, dicto Hospitali et eius administratori facimus, fecerimus uel veniremus seu fecerint uel venerint quovis modo super quibus missionibus, dampnis et interese credatur dicto Administratori dicti Hospitalis solo corporali ad sancta dei quatuor Evangelia iuramento, nullo alio probationum genere requisito.

Quod quidem iuramentum nos per nos et omnes heredes ac successores nostros quoscumque dicto administratori quando et quotiens opus sit nunc pro tunc deferimus et haberi volumus pro delato. Renunciantes quantum ad hec gratis et ex certa scientia cuilibet legi sui //[8] iuri dicenti delationem iuratorum ante eiusdem iuramenti prestatione revocari posset.

(*Calderó*) Promittentes insuper per nos et omnes heredes ac successores nostros quoscumque dicto Hospitali et uobis notario infrascripto, pro eodem Hospitali et eius administratori stipulanti et recipienti, nos predictos nouem mille solidos reddituales facere ipsum Hospitale et eius administratori ipsius nomine habere, recipere ac tenere ac etiam possidere in pace perpetuo contra

FUNDACIÓ NOGUERA

omnes personas ac teneri eidem hospitali et suo adminstratori eius nomine semper de euictione eorum.

(*Calderó*) Renunciantes quantum ad hoc, gratis et ex certa scientia, omnibus privilegiis obligationis, prouisionis aut gracie obtentis et etiam obtinendis a domino Rege et a domina Regina et a liberis et successoribus ac procuratoribus eorumdem et a quascumque etiam alia persona spaciis decem dierum quod ad redimendum pignora; et quatuor mensiun quod compdenatis in personali actione. Et sex mensium quod debitoribus pro vendendis honoribus indulgentur. Et omni etiam alii iure canonico et ciuili, comuni et municipali, usui, usatico, constitutioni, et rationi ac consuetudini contra hec repugnantibus.

(*Calderó*) Ita tamen quod in continenti, cum certa iura que inclita domina Iohanna, comitissa Rippacurtie et Montanearum de Prades, consors nostra, habet super certis nostri castris et locis, que de presenti ipsa tenet, inter que est dictum castrum de Tiuiça finita fuerint seu extinta, dictum Hospitale seu administrator suus, eius nomine, habeat et percipiat et habere ac percipere teneatur per liberum et franchum alodium quinque milia solidos redditualia de dictis nouem milibus solidorum redditualibus, de et super redditibus exitibus et prouentibus ac iuribus, que nos habemus et accipimus ac habere et percipere debemus in et super dicto castro nostro de Tiuiça et terminis eiusdem, que eidem Hospitali seu administratori annuatim et perpetuo soluantur per illos terminos per quos ipsi redditus exitus et prouentus ac iura soluuntur et solui consueuerunt.

(*Calderó*) Mandantes etiam per nos omnes heredes ac successores nostros quoscumque, cum hoc publico instrumento, collectori seu collectoribus ac emptori seu emptoribus ac arrendatori seu arrendatoribus dictorum reddituum, exituum et prouentuum ac iurium dicti castri de Tiuiça, in cuius seu quorum tempore predictum locum habebunt, quod singulis annis per dictos terminos det et soluat seu dent et soluant et dare et soluere tenatur seu teneant, eidem administratori vel cui voluerit loco sui, nomine dicti Hospitalis de eisdem redditibus, exitibus et prouentibus ac iuribus dicti castri de Tiuiça dicta //[9] quinque mille solidorum.

Et quod in continenti, cum inde fuerit seu fuerint requisiti ex quo dicta iura dicte domine comitisse extinta fuerint, sub bonorum suorum ypotheca et cum iuramento seu iuramentis corporaliter ad sancta Dei quatour Evangelia prestando seu prestando seu pres-

tandis ab eo seu eis sollempniter promitant eidem administratori dare et soluere eidem, uel cui uoluerit loco sui, predicta quinque mille solidorum annis singulis per terminos supratactos.

In quo quidem casu Hospitale uel eius administrator, ipsius nomine, habeat et accipiat et habere et accipere debeat ac teneatur super ac de dicto subsidio residua quatuor milia solidorum terni de dictis nouem millibus solidorum redditualibus. In quo etiam casu totum ideo quod residuum fuerit de ipso subsidio et omnes etiam dicti redditus, exitus et prouentus ac iura dictorum castri et ville de Allexario remaneant et sint nostri et nostrorum successorum.

(*Calderó*) Et saluo etiam semper nobis et dictis nostris successoribus quod quandocumque nos vel ipsi nostri successores infra quimdecim annos a die que dictum Hospitale seu eius administrator ipsius nomine possessionem corporalem et quasi adeptus fuerit de premissis in antea numerandos, demus et trademus Hospitali predicto uel eiusdem administratori, eius nomine, quinque milia solidorum dicte monete redditualia cum dominio, fatica, firma et laudimio et alio quolibet iure suo, que in locis idoneis et securis, ad arbitrium et cognitionem reuerendorum Archiepiscopi Terrachone et episcopi valentini deputatorum, uel deputandorum ab eis, intra diocesi Terrachone et Dertusse uel earum alteram citra tamen flumini Iberi, per liberum et franchum alodium, habeant et percipiant idem administrator dicti Hospitalis, nomine eiusdem, de consensu et uoluntate archiepiscopi Terrachone et episcopi valentini uel deputatorum aut deputandorum ab eis reddat, absoluat et difiniat nobis et nostris successoribus quibuscumque dicta quinque milia solidorum, que finito seu extincto dicto iure, quod dicte domine comitisse in dicto castro et iuribus ac pertinencias suis inter alia loca competit, ut predicitur, super eiusdem castri redditibus exitibus ac prouentibus et iuribus predicto Hospitali et eiusdem administratori ipsius nomine, ut predicitur, assignamus.

(*Calderó*) Item intelligatur quod quandocumque nos uel heredes aut successores nostri in simul aut diuisim infra decem annos, a die que dictum hospitale uel eius administra- //[9v] trator ipsius nomine possessionem corporalem nactus fuerit, de premissis demus et soluamus eidem Hospitali seu eius administratori, ipsius nomine quatuor mille libras dicte monete, conuertendas in emptionem reddituum alodialium, qui intra diocesi Terrachone et Dertuse predictas uel earum alteram, citra tamen dictum fluvium Iberi, in locis idoneis percipiatur idem administrator, eiusdem Hospitalis nomine, de consensu et uoluntate reuerendorum Ar-

chiepiscopi Terrachone et Episcopi Valentini uel deputatorum aut deputandorum ab eis, reddat, absoluat et diffiniat nobis et nostris successoribus in perpetuum ipsa residua quatuor milia solidorum, de dictis nouem milibus solidorum uel tantum ex ipsis quantum pro rata peccunie, que per nos vel nostros sibi de dictis quatuor milibus librarum soluta fuerit de eisdem nobis uel nostris quibusuis successoribus absoluendum, diffiniendum ac mittendum sit ad racionem mille solidorum redditalium pro quolibet miliario librarum. Quasquidem redditiones, absolutiones es et diffinitiones suis temporibus et casibus cum effectu faciat et facere teneatur idem administrator precise et expresse sic, quod volendo nobis uel nostris de interesse nostrum prestare uel idem etiam interesse prestando ab hiis uel eorum aliquo seu aliquibus nequeat idem administrator excusari racione, videlicet, seu occasione alicuius legis siue iuris in hiis pro eodem Hospitali seu ipsius administratore eius nomine quomodolibet facientis.

(*Calderó*) Preterea ad dictorum subdelegatorum arbitrium et approbationem, ad laudem et honorem et gloriam sanctissime et indiuidue Trinitatis et gloriosissime Dei Genitricis Marie ac Beatorum Petri et Pauli apostolorum, instituimus ad predictum altare eorumdem beatorum Apostolorum, duos perpetuos prebiteratus, qui singulis prebiteris bonarum conuersationis, administrationis et fame, quos nos et successores nostri in dicto comitatu Montanearum de Prades, domini dicti Baronie, que fuit dicti Guillermi Dentença quondam, prima vice et deinceps quotiens opus sit, ut infra patet lacius ad hoc, Reuerendo domino Dertusensi Episcopo per nos uel per alium, seu alios, presentados duxerimus, conferantur et assignentur.

(*Calderó*) Qui quidem presbiteri apud dictum Hospitali continua faciant residenciam personalem et uterque eorum singulis diebus in altari predicto celebret missam et oret ad dominum Deum pro animabus dictorum nobilium Comitum Impurie predecessorum ac successorum nostrorum et omnium fidelium defunctorum. Et in finibus ipsarum missarum absoluant ipsas animas iuxta formam ecclesie consuetam.

Et ni- //[10] chilominus sint soliciti, diligentes et intenti de bono et utilitate dicti Hospitalis. Et quod ille de dictis duobus presbiteris, quem nos et dicti successores in dicto comitatu Montanearum de Prades, domini dicti Baronie, prima vice et deinceps pro tempore ad hoc eligemus, de quo nobis et eisdem nostris successoribus

FUNDACIÓ NOGUERA

imperpetuum retinemus et saluamus liberam facultatem, procuret, regat et administret predictum Hospitale cum uniuersis iuribus et pertinenciis suis, procurando, scilicet, diligenter et honeste, iuxta formam subscriptam, de pauperibus Ihesu Cristi, qui ad ipsum refugerint Hospitale, et alium comodum eiusdem Hospitalis gerendo et in comodum sine dampnun eiusdem, prout sibi possibile bona fide fuerit, postponendo.

Et de hiis corporale iuramentum ad sancta Dei quatuor Eunagelia prestet, in manu dicti episcopi Dertusensi. Qui quidem administrator in primo anno, videlicet in principio sue adminstratrionis, cum instrumento publico inuentarii sumptibus dicti Hospitalis, per eundem fiendi siue per notarium publicum fieri faciendi, recipiat omnia bona mobilia domus dicti Hospitalis et de eodem inuentario, sumptibus eiusdem Hospitalis, duo transumpta in papiro fieri faciat, quorum alterum tradat aut tradi faciat nobis uel succesori nostro in dicto comitatu Montanearum de Prades, domino dicte Baronie, et alterum dicto Episcopo Dertusensi.

Et postmodum petat, exigat et recipiat omnes et singulos redditus, exitus et prouentus et legata quecumque et alia queuis iura, que ad dictum Hospitale infra ipsum primum annum prouenerint seu computabunt, et de eisdem seruicium prouisionis domus dicti Hospitalis et familie sue et pauperum, qui in eodem reffugerint, faciat iuxta formam inferius ordinata, faciendo, videlicet, de omnibus receptis et datis ac expensis, quas fecerit de bonis et iuribus dicti Hospitalis librum rationum.

Et quod in primo tunc venturo mense madii presente dicto alio presbitero, intra ipsum Hospitale, reddat cum dicto inuentario compotum et rationem de dictis bonis mobilibus et de omnibus receptis et datis ac expensis, quas fecerit de bonis et iuribus dicti Hospitalis nobis ac successori nostro in comitatu Montanearum de Prades, predicto dominio dicte Baronie, et dicto episcopo Dertusensi uel auditoribus a nobis et a dicto successore nostro et ab ipso episcopo deputandis. Et reddito ipso computo, si ipsis compotum fuerit aprobatum, recipiat similiter cum publico instrumento inuentarii sumptibus dicti Hospitalis fiendo, prout supradictum est, pro sequenti anno scilicet, omnia bona mobilia domus eiusdem Hospitalis. //[10v]

De quo inuentario fiat similiter dicti hospitalis sumptibus duo transumpta in papiro et tradatur prout supra. Et post hec similiter petat et recipiat bona et iura dicti Hospitalis et eiusdem

seruicium faciat, et circa hec alium se habeat prout supra. Et in mense madii tunc sequente similiter reddat computum prout supra. Et eisdem etiam modis et formis se habeat perpetuo super hiis idem administrator annis singulis in futurum.

(*Al marge:*) De punitione dicte administratorie.

Si uero aliquo anno seu aliquibus annis idem administrator per suum compotum, uel alia, malus administrator esse deprehensus fuerit, puniatur per dictum episcopum Dertusensis ecclesie uel eius oficialem aut vicarium, iuxta eiusdem demerita, nedum de sua mala administratione sed etiam de periurio iusticia mediante. Declaramus autem quod omnes illi, qui ad audiendum dictum computum ad dictum Hospitale accesserint, ad ipsum veniant et ibidem ipsum computum audiendo sint et etiam recedant Hospitalis predicti sumptibus et expensis.

(*Al marge:*) Assignatio facta administratori et prebistero dicti Hospitalis pro sustentatione sue vite et alimentorum cibi et potus, habitationis et lecti etcetera.

(*Calderó*) Attendentes igitur, quod qui altario seruit de altario viuere debet, et quod etiam dignus est mercenarius mercede sua, ad dictorum subdelegatorum arbitrium et approbationem assignamus predicto administratori pro sustentatione, videlicet, vite sue et alimenta cibi et potus et habitationis ac lecti, prout ipsum deceat, de bonis dicti Hospitalis intra septa videlicet ipsius Hospitalis et pro labore suo ac pro vestitu et calciatu et aliis suis necessariis, ducentos quinquaginta solidos monete predicte, annis singulis, in festo sancti Michaelis per eumdem sibi retinendos de bonis Hospitalis predicti.

Et predicto alio presbitero alimenta similiter cibi et potus et habitationis ac lecti intra eiusdem Hospitalis septa, sicut ipsum deceat et pro labore suo ac pro vestitu et calciatu et aliis necessariis eisdem, centum quinquaginta solidos monete eiusdem singulis annis, quos dictus administrator de bonis eiudem Hospitalis singulis annis perpetuo in dicto termino siue festo eidem soluat et soluere teneatur.

Et nichilominus de bonis domus eiusdem Hospitalis prouideat idem administrator perpetuo in ornamentis, libris et calice ad opus dicti altaris et sibi ac dicto alii presbitero in vestimentis sacerdotalibus et lumine, hostiis et vino et aliis necessariis ad missarum sollempnia celebranda et in oleo etiam sufficiente ad seruicium

duarum lampadum, quas ordinamus et disponimus ardere coram ipso altari die noctique perpetuis temporibus incessanter.

(*Al marge:*) Capitulum quod presbiteri dicti Hospitalis habeant virum ydoneum et honestum scolare in celebracionibus missarum et aliis diuinis et negociis dicti Hospitalis deseruiente et deseruire teneatur.

(*Calderó*) Item ad prefatorum subdelegatorum arbitrium et approbationem statuimus et disponimus quod dicti presbiteri habeant virum ydoneum et honestum scolarem, qui in celebrationibus missarum et aliis //[10v] diuinis officiis et aliis negociis dicto Hospitalis eiusdem deseruiat et quod etiam alium in domo ipsius Hospitalis, sub obedientia sue dominatione administratoris eiusdem, sint continuo tales et tante familie, quales et quante dicto administratori ibidem fore necessarie videbuntur. Que quidem familie sint ad dicti administratoris mandatum diligentes et intente de bono et utilitate domus eiusdem Hospitalis ac caritatiue admittentes pauperes Ihesu Christi. Et de eisdem etiam solicite prout fuerit opportunum. Quibus quidem familiis et cibis et potibus et habitationibus ac lectis in solidatis etiam iuxta ipsarum conditione prouideatur prout eidem administratori videbitur faciendum.

(*Al marge:*) Quod de nulla causa ambo presbiteri dicti Hospitalis recedere simul audeant uel presumant a dicto hospitali.

(*Calderó*) Declarantes nichilhominus quod in casibus quibus necessariis pro negociis dicti Hospitalis alterutrum dictorum presbiterorum abesse contingat alter ipsorum ibidem remaneat ita quod nulla causa ambo ipsi presbiteri ab eodem Hospitali audeant recedere uel presumant.

(*Al marge:*) Capitulum lectorum qui teneri debent dicto hospitali pauperibus masculis et malieribus.

(*Calderó*) Statuimus etiam et disponimus ac ordinamus, ad dictorum subdelegatorum arbitrium et approbationem, quod inter ceteras domos dicti Hospitalis sint in eodem due domus ad inuicem separate, ad seruicium tenendi ibidem lectos pauperum specialiter destinate, in quarum altera sint et teneantur perpetuo condirecti viginti quinque lecti idonei ad seruitium pauperum masculorum et in altera sint et teneantur perpetuo condirecti quindecim lecti ydonei ad servitium pauperum mulierum, qui et que ad ipsum Hospitale conuenerint ad iacendum. In quarum quidem domorum qualibet in loco ad hoc idoneo ardeat una lampas singulis noctibus

imperpetuum ad seruicium decumbentium in eisdem. Quibus etiam lampadibus seu earum servicium dictus administrator de bonis Hospitalis predicti prouideat de oleo et aliis necessariis competenter.

(*Al marge:*) Capitulum ad quid tenetur facere et prestare pauperibus administratorum dicti Hospitalis.

(*Calderó*) Ut autem administrator dicti Hospitalis circa alimentacionem et procurationem pauperum quorumcumque, qui ad eiusdem Hospitalis refrigeria conuenerint, magis ordinate se habeant super eisdem alimentatione et procuratione, ad dictorum subdelegatorum arbitrium et approbationem, subscriptas irreuocabiles et perpetuas formamus ac edimus sibi normas.

Videlicet: qui cuilibet pauperi viatori qui per noctem in domo dicti Hospitalis non remansurus, transitum faciat per eamdem et ibidem elemosinam pro Deo postulet sibi dare et detur ad edendum unus panis de mestayll ponderis decem unciarum ad pondus dicti castri de //[11] Tiuiça et duo ciphi de vino limphato ad potandum, quibus sumptibus teneat vias suas.

(*Al marge:*) De viatoribus religiosis.

(*Calderó*) Sane cum viatores religiosi mendicantes et pauperes presbiteri mendicantes, qui per noctem in domo dicti Hospitalis remansuri non sint, transitum per eamdem fecerint et ibidem elemosina pro Deo quesiuerint, sibi dari et detur ad edendum unicuique eorum panis et caseus ac oua uel pisces, secundum opportunitate et temporum qualitatem, et vinum etiam ad bibendum.

Qui quidem religiosi, si presbiteri sint, et tempore huiusmodi transitus ad celebrandum sint dispositi seu parati per administratorem dicti Hospitalis, decentibus monitis inducatur ad celebrandum in altari predicto singulas missas et orandum ibidem pro animabus dictorum nobilium comitum Impuriarum et nostri et nostrorum parentum et predecessorum ac successorum et omnium etiam benefactorum dicti Hospitalis et omnium etiam fidelium defunctorum et ab absoluendum etiam animas supradictas post missarum celebrationes iuxta formam Ecclesie consueta. Et sumpta dicta refectione, teneant iter suum.

(*Al marge:*) De quibuscumque aliis personis non medicantibus, facientibus transitum per dictum Hospitale.

(*Calderó*) Cum uero quecumque alie persone, que mendicantes non sint, per idem Hospitale transitum facient, cuiuscumque conditioni huiusmodi persone sint, nichil eis erogetur de bonis Hospitalis

FUNDACIÓ NOGUERA

predicti sed alium ibidem admitatur caritatiue et comedentur etiam eisdem utensilia siue apparamenta domus eiusdem Hospitalis, si eis indigeant, secundum conditiones earum et secundum magis et meius, iuxta bonum arbitrium administratoris Hospitalis eiusdem.

(*Al marge:*) De pauperibus viatoribus qui ad quiescendum de nocte apud dictum Hospitale reuenerint.

(*Calderó*) Pauperibus autem viatoribus, qui quiescendum de nocte apud dictum Hospitale conuenerint, erogetur unus panis de mestayll ad edendum, ponderis decem unciarum ad dictum pondus et [per usis] una de condimento et tres ciphi de vino limphato ad bibendum et fiat lectum ad iacendum, idcirco iuxta cognitionem dicti administratoris et, mane facto, teneat vias suas.

(*Al marge:*) De singulis religiosis mendicantibus et presbiteris pauperibus mendicantibus qui ad domum dicti Hospitalis ad iacendum ibidem confugunt.

(*Calderó*) Singulis uero religiosis mendicantibus et pauperibus presbiteris mendicantibus, qui ad domum dicti Hospitalis ad iacendum ibidem confugerint, detur ad edendum sufficientis portio de pane et de condimento et de ouis uel caseis aut piscibus et de vino ad potandum et fiat etiam lectus competens in camara separata a domibus aliorum pauperum predictorum et detur etiam lumen de sepo uel de oleo ad seruitium eorumdem.

Quibus quidem religiosis aut pauperibus mendicantibus ultra unam diem non prouideatur nisi tamen causa euidenti et necessaria ad cognitionem administratoris ipsius Hospitalis unde haberent ulterius //[11v] residere. In quo casu in unaquaque dierum quibus ibidem remanserint eisdem sub forma premissa prouideatur.

(*Calderó*) Unicuique autem pauperum mendicantium, tam religiosorum quam presbiterorum quam aliorum quorumcumque tam masculorum, videlicet, quam etiam mulierum, qui a Deo infirmitatibus oppressi ad dictum Hospitale declinauerint, uel quod in tantum egritudines in ipso Hospitali peruenerint, quod absque periculo non possent ulterius progredi, prouidatur in eodem Hospitali ad bonum arbitrium administratoris predicti, donec inde valeant proficisci cumque inde recedere poterunt et recedent, dentur eorum cuilibet die sui recessus unus panis cum que inde recedere poterunt et recedent, dentur eorum cuilibet die sui recessus unus panis de mestayll ponderis decem unciarum ad dictum pondus et quinque denarii Barchinone de terno pro sumptibus itineris sui facilius supportandis.

FUNDACIÓ NOGUERA

(*Calderó*) Omnibus denique pauperibus ac seruitoribus dicti Hospitalis, qui intra domum dicti Hospitalis expirauerint, fiant supulture sumptibus eiusdem Hospitalis et celebrentur singule misse et alium ministretur exequie condecentes, prout iuxta morem Ecclesie in casibus similibus est fieri consuetum.

(*Al marge:*) De tunicis.

(*Calderó*) Statuimus etiam disponimus ad ordinamus, ad arbitrium et approbationem dictorum subdelegatorum, quo annis singulis ante festum Omnium Sanctorum faciat fieri dictus administrator Hospitalis centum tunicas de panno grosso, albo uel liuido, precii quinque solidorum dicte monete pro qualibet cana Barchinone. Et quod easdem centum tunicas in dicto festo Omnium Sanctorum donet in eodem Hospitali amore Domini Dei ac pro remedio et salute animarum dictorum nobilium comitum et nostri et aliorum etiam predictorum.

(*Al marge:*) Singulis annis per eumdem administratorem Hospitalis conuertantur quadrigentos solidos in redemptione pauperum captiuorum.

(*Calderó*) Item quod singulis annis per eumdem administratorem conuertantur quadrigenti solidos Barchinone in redemptionem pauperum captivorum pro remedio videlicet ac salute animarum superius expressatum. Ita tamen quod si tales captiui de dicto Comitatu Impurie inuenirentur ceteris preferantur.

(*Al marge:*) Capitulum factum dicto Hospitali per dictum Infantem de lecto suo cum suis apparatibus in obitu sui et quod sui successores facere simili in suo obitu.

(*Al marge:*) De lecto suo et lineamenta sua teneatur.

(*Calderó*) Pro remedio insuper anime nostre et parentum ac predecessorum et successorum nostrorum et omnium etiam fidelium defunctorum, huius presentis publici instrumenti tenore, donamus et ex causa donationis irreuocabilis inter viuos offerimus et concedimus ac assignamus Domino Deo et gloriossissime Virgini Marie, matri sue, et Hospitali predicto et vobis notario infrascripto pro eodem administratore stipulanti et recipienti, unum tantum lectum nostrum, quem nos ad usum nostrum habere contigerit tempore finis nostri, cum omnibus scilicet eiusdem macalafiis, vanetis, transuerseriis, liteaminibus, vanouis, cohoperteriis, exalonis et sobrelites et auricularibus et tapetis etiam ac barratis ipsumque lectum cum omnibus supradictis eidem Hospitali uel eius administratori //[12] in continenti post obitum nostrum, vigore

huiusmodi nostre donationis, quam de eisdem ipsi Hospitali facimus, ut est dictum, per heredem nostrum universalem seu per alias quascumque personas ad quarum manus idem lectus et alia supradicta peruenerint tradi uolumus et iubemus.

(*Calderó*) Ordinantes ac statuentes nichilominus per nos et omnes heredes ac successores nostros quoscumque, quod omnes ipsi nostri successores in predicto nostro comitatu Montanerum de Prades et Baronia predicta, tempore sue obitus, unus scilicet post alium successiue, legent ac legare tenentur Hospitali predicto suos lectos cum dictis apparatibus seu supellectilibus lecti et tapeta etiam ac barrata suarum camerarum quos et que ad usum proprium ipsos habere contingerit temporibus quibus finiuerint dies suos. Et nos etiam de presenti omnes ipsos lectos dicto hospitali, ex certa sciencia, conferimus in posse notarii infrascripti tanquam publice persone pro eodem Hospitali et eius administratoris stipulantis et recipientis ac etiam paciscentis.

(*Al marge:*) Retentio iuris patronatus presbiterorum.

(*Calderó*) Retinemus tamen et saluamus nobis quod nos et nostri successores in dicto comitatu Montanearum de Prades, domini dicte Baronie Guillermi Detença, quondam, habeamus in perpetuum, ius patronatus dicti Hospitalis et dictorum presbiteratuum.

(*Al marge:*) Rententio iuris presentandi presbiteris dicti Hospitalis ad dictos presbiteratus et utrumque eorum domino Dertusensi episcopo.

(*Calderó*) Ordinantes quod prima vice et deinde etiam quando et quotiens ipsi presbiteratus uel alteruter ipsorum vacauerint uel vacauerit presentemus seu habeamus ius presentandi per nos et per alium seu alios adipsos presbiteratus dicto Dertusensi episcopo presbiteros scilicet ad utrumque ipsorum unum presbiterum bonarum conuersationis et fame ad administrationis vel clericum saltem qui tamen infra annum se posset facere ad presbiteratus ordinem promoueri.

(*Calderó*) Prouiso tamen, quod propterea dicti presbiteratus uel eorum alteruter obsequiis debitis non fraudentur.

(*Al marge:*) Quod nullus unquam presentetur aut sustineatur presbiter uel, clericus qui aliquid aliud beneficium eclesiasticum obtineat.

(*Calderó*) Declarantes nichilominus ac statuentes perpetuo temporibus obseruandum quod ac dictos presbiteratus nullus un-

FUNDACIÓ NOGUERA

quam presentetur aut sustineatur presbiter uel clericus qui aliquod aliud beneficium ecclesiasticum obtineat. Inmo si presbiteris uel clericis dictos presbiteratus obtinentibus uel eorum alterutri aliquod aliud beneficium ecclesiasticum uel aliqua alia eclesiastica beneficia confereretur seu conferentur et ipsum uel ipsa possidere uel possiderent pacifice et quiete, eo casu seu eis casibus, dicti presbiteratus uel a alter ipsorum qui esset presbiteri uel clerici aliud ecclesisaticum beneficium obtinentis pacifice vaccent seu vaccet protinus ipso facto et ad presentationem nostri vel successorum nostrorum in dicto comitatu Montanearum de Prades, dominorum Baronie predicte, alii uel aliis per dictum Dertusensi episcopum iuxta formam supradictam //[12v] conferatur seu etiam conferantur.

Disponentes nichilominus ac statuentes quod per dictum Dertusensem episcopum uel vicarium uel per alium quemcumque super premissis dictos presbiteratus contigentibus uel eorum aliquo seu aliquibus cura sacrosanctam sedem apostolicam aliter ordinando uel super eisdem aliquid inmutando nequeat dispensari.

(*Al marge:*) De iure instituendi seu ponendi administratorem in dicto Hospitali et de iure etiam patronatus predictorum presbiteratuum, que dominus Infans sibi et succesoribus suis retinet perpetuo.

(*Calderó*) Demum itaque statuimus, ordinamus et volumus ac iubemus quod ius instituendi seu ponendi administratorem in dicto Hospitali et ius etiam patronatus presbiteratuum predictorum perpetuo sit nostri et successoruum nostrorum comitum Montanearum de Prades, dominorum dicte Baronie.

Inhibentes eorumden iurium omnibus ipsis nostris successoribus donationem permutationem, resignationem ac renunciationem et alia etiam quamlibet alienationem seu contractum et actum ex quo alienatio sequeretur uel qui in fraude alienationis fieret aut presumetur fieri uel posset presumi.

Cupimus enim ac uolumus ipsa iura ad nostros et nostrorum posteros ac successores in dicto comitatu Montanearum de Prades, dominos dicto Baronie successiue perpetuo de uno ad alium peruenire et de eis condicione ac lege facimus supradicta.

(*Calderó*) Predictas igitur donationes et in solutum dationes, oblationes, concessiones, assignationes ac traditiones et promissiones quascumque conuenimus et promitimus per nos et omnes heredes ac successores nostros quoscumque tenere et obseruare, attendere et complere imperpetuum dicto Hospitali et eius admi-

nistratori sub modis tamen formis et condicionibus et retentionibus supradictis et in aliquo non contrafacere uel venire per nos uel per alium seu alios aliquo iure, causa uel etiam ratione.

Et restituere ac soluere eidem Hospitali et suo administratori, eius nomine, ad suam uoluntatem, si quas missiones, dampna et interesse idem administrator dicti Hospitali nomine fecerit aut sustinuerit quouis modo et ex eo quia nos aut nostri successores predicta omnia et singula non tenuerimus aut non seruauerimus et non compleuerimus aut non attenderimus, ut sunt dicta contra ea uel eorum aliquod fecerimus vel venerimus quouis modo.

Cui quidem administratori credatur super ipsis missionibus, dampnis et interesse solo corporali ad santa Dei quatuor euangelia iuramento nullo alio probationum genere requisito. Quod quoquidem iuramentum nos etiam, nunc pro tunc, si quando et si quotiens opus sit per nos //[13] et omnes heredes et successores nostros quoscumque quando scilicet et quotiens opus fuerit defierimus eidem administratori ac haberi volumus pro delato.

(*Calderó*) Pro predictis autem omnibus et singulis complendis et attendendis ac tenendis et obseruandis per nos et omnes heredes ac successores nostros quoscumque obligamus dicto Hospitali et vobis notario infrascripto, pro eodem Hospitali et eius administratori stipulante ac recipienti, uniuersa bona et iura nostra mobilia et inmobilia quecumque sint et etiam ubicumque tam scilicet habita quam habenda.

(*Calderó*) Et ut predicte omnes donationes in solutum, dationes, concessiones et oblationes, assignationes et tradictiones, sub modis tamen formis et conditionibus ac retentionibus supradictis maiori audeat firmitate, non vi nec dolo sed sponte, iuramus per dominum Deum et eius sancta quatuor Euangelia manibus nostris corporaliter tacta, ipsas omnes tenere et obseruare ac attendere et complere et in aliquo non contrafacere vel venire aliquo iure, causa uel etiam ratione.

(*Calderó*) Hec igitur omnia supradicta et singula que et prout dicta sunt, supra facimus, paciscimur et promittimus nos dictus Infans Petrus Domino Deo et gloriossissime Virgini Marie, matri sue et beatis apostolis Petro et Paulo et Hospitali predicto ac administratori suo eius nomine necnon et uobis notario infrascripto tanquam publice persone pro eodem Hospitali et pro eiusdem Administratore et pro aliis etiam personis quarum interest et intererit recipienti et paciscenti ac etiam legitime stipulanti.

NOGUERA

(*Calderó*) Et nos etiam Romeus de Cumbis et Guillermus Richerii, subdelegati predicti, auctoritate apostolica supradicta in hac parte commissa, confitemur et recognoscimus vobis dicto inclito domino Petro predicta omnia fuisse per vos facta, disposita et ordinata ac statuta ad nostri, auctoritate qua supra, arbitrium et aprobationem.

Quapropter eadem auctoritate, eadem omnia et singula approbantes eisdem omnibus et singulis, gratis et ex certa scientia, consentimus ac super iuramentis quibuslibet per vos dictum dominun Infantem Petrum prestitis quatenus possent predictis uel eorumdem alicui seu aliquibus obuiare ad exonerationem omnimodam vestre consciencie vobiscum auctoritate apostolica nobis in hac parte commissa ducimus dispensandum.

In quorum omnium testimonium nos, dictus Infans, et nos etiam dicti sub- //[13v] delegati iubemus de premissis fieri ad opus dicti Hospitalis presens publicum instrumentum per notarium infrascriptum ipsumque appensionibus sigilli nostri dicti Infantis et sigillorum nostrorum subdelegatorum nichilominus communiri.

Acta fuerunt hec Barchinone apud hospitium habitationis dicti Incliti domini Infantis Petri sexto idus nouembris anno Domini millesimo trecentessimo quadragessimo quarto.

Sig(*signe*)num Infantis Petri, illustrissimi domini Iacobi bone memorie regis Aragonum filii, comitis Rippacurcie et Montanearum de Prades predicti, qui obtenta prius dicta dispensatione, hec laudamus firmamus et iuramus.

Sig(*signe*)num Romei de Cumbis. Sig-num Guillermi Richerii, subdeletagorum predictorum qui predicta concedimus et ea laudamus et firmamus et predictam dispensationem etiam ante firmam dicti domini Infantis facimus et post etiam firmam nunc ipsam dispensationem facimus, prout superius continetur.

Testes huius rei sunt: Franciscus de Podio, decretorum, Iacobus Pallares, legum doctores. Bernardus Pallares, consiliarius ac sigilla tenens dicti Incliti domini Infantis Petri et Fransciscus de Podiolo, scriptor Barchinone.

Sig(*signe*)num Petri, Dei gratia, regis Aragonum, Valentie, Maiorice, Sardinie et Corsice, comitisque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie, qui donationem, oblationem et assignationem sub dictis conditionibus et retentionibus eidem Hospitali et eius administratori factas de dicti nouem mille solidos rendalibus per dictum inclitum infantem Petrum super subsidio locorum Montanearum

de Prades et redditibus ac iuribus castri et ville de Allexario, que pro nobis tenentur in feudum, sub dictis retentionibus et conditionibus et solum ad tempora in dictis condicionibus et retentionibus declarata firmamus, iuribus nostris dicti feudi in omnibus semper saluis. Appositum hic de nostro mandato per manum fidelis scriptoris nostri Francisci Fuxi, XIIII kalendis decembris anno Domini millessimo CCC XL quarto. Et nichilominus huic publico instrumento sigillum solitum nostre magestatis appensum iussimus apponendum in testimonium premissorum. A. Vic. p. //[14]

Sig(*signe*)num Bernardi de Podio auctoritate regia notari publicii Barchinone, qui hoc instrumentum in tribus menbranis siue pergamenis, in quorum primo sunt septuaginta quinque linee quarum prima incipit: tudinem; et finit glorie. Et penultima incipit procuratores et finit: Attendentes quod; et ultima incipit propter et finit ante.

Et in quorum pergamenorum secundo sunt septuaginta linee, quarum prima incipit dictis et finit alter; et secunda incipit eorum et finit intendant; et penultima incipit gis et minus et finit ydoneus, et ultima incipit iuxta et finit lectus.

Et in quorum pergamenorum tercio sunt triginta due linee, conmumeratis lineis firmarum dicti domini Infantis et subdelegatorum qui supra et linea testium premissorum, quarum prima incipit competens et finit casu. In secunda incipit una et finit peruenerint et penultima ante dictas lineas tamen firmarum dicti domini Infantis et subdelegatorum qui supra et linea testium premissorum, quarum prima incipit competens et finit casu.

In secunda incipit una et finit peruenerint et penultima ante dictas lineas tamen firmarum et testium predictorum incipit ac exonerationem et finit dicti et ultima incipit infantis et finit quarto scribi fecit ipsumque cum duabus corriguietis siue lenchis pergamenis consutum ac per illustrissimum dominum Petrum, Dei gratia regem Aragonum predictum, prout suprapatet firmatum clausit; cum literis rasis et emendatis in primo pergameneo, in secunda linea, ubi dicitur missione et in in linea octauadecima ubi dictur: S. St. En in linea vicessima ubi dicitur; diocesis supradicte. Et in linea vicesima sexta ubi dicitur: ru. Et in linea vicesima nona ubi dicitur: et ad. Et in linea tricesima septima ubi dicitur administratori. Et in linea quadragesima sexta ubi dicitur libet et alibi in eadem ubi dicitur ceterum procedentes ad conuertendum iuxta reuerendourm Patrum Arnaldi Archiepiscopi Terrachone et

Raymundi episcopi Valentie. Et in linea quadragesima septima ubi dicitur subdelegatorum ab eis in arbitrium in construccionem et dotationem.

Et in linea quinquagesima ubi dicitur sigillo Reuerendi Valentini episcopi supradicti.

Et in linea quinquagesima quarta ubi dicitur vestram in et alibi in eadem ubi dicitur veste de quam. Et in linea quinquagesima quinta ubi dicitur in solidum. Et in linea sexagesima nona ubi dicitur et in. Et in linea septuagesima prima ubi dicitur et procuratione predicta presentatis et pro lectis. Et //[14v] in secundo pergameno in linea sexta ubi dicitur quidem subdelegatorum.

Et in linea quartadecima ubi dicitur possessionis et pro uera prossessione et quia ipsorum nouem mille solidorum redditualium. Et linea quintadecima ubi dicitur: in. Et in linea nonadecima ubi dicitur: pre. Et in linea vicesima secunda ubi dicitur: administratori eius. Et alibi in eadem ubi dicitur: seu pro eo que. Et in linea tricesima nona ubi dicitur: meis. Et in linea tricesimaquarta ubi dicitur: rata pecunie que nos vel nostros sibi de dictis quatuor milibus. Et in linea quadragesima prima ubi dicitur: us nequeat. Idem administrator excusari racione. Et in linea quadragesima nona ubi dicitur faciet librum rationum. Et quod in primo tunc venturo. Et in linea sexagesima prima ubi dicitur: masculorum. Et in tercio pergameneo in secunda linea ubi dicitur masculo.

Et in linea undecima ubi dicitur: domini dicti. Et in linea XIIIIª ubi dicitur rretur seu confereretur. Et in linea septimadecima ubi dicitur eorumdem iurium. Et appositis in secundo pergameneo in septima linea ubi dicitur: sub condicionibus tamen et retentio infrascriptis. Et rasis etiam ac emendatis in undecima linea huius clausure ubi dicitur: tricesima.

(*Al marge:*) Usque hic est in transupto archivii.

(*Calderó*) Cumque facta per ipsum dominum infantem fundatione et dotatione huiusmodi Hospitalis iamdicti predicto domino Pape fuisset per ipsum dominum Infantem humiliter suplicatum ut ipsam fundationem et dotationem dignaretur auctoritate apostolica confirmare. Ipseque dominus Papa supplicationibus eiusdem domini Infantis fauorabiliter annuens super confirmationem ipsius Hospitalis litteras apostolicas concessisset que vera bulla plumbea bullate non viciate, non cancellate nec in aliqua sui parte suspecte per dictum dominum Infantem nobis fratri Bernardo, miseratione

diuina episcopo Dertusensi, presentate fuerunt quarum series sic se habet:

(*Al marge:*) Comissio apostolica directa episcopo Dertusensi confirmationis, ordinationis et institutionis premisse.

(*Calderó*) Clemens, episcopus, seruus seuorum Dei. Venerabili fratri Bernardo episcopo Dertusensi. Salutem et apostolicam benedictionem. Pia vota fiedelium precipua et sublimi generositate pollencium ad exercenda et exequenda pietatis et misericordie opera deditorum decet per apostolice sedis prouidenciam congruis adiuuari fauoribus et opportunis graciarum impendis confoueri ut huiusmodi eorum pia gesta et opera ipsius sedis, //[15] comunita presidiis et confirmationis apostolice munimine roborata validiorem perpetuo roboris obtineant firmitatem.

Dudum siquidem pro parte dilecti filii nobilis viri Petri, Ripparcurcie et Montanearum de Prades comitis, nobis proposito quod ipse animabus quorumdam predecessorum suorum in Comitatu Impuriarum certas per duos fratres ordinis Predicatorum distribuendas dare habebat quantitates pecunie in constructione cuiusdam Hospitalis quod ipse, Deo propicio, pro recolligendis et reficiendis pauperibus Ihesu Christi construere et dotare intendebat in loco vocato Coll de Balaguer ad id multum apto et etiam necessario tuo diocesi, pro animabus eorumdem predecessorum, quibuscumque iuramentis in contrarium prestitis non obstantibus, conuertantur ac pro parte ipsius Comitis nobis humiliter supplicato ut eidem quod dictas summas pecunie, ad cognitionem venerabilium fratrum nostrorum. Arnaldi Archiepiscopi Terrachone, et episcopi Valentie in constructionem dicti Hospitalis posset conuertere concedere.

Nos, eiusdem Comitis supplicationibus inclinati, prefatis Archiepiscopo et Episcopo dispensandi super iuramentis predictis dictoque Comiti exponendi dictas pecunie quantitates iuxta arbritrium Archiepiscopi et Episcopi predictorum pro constructione et dotatione Hospitalis eiusdem auctoritate nostra licentia tribuendi plenam et liberam per nostras litteras facultatem et quod subsequenter prefatus Petrus, Comes, volens huiusmodi graciosam concessionem per nos factam effectui mancipare Hospitale prefatum in loco predicto ad arbitrium duorum Comissariorum, per eosdem Archiepiscopum et Episcopum super hoc deputatorum, cum ipsi Archiepiscopus et Episcopus, sicut asseruerant, ad ea vaccare personaliter non valerent, tam de dictis peccuniarum quantitatibus quam de aliis bonis propriis ipsius Comitis fundauit pariter et dotauit et

non nullas ordinationes pias et laudabiles fecisse dinoscitur circa illud quodque dicti comissarii ex potestate per eosdem Archiepiscopum et episcopum sibi super hiis, ut premititur, attributa.

Confitentes et recognoscentes dicto comiti omnia et singula per eumdem comitem de et super Hospitali predicto, ad ipsorum comissariorum arbitrarium facta, disposita, ordinata et statuta fuisse ac illa omnia et singula approbantes et eis consentientes super iuramentis quibuslibet per eumdem Petrum Comitem prestitis quatenus ipsa iuramenta possent predictis uel eorum alicui seu aliquibus obuiare ad exonerationem //[15v] omnimodam ipsius Petri, comitis, conscientie cum eodem auctoritate apostolica dispensarunt, prout in quodam publico instrumento super dotatione et fundatione ac ordinationibus predictis confecto, coram nobis exhibito et ostenso, plenius continetur; et quod deinde pro parte ipsius comitis fundationem, dotationem, et ordinationem huiusmodi cum omni honestitate et ratione precedere, ut inconcussa solidius et perempnius obseruetur, easdem fundationem, dotationem et ordinationes in instrumento predicto contentas videri conspici et examinari fecimus diligenter.

Post quarum inspeccionem et examinationem compertum est quod in ipsis fundatione et ordinationibus certa infrascripta capitula continetur que sub infrascriptis modificationibus et correctionibus corrigi volumus et etiam reformari.

Videlicet quod ubi in predicto instrumento scriptum est quod certi redditus eidem Hospitali per ipsum comitem assignati super quodam subsidio quod comiti Montanearum de Prades pro tempore dari hactenus consueuit Administratori eiusdem Hospitalis, dari et solui haberent per ipsius Comitis officiales et gentes, corrigatur et reformetur per eumdem Comitem in ordinationibus antedictis, quod dicti redditus non per dictos officiales et gentes ipsius comitis, sed per illos qui dictum subsidium faciunt administratori prefato perpetuis futuris temporibus exsoluantur. Proviso quod si illi qui dictum subsidium tenentur facere in solvendo terminis consuetis necgligentes uel remissi seu rebelles existerent officiales eiusdem comitis illos ad soluendum compellatur sine sumptibus Hospitalis.

(*Al marge:*) Capitulum quod in redemptione fienda per dictum dominum Infantem de redditibus assignatis dicto Hospitali requirat assensus Diocesani episcopi, qui tunc erit.

(*Calderó*) Item quod ubi in instrumento scriptum est quod dictus Comes sibi retinet quod certos alios redditus ipsi hospitali

assignatos infra certum tempus in eodem instrumento contentum posset redimere eidem Hospitali alios equiualentes redditus assignando; talis correctio et reformatio per eumdem Comitem apponatur et fiat quod videlicet in huiusmodi redemptione et assignatione requiri habeat et etiam obtineri diocesani episcopi qui tunc erit assensus et ipse Diocesanus videat quod redditus illi qui aliorum loco reddituum fuerint assignati equiualentes et sufficientes existant.

(*Al marge:*) Capitulum quod dominus Infans habeat et debeat conuertere pecuniam in hoc capitulo contentam in equiualentibus redditibus de consensu diocesani episcopi et infra tempus subscriptum ipsi redditus dicto Hospitali assignentur.

(*Calderó*) Item in alio loco, ubi in dicto instrumento scriptum est, quod dictus Comes sibi retinuerat quod quatuor milia solidorum, in certis redditibus eidem Hospitali per eumdem comitem ad partem assignati, possent etiam per ipsum comitem redimi infra certum tempus dandi adminis-//[16] tratori predicto ipsius Hospitalis quatuor milia librarum usualis monete in redditibus perpetuis pro dicto Hospitalis conuertenda, talis correctio et reformatio per eumdem comitem apponatur et fiat, videlicet, ipsi redditus reddimi non possint pecunia supradicta sed quod idem Comes habeat ipsam pecuniam de consensu dicti diocesani, qui tunc erit, in perpetuos redditus infra illud tempus conuertere et etiam infra idem tempus ipsos redditus eidem Hospitali integraliter assignatis et quod per istum modum et non per alium redimi valeant redditus supradicti.

(*Calderó*) Item in alio loco in quo in dicto instrumento scriptum est quod dictus Comes sibi retinebat quod duos perpetuos capellanos, quorum alter eiusdem Hospitalis administrator et gubernator esse debet, et qui duo in eodem hospitali essent perpetuo instituti posset primavice ponere et instituere idem comes, talis correctio et emendatio per eundem Comitem apponatur et fiat, quod videlicet idem comes dictos duos capellanos tibi loci diocesano presentare teneatur, per te instituendos in hospitali predicto, et quod perpetuo dictus comes et eius successores in capellanis huismodi ius habeant patronatus.

(*Calderó*) Has autem correctiones, reformationes et emendationes predictas per eumdem Comitem super hiis prout nobis fecit exponi nostris obtemperantis et acquiescentis voluntati et beneplacito in hac parte in tua presentia fieri volumus et iubemus.

(*Calderó*) Volentes igitur eiusdem Comitis sub corretione et reformatione et emendatione predictis piis desideriis annuere fauo-

NOGUERA

rabiliter in hac parte eius supplicationibus inclinati fraternitati tue, de cuius circumpectione plenam in Domino fiduciam obtinemus, per apostolica scripta comittimus et mandamus quatinus factis et appositis ante omnia per eumdem comitem ad arbitrium tuum et in tua presentia solenniter, ut prefertur in singullis capitulis supradictis, correctionem, reformationem et emendationem predictis super quibus tuam conscientiam oneramus de inde fundationem, dotationem et ordinationem predictas cum et sub correctionibus, reformationibus, et emendationibus antedictis ad eis adiunctis autoritate apostolica confirmes tenore instrumenti predicti cum eisdem correctionibus, reformationibus et emedationibus huiusmodi tue confirmationis litteris de uerbo ad uerbum inseri faciendo, supplendo etiam auctoritate predicta omnem defectum, si quis in eo quod dicti archiepiscopus et episcopus comiserunt aliis ut premititur //[16v] vices suas et quemcumque alium si quis etiam in premissis fuerint.

(*Calderó*) Ceterum, quia, sicut idem Comes nobis ulterius fecit exponi, inter predictis pecuniarum summas de quibus huiusmodi concessio eidem comiti facta, extitit, ut prefertur, sunt et erunt octingente quinquaginta libre eiusdem monete que, secundum administrationem dictorum predecessorum eiusdem Comitis, per dictos fratres Predicatores puellis maritandis et pauperibus aliis dicti Comitatus Impuriarum certis personarum nominibus alias non expressis erogari debebant.

De quibus pro parte dicti Comitis in concessione predicta nobis expressa mencio quod sic erogari deberent, ut pretangitur, facta non extitit et ob dictus comes eisdem octingentas et quinquaginta libras in utilitatem dicti Hospitalis a nobis super hoc non obtenta expresa licentia se asserit conuertere non audere.

Non pro ipsius Comitis super hoc consciencia serenanda eius super hiis deuotis precibus annuentes eidem fraternitati tue concedendi eidem comiti auctoritate predictam proxime dictam pecunie quantitatem iuxta cognitionem et arbitrium tuum ad opus utilitatem et commodum Hospitalis predicti specialem licenciam conuertendi plenam et liberam tibi concedimus tenore presentium facultatem.

Datum Auinione VI nona marcii pontificatus nostri anno quarto.

(*Calderó*) Tandem nos, frater Bernardus, miseratione diuina episcopus Dertusensis predictus, receptis cum debita reuerentia litteris apostolicis supradictis, volentes, ut filius obedientie, apos-

tolicis iussionibus obedire iuxta tradita per dictas literas apostolicas nobis formam a dicto domino Infante Petro super predictis capitulis correctiones reformationes et emendationes recepimus in hunc modum:

(*Calderó*) Nos Infans Petrus, illustrissimi domini Iacobi bone memorie regis Aragonum filius, comes Rippacurcie et Montanearum de Prades. Attendentes quod sanctissimus dominus Papa super quod nos ab eo confirmari supplicauimus fundationem et dotationem dicti Hospitalis, contentam in instrumento publico supra in serto, voluit certas subcriptas modificationes, reformationes et correctiones fieri per nos antequam dicta confirmacio subsequatur.

Ideo volentes intentioni et voluntati dicti domini Pape adherere existentes in presencia vestri reuerendi patris in Christo fratris Bernardi, diuina prouidencia episcopi Dertusensi, vice fungentis apostolica in hac parte, tenore presentis publici instrumenti perpetuo valituri, quauis //[17] in instrumento dotationis predicti scriptum sit quod certi redditus scilicet septem mille solidos Barchinone dicto Hospitali per nos assignati super subsidio quod nobis dari habet in Montaneis de Prades, administratori dicti Hospitalis per officiales nostros dari et solui haberent, concedimus nunc ordinamus et uolumus dictum instrumentum quod ad hoc corrigentes quod dicti redditus non per dictos officiales sed per illos qui dictum subsidium faciunt administratori prefato perpetuis futuris temporibus exsoluantur. Ita quod si illi qui dictum subsidium tenentur facere in soluendo terminis assuetis necligentes uel remissi seu rebelles existerent officiales nostri illos ad soluendum compellant sine sumptibus Hospitalis.

(*Al marge:*) Correctio et emendatio quod in redemptione et assignatione requiratur assensus diocesani episcopi ut idem diocesanus videat quod illi redditus qui aliorum loco reddituum fuerint assignati equiualentes et sufficientes existunt.

(*Calderó*) Licet quoque in dicto instrumento scriptum fuerit, quod nos retinuimus nobis, quod quinque mille solidos reddituales de predictis per nos dicto Hospitali assignatis per modum et infra tempus in dicto instrumento contentum, possimus redimere eidem Hospitali alios quinque mille solidos in redditibus assignando.

(*Calderó*) Concedimus tamen et consentimus iuxta premissan intentionem domini Pape quod in huiusmodi redemptione et assignatione requiri habeat et etiam obtineri diocesani episcopi qui tunc erit assensus ut idem diocesanus videat quod redditus illi qui aliorum loco reddituum fuerint assignati equiualentes et sufficientes existant.

(*Al marge:*) Correctio quod de consensu diocesani certa pecunie quantitas infra certum tempus habeat converti in certos redditus et ipsi redditus infra idem tempus dicto Hospitali assignent et aliter non posint redditus alii redditus prius assignati.

(*Calderó*) Concedimus in super ordinamus et volumus quod licet nobis retinuerimus, ut predicitur, quod dictos quatuor mille solidos de predictis per nos, dicto Hospitali in redditibus assignatis possimus infra certum tempus redimere pro quatuor mille libre in emptione dictorum reddituum ad opus dicti Hospitalis conuertendis quod, non obstante retentione huiusmodi, ipsius redditus redimi non possint pro dicta pecunia, sed nos ipsam pecuniam de consensu dicti diocesani qui tunc erit, in perpetuos redditus infra dictum tempus conuertere habeamus et etiam infra dictum tempus ipsos redditus eidem Hospitali integraliter assignare et quod per istum modum et no per alium redimi valeant redditus supradicti.

(*Al marge:*) Quod dominus infans et successores sui teneantur presentare capellanos dicti Hospitalis domino episcopo Dertusensi et quod dictus dominus infans et sui successores habeant in capellaniis dicti hospitalis perpetuo ius patronatus.

(*Calderó*) Capellanos preterea in dicto Hospitali, ut premititur, instituendos non obstante retentione supra in dicto instrumento per nos facta, nos et successores nostri vobis dicto Dertusensi episcopo et sucessoribus vestris pressentare teneamur per vos instituendos in hospitali predicto. Itam tamen quod nos et successores nostri in eisdem capellaniis ius patronatus perpetuo habeamus.

(*Calderó*) Predictas itaque correctiones, reformationes et emendationes //[18] per nos infantem Petrum, comitem supradictum, circa predicta capitula factas, ut premititur, iuxta uoluntatem predicti domini Pape in presencia vestri dicti episcopi Dertuse, auctoritate qua supra recipientis in posse et manu notarii infrascripti legitime stipulantis et recipientis, a nobis nomine dicti Hospitalis et eius administratoris et omnium aliorum quorum interest et intererit a interesse potest et poterit seruari. Promittimus perpetuo et tenere sub nostrorum omnium obligatione bonorum. Renunciantes omni iuri et exceptioni quibus possemus contra predicta uel eorum aliquod facere uel venire.

(*Calderó*) Quibus correctione, reformatione et emendatione predictum dominum infantem solemniter factis, ut premititur, in capitulis supradictis, nos frater Bernardus, Dertusensis episcopus antedictus, fundationem, dotationem et ordinationem predictas in

NOGUERA

supra inserto instrumento contentas cum et sub correctionibus, reformationibus et emendationibus antedictis eis ut prefertur adiunctis, auctoritate apostolica, a nobis in hac parte comissa, de certa sciencia confirmamus, supplendo etiam auctoritate predictam omnem defectum adhibitum in eo quod dicti archiepiscopus et episcopus comiserunt aliis, ut premititur, vices suas et quemcumque alium si quis etiam fuerit in premissis.

(*Calderó*) Et in super ut vos prefatus dominus infans in opus utilitatem et commodum hospitalis predicti ad nostrum arbitrium octingentas quinquaginta libras de quibus supra in dictis litteris apostolicis pretangitur conuertere valeatis vobis auctoritate predicta licentiam concedimus specialem.

(*Calderó*) In quorum testimonium nos episcopus antedictus presentem instrumentum siue litteras nostras, supra insertum tenorem instrumenti predicti, cum correctionibus, emendationibus et reformationibus supradictis iuxta mandatum apostolicum continentes fieri iussimus per notarium infrascriptum cui sigillum nostrum appendi fecimus et eidem subcripsimus manu nostra.

(*Calderó*) Et nos dictus infans Petrus predicta firmantes et laudantes hoc instrumentum sigillo nostro appendicio fecimus communiri.

Acta sunt hec in loco de Prato Dip diocesis Dertusensis ante ianuam vidilicet ecclesie eiusdem loci pridie idus septembris anno Domini millesimo trecentesimo quadragesimo sexto. //[19]

Sig(*signe*)num infantis Petri Comitis Rippacurtie et Montanearum de Prades predicta firmantis et concedentis.

(*Calderó*) Nos frater Bernadus, Dei gratia Dertusensis episcopus, qui auctoritate apostolica hanc confirmationem fecimus propria manu subscribimus et sigillum nostrum appendi iussimus.

(*Calderó*) Testes inde sunt venerabilis et religiosi Petrus de Arago, canonicus ecclesie Dertusensis. Frater Gabriel ianuensis, monacus monasterii Populeti. Frater Berengarius de Tremps ordinis predicatorum. Frater Petrus Andree, ordinis heremitarum sancti Augustini. Petrus Dager, dominus de Pilza, et Petrus Ferraterii, iurisperitus de domo dicto domini infantis et plures alii.

Sig(*signe*)num Petri Tost, auctoritate regia per totam terram et dominaciones illustrissimi domini regis Aragonum notarii publici, qui premissis dictam confirmationem tangentibus dum sic, ut premitititur, agerentur et fierent per dominos episcopum et

FUNDACIÓ NOGUERA

comitem memoratos, una cum prenominatis testibus vocatus et rogatus inferfuit et hoc instrumentum in quatuor pergamenis seu membranis cum lenca pergamena et filo adiunctis siue consutis, in quorum primo sunt septuaginta septem linea, quarum prima incipit: In Dei nomine. Nourerint uniuersi; et finit Romane. Et secunda linea incipit: et uniuersalis, et finit: Richerii Ar. Et penultima incipit: affectat et finit: quibuscumque. Et ultima incipit: iuramentis et finit: fraternitati vestre.

Et in quorum pergamenorum secundo sunt septuaginta due linee, quarum prima incipit: de qua plenam. Et finit: in hunc modum. Et secunda incipit: Nos Infans; et finit: nostram. Et penultima incipit: et singulos; et finit: faciem. Et ultima incipit videlicet: et finit: et datis.

Et in quorum pergamenorum tercio sunt septuaginta quatuor linee quarum prima incipit: ac expensis; et finit: cum publico; secunda incipit: instrumento, et finit: hospitalis. Et in quarto pergameno sunt quinquaginta linee connumeratis lineis firme dicti domini infantis et testium premissorum //[19v] quarum prima incipit iamdicti et finit plumbea. Et secunda incipit: bullate et finit: saltem. Et penultima uero incipit supradictis, et finit Prato Dip. Et ultima incipit: diocesi et finit: sexto.

Scribi fecit cum literis rasis et emendatis in primo dictorum pergamenorum, in tercia linea, ubi dicitur us et in linea nona: com-; et in decima linea: ad id. Et in XXX octaua linea ubi dicitur: casu; et in LXX linea ubi dicitur: dictas.

Et in secundo pergameno cum rasis literis in prima linea, ubi dicitur eiusdem et in XXXX quinta linea: etiam alia, et in XXXIX: seu pro eo que, et in XL quarta linea me dum pignora.

Et in tercio pergameno in linea IX, ubi legitur statuimus et disponimus. Et in linea duodecima, ubi dicitur prout eidem administratori videbitur fa.

Et in quarto pergameno cum literis rasis in XXXII linea ubi legitur correctiones, reformationes et correctiones fieri per nos antequam. Et cum literis rasis in XX prima linea dicti secundi pergameni ubi dicitur dationibus huius et clausitit.

FUNDACIÓ NOGUERA

64

1347, gener, 15. Falset

Sentència arbitral de Pere Ferrater, jurisperit de Tarragona, sobre el pagament de les quèsties de Tivissa per veïns de Banyoles.

C. ADM. Secció d'Entença. Lligall 14, doc. 680. Còpia simple en paper, 4 f.

És una sentència sorgida d'un plet entre els homes de la universitat de Tivissa, d'una banda, i Berenguer de Puig, senyor de Banyoles, de l'altra, a causa de la repartició de les quèsties i prestacions veïnals pels posseïdors de terres a Banyoles, en les contribucions de Tivissa.

Et jutge Pere Ferrater, jurisperit de Tarragona, va ésser designat per l'infant Pere.

La sentència dona com a provat que la població de Banyoles entrava dins el terme del castell de Tivissa, i tots els habitants d'aquest terme fan un sol cos i universitat que, com a tal, crea i nomena cada any jurats i guardes per a defensar el terme; i que, com a tal, també contribueix a la defensa comuna. Per tant, Banyoles estava obligada a contribuir a les despeses comunes al terme de Tivissa, malgrat que posseís carta de poblament particular. L'infant Pere, com a senyor de Tivissa, podia donar noves constitucions i concedir contractes agraris de terres incultes o ermes. El seu antecessor, Berenguer d'Entença, només va concedir als habitants de la quadra de Banyoles la devesa i el domini de Banyoles, per la qual cosa el castellà de Tivissa no rep cap renda d'aquestes terres.

En atenció a això, puix que no hi ha res provat en contra, els posseïdors de terres a la quadra de Banyoles que habiten fora d'aquesta quadra, o fora de Tivissa, estan obligats a pagar en la quèstia comuna del terme de Tivissa, però no en la quèstia comuna dels habitants de Banyoles.

In nomine sancte et indiuidue Trinitatis, Patris et Filii et Spiritus Sancti. Amen.

Suscitata materia questionis inter homines et uniuersitas hominum castri de Tiuiça, ex parte una agentes; et venerabilem Berengarium de Podio, dominum de Balneolis, ex altera defendentem; pretextum eiuisdam prouisionis et declarationis quam inclitus et magnificus dominus infans Petrus, comes Ripacurtie et Montanearum de Prades, fecit inter partes iamdictas super contributionibus questiarum et missionum vicinalium soluendorum et fiendarum per partes iamdictas. Dictus dominus Infans dictam questionem et alias quascumque tangentias partes iamdictas misit venerabili et discreto Petro Ferrateri, iurisperito, audienda et fine debito terminandas [breuiter sententiare] et de plano absque strepitu iudiciario et figura sola facti veritate attenta per suam literam continentie subsequentis: Nos Infans Petrus, illustrisimi domini Iacobi bone [memorie] regis Aragonum filius, comes Ripacurtie et Montanarum de Prades. Dilecto nostro Petro Ferraterii, iurisperito Terrachone. Salutem et dilectionem. Cum nos cum carta nostra etc.

Unde ego Petrus Ferraterii, iudex delegatus predictus, viso et attento tenore comissionis mihi facta per inclitum et magnificum dominum Infantem predictum, visis etiam petitione coram me oblata pro parte universitatis hominum de Tiuiça, et responsione eidem facta ex aduerso. Visis etiam positionibus primo et secundo oblatis per Raymundum Despills, sindicum et procuratorem uniuersitatis predicte, et responsionibus per partem alteram eis factis. Visis ulterius exemtionibus oppositis per Berengarium de Podio contra petitionem et intentionem partis universitatis iamdicte, et positionibus per dictum Berengarium super exemptionibus antedictis et depositionibus testius super eisdem positionibus receptorum.

Et visis etiam ac per literas quibusdam publicis instrumentis perductis vicissim per dictas partes et in presenti tam ad earum intentionem fundandam et aliis omnibus et singulis visis et mente sedula circum scriptis que hinc inde fuerunt proposita ac etiam allegata queque in presenti processu actitata fuerunt et utriusque partis meritis et aliis etiam que mouere possunt ad pronunciandum rectum animum iudicationis, consideratis et repensatis, discusis atque pensatis equa lancea iustitie et equo liberamine rationis, habitaque super eis mecum et cum peritis in iure pluries et diuersimode collatione et digesto consilio et maturo, sedens more solito iudicantis, sacrosanctis quatuor Euangeliis coram me positis, habens Deum pro oculis mentis mee ut de vultu eius iustum prodeat iudicium et occuli mei videant veritate; die presenti eisdem partibus ad audiendam sententiam asignata partibusque ipsis in mea presentia constitutis, videlicet Raymundo Despills nomine sindicario ex parte una; et //[1] venerabili Berengario de Podio ex alia, petentibus instanter per me fieri sententiam in predictis in hiis scriptis pronuntio et profero meam sententiam in hunc modum: Quia mihi constat et aliis est notorium quod locus seu popula de Balneolis cum pertinenciis suis est in termino castri e Tiuiça et in territorio eius quique homines et habitantes [in dicto] castro et termino eius faciunt unum corpus et uniuersitatem, creando singulis annis iuratos [...] seu custodes ad custodiendum terminum antedictum; quem terminum consueverunt defendere [contra] quoscumque, qui se ius habere dicerent in eodem termino uel eius parte, videlicet, suis propriis missionibus et expensis et omnia alia faciunt et huc usque facere consuevuerunt, que homines cuiuslibet uniuersitatis facere possunt et debent et a capite non debeant membra recedere.

FUNDACIÓ NOGUERA

Ynmo turpis sit pars que suo non congruit uniuerso, et tam de iure communi quam de iure huius patrie, omnes populatores in aliquo termino vel inibi terram tenentes, tenentur et debent communiter, nisi aliud impediat, contribuere in questiis et communibus que habent in ipso termino fieri atque solui, nulla habita distinctione siue homines ipsius termini carta populationis habeant siue non.

Ideo motus hiis rationibus et aliis, que ex procesu possunt colligere antedicto, pronuncio et declaro quod licet totus terminus de Tiuiça sit sub dominio incliti domini Infantis predicti et ipse posset, si uellet, nouam [constitutionem] facere et terras incultas alicui non adquisitas concedere quibus vellet. Quam cum [....] ad hunc articulum super et de quo presens questio fuit mota homines dicte uniuersitatis iuste potuisse presentem questionem mouisse et ipsis competere ius agendi et petendi ea, que pro parte eorum in hoc iudicio sunt deducta exemptione per dominum Berengarium de Podio opposita non obstante.

Sane que ex hiis, que coram me actitata fuerunt, constat mihi de intentione partis uniuersitatis de Tiuiça predicte et singularium eius quantum ad primam partem petitionis eiusdem, propterea pronuntio, decerno, iudico et declaro, illud solum fore deuesiam et domenge dicti loci de Balneolis, quod per nobilem Berengarium Dentença quondam, populatoribus dicte quadre fuit concessum. Et in quo castlanus de Tiuiça nichil iure habet seu recepit ratione sue castlanie predicte.

Propterea cum pro parte tenentium terras in dicta quadra de Banyoles, habitantium extra ipsam quadram et extra terminum de Tiuiçia, allegatum non fuerit priuilegium aliquid aut consuetudo seu quicquid aliud, propter quod sint vel esse debeant inmunes a contributionibus questiarum //[1v] et communium seu vicinalium hominum uniuersitatis dicte castri de Tiuiça, cum quibus de iure communi et de patrie debent contribuere in questiis et vicinalibus supradictis; propterea decerno sentencialiter [et declaro quod] eosdem terram tenentes non teneri aliquid contribuire in questia dictorum et debent pro dictis terris in questiis, comunibus seu vicinalibus eorumdem, set decerno eos teneri et debent pro dictis terris in questiis, comunibus et vicinalibus, que fient de cetero per homines uniuersitatis sepedicte castri de Tiuiça.

Exceptis illis terris et possesionibus, quam eas tenentes habent vel possident aut possiderint in dictis deuesia et domenge

pro quibus cum hominibus eiusdem loci teneantur et habeant de cetero contribuere in questiis communibus et aliis exactionibus quibuscumque.

Verum cum pars uniuersitatis de Tiuiça aliquas expensas fecerit ob culpa Berengarii de Podio, renuente comparere diebus et horis sibi asignatis, et ex eo etiam que allegauit se fore minore viginti annorum, propter quod dicebat illud quod cum ipso in hac causa procesum fuerat non tenere, ut patet superius in processu. Ea propter eumdem Berengarium de Podio, presente Raymundo Spills, sindico et nomine sindicario uniuersitatis de Tiuiça, condempno sententialiter in expensis per eumdem et partem suam ob culpa dicti Berengarii rationibus antedictis eorum taxationem michi impositam.

Lata fuit sententia et lecta [...] coram hospicio in quo habitat iudex predictus in platea quarterie de Falceto, quinto idus ianuarii anno Domini millesimo CCCXL sexto.

Sig-num mei Petri Ferrer [...] qui in predictis omnibus interfui et hanc sententiam scripsi de mandato [...] et requisitione partis universitatis castri de Tiuiça in hanc publicam forma [...]. Et de licentia et permissu venerabilis Berengarii de Valtano, Rectore et notario publico de Falceto.

65

1348, març, 4. Tortosa

Bernat Despuig, senyor de Paüls, i Pere Villalbí, ciutadà de Tortosa, donen poder a Guillem de Soses per tal d'intervenir a les fiances sobre la venda del feu de Banyoles.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 14, doc. 671.

Bernat Despuig, senyor del castell de Paüls (Tortosa), i Pere Villalbí, ciutadà de Tortosa, al·ludeixen al fet que Berenguer Despuig va vendre a Pere Reverter, veí i habitant de Garcia, la torre i el lloc de Banyoles i l'Algira dels Xueps, pel preu de setze mil sous de Barcelona.

Berenguer Despuig va presentar la fadiga d'aquesta venda a l'infant Pere, comte de Ribagorça i de les Muntanyes de Prades, que tenia el feu de la torre, el lloc i l'Algira; i l'Infant va retenir la fadiga pel mateix preu.

Durant el temps del pagament del preu de la venda van aparèixer certes persones que asseguraven tenir drets sobre la torre, el lloc i l'Algira, i que el venedor, Berenguer, els estava obligant amb certes quantitats; per la qual cosa van posar sota la custòdia de l'infant Pere el cobrament d'aquell preu.

NOGUERA

Per això, Bernat Despuig i Pere Villalbí volen ésser fiadors de Berenguer Despuig en la venda, en el pagament del preu, en la tutela de l'Infant i en qualsevol plet que origini la venda.

Per tal d'executar aquesta fiança, nomenen Guillem de Soses procurador davant l'infant Pere o les altres persones que reclamaven drets sobre el preu.

Nouerint uniuersi quod nos Bernardus de Podio, dominus castri de Pahuls, termini ciuitatis Dertusse, et Petrus de Vilalbino, ciuis dicte ciuitatis: Attendentes quod, cum venerabilis Berengarius / de Podio, continus noster, ut vendicionem fecerit Petro Reuerteri, vicino et habitatori loci de Carcia, scilicet de turre et loco de Balneolis et de quadam algira vocata dels Xueps, precio sexdecim / milium solidorum Barchinone, ut in instrumento dicte vendicionis, tunc per notarium subscritum recepto, plenius continetur.

Idem Berengarius faticam dicte vendicionis presentauerit in ciuitate Terrachone inclito domino /[3] Infanti Petro, Rippecurcie et Montanearum de Prades comiti, sub quo ipsa turris, locus dominus Infans pro eodem precio penes / se retinuit dictam faticam.

Attendentes etiam quod durante tempore solutionis precii dicte vendicionis ipsi Berengario per dictum dominum Infante fiende tam coram ipso domino quam coram venerabili Arnaldo de / Sischar, ipsius domini procuratori generali, alique apparuerunt persone, asserentes alique videlicet earumdem ius se habere super dictis turre, loco et algira et alie quod ipse Berengarius tenetur eisdem et est /[6] obligatus in aliquibus pecunie quantitatibus ratione dictorum turris, loci et algire et aliis ex causis quibuslibet propter quod precium antedictum emparauerunt in posse eiusdem dicti Infantis et dicti Arnaldi de / Sischar, ipsius procuratoris.

Idcirco amore et precibus dicti Berengarii, ducti et moti, volentes fideiubere siue cautionem facere pro dicto Berengario super dicta vendicione et eius precii solucione / eidem Berengario fienda et super dicta etiam empara uel emparis factis et questione qualibet, demanda seu demandis, realibus et personalibus, per dictas personas et alias quascumque factis, motis uel in posterum /[9] fiendis, iuxta tamen capitula, pridem inter dictum Berengarium et dictum Arnaldum de Sischar, in ciuitate Terrachone facta et ordinata, gratis et ex certa scientia ac spontanea uoluntate ac de iure nostro non / ignari, set potius instructi et informati ambo in simul et uterque nostrum in solidum, cum hoc presenti publico instrumento firmiter et plenarie valituro, constituimus, elegimus et ordinamus certum / et specialem procuratorem nostrum vos, Guillermum de Soses, cum dicto venerabili Berengario de Podio

commorante, presente et recipiente, videlicet, ad comparendum coram dicto venerabili Arnaldo de Sischar, ut procuratori generali dicti /[12] domini Infantis Petri, siue alia persona uel personis quibuscumque quam intersit, et pro nobis et loco nostro in eius posse, tam super predictis omnibus et singulis eorumdem et aliis inde dependentibus seu / emergentibus, quod pro euictione dicte vendicionis, eidem domino Infanti vel dicto Arnaldo, nomine ipsius domini, de predictis fienda, fidem habenda siue euictionem prestandum nosque fideuisores presentandum / ac nos et utrumque nostrum in solidum et pro toto et bona nostra et nostrorum ubique habita et habenda sub illis obligationibus et cautelis, quibus dictus Berengarius in dicto instrumento dicte vendicionis se obligauit uel obli- /[15] gauerit et aliis ac de stando iuri et iudicatum soluendo cum suis clausulis uniuersis obligandum et instrumentum dicte vendicionis ac alia instrumenta et scripturas super hiis necessaria uel necessarias / nomine nostro uel fideuissorum firmandum.

Dantes igitur et concedentes vobis dicto procuratori nostro in et super predictis omnibus et singulis eorumdem totum locum nostrum et plenarium posse predicta omnia et singula / faciendi, tractandi et procurandi. Et nichilominus renunciando foro nostro si contigat iuxta dicta capitula nos et nostri et nostrum ac bona nostra predicta causa huiusmodi et quantum in hoc contractu, /[18] foro et districtui et iurisdicioni dicti domini Infantis uel eius procuratoris in predicto comitatu Montanearum de Prades uel alteri dominio seu iurisdictioni quod seu quam uolueritis submitenti uel alium omnia alia / inde libere exercendi et peragendi, que nos uel alter nostrum facere possemus, si adessemus, etiam ea que de sua natura mandatum exhigent speciale, et etiam si maiora sint quam superius expresata ac que potest / et debet facere uerus et legitimus procurator ad similia constitutus, liberam et generalem administracionem vobis in predictis omnibus plenarie conferendo.

Et volentes uos releuare ab omni honere satis- /[21] dandi promitimus vobis et notario infrascripto, ut publice persone nomine omnium illorum quorum interest uel interesse poterit in futurum, nos habere ratum, gratum et firmum, perpetuo, quidquid per uos super predictis / actum, gestum, factum fuerit et quomodolibet procuratum et nunquam reuocabitur aliqua ratione et al iudicio sisti et iudicatum solui cum suis clausulis uniuersis, sub / obligationum omnium bonorum nostrorum et utriusque nostrum in solidum, ubique habitorum et habendorum, et que ad hec scienter obligamus de presenti.

FUNDACIÓ NOGUERA

Quod est actum in ciuitate Dertusse quarto nonas marcii anno dominice Incarnatio- /[24] nis millesimo CCC quadragesimo septimo.

Sig-num Bernardi de Podio. Sig-num Petri de Vilalbino predictorum qui hec laudamus concedimus et firmamus testesque firmare rogamus.

Sig-num Guillermi Munterii. Sig-num Periconi Egidii firmamenti dicti Bernardi de Podio. Sig-num Guillermi Queralt. Sig-num Berengarii Penauera, firmamenti dicti Petri de / Vilalbino, testium.

Sig(*signe*)num Guillermi Pallares, auctoritate regia notarii publici per totam terram et dominationem illustrisimi domini regis Aragonum, qui predictis interfui eaque scripsi cum supraposito in XII linea, ubi dicitur: presente et recipiente. Et clausit die et anno prenotatis.

66

1348, març, 6. Tortosa

Dolça, Blanca i Bernat Despuig, mare, esposa i germà respectivament de Berenguer Despuig, ciutadans de Tortosa, ratifiquen a l'infant Pere, comte de Ribagorça i de Prades, la venda de l'Algira dels Xueps i la torre i el lloc de Banyoles al terme de Tivissa.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 14, doc. 673.

Aquests familiars exposen que Berenguer Despuig, venedor de la torre i del lloc de Banyoles juntament amb l'Algira dels Xueps, havia presentat la fadiga a l'infant Pere, comte de Ribagorça i de Prades, com a senyor que tenia el feu dels dos llocs, i aquest va decidir retenir-los pel preu de la venda.

Els tres familiars de Berenguer aproven la retenció de l'esmentada fadiga per l'infant Pere, i la venda i pagament del preu que havia de fer-se a l'Infant.

Dolça, mare de Berenguer Despuig, fa referència als seus drets de matrimoni; Blanca, esposa de Berenguer, al seu dot i drets de matrimoni; Bernat, germà de Berenguer, als seus drets d'herència de llegítima (*frastischa*). Tots tres prometen que no actuaran mai contra els drets adquirits per l'infant Pere sobre la torre i el lloc de Banyoles i l'Algira dels Xueps, ni contra el preu i el seu pagament.

Sit omnibus notum, quod ego Dulcia, uxor quondam Berengarii de Podio, materque Berengarii de Podio nunc viuentis, et ego Blancha, uxor dicti Berengarii, et ego Bernardus de Podio, filius dicte / domine Dulcie, fraterque dicti Berengarii de Podio, ciues Dertusse. Attendentes quod cum dictus Berengarius de Podio, filius mei dicte Dulcie, et vir mei dicte Blanche, fraterque mei dicti Bernardi, pridem, / vendicionem fecerit de Turre et loco de

Balneolis ac de algira vocata dels Xueps sibi adiacente termini Teuice, scilicet, Petro Reuerterii, oriundo loco de Carcia, precio sexdecim milium /[3] solidorum Barchinone:

Attendentes quod idem Berengarius de Podio, venditor in ciuitate Terrachone, faticam dictorum turris loci et algire presentauit inclito domino Infanti Petro, Rippa- / curtie et Montanearum de Prades comiti, sub quo seu per quem predicta ad feudum tenentur, quam pro eodem precio penes se duxit retinenda.

Idcirco, cum hoc presenti publico intrumento, / firmiter et plenarie valituro, laudantes, aprobantes, ratificantes, concedentes penitus et confirmantes retencionem dicte fatice, per dictum dominum Infantem factam ac vendicionem, quam de predictis / facturam est dicto domino Infanti quocumcumque precio, et eius precii solucionem, et in aliquo premissis non derogantes, promitimus et bona fide conuenimus vobis dicto domino Infanti Petro et vestris, / licet absenti tanquam presenti, et notario infrascripto, nomine vestro ut publice persona stipulante hec a nobis et recipiente, necnon vobis venerabili Arnaldo de Sischar, / ipsius domini procuratori generali quod super predictis retencionem ac vendicionem de predictis vobis fienda et eius precii solucionem, atque super dictis Turre, loco et algira uel aliqua eorum parte.

Ego dicta Dulcia tam occassione dotis mee quam alterius cuiusuis iuris michi pertinencium, quam et quod habeo et habere debeo bonis dicti viri mei, quondam; et ego dicta Blanca tam ratione et ocasione dotis mee / quam alterius cuiuslibet iuris michi pertinencium et quam et quod habeo en habere debeo super bonis dicti viri mei; et etiam ego, dictus Bernardus de Podio, tam ratione partis hereditatis legitime fratisce, iuris nature, legati vel succeccionis quam alterius cuiusuis iuris sique mihi competunt in eisdem, nuncquam contra vos dictum dominum Infantem Petrum, emptorem predictum, et vestros, seu bona vestra / et vestrorum, siue super dictis turris et loco de Balneolis et algira et precio uel solutione eorumdem et ratione etiam uel occasione predictorum uel alteri nostrum non faciemus seu mouebimus aut fieri faciemus / questionem aliquam vel damandam.

Immo absoluimus et diffinimus uos, dictum dominum infantem Petrum, emptorem iam dictum, et vestros ac bona vestra et vestrorum ab omni peticione, questione et demanda / reali et personali et quacumque alia quam contra uos seu bona vestra seu etiam super predictis facere possemus uel inceptare modo quocumque.

Renunciantes, scienter et ex certa scientia, de iure nostro / non ignari, set potius certificati, omni iuri seu parti si quod uel que nobis uel alteri nostrum competit in eisdem nobis et nostris super predictis omnibus perpetuus silentium imponendo. Et que ego dicta / Blancha et ego dictus Bernardus sumus minores viginti et quinque annis, maiores vero viginti; iuramus per Deum et eius sancta quatuor Euangelia coram nobis posita et a manibus nostris corporaliter tacta / quod ratione minoris etatis vel restitutionis in integrum nec alium contra predicta non veniemus vel aliquem venire faciemus seu consentiemus sub virtute eius per nos prestiti iuramenti.

Quod / est actum in dicta ciuitate Dertuse, videlicet, intus hospicium dicti Berengarii de Podio, IIII nonas marcii anno Dominice Incarnationis Millessimo CCC quadragessimo septimo.

Sig-num Dulcie. Sig-num Blanche. Sig-num Bernardi de Podio, predictorum qui hec laudamus, concedimus et firmamus. Testesque firmari rogamus. Sig-num Guillermi Guine. Sig-num Guillermi Garro, ciuium Dertusse.

Sig(*signe*)num Guillermi Pallares, auctoritate regia notarii publici per totum terram et dominacionem Illustrissimi domini Regis Aragonum, qui predictis interfui eaque scripsit. Cum raso et aptato in / antepenultima linea ubi dicitur dicta ciuitate Dertuse, videlicet intus hospitium dicti Berengarii de Podio. Et clausit die et anno prenotatis.

(*Al dors:*) *Definició feta per les donants mare d'en Berenguer dez Puig e sa muller e per en Bernardo dez Puig sobre la venda a Banyoles*.

67

1348, març, 7. Tivissa

Berenguer Despuig, ciutadà de Tortosa, ven a l'infant Pere, comte de Prades i de Ribagorça, la torre i el lloc de Banyoles, juntament amb l'Algira dels Xueps, en el terme de Tivissa, pel preu de setze mil sous.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 14, doc. 672.

Berenguer Despuig exposa, en el document, que va vendre la torre i el lloc de Banyoles juntament amb l'Algira a Pere Reverter, natural de Garcia, pel preu de setze mil sous de Barcelona.

FUNDACIÓ NOGUERA

Com sigui que els esmentats llocs eren feus de l'infant Pere, comte de Ribagorça i de Prades, l'Infant va exercir el dret de fadiga i va assumir la compra al mateix preu.

S'assenyalen els límits de la torre i del lloc de Banyoles, segons un document de l'any 1297:

Comencen a Rogul fins a la Punta Almedina tal com decorren les aigües. De la Punta Almedina fins a un corral que va directe al camí públic cap a Móra. Després, des de la punta extrema de la coma Pedroles baixen, serra a serra, fins a un estret i pugen directes fins a la Serra; passen, serra a serra, i van fins a una pedrissa anomenada Ruppe. Des d'aquí baixen fins a Comellar i segueixen directament fins al tossal d'en Tort. Des d'aquest tossal pugen, serra a serra, fins a les roques de Penesesta; i des d'aquí van baixant, «de roques en roques», serra a serra, fins al torrent de Vall Llonga; i des d'aquest torrent pugen fins al cabeçol de Mediano i van directes fins al torrent de Vilella. Des d'aquí pugen, seguint el torrent, fins a la serra Almacela, i van, serra a serra, fins a una altra serra d'Almacela; i, per aquesta serra, tal com corren les aigües, fins al coll de Montagut, i pugen, serra a serra, fins al corral que és a la bassa de la serra; i des d'aquest corral baixen directament per la bassa fins a Riusec; i des d'aquí directament fins a les coves de l'Esteler; i des d'aquí pugen directament fins al puig Lapidum, sobre Ginestar; i des de l'esmentat puig, baixen amb el terme de Miravet fins al cap de la Roca de Creta, i van directes fins l'Ebre, tal com és fixat; i per aquí, amb Miravet, van cap a les hortes de l'Ebre fins a l'esmentat Rogull.

L'Algira dels Xueps limita amb el riu Ebre, amb l'Algira del Temple i en els termes de Benicene i Móra, amb l'Algira d'en Plana fins l'esmentat riu Ebre.

In Christi nomine. Nouerint uniuersi quod ego Berengarius de Podio, ciuis Dertusse, dominusque turris et loci de Banyolis, termini Tiuice. Attendens me pridem videlicet die intitulato XII kalendis ianuarii anno subscripto, cum publico instrumento per notarium subscriptum recepto, vendicionem fecisse Petro Reuerteri, oriundo loci de Carcia et suis/in perpetuum; scilicet de dictis turre et loco de Banyoles atque de quadam algira eisdem ad iacente citra fluminis Yberi, uocata del Xueps, precio sexdecim milium solidorum Barchinone, ut in ipso instrumento latius et plenius continetur. Attendens etiam me post dictam vendicionem et infra tempus legitimum faticam dictorum Turris, loci de Algire intus/ ciuitate Terrachone presentasse uobis inclito et illustri domino, domino Infante Petro, Rippercurcie et Montanearum de Prades comiti, sub quo predicta omnia per uos teneo ad feudum; quamquidem faticam uos dictus dominus Infans pro eodem precio penes uos duxitis retinendam.

Idcirco per me et omnes successores meos, cum hoc presenti publico /[3] instrumento, firmiter et irreuocabiliter ac perpetuo valituro, non dolo, vi uel metu inductus nec in aliquo deceptus vel circunuentus, immo gratis et ex certa scientia atque de iure meo non ignarus, set potius instructus et plenarie informatus tituloque iure perfecte, firme et irreuocabilis vendicionis vendo, concedo et

de pre- / senti trado seu quasi trado uobis dicto domino Infanti Petro et uestris, uel quibus volueritis in perpetuum, licet absenti tanquam presenti, nec non vobis venerabili Arnaldo de Sischar, procuratori generali dicti domini in dicto comitatu Montanearum de Prades et nomine procuratorio ipsius domini, presenti et recipienti, iamdictam turrim et locum de Banyo- / les: quamque et dictum locum habeo et possideo ultra et iuxta fluminem Iberi, situm in termino Tiuice. Etiam uobis dicto domino Infanti Petro et uestris in perpetuum nec non uobis Arnaldo de Sischar, ut procuratori ipsius presenti, vendo et in presenti trado seu quasi trado hereditatem siue Algiram vocatam dels Xueps, quam /[6] habeo et possideo citra dictum fluminem in aspectu prefati loci ipsamque una cum predictis turre et loco simul teneo pro uobis dicto domino ad feudum.

Quequidem omnia uobis et uestris, ut premititur, vendo cum omnibus et singulis terris cultis et heremis, domibus, possesionibus, terminis et omnibus plenis iuribus ac percep- / cionibus et pertinenciis suis, et cum hominibus etiam et feminis, ibidem nunc commorantibus et posterum commoraturis, et cum illa extra iuridictione quem Petrus Carbonis et dictus pater meus in predictis habuerunt et possiderunt eaque ego nunc possideo et habeo in eisdem prout in tribus publicis instrumentis per nobilem Guillermum / Dentença olim, defunctum et dominum tunc premissorum, et super donationem et confirmationem eorumdem factis dicto Petro Carbonis olim, defuncto, per me uobis dicto domino infanti in ciuitate Terrachone traditis; confectum per Bertrandum Vitalis olim notarium publicum de Mora/[9] tercio idus februarii anno omini M CC XC quarto, secundum que extitit, confectu per Guillermum Fornerii, notarium publicum in villa de Mora, IIII idus decembrer anno domini M CC XC septimo, et tercium fuit confectum per Petrum de Figerola, notarium publicum de Mora, quinto idus iulii anno Domini M CCC sexto; et prout in / quodam instrumento publico per inclitum et illustrem dominum infantem Raymundum Berengarium, tunc dominum predictorum nuncque comitem Impuriarum, michi super inuestitura omnium predictorum facto et concesso et cum eius sigillo appendicio, cire rubee communito, confectoque per Petrum Luppeti, dicti domini Infantis notarii, idus ianuarii anno / Domini M CCC quadragessimo, ac etiam in quodam alio instrumento publico per alphabetum diuisso per Illustrissimum dominum Iacobum, bone memorie, Regem Aragorum, concesso et facto Berengario Carbonis super donacionem

nouiter facta eidem de predictis Turre et loco, cum eius sigillo appendicio communito confectoque per dictum Petrum Luppe- /[12] ti, notarium dicti domini Regis scriptorem, IIII idus iunii anno Domini M CCC XX primo, nunc uobis dicto Arnaldo de Sischar per me traditis, latius et plenius exprimitur, narratur et continetur ac prout melius et perfectius tam prefatus Petrus Carbonis et e dictus Berengarius de Podio, quondam pater meus, quot ego hactenus iam dicta omnia ha- / buimus, possedimus et tenuimus et fructus et redditus eorumdem collegimus et percepimus et ego nunc possideo et teneo et percipio de presenti ac mihi in predictis pertinet et pertinere possunt et debent quocumque modo, iure seu causa, vigore et iuxta dictorum instrumentorum seriem et tenorem.

Predicta autem omnia, ut superius sunt / expresata et contenta, uobis dicto domino Infanti Petro et uestris, in perpetuum, sine aliqua ratione et vinculo, vendo et in presenti trado seu quasi trado precio sexdecim milium solidorum Barchinone, bonorum ce tornes quos omnes a uobis habui et recepi numerando eosque conuerteri posui et expendi in propios usus meos /[15] et utilitates et inde mei a uobis plenarie contentus sum et pacatus; ita quod nichil per uos restat mihi de predicta pecunie quantitate ad solvendum.

Renuncians omni exceptioni venditionis predicte per me vobis dicto domino non facte ac non numerate pecunie et non recepte ut predicitur et doli et infactum. Et / illi iuri seu legi quibus deceptis ultra dimidiam iusti precii subvenitur. Et beneficio minoris precii. Et si forte predicta superius, que uobis dicto domino et vestris vendo, michi plus valet, uel de cetero valebunt, precio antedicto illud plus totum scienter uobis dicto domino et uestris dono et concedo donatione pura et irreuocabili que / dicitur inter uivos.

Affrontat autem dicta Turris et locus de Banyoles, prout sunt expressati in dicto instrumento confecto IIII idus december anno Domini, M CC XC septimo: Videlicet sicut incipit de Rogul usque ad Puntam Almedinam, sicut aque discurrunt, et de Puntam Almedinam usque in corrallo, qui est in directum in /[18] via publica, que vadit versus Moram; desuper in serra et serra, usque in via que vadit ad Moram usque, in directo, capitis extremi Cumbe Pedroles, et descendit serra, serra, usque in stricto et transit inde et ascendit directe usque in serra et transit serra, serra, et vadit usque ad predisam Ruppe et de predicta / predisa descendit ad Comelarium et descendit etiam directe usque ad tossalum den Tort et de ipso tosallo ascendit serra, serra, usque in ruppibus de Penesesta et de isdem rupibus vadit de ruppibus in ruppibus,

serra, serra descendendo usque in torrente Vallis Longe et de ipso torrente ascendit de Cabesolo de Mediano et vadit directo usque in torrentem de Vilella, sicut hoc fuit divisum ab antiquo etiam fixuratum cum Arnaldo Dangera et Arnaldo Duldemolins. Et de predicto torrente ascendit, sequendo ipsum torrenti, usque in serra de Almacela et vadit serra, serra, usque in alia serra de la Almacela et tendit per serram iamdictam, /[21] sicut aque versantur usque in colle de Monte Acuto et ascendit serra, serra usque in corallo quod est in directo base de serra, et de predicto corallo descendit directe in bassa usque a Riuum Siccum et descendit directe Riuo sicho usque in directo couarum del Estaler (*sic*) et / vadit directum usque ad Podium Lapidum, super Genestario, et de predicto podio descendit sicut fixuratum est cum termino Mirabeti usque in capite Ruppis de Creta et vadit directe usque ad flumen Iberi, sicut est fixuratum, cum Miraueto et tendit in orta Iberi usque ad dictum Rogull.

Et afrontat pre / -dicta hereditas seu algira, vocata dels Xueps, prout sunt determinate, fixurate et expressate in dicto publico instrumento, confecto per dictum Petrum de Figerola notarium, videlicet, de prima parte cum flumine Ibere, de secunda in algira del Temple et ex tercia in termino de Benicene et de Mora cum algira que fuit den Plana usque ad dictum flumen /[24] Iberi ut ab hiis terminis et affrontacionibus includuntur et terminatur predicti turris locus et algira.

Cum ingressibus et egressibus suis directis et pertinenciis omnibus; et cum omnibus iuribus, vocibus et omnibus accionibus realibus et personalibus, utilibus et directis, variis siue mixtis, mihi et meis in predictis competentibus et competenturis / qualibet ratione prout melius et utilius dici, scribi et intelligi potest ad uestrum et vestrorum commodum et saluamentum atque bonum et sincerum intellectum: Sic uobis et uestris ad imperpetuum predicta omnia vendo et concedo et in presenti trado seu quasi trado precio supradicto. Et a posse, iure et dominio mei et meorum, perpetuo, sine aliqua retentione, / eycio et extraho. Et vestrum et vestrorum transfero ius dominium et posse.

Et cum hec eodem publico instrumento, firmiter et perpetuo valituro, vos dictum dominum infantem et uestros atque uos dictum Arnaldum de Sischar, nomine dicti domini Infantis, presente, mitto, pono et induco in tenendonem et corporalem possesionem omnium predictorum ad habendum, /[27] tenendum, possidendum,

expletandum, dandum, vendendum et alienandum, impignorandum seu permutandum et alia faciendum omnes propias voluntates vestras, tamquam de re vestra propia, sine obstaculo et contradicto mei et meorum et alterius cuiuslibet persone. Cedendo inde uobis et vestris in hiis omnes acciones, peticiones et iura, quas et que habeo et / habere debeo in predictis turre, loco de Banyoles ac dicta algira et terminis eorumdem.

Constituens plenarie, cum eodem publico instrumento, in omnibus supradictis vos, dictum dominum Infantem, et uestros, verum dominum et actorem, ut in rem vestram propriam. Mandans firmiter et expresse uel iniungens cum dicto publico instrumento quod in hoc casu vicem epistole vo- / lo obtinere omnibus hominibus et feminis in eisdem turre et loco de Banyoles ac algira et terminis suis habitantibus et in posterum habitaturis, quod uos dictum dominum Infantem Petrum, emptorem, et uestros in perpetuum ut dominum naturalem habeant uobisque et uestris et quibus volueritis loco uestri homagium et fidelitatem faciant et uobis et vestris obediant /[30] ac pareant ac iratum et pacatum in omnibus recipiant tamquam dominum eorum, ut predicitur, naturalem et ut boni vasalli suo domino naturali debent facere et tenentur ac michi tenebantur iuxta tamen dictorum instrumentorum seriem et tenorem.

Et nichilominus de redditibus, exitibus et prouentibus et aliis iuribus et percepcionibus, que per me et meos in predictis turre et loco et algira / ac terminis suis actenus sunt recipi assueta, non michi neque meis, set uobis tamen et uestris, perpetuo, respondeant eaque tradant penitus tribuant et persoluant.

Ego enim venditor per me et omnes meos absoluo iam dictos homines et feminas et omnes eorum successores ab omni fidelitate, naturalitate, iuramento et homagio et omnibus aliis et singulis quibus / michi, ratione premissa aliquatenus teneantur et astricti existunt. Promitens insuper uobis dicto domino Infanti Petro, emptori, et uestris, licet absenti tanquam presenti, ac uobis dicto Arnaldo de Sischar, procuratori suo presenti et recipienti, quod predicta que superius uobis vendo, in toto uel in parte, non sunt alicui vendita, alienata, permutata siue data, o- /[33] bligata nec in alium uel in alium uel alios aliquatenus transportata nec dixerim, fecerim, procurauerim uel conseserim neque in aliquod operam dederim, palam uel occulte, propter que presens vendicio possit reuocari uel etiam alienari. Nec ego seu mei utemur firma iuris libelli, oblatione litis, constestatione aut aliqua exceptione. Reci-

piens quantum ad hec honus condempnationis / et apellationis interponende. Renuncio penitus et omnino faciens vobis firmum pactum de non contradicendo, apellando aliqua ratione.

Immo promitto uobis et uestris, ac bona fide conuenio, presentem vendicionem in integrum et ut superius dictum est semper saluare et defendere contra cunctas personas in omni causa, ante causam et post. Et uos et uestros fa- / cere, habere, tenere et expletare ac perpetuo pacifice et potenter et integraliter possidere. Et faciam uobis inde semper et uestris bonam saluetatem et legitimam garentiam et euictionem meis propriis missionibus uel expensis, sine dampno et expensis uestris uestrorum, obligando uobis et uestris propter hoc omnia bona mea ubique habita et habenda. Et qui /[36] bus omnibus bonis meis inmito uos et uestros atque induco causa huius modi in tenendonem et corporalem possesionem seu quasi; possesio quorum, si penes me remanserit, positis etiam nichilhominus aprehendere, retinere et adispisci et [in...] trandi et adipiscendi, dum de uestra uestrorumque processerit uoluntate, vobis dono licenciam et plenum posse, dicta posse- / sione penes me remanente in aliquo minime obsistente. Immo ipsa possesio penes uos habeatur retenta et sine interruptione aliqua penitus obtenta ac constituta et ipsam possesionem dictorum bonorum meorum confiteor tenere interim in nomine precario donec possesionem ipsorum bonorum aprehenderitis corporalem.

Et ut premissa firmius et perfectius per / me compleantur et attendatur et contra eadem non veniam uel aliquam venire faciam quoquo mod, iuro per Deum et eius Sancta IIII Euangelia coram me posita et a manibus meis corporaliter tacta, predicta omnia et singula attendere et complere et in aliquo non contrauenire sub vir tute dicti iuramenti. Et si forte aliquo tempore lis, questio aut contro- /[39] uersia, tam pro libelli oblatione quam quocumque alio modo mota fuerit uobis aut vestris super dicta vendicione uel alique eius parte, ipsam litem, questionem, controuersiam et libellum et omnem causam quemcumque et quotiescumque michi et meis nuntiatum fuerit ex pacto speciali in me recipere, promitto et ponere me uestri deffensioni meis propriis / sumptibus et expensis et in causa seu causis tam principalibus quam apellationum sistere, respondere, in iudicio et extra, usque ad difinituam sententiam a qua non valent appellari; verum si malueritis uos et uestri possitis ipsam causam uel causas [facere] per uos met uobis et uestris super hoc electione servata.

FUNDACIÓ NOGUERA

Remittendo uobis et uestris in hoc causa per specialem / pactum necessitatem denunciacionis et apellationis. Et si uos uel uestri elexeritis dictam causam [...] specialiter tractare promito uobis omnes missiones et expensas quas [...] [...] cum omni dampno et interesse quod inde sustinueritis quoquo modo /[42] siue obtineatis in causam siue subcumbatis super quibus missionibus dampno et interesse [...] [...] [...] [...] Immo absoluo et deffinio uos dictum dominum infantem et uestros ac bona uestra et uestrorum ab omni peticione, / questione et demanda, reali et personali et quacumque aliqua contra uos seu bona uestra seu et super predictis turre, loco et algira uel precio eorumdem aut parte eorumdem aut parti eorumdem facere possem uel interpretare modo quocumque.

Renuncians scienter et de certa sciencia ac de iure meo non ignarus set potius informatus omni iuri seu parti si quod uel que / michi competit in eisdem michi et meis super predictis omnibus et singulis eorumdem silencium perpetuum imponendo.

Et quod ego dictus Guillermus de Podio minor viginti et quinque annis, maior uero viginti iure per Deum et eius sancta quatuor euangelia coram me posita et a manibus meis corporaliter tacta quod ratione minoris etatis uel restitutionis / in integrum seu alio contra predicta uel aliquid eorumdem non veniam uel aliquem venire faciam ullo modo sub virtute dicti superius per me prestiti iuramenti.

Quod est actum in Algira dels Xueps citra flumine Iberi, termini Tiuiçe, nonas marcii anno Dominice Incarnationis M CCC quadragessimo septimo.

Sig-num Berengarii de Podio. Sig-num Guillermi de Podio, fratrum predictorum qui hec laudamus, concedimus, firmamus, testeque firmare rogamus. Sig-num Guillermi Secanelli, notarii dicti loci de Tiuiça. Sig-num Bernardi Barcalona. Sig-num Raymundi Caluet, habitatorum de Banyoles. Testium.

Sig(*signe*)num Guillermi Pallares, auctoritate regia notarii publici per totam terram et dominacionem Illustrissimi domini regis Aragonum, qui predictis interfui eaque scribi fecit cum raso et aptato in undecima linea ubi dicitur: eius; in XVI linea ubi dicitur: vobis. Et cum raso et aptato in XXVI linea ubi dicitur: retentionibus. Et clausit.

Nouerint uniuersi quod ego Berengarius de Podio ciuis Dertusse confiteor et in veritate recongnosco venerabili Arnaldo de Sischar, militi, procuratori incliti et illustrissimi domini infantis

Petri, comitis Rippacurtie et Montanearum Prades comitis, quod satefecisti michi et plenarie persoluistis intus locum de Mora omnes illorum sexdecim mille / solidorum Barchinone bonorum de terno pro quibus eidem domino infanti et uobis nomine ipsius vendidi turrem et locum de Banyoles ac quadam algira uocata dels Xueps cum publico instrumento die presenti per notarium subscriptum recepto quamquidem pecuniam numerando tradidisse pro me et voluntate mea sindicis et procuratoribus universitatis loci de Gandesa. Renunciantes omni excepcioni numerate pecunie et non recepte, ut predicitur et doli. In cuius rei testimonium presens uobis de predictis facio apoche instrumentum pactumque de ulterius non petendo.

Quod est actum in dicta Algira dels Xueps citra flumine Iberi, termini de Tiuiçe nonas marcii anno Dominice Incarnationis M CCC quadragessimo septimo.

Sig-num Berengarii / de Podio predicti qui hec laudo, concedo et firmo testesque firmare rogo; Sig-num Guillermi Secanelli notarii in loco de Tiuiça. Sig-num Bernardi Barcalona. Sig-num Raymundi Caluet, habitatorum de Banyoles: Testium.

Sig(*signe*)num Guillermi Pallares, auctoritate regia notarii publici per totam terram et dominacionem illustrissimi domini regis Aragonum, qui predictis interfui et eaque scribi fecit. Et clausit.

(*Al dors:*) *Carta de la venda de Banyoles que feu en Berenguer de Puig al molt alt senyor infant en Pere per preu de XVI milia solides Barchinonenses ab àpocha de reebuda*.

68

1348, març, 7. Algira dels Xueps (Tivissa)

Berenguer Despuig, ciutadà de Tortosa, dona poder a Ramon Albiol, habitant de Banyoles (*Tivissa*)*, i a Guillem Espanyol, habitant de Móra, per a fer el lliurament del feu de Banyoles i l'Algira dels Xueps a l'infant Pere, comte de Ribagorça i de Prades*.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 14, doc. 674.

Berenguer Despuig, ciutadà de Tortosa, nomena aquests procuradors per a:

1) Lliurar la possessió de la torre i del lloc de Banyoles, juntament amb l'Algira adjacent anomenada dels Xueps, a l'infant Pere, comte de Ribagorça i de Prades, a qui s'havien venut el 7 de març de 1348, pel preu de setze mil sous;

2) Alliberar els habitants d'aquests llocs de l'homenatge feudal, i de qualsevol altre domini, i que el fessin a l'infant Pere, el seu nou senyor propi i natural.

El document es data a l'Algira dels Xueps, de la banda de cap ací del riu Ebre (*citra flumini Iberi*).

Sit omnibus notum, quod ego Berengarius de Podio, ciuis Dertuse, cum hoc presenti publico instrumento firmiter et plenarie valituro, constituo, eligo et ordino certos / et speciales procuratores meos vos Raymundum Albiol, habitatorem de Banyoles, et Guillermum Spanyol, vicinum et habitatorem loci de Mora, licet absentes tanquam presentes / et utrumque vestrum in solidum. Ita quod non sit melior condicio ocupantis, set id quod per alterum vestrum inceptum vel incoatum fuerit, per alium valeat mediari, finiri et duci / ad efectum, videlicet, ad ponendum ac realiter et de facto mittendum et inducendum in tenendonem et corporalem ac plenarie possesionem de turre et loco de Banyoles, ter- / mini Tiuice, ac de quadam algira, del Xueps vocata, eidem adiacenti, venerabilem Arnaldum de Sischar, militem, ut procuratorem incliti ac ilustris domini Infantis / Petri Ripacurtie et Montanearum de Prades comitis, et de omnibus iuribus et pertinentiis suis, que vendidi die presenti eidem domino Infanti et dicto Arnaldo, ipsius nomine, / precio sexdecim milium solidorum Barchinone, cum publico instrumento per notarium subscriptum hodie recepto, et prout ea omnia habebat et mihi pertinebant in eisdem ante dictam venditionem / ipsumque procuratorem in eadem possesione missum et inductum pacifice et quiete et sine aliqua retentione dimitendum seu reliquendum.

Et ad absoluendum / et deliberandum homines et feminas dicti loci et terminorum suorum de homagio et sacramento fidelitate et naturalitate, retentione el alio iure et dominio quocumque, quibus michi / astricti et obligati erant ante dictam venditionem.

Ego, enim, cum hoc eodem publico instrumento, a predictis, ipsos homines et feminas et quemlibet ipsorum atque suos, absoluo / quitiosque facio et inmunes, ita quod exinde nullam contra eos uel ipsorum alterum atque bona eorumdem in iudicio uel extra, ratione premisa, facere valeam questionem aliquam vel / demandam.

Mandansque firmiter et iniungens quantum mea interest eisdem hominibus et feminis et cuilibet ipsorum, ut non me de cetero necque meos, set dictum dominum Infantem / et suos siue eius procuratorem in perpetuum, in et pro iure meo predicto, quod habebam in premissis, in dominum suum propium et naturalem recipiant et admitant perpetuo, eisque et suis pareant / et obediant et parere teneantur in predictis et in omnibus redditibus et iuribus eorumdem sicuti michi tenebantur ante dictam venditionem.

Dans igitur et concedens, vobis / dictis et utrique vestrum in solidum super hiis, totum locum meum et plenarium posse, predicta omnia et singula faciendi, tractandi et libere exercendi et alia que ad predicta / necessaria fuerint seu etiam oportuna peragendi et procurandi ac que ego possem facere personaliter si adessem et que possunt et debent facere veri et legitime procuratores ad simila / constituti, ratum gratum et firmum perpetuo me habere.

Promitens quicquid per uos dictos procuratores meos vel alterum vestrorum in et super predicits actum, factum et gestum fuerit et quo / modolibet procuratorum et nunquam reuocabitur aliqua ratione. Et volens vos releuare ab omni honere satisdandi promitto vobis et notario infrascripto, ut publice persone stipulanti / hec a me recipiente nomine vestro et illorum quorum interest uel interesse poterit in futurum, me iudicio sisti et iudicatum solui cun suis clausulis universis. Sub obligatione omnium / bonorum meorum ubique habitorum et habendorum.

Quod est actum in dicta algira dels Xueps, citra flumine Iberi, termini Tiuice, nonas marcii anno Dominice Incarnationis millesimo CCC quadragesimo septimo.

Sig-num Berengarii de Podio predicti, qui hec laudo, concedo et firmo testesque firmari rogo. Sig-num Guillermi Secanell, notarii dicti loci de Tiuiça. Sig-num Bernardi Barçalona. Sig-num Raymundi Caluet: habitatorum de Banyoles.

Sig-num (*signe*) Guillermi Pallares, auctoritate regia notarii publici per totam terram et administrationem illustrisimi domini regis Aragonum, qui predictis interfui eaque scripsi cum aptato in antepenultima linea ubi dicitur: Nonas. Et clausit die et anno prenotatis.

(*Al dors:*) *Procuració que feu en Berenguer dez Puig a·n R. Albiol e a·n G. Spanyol a metre en possessió lo honrat A. de Sischar en nom del senyor Infant en Pere del loch de Banyoles.*

69

1348, març, 7. Banyoles (Tivissa)

Acta de la presa de possessió del lloc de Banyoles d'Arnau de Siscar, procurador general en el comtat de Prades de l'infant Pere, comte de Ribagorça i de Prades.

FUNDACIÓ NOGUERA

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 14, doc. 675.

En presència de Guillem Secanell, notari de Tivissa, Ramon Albiol, habitant de Banyoles i procurador de Berenguer Despuig, venedor del lloc de Banyoles, va donar la possessió de l'esmentat lloc a Arnau de Siscar, procurador de l'infant Pere.

Ramon Revull, Berenguer Feliç, Pere Brull, Bernat Barçalona, Antoni Cavaller, Ramon Pasqüet, Arnau Vernet, Berenguer Albiol i tots els altres habitants van fer l'homenatge feudal.

Nouerint uniuersi, quod die dominica intitulata nonas marcii anno Domini M CCCXL septimo, in presencia mei Guillermi Secanelli, / notarii publici Teuicie et testium infrascriptorum, ad hoc specialiter uocatorum et rogatorum, Raymundus Albiol, habitator loci de Balneoylis, procurator / venerabilis Berengarii de Podio, ciuis Dertusse, de qua procuratione mihi dicto notario fuit facta plena fides, constitutus personaliter dictus Raymundus /3 Albiol in dicto loco de Balneolis ante presencia venerabilis Arnaldo de Sischario, procuratore generali comitatus Montanearum de Prades pro inclito / domino infante Petro, comite Ripacurtie et dictarum Montanearum de Prades, missit, posuit et introduxit de facto predictum Arnaldum de Siscario, / recipientem nomini dicti domini infantis Petri, in tenendonem et corporalem possesionem uel quassi de dicto loco de Balneolis et iurium ipsius. /6

Quem locum de Balneolis predictum et ius ipsius, Berangarius de Podio predictus uendidit domino Infanti predicto cum publico instrumento, confecto per / Guillermum Payllarensii, notarium publicum, ut in eo lacius continetur.

Et in continenti, recepta possesione predicta, per predictum Arnaldum de Siscario, nomini / iamdicto, Raymundus Reuuyll, Berengarius Felit, Petrus Brull, Bernardus Barçalona, Antonius Caualer, Raymundus Pasquet, Arnaldus Vernet, Berengarius Albiol, /9 et omnes alii habitantes in dicto loco de Balneolis, fecerunt homagium hore et manibus prefato Arnaldo de Siscario, nomine et vice se- / predicti domini infantis Petri recipiente. De qua quidem missione, introductione, tenendone et corporali possesione et homagiorum pre- / dictorum, idem Arnaldus de Siscario, dicto nomine, requisiuit me dictum notarium de predictis fieri publicum instrumentum et testimonium premissorum. /12

Actum fuit hoc die loco et anno prefixis, presentibus Vitalis Morages, Raymundo Mercet, Francischo de Benuiure ad possessionem / dicti loci et homagiorum hominum ipsius loci recipiendum, testibus conuocatis specialiter et rogatis.

FUNDACIÓ NOGUERA

Sig(*signe*)num mei Guillermi Secanelli, notarii publici Teuicie pro inclito domino infanti Petro, comite Rippacurtie et Montanearum de Prades, qui hoc scribi feci et clausi et predictis interfui.

70

1348, abril, 19. València

Bernat Azteri i Ramon Pere, ciutadans de Tortosa, donen poder a Guillem de Soses per a procurar a l'evicció i fiança de la venda del lloc i de la torre de Banyoles, feta per Berenguer Despuig a l'infant Pere, comte de Ribagorça i de Prades.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 14, doc. 676.

Bernat Azteri i Ramon Pere, ciutadans de Tortosa, exposen:

—Que Berenguer Despuig, el seu (*continuus nostrum*), havia venut la torre i el lloc de Banyoles i l'Algira dels Xueps a l'infant Pere, pel preu de setze mil sous.

—Que durant el pagament del preu van aparèixer certes persones que asseguraven tenir dret als béns venuts i al seu preu; i, per això, van posar el pagament i les quantitats de diners sota la tutela de l'Infant, comte de Ribagorça i de Prades.

—Que portats per l'amor i les súpliques de Berenguer Despuig, volien ésser fiadors de la venda, del pagament del preu i de les tuteles i dels plets que aquestes persones posessin a la venda; això d'acord amb una capitulació feta entre Berenguer Despuig i Arnau de Siscar, procuradors de l'infant Pere, per a assegurar els drets adquirits per l'Infant.

Per tant, nomenaven procurador seu Guillem de Soses, veí de Berenguer Despuig, per a comparèixer davant Arnau Siscar, procurador de l'Infant, i davant les persones damunt dites, i donar les fiances i garanties per la venda; havia de comprometre, per això, tots els seus béns.

Nouerint uniuersi, quod nos Bernardus Azterii et Raymundus Petri, ciues Dertusse, attendentes quod venerabilis, Berengarius de Podio, continuus nostrum, fecerit vendicionem inclito et illustrissimo domino infanti Petro, Ripacurtie et Montanearum de Prades / comiti, ac venerabili Arnaldo de Siscar nomine et ut procuratore ipsius domini generali, de turre et loco de Balneolis et quadam algira uocata dels Xueps, precio sexdecim mille solidorum Barchinone, ut in instrumento vendicionis predicti tunc per Guillermum /[3] Pallares notarium Dertusse auctoritate regia constituto plenius continetur.

Attendentes etiam quod durante tempore [solutionis] precii dicte vendicionis ipsi Berengario per dictum dominum infantem tunc fiende tam coram ipso domino quam coram dicto Arnaldo de Siscar, ipsius / domini procuratore generale, alique aparuerunt

persone asserentes, videlicet, aliique earumdem ius se habere supradictis turre, loco et algira, et alie quod ipse Berengarius tenetur eisdem et est obligatus in aliquibus quantitatibus pecunie ratione dictorum turris, / loci et algire et aliis [extremis] quibuslibet: propter quod pretium antedictum empararunt in posse eiusdem domini Infantis et dicti Arnaldi de Siscar, ipsius procuratoris.

Idcirco amore et precibus dicti Berengarii ducti et moti, volentes fidem habere /[6] siue cautionem facere pro dicto Berengario super dicta venditione et eius precii solucione eidem Berengario facta vel fienda; et super dicta etiam empara vel emparis factis et questione qualibet, demanda seu demandis realibus et personalibus / per dictas personas et alias quascumque factis, modis vel in posterum fiendis iuxta quadam tamen capitula pridem inter dictum Berengarium et dictum Arnaldum de Sischar in ciuitate Terrachone facta et ordinata, gratis et ex certa / scientia et spontanea voluntate, ac de iure nostro non ignarus, set potius instructi et informati, ambo in semel et utrique nostrum in solidum, cum hoc presenti publico instrumento firmiter et plenarie valituro constituimus, elegimus et ordinamus, certum /[9] et specialem procuratorem nostarum uos, Guillermum de Soses, cum dicto venerabili Berengario de Podio commorantem, licet absente tamquam presente, videlicet, ad comparendum coram dicto venerabili Arnaldo de Siscar, procuratore generali dicti domini Infantis Petri / siue alia persona vel personis quibuscumque quarum intersit. Et pro nobis et loco nostro et eis posse, tam super predictis omnibus et singulis eorumdem et aliis inde dependentibus seu emergentibus, quod pro euictione dicte vendicionis eidem domino / Infanti vel dicto Arnaldo, nomine ipsius domini, de predictis fienda, fideiubendum siue catione prestandum nosque fideuisores presentandum ac nos et utrumque nostrum in solidum et pro toto et bona nostra et nostrorum ubique habita et habenda /[12] sub illis obligationibus et cautelis quibus dictus Berengarius in dicto instrumento dicte vendicionis se obligauit nobis ac de stando iuri et iudicatum soluendo cum suis clausulis uniuersis obligandum. Et instrumentum dicte ven- / dicionis ac alia instrumenta et scripturas sub hiis necesaria vel necesarias nomine nostri ac fideuissorum firmandum.

Dantes igitur et concedentes vobis dicto procuratori nostro, in et super predictis omnibus et singulis eorumdem, totum locum / nostrum et plenarium posse, predicta omnia et singula faciendi, tractandi et procurandi. Et nichilominus renunciando foro nostro, si contigant iuxta dicta capitula nos et utrumque nostrum, ac bona

nostra predicta, causa huiusmodi et quantum /[15] in hoc contractu, foro, districtui et iurisdicioni dicti domini Infantis vel eius procuratoris in predicto comitatu Montanearum de Prades vel alteri dominio seu iurisdiccioni quod seu quam volueritis submitendi et alium omnia alia / inde libere exercendi et peragendi que nos uel alteri nostrum facere possemus, si adessemus, etiam ea que de sui natura mandatum exhigat speciale. Et etiam si maiora sint quam superius expressata ac que potest et debet facere verus et / legitimus procurator ad similia constitutus liberam et generalem administrationem vobis in predictis omnibus plenarie conferendo.

Et volentes vos relevare ab omni honore satisdante promitimus vobis et notario infrascripto, ut /[18] publice persona nomine omnium illorum quorum interest vel interesse poterit in futurum, nos habere ratum, gratum et firmum perpetuo quicquid per uos super predictis actum, gestum, factum fuerit et quomodolibet procuratum nunquam reuo- / cabitur aliqua ratione et alium iudicio sisti et iudicatum solui cum suis clausulis uniuersis sub obligatione omnium bonorum nostrorum utriusque nostrum in solidum ubique habitorum et habendorum que ad hec scienter obligamus de presenti. /

Actum est hoc Valentie tercio decimo kalendis madii anno Domini millesimo trecentessimo quadragesimo octauo.

Sig-num Bernardi Azterii. Sig-num Raiumundi Petri predictorum, qui hec concedimus et firmamus.

Testes hius rei sunt: Iohanis Martinez de Turoli et Raymundus de Castellione, Valencie vicini.

Sig(*signe*)num Petri Martini, regia auctoritate publici Valencie notarii, que predictis interfui et hec scribi fecit et clausit loco die et anno prenotatis.

71

1348, maig, 21

Còpia de la clàusula del testament de Pere Carbó, ciutadà de Tortosa i senyor de Banyoles i l'Algira dels Xueps (*Tivissa*)*, en la qual nomena hereu universal el seu fill Berenguer Despuig.*

B. ADB. Secció d'Entença. Lligall 14, doc. 677. Trasllat del 21 de maig de 1348 del testament del 25 de març de 1308.

FUNDACIÓ NOGUERA

Hoc est translatum de verbo ad verbum, bene et fideliter sumptum a quadam clausula, contenta in testamento / Petri Carbonis, ciuis Dertusse, olim defunti, [integro] et non leso, confecto per Iohannem Mascharossi, notarium Dertusse publicum, / olim defunctum, octavo kalendis aprilis anno Dominice Incarnacionis M CCC octauo; quequidem clausula, ut predicitur, fuit / sumpta XII kalendis iunii anno Dominice incarnationis M CC XL octauo, cuius tenor sequitur per hunc modum:

«In omnibus aliis bonis meis residuis mobilibus et inmobilibus ac se mouentibus que habeo et habere debeo, aliqua ratione / vel causa, Berengarium, filium meum predictum, heredem uniuersalem michi instituo.» Quod est actum in ciuitate Dertuse / die et anno in quarta linea contentis.

Sig(*signe*)num Iacobi Castellionis, notarii publici Dertusse, testis. Sig(*signe*)num Bernardi Textor, notarii publici Dertuse, testis.

Sig(*signe*)num Guillermi Pallares, auctoritate regia notarii publici Dertusse, qui presens translatum scripsit et cum suo originali fideliter comprobauit et clausit die et anno prenotatis.

72

1350, març, 18. Falset. Palau del castell

Privilegi de l'infant Pere, comte de Ribagorça i Prades, a l'Hospital del Coll de Balaguer per tal que rebi una dotació de nou mil sous anuals sobre les rendes o quèstia del castell i de la vila de Tivissa, i el subsidi anual dels habitants del comtat de Prades. D'aquesta manera allibera les rendes de l'Aleixar i part del subsidi del comtat de Prades de la seva dependència de l'hospital.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 15, doc. 703.

Els destinataris d'aquest document són Déu, la benaventurada Verge Maria, sant Pere i sant Pau, l'hospital i, en nom seu, l'administrador de l'hospital.

L'infant Pere exposa que havia dotat l'Hospital del Coll de Balaguer amb set mil sous de Barcelona de renda anual, els quals es percebien del subsidi que els habitants del comtat de Prades pagaven anualment a l'Infant. La dotació de renda complementària de dos mil sous es percebia de les rendes del castell i de la vila de l'Aleixar, en el comtat de Prades.

L'infant Pere afegeix que la seva difunta esposa Joana, comtessa de Prades i Ribagorça, tenia certs drets sobre el castell de Tivissa, els quals, després de la seva mort, havien quedat extingits. D'aquesta manera, dels nou mil sous de renda anual assignats, l'Hospital del Coll de Balaguer podia cobrar-se, a partir de la mort de Joana,

NOGUERA

cinc mil sous de les rendes del senyoriu del terme del castell de Tivissa; i els altres quatre mil sous es cobrarien del subsidi anual que pagaven els habitants del comtat de Prades.

En conseqüència, l'Infant canvia el repartiment, no així la quantitat, de la dotació. Assigna els cinc mil sous de la renda del castell de Tivissa i els quatre mil sous restants, del subsidi del comtat, a l'Hospital del Coll de Balaguer; i reté per a ell les rendes del castell de l'Aleixar i el que sobra del subsidi del comtat i de les rendes de Tivissa.

L'Infant ordena que els collidors o arrendadors d'aquestes rendes compleixin aquesta disposició amb l'hospital. El pagament es garanteix amb els ingressos de la quèstia de Tivissa, i pel compromís dels jurats i prohoms del castell de Tivissa. Qualsevol reclamació de l'administrador de l'hospital serà atesa sota el seu jurament.

In Dei nomine. Nouerint uniuersi quod nos, infans Petrus, illustrissimi domini Iacobi bone memorie regis Aragonum filius, comes Rippacurcie et Montanearum de Prades. Attendentes nos dudum pro remedio specialiter et salute animarum nobilium comitum Impurie quondam, predecessorum nostrorum in comitatu Impurie, et pro remedio et salute anime nostre et animarum / parentum et predecessorum nostrorum et omnium fidelium defunctorum, per nos et omnes heredes et successores nostros quoscumque, sub certis tamen condicionibus et retencionibus, dedisse et concessisse, assignasse et tradidisse Domino Deo et eius sacratissime Genitricis et beatis apostolicis Petro et Paulo et hospitali, quod apud Collem de Balaguerio, ex con- / cessione Sedis Apostolice, fundamus et dotauimus, nouem mille solidos monete Barchinone de terno redditualia, de quibus haberet et perciperet dictum Hospitalem et administrator suus, nomine eiusdem, septem mille solidos dicte monete, Barchinone, super ac de subsidio septem mille solidos, quod per homines Montanearum de Prades annis singulis nobis ac nos- /[3] tris successoribus in perpetuum soluitur et solui debet, inter diuersas soluciones seu vices per illos, videlicet, terminos persoluendos, per quos dictum subsidium nobis soluitur et solui consueuit; et residuos duos mille solidos Barchinone ad complementum dictorum nouem mille solidorum redditaulium haberet et perciperet dictum Hospitalem et dictus / suus administrador, eius nomine, super ac de redditibus, exitibus et prouentibus ac aliis iuribus, que habemus et percipimus et habere et percipere debemus super nostri castro et villa de Alexario, dicti comitatus Montanearum de Prades, per illos videlicet terminos soluendos, per quos ipsi redditus, exitus et proventus ac iura nobis soluuntur / et solui consueuerunt.

Ita tamen in continenti cum certa iura, que inclita domina Iohanna, bone memorie, comitissa Rippacurtie et Montanearum

de Prades, consors nostra karisima, habebat super castris certis nostris et locis, que eo tunc ipsa tenebat, inter que est castrum nostrum de Tiuiça, finita essent /[6] seu extincta; dictus Hospitalis seu administrator suus, eius nomine, haberet et perciperet, et habere ac percipere teneretur, per liberum et franchum alodium, quinque mille solidos Barchinone redditualia, de dictis nouem mille solidis redditualibus, de et super redditibus, exitibus et prouentibus ac iuribus, que nos habemus et accipimus / et habere ac percipere debemus in et super dicto castro de Tiuiça et terminis eiusdem, que eidem Hospitali seu eius administratori annuatim et perpetuo soluerentur per illos terminos per quos ipse redditus, exitus et prouentus ac iura nobis soluuntur et solui consueuerunt; et reliquos quatuor mille solidos / Barchinone ad complementum dictorum nouem mille solidorum in dicto casu, ipsum Hospitale uel eius administrator ipsius nomine haberet et accipere deberet et teneretur super ac de subsidio dictarum Montanearum de Prades, prout predicta omnia et singula lacius continetur in instrumento institutionis /[9] et dotationis per nos facte in posse Bernardi de Podio, auctoritate regia notarii publici Barchinone sexto idus nouembre anno Domini millesimo CCC XL quarto.

(*Calderó*) Attendentes etiam dictam inclitam dominam Iohannam, bone memorie comitissam Rippacurcie et Montanearum de Prades, consortem nostram darisimam, pro / ut domino Deo placuit, suos dies finiuisse, propter quod nos tenemur commutationem et transportationem infrascripta facere Hospitali iamdicto seu eius administratori, eius nomine, de quinque mille solidis Barchinone supradictis super ac de redditibus, exitibus et prouentibus ac iuribus que nos habemus et accipimus / et habere ac accipere debemus in et super dicto castro nostro de Tiuiça et terminis eiusdem.

(*Calderó*) Ideo, gratis et ex certa scientia, per nos et omnes heredes ac successores nostros quoscumque, transportamus et commutamus Hospitali iam dicto ex nouem mille solidis supradictis, quinque mille solidos Barchinone de terno reddi- /[12] tualia, per dictum administratorem recipiendos per liberum et franchum alodium, in et super redditibus, exitibus ac prouentibus ac iuribus que nos habemus et accipimus et habere et percipere debemus in et super dicto castro de Teuiça et teminis eiusdem, que eidem hospitali seu eius administratori annua- / tim et perpetuo soluantur, per illos terminos per quos ipsi redditus, exitus et prouentus ac iura soluuntur et solui consueuerunt. Reliquos autem quatuor mille solidos habeat et percipiat dictum Hospitale seu eius admi-

nistrator, ipsius nomine, super ac de subidio dicti nostri comitatus Montanearum de Prades. Retento nobis, quod totum residuum ex dictis redditibus et aliis iuribus castri de Teuiça et ex ipso subsidio et omnes etiam dicti redditus, exitus et prouentus ac iura dictorum castri et ville de Allexario nobis remaneant et sint nostri et nostrorum omnium succesorum. Et saluis etiam semper /[15] nobis et dictis nostris successoribus omnibus et singulis condicionibus et retencionibus in dicto instrumento dotationis et institucionis lacius expressatis.

(*Calderó*) Mandantes per nos et omnes heredes et successores nostros quoscumque, cum hoc publico instrumento, emptori seu emptoribus ac arrendatori seu arren- / datoribus dictorum redditiuum, exituum et prouentuum ac iurium dicti loci de Tiuiça, quod singulis annis, per dictos terminos, dent et soluant et dare et soluere teneantur eidem Administratori, uel cui uoluerit loco sui, nomine dicti loci de Tiuiça, quod singulis annis, per dictos terminos, dent et soluant et dare et soluere teneantur eidem Administratori, uel cui uoluerit loco sui, nomine dicti Hospitalis, de eisdem redditibus, exitibus et prouentibus ac iuribus dicti castri de Tiuiça, / dictos quinque mille solidos Barchinone et quod in continenti cum per dictum administratrorem, nomine dicti Hospitalis, inde fuerint requisiti, promitant, et se obligent cum instrumento, dare et soluere eidem administratori, vel cui uoluerit loco sui, predicta quinque mille solidos Barchinone, annis singulis, per illos terminos et soluciones /[18] et sub illis obligationibus, quibus emptores dictorum redditiuum temporibus retroactis fuerunt obligati soluere precium dictorum redditiuum procuratori seu collectori nostris vel alii nomine nostro potestatem habenti vendendi redditus antedictos.

(*Calderó*) Si uero redditus et iura dicti nostri Castri de Teuiça non uenderentur anno quoque pro quinque mille solidos antedictis, in eo casu, mandamus iuratis et probis hominibus dicti castri de Teuiça, que nunc sunt uel pro tempore fuerint, quatenus ex denariis questie ipsius castri dent et soluant anno quoque dicto Hospitali seu eius administratori, nomine eiusdem, totam illam peccunie quantitatem / que restaret ad soluendam ipsi administratori occasione iam dicta, pro qua quidem quantitate peccunie restante ut predicitur ad soluendum dicto Hospitali seu eius administratori obligamus specialiter questiam antedictam.

In super volumus et perpetuo ordinamus quod redditus dicti castri nostri de Teuiça anno quo- / libet publice, prout consuetum

FUNDACIÓ NOGUERA

est fieri temporibus retroactis ad hoc ut de eisdem redditibus solutio plenaria fieri valeat de predictis hospitali iamdicto seu eius administratori nomine eiusdem. Set si forte aliquo casu ipsi redditus [...] ut prefertur publice non valerent. Immo per minutum pro parte nostre /[21] curie colligi haberent. In illo casu volumus et ordinamus quod officiales nostri collectores per minutum [...], cum per dictum administratorem nomine dicti Hospitalis inde fuerint requisiti, promitant et obligent cum instrumento eidem administratori dare et soluere, uel cui uoluerit loco sui, quinque mille / solidos Barchinone per tres tercias annuatim.

(*Calderó*) Mandantes in super comunnerio dicti subsidii comitatus nostri Montanearum de Prades, qui nunc est vel pro tempore fuerit, quot de denaris subsidii antedictis tribuat, exsolvat et dare et solvere teneatur eidem administratori, vel cui voluerit loco sui, quatuor mille solidos Barchinone de terno restan- / tes ex nouem mille solidos Barchinone antedictis de quibus recipiat idem administrator in mense madii anno quolibet quingentos solidos Barchinone et residuos tres mille quingentos solidos Barchinone in mense Augusti et quod in continenti, cum per dictum administratorem nomine dicti Hospitalis inde fueirit requisitus, promitat / et obliget se cum instrumento dare et soluere eidem administratori vel cui voluerit loco sui quatuor mille solidos Barchinone annoquoque per terminos antedictos.

(*Calderó*) Insuper cum dudum per nos domino nostro Papa Clemente fuisset humiliter suplicatum ut fundationem et dotationem dicti Hospitalis dignaretur /[24] auctoritate apostolica confirmare, idemque dominus noster papa Clemens nostris supplicationibus fauorabiliter annuendo inter alia capitula corrigi voluerit et etiam reformari, videlicet, quod ubi in predicto instrumento dotationis scriptum est quod certi redditus eidem hospitali per nos asignati super predicto subsidio dicto administratori dari haberent / per nostros officiales, corrigeretur et reformaretur in ordinationibus antedictis, quod dicti redditus non per dictos officiales et gentes nostras set per illos qui dictum subisdium faciunt administratori prefato perpetuis futuris temporibus exsoluerentur, prouiso quod si illi qui dictum subsidium teneretur facere insoluendo / terminis consuetis necligentes vel remissi seu rebelles existerent, officiales nostri illos ad soluendum compellerent sine sumptibus Hospitalis iam dicti. Ideo tenore presentis publici instrumenti perpetuo valituri districte mandamus dilecto et fidelibus expensori domus nostre

FUNDACIÓ NOGUERA

et collectori /[27] generali redditum et prouentuum dicti comitatus Montanearum de Prades nec non aliis et singulis officialibus nostris presentibus et futuris quod dictos quatuor mille solidos non recipiant nec recipere presumant a comunerio antefacto nec a iuratis et probis hominibus dicti comitatus Montanearum / de Prades. Immo ipsos quatuor mille solidos recipi permitant per dictum administratorem Hospitalis a comunerio seu a iuratis et probis hominibus antedictis prout nos tenemur et sumus obligati iuxta contenta in dicto rescripto papali. Aliter si contrarium acceptarent nolumus quod pro parte curie nostre / seu successorum nostrorum eis aliquid in compotum admitatur.

(*Calderó*) Predictam igitur commutacionem et transportationem promitimus per nos et omnes heredes et succesores nostros in ipso comitatu et Baronia Dentença tenere et obseruare, attendere et complere, in perpetuum, dicto Hospitali et eius adminis- /[30] tratori, prout superius continetur, et in aliquo non contrafacere vel venire per nos vel per alium seu alios aliquo iure, causa vel etiam racione et restituere ac soluere eidem Hospitali et suo administratori, eius nomine, ad suam voluntatem, si quas missiones, dampna et interesse idem administrator pro predictis / fecerit aut sustinuerit quouismodo, cui quidem administratori credatur super ipsis missionibus, dampnis et interesse solo corporali ad sancta Deo quatuor Euangelia iuramento, nullo alio probationum genere requisito: pro predictis etiam omnibus et singulis complendis et attendendis per nos et omnes / heredes ac successores nostros quoscumque obligamus dicto Hospitali et uobis notario infrascripto pro eodem hospitali et eius administratori stipulanti et recipienti, uniuersa bona et iura nostra habita et habenda. Et ut predicta commutatio et transportacio maiori gaudeat firmitatem non ui nec dolo /[33] set spontanea iuramus per dominum Deum et eius sancta quatuor Euangelia manibus nostris corporaliter tacta in aliquo non contrafacere uel uenire iure aliquo causa uel etiam ratione.

(*Calderó*) Hec igitur omnia et singula supradicta que et pro dicta sunt supra, facimus et paciscimur et promitimus nos dictus in- / fans Petrus domino Deo et gloriossissime Virgini Marie matri sue et beatis apostolis Petro et Paulo et hospitali predicto ac administratori suo eius nomine nec non et vobis notario infrascripto tanquam publice persone pro eodem hospitali et pro eiusdem administratore et pro aliis etiam personis / quarum interest et intererit recipienti et paciscenti ac etiam legitime stipulanti. In quorum omnium testimonium de premissis iubemus fieri ad opus

dicti Hospitalis presens publicum instrumentum per vos notarium infrascriptum ipsumque sigilli nostri pendentis munimine nichilhominus comuniri.

Acta fuerunt hec /[36] in palacio castri de Falçeto XV kalendas aprilis anno Domini millessimo CCC quadragesimo nono.

Sig(*signe*)num Infantis Petri, comitis Rippacurcie et Montanearum de Prades predicti qui hec concedimus, firmamus et iuramus.

Testes huius rei sunt venerabiles Franchiscus de Fonte Cohoperto, miles, maiordomus et consiliarius, frater Arnaldus ça Faydella, monacus Monasterii Populeti, Guillermus Magistri, camerarius maior, et Guillermus Ceruiani, scriptor dicti domini Infantis.

Sig(*signe*)num Guillermi de Puteo dicti domini Infantis Petri scriptoris et auctoritate illustrissimi domini regis Aragonum notarii publici per totam terram et dominacionem suam, qui de licencia venerabilis Berengarii de Valtano, rectoris et notarii publici de Falçeto hec scribi feci cum raso in prima linea ubi dicitur: nostrorum in comitatu / Impurie et. Et cum raso in XXVII linea ubi continetur: scriptum est quod certi reditus eidem hospitali per nos assignati super predicto subsidio dicto legitur: comuta. Et clausit die et anno prefixis.

A la plica: Registrata.

73

1352, maig, 23. Marçà

Els marmessors del testament de Guillem d'Entença venen a l'infant Pere, comte de Ribagorça i de Prades, el castell i la vila de Pratdip pel preu de dotze mil sous de Barcelona.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 17, doc. 791.

El noble Guillem d'Entença havia establert en el seu testament que, en el cas de morir sense fills, els seus hereus universals serien els «Pobres de Jesucrist». Els marmessors del testament eren Jaume II d'Aragó, Berenguera d'Entença, la seva esposa, Bernat de Fonollar i d'altres; morts els tres primers, apareixen subrogats: Pere Ferrater, jurisperit, i Berenguer de Valtano, rector de Falset.

Per tal de pagar els seus deutes i llegats, assignà els diners que li pertanyien sobre els castells de Seròs i Mequinensa i, a més, el preu de la venda del castell de Pratdip, la qual havien d'executar els marmessors.

Per aquesta causa, els dos marmessors venen a l'infant Pere, comte de Ribagorça i de Prades, l'usdefruit i els drets feudals sobre el castell i la vila de Pratdip. S'especifica la qüestió de l'usdefruit, perquè la propietat ja era del comte de Prades, puix que

l'infant Pere era qui havia ofert el millor preu. A la descripció de Pratdip es recalca els prats, les pastures, els boscos, la caça, les deveses, les aigües i els aqüeductes.

Solament restava als marmessors destinar aquests diners als «Pobres de Jesucrist», sota el consell i vistiplau del guardià dels frares menors i el prior dels dominicans de Tarragona.

In Dei nomine. Nouerint uniuersi. Quod cum nobilis Guillermus Dentença, quondam, suum condidisset testamentum et in eo testamento, in casu quo tempore sue mortis filius siue [filia] aut filii legitimi sibi non superauerint, pauperes Ihesu Christi sibi heredes uniuersales insti- / tuisset ipseque nobilis decesserit sine liberis. Et institutio pauperum Ihesu Christi habuerit locum. Et in dicto testamento suos manumissores et executores elegerit, videlicet, Excellentissimum dominum Iacobum, Dei gratia, regem Aragonum memorie recolende, et nobilem dominam Berenga- / riam Dentença, consortem suam, et Bernardum de Fonollario et quosdam tam in dicto testamento quam in quodam suo codicillo postmodum facto contentos.

Et pro soluendis debitis et iniuriis et legatis per ipsum factis dictus nobilis acceperit omnes illos denarios quos habebat /[3] super Mequinença et super Seros et ultra predictos denarios acceperit totum precium quos dicti manumissores haberent de aliquibus locis suis in dicto testamento expressatis inter quos est nominatus Castrum et locus del Prat Dip infrascriptus. Et dederit et concesserit ipsis / manumissoribus vel duobus aut uni ipsorum, ut in dicto testamento continetur, plenum posse et licencia petendi, exigendi et recipiendi in iudicio et extra omnia bona iura sua et ea bona et iura sua vendendi et distrahendi cuicumque vel quibuscumque eis videretur faciendum et signanter / predicta loca inter que est castrum et locus infrascriptus del Prat Dip pro illo precio seu preciis quibus ipsis videbitur. Et emptorem seu emptores ipsorum bonorum in possessionem inducendi corporalem e instrumentum seu instrumenta vendicionum et alia dictis emptoribus /[6] necessaria faciendi et firmandi, et pro euictione bona alia sua obligandi.

Et voluerit et mandauerit dictus testator quod quicquid facerent ipsi manumissores facerent de consensu et consilio Guardianis Fratrum Minorum et Prioris domus Fratrum Predicatorum Terrachone qui nunc erant / et pro tempore essent; voluerit etiam que forsam omnes suos [manumissores] et exequutores essent mortui antequam completa esset executcio dicti sui testamenti quod predictus guardianus Fratrum Minorum, qui esset tunc et pro tempore, posset eligere duos probos viros in manumissores

/ et executores dicti sui testamenti. Et hoc totiens quotiens [necessarium] esset ne ob deffectum manumissorum et exequutorum sua ultima voluntas ad complendum remaneret. Et omnes predicti manumissores nominati et contenti in dicto testamento et codecillo fuerint vita functi. /[9] Et Reuerendisimus in Christo Pater, dominus et Archiepiscopus Terrachone, et Reuerendus in Christo pater, dominus episcopus Dertusensis, me Petrum Ferraterii, iurisperitum, et me Berengarium de Valtano, Rectore / ecclesie de Falçeto, deffuncto Simone de Vilario, Rectore / ecclesie del Prat Dip, manumissore quondam subrogato ad complendam executionem dicti testamenti nobilis antedicti, duxerint assignandos et subrogandos, prout ipsis subrogationibus factis Berengario de Valtano apparet per quodam cartam papiream patentem Reuerendissimi in Christo Patris, / miseracione diuina archiepiscopi Terrachone, in dorso sigillata que datam fuit in Speluncha de Francholino, sexto kalendis aprilis anno infrascripto. Et per quandam cartam domini Petri de Cadellhano, canonici et prepositi de Boxanis in ecclesia Elnense, vica- /[12] rii in specialibus et [...] generalis Reuerendi domini [episcopi] in remotis agentis sigillo apendicio sigillatam in veta alba et cera virmilia pendenti que datum fuit Dertuse nonis aprilis anni infrascripti.

Idcirco nos, dicti Petrus Ferraterii et Berengarius / de Valtano, manumissores subrogati et executores testamenti siue ultime voluntatis dicti nobilis Guillermi Dentença, pro soluendis debitis et iniuriis ac legata dicti nobilis et alium pro complendam executionem dicti testamenti ipsius nobilis: Gratis et ex certa scientia vendimus et ex causa / venditionis concedimus et absoluimus vobis inclito domino infanti Petro, comiti Rippacurtie et Montanearum de Prades, tanquam plus offerenti et vestris et quibus velitis perpetuo castrum et villam del Prat Dip, scilicet utile dominium et omnia alia iura feudalia que dictus /[15] Nobilis Guillermus Dentença, quondam, inibi habebat seu que ad ipsum vel nobis nomine predicto inibi spectant. Et omnes etiam et singulos redditus, exitus et prouentus et alia quecumque iura que nos nomine manumissorie iam dicte habemus et possidemus cum omnibus honoribus et posses- / sionibus suis, vineis, scilicet, et aliis terris cultis et heremis et cum pratis, pascuis, siluis, nemoribus, venacionibus et deuesiis et aquis et aqueductis et cum hominibus et feminis ibi habitantibus et habitaturis et cum mero et mixto imperio et aliis iuribus et pertinenciis suis que / nomine manumissorie iamdicte habemus et possidemus et pro vobis dicto domino Infante succe-

dente in hiis loco domini regis tenemus ad feudum et sub dominio et alodio vestro. Et cum omnibus redditibus, censibus, extitibus et prouentibus, seruiciis, adempriuiis, multis et penis, guay- /[18] tis, operibus, firmamentis, foricapiis, laudimiis et dominio personarum et rerum et cum omnibus terminis, pertinenciis et iuribus dicti castri et loci et cum introitibus et exitibus et omnibus etiam aliis que de iure, usu vel consuetudine vel alio quovis modo nos nomine predicto habemus et / possidemus et accipimus et habere possidere et accipere debemus in presenti vel in futuro in predicto castro el loco et terminis suis et in omnibus et singulis hominibus et feminis cuiuscumque conditionis existant ibi habitantibus et habitaturis et alium ratione vel occasione eiusdem castri ville ac loci quem / seu quod nos nomine manumissorie iamdicte habemus infra baronia que fuit dicti nobilis Guillermi Dentença.

Hanc itaque vendicionem et ex causa vendicionis concessionem et absolutionem facimus nomine iamdicto vobis dicto domino Infanti et vestri et quibus vos /[21] volueritis imperpetuum, pure libere et absolute et sine omni condicioni et sicut melius dici et intelligi potest ad vestrum vestrorumque saluamentum et bonum intellectum. Et extrahimus, nominibus predictis, predicta que uobis vendimus de iure, dominio et posse nostri nomine predicto et successorum nostrorum. / Eademque omnia et singula supradicta in vestrum vestrorumque ius, dominium et posse mittimus et trasferimus irreuocabiliter pleno iure ad habendum, tenendum omnique tempore paciffice possidendum et ad omnem vestram vestrorumque voluntatem inde libere faciendam sine contradictione et impedimento nostri / nomine predicto et succesorum nostrorum et alteris cuiuscumque persone. Et promittimus vobis dicto domino infanti Petro tradere vobis vel procuratori vestro ad hec specialiter constituto pro uobis, corporalem possessionem predictorum que vobis vendimus, vacuam et ab omni speciali obligacione liberata et liberatam etiam /[24] ab omni onere manumissorie iamdicte. Et nichilominus damus et concedimus vobis plenam et prelibatam potestatem quod vestra propria auctoritate possitis ipsam possesionem libere apprehendere et apprehensa licite retinere et inde vestram facere voluntatem. Et nos, nomine predicto, interim donec dictam possesionem / vobis tradiderimus vel tradi fecerimus, ut est dictum, vel vos eam apprehenderitis, ut est dictum, constituimus nos predicta que nomine predicto vobis vendimus pro vobis et vestro nomine possidere et quasi.

FUNDACIÓ NOGUERA

Mandantes cum hoc publico instrumento, vicem etiam epistole gerenti, castlano dicti castri et uni- / uersis et singulis militibus et dominabus, hominibus et feminis castri et loci predicti et in eisdem et terminis suis habitantibus et habitaturis, quod de cetero habeant et teneant vos dictum dominum infantem et vestro pro domino eorum et quos vos volueritis et predicti castri et loci et terminorum et iurium suorum et /[27] quod vobis et cui vos volueritis respondeant et satisfaciant decetero de omnibus et singulis redditibus, exitibus, prouentibus et aliis quibuscumque iuribus de quibus ratione vel occasione dicti castri et loci nobis nomine predicto respondere et satisfacere teneant et tenerentur et deberant quouis modo seu causa et quod vobis / pareant et obediant in omnibus et per omnia tanquam domino suo. Et vos etiam possitis eos ad hec compellere et distringere quibuscumque modis nos, nomine predicto, possimus seu possemus vel poteramus ante presentem vendicionem et absolutionem.

Nos enim absoluimus ipsos homines et feminas / ab omni homagio et fidelitate et alia qualibet [necessitate] in quibus nobis nomine predicto, teneantur et astricti seu obligati sint ratione predictorum castri et loci postquam ad hec scilicet vobis dicto domino infanti se astringerint hac de causa. Et ex causa huius venditionis et absolutionis, nomine predicto, damus et /[30] cedimus vobis et vestris et quibus velitis imperpetuum omnia iura et omnes actiones, reales et personales, utiles et directas, ordinarias et extraordinarias et mixtas et alias quascumque que nobis nomine dicte manumissorie [...] competere in predictis, que nomine eodem, vobis vendimus et absol- / uimus et contra quascumque personas et in quibuscumque bonis ratione eorum, iuribus et actionibus supradictis possitis vos et vestri et quos volueritis uti et experiri agendo, respondendo, deffendendo, excipiendo et replicando et omnia alia et singula faciendo in iudicio et extra que nomine manumissorie / iamdicte poteramus ante presentem vendicionem et absolutionem et possessionem et etiam postea quandocumque. Constituentes vos in hiis dominum et procuratorem ut in rem vestram propriam ad faciendum inde vestre libitum voluntati.

Pro precio, de predictorum que nomine predicto vobis vendimus, dedistis et soluistis nobis et confitemur nos a uobis habuisse et recepisse duodecim mille solidos monete Barchinone de terno. Et ideo renunciantes excepcionem non numerate et non recepte peccunie et precii non habiti et non recepti et legi qua deceptis ultra dimidia iusti precii subuenitur et excepcioni doli mali et

actioni infactum / et omni alii iuri, rationi et consuetudini contra hec repugnantibus. Dantes nomine iamdicto et remittentes vobis dicto domino Infanti et vestris si quid predicta que vobis vendimus plus modo valent aut de cetero valuerint precio supradicto.

Et est certum quod predicta, que vobis vendimus, exposuimus venalia per cursores / publicos et iuratos per triginta dies et amplius et cum multi emptores ad emendum predicta accessissent non aparuit ad nos nec ad eos qui tantum precium in predictis seu pro predictis offeret quantum vos obtulistis. Et ideo vobiscum tanquam cum plus offerente fecimus vendicionem presente. Insuper conuenimus /[36] et promitimus, nominibus predictis, vobis dicto domino Infanti quod predicta que vobis vendimus cum omnibus iuribus et pertineniis suis et cum omnibus melioramentis que ibi feceratis facimus vos et vestros et quos volueritis habere, tenere et possidere in pace perpetuo contra omnes personas. Et quod tenebimus uobis et vestris / et quibus velitis semper de firma et legali euictione eorum. Et si forsam aliqua persona moueret vel faceret contra vos vel vestros aliquo tempore aliquam questionem, peticionem vel demandam, littem vel controuersiam, de iure vel de facto, in iudicio vel extra iudicium, ratione vel occasione iniuriarum et debitorum aut legatorum factorum per dictum Nobilem Guillermum Dentença vel alium quauis ratione, iure, modo, ratione seu causa. Conuenimus et promitimus nominibus predictis vobis dicto domino infanti quod in continenti tunc inde /[39] fuerimus requisiti opponemus nos deffensioni vestre et vestrorum et quod respondebimus et satisfaciemus pro vobis et vestris cuilibet querelanti. Et quod in principio littis suscipiemus in nos nomine predicto onus littigii. Et quod agemus et ducemus causam seu causas propriis sumptibus et expensis dicte manumissorie a prin- / cipio usque ad finem vuel vos aut vestri si uolueritis possitis ipsam causam seu causas agere et ducere per uos ipsos. Et hoc sit in electione vestri et vestrorum. Nos enim nominibus predictis remittimus vobis et vestris ex pacto necessitatem denunciationis. Et si vos vel vestri elegeritis ipsam causam seu / causas agere et ducere per uos ipsos, nomine manumissorio predicto conuenimus et promitimus vobis dicto domino Infanti quod de bonis dicte manumissorie restituemus et soluemus vobis et vestris ad vestram voluntatem omnes expensas que circa litem vel lites et extra litem seu lites fient et quicquid et quantum a vobis vel vestris euictum fuerit /[42] simul cum omni dampno et interesse que inde vos et vestri facietis et sustinebitis quoquomodo siue obtineatis in causa vel causis, siue

etiam succumbatis. Et credatur vobis et vestris super ipsis missionibus, dampnis et interesse plano et simplici verbo, nullo alio probacionum genere requisito.

Et pro hiis complendis / et attendendis et tenendis et obseruandis obligamus vobis et vestris omnia alia bona dicte manumissorie mobilia et inmobilia habita et habenda sed bona nostra propria non sint pro predictis vobis vel vestris in aliquo obligata. Hec igitur omnia supradicta et singula facimus paciscimur et promitimus nos dicti, Berengar- / rius de Valtano et Petrus Ferraterii nominibus predictis, vobis dicto inclito domino Infanti Petro et vestris et vobis et cetera notario infrascripto tanquam publica persone pro personis quantum interest et intererit recipienti et paciscenti et legitime stipulanti.

Ad hec, nos, frater Sancius, miseratione diuina /[45] Archiepiscopus Terrachone, et nos, Geraldus de Montebruno, archidiachonus de Cuyla, vicarius generalis in spiritualibus et temporalibus reuerendi in Christo patris domini Stephani, miseracione diuina episcopi Dertusensi, in remotis agentis. Attendentes predictam vendicionem fore legitime factam pro soluendis debitis / et iniuriis dicti Nobilis Guillermi Dentença, quondam, et alium pro complenda executione testamenti ipsius. Idcirco ipsam vendicionem et omnia in ea contenta vobis dicto inclito domino infanti Petro factam laudamus, approbamus, ratificamus et confirmamus ac ratam ac firmam habemus ut superius continetur et eidem auctoritatem nostram / impendimus pariter et decretum. Et ego frater Franciscum Cendra, prior domus predicatorum Terrachone, considerans quod predictus nobilis Guillermus Dentença, quondam, voluit et mandauit in dicto suo testamento et codicillo quod quicquid manumissores et executores dicti sui testamenti in ipsa executione facerent quod /[48] de consilio Guardianum Fratrum Minorum et prioris domus Fratrum Predicatorum qui tunc erant et pro tempore essent facerent et consensu. Ideo confitens predictam vendicionem fore factam de consilio et assenssu meo eamdem laudo, approbo, ratifico et confirmo.

Actum est hoc in loco de Marçano / vicesima tercia die madii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo quinguagesimo secundo.

Sig(*signe*)num Berengarii de Valtano. Sig+num Petri Ferraterii, manumissorum predictorum qui hec laudamus et firmamus.

FUNDACIÓ NOGUERA

Testes huius rei sunt: Iohanes de Occilione, rector Ecclesie de Grayenede, Bartholomeus Ruffacha, Guillermus de Riab et Bernardus Gausquill.

Sig(*signe*)num nostri Fratris Sanccii, miseracione diuina archiepiscopi Terrachone predicti, qui predictam vendicionem ut superius continetur, laudamus, aprobamus, ratifficamus et confirmamus et ratam et firmam habemus et eidem auctoritatem nostram impendimus pariter et decretum quam firmam facimus in manu et posse notarii infrascripti duodecim die iunii anno predicto in ciuitate Terrachone. Presentibus testibus, Martino de Guiu, rector de Ciurana, Michaele Geraldi, rectore de Ça Reyal.

Sig(*signe*)num nostri Geraldi de Montebruno, archidiachoni de Cuyla, vicarii generalis in spiritualibus et temporalibus Reuerendi in Christo patris domini Stephani, miseratione diuina episcopi Dertusensis, in remotis agentis, ratificamus et confirmamus et ratam et firmam habemus et eidem auctoritatem nostram impendimus pariter et decretum. Quam firmam facimus in manu et posse notarii infrascripti octaua die iunii anno predicto in ciuitate Dertuse; presentibus testibus, Iohanne Adressa, clerico Narbonensi, et Francisco Ça Vall, vicino Morelle.

Sig(*signe*)num fratris Francisci Çendre, prior domus fratrum Predicatorum Terrachone predicti, qui predictam vendicionem et contentis in ea tanquam de meo consensu factam laudo, concedo et firmo. Quam firmam facio in posse notarii infrascripti septimadecima die iunii anno predicto, presentibus testibus, fratre Berengario Guilati de dicto Ordine et Guillermo Ermengaudi.

Sig(*signe*)num Bernardi de Fabrica, notarii publici per totam terram et dominationem illustrissimi domini Regis Aragonum auctoritate eiusdem qui hec scribi fecit et clausit.

(*Al dors:*) *Carta de la compra que·l senyor inffant Pere a fet del castell del Prat Dip [...] de possesió e àpocha. Venda del castell e vila de Prat Dip. Actes fahents para la compra del castell de Prat Dip e per la caslania e la paga del preu.*

74

1353, març, 20. Móra

Informació de testimonis realitzada per Dalmau sa Pardina, notari de Móra, a petició de Pere Maimó, notari de Falset, a fi d'obtenir testimonis, requerits per la defensa de Pere Revull, batlle de Móra.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 18, doc. 912.

El document comprèn una carta del notari D. sa Pardina al notari P. Maimó sobre el compliment de la informació. A continuació declaren els testimonis: Pere Dalmau, Guillem Camarasa, Ferrer Cubells, Guillem Monssó, Arnau Benet i Çulama Puyol, tocant a temes referits al govern del batlle Pere Revull.

Al molt honrat e discret senyor en Pere Maymó, notari de Falçet.

//[1]

Senyor: Faç-vos saber que dimarts pus prope passat reebí una letra vestra, closa, ab interrogatoris dins aquella, en la qual se conten-me que yo degués reebre testes, aquells que en Pere Revull volria dar; et aquells reebuts que·ls vos trametés, closes e sagellats. A la qual entesa, senyor, respon qu·us tramet tots los testimonis, closes et sagellats, que·l dit en Pere Revull ha volguts dar, ab los interrogatoris ensemps que·m trametés.

Data en Móra XX dies de març, anno Domini M CCC L tercio.

Del vestre amich Dalmau Ça Pardina, notari, apparellat a vestres plaets.

//[1v]

Anno M CCC LIII

Dimarts a XIX de març fon reebuda per mi, Dalmau Ça Pardina, notari de Móra, la següent inquisició d'aquests testimonis segons que en una letra a mi tramesa per en Pere Maymó notari de Falçet, data en lo dit loch de Falçet XVIII die marcii anno a Nativitate Domini M CCC L quarto, largament és contengut.

Primerament, Pere Dalmau, testes, jurat et interrogat si sab que jamés n'Arnau de Siscar donàs capítols al molt alt senyor inffant en Ramon Berenguer contra en Pere Revull, e dix que no y sab res. Interrogat si oy dir null temps, et dix que non. Interrogat per lo sagrament ell si sab que sie acostumat de dar fermances de aquelles qui entren curadors a béns de pobills e dels defuncts, dix que null temps ho fo acostumat ni usat. Interrogat si sab que tot hom estrany e privat se puxe clamar sens ferma de dret et dix que hoc, que tot hom se pot clamar sens ferma de dret et que tots temps ho han acostumat. Interrogat si sab que en Siscar haya tractat mal ni procurat a·n Pere Reull, et dix que no y sab res. Interrogat si és fama e·l loch de Móra ni en lo compdat que hi haya tractat mal, et dix que bé ho ha oyt dir a aquells que són

de la part d'en Revull. Interrogat si sab que en Siscar port mala voluntat a·n Pere Revull, dix que ell no sab si le porta mala voluntat, mas ben los veu tots dies [noveiar]. Interrogat si sab que en Alcover haja donat capítols, a inducció d'en Siscar, al senyor Infant contra en Pere Revull, et dix que no. Interrogat si ha oyt dir, et dix que no que ell sàpia. Interrogat d'altres circunstàncies, et dix que no.

Guillem Camarasa, testes, jurat et interrogat si sab que en Siscar jamés donàs capítols al senyor inffant en Ramon Berenguer contra en Pere Revull, et dix que no y sab res. Interrogat si sab que·n sie estada fama, et dix que no y sab res. Interrogat si sab que en Siscar port mala voluntat a·n Pere Revull, et dix que no sab. Interrogat si sab que sie fama que·l dit en Siscar vulla mal al dit en Pere Revull, e dix que no y sab res, mas bé ho ha oyt dir que n'Alcover donà capítols al senyor Infant contra en Pere Revull, mas no sab per inducció de qui //[2] foren donats. Interrogat si sab que sie fama que·l dit Guillem Alcover haja donats los dits capítols, et dix que ben ho ha oyt dir. Interrogat si sab que en Siscar haja tractat mal ni dan a·n Pere Revull, et dix que no y sab res. Interrogat si és fama que el haja tractat mal, et dix que no sab. Interrogat si sab que tots temps sie acostumat e·l loch de Móra que tots aquells qui intren curadors, hi intren ab sentència de prohòmens, et dix que ell no sab de tots temps, mas bé veu soven que los prohòmens los hi meten e que no donen firmança aquels qui són curadors. Interrogat si tot hom privat e estrany se pot clamar d'altri sens firmar dret, et dix que hoc. Interrogat de altres cincunstàncies, et dix que no.

En Ferrer Cubells, testes, jurat e interrogat si sab que en Siscar donàs jamés capítols a l'infant en Ramon Berenguer contra en Pere Revull, e dix que no sab. Interrogat si oy dir et dix que no li membre. Interrogat si sab que en Alcover haja donats capítols, a inducció d'en Siscar, al senyor infant en Pere contra Pere Revull, e dix que no sab. Interrogat si oy dir e dix que hoc. Interrogat si sab que en Siscar haja procurat ni tractat mal ni dan a·n Pere Revull, e dix que no sab. Interrogat si ho ha oyt dir, dix que non. Interrogat ell si sab que sie usat e costumat en lo loch de Móra que tots los curadors qui tenen curacions hi intren ab sentència de prohòmens e que no·n donen fermança, et dix que hoc, e que axí ho han acostumat. Interrogat si és acostumat ne usat que tot hom, axí privat com estrany, se pot clamar sens ferma de dret, et

FUNDACIÓ NOGUERA

dix que hoc, que no li membre que·n'y donassen fermança estrany ne privat. Interrogat si sab que en Siscar port mala voluntat a·n Pere Revull, e dix que no·s sab e salvu que en Siscar castigave d'alguns coses quam ere procurador que entrave en Pere Revull, e que per als ell no sab que li vulla mal. Interrogat de altres circumstàncies dix que no.

Guillem Spanyol, testes, jurat et interrogat si sab en Siscar donàs jamés capítols al senyor infant en Ramon Berenguer contra en Pere Revull, e dix que no. Interrogat si oy dir, et dix que no que a ell membre. Interrogat si sab que en Siscar port mala voluntat a·n Pere Revull, e dix que tots temps ha conegut que la un a l'altre se porten mala voluntat, e açò depuys que aquest senyor hic és. Interrogat si sab que n'Alcover haja donats capítols, per inducció d'en Siscar, //2v al senyor Infant contra en Pere Revull, et dix que ell no u sab de cert, mas bé ho ha oyt dir. Interrogat si sab que en Siscar haya tractat dan ni mal a·n Pere Revull, e dix que no·s sab. Interrogat si ho ha oyt dir et dix que no. Interrogat si null temps se usà que·ls curadors que entren en la curació donen firmances, e dix que és ver, que quant los curadors intren a regir curació que·ls prohòmens los hi meten, mas que no·n donen firmança exceptat que ell la dona, cuydan-se que axí se usàs e·l loch de Móra com fa en sa terra del testi. Interrogat si tot hom estrany e privat se pot clamar sens firma de dret a lloch de Móra, e dix que usat ho han tots temps. Interrogat d'altres cincumstàncies, e dix que no.

Ferrer Montornès, testes, jurat e interrogat si sab que en Siscar jamés donàs capítols al senyor infant en Ramon Berenguer contra en Pere Revull, que nenguns lo·y donà. Interrogat si sab en Siscar porte mala voluntat a·n Pere Revull, et dix que ell no sab lo cor d'ells. Interrogat si oy dir que li port mala voluntat e dix que no, si no en tant com nós tirem bé. Interrogat si sab que n'Alcover, per inducció d'en Siscar, haja donat capítols al senyor Infant contra en Pere Revull, e dix que no. Interrogat si ho ha oyt dir, et dix que no y sab res. Interrogat si és usat en lo loch de Móra que tots los curadors que y intren per sentència de prohòmens e que no donen firmança, e dix que depuys que ell se reconeix que n'ha usat. Interrogat si és acostumat e·l loch de Móra que tot hom privat e estrany se pot clamar d'altri sens ferma de dret, et dix que hoc. Interrogat de altres circunstàncies, et dix que no.

FUNDACIÓ NOGUERA

Pere Bellestar, testes, jurat e interrogat si sab que en Siscar jamés donàs capítols al senyor infant en Ramon Berenguer contra en Pere Revull, et dix que no. Interrogat si oy dir, et dix que no li membre. Ítem interrogat si sab que en Siscar port mala voluntat a·n Pere Revull, et dix que ell no pot saber lo cor d'ells. Interrogat si sab que n'Alcover, ab consell d'en Siscar, haja donats capítols al senyor Infant contra en Pere Revull, et dix que no. Interrogat si u ha oyt dir et dix que no que a ell membre. Interrogat //[3] si sab que en Siscar haja tractat dan ni mal a·n Pere Revull, e dix que no. Interrogat si u ha oyt dir, et dix que non que a ell membre. Interrogat si és usat e acostumat e·l loch de Móra que per sentència de prohòmens sont creats los curadors e que no donen firmança, et dix que axí és acostumat e ho han usat. Interrogat si tot hom se pot clamar d'altri sens firma de dret, e dix que axí s'és usat e·l loch de Móra. Interrogat d'altres circunstàncies et dix que no.

Miquel Capdevila, testes, jurat et interrogat si sab que en Siscar jamés donàs capítols al senyor infant en Ramon Berenguer contra en Pere Revull, et dix que ell no u sab, mas ben ha oyt dir. Interrogat si sab que en Siscar port mala voluntat a·n Pere Revull e dix que ell no·s sab, mas bé ha vist e oyt dir que·s noveniaven. Interrogat si sab que n'Alcover, ab consell d'en Siscar, haja ordenats capítols al senyor infant en Pere contra en Pere Revull, et dix que no·s sab. Interrogat si ha oyt dir, e dix que no. Interrogat si sab que·n Siscar haja tractat ni cercat don a·n Pere Revull, et dix que no·s sab. Interrogat si u ha oyt dir, e dix que ben ha oyt dir que la un a l'altre se acusen. Interrogat si és usat ni acostumat e·l loch de Móra que·ls curadors sien creats per sentència de prohòmens e que no donen firmança, e dix que axí és usat e acostumat. Interrogat si és usat e acostumat e·l dit loch de Móra que tot hom se puxe clamar d'altri sens ferme de dret, e dix que axí ho han usat, e u ha vist depuix que él testes està a Móra. Interrogat d'altres circunstàncies, e dix que no.

Guillem Monssó, testes, jurat et interrogat si sab que en Siscar jamés donàs capítols al senyor infant en Ramon Berenguer contra en Pere Revull, e dix que bé ho oy dir que dats li n'havia. Interrogat si sab que en Siscar port mala voluntat a·n Pere Revull, e dix que ben los ha vists barallar. Interrogat si sab que n'Alcover haja donats, ab consell d'en Siscar, capítols al senyor Infant contra en Pere Revull, et dix que no. Interrogat si u ha oyt dir, et dix que no. Interrogat si sab que en Siscar haja procurat ne cercat don a·n Pere Revull, et dix que no y sab res. Interrogat si u ha

oyt dir, e dix que no. Interrogat si los pròmens per lur sentència creen los curadors e que no donen firmança, e dix que usat s'és e·l loch de Móra tots temps. Interrogat si pot clamar tot hom d'altri sens firma de dret, e dix que axí s'és usat tot temps e·l loch de Móra. Interrogat d'altres circunstàncies, e dix que no.

//[3]

N'Arnau Benet, testes, interrogat e jurat si sab que en Siscar jamés donàs capítols al senyor infant en Ramon Berenguer contra en Pere Revull, e dix que no·s sab. Interrogat si u oy dir e dix que hoc. Interrogat si sab que en Siscar port mala voluntat a·n Pere Revull, e dix que tots temps ho ha conegut. Interrogat si sab que n'Alcover haja donats capítols, ab consell d'en Siscar, al senyor infant en Pere contra Pere Revull, e dix que bé ho ha oyt dir. Interrogat si sab que en Siscar haja procurat e cercat aytant don com ha pogut a·n Pere Revull, e dix que tots temps ho ha conegut. Interrogat si los curadors són creats per sentència de prohòmens e que no donen firmanca, e dix que acò han usat e acostumat e·l loch, que tots temps ho ha vist. Interrogat si tot hom se pot clamar d'altri sens ferma de dret, e dix que axí ho ha vist e acostumat. Interrogat d'altres circunstàncies, e dix que no.

Culama Puyol, testes, jurat et interrogat si sab que en Siscar donàs capítols al senyor infant en Ramon Berenguer contra en Pere Revull, e dix que no·s sab. Interrogat si u ho oy dir, e dix que no·s sab. Interrogat si sab en Siscar si porta mala voluntat a·n Pere Revull, e dix que ell no pot saber la voluntat de lur cor. Interrogat si u ha oyt dir, e dix que hoc, mas no·s sab per què. Interrogat si sab que n'Alcover haja donats capítols, ab consell d'en Siscar, al senyor Infant contra en Pere Revull, e dix que no·s sab. Interrogat si u ha oyt dir, e dix que a·n Pere Revull ho ha oyt dir, que n'Alcover ha dat capítols contra ell e encara d'altres persones. Interrogat si sab que en Siscar haja procurat ni cercat mal ni don a·n Pere Revull, e dix que no y sab res. Interrogat si u ha oyt dir, e dix que no·s sab. Interrogat los prohòmens del loch de Móra si creen per sentència lur los curadors e que no donen firmança, e dix que és usança et costum que·ls dits prohòmens creen los curadors e que no donen fermança. Interrogat si tot hom se pot clammar d'altre sens ferma de dret, e d'axí que tots temps ha vist que tot hom se pot clamar d'altre sens ferma de dret e acò se usa e·l loch de Móra. Interrogat d'altres circunstàncies, e dix que no. //[4]

Digous a XX de març, Guillem Alcover, testes, jurat et interrogat ell si donà capítols al senyor Infant contra en Pere Revull, e dix que hoc. Interrogat si y feu ab consell d'en Siscar, e dix que no. Interrogat d'altres circunstàncies, e dix que non.

75

1354, gener, 13

Qüestionari rebut per Ramon de Comas, conseller de l'infant Pere, comte de Ribagorça i de Prades, contra Pere Revull, batlle de Móra.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 18, doc. 912.

Els testimonis que responen són: Arnau Siscar; Guillem Alcover, escrivà de Móra; Pere Revull, antic batlle de Móra; Salomó Aroví, jueu de Móra; Egidi Meder, de Móra; Pere Belstar, de Móra; Iucef Arruví, jueu de Móra; Ramon Steva, de Móra; Azmet d'Abofalil, sarraí de Móra; Abdemelich Abofali, sarraí de Móra; Ferrer Muntornés, de Móra; Andreu d'Aliaga; Domènech Muntreal; Joan Franquet, de Móra; Andreu de Valcebre, de Móra; Guillem Fort, de Móra; Istach Algení, jueu de Móra; Guillem Spanyol, de Móra; Guillem Pujol, de Móra; Guillem Camarasa, de Móra; Guerau Steva, de Móra; Pere Muntreal, de Móra; Pere Ferrater, jurisperit; Francesc Cerdà, de Prades.

Les principals informacions d'aquest document fan referència als següents aspectes de l'actuació del batlle:

1) Pere Revull, batlle de Móra, no va comptabilitzar correctament les entrades per multes i bans. Aquesta renda jurisdiccional es repartia en tres parts: una part al denunciador del delicte, una altra per a la vila i universitat de Móra, i, finalment, una altra per al comte de Prades. Pere Revull va justificar aquesta anomalia per les dificultats causades en el temps de mortaldat (*tempus mortalitatis*) i d'epidèmia que havia patit Móra, que feien impossible que els denunciants, orfes i pupils poguessin pagar els bans, principalment a causa dels danys que feia el bestiar menut i gros.

2) Pere Revull havia mentit per escrit al batlle de Corbera. Un acusat de delicte de lesa majestat que li va ésser requerit, i que era lliure a Móra, va ésser ocultat per ell mateix, i va dir que el tenia tancat a la presó de Móra.

3) Els jocs de daus i d'atzar eren prohibits a la vila de Móra. El batlle Revull i la seva esposa cobraven diners per permetre jugar a la nit en una casa.

4) Les tutories de béns d'orfes eren concedides pel batlle sense garanties i sense tenir en compte les relacions de parentesc.

5) Revull s'havia apoderat d'unes terres de sarraí, contigües a les seves. A Móra, ningú sabia en virtut de quin títol, i si pagava les rendes, que com a terra de sarraí era la quarta part de la collita, o no les pagava, al comte de Prades.

6) Els arrendadors de les rendes senyorials del comte de Prades, quan anaven a cobrar-les als veïns de Móra, es trobaven que ja havien estat cobrades, indegudament, pel batlle Revull.

7) Guillem Sebrià, acusat de violar una dona, va ésser coaccionat pel batlle Revull a escollir com a advocat defensor un germà del batlle i a lliurar l'administració dels seus béns, si volia sortir ben parat del plet.

Testes recepti per venerabilem Raymundum de Cumbis, consiliarium incliti domini Infantis, contra Petrum Reuul, baiulum de Mora. //

Qua litera et capitulis oblatis dictus venerabilis Raymundus de Cumbis, comissarius ad hec specialiter per dictum dominum Infantem diputatus volens mandatis dicti Domini Infantis cum reuerentia obedire et complere, recepit testes sequentes: //[1v]

Die lune XIII die ianuarii anno a Natiuitate Domini M CCC. IIII.

I. Venerabilis Arnaldus de Siscario, teste iurato interrogato super capitulis predictis.

Super primo dixit quod audiuit dici contenta in dicto capitulo fore uera a Guillermo Alcouer, scriptore curie baiuli de Mora, et a Francisco Cerdani. Item super secundo dixit quod audiuit dici a dicto Guillermo Alcouer, quod Petrus Reuull, baiulus, fecerat sibi scribi quamdam literam, que fuit missa baiulo de Corbera, in qua litera continebatur, quod duo homines quos dictus baiulus de Corbera petebat sibi remitti fuerant rixati in loco de Mora. Et erant capti ibidem et tamen hoc non erat uerum secundum quod hec audiuit dici a dicto Guillermo Alcouer, et audiuit etiam dici ab eodem Alcouer quod dicta littera est registrata in libro curie memorate. Interrogato quid continebatur in II litera in dicto capitulo nominata: et dixit se ignorare set hoc potest sciri per dictum Alchouer et per dictum registrum set dicta II litera erat de facto den Sebria de Mora.

Super III capitulo interrogato dixit se nunquam vidisse contenta in eo set audiuit dici a pluribus ludentibus quod ludebant de licentia dicti Petri Reuull. Interrogato si scit vel dici audiuit quod pro dicta licentia aliquid reciperet et dixit quod non.

Super IIII dixit quod tutele et cure fuerunt tradite tutoribus et curatoribus non recepte securitatem ab eisdem et de hoc, ut dicitur, est consuetudo in dicto loco: Et hic deponens increpauit dictum Petrum Reuull quare tradebat bona tutelarum et curationum sine securitate, et ipse Petrus Reuull respondit quod ipse de hoc nichil habebat facere set proceres qui ipsos tutores et curatores eligebant et ipsi proceres dicebant quod ipsi eligebant eos set non dicebant quod traderentur eis bona securitate.

Super quinto dixit quod iam alium deposuerant in sua propria confessione quod tantam viderat de duobus VI d'en Endine de Valcebre et d'en T. //[2] Fort.

Item super VI Capitulo dixit se iam deposuisse super ipso in alia inquisitione que nunc fit contra dictum Petrum Reuul pro oficio Baiulie. Super VII capitulo dixit se nichil scire saluo quod ignorat titulum per quem ipse possidet bona que fuerunt d'en Malorquí de Móra et quod audiuit dici a dicto Petro Reuul quod dominus Infans fecit sibi cartam quod possit tenere et posidere bona ipsa. Item super IX capitulo dixit uera esse contenta in eo. Interrogato quomodo scit et dixit qui fuit presens et quod ipse ut procurator domini Infantis increpabat dictum Petrum Reuul que non reciperet bonam securitatem a Berengario Belmunt de ciuitate Dertusse. Item super X capitulo dixit se nichil scire misi de audito. Interrogato cui audiuit dici et dixit quod uidetur sibi quod a Petro Ferraterri, iurisperito, et a Guillermo Alcouer, scriptore de Mora. Item super XI capitulo interrogato dixit quod uidit fieri de facto alitotiens per dictum baiulum contenta in dicto capitulo. Item super XII capitulo dixit nichil aliud scire nisi ea que iam deposuerat in alia inquisitione. Item super XIII capitulo interrogato dixit se nichil aliud scire nisi tantum quod dictus Petrus Reuull exhibuit sibi quendam processum Arnaldi Benet qui erat in posse eiusdem Petri et perquiuerunt ipsum inter scripturas scribanie dicte curie et non inuenerunt ipsum. Item super VIIII capitulo interrogato dixit se nichil aliud scire nisi de auditu. Interrogato //2v: cui audiuit dici quod ab aliquibus iudeis et a scriptore predicto et a quibusdam aliis de quorum nominibus non recordatur.

Item super XV capitulo interrogato dixit se nichil scire nisi quod audiuit dici a Bertrando Domenech, loci de Mora, quod ipse proposuerat querimoniam coram dicto Petro Reuul de quadam nutrice ratione cuiusdam furti et quod dictus Petrus Reuul noluit procedere in predictis. Immo admisit dictam nutricem in domesticam suam. Item super XVI capitulo dixit quod est uerum quod dictus Guillermos Rialp est procurator et prestat patrocinium omnibus querelatoribus indiferenter, set ignorat quod de hiis, que dictus Guillermus Rialp recipit, habebat seu recipiebat partem aliquam dictus Petrus Reuull. Item XVII capitulo dixit se nichil scire de contentis in eo. Item super XVIII capitulo dixit se nichil scire. Item super XIX, XXI, XXII capitulis et XXIII, XXIIII et XXV capitulis singulariter et distincte interrogato dixit se nichil aliud scire super eis nisi quod audiuit dici contenta in ipsis.

Interrogato cui audiuit dici et dixit quod a Guillermo Alcouer est autem uerum quod dictus Petrus Reuull dixit in presentia huius deponentis et Bernardi de Cotzono et aliorum quorum nominibus

non recordatur quod Guillermus Alcouer acusauerat dictum Petrum Reuul coram dicto domino Infante set quod ipse Petrus reciperet inde vindictam a dicto Guillermo Alcouerii //[3] Item super XXVI et XXVII capitulis dixit se nichil scire de contenta in eis. Super XXVIII et XXIX et XXX capitulis dixit se nichil scire de contentis in eis bene est uerum quod aliqui quando [que] ducunt dicto Petro Reuull cominando quod si procedit contra eos hec uerba uel similia: *No·ns façats parlar, si no direm tals coses que no u valrà a vós ne a nós*. Item super XXXI dixit quod iam deposuerat super contenta in eo in alia inquisitione. Super XXXII capitulo dixit se nichil scire de contentis in eo.

Et fuit sibi iniunctum quod teneret secretum.

II. Guillermus Alcouerii, scriptor loci de Mora, testis iuratus dicere ueritatem et interrogato super capitulis antedictis. Interrogatus super primo et dixit esse contenta in eo fore uera. Interrogato quomodo scit et dixit qui scripsit contenta in dicto capitulo et alia audiuit dici dicto Petro Reuul. Super II interrogato dixit contenta in eo fore uera. Interrogato que fuerunt illa instrumenta et dixit quod cum castellanus Emposte citaset quemdam hominem de Corbera, que erat in loco de Mora, inculpatum de crimine lese maiestatis, dictus homo accesit Terraconam pro habendo consilio qualiter posset se excusare et non comparendo et habuit de consilio quod isto modo videlicet si baiulus de Mora faceret unam literam dicto castellano quod ipse tenebat dictum hominem captum et literam continentie supradicte mandauit fieri Petrus Reuul, baiulus de Mora, quam scripsit hic deponens. Item mandauit dictus Petrus Reuul fieri //[3v] aliam literam vicario de Perello uel vicario Dertuse quod bona que finitur imperate adiudicate per dictum vicarium Guillermo Sebria non erat ipsius Guillermi. Immo erant quorumdam pupillorum quorum ipse Guillermus Sabria erat tutor et tamen bona uera erant ipsius Guillermi. Interrogato quomodo scit ut esent dicti Guillermi et dixit quod pro eo quia dictus Guillermus dicta bona ab hoc deponente et ab Antonio Boteller et predicte litere sunt registrate in libro curie de Mora. Super III interrogato dixit contenta in eo fore uera. Interrogato quomodo scit et dixit quod contenta in capitulo uidit fieri per Petrum Reuull set de [executione] non uidit set audiuit dici. Interrogato quibus audiuit et dixit quod a Dominico Reuull, quondam, que tunc erat baiulus dicti loci. Super IIII interrogato dixit contenta in ea fore uera. Interrogato quomodo scit et dixit quia uidit et legit dictam literam. Interrogato quomodo scit quod Petrus Reuul teneat

bona tutorum uel curatorum dicat eis uerba in capitulo contenta et dixit quod ita audiuit dici a tutoribus et curatoribus. Interrogato a quibus et dixit quod a Pericono Dalmau et a Guillermo Mirauet et a pluribus aliis de quibus nominibus non recordatur. Super quinto capitulo interrogato et dixit fore uera contenta in eo. Interrogato quomodo scit, et dixit quod audiuit dici a Petro Reuul contenta in capitulo. Interrogato quibus dicebat et dixit quod G. Andrea de Valcebre et Guillermo Fort noluit recipere appellationes et dixit miras in capitulo contentas. Interrogato quomodo scit et dixit qui presens fuit. Super VI interrogato dixit quod audiuit dici contenta in capitulo nam cum hic deponens esse renderius et peteret quartum de quibusdam possesionibus quas dictus Petrus Reuul tenet fuit sibi dictum quod Petrus Reuul //[4] tenebat eas et sic non potuit habere quartum. Interrogato si dictum quartum fecit dicto Petro Reuul et dixit quod non.

Super VII interrogato dixit contenta in eo fore uera. Interrogato quomodo scit et dixit qui cum hic deponens et Antonius Boteller esent renderii dictus Petrus Reuull noluit quod intrarent posesionem de *fomado anexar* recipiendo quarto et sic non potuerunt quartum habere. Super VIII capitulo interrogato dixit quod audiuit dici fore uera contenta in eo. Interrogatus a quibus et dixit quod a venerabile Arnaldo Siscar et a vicario et ab aliis de quorum nominibus non recordatur. Et si dictus Petrus dixisset ueritatem non habuissent dicta bona quod mobile dictorum bonorum suffecisset ad illud ad quod dicta bona erant Guillermo Çabia obligata et bona vendebatur per curiam et fuerunt empta per aliquos singulares et nunc tenet et possidet dicta bona dictus Petrus Reuull et iam tenebat ea et posidebat ante quam haberet literam domini Infantis de qua fit mencio in dicto capitulo.

Super IX interrogato dixit contenta in eo fore uera. Interrogato quomodo scit et dixit quia omnibus et singulis in capitulo expressatis presens fuit et ea audiuit dici et fieri vidit. Super X capitulo interrogato dixit quod cum ipse et dictus Antonius Boteller esent renderii et peterent calonias, banna uel tercia dicebant illi a quibus petebant quod iam dederant Petro Reuul et nichil poterant habere. Super XI capitulo interrogato dixit esse uera contenta in eo. Interrogato quomodo scit et dixit quia uidit de facto. Interrogato de quibus uidit qui capti detineri debentur et solueret et dixit quod Pelegrimus Marca et pluribus aliis, de nominibus quorum non recordatur. Interrogato qui sunt illi qui capi

non debebant et capiebant et dixit quod Petrus Garcia et aliis de quorum nominibus //4v non recordatur.

Interrogato quomodo scit quod dictus Petrus Garcia non abstraxerat ensem in quadam rixa pro qua quidam alii fuerunt capti et fuit dictus Petrus Garcia absolutus a captione per Arnaldum Siscar, qui de hoc increpauit dictum Petrum Reuull. Et licet alii fuissent puniti ex rixa predicta dictus Petrus Garcia non fuit punitus. Interrogato super XII capitulo et dixit fore uera contenta in eo. Interrogato quomodo scit et dixit quod ipse vidit de facto et scit et est scriptum in libro curie de Mora. Interrogato de quibus depositis recepit et dixit que den Ferrer Cubels. Interrogato quanta erat quantitas quam recepit et dixit quod XL libras erant deposite videre suo nescit tamen si recepit omnes. Interrogato si illud quod recepit, recepit de uoluntate dicti Ferrarii Cubels et dixit se nescire, tamen bene vidit quod dictus en Cubels pluries petit et non potuit habere.

Super XIII interrogato dixit in eo contenta fore vera. Interrogato quomodo scit et dixit quod *non es diu* quod uidit de quodam procesus facto contra Dominicum Ferreriol. Interrogato si dictus Dominicus Ferreriol est familiaris dicti Petri Reuul et dixit quod sicut unus alius dicti loci. Super XIIII dixit contenta in eo fore uera. Interrogato quomodo scit et dixit quod uidit de facto. Interrogato in quibus retroclamis vidit predicta fieri et dixit se non recordari. Super XV capitulo dixit in eo contenta fore uera. Interrogato quomodo scit et dixit quia uidit in facto. Super XVI capitulo dixit contenta in eo fore uera. Interrogato quomodo scit et dixit quod audiuit dici a Guillermo Sebria et Petro Lagostera, quondam, quibus contenta in capitulo fuerant facta. Super XVII capitulo dixit fore uera in eo contenta. Interrogato quomodo scit et dixit //5 quia vidit. Interrogato de quibus personis vidit et dixit quod den Guillermo Bru et de aliis de quibus non recordatur.

Super XVIII capitulo dixit quod audiuit dici quod contenta in capitulo an Fatxo et an G. Sebria. Et audiuit dici a dicto Guillermo Sebria quod audiuerat dici a Ferrari Darnes quod pro quodam debito quod ipse Ferrarius debebat dicto Fatxo dictus Petrus Reuul fecit eum prolongari et ex hoc habuit unum caficium ordei. Super XIX capitulo interrogato dixit quod contenta in capitulo sunt iam certa domino Infanti et quod iam deposuit. Super XX capitulo interrogato dixit fore uera contenta in eo et iam sunt certe domino Infanti. Super XXI, XXII, XXIII et XXIIII interrogato fore uera contenta in eis et iam sunt certe domino Infanti.

Super XXV dixit quod contenta in capitulo audiuit dici ab Arnaldo Siscario et Geraldo Steua. Super XXVI interrogatus dixit quod audiuit dici ab Andrea Aliaga quod ipse non fecerat rasuram set non audet dicere quis fecerit rasuram et plures de villa suspicantur quod dicant de Petro Reuul. Super XXVII dixit in eo contenta fore uera. Interrogato quomodo scit et dixit quod audiuit conqueri curatorem de contentis in capitulo.

Super XXVIII dixit contenta in eo se audiuisse dici. Interrogato a quibus audiuit dici et dixit quod ab Arnaldo Siscar. Super XXIX capitulo interrogato respondit ut proximo.

Super XXX capitulo interrogato dixit quod contenta in eo fore uera. Interrogato quomodo scit et dixit quod audit de facto //[5] personam Bertrandi Domenech, Guillermi Spanyol, Guillermi Camarasa et de pluribus aliis, quorum nominibus non recordatur. Super XXXI capitulo dixit fore uera contenta in eo. Interrogato quomodo scit et dixit quod uidit de facto in persona Iohannis Franquet, d'en Gil Meder et Arnaldi Bonet. Super XXXII interrogato dixit contenta in eo fore uera, secundum quod audiuit dici Petro Muntreal, locum tenentem baiulo, et legit quandam literam missam dicto locumtenente per dictum Petrum Reuull. Interrogato si deponit hodio dicti Petri Reuul et dixit quod quedam capitula que tradidit domino Infanti dederat pro eo quare intellexerat quia dictus Petrus Reuul eum acusauerat cum dicto domino Infante set ea que dixit superius in sua depositione non dixit propter hodium, set pro eo quia credit ea esse uera. Interrogato si fuit corruptus, instructus et cetera, et dixit quod non.

Die iouis XX die febroarii anno predicto, dictus venerabilis Raymundus de Cumbis, comissarius pro continuanda inquisicione accesit personaliter una mecum Petro Maymoni, notario et scriptore, et recepit testes sequentes. Primo:

III. Petrus Reuul, olim baiulus de Mora, iuratus et interrogatus in sua propria confesione super dictis capitulis. Super primo capitulo interrogato dixit quod Franciscus Cerda, colector reddituum, vendidit sibi calonias siue bans de quibus fit mencio in capitulo predicto pro precio CL solidis Barchinone //[6] de quibus hic confitens habuit albaranum a dicto Francisco. Quos CL solidos dictus Franciscus non posuerat in compoto et predicta hic confitens iam posuit in suo compoto et non habuit de bannis predictis LX solidos illo anno. Super II interrogato dixit se negari contenta in eo. Super III interrogato negauit eum et iam respondit in sua confesione prima.

Super IIII interrogato dixit nunquam se habuisse literam nec est consuetum dare securitatem nec ipse tenet aliqua bona tutorum uel curatorum et cetera in capitulo contenta negat.

Super V et VI interrogato dixit se iam respondisse in sua confesione et negat contenta in eis. Super VII et VIII dixit se iam respondisse in sua propria confesione. Super nono interrogatus negauit contenta in eo nec scit quid ille homo. Super X capitulo interrogatus negauit contenta in eo et dixit se nunquam recepisse quin sit positum in compoto per eum nec fecisse compositionem sine consilio asesoris citra quantitatem XXX solidos. Super XI, XII, XIII, XIIII interrogato negauit contenta in eis. Super XV, XVI, XVII, XVIII, XIX singulariter et distinte interrogato negauit omnia et singula in eis contenta. Super XX usque ad XXIIII interrogato negauit contenta in eis.

Super XXIIII dixit se nichil scire. Super XXVI negauit omnia in eo contenta. Set est fama quod Guillermus Alcouer fecit illam abrasuram et hoc dictus Andreas Aliaga non fuit ausus dicere propter Arnaldum de Siscario qui minabatur sibi ad uspendium, set hoc dixit discreto Petro Ferraterii ad partem et hoc bene scit dictus Petrus Ferraterii. Super XXVII capitulo interrogato dixit quod lis fuit ducta diu inter eos et de hoc fuerunt coram domino Infante et post quod hic deponens fuit suspensus ab oficio baiulie fit facta compositio inter eos ad LX solidos. Super XXVIII capitulo dixit se nichil scire set hoc debet scire comisarius. Super XXIX //[6v] negat omnia in ea contenta. Super XXX, XXXI interrogato negat omnia in eis contenta. Super XXXII interrogato negat super omnibus et singulis interregato negat omnia nisi ut superius dixit.

Quibus capitulis sibi lectis et publicatis fuit dictus Petrus Reuul interrogatus si uolebat videre, iurare testes recipiendos super capitulis antedictis et ipse respondit quod non. Immo hoc comitebat dicretioni et fidei receptoris.

IIII. Salamonus Aroui, iudeus More, testis interrogatus et iuratus dicere ueritatem super predictis capitulis. Super primo usque ad XVII dixit se nichil scire. Super XVIII dixit contenta in capitulo se audiuisse dici. Interrogato a quibus dixit se non recordari et dixit autem quod contenta in capitulo fuerunt sibi facta per Petrum Reuul set non recordatur quando nec in qua lite seu questione et super predictis uellet habere maiorem deliberationem. Super XVIII interrogato dixit quod multotiens contenta in capitulo fuerunt facta per Petrum Reuul, tamen non credit quod malo animo fuerint

facta set sibi obediretur in multis non solum tanquam baiulo set etiam tantum Petro Rull et magis sibi obediretur tanquam baiulo. Super aliis capitulis singulariter interrogato dixit se nichil scire. Interrogato si fuit instructus etc. et dixit quod non.

Et fuit sibi iniunctum...

V. Egidius Meder, loci de Mora, testis iuratus super predictis capitulis dicere veritatem super primo capitulo interrogato dixit quod post mortalitates Petrus Alies, filius Berengarii Allies, quandam, cognatus huius deponentis, erat renderius sdeuenimentorum et Petrus Reuull, tunc baiulus, sicut melius poterat conueniebat cum illis qui tenebatur ad calonias seu penas et compotabat eas sicut melius poterat propter tempus mortalitatis preterite et mandauit Guillermo Alcouer quod scriberet illud quod de dictis penis seu calonis recipiebatur ne ius domini posset in aliquo defraudari; super aliis contentis in capitulo dixit //[7] se nichil scire. Super aliis capitulis usque ad quintum dixit se nichil scire.

Super quinto interrogato dixit quod dictus Petrus Reuull asignauit hunc deponentem in curatoren seu actorem bonorum Petri Alies et cum hic deponens apellaret noluit sibi recipere apellationem dictus Petrus Ruull, dicens quod dicta bona deuasterentur interim dum appellatione duceretur et sciebat hic deponens quod dicta bona deuastabantur, et hoc fecit scribi hic deponens in libro curie. Super VI interrogato dixit quod quamdam proprietatem modicam que est prope sortes seu proprietates dicti Petri Reuull, que erat cuiusdam sarraceni, dictus Petrus Reuul tenet et posidet. Nescit tamen hic deponens si emit eam uel non.

Super VII capitulo usque ad nonum dixit se nichil scire. Super nono interrogato dixit se nichil scire aliis capitulis usque ad XIIII dixit se nichil scire. Super XIIII dixit quod multotiens uidit scribi seu facere scribi per Petrum Reuul contenta in capitulo. Super aliis interrogato usque ad XVII dixit se nichil scire. Super aliis usque XXXI dixit se nichil scire. Super XXXI dixit quod ad mandatum domini Infantis fuit facta pax per Arnaldum de Siscario inter quosdam ville de Mora, inter quos erat hic deponens et cum fuisset pax fracta et hic deponens et alii fecisent querelas Petro Reuul, ipse Petrus Reuul recepit firmancias et securitates ab omnibus non tamen ab hoc deponente et dicit dictus Petrus Reuull, quod si pax erat fracta quod cognoceret Petrus Ferraterii, qui tunc erat presens in dicto loco. Et idem dixit venerabili Arnaldus de Siscario, ita quod de predictis nunquam potuit habere

iusticiam. Super aliis singulariter, interrogato et dixit se nichil scire. Interrogato si fuit instructus coruptus uel subornatus uel se et cetera, et dixit quod non.

Et fuit sibi iniuctum... //7v

VI. Petrus Belstar, loci de Mora, testis iuratus, interrogato super predictis capitulis dicere veritatem super primo capitulo interrogato dixit se nichil scire. Super tercio interrogato dixit quod prohibitum est ludi in hac villa et vidit pluries quod, videntibus Petro Reuull et venerabili Arnaldo de Siscario, ludebantur in villa ista et nichil eis dicebant. Tamen nunquam uidit quod dictus Petrus Reuull daret licentia ludendi nec aliquid reciperet nec uxor sua faceret contenta in capitulo. Super IX interrogato dixit se nichil scire. Super aliis interrogato dixit se nichil scire. Fuit sibi lectum etcetera.

Et fuit sibi iniunctum etc.

VII. Iucef Arruuio, iudeus loci de Mora, testis, iuratus super X precepta legis que dominus Deus dedit Moysi in monte Sinay dicere ueritatem super dictis capitulis. Super XIIII dicit se nichil scire. Inmo semper inueniebat iusticiam in dicto Petro Reuull. Super XVIII dixit se nichil scire. Super aliis interrogato dixit se nichil scire.

Et fuit sibi iniuctum et cetera.

VIII. Raymundus Steua, loci de Mora, testis iuratus et interogatus dicere veritatem super dictis capitulis. Super tercio dixit se nichil scire. Set vidit pluries quod Petrus Reuul faciebat ipsi et aliis qui ludebant soluere penam. Super XXX interrogato dixit se nichil scire. Super aliis dixit nichil scire.

Et fuit sibi iniuctum et cetera. //8

IX. Azmet Abofalil, sarracenus loci de Mora, testis iuratus dicere ueritatem super capitulis predictis. Super tercio interrogato dixit quod semel hic deponens et quidam alii ludebant de nocte in domo cuiusdam de cuius nomine non recordatur set videtur sibi quod vocaretur Berengaraç. Et ille Berengaraç dixit ludentibus quod quilibet solueret IIII denarios et ipsi exponeret se banno. Et in crastinum Petrus Reuull faciebat pignorari dictos ludentes. Et dictus Berengaraç dicebat sibi quod uxor dicti Petri Reuul dederat ipsis licenciam ludendi et dictus Petrus Reuull respondit quod uxor sua non poterat dare licentiam nec eam dederat sic quod quilibet dictorum ludentium soluerunt decem solidos pro pena et aliud nescit.

FUNDACIÓ NOGUERA

Et fuit sibi iniuctum etc.

X. Abdemelich Abofalill, saracenus loci de Mora, testis iuratus dicere veritatem super tercio capitulo interrogato dixit se nichil scire.

Interrogato super aliis dixit se nichil sciri.

XI. Ferrarius Munttornes, loci de Mora, testis iuratus dicere veritatem super X capitulo interrogato dixit se nichil scire nisi de auditu. Interrogato a quibus audiuit dici et dixit se non recordari. Super XIIII capitulo interrogato dixit quod ipse deponens fuit renderius et Petrus Reuul dicebat huic deponenti quod scriberet retroclama et ipse dabat ei possesum super eis colligendis et nunquam vidit contenta in eo fieri per Petrum Reuull; aliud dici nescire.

Et sibi iniuctum et cetera et fuit sibi lectum et cetera. //8v

XII. Andreas d'Aliaga, testis, iuratus dicere veritatem, interrogato super IIII capitulo dixit se nichil scire. Super XXVI interrogato dixit quod nunquam dixit quod Petrus Reuul fecerit rasuram nec scit quod sit fama quod dictus Petrus fecerit eam nec unquam dixit hic deponens quod non sit ausus dicere quis fecit eam nec dictus Petrus Reuul habuit partem de dicto blado. Set hic deponens fuit confessus se fecisse dictam rasuram existens in conpedibus et manitis ferreys. Dicit etiam quod est uerum quod de manu dicti Petri Reuul est scriptum in compoto huius deponentis et dixit se nichil aliud scire.

Et fuit sibi iniuctum et cetera et lectum etc.

XIII. Dominicus Munt Real, testis iuratus et interrogatus dicere veritatem, super III interrogato dixit quod scit quod Petrus Reuull pluries recepit pro dandi licentiam ludendi set de uxore sua nichil scit.

Interrogato quodo scit quod dictus Petrus receperit pro dicta licencia dixit quod vidit quod redenrii aliquotiens mouebant et dicebant quod ludentes darent aliquid dicto Petro et sibi dabant et ipse recipiebat et hic deponens aliquotiens sibi dedit. Super VI capitulo interrogato dixit se iam deposuisse in alia depositione. Super VIII interrogato dixit etiam iam deposuise et perseuerat in illa depositione. Super XIIII interrogato dixit se nichil scire. Super XV interrogato dixit quod afirmatiue non possit dicere certis personis set multotiens audiuit dici quod multi conquirebatur de dicto Petro Reuul quia super furtis seu aliis maleficiis sibi denunciatis non faciebat eis iusticiam aliud dixit nescire.

FUNDACIÓ NOGUERA

Super XVI interrogato dixit contenta in eo fore uera. Interrogato quomodo scit et dixit quod audiuit dici a Guillermo Sebria, qui fuit captus et inculpatus, //[9] quod violenter cognouerat quandam mulierem, quod dictus Petrus Reuul dixit eidem capto quod nunquam exiret de captione nisi peterit in suum defensorem Guillermum de Rialp fratrem suum, et quod inter ambos fratres habuerant quasi omnia bona dicti capti et etiam diuisserunt inter se bladum et alia bona eiusdam capti et quod de predictis est fama in hac villa.

Super XVII capitulo interrogato dixit de certa scientia se nescire set tamen est fama de contentis in capitulo. Interrogato inter quos est fama et dixit quod inter illos qui conuersantur in curia baiuli. Super XXVI interrogato dixit quod audiuit dici a dicto Andrea Aliaga quod eidem Andree fuerat dictum per Petrum Reuull quod nunquam exiret de captione nisi ipsemet confiteretur quod ipsemet fecisset dictam abrasuram et audiuit dici ab eodem Andree quod non audet dicere quis faceret eamdem rasuram; audiuit etiam dici ab eodem quod dictus Petrus Reuul scripserat compotum de quod fit mencio in capitulo.

Super XXVII interrogato dixit quod multotiens audiuit conqueri curatorem de illis X caficis frumenti in capitulo expressatis et nunquam potuit habere iusticiam. Immo tempore baiuli qui nunc est ad mandatum procuratoris habuit facere compositionem in posse trium uel quatuor procerum et cetero in capitulo contenta creduntur comuniter esse uera. Super predictis dixit se nichil aliud scire. Interrogato si fuit instructus etcetera et dixit quod non.

XIV. Iohannes Franquet, loci de Mora, testis, iurato et interrogato dicere veritatem super V dixit se nichil scire de certa scientia set audiuit quod aliqui conquerebantur de baiulo et aliqui de procuratore tamen //[9v] nesciret dicere qui erant illi qui conquerebantur nec de quo conquerebantur et dixit nichil amplius scire. Super XVII capitulo interrogato dixit se audiuit dici contenta in eo tamen de certa scientia nichil scit. Super XXIX capitulo interrogato dixit se audiuit dici contenta in eo tamen de certa scientia nichil scit. Super XXX capitulo interrogato dixit quod dici audiuit, non recordatur a quo, quod Arnaldus Bonet dicebat *a·n. Rull No·m façats parlar que si no, e no deya pus avant*; amplius dixit nescit super predictis. Interrogatus si fuit instructus et cetera et dixit quod non.

Et fuit sibi iniuctum et cetera.

ARCHIU NOGUERA

XV. Ferrarius Cubels, nunc baiulus loci de Mora, testis iuratus dicere veritatem super primo capitulo interrogato dixit se nichil scire. Super XIII capitulo interrogato dixit se nichil scire aliud dixit nescire super predictis.

XVI. Guillermus Sebria, loci de Mora, testis iuratus dicere veritatem. Interrogato super IIII capitulo dixit se nichil scire de certa scientia nec audiuit dici contenta in eo. Dixit tamen quod hic deponens erat curator bonorum de na Marie, consobrine germane sue, et Petrus Rull asserens quod filii erant magis propinqui in gradu parentele quod alii primi mariti dicte consobrine, non datis nec ostensis aliquibus probationibus seu documentis, recipit medietatem cuiusdam possesionis dictorum bonorum et dicebat huic deponenti quod ipse Petrus Reull posuerat eum in curatorem et ipsemet eum poterat remouere. Dixit etiam hic deponens quod Bernat Comte fecit vendi pro viginti solidis vel XXI solidis quemdam porchum quem mater huius deponentis nutriuerat ad medias et dictus Petrus Rull de predicto precio dedit huic deponenti X solidis et reliquos sibi retinuit et ille ad quem pertinebant petiit eos et dicta matre tempore quo uiuebat ille homo quia ignorabat si Petrus Reuul tenebat et nescit si Petrus Rull dedit des dicto homine. //[10]

Super XVI capitulo interrogato dixit quod hic deponens erat captus et inculpatus de quadam muliere quod cognouerat eam violenter set tamen non erat uerum et sic quod Guillermus Rialp fuit defensor huius deponentis et dixit sibi que ipse habebat ire pro consilio ad sapientes. Sic quod hic deponens fecit ipsi dari L solidos. De inde fuit deponens detentus captus quam diu donec expendidit et deuastauit omnia bona sua. Ita quod negotium istud non potuit habere finem quam diu hic deponens habuit aliquid de bonis mobilibus nescit tamen si dictus Petrus Reuull et Guillermus Rialp diuiserunt inter se aliquid de predictis bonis set hic deponens expendidit ea bona nec recordatur hic deponens quod ocasione predicta dederit aliquid dicto Petro Rull saltim quid valeret quinque solidos et dixit de nichil aliud scire.

Super XVIII dixit interrogato quod audiuit dici a Ferrario de Arnes quod pro eo que Petrus Rull supersederat seu supersedi fecerat super quamdam demandam LXXX solidorum quam En Futxo, iudeus, faciebat contra dictum Ferrarium Darnes, dedit dicto Petro Rull unum caficium ordey; et dictus Petrus Rull rogando uel alium dictum iudeum fecit supersederi in predictis. Super XXVI

FUNDACIÓ NOGUERA

capitulo interrogato dixit quod audiuit dici quod super contentis in capitulo dictus Petrus Rull dabat fauorem dicto Aliaga et dixit se nichil aliud scire super predictis. Interrogato si fuit intructus et cetera et dixit quod non.

Et fuit sibi inuctum et cetera fuit etiam sibi lectum etcetera.

XVII. Petrus Palliparii, loci de Mora, testis iuratus dicere veritatem super XVIII //[10v] capitulo interrogato dixit se nichil scire quia ipse moratur in manso suo extra villa et nichil scit, super predictis. Interrogato si fuit intructus et cetera et dixit quod non.

XVIII. Iacobus Soler, loci de Mora, testis iuratus et interrogatus dicere veritatem super XXVII capitulo dixit se nichil scire. Interrogato si fuit instructus et cetera et dixit quod non.

XX. Moferritx Caleyt, sarracenus loci de Mora, testis iurato per la Qeble dicere veritatem. Super XXVIII capitulo interrogato dixit se nichil scire.

XXI. Bernardus Muntreal, loci de Mora, testis, iuratus dicere veritatem, super VI capitulo interrogato, dixit quod Petrus Reuul tenet aliqua possessiones, quas sibi apropriauit et nescit hic deponens quod emerit eas et scit etiam hic deponens quod dictus Petrus Reuul appropiat sibi quoddam trocium terre cuiusdam possessionis matris huius deponentis et in missit ipsum trocium cum quadam possesione sua propria et nescit hic deponens quod dictus Petrus Rull pro predictis possesionibus soluat quartum et dixit se nichil aliud scire. Super XXIX dixit se nichil scire. Super XXX capitulo interrogato //[11] dixit quod audiuit *que alguns n'escapen alguns entre colps*. Interrogato a quibus et dixit se non recordari. Super predictis dixit nichil aliud scire.

Et fuit sibi iniuctum et lectum et cetera.

XXIII. Andreas de Valcebre, loci de Mora, testis, iurato et interrogato dicere veritatem. Interrogato super V capitulo dixit quod Petrus Rull fecit vendi huic deponenti quamdam vineam pro quadam fideiusione quam hic deponens fecerat. Aserens dictus Petrus quod habebat in mandatis a domino Infante quod statim faceret vendi bona fideiusorum et hic deponens appellauit et dictus Petrus Rull noluit tenere dictam apellationem et statim hic deponens iuit ad dictum dominum Infantem Ilerde et dictus dominus Infans, cum litera sua, mandauit quod restitueretur huic deponenti dictam vineam quam fuit sibi restituta. Interrogato si soluit aliquid pro dicta firmancia et dixit quod sic C solidos. Super XI capitulo interrogato dixit se nichil scire. Super XVII capitulo

interrogato dixit se nichil scire, pro eo que stat in quodam manso et non conuersatur in curia. Super predictis dixit nichil aliud scire quod sibi recordetur. Interrogato si fuit instructus et cetera et dixit quod non. Et fuit sibi iniuctum et lectum et cetera.

XXIIII. Guillermus Fort, loci de Mora, testis iuratus dicere veritatem super V interrogato dixit quod cum semel Petrus Rull compelleret hunc deponentem tanquam curatorem bonorum Guillermi Fort, quondam, ad soluendum questiam iuratis et hic deponens diceret quod non habebat unde solueret; dictus Petrus Rull dixit sibi quod venderet Los Albes et hic deponens dixit sibi quod iam ipse Petrus fecerat scindi dictos //[11v] Albes et ipse Petrus dixit quod venderet de illis qui remanserant et cum hic deponens nollet facere dictus Petrus fecit eum pignorari a qua pignoratione hic deponens appellauit ad procuratorem et dictus Petrus Rul noluit sibi recipere appellationem et procurator fecit sibi restitui statim pignus. Super XI capitulo interrogato dixit quod pro quadam fideiusione, quam hic deponens et alii fecerant Pelagrino de Março, pro emptione corradurie quam emerat hic deponens fuit captus ter uel quatuor. Contenta in capitulo audiuit dici pluries. Interrogato a quibus audiuit dici et dixit se non recordari. Super XXVIII capitulo interrogato et XXX dixit se nichil scire. Interrogato si fuit instructus et cetera et dixit quod non.

Et fuit sibi iniuctum et lectum et cetera.

XXVI. Guillermus Spanyol, loci de Mora testis, iurato dicere veritatem. Super VI capitul interrogato dixit quod iam deponit in alia sua depositione. Super XVI dixit se nichil scire sed perseverat in depositione iam super isto facta. Super predicto dixit nihil aliud scire. Et fuit sibi lectum et cetera.

XXV. Istach Algeni, iudeus de Mora, testis, iurato per decem precepta legis que dominus Deus dedit Moysi in monte Sinay. Interrogato super XXIIII capitulo et dixit quod uidit aliquotiens quod hic deponens faciebat retroclama quod scribebantur per renderies. Interrogato si uidit quod Petrus Rull prohiberet retroclama scribentur in libro curie et dixit quod non et dixit se nichil aliud scire super predictis. Et fuit sibi lectum et cetera. //[12]

Die veneris sequenti XXI die februarii fuerunt receptos in loco Falceto per dictum venerabilem comissarium testes sequentes. Primo.

XXVI. Guillermus Puyol, habitator loci de Mora, iurato dicere veritatem, interrogato super VI capitulo dixit quod vidit quod

Petrus Rull tenet et possidet quasdam possesiones que fuerunt sarracenorum et eas fecit et facit arare et custodiri et colligit inde fructus. Ignorat tamen hic deponens si dictus Petrus Reuul emit dictas posesiones uel quo titulo eas habuit. Interrogato si scit quod dictus Petrus dictas posesiones francas uel si soluit inde quartum et dixit se nescire quod inde soluerit quartum. Super VII interrogato dixit quod hic deponens fuit renderius anno preterito cum Guillermo Camarasa et intravit ad quarteiandum fructus cenie dicti Petri Rull quam tenebat quidam sarracenus; alias autem posesiones dicti Petri non intrabant ad quarteiandum nec vidit hic deponens quod dictus Petrus eos prohiberet intrare seu quartigiare. Super X capitulo interrogato dixit quod vidit quod dictus Petrus prolongabat aliqua negotia et credit quod hic faciebat propter multa negocia que habebat et nescit hic deponens quod aliquid reciperet et dixit se nichil aliud scire. Super XIIII capitulo interrogato dixit quod vidit quod renderii scribebant retroclama et non vidit quod scriptor curie unquam scriberet nec vidit quod dictus Petrus Rull prohiberet ea scribi per scriptorem curie uel alium et dixit se nichil aliud scire.

Et fuit sibi iniunctum et cetera et fuit sibi lectum et cetera. //[12v]

XXVII. Guillermus Camarasa, habitator loci de Mora, testis, iurato et interrogato dicere veritatem super primo capitulo interrogato dixit quod videtur sibi quod super contentis in capitulo Franciscus Cerda et Petrus Rull contenderent et haberent uerba inter se et dixit se nichil aliud scire. Super II dixit se nichil scire. Super VI interrogato dixit quod in alium deposuit et perseuerat in sua propria depositione prima. Super VII capitulo interrogato dixit quod hic deponens et socii sui renderii habuerunt medium quartum fabbarum de quadam cenia que erat Petri Rull quam tenebat Anexar sarracenum. Super X capitulo interrogato dixit quod uidit quod dictus Petrus Rull una cum assesore multotiens faciebat compositiones de quibus dabat partem renderiis et hic deponens tanquam renderius [sui a] dicto Petro recipiebat de dictis compositionibus.

Super XIIII dixit quod nunquam vidit quod scriberet ea et nunquam vidit quod dictus Petrus Rull scribebat alicotiens ea et aliquotiens dicebat huic deponenti quod scriberet ea et nunquam vidit quod dictus Petrus Rull prohiberet uel faceret quod non scriberentur pro scriptore curie. Super XV capitulo interrogato dixit se nichil scire.

FUNDACIÓ NOGUERA

Super XVII capitulo interrogato dixit se nichil scire. Super XXVI capitulo interrogato dixit quod audiuit dici a dicto Aliaga quod non audebat dicere quis fecerat illam rasuram. Interrogato si dictus Aliaga dicendo dicta verba dicebat aliquid quod saperet quod dictus feciset dictam rasuram uel habuisse de dicto blado, et dixit quod non, set audiuit dici ab illis qui sciunt legere quod in compotis dicti Aliaga est scriptum de manu dicti Petri Rull et dixit se nichil aliud scire. Super XXVII capitulo interrogato dixit quod Aliaga super dictis scire. Super XXVII capitulo interrogato dixit quod vidit quod curator nouiter datus bonis conuenit cum dicto Aliaga super dictis X caficiis et videtur huic deponenti quod tempore quo dictus curator fuit datus bonis dictus Petrus Rull erat suspensus ab oficio baiulie et dixit se nichil aliud scire. Et fuit sibi iniuctum... //[13]

Anthonius Boteller habitator loci de Mora, testis iurato et interrogato dicere veritatem super primo capitulo interrogato dixit quod audiuit dici contenta in capitulo a Guillermo Alcouer et videtur sibi quod diceret quod Franciscus Cerda fecerat venditionem de calonis dicto Petro Rull et dixit nichil aliud scire. Super II capitulo interrogato dixit se nichil scire. Super VII dixit quod hic deponens erat renderiu anno predicto et vidit quod dictus Petrus Rull contradicebat huic deponenti et suis sociis habere quartum de fructibus cuiusdam cenie dicti Petri. Set post modum dedit eis quartum.

Super X capitulo interrogato dixit quod audiuit dici ab aliquibus quod dictus Petrus Rull recipiebat aliquotiens peccuniam pro racione in capitulo expressa tamen nunquam uidit quod reciperet. Interrogato a quibus predicta dici audiuit et dixit se non recordari. Super XIIII capitulo interrogato dixit quod nunquam audiuit dici a dicto Petro Rull quod retroclama non scriberentur set vidit pluries quod dicebat huic deponenti et aliis renderiis quod facerent pignorari illos qui tenebantur ad tercia exsoluenda. Super XXVII et XXIX capitulo interrogato dixit quod fama est loco de Mora de contentis in capitulo et audiuit dici a Guillermo Sebria quod sibi fuerat dictum per Bertrandum Domeneche, quod comisarius erat ocupatus et alia uerba dixit dictus Sabria, que hic deponens non audiuit et dixit se nichil aliud scire.

Et fuit sibi iniuctum et cetera et etiam lectum et cetera.

XXVIII. Geraldus Steva, habitator de Mora, testis, iurato dicere veritatem super VIII capitulo interrogato dixit quod audiuit dici

NOGUERA

quod dictus Petrus Rull apropriauerat sibi bona den Maloqui et vidit hic deponens quod tenet et posidet aliqua de predictis bonis et nescit aliud in predictis cum hic deponens multum non moretur in dicto loco de //[13v] de Mora, cum vadat ad collum Balagerii et alibi pro emendis piscibus: aliud dixit se nescire. Super IX capitulo interrogato dixit quod uidit quod procurator mandauit dicto Petro Rull quod reciperet firmam iuris pro retroclamis de quibus fit mentio in capitulo nescit tamen hic deponens si dictus Petrus recipit firmam iuris uel non et dixit se nichil aliud scire.

Super XVI interrogato dixit quod audiuit dici contenta in capitulo et specialiter in facto que Guillermi Sebria in quo dictus Guillermus Rialp erat defensor de certa scientia tamen nichil scit super contentis in capitulo. Interrogato a quibus audiuit dici et dixit a pluribus de quorum nominibus non recordatur. Super XVII capitulo interrogato dixit contenta in capitulo fore uera. Interrogato quomodo scit et dixit quod hic deponens tanquam curator bonorum Petri Comte, quondam, conquerebatur de Andrea de Aliaga, de X caficis frumenti, quos dictus Aliaga abcaperat de inuentario bonorum predictorum et nunquam potuit habere iustitiam a Petro Rull.

Super XXV interrogato et dixit quod audiuit dici contenta in capitulo a Petro Rull; interrogato in quo loco, dixit quod in platea de Mora. Interrogato quo die et anno et dixit quod non recordatur set diu est. Interrogato qui erant presentes et dixit quod uidetur sibi quod en Siscar et aliis de quorum nominibus non recordatur. Super XXVI capitulo interrogato dixit quod audiuit dici ab Andrea Aliaga quod ipse non fecerat rasuram nec audebat dicere quis fecerat eam. Super aliis dixit se nichil scire.

Super XXVII respondit ut iam supra deposuit. Super XXVIII et XXIX dixit se nichil scire quia non erat presens illo tempore in loco de Mora. Super XXX interrogato dixit quod audiuit dici contenta in eo et specialiter an Dalmau qui dixit semel dicto Petro Rull *e qui a mi cotats no·m façats parlar* et dixit se nichil aliud scire.

Et fuit sibi iniuctum et cetera et etiam fui sibi lectum et cetera. //[14]

XXIX. Petrus Muntreal, habitator loci de Mora, testis, iurato dicere veritatem super VI capitulo interrogato dixit quod Petrus Rull tenet aliquas posesiones in loco de Mora et nescit hic deponens,

FUNDACIÓ NOGUERA

si emit eas uel non, et nunquam soluit huic deponenti nec sociis suis qui erant renderii quartum pro dictis posesionibus. Super XVI capitulo dixit se nichil scire. Super XXVIII interrogato dixit quod audiuit dici contenta in eo et sequenti capitulo ab Arnaldo de Siscario aliud dixit se nescire super predictis. Super XXX capitulo interrogato dixit se nichil scire. Super XXXI capitulo interrogato dixit quod audiuit quod Petrus Rull mandabat capi Petrum Garcia qui erat in illo compromisso. Nescit tamen hic deponens si dictus Garcia qui erat iniuriatus uel non, et tunc venit venerabilis Arnaldus de Siscario et dixit dicto Petro Rull quid erat illud et Petrus Rul dixit sibi factum et dictus Arnaldus interrogauit ubi erat altera partis et dictus Petrus respondit quod eam dederat ad manuleuandum et dictus Arnaldus de Siscario dixit quod si ita erat eodem modo poterat dare ad manuleuandum dictum Garcia et dixit se nichil aliud scire.

Et fuit sibi iniuctum et cetera fuit etiam sibi lectum et cetera.

XXX. Venerabilis Petrus Ferraterii iurisperitus, testis iuratus et interrogatus dicere veritatem super XIII capitulo interrogato dixit quod Petrus Rull semel misit huic deponenti quemdam processum quem hic deponens sibi remisit cum litera in qua sibi dabat consilium quid debebat facere in dicto processu et remisit sibi predictum procesum per illum eumdem qui sibi aportauerat eum ut sibi videtur. Interrogato de quo erat dictus processus et dixit //[14v] quod de quadam inquisitione ut sibi videtur que facta fuerat contra Raymundum Stephamun, filium Geraldi Stephani de Mora, et postea audiuit dici hic deponens quod dictus processus non inueniebatur. Interrogato si dictus Raymundus Steua erat amicus dicti Petri Rull et dixit quod non credit quod sit magis familiaris quam aliud de villa. Interrogato si dictus Petrus Rull in fauorem dicti Raymundi Stephani abscondebat uel celabat dictum procesum et dixit quod non credit nec credit quod celaret ipsum.

Super XIX capitulo interrogato dixit quod uidetur sibi quod audiuit dici contenta in capitulo a Guillermo Alcouer nec aliud scit quia hic deponens non erat in loco de Mora. Immo erat in loco de Alcouero. Super XX interrogato dixit se nichil scire. Super XXI interrogato dixit quod uidit processus qui fuerunt aportati ad locum Falçeti, de numero tamen eorum non recordatur. Super XXII capitulo interrogato dixit contenta in eo fore uera. Interrogato si in dictis processibus era aliqua compusitio seu sententia et dixit quod non quod ipse recordetur. Set Petrus Rull interrogato singu-

lariter super qualibet quantitate compositionis cuiuslibet temporum procesum que scripta fuerunt in quolibet procesu manu Guillermi Alcouer scriptoris curie de Mora. Tamen ignorat hic deponens si dictus Petrus Rull addit computum curie domini Infantis. Dicebat uerbotenus compositiones que per ipsum facta, fuerunt super dictis processibus.

Interrogato si fuit sibi visum quod aliqua de dictis compositionibus esset iniusta et dixit quod videtur sibi quod hic deponens increpauit dictum Petrum Rull de aliquibus compositionibus que sibi videbantur nimis parue, set dictus Petrus Rull reddebat rationem quod cum consensu venerabilis Arnaldi de Siscario fuerunt facte uel qua aliqua de illis contra, quos fuerat inquisitum erant pauperes. Super XXIII capitulo interrogato respondit ut supra, adiciens quod ipse de predictis fecit relationem domino Infanti nec aliud tenebatur facere in predictis. //[15] Super XXIIII capitulo interrogato respondit ut supra et dixit nichil aliud scire.

Et fuit sibi iniuctum et cetera. XXVIII die febroarii.

XXXI. Franciscus Cerda, habitator de Prades, testis iurato et interrogato super dictis capitulis. Super primo capitulo interrogato dixit quod post mortalitates statim Alcouer dedit huic deponenti quamdam cedulam in qua erant scripta denunciaciones quorumdam banorum animalium minutorum et grossorum et banna predicta ascendebant ad quantitatem septigentorum quinquaginta solidos parum plus uel minus et tunc hic deponens esset in loco de Mora et uellet audire compotum a Petro Reuull. Increpatuit ipsum Petrum quia non collexerat dicta banna et dictus Petrus Reull repondit quod banna illa pro quibus debebantur dicta banna erant pupillorum et sic quod nesciebat a quibus debebantur dicta banna, si quod hic deponens habuit a dicto Petro Reuul partem pertinentem domino Infanti, uidelicet medietatem tercie partis quia ordinatum erat quod denunciator haberet terciam partem bannorum et villa alteram terciam et dominus Infans alteram terciam, de qua renderii debebat habere medietatem. Et nescit hic deponens si dictus Petrus Reuul postea fecit collegi dicta banna quia ex tunc non curauit hic deponens ex quo dominus Infans habuit iustum et dixit se nichil aliud scire. Super XIX interrogato dixit se non recordari si dictus Petrus Rull dedit sibi in compotum tercia retroclamorum seu compositionis criminum set hoc debet apparere in compotis dicti Petri Reuul que compotum hic deponens tradidit curie domini Infantis. Super XX ca- /[15v] pitulo interrogato dixit se

nichil scire. Super XXI interrogato dixit quod contenta in eo fore uera, excepto quod non recordatur de numero procesuum.

Super XXII capitulo interrogato dixit quod dominus Infans mandauit huic deponenti cum litera quod recognosceret super compositiones facte per Petrum Reuul erant iuste uel iniuste et si erant nimis parue quod faceret eas persolui de bonis dicti Petri Reuul et hic deponens dixit dicto domino quod ipse nesciebat ius et sic nesciret cognoscere si dicte compositiones erant facte iuste uel iniuste et sic quod hec comiteratur venerabili Petro Ferraterii, cui fuit comissum et aliud nescit super XXIII capitulo dixit se nichil scire. Interrogato si fuit instructus et cetera et dixit quod non.

Et fuit sibi iniuctum et cetera.

Die sabbati prima die mensis marcii anno quo supra coram dicto venerabili comisario comparauit Matheus Morato, ville de Falceto procurator et nomine procuratorio Petri Reuul, et requisiuit instanter ex parte dicti sui principale depositiones testium nouiter receptorum contra dictum Petrum Reuul publicarent saluo et protestato quod licet sibi et quo principali dicere et obicere contra dicta, testes et personas.

Et dictus venerabilis comisarius mandauit dictas depositiones legi et publicari dicto procuratori et suo principali et dictus procurator dixit quod habebat eas pro lectis et publicatis et petit de eisdem copiam sibi dari et terminum asignari ad dicendum et obiciendum contra dicta testes et personas. Et dictus venerabilis comisarius concesa copiam dicto procuratori et prin- /[16] cipali de predictis asignauit eis die lune quam computabatur X die presentis mensis marcii ad comparendum in dicto loco de Falceto ad dicendum et obiciendum contra dicta testium et personas et ad alias suas defensiones pro ponendum et interim habendum copiam de predictis.

Ad quam diem lune superius asignata, cum dictus venerabilis comisarius presens in loco Falceti non esset, coram me Petro Maymoni, scriptori ad predicta per dictum dominum comisarium assignato, comparauerat Petrus Reuul et in defensione iuris sui obtulit in scriptis que sequuntur:

Disputando dicta testium et personas contra prefatum Reuul superius productorum dicit idem Petrus quod depositiones ipsorum testium non nocent in aliquo ipsum Petro cum ipsi testes sint soli et singulares in dictis suis non habentes [consensum] et uaria et

FUNDACIÓ NOGUERA

discordes non reddentes causam suficientem in dictis suis pro maiori parte faciunt magis pro dicto Petro Reuul quam contra et ad depositiones ipsorum cum diligentia prout creditur aduertantur.

Et ad specialem descendendo, dixit idem Petrus quod non obstante dicta seu depositiones venerabilis Arnaldi de Siscario et Guillermo Alcouerii, generalibus rationibus infrascriptis. Primo quia ipse Petrus non vidit eos iurantes cum deposuerunt nec ad hoc fuit uocatus nec citatus tunc pro contumancia absens quare non valet depositio eorumdem iuxta leges autenticorum de testibus que et hoc uero VII coll et in autem set testium [vulgatistia] et extra de testi C II.

Preterea depositio dicti venerabilis de Siscario tercie nichil obstat cum pro maiori parte deponant de auditu et in talibus non nocet nec prodest testimonium de auditu //[16v] quod ante de auditu deponerat clare constat pro eius depositione quam singulariter hic referre [magis] esset laboriosum quam subtile.

Et non obstat cum deponit super IIII capitulo quod alique tutele et cure fuerunt tradite aliquibus tutoribus et curatoribus non recepta securitatem aliquam ab eisdem que posito set non concesse quod uerum esset. Actamen hoc non obstaret donec videretur an pluries tutores seu curatores reperti non soluendo quare tunc temporis et non autem ipse Petrus ad ultimum forte teneretur iuxta s[ententiam:] autem est cum ibi notatis iustitia de satisdare tuto.

Item non obstat cum deponit super quinto capitulo quod dictus Petrus non recepit appellationes den Andrea de Valcebre et den G. Fort et cetera quia prout in titulo processu inquisitionis facte contra eum per uos venerabilem dominum Raymundum de Cumbis, comissarium antefactum, ipse Petrus posuit et dixit quod non reciperet tales apellationes in capitulis modicis causis videlicet vigenti solidorum. Ideo si eas non recipit mandato domini fecit illud et negatur quod fuerint maiores XX solidorum.

Item minus obstat cum dicitur super XI capitulo quod aliqui qui capi deberent esse non capti remanent in castro quia hoc salua gratia non est uerum et posito set non concesso quod esset uerum. Tamen tales capti periculo ipsius Petri remanent et si aufugerent idem Petrus teneretur eamdem penam quam captus teneretur iuxta [lege] ad comentariensem C, de custodia reorum cum [specialibus]. Item minus obstat cum dicitur per eumdem Arnaldum de Siscario super XXII capitulo quod dictus Petrus Reuul

NOGUERA

exhibuit sibi quoddam processum et cetera quia propter hoc non probatur quod dictus Petrus sibi retinuerit alios processus curie quia non probat hoc esse quod ob hoc contigit abesse nec etiam dictus Arnaldus de Siscario deposuit contenta et explicata in XIII capitulo et platea dominum iudicem tendere circa ista.

Item non obstat cum deposuit quod dictus Petrus Reuul dixit in presencia dicti deponentis quod Guillermus Alcouer acusauerat coram dicto domino Infanti Petro dictum Petrum Reull set quod. //[17]

76

1354, gener, 21

Àpoca dels marmessors del testament de Guillem d'Entença a l'infant Pere, comte de Ribagorça i de Prades, en el qual es reconeix el pagament de vuit mil sous de Barcelona com a part del preu de la compra del castell i de la vila de Pratdip, i amb destinació al monestir de Valldonzella.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 17, doc. 792.

Berenguer de Valtano, rector de l'església de Falset, i Pere Ferrater, jurisperit, de Falset, tots dos marmessors del testament del difunt Guillem d'Entença, reconeixen, davant el notari, haver rebut de l'infant Pere, comte de Prades i Ribagorça, vuit mil sous com a part del preu de la venda del castell de Pratdip.

Aquests vuit mil sous els rep Arsenda, abadessa del monestir de Valldonzella (Barcelona); els quals amb la resta del preu havien de destinar-se a pagar deutes i als pobres de Jesucrist.

D'aquesta manera s'alliberava un deute que Berenguer d'Entença, pare d'en Guillem, va contreure amb el monestir l'any 1292.

Sit omnibus notum quod vobis inclito et magnifico domino infanti Petro, comiti Rippacurtie et Montanearum de Prades, confitemur et recognoscimus, / nos, Berengarius de Valtano, Rector ecclesie de Falçeto, et Petrus Ferraterii, iurisperitus dicti loci de Falçeto, manumissores subrogati in manu- / missoria nobilis Guillermi d'Entença quondam, quod soluistis nobis, nomine iam dicto, bene et plenarie, ad uoluntatem nostram, octo mille solidos /[3] Barchinone in solutum maioris pecunie quantitatis, per vestram curiam nobis debite, ex illis duodecim mille solidis Barchinone, pro quibus uos, dictus / dominus Infans, emistis a nobis, nomine iam dicto, castrum seu locum uocatum del Prat Dip, prout de dicta uenditione plene constat / per instrumentum publicum per nos, nomine iam dicto, vobis factum in posse Bernardi de Fabrica,

scriptoris vestri, auctoritate regia notari publici per totam terram /[6] et dominacionem domini regis.

Quamquidem solucionem nobis fecistis in hunc modum videlicet: quod venerabilis et religiosa domina Arssen- / dis, Dei gratia abbatissa monasterii Sante Marie de Valle Donzella ciuitatis Barchinone, et conuentus monialium dicti monasterii / ad preces vestras ipsos octo mille solidos a nobis confesse fuerit habuisse et recepisse in solutione illorum octigentorum morabatinorum auri et /[9] trium mille centum quinquaginta solidis Barchinone dicto monasterio recognitis debere per nobilem Berengarium Dentença, quondam causis et rationibus lacius expressatis in quodam publico instrumento, facto en posse Petri Marchi, quondam, notarii publici Barchinone, kalendis decembre anno / Domini millesimo CCXC secundo. Et dicto monasterio adiudicatis per venerabilem Berengarium Sa Cirera, quondam, tunc vicarium Dertusse comi- / ssariumque per illustrissimum dominum Regem Aragonum ad infrascripta deputatum, asistente sibi discreto Mascarosius Castell, assesore sibi /[12] per eumdem dominum Regem ad infrascriptum negocium deputato prout de predicto iudicio, sententia seu declaratione constat per instrumentum pu- / blicum factum in posse Bartolomei Uasconis, auctoritate illustrissimi domini Regis Aragonum notarii publici per totam terram et dominationem / suam, XVII kalendis iunii anno dominice Incarnationis M CCC XXIX, prout predicta omnia et singula lacius continetur in quodam instrumento /[15] apoche, facto per dictam dominam abbatissam et conuentus monialium dicti monasterii de Valle Donzella nobis dictis manumissoribus / in posse Iacobi Egidii auctoritate regia notari publici Barchinone, XII die mensis ianuarii anno a Nativitate domini M CCC L quarto de quo / mihi notario infrascripto ad occulum extitit facta promta fides. Unde renuntiantes exceptioni dictorum octo mille solidos a uobis dicto domino /[18] Infante non habitorum et nobis non solutorum sub forma iam dicta facimus inde uobis et uestris bonum et perpetuum finem et pactum de ulterius / non petendo.

Actum est hoc XII kalendis febroarii anno Domini Millessimo CCC quinguagessimo tercio.

Sig-num mei Berengarii de Valta- / no, rectoris. Sig-num mei Petri Ferraterii, iurisperiti, manumissorum predictorum, qui hoc laudamus, concedimus et firmamus.

FUNDACIÓ NOGUERA

Testes huius rey sunt: venerabilis Petrus Grisso et Berengarius Gallart.

Sig-num Petri Maymonis, notarii publici de Falçeto pro venerabili Berengario de Valtano, rectore et notario eiusdem qui hoc scribi fecit et clausit.

77

1354, abril, 4. Monestir de Poblet

Acta notarial de l'homenatge feudal i pagament de tres mil sous de Barcelona que van fer els habitants del castell de Pratdip a Guillem Estivill, procurador de l'infant Pere, comte de Prades, i comprador de l'usdefruit i de les rendes del castell de Pratdip.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 17, doc. 794. Carta partida per ABC.

Al castell de Pratdip comparegueren Pere Ferrater, marmessor del difunt Guillem d'Entença, i Guillem Estivill, procurador de l'infant Pere, comte de Ribagorça i de les Muntanyes de Prades, el qual era portador d'una carta de l'Infant amb el següent text:

Es constitueix procurador de l'infant Pere Guillem Estivill, recaptador general de rendes del comtat de Prades i de la baronia d'Entença, per tal de demanar als síndics i jurats de Pratdip mil sous de Barcelona, els quals havien promès a fi d'ajudar l'Infant a la compra del castell.

També el nomena procurador per tal de pagar tres mil sous a Berenguer de Valtano, rector de l'església de Falset, i a Pere Ferrater, jurisperit, ambdós marmessors del testament del difunt Guillem d'Entença. Ultra això, per demanar i rebre l'homenatge feudal de tots els homes i dones del castell de Pratdip; per demanar carta de pagament dels tres mil sous; i, al mateix temps, aplegar escriptures i documents relatius a la compravenda de Pratdip.

Ramon Aragonès, saig i pregoner, va reunir els batlles de Pratdip, juntament amb els homes del castell que apareixen en una relació nominal, a fi d'acomplir el document llegit anteriorment; del compliment del qual Simó Vilar, rector i notari públic de Pratdip, aixeca acta.

Nouerint uniuersi quod die lune, qua computabatur quarto kalendis madii anno Domini millessimo trecentessimo quinquagessimo quarto, in presencia mei notarii et testium infrascriptorum ad hec specialiter uocatorum et rogatorum in loco castri del Pratdip comparuerunt coram venerabilibus et dis- / cretis Petro Ferraterii, manumissore unico nobilis Guillermi Dentença quondam, et Guillelmo Estiuill de Prades, procuratore ad infrascripta et alia constituto per inclitum dominum Infantem Petrum, comitem Rippacurcie et Montanearum de Prades, cum litera sua papirea

/ patenti, sigillo maiori dicte domini Inffantis in dorso sigillata, cuius tenor dinoscitur esse talis:

Nos, infans Petrus, illustrissimi domini Iacobi bone memorie regis Aragonum filius, comes Rippacurcie et Montanearum de Prades, tenor presentis /[3] litere nostre constituimus et ordinamus procurator nostrum, certum et specialem, vos fidelem nostrum, Guillelmum Estiuill, collectorem generalem reddituum et prouentuum dicti nostri comitatus Montanearum de Prades et baronie que quondam fuit nobilis Guillel- / mi den Tença, ad petendum et requirendum pro nobis et nomine nostro ab uniuersitate castri de Prat Dip et eius termini seu a sindicis uel iuratis eorumdem, illos mille solidos Barchinone, quos nobis soluere promisserunt in auxilium emptionis per nos facte / de dicto castro de Prato Dip et inde faciendum eis apocham seu apochas de soluto et ad soluendum pro nobis et nomine nostro dilectis consiliariis nostris, Berengario de Valtano, rectori Ecclesie de Falceto, et Petro Ferraterii, iurisperito, uel alteri earum, illos /[6] tres mille solidos Barchinone restantes ad soluendum per nos eis ex maiori pecunie quantitate pro qua idem manumissores nobis vendiderunt castrum et locum de Prat Dip.

Et ad petendum et requirendum pro nobis et nomine nostro dictos consiliarios nostros, / Berengarium de Valtano et Petrum Ferraterii, iurisperitum, manumissores dicti nobilis uel alter eorumdem, quod ipsi tradant uobis, ut procuratori nostro, possessionem dicti castri et loci de Prat Dip et eius termini, cum omnibus iuribus et pertinenciis suis, prout / ipsa tenebat et possidebat dictus nobilis Guillermus den Tença quondam, ratione vendicionis nobis per ipsos manumissores facte ad in perpetuum cum instrumento publico facto in posse dilecti scriptoris mei, Bernardi de Fabrica, ut superius continetur.

Necnon ad /[9] petendum et recipiendum, pro nobis et nomine nostro, ab hominibus et singularibus dicti loci et termini eiusdem, sacramentum et homagium quod ipsi et eorum quilibet erunt nobis de cetero boni et fideles tanquam dominus eorumdem, prout bonus vassallus debet esse suo domino naturali iuxta / constitutionis Catalonie generales.

Et ad petendum et recipiendum a predictis manumissoribus apocham seu apochas de soluto de tribus mille solidis supradictis et ad recipiendum instrumenta noua et antiqua a manumissoribus antedictis pro nobis façientia ratione venditionis /[12] iamdicte et de

ipsis apocham uel apochas faciendum et generaliter ad faciendum pro nobis et nomine nostro super predictis omnibus et singulis et ad dependentibus ex eisdem omnia alia et singulis et ad dependentibus ex eisdem omnia alia et singula que nos facere possemus perssonaliter constituti et etiam si maiora et grauia fuerint / superius expresatis. Promitens, et ex certa scientia nostra, ratum gratum et firmum habere perpetuo quicquid per vos dictum procuratorem nostrum in et super predictis seu aliquo predictorum actum et gestum fuerit et nullo tempore reuocare sub bonorum omnium nostrorum obligatione et ypotheca. / In quorum testimonium presentem literam nostram uobis inde fieri iussimus, nostro sigillo solito communita. Datum in Monasterio Populeti quarta die aprilis anno a Naiuitate Domini millessimo trecentessimo quinquagessimo quarto.

Petrus Tegell, baiulus maiori dominationi, /[15] Raymundus Aragones, baiulus venerabilis domine Acnetis, uxoris quondam Alegrati Taudelli, Raymundus Furtuny, Arnaus Marco, iurati dicti castri et loci de Pratodip. Petrus Cabater, Bernardus Bargaloni, Guillelmus Magistri Dayats, Iacobus Domenech, Bernat Riba, Guillermi Riba, Raymundus Mo- / net, Guillelmus Alerany, Bernaldus Piyol, Guillelmus Espuny, Petrus Alereny, Bernardus Castelui, Guillelmus Arquer de la Vall, Petrus Sanç, Petrus Ruffat, Petrus Çabater, Raymundus Mestre, Raymundus Pinyoll, Bernardus Bargalo, Raymundus Bondia, Guillelmus Bargalo / Petrus Arquer, Iohannes Arquer, Bernardus Artal, Guillelmus Arquer, Bernardus Ceruera, Dominicus Clergue, Petrus Rog, Bernardus Arquer, senior, Arnaldus Pinyol, Iohannes Vilar, Raymundus Bargalo, Raymundus Ferrer, Raymundus Pinyol. Bernardus Arquer de la Dubia, uniuersitatem dicti loci de /[18] Prato Dip facientes.

Et ad vocem Raymundi Aragones, sagionis et preconis dicti loci, in dicto loco more solito congregari, preffatus Petrus Ferraterii, nomine manumissorio antedicto, atendens quod ipse in simul cum venerabile Berengario de Valtano quondam, rec- / tore ecclesie de Falçeto, manumissores nobilis antedicti, fecerunt vendicionem dicto domino infanti Petro et suis, de castro et loco del Pratdip et terminis, iuribus et pertinenciis eiusdem prout lacius continetur in quodam publico instrumento, facto in / posse Bernardi de Fabrega, auctoritate regia notarii publici per totam terram et dominacionem suam, actum in loco de Marçano, vicessima tercia die madii anno a Natiuitate Domini millessimo trescentessimo quinquagessimo secundo.

FUNDACIÓ NOGUERA

Et quod de precio dicte vendicionis /[21] ipse seu alter eorum habuerunt et receperunt plenarium et integrum solucionem prout in aphociis sinc inde factis lacius continetur, absoluit uniuersitatem iamdictam hominum et feminarum in dicto castro, loco et termino del Pratdip habitancium, omnes et singulos superius / expresatos, presentes et recipientes iuramento homagio fidelitate et aliis omnibus in quibus ipsis seu alter eorum dicto manumissori astricti seu obligati essent.

Mandans et requirens ipsos ut de cetero dicta uniuersitas et ipsi haberent et tenerent dictum in- / fantem Petrum et suos in suum dominum secundum formam vendicionis per ipsos manumissores facte domino infanti Petro iamdicto cum prephato publico instrumento.

In continenti dicti Petrus Tegell et Raymundus Aragones, baiulorum dicti loci de Pratdip, /[24] Raymundus Furtuny, Arnaldus Marcho, iurati dicti loci, Petrus Çabaterii, Bernardus Bargaloni, Guillelmus Magister, Iacobus Domenec, Bernardus Riba, Guillelmus Riba, Raymundus Monet, Guillelmus Alerany, Bernardus Pinyol, Guillelmus Espuny, Petrus Alerany, Bernardus Pinyol, Guillelmus Espuny, Petrus Alerany, Bernardus Castellui, / Guillelmus Arquer, Petrus Sanç, Petrus Ruffat, Petrus Çabater, Raymundus Mestre, Raymundus Pinyol, Bernardus Bargalo, Raymundus Bondia, Guilelmus Bargalo, Petrus Arquer, Iohannes Arquer, Bernardus Artal, Guillelmus Arquer, Bernardus Ceruera, Dominicus Clergue, Petrus / Ros, Bernardus Arquer, facta dicta absolutione per dictum manumissorem, de mandato ipsius manumissoris fecerunt prefato venerabili Guilelmo Estiuill /[27] ut procuratori dicti domini Infantis, iuramentum fidelitatis per Deum et eius sancta IIII Euangelia manibus suis corporaliter tacta, necnon homagium ore et manibus comendatum, quod ipsi et tota dicta uniuersitates dicti et tenebunt dictum dominum infantem Petrum et suos pro suis dominis et castlanis suis et, ut suis dominis attendent, parebunt, obedient et respondebunt secundum formam venditionis iamdicte / domino confecta sunt inde duo similia instrumenta per litteras divissa, alterum pro dicto domino infante Petro, et alterum pro uniuersitate iamdicti castri /[30] seu loci del Pratdip, que sunt acta loco et die et anno prescriptis.

Presentibus testibus: Berengarius Folch de Falçeto, Periconus Ferrater de Alfurgia, Bernardus Priuat de Alcouerio, et Petrus Pug Dalber, scolaris.

FUNDACIÓ NOGUERA

Sig(*signe*)na nostra Petri Tegel / et Raymundi Aragones, baiulorum predictorum de Pratdip. Sig+na nostra Raymundi Fortuyn et Arnaldi Marco, iuratis predicti loci de Prato Dip. Sig+na nostra Petri Çabater, Bernardi Bargalo, Guilelmi Mestre Dayats, Iacobi Domenec Bernardi Rippa, (Guillermi Riba), Raymundi Mo- / net. Signa nostra Guilelmi Alerany, Bernardi Piyol, Guilelmi Espuny, Petri Alerany, Bernardi Casteluí, Guilelmi Arquer de la Naf, Petri Sanc, Petri Ruffat, Petri Cabater. Sig(*signe*)na nostra Raymundi Mestre, Raymundi Piyol, Bernardi Bargalo /[33] Raymundi Bondia, Guilelmi Bargalo, Petri Arquer, Iohannis Arquer, Bernardi Artal, Guilelmi Arquer. Sig(*signes*)nostra Bernardi Ceruera, Dominici Clerge, Petri Rog, Bernardi Arquer, Arnaldi Pinyol, Iohannes Vilar, Raymundi Bargalo, Raymundi Ferrater, / Raymundi Piyol, Bernardus Arquer de la Dubia, iurantium et homagium façientium sic predictorum, qui hoc laudamus, iuramus, conçedimus et firmamus.

Presentibus testibus Berengarius Folch de Falçeto, Pericunus Ferrater de Alfurgia, Bernardus Priuat de Alcouerio et Petrus Pug Dalber, scolaris, ut iam in XXX linea continetur.

Sig(*signe*)num mei Simonis de Vilario, rectoris ac notarii publici de Pratodip qui hec scripsi cum supraposito in XV linea ubi scribitur: Guilelmus Riba, et clausi die et anno prefatis.

(*Al dors:*) Instrumentum possessionis et homagii de Prato Dip incliti infantis Petri.

78

1354, desembre, 17

Àpoca de Pere Ferrater i Pere Revull, marmessors del testament de Guillem d'Entença, a l'infant Pere, comte de Ribagorça i de Prades, pel pagament de tres mil sous de Barcelona com a part del preu de la compra del castell i de la vila de Pratdip, fraccionat en tres pagaments de set-cents vint-i-cinc, mil i mil dos-cents setanta-cinc sous.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 17, doc. 793.

Nouerint uniuersi quod ego, Petrus Ferraterii, iurisperitus, habitator ville de Falceto, et ego, Petrus Reuull, habitator de Mora, manumissores sub- / rogati ultimi testamenti nobilis Guillermi Dentença, ex certa scientia, nominibus predictis, confitemur

et recognoscimus uobis Guillermo Steuill, collectori / generali redditiuum et iurium Montanearum de Pratis et Baronie predicti nobilis Guillermi Dentenza, quondam, inclito domino Infanti Petro, comiti Rippacurcie et pre- /[3] dictarum Montanearum de Pratis ac Baronie pertinencium, et uestris, quod ex illis tribus mille solidis Barchinone de terno qui nobis restabant ad soluendum / de precio vendicionis loci de Pratodip, quam ego, dictus Petrus Ferraterii, una cum venerabili Berengario de Valtano, rectore ecclesie de Falceto et manumissore / predicti nobilis condam, vendidimus et fecimus prefato inclito domino Infanti Petro, soluistis pro nobis et nomine nostro Guillermo Magistri de domo predicti /[6] incliti domini infantis Petri, septigentos viginti et quinque solidos dicte monete, necnon et etiam soluistis michi dicto Petro Ferraterii mille solidos; reliqui / uero mille ducenti septuaginta quinque solidos soluistis nobis numerando, unde renunciamus omni exceptioni non habite et non recepte ac non solute / peccunie in modum predictorum ex ratione predicta et doli.

In cuius rey testimonium facimus presens instrumentum uobis de soluto et recepto ac de non petendo /[9] anmodo quicquam uobis uel uestris siue predicto inclito domino Infanti Petro nec suis a predictis tribus mille solidis. Ymmo uos et bona uestra ac predictum in- / clite dominum infantem ab eisdem clamamus quitios et absolutos, imponendo nobis et nostris successoribus in predicta manumissoria super predictis si- / lencium sempiternum.

Actum est hoc XVI kalendis ianuarii anno Domini millessimo CCC quinquagesimo quarto.

Sig(*signe*)ma nostrorum Petri Ferraterii, iurisperiti, et Petri Reuul, predictorum manumissorum subrogatorum, qui hec firmamus et laudamus.

Testes huius rey sunt: Berengarius Gaylart et Raymundus Dominici.

Sig(*signe*)num mei Guillermi Vitalis, Rectoris ecclesie de Pratello et notarii publici de Falceto, pro venerabili domini Martino de Gui, eiusdem rectore, qui hec scripsi et clausi.

FUNDACIÓ NOGUERA

79

1356, febrer, 5. Cambrils

Saurina, hereva i germana del difunt Alegret Taudell, castellà que fou de Pratdip, dona al seu net Bernat de Plicamans, ciutadà de Tarragona, la castellania de Pratdip i de Masriudoms, i uns altres drets en els termes de Garcia i Tivissa, amb la condició que es lliurin divuit mil sous a l'esposa d'Alegret Taudell.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 17, doc. 797.

Saurina cedeix solament els drets de castellania que tenia com a feu sotmès al domini de l'infant Pere, comte de Ribagorça i de les Muntanyes de Prades.

Bernat de Plicamans queda obligat a pagar a Agnès, esposa del difunt Alegret Taudell, divuit mil sous de Barcelona com a pagament del seu dot matrimonial; i si aquest pagament no s'acomplia, la donació quedaria anul·lada. Saurina també reté els mobles i les botes de vi (*vasa vinaria*) que eren dins el mateix castell de Pratdip.

Aquesta donació es va fer amb el consentiment de l'infant Pere com a senyor a qui estava sotmesa aquesta castellania.

In Dei nomine. Amen. Nouerint uniuersi, quod ego Saurina, uxor venerabilis Raymundi de Furtunio, quondam, ac heres uniuersalis ab intestato venerabilis Alegrati Taudelli, quondam, fratris mei, castlani castri del Prat Dip, situato in diocesi Dertusse. Attendens et considerans plurima gratuita obse- / quia per vos, venerabilem Bernardonum de Plicamanibus, nepotem meum siue nebod, civem Terracone michi fore impensa et cotidie feruenti animo impendere non desinitis. Considerans etiam dilectionis affectum quem erga vos gero non in merito. Pro tanto non coacta nec dolo inducta nec ui seu metu compulsa seu / alium errore lapsa nec in aliquo circumuenta, imo gratis et ex certa scientia, bono animo et spontanea uoluntate, deliberatione plenaria habita, dono et concedo, sub condicionibus tamen modis, formis et retentionibus inffrascriptis, donatione perfecta et irreuocabili inter uiuos uobis dicto Bernardono de Plicamanibus, nepoti /[3] meo presenti, et vestris et cui siue quibus vos volueritis perpetuo: totam castlaniam et feudum meum castri et termini de Prat Dip et feudum mansorum de Riudoms et eius termini et cum castro quod, ratione dicte castlanie, habeo intra dictum locum de Prat Dip et cum furnis, molendinis et omnibus aliis honoribus et possessionibus / suis et cum toto etiam iure, quod in predictis et in hominibus et feminis ibi habitantibus habitaturis habeo et habere debeo ratione predicte castlanie et feudorum predictorum, cum mero et mixto imperio et iurisdictione omni, tam ciuili quam criminali, quam alia et eo-

rum exercicio que ego, nomine quo supra, habeo et habere debeo ratione dicte castlanie / ac feudorum predictorum.

Et cum omnibus etiam redditibus, censibus, exitibus et prouentibus agrariis et cum mansis, bordis, massoueriis et cum pascuis, pratis, siluis, garrigis venationibus, nemoribus et deuesiis, montaneis et planis, lignis et fustibus, et cum aquis, aqueductibus et cum omnibus et singulis terminis et pertinenciis et iuribus predicte castlanie /[6] et feudorum predictorum quocumque nomine censeantur, prout melius scilicet et plenius predictus Alegratus Taudelli et eius predecessores predicta omnia et singula habuerunt, tenuerunt et possiderunt et eis utebantur et usi fuerunt et ego nunc habeo, teneo et possideo et utor, nomine hereditario quo supra.

Que quidem omnia ego, dicto nomine, habeo et possi- / deo ac teneo in feudum inmediate per inclitum et magnifficum dominum Inffantem Petrum, comitem Rippacurtie et Montanearum de Pratis et dominum Baronie Dentença, et sub dominio et alodio ipsius. Necnon dono et concedo uobis et uestris perpetuo uniuersa et singula iura, redditus, exitus et prouentus que et quos ad me nomine hereditario / predicti Alegrati Taudelli spectent et spectare debeant et pertineant in locis de Carcia, de Tiuiça et eorum terminis quacumque ratione, iure, titulo siue causa. Et omnia et singula debita que eidem debeantur per manumissores nobilis Guillermi Dentença, quondam.

Hanc autem donationem et concessionem facio uobis et uestris /[9] et quibus velitis perpetuo sicut melius dici potest et intelligi ac vestrum vestrorumque salvamentum, bonum verum et sanum intellectum. Et sicut melius ea omnia dare possum. Extrahendo et eiciendo predicta omnia et singula que uobis et uestris perpetuo dono de iure dominio et posse mei et meorum eademque omnia et singula in vestrum vestrorumque ius / dominium et posse mitto et transfero irreuocabiliter ad habendum et tenendum omnique tempore paciffice possidendum et ad omnem vestram uestrorumque uoluntates inde libere faciendas. Sine contradictione et impedimento mei et meorum et alterius cuiuscumque persona. Et promitto uobis scienter et consulte et notario infrascripto a me nomine vestro et omnium / illorum quorum interest uel intererit legitime stipulante et recipienti. Quod ego uel procurator meus, ad hec sufficiens, trademus uobis et cui vel quibus vos volueritis loco vestri corporalem possesionem uel quasi predictorum omnium et

singulorum que uobis dono. Et interim confiteor et constituo me predicta omnia et singula vestro procuratorio nomine possidere. /

Et nichilominus dono uobis et uestris plenam et liberam potestatem quod vestra propria auctoritate et sine fatica et requisitione mei et alicuius curie et persone possitis ipsam possesionem libere apprehendere et apprehensa licite retinere et inde vestram facere uoluntatem. Mandans cum hoc publico instrumento, vice etiam epistole gerenti, uniuersis et singulis hominibus et fe- / minis, in dicta castlania et feudis habitantibus et habitaturis, et tam presentibus quam futuris quam de cetero habeant et teneant uos pro eorum domino et dicte castlanie ac feudorum predictorum omnium pertinentiarum et iurium suorum sub dominio scilicet alodiali dicti domini Inffantis et quod uobis et uestris et quibus uelitis respondeant et satisfaciant ammodo de omnibus et singulis / redditibus, exitibus et prouentibus et uniuersis aliis iuribus, de quibus mihi ratione predicti castlanie ac feudorum predictorum, pertinenciarum et iurium suorum, respondere et satisfacere teneantur et tenentur et debent, ui uel gratis, aut alium quoquomodo, et quo uobis et uestris et quibus uolueritis perpetuo pareant, obediant et attendant in omnibus et per omnia tanquam domino /[15] eorum et dicet castlanie et iurium predictorum, prout melius et plenius in hiis et de aliis dicto Alegrato Taudelli, quondam, et predecessoribus suis et mihi, nomine hereditario que supra, respondere et satisfacere ac etiam obedire tenebantur et tenentur ac etiam usitatum est et fuit. Et vos etiam possitis eos ad hec compellere quibuscumque modis ego possem seu poteram / ante presentem donationem.

Ego enim de presenti nunc ut extunc et cetera cum hoc publico instrumento, vice etiam epistole gerenti, absoluo eos ab omni homagio, sacramento, fidelitate et naturalitate et alia qualibet necessitate et obligatione quibus mihi, ut heredi dicti Alegrati Taudelli, uel alium teneantur astricti seu obligati sint quouis modo et ratione scilicet /[9] uel occasione predicte castlanie et feudorum predictorum terminorum et pertinentiarum ac iurium suorum in eo casu et tunc demum cum ipsi uobis homagium et fidelitatis iuramentum prestiterint et non ante.

Preterea ex causa huius donationis dono, cedo et mando uobis et uestris est quibus uelitis, perpetuo omnia iura omnesque actiones, reales et personales et mixtas reales / et directas, ordinarias et extraordinarias, et alias quascumque que mihi dicto

nomine competunt et competere possunt et debent in predictis omnibus et singulis que uobis dono et contra quascumque personas cuiuscumque conditionis, status aut dignitatis existant et in quibuscumque bonis ratione eorum. Quibus iuribus et actionibus supradictis, possitis uos et uestri / et quos uolueritis, uti et experiri agendo, deffendendo, excipiendo et replicando. Et omnia alia faciendo in iudicio et extra iudicium, quotiens et quemadmodum ego poteram ante huiusmodi donationem et cessionem et possem nun et etiam quandocumque.

Ego enim facio et constituo vos in hiis dominum et procuratorem ut in rem vestram /[12] propriam vos que in locum et ius meum pono et statuo ad faciendum inde vestre libentum voluntatis, saluis semper in predicta castlania ac feudis fatica iure dominio tercio et quocumque alio iure alodiario dicti domini Infantis et suorum successorum. In huiusmodi autem donatione quam uobis et uestris perpetuo ut predicitur facio de premissis / castlania et bonis et expresse saluo et retineo michi que uos teneamini et habeatis solueri venerabili domini Agneti, uxori quondam dicti Alegrati Taudelli, decem octo milia solidos de Barchinone de terno de dote, augmento et aliis iuribus quam et que habet in et super bonis dicti mariti sui quondam. Quam quidem solucionem et / satisfactionem habeatis dicte domine Agneti facere hinc ad instans festum Resurrecionis dominis uel saltem cum ea amicabiliter conuernire taliter quam ego sim liberata et dissobligata de predictis decem et octo mille / solidos. Et si forsitam hinc ad dictum festum Resurrectionis domini instans proxime per uos non esset predicte / domine Agneti aut suis complete satifactum in predictis decem et octo mille solidis uel cum eo non conueneritis eo causa presens donatio sit ineficax et totaliter careat viribus et effectu et in isto casu presens donatio sine diminutione aliqua ad me reuertatur. Et extunc ego possim vendere, dare et alienare cuicumque / aut quibuscumque vellem bona et iura per me uobis supra donata huiusmodi donatione minime obsistente.

Item retineo mihi omnia et singula bona mobilia et vasa vinaria que sint in hospicio dicti castri del Prat Dip. Ego autem et mei heredes et successores ex pacto expresso habeamus et teneamur soluere / universa et singula alia debita que debeantur quibuscuis personis et ex quibuscumque causis per venerabilem Alegratum Taudelli et dominam Arnaldonam, parentes mei et dicti Alegrati Taudelli fratrem meum uel per alias quascumque personas pro eorum facto et nomine. Nec non omnia / et singula legata que debeantur in

testamentis predictorum coniugum ad que bona huius donationis fuissent et existerent obligata predictis decem et octo mille solidis debitis / predicte domine Agneti ut predicitur, exceptis dumtaxat quos uos ex pacto teneamini soluere ut est dictum.

Et si forte processu temporis per traditores / aut legatarios predictorum Alegreti Taudelli et domine Arnaldone, eius uxoris, parentum meorum et predicti Alegreti Taudelli, fratris mei uel per alias personas eorum nomine fieret questio uel demanda uobis uel in bonis et iuribus presentis donationis conuenio et promitto uobis et uestris quod ego et mei ipsis questioni et demande quotienscumque / more fuerint nos oponemus. Et recipiemus libellum seu libellos in personis mei et meorum successorum et respondebimus eisdem suscipiendo in me et meos totum onus littigii seu littigiorum. Et agemus seu ducemus causam et causas, littem ac littes a principio usque ad finem et donec ipse cause seu questiones terminare et decisse / fuerint per diffinitiuam sententiam que in rem transiuerit iudicatam propriis sumptibus et expensis mei et meorum vos et vestros et omnia bona uestri volueritis dictam causam et causas ducere et tractare per uos interpositas personas hoc sit uobis et uestris licitum / electione inde uobis et uestris data.

Ego enim remitto uobis et vestris super hoc necessitatem denunciandi. Et eo casu quo uos uestri dictas causas et questiones ducatis et ducere velitis per uos aut interpositas personas. Ego et mei teneamur uobis et uestris restituere, refficere et emendare omnes sumptus, missiones, expensas, / dampna et interesse quos, quas et que feceritis et sustinueritis in causis et littibus supradictis et circa ea siue in eis obtineatis uos et uestris siue etiam sucumbatis et totum id quod a uobis uel uestris aut a me uel meis euictum fuerit de premissis. Super quibus omnibus et singulis credatur uobis et uestris uestro et uestrorum proprio / iuramento quod iuratum ex nunc pro tunc uobis et uestris deffero et pro delato uolo id haberi.

Renunciando de certa scientia cuicumque iuri directi tales delationes iuramenti non valere et non esse standum testimonio alicuius in causa propria et omni alii iuri, canonico et ciuili, nouo et ueteri contra predicta uel aliquod predictorum repugnantibus. / Et pro euictione predictarum indepnitatis et cautionis et pro eis attendendis et complendis et pro restitutione et reffectione dampnorum sumptuum et missionum ac interesse predictorum obligo uobis et uestris omnia et singula bona et iura mea propria et

FUNDACIÓ NOGUERA

residua bona et iura que quod fuerint predicti Alegrati Taudelli, fratris mei, / ubique habita et habenda.

Renunciando omni iuri et exceptioni contra hec iuuanti. Promittens insuper uobis et vestris et notario inffrascripto a me nomine vestro et omnium illorum quorum interest uel intererit legitime stipulanti et recipienti quod hanc donationem et concessionem quam uobis et uestris facio de predictis bonis / et iuribus sub modis, formis, condicionibus et retentionibus supradictis et omnia alia et singula supradicta rata, grata, valida et firma habebo et tenebo ac obseruabo perpetuo et contra ipsam donationem uel aliqua de predictis numquam veniam ratione ingratitudinis uel aliquo iure, causa uel etiam ratione. Immo stiam / de certa scientia renuncio quantum ad hec legi et iuri dicentibus quod propter ingratitudinem possit donatio reuocari uel irrita fieri et omni alii iuri et consuetudini ac exceptioni contra hec repugnantibus. Et specialiter beneficio senatus consulti Veleyani et iuri Ypothecarum mearum de quibus sum per notarium / infrascriptum cerciorata. Et pro maiori corroboratione premissorum iuro per Deum et eius sancta quatour euangelia corporaliter a me tacta predicta omnia et singula attendere et complere et non in aliquo contrafacere uel uenire iure aliquo, causa uel ratione.

Ceterum ne presentis donatio ex eo quia summarum quingentorum au- / reorum excedit valeat in aliquo reuocari seu irritari. Cum hoc presenti publico instrumento quod quantum ad hec vicem epistole gerere uolo ea qua deceret reuerentia et humilitate presentem donationem intimo et insinuo prefato inclito et magniffico domino Infanti Petro Rippacurtie et Montanearum de Prades / comiti et domino baronie den Tença sue magnificentie humiliter supplicando quod huic donationi condicionali suam auctoritatem et decretum interponat atque laudet, aprobet et confirmet ut ipsa donatio insinuationis roboris confirmetur et obtineat et habeat in omnibus firmitate.

(*Calderó*) Ad hec ego Bernardus de Plicamanibus predictus cum multiplici gratiarum actione a uobis venerabili domina Saurina, uxore venerabilis Raymundi de Furtunyo et sororis predicti Alegrati Taudelli quondam, donacionem et omnia et singula supradicta sub modis, formis, condicionibus et retencionibus supradictis acceptans, convenio et promitto uobis et uestris et notario infrascripto a me nomine vestro et omnium illorum quorum interest uel intererit legitime stipulanti et recipienti quod predictos decem et ocho

FUNDACIÓ NOGUERA

mille solidos soluam predicte domine Agneti uxori dicti Alegrati Taudelli quondam, prout superius expressatur el alia supradicta attendam et complebo, seruabo et tenebo prout superius continetur. Obligando inde / uobis pro premissis complendis et attendendis omnia et singula bona mea necnon predictam donacionem et omnia contenta in ea.

Renunciando omni iuri et exceptioni contra hec iuanti. Et specialiter benefficio minoris etatis et circunuentionis facte et restitutionis in integrum de doli clausule factique ignorantie et iuri publico / et priuato quo minor iuuari potest uel deffendi. Et pro maiori firmitate premissorum iuro per Deum et eius sancta quatuor euangelia Dei corporaliter a me tacta predicta omnia et singula attendere et complere et non in aliquo contra facere uel venire aliqua ratione uel causa.

Actum est hoc in manso de Fonchençe, Parrochie / loci de Cambrils, de licentia Petri Ferrarii vicarii et notarii dicti loci de Cambrils die veneris quinta die mensis febrerii anno Domini M CCC quinquagesimo sexto.

Sig + num mei Saurine de Fortunio. Sig + num mei Bernardini de Plicamanibus predictorum qui premissas omnia / et singula sub modis formis et condictionibus supradictis firmamus, concedimus, laudamus et iuramus.

Testes huius rey sunt: venerabilis Gualcerandus dez Castelar, Matheus [Ticoni], Raymundi Clores, Petrus... Geraldus Urgelli de Cambrils, et Arnaldus de Armengol termini dicti loci de Cambrils.

Sig- (*signe comtal*) nostri Infantis Petri Comitis Rippacurtie et Montanearum de Prades predicti, qui predicta firmamus et laudamus es scilicet sola et non alia que predecessores vestri in dicta castellania habuerunt et habere deberunt saluo tamen iure / [et dominio] mei et nostrorum successorum in omnibus. Et nichilominus predicte donationi tanquam rite et legitime facte et nobis insinuate nostram interponimus auctoritatem pariter et decretum ut ipsa donatio deinceps talem et tantam obtineat roboris fimitatem qualem et quantam obtinet et obtinere debet illa donacio que a apud principem uel presidem fit aut etiam magistatum apopsitum hic per ma num Bernardi de Fabrica scriptoris nostri ac auctoritate regia notari publici, X die februarii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo sexto presentibus scilicet testibus: Petro Raimundi de Concabella procuratore comitatus de Prades, Arnaldo de Cescario milite et Petro Ferrateri iurisperito.

Et ideo ego dominus Bernardus de Fabrica notarius hec scripsi et hoc meum hic appesui. Sig(*signe*)num.

Sig(*signe*)num mei Petri dez Bach, scriptoris sustituti et iurati a Ferrario de Fonollariis, ciue Terracone et notario publico auctoritate Regia per totam terram et dominationem illustrissimi domini regis Aragonum, qui nomine et vice dicti Ferrari de Fonollariis premissis interfui die et anno prefixo et hanc suscriptionem manu mea hic apposuit meoque solito signo subsignaui.

Sig(*signe*)num mei Ferrarii de Fonollariis, ciuis Terracone, notarii publici auctoritate illustrissimi domini regis Aragonum per totam terram et dominationem eiusdem vice, cuius predictus Petrus dez Bach iuratus et substitutus me predictis interfuit et suo solito signo subsinauit ut supra pater scribi feci et clausi cum litteris rasis et emmenda tis in XXXI linea ubi dicitur: et, et in XLII linea ubi dicitur supradicta.

80

1357, agost, 2. Falset

L'infant Pere, comte de Ribagorça i de Prades, ordena als jueus i moros de l'aljama de Móra que les cases i possessions que venguin a cristians continuïn obligades a pagar la quèstia de l'esmentada aljama.

B. ADM. Secció d'Entença. Lligall 18, doc. 894. Trasllat del 19 de febrer de 1505.

Els moros de la moreria de Móra venien cases i possessions, o feien donacions i llegats a cristians. Aquestes cases i possessions contribuïen amb l'aljama, les quèsties i contribucions. Després d'aquestes transmissions a cristians, les contribucions es defraudaven a l'aljama.

L'infant Pere vol, en aquesta provisió, esquivar els danys que aquestes transmissions produïen a l'aljama; i ordena que cap moro o mora o jueu de Móra no vengui ni gosi vendre o donar les cases i possessions que acostumaven a contribuir amb l'aljama de moros, si en la transmissió no es fa constar l'obligació que aquestes possessions tenen amb les aljames. Els nous posseïdors, encara que siguin cristians, resten obligats a les mateixes prestacions que els anteriors moros o jueus.

Hoc est translatum bene et fideliter sumptum a quodam alio translato auctentico tenoris sequentis: /

Hoc est translatum bene et fidelite translatatum decima quinta die mensis nouembris anno a Nativitate Domini M CCC L XX sexto sumptum a quodam traslato in papiro scripto et clauso per Domi-

FUNDACIÓ NOGUERA

nicum Ça Pardina quondam, / notarium vel scribam ecclesie dicti loci de Mora, non viciato nec cancellato nec in aliqua sua parte suspecto tenor cuiusquidem /[3] translati sequitur sub hac forma:

Dilunis *que·s comptave* a XXVII die madii anno a Nativitate Domini millessimo CCC LXX, «yo, Dalmau Ça Pardina / scrivà de la cort de Móra, a requisició de n'Abdemelich Abohalill, síndich de l'alhama dels sarrahins del dit loch, done aquell Abdemelich / de manament de l'honrat en Ramon Steri, batle de Móra, translat d'una letra registrada e·l libre de la curte, de la tenor següent:

Nós, infant en Pere, del molt alt senyor en Jaume de bona memòria rey de Aragó fill, comte de Ribagorça et de les Muntanyes /[6] de Prades. Atenents que alguns sarrahins de la moreria del loch nostre de Móra e altres personas han venuts algunes vegades e venen / alguns alberchs e altres possessions, ho fan de aquelles donacions a alguns christians. Los quals alberchs e possessions han acostumat de contribuir / ab la dita aljama e que azí se fa per defraudar e tolre a la dita a aljama les questes e contribucions als quals los dits alberchs e possesions /[9] són a ells tenguts e obligats segons que·s diu.

Per ço, a humili supplicació per part de la aljama dels dits moros de Móra d'aquen·n / a nós feta, volents provehir dels dites coses e squivar los damnages de l'aljama damunt dita per tenor de la present provehim e ordenam / que, danavant, algun moro ho mora o juheu del dit loch nostre de Móra no vena ne gos vendre o donar a alguna /[12] persona o persones alguns alberchs o possessions que hagen, les quals hagen acostumant e sien tenguts de contribuir ab la aljama / dels dits moros, si donch no u fan ab los càrrachs als quals los dits alberchs et possessions són ja tenguts e obligats estants / en poder dels dits serrahins e jueus, la qual cosa si·s fahia sens retenció dels dits càrrechs. Volem y entenem que·ls dits alberchs /[15] o possessions [o] los possehidors d'aquels sien tenguts als càrrechs als quals eren ja o són huy tenguts e obligats. En testimoni de les / dites coes manam fer la present ab me sagell sagellada.

Datum en Falset a II dies de Agost en l'any de la nativitat de nostre senyor mill / CCC LVII.»

E yo, Dalmau Çapardina, scrivà desús dit que la present scriptura de la mia mà propria screví y el meu sig(*signe*)ne acostumat sub posse. Sig(*signe*)num mei Berenguer Borrelli, rectoris ecclesie de Laberia et notarii publici eiusdem qui hunc translato

por teste me subscribo. Sig(*signe*)num mei Iohannis Bassa, rectoris et notarii publici ecclesie de Carcia qui hunc tralato pro teste me subscribo. Sig(*signe*)num /[18] mei Micaelis Roselli, rectoris de Pinello et notari publici eclesie de Mora auctoritate venerabilis et discreti Bernardi Carciui, rectoris ecclesie eiusdem loch qui hoc scripsi de verbo ad verbum prout inveni in suo translato nichil addito nichilque remoto clausi.

Sig(*signe*)num mei Andree Ferrer, ville More, Ripparie Yberi oriundi, auctoritate serenissimi et Excellentissimi domini domini / Castelle et Aragonum regis per totam eius terram et dominationem notarii publici qui hoc translatum a suo publico et autentico translato aliena manu scriptum non viciato non cancellato nec in aliquo sui parte suspecto sed omni prorsus vicio et suspectione carentis et cum eodem ut melius potui comprobatum scribi feci in villa predicta de Mora die decima nona mensis februarii / anno a nativitate Domini millessimo quingentessimo sexto et cum raso et correcto in linea videlicet / VIII ubi legitur: moreria et cum raso et virgulato in linea XIII aditione Mora usque ad dictionem no. Clausi.

FUNDACIÓ NOGUERA

FUNDACIÓ
NOGUERA

JOAN DE PRADES
DESÈ SENYOR DE LA BARONIA D'ENTENÇA
TERCER COMTE DE PRADES
ANYS 1358-1414

81

1360, febrer, 26. Pratdip

Saurina, hereva i germana d'Alegret Taudell, castellà de Pratdip, ven a Berenguer de Pau, tutor de Joan, tercer comte de Prades, la castellania de Pratdip, amb d'altres drets hereditaris sobre Tivissa, Masriudoms i Garcia, pel preu de divuit mil sous de Barcelona.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 17, doc. 799.

Joan, comte de les Muntanyes de Prades, compra els drets i les rendes annexos a la castellania de Pratdip. El document és més aviat genèric que descriptiu. Fa al·lusió al forn, als molins, a les terres, als horts, a les vinyes, a les quintanes, als boscos, als censos de diners i fruits a Pratdip; als drets hereditaris (censos i quèsties) a Masriudoms; als censos i drets a Tivissa; i, finalment, als censos i quartals a Garcia.

Són fiadors d'aquesta venda Bertran de Castellví, cavaller, i Guillem Castellar, donzell (jove noble no armat cavaller), veïns de Cambrils.

In Dei nomine. Amen. Nouerint uniuersi quod ego Saurina, uxor venerabilis Raymundi de Fortuyn, condam, heresque uniuersalis ab intestato tanquam proximior in linea parentele venerabilis Alegrati Taudelli, quondam, fratris mei, castlani castri / del Pratdip, gratis et ex certa scientia bona animo ac spontanea uoluntate nemineque cogente me, set mea propria auctoritate et mente considerata, inspecta super hiis utilitate mea et meorum per me et omnes meos heredes et successores presentes et / futuros.

Cum testimonio huius presentis publici instrumenti vendo et titulo pure et perfecte vendicionis realiter et de facto seu quasi trado vobis venerabili Berengario de Pauo, militi ac tutori incliti et magnifici domini Iohannis /[3] comitis Montanearum de Prades,

FUNDACIÓ NOGUERA

ementi et recipienti, ad opus et nomine dicti domini comitis et eidem domino comiti et suis, perpetuo, totam integriter castlaniam castri predicti del Pratdip cum omnibus et singulis uniuersis censua- / libus, tam denariorum quam bladorum quam aliarum rerum quarumcumque, et cum furnis et molendinis, possessionibus, honoribus, terris, prediis, ortis, vineis, trileis, tam cultis quam heremis, quintanis, ortalibus, nemoribus siue siluis et aliis iu- / ribus ad dictam castlaniam pertinentibus et pertinere debentibus et michi iure hereditario supradicto in castro del Pratdip predicto et terminis eiusdem quouismodo.

Vendo etiam dictam castlaniam et iura predicta cum omni iure michi /[6] iure hereditario [supradicto] pertinenti et pertinere debenti in manso vocato de Riudolms et in hominibus et feminabus in dicto manso habitantibus et in posterum habitaturis et cum omnibus et singulis uniuersis censsualibus, questia, et aliis iuribus / quibuscumque, que ego habeo et habere debeo et recipio ac habere debeo ac consueui in dicto manso et iuribus suis ac in uniuersis et singulis terris, honoribus et possessionibus qui et que de predicto manso [exigeret] qualitercumque.

Vendo inquam predictam / castlaniam et iura eiusdem cum omnibus et singulis censsualibus et aliis iuribus quibuscumque ad ipsam castlaniam et michi iure hereditario supradicto pertinentibus seu spectare debentibus nunc vel etiam in futurum in villa seu castro /[9] de Tiuiça et in terminis eiusdem et que ego in eisdem iure hereditario supradicto habeo et habere debeo et habere ac recipere consueui temporibus retroactis.

Etiam gratis et ex certa scientia vendo uobis dicto venerabili Berengario de Pauo, / ut supra ementi por eodem domino comiti et suis et perpetuum predictam castlaniam castri predicti del Pratdip cum omnibus et singulis uniuersis censsualibus et quartalibus et aliis iuribus uniuersis quibuscumque ad dictam castlaniam et michi / iure hereditario supradicto, que habeo et habere ac recipere debeo ac consueui in castro de Carcia et terminis ipsius. Generaliter vendo etiam ipsam castlaniam cum omnibus iuribus quibuscumque et quocumque [...] /[12] censeantur seu nuncupentur qualitercumque ad ipsam castlaniam et mihi iure hereditario predicto pertinentibus et pertinere debentibus infra iurisdiccionem dicti domini comitis tam baronie nobilis Guillermi Dentença, quondam, quam comitatus Montanearum de / Prades.

Quam si quidem vendicionem de predicta castlania cum furno et molendinis et aliis censsibus, iuribus predictis et aliis uniuersis quibuscumque hic expressatis et non expressatis et quibuscumque nominibus [...], / nuncumpabuntur qualitercumque vobis, dicto venerabili Berengario de Pauo, militi, ut supra ementi et recipienti ac acceptanti, et eidem domino comiti et suis in omni tempore. Ex certa scientia per me et omnes meos facio prout melius /[15] et michi iure hereditario supradicto pertinet et pertinere possunt et debent pleno iure ac prout melius ad utilitatem et bonum ac sanum intellectum vestri dicti venerabilis Berengarii de Pauo, militis ac tutoris predicti [domini] / Comitis et suorum perpetuis temporibus possit intelligi siue dici.

Precio, videlicet, decem et octo mille solidorum monete Barchinone de terno quod precium a uobis dicto venerabili Berengario de Pauo, milite ac tutore predicto, / danti in veritate numerando et non ipse future numerationis. Confiteor habuisse et recepisse ad meam voluntatem renunciando exceptioni pecunie non habite et non recepte ac non solute et [...] /[18] infactum accioni. Et illi legi qua deceptis ultra dimidiam iustri precio subuenitur. Et omni ali iuri contra hec in aliquo venienti. Et si plus nunc valent predicta omnia et singula que uobis [...] / -do ementi, ut supra, et dicto domino comiti et suis in perpetuum vel valebunt [...] precio memorato, totum illud plus quantunqumque sit vel fuerit vobis dicto venerabili Berengario [...] / domino comiti et suis perpetuo dono, diffinio et remito im omni tempore et quibus si quidem omnibus et singulis supradictis et aliis in presenti vendicione comprehensis cedo et dono vobis [...] /[21] omnia iura mea et loca et omnes etiam voces, vices, raciones et acciones meas, reales et personales, generales et speciales, utiles, directas atque mixtas, ordinarias et extraordinarias, [...] / competentes et competere debentes quouis modo. Quibus iuribus; vocibus et accionibus predictis, possitis vos dictus venerabilis Berengarius de Pauo, nomine dicti domini Comitis [...] / sicut uti agere deffendi et experiri in iudicio et extra.

Quoniam ego sciente et consulte predicta omnia et singula que vobis dicto venerabilis Berengario de Pauo vendo [...] /[24] de iure posse et proprietate mei et meorum eycio et extraho. Eaque in ius, posse, et proprietatem et dominium dicti domini comitis et suorum perpetuo mito, transfero [...] / [...]. Et insuper constituero et faciam [...] vendo veros dominos et procuratores [...] / [...] me amodo predicta que vobis vendo [...] comitis possidere vel quasi donec [...] /[27] [...] volueritis auctoritate vestra propria ex licentia et

potestate que inde vobis et vestris confero de presenti. Et penes vos et vestri [...] / [...] presentis publici instrumenti quod vicem epistole in se gerere volo [...] dico et mando uniuersis et singulis personis quibuscumque que [...] teneantur seu [...] omnibus et singulis / vobis dicto venerabili Berengario de Pauo ementi ut supra et eidem domino comiti et suis respondeant et satisfaciant integre et complete [...] inde michi parere et satisfacere tenebantur ante [...].

Et sic per me /[30] et meos heredes et successores; presentes et futuros, gratis et ex certa scientia promito vobis dicto venerabili Berengario de Pauo, ementi, ut supradicitur, et eidem domino comiti et suis que predicta que uobis vendo [...] / et suos et vos dictum venerabilem Berengarium de Pauo nomine eiusdem domini comitis perpetuo tenere, habere et percipere et in pace possidere contra omnes personas.

Et [...] eidem domino comiti et suis perpetuo et vobis eius nomine / semper et in omni tempore teneri et firmari obligari de firma et legali euictione omnique dampno, [missione] et interesse in lite et extra. Ita quod si forte aliqua persona extranea [...], aliquid in predictis que uobis ementi quo [...] et eidem /[33] domino comiti et suis perpetuo vendo, petierit, exigerit, contradixerit uel demandauerit uel questionem aliqua aut demandam iuste uel iniuste ratione cuiuscumque generis obligationis [...] / se habere in eisdem uel alia qualibet racione seu iure contra dictum dominum comitem uel suis fecerit uel mouerit in iudicio uel extra, promito dicto domino comiti et uobis dicto venerabili Berengario de Pauo, nomine eiusdem [...] mei, tam / ante litis ingressum quam post ad solam et simplicem requisitionem dicti domini comitis et suorum vel alterius persone nomine dicti domini comitis et suorum michi uel meis fiende [...] /[36] lites et totum onus litis.

Et ipsas causas et lites ducam et ducent, tractabo ac tractabunt, a principio usque in finem propriis sumptibus et expensis nostris et meorum et deffendam ac deffendent inde [...]. Et / predicta per me eidem vendita et certa bona sua et suorum ego et mei consueruabimus indempnes penitus et illesos ac de omni dampno et interesse vel si ipse dominus comes aut sui voluerint, prelegerint [...] facere, / prosequi et tractari qualitercumque possint hoc facere mihi et meis irrequisitis et non monitis [...] inde eidem domino comiti et suis penitus reseruata.

Et ego vel mei predicta deffendamus siue [...] vel sui predicta deffendi [.....] /[39] [....] ego promito per me et meos eidem

domino comiti et suis restituere, soluere et emendare ad suam et suorum voluntatem omnes expensas, quas in et pro predictis causis et ob deffenssionem ipsarum ipse dominus comes vel sui fecerint qualitercumque una / cum omni interesse eiusdem domini comitis et suorum et cum toto eo quod ab eisdem euictum fuerit quouismodo siue obtineat in lite seu litibus siue etiam in eisdem subcumbat de et super quibus expensis dampnis et interesse tradat eidem domino comiti / et suis perpetuo et credi volo eorum plano simplicique uerbo sine testibus et iuramento nulloque alio probationis genere requisito. Remittens eidem domino Comiti et suis perpetuo ex pacto conuento super predictis omnibus. Renunciando predicto et appellandi /[42] necessitatem.

Et pro predictis omnibus et singulis attendendis firmiter et complendis ac etiam obseruandis et pro firma et legali euictione et interesse predictorum obligo uobis dicto venerabili Berengario de Pauo, militi, ementi ut supra, / et eidem domino comiti et suis perpetuo me et omnes heredes et successores meos et omnia bona nostra mobilia et inmobilia quecumque sint et ubique presentia et futura.

Iurans insuper per dominum Deum et eius Sancta Quatuor Euangelia, corporaliter / manibus nostris tacta, predictam uenditionem et omnia alia et singula supradicta rata grata et firma semper habere, tenere et seruare et nullatenus contrafacere seu venire iure aliquo siue [cum] uirtute cuius iuramenti. Renuncio scienter super hiis /[45] omnibus iuribus, usibus, legibus, contitutionibus et consuetudinibus contra predicta vel aliquod predictorum [..] ullomodo.

Et ut predicta maiori gaudeat firmitati, dono uobis et dicto domino Comiti fideuissores et principales guirentes et deffenssores / qui mecum et sine me de predictis omnibus teneantur, videlicet, venerabilem Bertrandum de Castellui et Guillermum dez Castellar presentes.

Ad hoc nos Bertrandus de Castellui miles, et Guillermus de Castellar, domicellus, domicilia- / ti in uilla de Cambrils, gratis et ex certa scientia precibus et amore dicte domine Saurine, venditricis predicte, quilibet nostrum in solidum, renunciantes scienter super hiis benefficio diuidendorum accionum et nouarum constitutionum et epistole diui A- /[48] driani et illi legi qua cauetur ut prius [conueniatur] principalis quam fideiussor et omni alii iuri in [...]. Constituimus nos et quemlibet nostrum in solidum fideiussores

vobis dicto venerabili Berengario de Pauo, tutori predicto, et / dicto domino Comiti et suis in perpetuum de omnibus et singulis supradictis et aliis in quibus dicta domina Saurina, venditrix predicta, dicto domino comiti et suis teneant seu tenebit ac obligabit ratione presentis venditionis et eius euictione / pro dicta domina Saurina cum ea et sine ea in vita et morte.

Et pro hiis omnibus et singulis attendendis obligamus vobis dicto venerabili Berengario de Pauo, ut supraementi, et eidem domino Comiti et suis, perpetuo, quilibet /[51] nostrum in solidum, nos et omnia bona nostra bona mobilia et inmobilia ubique presentia et futura et quaecumque sint. Iurantes per Deum et eius sancta quatuor Euangelia, corporaliter a nobis tacta, contra predicta vel aliquod predictorum non ueniam nec / venire posse iure aliquo siue causa.

Hec igitur omnia et singula supradicta tam ego dicta Saurina, venditrix, quam nos fideuissores predicti, facimus, promitimus et paciscimur in manu et posse notarii infrascripti, tanquam publice persone, hec a nobis / nomine vestri dicti venerabilis Berengarii de Pauo, ementis ut supra et etiam nomine dicti domini comitis et suorum et omnium aliorum quorum intersit et possit ac poterat modo aliquo interesse legitime stipulantis et recipientis ac etiam paciscentis.

Actum est hoc in loco del Prat Dip vicesimasexta die febroarii anno a Nativitate Domini millesimo trecentessimo sexsagesimo.

Sig(*signe*)num Saurine venditricis et iurantis predicte qui hec laudo, concedo et firmo. Sig(*signe)*na nostrorum Bertrandi de Castellui, militis, et Guillermi de Castellar, domicelli, fideiussorum predictorum, qui hec laudamus et firmamus.

Testes huius rei sunt Venerabilis et discretus Bernardus Campellerii, assessor comitatus Montanearum de Prades, Guillermus Çauia, Petrus Çalba et Raymundus [...], habitatores Falçeti.

Sig(*signe*)num mei Berengarii Gaylart, notarii loci del Prat Dip pro discreto Raymundo Robiol, notario eiusdem loci pro venerabili Simone de Vilario eiusdem loco Rectore qui hoc scribi feci cum raso in / XXIII / linea dicitur: ipse. Et clausi die et anno prenotatis.

FUNDACIÓ NOGUERA

82

1360, febrer, 26. Pratdip

Àpoca de Saurina, veïna de Cambrils i hereva d'Alegret Taudell, castellà de Pratdip, a Berenguer de Pau, tutor de Joan, tercer comte de Prades. Reconeix que ha rebut divuit mil sous de Barcelona per la venda de la castellania de Pratdip i d'altres drets sobre Garcia, Masriudoms i Tivissa.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 17, doc. 800.

Els divuit mil sous de Barcelona del preu, i amb l'exprés consentiment de Saurina, foren lliurats a Agnès, vídua d'Alegret Taudell, que se li devien com a dot del matrimoni.

Sit omnibus notum, quod ego Saurina, uxor quondam venerabilis Raymundi de Fortuy, habitatrix loci de Cambrils heresque ab intestato venerabilis Alegreti de Taudello, castlani loci ac / castri del Prat Dip, fratris mei quondam, gratis et ex certa scientia, confiteor et in veritate recognoscho vobis, honorabili viro domino Berengario de Pauo tutori incliti / domini Iohannis, comitis Montanearum de Prades et Cathalonie Senescalli, quod soluistis michi plenarie ad meam voluntatem, videlicet, omnes illos decem /[3] et octo mille solidos Barchinone terni precio, quorum uobis, predicto nomine, venditionem feci de castlania loci et castri predicti del Prat Dip et de omnibus bonis et iuribus / michi predicto nomine pertinentibus seu pertinere debentibus in dicto castro et termino el Prat Dip, in manso de Riuolmorum, in castro seu termino de Tiuiça et de Carçia, / prout in instrumento dicte venditionis odierna die per notarium infrascriptum facto lacius continetur.

Prefatos autem decem et octo mille solidos soluistis michi in /[6] hunc modum, videlicet, quod ipsos de uoluntate et expresso consensu mei tradidisti et deliberastis venerabili Agneti, uxori quondam predicti Alegrati de Taudello, fra- / tris mei quondam, qui debebantur per me tanquam heredem dicti Alegrati de Taudello pro dote et sponsalicio suo.

Unde reenuncio omni excepcioni non habite / et non recepte pecunie predicte preuia ratione et doli. Et que rey veritas sic se habet facio vobis et dicto domino comiti presente apocham de soluto et bonum finem /[9] et pactum de ulterius non petendo ponendo ori mei et meorum silencium sempiternum.

Quod est actum in loco de Prato Dip vicesima sexta die febrocarii / anno a Natiuitate Domini millessimo trescentessimo sexsagesimo.

Sig-num Saurine, uxoris Raymundi de Fortuy predicte, que hoc firmo, concedo et laudo.

Testes huis rey sunt Petrus Çalba, habitator Falceti et Iohannis Vilar et Bernardus Castelui, habitatoris loci del Prat Dip.

Sig(*signe*)num mei Berengarii Gaylart notarii publici loci del Prat Dip pro discreto Raymundo Robiol, notario eiusdem loci pro venerabile Simome de Vilario, eiusdem loci Rector qui hoc scripsi et clausi die et anno prenotatis.

83

1360, febrer, 26. Pratdip

Agnès, vídua d'Alegret Taudell, castellà de Pratdip, renuncia i lliura els drets i documents del seu dot i esponsalici sobre la castellania i els béns del seu marit a favor de Berenguer de Pau, tutor de Joan, tercer comte de les Muntanyes de Prades i senescal de Catalunya, per tal que els pugui utilitzar en contra de Saurina, germana i hereva d'Alegret Taudell. Agnès rep divuit mil sous com a preu.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 17, doc. 801.

Sit omnibus manifestum quod ego Agnes, uxor quondam venerabilis Allegrati Taudelli, castlani castri et loci de Prat Dip, quod non vi nec dolo aut per errorem inducta, inmo gratis et ex certa scientia, ante solucionem mihi factam, /[1] dono et cedo uobis venerabili viro, domino Berengario de Pauo, tutori incliti domini Iohannis, comiti Montanearum de Prades et Cathalonie senescalli, totum locum meum, voces, acciones, petitiones et demandas meas, reales et personales, / ordinarias et extraordinarias, mixtas, utiles et directas, [...] possunt et debent contra heredem seu detentorem vel detentores bonorum, que quondam fuerunt predicti Alegreti de Tau- /[3] dello, viri mei quondam, in et super illis decem et octo mille solidos [...] virum meum quondam, cum publico instrumento clauso et consignato per Raymundum de Benages, tunc notarium publicum / Terrachone, septimo decimo kalendis ianuarii anno Domini millesimo [...], prout in dicto instrumento lacius continetur. Quodquidem instrumentum mei dotis seu sponsalicii simul cum quodam / instrumento apoche predicte dotis quod actum fuit Terrachone (anno Domini) millessimo CCC quadragesimo quinto consignatoque per Iacobum Rovres tunc notarium publicum Terrachone, sincera et integra trado de presenti. /[6]

Ita quod nomine, vice et loco mei, auctoritate huius presentis publici instrumenti [...] instrumentis possitis super predictam quantitatem venerabilem dominam Saurinam, uxorem quondam venerabilis Raymundi Fortuny / sororemque et heredem ab instestato dicti Alegreti de Taudello [...] (possidentes) bona predicti Alegreti in curia et extra curiam libere conuenire et contra ipsam predicto nomine et bona sua et que / quondam fuerunt dicti Alegrati de Taudello, fratris sui quondam, agere, execere [...] et omnia alia uniuersa et singula facere quando et quotiens vobis visum fuerit prout ego facere possem ante huiusmodi cessio- /[9] nem et donationem.

Ego enim constituo, facio et ordino [...] dominum comitem et quos volueritis, dominos et procuratores ut in rem vestram propriam ad faciendum inde perpetuo ut in rem vestram propriam ad faciendum inde perpetuo vestram liberam vo- / luntatem post presentem vero cessionem et donacionem. Confiteor accepisse a uobis dicto domino Berengario Pauo, predicto nomine, predictos decem et octo mille solidos, super quibus renuncio omni exceptioni satisfactionis predicte, / non habite et non recepti et doli et omni alii cuilibet iuri, legi, usui, racioni et consuetudini contra hec venientibus seu facientibus aliquo modo.

Actum est in loco del Prat Dip vicesima sexta die /[12] febroarii anno a Nativitate Domini millesimo CCC sexagesimo.

Sig(*signe*)num Agnetis, uxoris quondam Alegrati de Taudello, que hec firmo concedo et laudo.

Testtes huius rey sunt: Petrus Çalba, habitator de Falceto, et Iohannes Vilar et Bernardus Castellui, habitatores del Prat Dip.

Sig(*signe*)num mei Berengarii Gaylart, notarii publici loci del Prat Dip pro discreto Raymundo Robiol notario eiusdem loci pro venerabili Simone de Vilario, eiusdem loci Rectore, qui hoc scripsi et clausi die et anno prenotatis.

(*Al dors:*) *Cessió contra els béns del castellà de Prat Dip*.

84

1360, desembre, 23. Falset

Berenguer de Pau, tutor de Joan, tercer comte de Prades, dona a l'Hospital del Coll de Balaguer totes les rendes de Pratdip, castella-

nia d'Alegret Taudell i quèstia del Coll de Balaguer, en compensació de la pèrdua de quatre mil sous del subsidi que abans donaven els habitants del comtat de Prades com a dotació establerta per l'infant Pere.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 15, doc. 704.

Berenguer de Pau va ésser el tutor assignat a la persona i administració de béns de Joan, comte de les Muntanyes de Prades, segons el testament atorgat per l'infant Pere, quan va deixar el comtat per tal d'ingressar a l'orde dels frares menors. El tutor, en el present document, canvia la font de les rendes anuals de nou mil sous, ja assignades a la dotació de l'Hospitalet de l'Infant.

El motiu del canvi és la cessació dels drets de Joana, esposa de l'infant Pere, sobre unes rendes que produïa el castell de Tivissa; rendes avaluades en cinc mil sous anuals. L'Hospital completaria els nou mil sous amb quatre mil sous del subsidi anual que prestaven al comte totes les viles del comtat de Prades. D'aquesta manera s'alliberaven de l'Hospital les rendes de la vila de l'Aleixar.

El tutor reafirma la idoneïtat i seguretat de les noves rendes assignades:

A Pratdip, es cobrarien del forn, molins, terres, hortes, llenya... i de la quèstia anual de cinc-cents sous, a més de les rendes del castellà de Pratdip cobrades a Tivissa, Masriudoms i Garcia. La castellania de Pratdip, juntament amb totes les seves rendes, acabava d'ésser comprada als hereus del difunt castellà, Alegret Taudell. No obstant això, el tutor reté les rendes procedents de la jurisdicció civil i criminal, de la host i cavalcada, la pau i la guerra i la fortalesa del castell; el comte tenia la potestat exclusiva de nomenar batlle de Pratdip, el qual seria l'encarregat de lliurar les rendes a l'Hospital, exceptuant les retingudes. Les rendes transferides de Pratdip es valoren en dos mil dos-cents cinquanta sous.

A Banyoles, s'assigna a l'Hospital les rendes en diners i blat de censals, quèsties i guanys de lluïsmes, fadigues i empares. Es retenen, per a profit del comte, la corredoria, el pas del bestiar, la jurisdicció alta i baixa, la host i cavalcada, la pau i la guerra, la fortalesa i els emoluments de la jurisdicció. Totes les rendes transferides a l'Hospital es valoren en mil sous.

Al Coll de Balaguer es transfereixen a l'Hospital cent cinquanta sous de quèstia.

Les rendes de cases, censals, molins, hortes, camps i sorts de Pratdip, que el comte de Prades havia comprat a Pere Tegell, són avaluades i transferides en tres-cents cinquanta sous.

El tutor es compromet a completar la quantitat amb l'assignació d'una renda fixa, que serà comprada pel comte Joan.

In Dei nomine. Pateat uniuersis, quod ego Berengarius de Pau miles, tutor testamentarius per inclitum et magnificum dominum Infantem Petrum, nunc de ordine Fratrum Minorum, datus et assignatus persone et bonis Incliti domini Iohannis, comitis Montanearum de Prades / et Catalonie senescalli, predicti Infantis Petri filii, ac per regem Aragonum confirmatus.

Attendens etiam predictum dominum Infantem inter alia de quibus predictum Hospitale / dotauit in solutum et satisfactionem nouem mille librarum malgurensium que totidem valent de moneta

Barchinone, de illis novem mille et septem libris novem denariis malguriensium, que ultra varias et magnas quantitates predictos nobiles comites Impuriarum certis pauperibus /[3] et certis locis comitatus Impuriarum et aliis legatis legate fuerant per eosdem nobiles comites generaliter sine loci designatione partim certis generibus pauperum et partim alium generaliter ad pias causas.

Quequidem pecunia dictarum novem mille et semptem librarum / Barchinone iuxta arbitrium subdelegatorum a reuerendessimo patribus dominis Arnaldo, nunc archiepiscopo Terrachone, et Raymundo, episcopo tunc Valencie memorie recolende, comissariis ad hec per Santissimum dominum Clementem, papam bone memorie, / cum suis literis apostolicis delegatis erat conuertenda in construccione et dotacione Hospitalis predicti et quas nouem mille septem libras et nouem denarios, cum diligentissima indagatione facta per venerabiles Romeum de Cumbis, tunc priorem Ecclesie Terrachone, et Guillermum Riquerii, quondam archidiaconum Sancte Engratie / in Oscense ecclesia, ad hec et alia per predictos dominos Archiepiscopum Terrachone et episcopum Valencie, subdelegatos et ad hoc potestatem habentes.

Circa scientiam summe eiusdem compertum fuit distribuendas esse pro animabus dictorum nobilium / comitum Impuriarum, dedisse eidem Hospitali et administratori ipsius ad arbitrium dictorum subdelegatorum, pro remedio et salute, specialiter animarum dictorum nobilium comitum, et generaliter pro remedio et salute anime ipsius domini infantis Petri et animarum paren- / tum et predecessorum suorum et omnium etiam fidelium defunctorum, per se et omnes heredes et successores suos quoscumque novem mille solidos monete Barchinone de terno, reddituales.

De quibus haberet et reciperet dictum Hospitale et administrator suus, nomine eiusdem, /[9] septem mille solidos monete Barchinone, specialiter, super ac de subsidio totidem quantitatis septem mille solidorum, quod per homines Montanearum de Prades, annis singulis, ipsi domino infante tunc, et dicto domino Comiti Montanearum de Prades nunc, et suis successori- /[10] bus in perpetuum, soluitur et solui debet inter diversas soluciones seu vices, per illos videlicet terminos persoluendos, per quos ipsum subsidium soluebatur et soluere ac solui consueuit. Et residuos mille solidos, ad complementum dictorum novem mille solidorum redditualium, /[11] haberet et perciperet tunc idem Hospitale et dictus suus administrator, eius nomine, super ac de reditibus, exitibus et prouentibus ac iuribus que dictus dominus Infans nunc habebat

et percipiebat et habere et percipere debebat super castro et villa de Alexario dicti comitatus /[12] Montanearum de Prades, per illos videlicet terminos persoluendos, per quos ipsi redditus, exitus et prouentus ac iura soluuntur et solui consueuerunt.

Et generaliter super ac de uniuersis aliis bonis et iuribus suis tam quam habendis. Hoc adiecto, quod in continenti /[13] certa iura, quod inclita domina Iohanna, bone memoria comitissa de Rippacurtie et Montanearum de Prades, ipsius domini infantis consors materque prefati domini comitis, habebat et recipiebat super certis castris et locis dicti domini Infantis, que tunc ipsa tenebat, inter que erat /[14] dictum castrum de Tiuiça finita essent seu extincta, et quod Hospitale seu administrator suus, eius nomine, haberet et perciperet et habere et percipere teneretur per liberum et francum alodium quinque mille solidos reddituales de dictis novem mille solidis redditualibus de et super /[15] redditibus, exitibus et prouentibus ac iuribus, que ipse dominus Infans tunc habebat et accipiebat et habere et percipere debebat, in et super dicto castro de Tiuiça et terminis eiusdem, que eidem Hospitali seu eius administratori annuatim et perpetuo soluantur, /[16] per illos terminos per quos ipsi redditus exitus et prouentus ac iura soluuntur et solui consueuerunt; in quo quidem casu dictum Hospitale vel eiusdem administrator, ipsius nomine, haberet et acciperet et habere et accipere deberet ac teneretur super ac de dicto subsidio residua quatuor /[17] mille solidos tamen de dictis nouem mille solidos redditualibus.

In quo etiam casu tantum id quod residuum fuerit de ipso subsidio et omnes etiam dicti redditus et exitus, prouentus ac iura dictorum castri et ville de Allexario remaneret et esset dicti domini Infantis et suorum omnium /[18] successorum.

Hoc retento et saluato semper ipsi domino Infanti et suis successoribus quod quandocumque ipse vel ipsi sui successores, infra certum tempus darent et traderent Hospitali predicto vel eiusdem administratori, eius nomine, quinque mille solidis dicte monete, reddituales, /[19] cum dominio, firma, fatica et laudimii et alio quolibet iure que in locis idoneis et securis intra diocesim Terraconense et Dertusense vel earum alteram citra tamen fluvium Iberis per liberum et francum alodium haberentur et perciperentur, idem administrator dicti Hospitalis /[20] eiusdem Hospitalis nomine, reddat ac soluat et difiniat prefato domino Infanti et suis succes-

soribus quibuscumque dictos quinque mille solidos quo finito seu extincto dicto iure quod dicta domina comitisa in dicto castro de Tiuiça et iuribus ac pertinenciis suis inter alia /[21] loca competebat, ut predicitur, super eiusdem castri redditibus, exitibus ac prouentibus et iuribus predicto Hospitali et eiudem administratori ipsius nomine ut prefertur asignabat.

Et retento etiam per dictum dominum Infantem et intellecto, que quandocumque ipse vel heredes aut /[22] successores sui, insimul aut diuisim, infra certum tempus darent et solverent seu asignarent eidem Hospitali seu eius administratori, ipsius nomine, quatuor mille solidos dicte monete, reddituales et rendales, in libero et francho alodio, intra diocesim Terrachone /[23] et Dertusensem predicta, vel earum altera citra tamem dictum fluuium Iberis, in locis idoneis, idem administrator, eiusdem Hospitalis nomine, reddat, absoluat et diffiniat ipsi domini Infanti et suis successoribus in perpetuum ipsa residua quatuor mille /[24] solidos de dictis nouem mille solidis.

Quasquidem redditiones, absolutiones et diffinitiones, suis temporibus et casibus, cum effectu faciat et facere teneatur idem administrator, precise et expresse, sic quod volendo prefato domino Infante vel suis, interesse suum prestare vel idem /[25] etiam interesse prestando ab hiis vel eorum, aliquo seu aliquibus, nequeat idem administrator excusari ratione, videlicet, si occasione alicuius legis siue iuris in his pro eodem Hospitali seu ipsius administratore eius nomine, quomodolibet facientis prout hoc et plura /[26] alia in instrumento institutionis, fundationis, edificationis et dotationis predicti Hospitalis inde confecto Barchinone sexto idus nouembris anno domini Millessimo CCC quadragesimo quinto, clausoque et subsignato per venerabilem et discretum Bernardum de /[27] Podio, auctoritate regia notarium publicum Barchinone, lacius enarruntur.

Nuncque super redempcionem seu luicionem per me Berengarium de Pau, tutorem predictum fienda de quatuor mille solidis prelibatis, quos dictus Hospitalis et Anthonius Saluatoris, administrator eiusdem /[28] Hospitalis, percepistis et percipitis in, de et super dictis subsidio Montanearum de Prades fuerint inter me dictum tutorem, tutorio nomine predicto, ex parte una, et vos dictum administratorum Hospitalis, eiusdem hospitalis nomine ex altera, facta et exacta certa capitula /[29] inscriptis continencie subsquentis:

«En nom de Déu sie, convengut és entre Mossèn en Berenguer de Pau, tudor del senyor comte de Prades, de una part, e n'Antoni Salvador, administrador de l'Espital de Coyll de Balaguer, de l'altra, sobre /[30] les coses davayl scrites segons que·s segueix:

(*Calderó*) Primerament que·l dit mossèn en Berenguer de Pau en pagarà a satisfacció d'aquells quatre mille solidos, que·l dit administrador pren cascun any en nom de dit Espital sobre les rendes de les /[31] Muntanyes de Prades, don al dit Espital et al dit administrador totes le rendes del loch del Prat Dip, axí aquelles qui solien ésser del noble en Guillen d'Entença, qui foren comprades dels marmessors, com aquelles qui ara són estades comprades /[32] de l'hereu de n'Alegret Taudell, castlà qui solie ésser del dit loch, e encara aquells .D. solidos de quèstia, que·ls hòmens del dit loc se han carregats per tots temps, e encara tot ço que·l dit castlà prenia et habia acustumat de pendre a Tiviça, /[33] e a Carcia et tota aquella quèstia et dret que·l dit castlà prenia et habia acustumat de pendre e·l mas de Riudomns, et tots altres drets pertanyents al dit senyor comte per qualque rahó en lo dit loch.

(*Calderó*) Reten-se, emperò, al dit senyor /[34] comte, en lo dit loch et terme d'aquell, tota juredició alta et baxa, civil et criminal, host e cavalcada e pau e guerra en lo dit loch et hòmens d'aquell e tota la fortalea del castell e los emoluments de la juredicció, et dels altres coses /[35] retengudes e que·l batle e·ls officials hi sien posats e mesos per lo dit senyor compte, e per ell regesquen lo dit loch et jurisdicció e altres o coses necessàries al dret del senyor.

(*Calderó*) Emperò en l'entrament de son offici lo dit batle sia tengut et haja a /[36] jurar a l'administrador de l'Espital, qui és et per temps serà, de guarentir-li sos drets del dit loch, et d'aquells li farà justícia com request ne serà.

(*Calderó*) És entès, emperò, que totes les dites rendes et drets seran donades al dit Espital, exceptades les dites reten- /[37] cions, ab luysmes, fadigues, empares et ab tots altres drets pertanyents al senyor comte en lo dit loch et terme d'aquell ab tots melloraments que fer-s'i pusquen a profit de les rendes.

(*Calderó*) E lo dit administrador, fet primerament compte sobre les dites rendes de ço que valen a bona arbitració e stimació, axí per ço que huy valen, com per los melloraments que d'açò a avant hi són apparellats de fer, pendrà et deu pendre les dites rendes per dos mille dos-cens sinquanta solidos de renda.

(*Calderó*) Ítem li darà totes les rendes del loch /[38] de Banyoles ab censals et quèstia et altres drets que·l senyor comte hi pren, axí en lo domenge com en les altres partides del terme o quadra del dit loch, ab luïzmes et fadigues, e empares e ab tots meylorаments que fer-s'i pusquen a profit de les rendes.

(*Calderó*) Reten-se /[39] emperò, el dit senyor comte lo dret de correduria del dit loch lo qual se és acustumat de vendre ab les rendes de Tiviça, e passatge de bestiar et tota la juredicció alta et baixa, civil e criminal, host e cavalcada e pau e guerra en lo loch /[40] e hòmens d'aquell, e la fortalea del castell del dit loch e los emoluments de la juredicció e altres coses retengudes e que·l batle e els officials hi sien mesos per lo senyor Comte segons que damunt és specificat dels officials del Prat Dip e de les rendes e del /[41] batle, etc. E lo dit aministrador fet compte sobre les dites rendes d'açò que valen a bona arbitració e estimació per ço que huy valen com per los meyloramens que d'açò avant hi són apparellats de fer; pendrà e deu pendre les dites rendes per mil /[42] sous de renda.

(*Calderó*) Ítem a compliment dels dits IIII mill sous és convengut que prena lo dit Aministrador cent cinquanta sous que·l senyor compte ha acostumat de pendre de quèstia del loch del Coll de Balaguer e que aquells li sien donats e asignats.

(*Calderó*) Ítem li darà /[43] tots los béns que·n Pere Tagell e sos fills, sients e movents, havien en lo loch e terme del Prat Dip, axí cases, censals, molins, ortals, camps et sorts de terra, los quals en aprés són estats comprats per lo dit senyor compte, segons que en la carta de la / venda de les dites coses, feta en Cambrils XVIII die mensis nouembris anno LX e closa per en Berenguer Gallart, notari públich del dit loch se conten, e fo estimat a trescents cinquanta sous de renda.

(*Calderó*) Ítem és convengut que·l dit en Berenguer de Pau haja e sia tengut de comprar al /[44] dit Espital, per compliment als dits quatre mill sous, CCL sous en loch convinent e segur ab luysmes e fadigues e empares, si bonament se poran trobar, si no que·ls li haja a comprar en franc alou en nuda percepció.

E per aquestes rendes, com haja lo dit Ami- /[45] nistrador compliment de cartes, farà deffinició ab carta pública, per aquella forma que fer puscha, als quatre mill sous que pren sobre les rendes de les Muntanyes de Prades e açò ab consentiment del Bisbe de Tortosa o d'altres persones, qui a consentir-hi /[46] hajen per manera que sia ferm e segur al dit senyor comte.»

Ideo ego Berengarius de Pau, tutor predictus, volens ea que inter me et dictum administratorem Hospitalis epacta fuerunt super predictis debite adimplere ad utilitatem dicti domini Comitis et Hospitalis prelibate, /[47] aduertendo huius presenti publici instru-

menti tenore, gratis et ex certa scientia, tutorio nomine sepedicto, in emendam et satisfactionem dictorum quatuor mille solidorum que dictus Hospitalis et eius administrator ipsius nomine percepit et percipit in, de et super dicto subsidio, ad /[48] complementum nouem mille solidorum redditualium predictorum, dono et asigno dicto Hospitalis et uobis Anthonio Salvatoris eiusdem administratori ipsius Hospitalis nomine presenti alia quatuor mille solidos redditualia et rendalia in hunc videlicet modum:

Primo siquidem dono /[49] et asigno dicto Hospitali et uobis, Antonio Saluatoris, administratori predicto, nomine ipsius Hospitalis recipienti, per liberum et franchum alodium, omnes uniuersos et singulos census tam denariorum et bladorum quam aliarum rerum quarumqumque, que dictus dominus Comes habeat /[50] et habere ac percipere debet in et super castro et loco suo del Prat Dip et terminis ipsius, diocesis Dertusensis, citra fluvium Iberis constituto, cum furno et molendinis, possesionibus, honoribus, terris, prediis, hortis, uineis, trileis tam cultis quam heremis, quintanis, hortalibus, nemoribus, /[51] siue siluis, et cum questia quingentorum solidorum Barchinone quam probi homines dicti loci promisserunt et inde se obligauerunt ipsi domino comiti et suis perpetuo soluere annuatim in festo Nativitatis Domini et cum aliis etiam omnibus iuribus dicto domino comiti et suis in dicto loco et eius ter- /[52] minis pertinentibus et pertinere debentibus.

Quoquomodo donat ea videlicet, que prefato domino Infanti, genitori dicti domini Comitis, per manumissores subrogatos in manumissoria nobilis Guillermi Dentença, quondam, in et super dicto castro et loco vendita fuerunt, quam ea que pridem /[53] prefato domino comiti et michi, ipsius nomine, per dominam Saurinam, uxorem quomdam Raymundi Furtuni heredemque uniuersalem ab intestato tanquam proximiorem in linea parentele venerabilis Alegret Taudell, quondam, fratris ipsius Saurine, castellani castri predicti /[54] del Prat Dip, vendita extiterunt et que dicte castlanie et dicte Saurine nomine hereditario predicto quouismodo pertinebant et pertinere debebant in castro et loco predictis et terminis ipsorum et cum questia et omni iure etiam ipsi domino pertinenti et pertinere debenti occasione /[55] dicte emptionis facte de dicta Saurina seu alias in manso uocato de Riudoms et in hominibus et feminabus in dicto manso habitantibus et habitaturis et cum omnibus et singulis censualibus et aliis iuribus que dicto domino Comiti pertinent et pertinere debent occasione uenditionis /[56] predicte facte per dictam Saurinam et ipsa Saurina habebat seu

eodem nomine hereditario predicto seu alias pertinebant et pertinere debebant in locis de Tiuiça et de Carcia et terminis ipsorum et cum omnibus aliis iuribus sepedicto domino Comiti pertinentibus et pertinere debentibus /[57] quoquomodo in predicto del Prat Dip et terminis ipsius.

Que omnia extimata fuerunt communi extimatione et ad bonum arbitrium ad duos mille ducentos quinquaginta solidos Barchinone reddituales et rendales, que omnia supradicta nomine tutorio iam dicto dono /[58] et asigno uobis dicto administratori et Hospitali predicto per liberum et franchum alodium, ut est dictum, et cum laudimiis, faticis, et emparis, et alii omni directo dominio et cum omnibus melioramentis in predictis de cetero faciendis sub retentionibus infrascriptis sicut et pro ut ea /[59] omnia dictus dominus comes habet, tenet et possidet et habere tenere, ac possidere debet.

Retineo tamen dicto domino comiti et successoribus suis ego Berengarius de Pau, tutor iam dictus, ipsius domini comitis nomine, in dicto loco et terminis del Prat Dip, omnem iurisdictionem altam et baxam, /[60] ciuilem et criminalem, hostem et caualcatam, pacem et guerram et in hominibus et feminabus eiusdem et totum etiam fortalicium castri ipsius loci et emolumenta nec non iurisdictionis predicti loci et termini et aliarum rerum superius retentarum.

Retineo etiam michi predicto /[61] nomine et dicto comiti quod idem dominus comes et sui successores perpetuo ponant et ponere habeant et possint in loco predicto et terminis suis iamdictis baiulum et alios officiales qui pro regimine predicti loci et terminorum suorum per ipsum dominum comitem et predecessores /[62] suos antea poni consueuerunt. Quique baiulus et officiales predicti regant et regere valeant et possint iurisdictionem et alia pro conseruatione iurium prefati domini comitis et suorum successorum superius rententorum necessaria.

Volo denique et consentio prout conuentus est inter me quo /[63] supra nomine, et vos dictum administratorem, quod baiulus qui nunc est in dicto loco, et alius qui pro tempore fuerit in continenti introytus sui regiminis officii baiulie eiusdem cum per nos dictum administratorem seu alium qui pro tempore fuerit Hospitalis prefati dictus baiulus fuerit requisitus /[64] iuret et iurare tenentur et debeat ad sancta Dei quatuor euangelia in posse uestri seu alterius administratoris qui fuerit pro tempore eiusdem Hospitalis successiue, quod ipse baiulus conseruabit et conseruari faciet ac custodiet pro posse omnes redditus et iura predicta et alia que /[65]

nos dicti Hospitalis nomine, et dictum Hospitale habebatis et percipietis in loco predicto et terminis suis et quod inde faciet uobis et dicto Hospitali iustitiam, cum per uos seu alium administratorem qui fuerit pro tempore Hospitalis sepedicti seu nuncium aut procuratorem vestrum et ipsius Hospitalis /[66] fuerit requisitus.

Mandando huius serie vicem epistole gerentis in hac parte dicto baiulo qui nunc est et pro tempore fuerit, quatenus inmediate cum per uos seu alium administratorem qui post nos fuerit Hospitalis sepedicti inde fuerit requisitus, faciat cum effectu iuramentum iamdictum, omni /[67] excusatione et dilatione remotis, quodque uobis faciat iustitiam et dicto Hospitali de iuribus et redditibus eiusdem Hospitalis quotienscumque fuerit requisitus, et alia compleat, prout superius sunt dicta; saluatis tamen predicto domini Comiti, et successoribus suis retentionibus supradictis. /[68]

Ulterius, nomine tutori supradicto, dono et asigno uobis dicto Anthonio Saluatoris, administratori predicti Hospitalis, et Hospitali iam dicto per liberum et franchum alodium omnia et singula bona tam sedentia quam mouentia que Petrus Tegell, habitator loci /[69] de Cambrils et filii sui habebant in dicto loco et termino del Prat Dip videlicet, domos cum suis antuxanis, molendina cum suis apparatibus, ortalia, campos, sortes, terre, quartas seu quartalia et censualia cum laudimiis, faticis et emparis et ali omni directo dominio /[70] et alia uniuersa bona et iura que dictus Petrus Tegell, et filli sui predicti habebant et percipiebant in dicto loco et termino del Prat Dip queque per dictum Petrum Tegell, suo proprio nomine, et nomine etiam tutorio, et curatorio filiorum suorum predictorum michi quo supra /[71] nomine et eidem domino comiti vendita certo precio extiterunt, prout in quodam publico instrumento facto in loco de Cambrils decimo octaua die mensis nouembris anno infrascripto clausoque per Berengarium Gallart, notarium publicum dicti loci lacius est expressum.

Que quidem bona /[72] et iura omnia uobis dicto administratori et Hospitali iamdicto mando, dono et asigno francha et quitia e prout ea michi et dicto domino Comiti uendita extiterunt. Et idem dominus comes ipsa habebat tenebat et posidebat et habere, tenere et possidere poterat /[73] et debebat. Et dicta bona per me, ut dictum est, empta a dicto Petro Tagell fuerunt extimatas communi extimatione et ab bonum arbitrium ad trescentos quinquaginta solidos Barchinone rendales et annuales.

FUNDACIÓ NOGUERA

Preterea nomine tutorio supradicto dono et assigno in /[74] compensationem et satisfactionem dictorum quatuormille solidorum ad liberum et franchum alodium uobis dicto Antonio Saluatoris administratori Hospitalis memorati, et eidem Hospitali perpetuo omnes redditus, censualia, questiam et alia iura, que dictus dominus comes /[75] habet et percipit et habere et percipere debet in castro et loco seu quadra de Banyoles, tam intra domengium dicti loci seu quadra quam alibi in termino eiusdem, cum laudimiis et faticis et emparis et aliis iuribus et directo dominio pro ut sepedictus /[76] dominus comes ea omnia habet, tenet et possidet et habere, tenere et possideree debet. Que omnia extimata fuerunt communi extimatione et ad bonum arbitrium ad mille solidos Barchinone annuales et rendales.

Retento tamen predicto domino comiti et suis suc- /[77] cessoribus in dicto loco et termino ius quod uulgariter nuncupatur dret de corredura et etiam pasagium bestiare, et totam iurisdictionem altam et baxam ciuilem et criminalem, hostem et caualcatam, et pacem et guerram in dicto loco et termino et in homini- /[78] bus et feminabus eiusdem et totum fortalicium castri dicti loci et emolumenta etiam iurisdiction et aliarum rerum superius ratentarum.

Quodque dictus dominus Comes et sui successores perpetuo mittant et ponant et mittere seu ponere ualeant in dicto loco et termino /[79] baiulum et alios officiales qui per ipsum dominum Comitem et predecessores suis ibi ponere consueuerunt pro regimine dicti loci et iurisdictioni predicte, quique baiulus et alii officiales predicti regant et regere ualent et possint pro dicto domino comite et /[80] suis successoribus iurisdictionem et alia pro defensione iurium prefati domini Comitis suorumque successorum necessaria.

Volo inquam et consentio prout conuentum est inter me quo supra nomine et uos dictum administratorem quod baiulus qui nunc /[81] est in dicto loco de Banyoles et alius qui pro tempore fuerit incontinenti in introytus sui regiminis officii baiulie eiusdem, cum per nos dictum administratorem seu alium qui pro tempore fuerit Hospitalis prefati, dictus baiulus fuerit requisitus iuret /[82] et iurare teneatur et debeat ad sancta Dei quatuor Euangelia in posse uestri seu alterius administratoris qui fuerit por tempore sepefati Hospitalis, quod ipse baiulus conseruabit et conseruari faciet et custodiet pro posse omnes redditus /[83] et iura predicta et alia que uos et dictus Hospitalis habebitis et percipietis in loco predicto et terminis suis et quod inde faciet uobis et dicto Hospi-

FUNDACIÓ NOGUERA

tali iustitiam cum per uos seu alium administratorem qui fuerit pro tempore Hospitalis sepefacti seu nuncium aut procuratorem /[84] ipsius Hospitalis fuerit requisitus.

Mandando huius serie quod vicem epistole volo gerere in hac parte baiulo dicti loci qui nunc est pro tempore fuerit quatenus inmediate cum per uos seu alium qui post uos fuerit administrator Hospitalis /[85] sepedicti inde fuerit requisitus, faciat cum effectu iuramentum iamdictum, omni excusatione et dilatione remotis quodque uobis faciat iustitiam et dicto Hospitali de iuribus et redditibus eiusdem Hospitalis quotiescumque fuerit requisitus; /[86] saluatis tamem predicto domino Comite et successoribus suis retentionibus supradictis.

Item dono et assigno, tutorio nomine iam dicto in esmendam et satisfactionem quatuor mille solidorum predictorum uobis dicto administratori et Hospitali predicto, pro /[87] libero et francho alodio, totam illam questiam centum quinquaginta solidorum Barchinonesium, quos homines loci collis de Balaguer soluunt et soluere seu prestare tenentur et consueuerunt anno quolibet pro questia predicto domino Comiti et predecessoribus /[88] suis. Quosquidem centum quinquagita solidos dicte questie percipiatis de cetero uos dictus administrator et Hospitalis prefatus a predictis hominibus loci Collis de Balaguer annuatim in termino quo dictam questiam soluere consueuerunt. /[89] Mandando nichilominus huius publici instrumenti tenore, vicem epistole gerentis in hac parte, predictis hominibus loci collis de Balaguer quatenus uobis dicto administratori et Hospitali sepefacto et non alii respondeant perpetuo de questia supradicta prout /[90] antea respondebant de eadem et respondere tenebantur domino comiti memorato.

Predictas itaque donationes et assignationes omnes et singulas superius specificatas per me dictum tutorem nomine tutorio iam dicto uobis dicto administratori /[91] et Hospitali memorato, factas de redditibus censualibus, possessionibus et aliis iuribus supradictis que summam comprehendunt trium mille septingentorum quinquaginta solidorum Barchinone redditualium in esmendam et satis fac- /[92] tionem pro rata dictorum quatuor mille solidorum que uos percipiebatis in et super subsidio dictarum Montanearum de Prades facio quo supra nomine uobis administratori et Hospitali predictis franche et libere, eaque uobis dono concedo et assigno prout /[93] dictus dominus comes ipsa, et quelibet earum habet tenet et possidet et habere ac tenere et possidere debebat et sicut me-

lius dici, scribi, intelligi et excogitari potest ad bonum sanum et sincerum intellectum, ac commodum et utilita- /[94] tem uestri dicti administratoris et Hospitalis prefati sub retentionibus supradictis.

Eaque de iure posse et dominio meo et dicti domini Comitis et suorum successorum eicio, et in posse et dominio uestri et dicti Hospitalis trado, transfero et transmuto, /[95] et inde uos et dictum Hospitale, cum hoc publico instrumento, induco in corporalem possessionem seu quasi, quam liceat uobis dicto administratori nomine, et pro parte Hospitalis sepedicti, uestra propria auctoritate et sine licentia mea et dicti domini comitis /[96] libere apprehendere et ipsam apprehensam penes uos et dictum Hospitale licite retinere.

Mandando nichilominus presentis publici instrumenti tenore, quod vicem epistole volo gerere in hac parte, baiulis, iuratis et probis hominibus dictorum locorum /[97] de Prat Dip et de Banyoles ceterisque uniuersis et singulis qui ad hec quomodo libere tenentur quod uobis dicto administratori et successoribus uestris in dicto officio et Hospitali iamdicto, et non alii respondeant de cetero et respondere teneantur, et /[98] debeant, de omnibus et singulis redditibus, censualibus, questiis et aliis iuribus supradictis, prout de eisdem dicto domino comiti antea tenebantur, uobisque etiam et dicto Hospitali tradant et deliberent omnes et singulas possessiones et bona se- /[99] dentia supradicta per me, quo supra nomine uobis data superius et assignata et quod in possessione per uos predicti Hospitalis nomine de predictis omnibus et singulis adipiscenda nullum prestent obstaculum, seu impedimentum.

Si uero predicta que uobis /[100] et dicto Hospitali superius dono et assigno in esmendam et satisfactionem pro rata quatuor mille solidorum annualium predictorum modo plus quam fuerunt extimata valent aut si in posterum valitura, totum illud quantumcumque sit uel fuerit dono /[101] nomine tutorio predicto, uobis dicto administratori et Hospitali prefato ex mera liberalitate donatione pura irreuocabile inter uiuos.

Renunciando scienter et expresse legi qua deceptis ultra dimidiam iusti precii subuenitur; et ego quo supra /[102] nomine et dictus dominus comes et sui perpetuo successores erimus semper uobis et dicto Hospitali de predictis omnibus actores ac defensores et ea faciemus uobis et Hospitali prefato habere, tenere et pacifice possidere contra cunctas personas; dan- /[103] do et cedendo uobis dicto Administratori et Hospitali iam dicto in et super predictis

omnibus et singulis per me uobis superius datis et assignatis omnia iura, omnesque actiones reales et personales, mixtas, utiles et directas super eisdem competentes predicto /[104] domino Comiti et competere debentes de quibus possitis uti et experiri in iudicio et extra, agendo et defendendo tamquam de re uestra propria, constituendo uos et successores seu successores uestros in officio administrationis Hospitalis predicti /[105] et ipsum Hospitale in hiis homines et procuratores tamquam in rem propriam Hospitalis memorati.

Et pro predictis omnibus et singulis attendendis firmiter et complendis, tenendis et obseruandis ego dictus tutor tutori nomine memorato, /[106] obligo uobis dicto administratori et Hospitali sepedicto omnia bona dicti domini Comitis, ubique sint habita et habenda, renunciando quantum ad hec omnibus iuribus canonicis et ciuilibus, usaticis, constitutionibus et consuetundinibus contra predicta uel /[107] aliqua de eisdem facientibus ullo modo. Hec igitur omnia et singula supradicta, pro ut superius dicta et specificata existunt, ego Berengarius de Pau, tutor qui supra facio, promito et paciscor uobis dicto Anhonio Saluatoris, adminis- /[108] tratori et Hospitali prefato, in manu et posse notarii infrascripti tanquam publice persone a me nomine uestro et dicti Hospitalis et omnium illorum quorum interest uel intererit seu interesse potest et poterit legitime stipulantis paciscenti /[109] et recipientis.

Quod est actum in loco de Falceto de licentia discreti Guillermi Vitalis, viccarii Ecclesie et notarii publici dicti loci vigessima tercia die mensis decembris anno a Natiuitate Domini millessimo trecentessimo sexagessimo.

Sig(*signe*)num mei Berengario de Pau militis /[110] tutoris predicti qui hec laudo, concedo et firmo.

Testes huius rey sunt: venerabilis Petrus Dorta, alumpnus dicti domini Comitis, et Guillermus Magistri, et Raymundus de Timor, et Eximinus Roderici de Sada de domo dicti domini Comitis.

Sig(*signe*)num Petri Ferraterii auctoritate illustrissimi Domini Regis Aragonum notarii publici per totam terram et dominationem suam, qui predictis omnibus et singulis interfuit et hoc scripsit in duobus pergamenis unitis siue /[111] iunctis cum quadam lencha pergamenea in quorum primo sunt scripte integriter septuaginta septem linee, prima quarum incipit: In Dei nomine Pateat uniuersis quod Ego Berengarius de Pau, /[112] miles, tutor testamentarius etcetera et finit Montanearum de Prades.

Et secunda incipit: Et Catalonie senescalli, et finit: castri de Tiuiça; et penultima linea ipsius primi pergameni incipit: nomine /[113]; et finit quaquidem bona; et ultima linea dicti primi pergameni incipit: et iura omnia; et finit: et possidere poterat.

Et in secundo pergameno sunt scripta triginta septem linea in- /[114] tegriter, et una alia sequens ante testium appossitionem est scripta in modica parte, prima quorum incipit: et debebat; et finit: dono et assigno in: et secunda linea dicti /[115] secundi pergameni incipit: compensationem; et finit: que dictus dominus Comes. Ultima autem linea in modica parte scripta incipit: litis tutoris predicti; et finit: concedo et firmo.

Cum raso et /[116] emendato in trigessima quinta linea dicti primi pergameni ubi dicitur: Tiuiça; et in trigessima sexta linea ipsius primi pergameni ubi legitur: *Carcia et tota aquella quèstia et dret que·l* /[117] *dit castlà prenia et havia acustumat*. Et cum supraposito in quadragesima octaua linea dicti primi pergameni ubi scribitur: *se conten*. Constat etiam de raso et emendato in octaua linea clausure ubi continetur: et cum supraposito in quadragesima octaua linea dicti primi pergameni. Et clausit.

(*Al dors:*) *Cartes a l'Ospital de Balaguer:*

Compra del Prat Dip e de Bayoles.

85

1361, juliol, 6. Castell de Falset

Acta d'homenatge i investidura feudal d'Umbert de Fonollar, com a castellà de Tivissa, davant Joan, tercer comte de les Muntanyes de Prades. Guillem Maguer, veí de Falset, actua com a procurador de Fonollar.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 13, doc. 551. Carta partida per ABC.

En el document s'apleguen les funcions d'un castellà de Tivissa:

—Governar, regir i custodiar el castell de Tivissa i el mas de Banyoles, juntament amb totes les seves vinyes, horts, camps i possessions del terme de Tivissa.

—Conrear, collir i fer sembrar les seves terres, i rebre i vendre els fruits.

—Vendre i posar preu a les rendes de la castellania.

—Donar, rebre i recuperar la potestat del seu castell fortificació al comte de Prades, de qui el tenia en feu, de conformitat amb els Costums de Catalunya.

—Prestar jurament i homenatge de fidelitat, de conformitat amb els Usatges de Barcelona i Costums de Catalunya, al comte de Prades per la castellania i el castell.

NOGUERA

—Després del jurament i homenatge de fidelitat, el comte lliurava al castellà un anell d'or, com a investidura dels drets feudals.

Nouerint unieursi quod die martis sexta die iulii anno a Natiuitate Domini millesimo trecentessimo sexagessimo primo, inclito domino Iohanne, incliti et magnifici domini infantis Petri nato, comiti Montanearum de Prades, et Cathalonie senescallo in castro suo de Falceto / personaliter constituto, Guillermus Maqueri, habitator dicti loci de Falceto procuratorque venerabilis Umberti de Fonollario, militis, castlani castri de Tiuiça, in remotis agentis, in eiusdem domini comitis presentia constitutus, [habens ad infrascripta] et alia potestatem et plenum posse cum publico instrumento / continentis subsequentis:

Nouerint uniuersi: quod ego Umbertus de Fonollario, miles, castlanus ville et castri de Tiuiça, gratis et ex certa scientia, cum testimonio presentis publici instrumenti in omnibus ubique valituri, facio, constituo, [.....] speciales et etiam generales procuratores seu actores meos /[3] vos venerabiles Guillermum Maqueri, ville de Falceto, et dominam Iohannetam, uxorem meam, licet absentes tamquam presentes et utrumque vestrum in solidum, ita quod non sit melior sue potior condicio [ocupantis] set uterque vestrum per [...] infrascripta omnia et singula exercere et quod per unum vestrum inceptum / fuerit per alterum continuari et ad effectum duci valeat et finiri.

Videlicet, ad regendum, tuendum et gubernandum castrum et castlaniam meam de Tiuiça et mansum de Balneolis et omnes vineas, ortos, campos, honores et possesiones [quas habeo teneo] -que in villa et terminis de Tiuiça. Et ad laborandum / seu laborare, excolere et seminare faciendum dictas terras et inde fructus recipiendum et vendendum prout uobis et cuilibet vestrum videbitur expedire. Et etiam ad vendendum et distrahendum omnes redditus et iura mee ville et termini de Tiuiça [...] in encantu publico uel sine prout est fieri asuetum / et quanto precio uel preciis uobis videbitur faciendum. Et ad recipiendum et habendum precium dictorum reddituum et ad faciendum intrumentum uel instrumenta venditionum et de soluto siue apocharum et ad obligandum omnia bona mea pro euictione [...] cum cautelis est securitatibus quibuscumque.

Constituo inquam uos et quemlibet vestrum in solidum ad tradendum et deliberandum pro me et nomine meo, inclito domino Iohanni, comiti Montanarum de Prades vel eius honorabili tutori aut

FUNDACIÓ NOGUERA

illi uel illos, quibus dictus, dominus comes aut eius tutor voluerit et mandauerit potestatem castri mei de Tiuiça, for- / titudinem et munitionem eiusdem, pro quo domino comite dictum castrum in feudum teneo. Et ad recipiendum et recuperandum potestatem prout ex pactis et conditionibus siue de iure scripto et non scripto aut per consuetudines Cathalonie debet tradi et recuperari.

Necnon ad prestandum /[8] pro me prefato domino comiti seu eius tutori fidelitatis sacramentum et homagium ore et manibus comendatum iuxta usaticos Barchinone et consuetudines Cathalonie generales occasione feudi dicte mee castlanie et castri ville de Tiuiça per recognitates dominii domini comitis /[9] supradicti et ad firmandum de iure in posse eiusdem domini Comitis.

Constituo inquam vos et vestrum quemlibet una et in solidum ad petendum, exhigendum, habendum et recuperandum pro me et nomine meo omnia et singula debita, demandas, deposita, censualia et alia bona et iura quecumque que ego habeo et michi debentur seu pertinent vel spectant nunc vel etiam in futurum infra villam et terminos de Tiuiça seu alibi per quascumque personas, cuiuscumque status vel conditionis existant, cum instrumentis uel sine seu, quibuscumque / rationibus siue causis. Necnon ad agendum, tuendum et defendendum me et bona mea in et super omnibus et singulis litibus siue causis, petitionibus, demandis, tam pro me quam contra me motis seu mouendis in quibuscumque locis et partibus coram competentibus iudicibus quibuscumque tam in agendo quam deffendendo quolibet iure modo, ratione vel causa.

Dans et concedens uobis dictis meis procuratoribus ac actoribus, cuilibet vestrum, una et in solidum super premissis et infrascriptis omnibus et singulis plenum posse, licentiam et facultatem, nomine meo et auctoritate presentis procurationis, predicta omnia et singula faciendi et libere exercendi coram / quibuscumque iudicibus siue curiis et aliis quibusvis personis, eclesiasticis et secularibus, in judicio, et extra, comparendi, agendi, petendi, defendendi, reprendendi, openendi, excipiendi, replicandi et triplicandi, de iure firmandi et pro firmis iuris bona mea obligandi, litem seu lites contestandi et prosequendi sacra- /[12] mentum calumpnie seu veritates dicende, el alterius cuiuslibet generis in animam prestandi, testes, instrumenta et alia uniuersa probationum genera producendi, et alterius partis testes recusandi, disputandi, alligandi, excipiendi, contradicendi, renunciandi, et concludendi senttentiam uel sententias, tam interlocutorias / quam definitiuas,

FUNDACIÓ NOGUERA

audendi, et ab ea uel eis et a quocumque grauanime si et prout uobis videbitur apellandi, apellationes petendi, recipiendi et presentandi apellationes uel apellationum, causas prosequendi et determinandi, executiones. [...] postulandi, protestandi, requirendi et suplicandi et / protestatis reprendendi et de eisdem intrumenta publica fieri faciendi, compromitendi, componendi, transhigendi et paciscendi cum pena et sine, in arbitrum uel compositores de omnibus et singulis premissorum atque apocham uel apochas de receptis [...] definitiones, cessiones et alia quelibet instrumenta /[15] super hiis necessaria nomine meo et pro me faciendi et firmandi, procuratorem uel procuratores super premissis et eorum singulis sustituendi, destituendi ante causa et post, si quando et quotiens uobis videbatur expedire.

Et ad [...] alia uniuersa et singula faciendi, [exer]- / cendi que in premissis et circa premissa et in dependentibus uel exhigentibus ex eisdem necessaria fuerint siue [...]. Et sine quibus predicta non valerent comode et efectualiter exerceri et compleri etiam si maiora, grauiora uel [...] superius expresatis ac que ego facere possem […] / interessem et que facere possunt quicumque procuratores ad similia constituti liberam ac generalem administrationem, specialem mandatum et totum locum et vices meas vobis et utrique vestrum, una et in solidum, in premissis omnibus et singulis plenarie [...].

Et uolens vos dictos procuratores et actores meos, /[18] constituendos uel sustituendos a uobis super premissis et eorum singulis releuare ab omni onere satisdandi, promito uobis et notario infrascripto tanquam publice persone hec a me nomine vestro et omnium illorum quorum interest [intererit et poterit interesse] stipulanti et recipienti iudicio sisti. / et iudicatum solui cum suis clausulis uniuersis ac me habere et tenere perpetuo ratum gratum stabilis atque firmum quicquid per uos uel per subtituendos a uobis super premissis et singulis premissorum actum gestum, tractatum uel procuratum [fuerit] esse factum nulloque / tempore reuocare sub obligatione omnium bonorum meorum ubique habitorum et habendurum et hipotheca.

Quod est actum Tiuiçie prima die octobre anno a Natiuitate Domini millessimo CCC sexsagesimo.

Sig-num mei Umberti de Fonollario, militis / et castlani predicti / que hec laudo concedo et firmo. Testes /[21] huius rei sunt: Jacobus de Comalat, Petrus Argany et Petrus Mathei de Tiuiça.

Sig-num Petri Maymoni, notarii publici Tiuiçie pro inclito domino Iohanne, comite Montanarum de Prades et senescalo Cathalonie, qui hoc scipsit et clausit.

Nomine procuratorio /[22] supradicto idem Guillermus Maqueri prestitit dicto domino comiti; assistente sibi venerabili Berengario de Pau, milite, tutore suo, fidelitatis iuramentum et homagium ore et manibus comendatum iuxta usaticos Barchinone et consuetudine Cathalonie generalis ratione feudi castlanie dicti castri /[23] de Tiuiça, quam castlaniam dictus Umbertus de Fonollario tenet et dictus procurator recognouit tenere pro dicto domino comite tanquam domino dicto castri et loci de Tiuiça in feudum. Quibus iuramento et homagio sic ut predicitur dicto domino Comiti prestatis. Idem dominus Comes, tanquam dominus dicti castri et loci preffatum, Guillermo / Maqueri, nomine ipsius Umberti de dicto feudo castlanie iamdicte tradendo, eidem quemdam anulum auri, presencialiter inuestiuit. Que iuramentum et homagium dictus dominus comes recepit et inuestituram fecit iuribus suis feudalibus et aliis semper saluis et sine iure preiudicio alieni.

Et de predictis tam dictus dominus comes quam dictus Guillermus Maquerii nomine procuratorio quosupra / petierunt eis fieri et tradi duo publica consimilia instrumenta per alfabetum diuisa per eorum quemlibet singula retinenda.

Que fuerunt acta die anno et loco predictis presente me infrascripto notario et presentibus etiam testibus venerabilibus: Iacobo de Besanta, ciue Barchinone, Petro Dorta, alumpno et maiore domi dicti domini Comitis, Bernardo Capellerii, iurisperito, assessore dicti comitatus de Prades, Bernardo Esplugens, Pericono Cotzo, Raymundo de Timor de domo dicti domini comitis et pluribus aliis.

Sig-num Petri Ferraterii, prefati domini comitis scriptoris. Et notarii publici per totam terram et dominationem suam qui predictis omnibus interfuit et ea scribi feci et clausi cum raso et emendato. IX linea, ubis scribitur: aut. Et in linea persultima reco ubi legitur: splugens.

(*Al dors:*) Instrumentum fidelitatis, sacramenti et homagii prestiti pro Guillermo Maquerii, procuratori Umberti de Fonollario, castlani et loci de Tiuiça pro feudo et Castlanie predictis nº XIII.

FUNDACIÓ NOGUERA

86

1362, maig, 17. Gandesa

Domènec Negre, tutor d'Aparici Darbú, junt amb Maria Darbú, Ramon Rubert i Guillemona Savart, venen a Joan, tercer comte de Prades, i a l'Hospital del Coll de Balaguer, terres, propietats i censals a la quadra de Banyoles en el terme del castell de Tivissa, pel preu de vuit mil cinc-cents sous de Barcelona.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 15, doc. 720. Carta partida per ABC.

Es venen les terres de la coma d'en Bages i la coma dels Noguers, a la plana anomenada d'en Ponç. També la terra, les possessions, la quarta i cinquena part dels fruits dels masos de Pere Brull, Ramon Pasquet i Pere Cavaller, situats a la quadra de Banyoles; i tots els censals i drets que tenien dins de l'esmentada quadra.

ABC ABC ABC

In nomine domini nostri Ihesu Christi, amen. Nouerint uniuersi quod nos Dominicus Negre, habitator loci de Gandesa, tutor et curator datus et assignatus per venerabilem Iohannem Roiç de Seron, baiulum dicti loci de Gandesa, Aparicio Darbu, filio Jacobi Darbu, prout de dicta tutela et cura patet per publicum instrumentum factum et firmatum in posse / discreti Laurencii Piquer, notarii publici Gandesie, septimadecima die mensis madii anno infrascripto cum auctoritate, consensu et decreto dicti venerabilis baiuli et Maria, uxor quondam dicti Iacobi Darbu; et ego Raymundus Rubert, habitator Corbarie, tutor et curator Guillermone, filie quondam Raymundi Sauart, habitatoris / dicti loci de Corbera, de quaquidem tutela et cura constat per publicum instrumentum clausum et consignatum per discretum Bernardum Calonge, notarium publicum dicti loci de Corbera, terciodecimi kalendis iulii anno Domini millessimo trecentesimo quinquagesimo quinto.

Et ego dicta Guillermona confitens esse mairorem /[3] quatuordecim annorum cum auctoritate, consensu et decreto venerabilis Petri Girones, baiuli dicti loci de Corbera, nos tutores et curatores predicti, respicientes utilitatem commodum et augmentum dictorum pupillorum omnes superius nominati, ex certa scienta et consulte non seducti nec in aliquo circunuenti set gratis et spontaneis voluntatibus. Attendentes dictum Iacobum Darbu, tempore quo viuebat, et me dictum Raymundum Rubert, sub certis capitulis de voluntate dicti baiuli de Corbera et amicorum prefate pupille seu adulte infrascriptam vendicionem fecisse et certam ac maiorem partem precii dicte venditionis / recepisse.

Vendimus et titulo pure et perfecte vendicionis tradimus uobis inclito domino Iohanni, comiti Montanearum de Prades et Cathalonie senescallo, licet absenti tanquam presenti, et uobis discreto Guillermo Celoni, administratori Hospitalis constructi in planicie collis Balagarii, presenti, et vestris perpetuo, / videlicet, omnes terras, possesiones cultas et heremas que habemus et habere debemus in loco uocato la Coma en Bages et cumba Nucium et plana vocata den Ponç; et omnes etiam terras, possesiones, quartam et quintam partem fructuum nobis pertinentes in mansis vocatis Stephani Vidal, Petri Brull, Raymundi Pasquet /[6] et Petri Caualler, filii Antonii Caualler, situatis infra quadram de Banyoles; censualia, et omne aliud ius nobis predictis nominibus et dicto Raymundo Sauart, quondam patri nostrorum dicte Marie et Guillermone, pertinente et pertinere debentem infra limites quadre de Banyoles, termini Tivicie.

Ehicientes de iure, dominio / et possesione nostri et nostrorum predicta omnia et singula in uos dictos dominum comiten et administratorem et successores nostros mitimus, tranferimus et etiam trasportamus et in corporalem possessionem uel quasi omnium predictorum mitimus et inducimus cum / hoc presenti publico instrumento uobis et successoribus vestris perpetuo valituro.

Precio, videlicet, octo mille quingentorum solidorum Barchinone quos a uobis confitemur habuisee et recepisse numerando et non sub spe future numerationis. Renunciantes omni excepcioni peccunie non numerate et non recepte et doli. Et legi qua deceptis ul- /[9] tra dimidiam iusti precii subuenitur.

Confitentes et in ueritate recognocentes quod dictum precium est uerum et iustum rei vendite predicte. Et si quid uero hec vendicio modo plus valet uel de cetero valebit precio antedicto, totum illud plus quantumcunque sit uel erit uobis dicto domino comiti et administratori predicto / et vestris, nominibus antedictis, damus et remitimus, cum hoc presenti publico instrumento, quasquidem terras possessiones, mansos, censsualia, quartam et quintam parten fructuum et omne aliud ius nobis, nominibus antedictis, et dicto patri nostro pertinentem seu pertinere debentem in quadra vocata de Banyoles et possessionibus / supradictis et aliis pertinenciis et iuribus, nos, vestro vestrorumque nomine, constituimus possidere, donec earumdem rerum possessionem, tam de iure quam de facto, adepti fuertis, corporalem in qua intrandi, adipiscendi et retinendi plenam uobis et vestris damus ac etiam conferimus potestatem.

FUNDACIÓ NOGUERA

Cedendo nichilominus et dando uobis et vestris /[12] perpetuo in predictis seu racione predictorum facientibus qualitercumque omnia iura et acciones, reales et personales, mixtas, utiles et directas et alias quascumque nobis pertinentes et pertinere debentes, quoquomodo. Constituentes et facientes uos dictum inclitum dominum comitem / et administradorem predictum nomine dicti Hospitalis et vestros perpetuo in predictis omnibus et singulis vos dominos et procuratores ut in rem vestram propriam ad agendum, petendum, exercendum et experiendum et omnes vestras vestrorumque voluntates inde liber facienda.

Et sic per nos et nostros et dictorum pupillorum et omnes heredes et / successores eorumdem promitimus hanc vendicionem et omnia et singula in ea contenta et specificata rata et firma habere, tenere et seruare. Necnon dicta iura cum dictis mansis seu masoueriis et aliis iuribus et pertinenciis eorumdem vos et vestros semper facere, habere, tenere, defendere et possidere pacifice et quiete contra /[15] omnes homines et personas. Et predictis uobis et vestris firmiter teneri de euitione et omni dampno et interesse tam in iudicio quam extra in totum, videlicet, uel in partem, statim nos spectata monitione seu requisicione vestri nec vestrorum.

Et ponemus nos et quemlibet nostrum nominibus antedictis ad litem seu lites, questionem seu questio- / nes, in predictis que uobis vendimus per aliquam seu aliquas personas uel prsonas priuatam, priuatas uel extraneam et extraneas uobis facientem seu facientes uel nouentes aliquo modo ante ausam, in causa et post causam, in iure et extra ius. Et ius firmabimus ac respondebimus pro uobis a principio litis usque ad finem. Et / suscipiemus in nos et quemlibet nostrum nominibus iamdictis honus litigii. Et agemus causam et causas nostris propriis sumptibus et expensis uel vos uel vestri si volueritis, possitis ipsam causam seu causas agere, ducere et tractare.

Nos enim promitimus, nominibus antedictis, uobis et uestris integriter restituere et emendare omnes /[18] missiones et expensas, dampna et interesse que uel quas uos uel vestri pro predictis seu racione predictorum feceritis seu sustinueritis ullomodo. Et hoc tam obtinendo in lite seu litibus quam etiam subcumbendo una etiam cum omni eo quod forte a uobis uel vestris de predictis obtentum fuerit siue euictum. Super quibus omnibus / et singulis supradictis uobis et vestris credatur vestro simplici planoque uerbo sine testibus et iuramento.

FUNDACIÓ NOGUERA

Remittentes uobis et vestris, de speciali pacto inter nos et uos inhito, onus denunciationis et appellandi necessitate. Preterea non possimus nos uel nostri dicere, ponere uel allegare in iudicio uel extra iudicio, quod / iniuria, iniusticia seu malicia uobis uel vestris facta fuerit si forsan uos uel vestros in predictis euinci contigenrit seu subcumbi nec aliquan aliam exceptionem, maliciam seu diffugium ponemus de iure uel de facto; quo minus ad omnia et singula supradicta efficaciter attendenda et complenda, videlicte, nos dicti /[21] tutores et curatores obligamus omnia bona dictorum pupillorum vobis et vestri ubique habita et habenda.

Et etiam nos dicte mulieres confitentes quatuordecim annorum etatem penitus excessisse, renunciamus beneficio minoris etatis et restitucionis in integrum, doli clausule factuque et ignorancia et nouarum constitucio- / num, beneficio omnique legum auxilio, pro predictis omnibus et singulis attendendis firmiter et complendis obligamus omnia bona nostra ubique habita et habenda.

Et iuramus per Deum et eius sancta quatuor Euangelia, manibus nostris corpoliter tacta, predictam vendicionem et omnia et singula supradicta rata ac / firma habere, tenere et seruare et nullatenus contrauenire aliqua racione. De quaquidem vendicione, ad instanciam emptorum predictorum, per me notarium infrascriptum fuerunt facta duo publica instrumenta per alfabetum diuisa.

Quod est actum in villa de Gandesa septima decima die mensis madii /[24] anno a Natiuitate Domini millesimo trecentesimo sexsagesimo secundo.

Sig-num Dominici Negre, tutoris et curatoris. Sig-num Marie, uxoris Iacobi Darbu, iurantis. Sig-num Raymundi Rubert, tutoris et curatoris. Sig-num Guillermone, adulte, iurantis predictorum qui omnia et singula in presenti vendicione contenta laudamus concedimus et firmamus.

Testes huius rei sunt quinimo dictus Dominicus Negre, tutor et curator Aparicii, filii quondam Iacobi Darbu et Marie, uxoris quondam dicti Iacobi; et quinimo dicta Maria predicta firmarunt in loco Gandese, discretus Bernardus Calonge, habitator Corbarie, / Iacobus Coflent, habitator Gandesie et Bernardus Aycart, habitator castri de Tiuiça.

Sig-num nostri de Iohanis Royç de Seron, baiuli loci de Gandesa pro nobili et religioso viro domino Iohanne Ferandis de Heredia, castellano Emposti, qui huic vendicioni et omnibus et singulis in ea contentis auctoritatem nostram prestitit et decretum. Presentibus testibus supradictis die et anno predictis.

Testes dictus Raymundus Rubert, tutor et curator predictus, et Guillermona, filia quondam Raymundi de Savart predicta: firmarunt in loco Corbarie discretus Bernardus Calonge, Guillermus Girones, habitatores Corbarie, et Bernardus Aycart, habitator castri de Tivica.

Sig-num me Petri [Girones], baiuli loci de Corbaria pro nobili et religioso viro domino Iohanne Ferrandiz de Heredia, castellano Emposte, qui hic vendicioni et omnibus et singulis in ea contentis auctoritatem nostram prestitit et decretum. Presentibus testibus supradictis.

87

1371, abril, 25. Març à

Bernat Montreal, Arnau Pellicer, jurats de Móra, i Abdal·là Alcayt, jurat de l'aljama de Móra, prometen que pagaran a Joan, tercer comte de Prades, un cens anual de dos-cents sous, per tal d'alliberar la meitat del castell de Garcia del capítol de l'Església de Lleida i d'altres deutes de censos morts.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 17, doc. 844.

Les viles i els llocs de la baronia d'Entença, a fi de compensar els privilegis i les immunitats rebudes de Joan, comte de Prades, havien promès i concedit al comte la quantitat de dinou mil sous de Barcelona. La baronia lliurava aquests diners a fi de sostenir l'estat del comte de Prades, aclaparat per la gran quantitat de deutes i creditors de censos morts i, sobretot, per a redimir la meitat del castell de Garcia, el qual l'honorable Capítol de la Seu de Lleida tenia com a penyora d'un deute comtal de seixanta-vuit mil sous de Barcelona.

En el repartiment dels dinou mil sous entre les viles i els llocs de la baronia d'Entença, corresponia tres mil vuit-cents sous a la vila de Móra.

La universitat i l'aljama de Móra no disposaven llavors d'aquella quantitat, i convenen i pacten amb el comte el pagament d'un cens anual de dos-cents sous per la festa de Sant Joan de juny, a cura de Pere Çalba, o qualsevol altre pròcer, fins que satisfacin els tres mil vuit-cents sous del deute.

Nouerint uniuersi, quod nos Bernardus Montreal et Arnaldus Pelicer, iurati uniuersitatis cristianorum ville de Mora, et Abdela Alcayt, iuratus anni presentis aliame sarracenorum dicte villa, ad infrascripta peragenda et complenda per dictam uniuersitatem et aliamam / missi et destinati:

Scientes et attendentes dictam uniuersitatem et aliamam simul cum aliis uniuersitatibus villarum et locorum Baronie, que quondam fuit nobilis Guillermi Dentença, in remuneratione priuilegiorum

et inmunitatum nonnullarum per uos inclitum dominum / Iohannem, incliti domini Infantis Petri natum, comitem Montanarum de Prades, temporibus retroactis inde eis factarum et concesarum, de quibus uobis plenam satisfactionem seu remunerationem non fecerant, ex mera liberalitate nunc nouiter promississe et concessisse vobis /[3] eidem domino comiti decem et nouem mille solidos Barchinone monete de terno ad hoc, ut status vester qui, mole plurium de diuersarum peccunie quantitatum pluribus et diuersis cre-[ditori]-bus vestris tenetur et obligatur, existit ad soluendum ratione censualium / mortuorum et non nullorum debitorum exoneretur et ducatur a dictis censualibus et debitis totaliter liberam.

Et potissime ut redimeritis medietatem Castri de Carcia et terminorum eiusdem, quam medietatem castri tenet Honorabi- / le capitulum sedis Ilerde in pignore pro sexaginta octo mille solidis Barchinone; in quaquidem quantitate proferte dictorum decem et octo mille solidorum habet et contingit uniuersitatem et aliamam dicte ville de Mora exsoluere tres mille octigentos solidos dicte mo- /[6] nete.

Attendentes etiam, quod quid ipsa uniuersitas et aliama non habent in promptum peccuniam numeratam de qua ipsos tres mille octigentos solidos exsolui ualeant, fuit actum et conuentum inter uos dictum dominum Comitem et dictam / uniuersitatem et aliamam, ut ipsa uniuersitas et aliama in festo Beati Iohannis mensis Iunii et postea quolibet anno in dicto festo faciant et deponant ducentos solidos dicte monete in posse Petri Çalba, de Falçeto, uel alterius proceris ad hec per dictam Uniuersitatem / et aliamam electi seu eligendi, donec dictis tres mille octingenti solidos per eamdem uniuersitatem et aliamam fuerint integriter et plenarie persoluti, prout hec et alia in quodam priuilegio instrumento per uos dictum dominum comitem isti uniuersitati facto /[9] et concesso, quod factum fuit XVIII die presentis mensis aprilis, et clauso per venerabilem Berengarium Gallart, auctoritate regia notarium publicum per totam terram et dominationem serenissimi domini Regis Aragonum vestrique dicti domini comitis scriptorem / et sigillo vestro pendenti munito lacius designatur.

Attendentes insuper actum fuisse pariterque conuentum inter vos et eumdem dominum comitem et dictam uniuersitatem et aliamam dicte ville de Mora, ut ipsa uniuersitas et aliama seu nos, / eius nomine, faciamus uobis venditionem subscriptam de dictis ducentis solidis quolibet anno, ut predicitur, deponendis in posse

FUNDACIÓ NOGUERA

dicti Petri Çalba uel alterius proceris, inde electi seu eligendi, pro precio dictorum trium mille et octigentorum solidorum.

Igitur /[12] nos dicti Bernardus Montreal, Arnaldus Peliçer, et Abdela Alcayt, nuntii ad hec missi et destinati, uoluntas dictam conuentionem de facto exequi et complere per dicta uniuersitatem el aliamam de Mora et singulares eorumdem, vendimus et ex causa / venditionis concedimus vobis dicto inclito domino Comiti, licet absenti, et notario infrascripto tanquam publice persone nomine vestro legitime stipulanti, et vestris et quibus volueritis, ducentos solidos monete Barchinone de terno annuales, rendales et censuales.

Quos / imponimus et assignamus uobis in et super dicta uniuersitate et aliama et singularibus de eadem et bonis eorumdem et cuiuslibet eorum in solidum, mobilibus et inmobilibus, priuilegiatis et non priuilegiatis, presentibus et futuris ubique.

Promitentes et con- /[15] uenientes uobis quod dicta uniuersitas et aliama et eius singulares eorum propriis sumptibus et expenssis franque et libere soluent, facient, et tradent ac solueri et tradere habeant et teneantur ac ponere in dicto proximo instanti festo Beati Iohannis et / postea quolibet anno in posse dicti Petri Çalba uel alterius proceris, ad hec per eamdem uniuersitatem et aliamam inde electi seu eligendi dictos ducentos solidos annuales et rendales, donec dicta quantitas dictorum trium mille octigentorum solidorum fuerint / per ipsam uniuersitatem et aliamam in posse dicti Petri Çalba uel proceris eligendi realiter et de facto plenarie persoluta atque deposita. Et hoc die adiata sub pena tercii curie de Falceto adquirendam pro qualibet solutione fallita et solui /[18] cessata, si uos inde conqueri contigerit quoquomodo ad quam penam obligamus nomine quo supra ipsi Curie dictam uniuersitatem et aliamam et singulares eiusdem et bona eorum in posse notarii infrascripti ut infra stipulantis.

Renunciantes / quantum ad hec foro dicte uniuersitatis et aliame et ipsam uniuersitatem et aliamam et eius singulares submitentes foro, districtui et compulssioni dicte curie in omnibus. Et huiusmodi venditionem uobis dicto domino comiti facimus nomine quo supra, precio / dictorum trium mille octingentorum solidorum, quod a uobis vigore dicte promissionis et concessionis confitemur habuisse et recepisse.

Renunciando exceptioni dicte peccunie per dictam uniuersitatem et aliamam uobis, ut predicitur, non promisisse et dari, /[21] conuente ac per eumdem modum a uobis non habite et non

recepte et doli. Et legi qua deceptis ultra dimidiam iusti precii subuenitur, damus et scienter remittimus, nomine quo supra, vobis dicto domino comiti. Si quid plus valet et vendi- / tio aut ualebit de cetero precio antedicto, constituentes nos nichilo minus predicta que uobis dicto domino Comiti vendimus quo supra nomine vestro vestrorum que nomine possidere uel quasi donec inde possessionem fueritis assequtus quam li- / ceat dicto Petro Çalba vel alteri procero ad hec inde electo seu eligendo adueniente dicto primo festo beati Iohannis nomine vestro accipere et retinere et conuertere in restitutione dicti castri de Carcia ac aliorum ita pactum et modum inferius /[24] inhitum et conuentum.

Et sic promittimus uobis dicto domino comiti quod predicta que uobis uendimus quo supra nomine faciemus eodem nomine ac faciet dicta uniuersitas et aliama et eius singulares iusta ipsum pactum uos habere et tenere contra cunctis. / Et de firma et legali euictione uobis teneri promitimus dicto nomine omnique dampno missionibus et interesse litis et extra. Et pro predictis attendentis et complendis obligamus nomine quo supra uobis dicto inclito domino comiti.

Renunciantes / beneficio diuidendarum accionum et nouarum constitutionum dicta Uniuersita et aliama et eius singulares et eorum et cuiuslibet eorum in solidum bona mobilia et inmobilia privilegiata et non priuilegiate ubique presentia et futura. /[27] Hanc itaque venditionem uobis dicto domino comiti facimus dicto nomine sub tali pacto et conditioni quod dicti ducenti solidi censuales per dictam uniuersitatem quolibet anno ut predicitur faciendi et soluendi simul cum dictis tribus mille octin- / gentis solidis pro redemptione eorumdem per dictam universitatem et aliamam et eius singulares in posse dicti Petri Çalba uel alterius proceris, electi seu eligendi, deponendis mitantur et conuertantur in redemptione dicti Castri de Carcia ac / exoneratione censualium et debitorum vestrorum aut in alios usus, utilitates vestra ad vestrum et dicte uniuersitatis arbitrium, prout conuenire poteritis cum eadem alio. Si contra predicta in toto vel in parte feceritis uel veneritis /[30] ullo modo, quod presens venditio sit cassa et vana et pro non facta, habita nec inde dicta uniuersitas et aliama teneantur ad restitutionem dicti precii seu quantitatis dictorum trium mille octigentorum solidorum vobis per ipsam uniuersitatem et aliamam, ut predicitur, / concessorum ac soluere contigentium in dicta proferta nec ad interesse eodem et hoc ex pacto per uos eumdem dominum comitem promisso et in dicto priuilegio instrumento contento.

Promittentes igitur uobis et notario infrascripto tanquam publice / persona hec et infrascripta a nobis nomine vestro et dicte curie et omnium aliorum quorum interest et intererit in futurum legitime stipulanti et recipienti ac iurantes, nomine quo supra, sponte per Deum et eius Sancta quatuor Euangelia, manibus nostris /[33] tacta, predicta omnia et singula, sub dictis pactis et conditionibus, attendere et complere, tenere et obseruare nomine iamdicto et non contrafacere uel venire iure aliquo siue causa. Preterea uolumus, ex pacto inde inhito, et conuento quod de predictis / fiant duo publica instrumenta, quorum unum tradatur uobis dicto domino Comiti et aliud nobis, quo supra nomine.

Quod fuit actum infra terminum de Marçano, de licentia discreti Berengarii Reuull, rectoris eclessie eiusdem loci, vicesima quinta die aprilis / anno a Naiuitate Domini millessimo CCC septuagesimo primo.

Sig(*signes*)na Bernardis Montreal, Arnaldi Peliçer, et Abdel Alcayt, predictorum, qui hec nomine quo supra firmamus et laudamus pariterque iuramus / Testes huius rey sunt: Raymundus Domenec de Oculomolendinorum, Bernardus Çerda, ville de Prades, Raymundus Codines et Petrus Sible de Falçeto.

Sig(*signe*)num mei Francisci Vilarii, regia auctoritate notarii publici per totam terram et dominationem excellentissimi domini regis Aragonum, qui premissis interfui eaque requisitus scripsi et clausi cum suprascripto VIII linea ubi dicitur: de Falçeto; et cum raso et aptato in XXIII linea ubi legitur fueritis.

(*Al dors:*) *Promissió feta per la Universitat de Móra a don Iohan, fill de l'Infant en Pere, de provehir y per sostenir sont stat e quitar del capítol de Leyda la mitat del loch de Carcia.*

88

1372, juny, 23. Falset

Privilegi de Joan, tercer comte de les Muntanyes de Prades, a l'Hospital del Coll de Balaguer, el qual confirma i impugna les assignacions de rendes, censals i quèsties fetes pel seu tutor, Berenguer de Pau. Exclou les quèsties del Coll de Balaguer, Masriudoms i certes rendes de Tivissa i assigna, altra vegada, rendes a la quadra de Banyoles i al Pla d'en Ponç.

FUNDACIÓ NOGUERA

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall, 15, doc. 706.

El comte, a l'arribar a la majoria d'edat i govern, va realitzar una perquisició i investigació sobre unes rendes concedides a l'Hospital. La valoració de Berenguer de Pau era de tres mil set-cents cinquanta sous; però la perquisició demostrava que valien cinc mil sous.

Aquesta diferència beneficiava l'Hospital, però lesionava els interessos comtals. Joan, comte de les Muntanyes de Prades, es va reconèixer amb capacitat legal per a impugnar l'assignació feta a l'Hospitalet durant la seva minoria d'edat, l'any 1360: perquè llavors no tenia l'edat de vint anys, i, amb més motiu, perquè tal assignació es va fer sense el preceptiu decret i autorització del rei d'Aragó.

Com a conseqüència, i amb l'assentiment del bisbe de Tortosa, ratifica les rendes de Pratdip i Banyoles, tal com van ésser convingudes pel tutor. Va excloure cent cinquanta sous de quèstia del Coll de Balaguer i la quèstia del Masriudoms, juntament amb els censals, quarters i drets comtals que havien pertangut a Alegret Taudell, difunt castellà de Pratdip, en els termes de Tivissa i Garcia.

Després d'aquestes exclusions, compensa l'Hospital amb rendes comtals en unes terres, comprades recentment a Jaume d'Arbú, a la coma d'en Bages i a la coma de los Noguers, a la plana d'en Ponç; a les terres de mas d'Esteve Vidal, Pere Brull, Ramon Pasquet i Pere Cavaller, situades a la quadra de Banyoles (Tivissa); i a les terres que van ésser de Ramon Savart, a la mateixa quadra. Aquesta compensació va ésser valorada en dos-cents cinquanta sous.

El privilegi conté un mandat als batlles de Tivissa i Pratdip per tal que tinguin en compte les noves assignacions i les exclusions.

In (*ornamenta*) Dei nomine. Nouerint uniuersi quod nos Iohannes, incliti domini Infanti Petri natus, comes Montenearum de Prades. Scientes et attendentes venerabilem et dilectum nostrum Berengarium de Pau, militem, olim tutorem et curatorem nostrum dedisse et assignasse, tutorio nomine nostro, admi- / nistratori planicie collis Balagerii et eidem Hospitali, quod constructum, edifficatum et dotatum extitit per dictum dominum Infantem, genitorem nostrum, non nullos certos redditus, censualia, questias, bona sedentia et alia iura nostra, tam in loco nostro de Prato Dip quam in loco nostro seu qua / dra de Banyoles et in loco nostro collis de Balaguer et alibi.

Que donatio et assignatio tunc extimate fuerunt valere et summam attingere trium mille septingentorum in solutionem, esmendam et satisfaccionem pro rata illorum /[3] quatuor mille solidorum dicte monete, quos dictus administrator, nomine Hospitalis predicti, percipiebat anno quolibet vigore assignationis et prouisionis, per dictum dominum Infantem genitorem nostrum inter alia inde facte pro dotacione Hospitalis supra dicti in, de et super subsidio quod probi / homines Montenearum de Prades prefato domino Infanti, genitori nostro, et nobis subsequenter annuatim soluere et prestare tenebantur et tenentur.

Quamquidem donationem et assignationem fecit dictus Berengarius de Pauo cum predicto instrumento tenoris et continentis subsequentis:

(*Ve el document 84*)

Attendentes, etiam, nos in dictis donatione et assignatione per dictum Berengarium de Pauo, ut predicitur, factis non modicum esse lesi atque decepti, ex eo qui facta et habita diligenti indagatione et informatione de premissis, quod non nullos fidedignos medio iuramen- / to, tam per nos, ex comissione nostra, quam per uos, Guillermum Çeloni, administratorem dicti Hospitalis, inde repertos et receptos, dicti redditus, censualia, questie et alia bona et iura supradicto Hospitali et eius administratori data et assignata ascendebant et ascendunt, quolibet anno, / uno anno cum alio cumputato, ad ualorem seu quantitatem quinque mille solidorum Barchinone et amplius.

Propter que erat et vertebatur ac unde sperabatur inter nos dictum comitem, ex una parte, et uos dictum Guillermum Çeloni, administratorem iamdictum, questio de premissis ex et pro eo que dictam dona- / tionem et assignationem in lesionem et deceptionem nostram non modicam, ut predicitur, factam propter beneficium restitucionis in integrum et alium de iure reuocare, impugnare et anullare possemus, cum tunc non dum attingissemus etatem viginti annorum, et maxime cum / dicte donatio et assignatio essent et sint facte absque firma, auctoritate et decreto serenissimi domini Regis que die iure erant in eisdem necessaria.

Tamen ob reuerentia Dei et ad preces dicti incliti domini Infantis Petri, genitoris nostri karissimi, qui dictum Hospitale, ut predicitur, construxit, dotauit / et edifficauit, et circa utilitatem et augmentationem per uos dictum Guillermum Çeloni, administratorem eiusdem Hospitalis, pluries propter ea nobis factam, et insuper ut bonorum operum dicti Hospitalis simus participes et consortes, non vi nec / dolo, metu vel aliquo circumventi nec errore lapsi, set gratis et ex certa scientia et spontanea uoluntate et mente deliberata, auinentiam, laudationem, firmam et compositionem per nos et omnes nostros perpetuo successores, presentes pariter et futuros, facimus et concedimus vobiscum dicto Guillermo / Çeloni, administratori iam dicto in hunc modum: Scilicet quod uos dictus administrator et deinde vestri perpetuo successores in dicto Hospitali et ipsum Hospitale habeatis, colligatis et recipiatis, habeant, colligant et recipiant omnes et singulos redditus,

prouentus et alia bona et iura per dictum Berengarium de / Pau, olim tutorem nostrum, dicto Hospitali et eius administratori data et assignata super dictis locis de Prato Dip et de Banyoles, prout in instrumento supra inserto lacius et clarius sunt designata es expressata. Saluis et nobis retentis conditionibus et retentionibus in ipso instrumento appositis et con- / tentis.

Et saluis insuper nobis et a dicta donatione et assignatione exceptis et nobis expresse retentis centum quinquaginta solidos questie loci nostri collis Balagarii et questia mansi Riuiulmorum, censualibus, quartis et aliis iuribus, que dilectus noster Alegretus de Taudello, quondam, castlanus castri nostri / dicti loci de Prato Dip, et sui habebant et habere consueruerunt in villis et terminis de Tiuiça et de Carcia, que inde de cetero sint nostri et nostrorum et a dicta donatione et assignatione per dictum Berengarium de Puo facta perpetuo penitus sint excepta.

Et ideo sub hiis conditionibus et retentionibus / dictam donationem et assignationem per dictum Berengarium de Pace, tutorem olim nostrum, dicto Hospitali et eius administratori, ut predicitur, factam laudamus, approbamus, ratificamus et confirmamus et uolumus in omnibus et per omnia robur perfectissimum perpetuo obtineri. Et ipsas easdem donationem et asigna- / tionem facimus nos de presenti dicto Hospitali et vobis dicto Guillermo Çeloni, eius administratori, in solutionem, videlicet, emendam et satisfacionem pro rata quatuor mille solidorum predictorum quos dictum Hospitale et eius administrator habebant et habere consueurant ac percipiebant, quolibet anno, ut predicitur, / in et super subsidio supradicto dictarum Montanearum de Prades, retentionibus et condicionibus, per nos superius factis et etiam in dicto instrumento contentis nobis et nostris semper saluis et penitus exclusis a quibus dicedere non intendimus ullomodo.

Preterea, uolentes et cupientes dicto Hospitali, ut conuenit, facere / complementum ad dictam quantitatem quatuor mille solidorum redditualium, gratis et ex certa scientia per nos et nostros perpetuo successores, damus et assignamus dicto Hospitali et vobis dicto Guillermo Çeloni, eius Administratori, per liberum et franchum alodium totam partem nobis perti- / nentem et pertinere debentem in omnibus terris et possesionibus, cultis et heremis, quas Iacobus Darbu, quondam, et eius uxor Maria, et Guillermona, quondam filia Raymundi Sauart, habitatoris loci de Corbaria, habebant in loco uocato la Coma en Bages et Cumba los Noguers

FUNDACIÓ NOGUERA

in plana / uocata Den Ponç; et in omnibus etiam terris et possesionibus, quartis, quintis partibus fructuum superius nominatis pertinentibus, in mansis Stephani Vitalis, Petri Brull, Raymundi Paschoet et Petri Caualler, filii Antonii Caualler, situatis infra quadram loci nostri de Banyoles.

Et in / censualibus et omnibus aliis iuribus, que predictus Raymundus Sauart, quondam, et Maria et Guiamona, filie predicto Raymundi, habebant et eisdem pertinebant limites dicte quadre de Banyoles. Que omnia nobis et uobis dicto administratori nomine dicti Hospitalis, certo precio / vendita fuerunt pro indiuiso per Dominicum Negre, loci de Gandesia, tutorem et curatorem Aparici Darbu, filii Iacobi Darbu, et dictam Mariam, uxorem predicti Iacobi, quondam, et Raymundum Robert, habitatorem Corbarii, tutorem et curatorem dicte Guiamone, filie quondam dicti Raymundi Sa- / uart, et per ipsam Guillermonam cum publico instrumento inde confecto in villa Gandesia, septimadecima die mensis madii anno a Natiuitate Domini millesimo CCC sexagesimo secundo et clauso per Berengarium Gallart auctoritate regia notarium infrascriptum.

Que omnia per nos uobis iam / dicto administratori et Hospitali memorato data et assignata et per nos ut predicitur empta extimata fuerunt communi extimatione et ad bonum arbitrium quatenus nostram partem tangit tam pro completo quatuor mille solidorum predictorum ad ducentos quinquaginta solidos Barchinone / reddituales et annuales.

Et predicta omnia per nos, ut est dictum, uobis dicto administratori et Hospitali memorato data et assignata eycimus de iure dominio nostri et nostrorum eaque omnia et singula in vos et dictum Hospitale dominium mittimus, transferimus et transportamus per liberum et franchum alo- / dium ut est dictum et prout ea nos habemus et habere debemus.

Mittentes et inducentes uos et dictum Hospitale de predictis omnibus in corporalem possesionem seu quasi cum hoc publico instrumento uobis et dicto Hospitali perpetuo valituro. Et sicut melius dici, scribi et intelligi potest ad bonum, / sanum et sincerum intellectum. Si uero predicta que uobis et dicto Hospitali damus et assignamus ultra ea per dictum Berengarium de Pau, ut predicitur, eidem Hospitali data et assignata et per nos sub dictis retencionibus, ut predicitur, confirmata modo plus valent quod fuerunt extimata vel / de cetero valebunt totum illud plus quantumcumque sit vel fuerint vobis dicto administratori et Hospitali iam dicto damus et remittimus donatione pura et irreuocabili inter viuos.

Renunciantes scienter et expresse legi qua deceptis ultra dimidiam iusti precii sue ualoris rei subuenitur. / Volentes et concedentes uobis quod possesionem omnium et singulorum predictorum que uobis et dicto Hospitali, ut predicitur, dono et asigno, possitis aprehendere vestra propria auctoritate licencia nostra minime expectata et apprehensam licite retinere.

Cedentes nichilominus et dantes uobis sepedicto administratori / et Hospitali predicto, tam in predictis omnibus et singulis per nos uobis et dicto Hospitali superius datis et assignatis, quam in aliis omnibus et singulis datis et assignatis per dictum tutorem nostrum uobis et dicto Hospitali et in dicto preinserto instrumento contentis et aliis dependentibus ex eisdem.

Saluis prius nobis et nostris et exceptis retentionibus, saluamentis et con- / dicionibus superius contentis omnia iura et acciones nostras reales et personales, mixtas, utiles et directas et alias quascumque nobis in eisdem pertinentes et pertinere debentes quoquomodo ad agendum, petendum et deffendendum in iudicio et extra.

Constituentes vos dictum administra- / torem et Hospitale iam dictum in predictis omnibus et singulis dominos et procuratores ut in rem propriam Hospitalis predicti. Et faciemus predicta omnia et singula uos et dictum Hospitale semper facere, habere et tenere et quiete ac pacifice possidere contra cunctas personas.

Mandates huius presentis / publici instrumenti serie et tenore quod vicem epistole gerere volumus in hec parte baiulis locorum nostrorum de Prato Dip, de Banyoles et iuratis et probis hominibus ipsorum locorum ceterisque subditis nostris et aliis qui tam ad ea que dicto Hospitali per dictum Berengarium de Pau donata et assignata fuerunt et per administratori et Hospital sepefato data et assignata superius extiterunt quomodolibet teneantur. Saluis tamen primitus condicionibus, saluamentis et retencionibus per nos iam dictum Berengarium / de Pace suprafactis et retentis vobis sepedicto administratori et Hospitali iamdicto seu alii qui pro tempore fuerit administratori eiusdem, respondeant et responderi faciant perpetuo cum effectu de predictis sicut et prout antea nobis respondere tenebantur et debebant.

Quodque predicti baiuli / dictorum locorum de Prato Dip et de Banyoles debeant et teneantur prestare in posse vestri dicti administratoris et alterius qui pro tempore fuit sacramentum ad sancta quatuor Dei euangelia et alia faciant que uobis facere te-

NOGUERA

neantur. Cum per uos seu alium administratorem qui pro tempore fuerit ipsius / Hospitalis fuerint requisite prout superius in dicto preinserto instrumento est expressum. Et pro predictis omnibus et singulis attendendis firmiter et complendis obligamus uobis dicto administratori et Hospitali memorato omnia bona nostra ubique sint habita et habenda. Renunciantes scienter / et expresse super hiis omnibus iuribus ciuilibus et canonicis, constitucionibus, consuetudinibus, usaticis et aliis omnibus contra predicta uel aliqua ex eisdem venientibus seu facientibus ullomodo.

Hec igitur omnia et singula supradicta facimus, promitimus et paciscimus nos dictus comes uobis predicto Administratori / et Hospitali iam dicto in manu et posse notarii infrascripti tanquam publice persone a nobis, nomine vestro et ipsius Hospitalis et omnium quorum interest vel intererit seu interesse potest et poterit stipulantis recipientis et legitime paciscentis. Et ut predicta omnia et singula maiori / gaudeant firmitate, iuramus sponte per dominum Deum et eius sancta quatuor Eunagelia, a nobis corporaliter tacta, predicta omnia et singula sub dictis conditionibus, saluamentis et retencionibus rata, grata et firma perpetuo habere, tenere et seruare, attendere et complere et attendi et compleri, / facere et non contrafacere vel uenire per nos seu interpositam personam aliqua ratione, iure vel modo.

Et ego Guillermus Çeloni, administrator predictus, iam dictam donationem et assignationem, laudationem, aprobationem, ratifficationem et confirmationem et alia supradicta sub condicionibus, / saluamentis et retentionibus per uos dictum Inclitum dominum comitem factis et superius contentis a uobis eodem domino comite, recipiens et acceptans predictisque consetiens, firmo hec et laudo.

Et gratis et ex certa scientia de et cum consilio, assenssu, firma et uoluntate Reuerendissimi in Christo patris et / domini Guillermi Çelssa, Dei prouidencia Dertuse episcopi, et eius auctoritate et decreto in hiis interuenientibus, et ex pacto inde inhito et conuento, dono, diffinio penitusque remitto uobis domino comiti et vestris, perpetuo, totum quidquid et quantum iuris, uocis, rationis, accionis, questionis, peticionis / et demande dictum Hospitale et ego eius nomine habeo et habere debeo atque possem in dicto Hospitali et michi eiusdem nomine competit et competere potest seu debet nunc vel etiam in futurum in et super predictis per uos supra et dictum venerabilem Berengarium de Pau olim tutorem vestrum in instrumento pre- / inserto retentis et saluatis.

FUNDACIÓ NOGUERA

Et inde cedo et dono dicto nomine vobis et uestris omnia iura et actiones mea et dicti Hospitalis ac in eisdem pono nomine iamdicto uos et vestro perpetuo plenarie in locum et ius meum et dicti Hospitalis. Promittens igitur uobis dicto domino comiti et vestris ac iurantes sponte / per Deum et eius sancta quatuor Euangelia a me corporaliter tacta predicta omnia et singula rata, grata et firma semper habere, tenere et seruare et contra dicta conditiones et retentiones per uos et dictum Berengarium de Pau superius facta et alia supradicta non venire aliqua ratione, iure vel modo et sub obligatione om- / nium bonorum dicti Hospitalis ubique habitarum et habendarum.

Preterea uolumus tam uos dictus Comes quam ego dictus Guillermus Çeloni, administrator, qui supra quod de predictis fiant duo publica instrumenta sigillo nostri dicto comitis inpendenti communita, quorum unum tradatur nobis dicto comiti et aliud michi / dicto administratori.

Acta fuerunt hec in castro seu palacio eiusdem domini comitis quod habet in dicta villa de Falçeto XXIII die innii anno a Natiuitate Domini millesimo CCC septuagesimo secundo.

Sig- (*signe*) mei Iohannis, comitis supradicti, qui hec firmamus et laudamus pariterque iuramus.

Sig(*signe*)num mei Guilermi Celoni, administratoris predicti, que hec firmo et laudo pariterque iuro.

Testes huius rey sunt: discreti Guillermus Çauia, ciuis Barchinone, Bernardus Cathalani, Petrus Cotço, Raymundus de Fabrica, de domini comitis supradicti.

Ego Guillermus, apostolice sedis [sum] episcopus Dertusse, [predictis] omnibus actoritatem nostram ponimus et decretum manu propria subscribo.

(*Al dors:*) *Carta de l'Espital de l'Infant feta en l'any M CCC LXXII* Est in iuentario.

Est in memoriali.

89

1373, octubre, 13. Móra

Pere Eymerich, habitant de Móra, ven a Joan, tercer comte de Prades, un cens anual perpetu de deu sous, pel preu de cent sous de Barcelona.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 20, doc. 1072.

El cens s'havia de pagar cada any per la festa de Sant Miquel de setembre, amb la garantia dels béns de Pere Eymerich, però sense lluïsme ni fadiga.

Nouerint uniuersi quod ego Petrus Eymerich, habitator More, gratis et ex certa scientia, per me et meos, presen- / tes atque futuros, uendo et titulo uenditionis trado uobis inclito domino Iohanni, comiti Montanearum de / Prades, et uestris perpetuo precio centum solidos Barchinone terni, de quibus a uobis bene paccatus sum omni mee uoluntati.

Unde renuncio omni excepcioni predicte pecunie non numerate non habite et non recepte et uobis dicte /[3] uenditionis non facte et doli.

Videlicet decem solidos monete, perpetuo censuales, sine laudimio / et fatica, set cum empara qui uobis et uestris fiant super omnibus bonis meis quolibet anno, in festo Sancti Micaelis / mensis septembris, franchos et quitios ab omni contribuicione reali et uicinali uel quocumque nomine censeatur. /[6]

Eyciendo dictum censum de posse, iure, dominio nostri et nostrorum / cum hoc presenti publico instrumento uobis et uestris perpetuo ualituro ad habendum, tenendum, uendendum, impignora- / dum. Et ad omnes uestras uestrorum uoluntates inde perpetuo faciendas sine mei et meorum uinculo et reten- /[9] cione quam in ipso non facimus. Et si hec uenditio plus ualet uel erit in posterum ualitura, totum illud / plus et quantumcumque sit in mea propria donatione et nostra propria emptione uolo quod habeatis. Renuncians iuri / quo subuenitur deceptis ultra dimidiam iusti precii et beneficio minoris precii.

Promittens uobis quod ab hac uenditione ero semper uobis et uestris actores, guirentes et defenssores contra omnes homines et personas. Et pro euic- /[12] tione et legali guarentia omnium predictorum obligo uobis et uestris me et omnia bona mea ubique habita / et habenda. Renuncians omnibus iuribus, legibus, racionibus, consuetudinibus et nouis constitutionibus contra / predicta uenientibus.

Actum est hoc in Mora XIII die octobre anno a Natiuitate Domini M CCC LXX tercio.

Sig(*signe*)num mei Petri Eymerich predicti qui hoc laudo et firmo.

Testes huius rey sunt Bernardus Mon- /[15] real, Guillermus Alcouer, Guillermus Berenguer et Raymundus Steue.

Sig(*signe*)num Iacobi Solerii, notarii publici de Mora pro venerabili domino Francisco Sala, decretorum doctore, canonico et preposito Barchinone, ac rectore et notario publico eiusdem uille de Mora, qui hoc cum raso et emendato in prima linea ubi dicitur: per me et meos presenti; et in ipsa linea ubi legitur: res atque scripsit et clausit.

(*Al dors:*) *C- [arta] de X solidos censals que fa en Pere Eymerich a Sent Miguel.*

90

1373, octubre, 13. Móra

Pere Dalmau, la seva esposa Guillemona i el seu fill Bernat Dalmau, habitants de Móra, venen a Joan, tercer comte de Prades, un cens anual in perpetuum *de vint sous de Barcelona, moneda de tern.*

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 20, doc. 1073.

Nouerint uniuersi, quod ego Petrus Dalmau et uxor mea Guillermona et ego Bernardus Dalmau, filius eorum, habitatores More, gratis et ex certa scientia / per nos et nostros presentes atque futuros, vendimus et titulo uenditionis tradimus uobis inclito domino Iohanni, comiti Montanearum de Prades et uestris / perpetuo, precio ducentorum solidorum Barchinone terni. De quibus a uobis bene paccati sumus ad nostram uoluntatem. Unde renunciamus omni excepcioni predicte peccunie non numerate, /[3] non habite et non recepte et uobis dicte uenditionis non facte et doli.

Videlicet viginti solidos eiusdem monete perpetuo censuales sine laudimio et faticha set cum / empara, qui uobis et uestris fiant super omnibus bonis nostris quolibet anno in festo Sancti Michaelis mensis septembris franchos ab omni contribucione reali / et vicinali uel quocumque nomine censeatur.

Eiciendo dictum censum de posse, iure et dominio nostrorum. Et mittendo eum in posse, iure, dominio uestri et uestrorum cum hoc /[6] presenti publico instrumento uobis et uestris perpetuo valituro ad habendum, uendendum, inpignorandum et ad omnes uestras uestrorumque uoluntates inde perpetuo facien- / das sine nostri et nostrorum uinculo et retencione quam in ipso non facimus. Et si hec uenditio modo plus ualet uel erit sit in nostra propria donatione et in uestra propria emtione uolumus quam habeatis.

Renunciantes irui quod subuenitur deceptis ultra dimidiam iusti precii /[9] et beneficio minoris precii.

Promitentes uobis quod de hac uenditione erimus semper uobis et uestris actores, guirentes et defensores contra omnes homines et perso- / nas. Et pro evictione et legali garencia omnium predictorum obligamus uobis et uestris nos et omnia bona nostra ubique habita et habenda. Renunciantes omnibus / iuribus, legibus, rascionibus, consuetudinibus, et nouis constitucionibus contra hec uenientibus.

Et ego dicta Guillermona renuncio doti et sponsalicio meis et iuri ypothecarum /[12] mearum et auxilio Ualleyani senatus consulti. Et ad maiorem firmitatem omnium predictorum iuro per Deum et eius sancta quatour Evangelia manibus / nostris corporaliter tacta predicta omnia et singula attendere et complere et non contra facere uel uenire.

Actum est hoc in Mora X III die octobris anno a Nativitate / Domini M CCC septuagesimo tercio.

Sig(*signes*)na mostrorum Petri Dalmau et Guillermone, coniugum.

Sig(*signe*)num Bernardi Dalmau, eorum fili predictorum, qui hoc /[15] laudamus, condimus et firmamus.

Testes huius rey sunt: Bernardus Monreal, Guillermus Alcouer, Guillermus Berenguer et Raymundus Steue.

Sig(*signe*)num Iacobi Solerii, notarii publici de Mora pro venerabili domino Francisco Sala, decretorum doctore, canonico et preposito Barchinone, ac rector et notario publico eiusdem uille de Mora, qui hoc cum raso et emendato in tercia linea, linea, ubi legitur: excepcioni; et in IIII linea ubi scribitur solidorum; et in XIII linea ubi dicitur: contra hec uenientibus.

91

1373, octubre, 13. Móra

Antoni Micola i la seva esposa Pascàsia, habitants de Móra, venen a Joan, tercer comte de Prades, un cens anual i perpetu de vint sous, a pagar per Sant Miquel de setembre, pel preu de dos-cents sous de Barcelona, moneda de tern.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 20, doc. 1074.

FUNDACIÓ NOGUERA

A més de la garantia dels béns d'Antoni Micola, el jueu Bomuna Itach apareix com a fiador del pagament.

Nouerint uniuersi quod ego Antonius Micola et uxor mea, Pascasia, habitatores More, gratis et ex certa scientia per me et meos, / presentes atque futuros, uendimus et titulo uendicionis tradimus uobis inclito domino Iohanni, comiti Montanearum de / Prades, et uestris perpetuo, precio ducentorum solidorum Barchinone. De quibus bene paccati sumus omni nostre uoluntati et nostrorum. /[3]

Renuncio omni excepcioni peccunie non numerate, non habite et non recepte et uobis dicte uenditionis non facte / et doli.

Videlicet, viginti solidos dicte monete, perpetuo censuales, sine laudimio et fatica, set cum empara que uobis et / uestris fiant super omnibus bonis nostris, quolibet anno in festo Sancti Micaelis mensis septembris, franchos et quitios /[6] ab omni contributione reali et uicinali uel quocumque nomine censeatur.

Eiciendo dictum censum de posse, iure dominio nostri et nostrorum / et mittendo eum in posse, iure et dominio uestri et uestrorum, cum hoc presenti publico instrumento uobis et uestris perpetuo ualituro, / ad habendum, tenendum, uendendum, impignorandum. Et ad omnes uestras et uestrorum uoluntates inde perpetuo faciendas /[9] sine omni nostri et nostrorum uinculo quam in ipso non facimus. Et si hoc uenditio modo plus ualet uel etiam in posterum / ualitura totum illud plus et quantumque sit in nostra propria donatione et in uestra propria emtione uolumus quam habeatis. /

Renunciantes iuri quo subuenitur deceptis ultra dimidiam iusti precii et beneficio minoris precii. Promittentes uobis quod /[12] de hac uenditione erimus semper uobis et uestris actores, guirentes et deffensores contra omnes homines et personas. Et pro euictione et legali guarentia omnium predictorum obligamus uobis et uestris nos et omnia bona nostra habita et habenda ubique sint. Renun- / ciantes omnibus iuribus, legibus, rationibus, consuetudinibus et nouis constitutionibus contra hec uenientibus.

Et specialiter ego, dicta uxor / Pascasia, renuncio doti et sponsalicio meis et iuri ypothecarum mearum et auxilio Ualleyani senatus consulti. Et /[15] iuro per Deum et eius sancta quatour Euangelia manibus meis corporaliter tacta predicta et singula attendere et complere et non / contrafacere uel uenire.

Actum est hoc in Mora XIII die octobre anno a Natiuitate Domini millessimo CCC L XX tercio.

Sig(*signe*)na / nostrorum Antonii Micola et Pascasia, coniugum predictorum qui hoc laudamus et firmamus. Sig(*signe*)num Bomuna Itach, iudei /[18] fideuissoris predicti qui hoc laudo et firmo.

Testes huius rey sunt Bernardi Monreal, Guillermi Alcouer, Guillermus Berenguer et Raymundus Steue.

Sig(*signe*)num Iacobi Solerii, notarii publici de Mora, pro venerabili domino Francisco Sala, decretorum doctor, canonico et preposito Barchinone ac rectore et notario publico eiusdem [uille] de Mora, qui hoc scripsit et clausit.

(*Al dors:*) *Carta de XX solidos censals que fa Antoni Micola e la muller a Sent Miquel.*

92

1374, març, 3. Barcelona

Umbert de Fonollar, castellà de Tivissa, concedeix a la seva esposa Constança d'Aragó cinquanta-dos mil cinc-cents sous de Barcelona, com a dot i augment per matrimoni, sobre les rendes de la castellania de Tivissa.

B. ADM. Secció d'Entença. Lligall 13, doc. 552. Trasllat del 12 de setembre de 1408.

Joan, comte de les Muntanyes de Prades, va sol·licitar còpia notarial de tres documents, a fi d'assegurar la compra de la castellania de Tivissa, feta a la noble Elionor, esposa de Ramon de Torrelles, i a Constança i Andreua de Fonollar. El comte va requerir aquests documents per tal de defensar i mantenir la seva propietat contra qualsevol persona.

Els tres documents són: la carta de dot i esponsalici de Constança d'Aragó, dama de la casa de la Reina, amb Umbert de Fonollar, algutzir del duc de Girona. Constança aporta un dot de trenta-cinc mil sous de Barcelona, concedits: deu mil pel rei d'Aragó, vint mil per la reina d'Aragó i cinc mil pel duc de Girona. Umbert li va fer un augment, per la seva part, de disset mil cinc-cents sous; així, amb el dot i l'augment sumaven cinquanta-dos mil cinc-cents sous. La data de la carta dotal és a Barcelona, el 3 de març de 1374.

En el segon document, Umbert de Fonollar, governador de l'illa de Menorca, reconeix a la seva esposa Constança que ha rebut com a béns parafernals, entre diners, joies i d'altres coses, mil florins d'Aragó. La data és a Menorca, el 4 de març de 1340.

En el tercer document, Umbert de Fonollar, castellà de Tivissa, introdueix en la possessió corporal de les jurisdiccions, de la casa, de les rendes i del forn del castell de Tivissa la seva esposa Constança, filla d'Orland Frederic d'Aragó. Ho fa per tal de complir el pagament de les cartes de dot i esponsalici. Al mateix temps, lliura les claus de la porta del castell i mana al batlle del castellà, a la seva família i al personal del castell que tinguin per senyora la seva esposa, en compliment de les obligacions dotals. La data és a Tivissa, el 6 de març de 1376.

Hoc est translatum bene et fideliter sumptum ad instanciam et requisitionem honorabilium Petri de Turrillis, camarlengui, Galcerandi de Rosanes, algutzirii serenissimi domini Regis Aragonum, et Gisperti de Guimerano, militum, procuratorum nobilis domine Constancie de Aragone, uxor nobilis Omberti de Fonollario, quondam / militis, a quodam instrumento publico sponsalicii dicte Nobilis Domine Constancie de Aragone et a quodam alio instrumento recognitionis facte per dictum Nobilem Ombertum de Fonollario, quondam, dicte Nobili Constancie, uxori sue, de mille florenis parafernalibus, et ab alio publico instrumento possesionis, tradite per dictum Nobilem Ombertum de Fono- / lario quondam, eidem nobili Constancie uxori sue de feudo seu castlania loci de Tiuiça sumptum est enim ad opus incliti domini Iohannis, Dei gratia comitis Montanearum de Prades, pro euiccione et securitate emptionis per eum facte a nobili Elionori, uxore honorabilis Raymundi de Turrillis, militis, camerarii maioris dicti domini Regis, /[3] nomine suo proprio et a dictis honorabili Petro de Turrillis, Galcerando de Rosanes et Gisperto de Guimerano, procuratoribus dicte Nobilis Constancie de Aragone et Andreue de Fonollario, eius filie, de dicto feudo seu castlania loci predicti de Tiuiça et eius termino. Non enim sumptum est hoc translatum ad hoc ut quantitas contenta in dictis / duobus primis instrumentis possit per hoc translatum peti, consequi et habere, sed solum ut dictus dominus Comes, emptor predictus, possit dictum feudum siue Castlaniam contra quascumque personas defendere, tueri et manutenere. Quorumquidem instrumentorum tenores sun tales: /

I. In Dei nomine. Nouerint universi, quod cum disponere ipso qui cum matrimonialis federis actor fuit: Ego Ombertus de Fonollario, miles, algutzirius domini ducis Gerunde, et vos, nobilis Constancia de Aragone, domicella de domo domine Regine, filia nobilis Orlandi Frederici de Aragone, quondam, oriundi regni Sicilie, interueniente, tractante, volente et ordinante dicta /[6] domina regina, matrimonium contraxerimus inter nos per verba de presenti, ad cuius onera supportanda vos, dicta nobilis Constancia, certam michi pro dote vestra constituistis pecunie quantitatem hinc est, quod ego, dictus Ombertus, volens vobis dicte Constancie, sponse mee, facere dotalicium intrumentum. Ex certa scientia confiteor et recognosco vobis / dicte Constancie, quam, ut predicitur, per verba de presenti duxi in uxorem, quod dedistis et constituistis michi et ego a uobis habui et recepi in dotem et pro dote vestra ac nomine dotis vestre triginta quinque mille solidis monete Barchinone de terno.

Videlicet decem mille solidos, quos illustrissimus dominus Rex, et viginti mille solidos, / quos dicta domina Regina, et quinque mille solidos quos dictus dominus dux, vobis ratione dicti mei et vestri matrimonii gratiose concesserunt.

Et ideo quia de dicta pecunie quantitate dotis contentus sum et paccatus ad me libitum voluntatem: Ex certa scientia renuncio exceptioni non numerate dotis et peccunie numerate seu non solute et /[9] exceptioni seu accioni de dolo, malo et infactum.

Verum quia dignum immo debitum existit nupciarum mearum et vestrarum tam festiuum et solemnem comercium donorum gratia redimi, per presens publicum instrumentum dono et concedo, ex certa scientia, pro augmento seu donatione propter nupcias siue sponsalicia largitate vobis, dicte sponse mee, / de bonis meis, sub pactis et modis subscriptis, decem et septem mille quingentos solidos dicte monete; sicque sunt dicte vestre dos et augmentum seu donacio propter nupcias, in uniuersum, quinquaginta duo mille quingenti solidis dicte monete, quosquidem quinquaginta duos mille quingentos solidis dotis et augmen- / tum seu donationis propter nupcias vobis concedo et assigno iure vestre dotis et sponsalicii tenendos, possidendos et habendos ac in casu restitutionis eorum recuperandos, specialiter, super omnibus et singulis redditibus, bonis, rebus et iuribus, quos et que habeo et habere debeo in castro, villa et termino de Tiuiça et in ho- /[12] minibus et feminis ipsorum castri ville et termini.

Et generaliter super omnibus et singulis bonis et rebus et iuribus meis mobilibus et immobilibus ubique habitis et habendis. Ita, videlicet, quod vos, dicta Constancia, omnes et singulos redditus, bona, res et iura, quos et que habeo et habere debeo in dictis / castro et villa et termino de Tiuiça et in hominibus et feminis eorumdem, casu quo michi supervixeritis, colligatis et recipiatis ac possideatis pacifice et potenter cunctis diebus vite vestre, cum marito et sine marito, cum infante et sine infante et absque omni vinculo, contradictione et obsta- / culo mei et meorum et quibuscumque alterius persone. Et omnes fructus ipsorum reddituum, bonorum, rerum ac iurium vestros propios faciatis usquequo videlicet vobis fuerit satisfactum integriter et complete in predictis vestris dote et augmento.

Ego enim gratis et ex certa sciencia conuenio et promito vobis /[15] dicte Constancie quod omnes predictos quinquaginta duos mille quingentos solidos dotis et augmenti seu donationis propter

nupcias restituam, tradam et soluam vobis vel vestris, aut cui vos volueritis, ad vestri voluntatem in omni scilicet casu et euentu restituende ac soluende dotis et donationis propter nupcias; / in continenti, videlicet, cum restitucione et solucioni dotis et augmenti seu donationis propter nupcias locus fuerit sine omni, scilicet, dilacione, excusacione et exceptione. Et absque omni dampno, missione et interesse vestri et vestrorum.

Et quod restituam, tradam et soluam vobis et vestris, si quas missiones, dampna / et intresse vos uel vestri facietis et sustinebitis, quoquomodo, pro dictis vestris dote et augment dicto casu petendi et recuperandi a me uel meis, super quibus missionibus, dampnis et interesse vobis et vestris credi volo, plano et simplici verbo, nullo alio probacionum genere requisito. Vos vero dicta Constancia /[18] habeatis omnes predictos tringinta quinque mille solidos dotis vestre ad omnes voluntates libere faciendas, casu quo contingat vos decedere cum infante uel infantibus legitimis et naturalibus, veniente seu venientibus ad etatem pubertatis.

Casu vero quo contigeret vos decedere sine infante vel infantibus, / vel etiam cum talibus infantibus, qui decederent in pupillari etate, istis duobus casibus et utroque ipsorum habeatis vos enim pro vestris voluntatibus faciendis viginti quinque mille solidis. Et reliqui decem mille solidis, ipsis casibus et utroque ipsorum, sint et reuertantur predicte domine Regine uel cui ipsa uoluerit et ordinauerit. / Quia sub his pacto, forma et condicione ipsa domina regina predictos viginti mille solidos uobis concessit et donauit; residuum vero decem et septem mille quingenti solidi, de quibus feci vobis augmentum seu donationem propter nupcias, sint et reuertantur post obitum vestrum infanti el infantibus seu liberis qui de me in vobis / viui superstites fuerint procreati. Quibusquidem infanti vel infantibus seu liberis, in casu existente eorumdem, ego predictus decem et septe mille quingentos solidos, nunc pro tunc, dono et concedo donacione irreuocabili iuter uivos in posse notarii infrascripti, tanquam publice persone hoc a me pro ipsis infante seu infantibus /[21] stipulantis.

Quod si ad obitum vestrum, infans seu infantes de me in vobis procreati viui superstites de fuerint, in hoc casu, predicti decem et septem mille quingenti solidi sint et reuertantur michi vel proximos meos, vel illi seu illis, cui seu quibus, ego ipsos dimisero uel concessero verbis uel testamento aut / alio quovis modo.

FUNDACIÓ NOGUERA

Promitto etiam et conuenio ex pacto vobis dicte Constancie, quod in casu quod contingat filium masculum seu filios masculos de me in vobis procreatos michi superuiverent, quod unum ex ipsis filiis hereditabo post mei obitum de omnibus redditibus, bonis, rebus et iuribus, que habeo in dictis castro; ter- / mino et villa de Tiuiça. Et etiam, nunc pro tunc, ipsum filium de ipsis redditibus, bonis, rebus, et iuribus de presenti heredito et sibi donacionem facio in casu exitancie eiusdem in posse infrascripti notarii pro eodem ut supra et infra stipulantis.

Et pro predictis omnibus et singulis complendis et firmiter atendendis, tenen- /[24] dis et obseruandis, pro securitate vestrorum dotis et augmenti, obligo vobis et vestris specialiter predictos redditus, bona, res et iura quos et que habeo in dictis castro, villa et termino de Tiuiça. Et generaliter omnia alia bona mea mobilia et inmobilia, habita et habenda. Cui generali obligacioni per dictam specialem obli- / gacionem uel encontra minime deroguetur. Quinimo utraque dictarum obligacionuum vos et vestri, simul et diuisim, libere uti possitis, non obstante lege dicente quod quandiu creditor potest de speciali ipotecha seu obligacione sibi satisfacere manum ad alia non extendat et quoqumque alio obstaculo seu contrario non / obstante. Ego enim ipsi legi et omni etiam iuri, racioni et consuetudini contra nec repugnatibus renuncio de presenti.

Hec igitur omnia et singula supradicta facio, paciscor et promitto ego, dictus Ombertus de Fonollario, vobis, dicte Constancie, quam per verba de presenti duxi in uxore et vobis etiam notario infrascripto, /[27] tamquam publice persone, pro eadem Constancia et predictis infante seu infantibus, in casu existencia eorumdem, ac etiam pro omnibus aliis personis quarum interest et intererit et potest seu poterit interesse recipienti et paciscenti ac etiam legitime stipulanti.

Ad hoc ego Constancia predicta recipiens et aceptans a predictis / dominis meis domino Rege, domina Regina et domino Duce predicta dona cum humile gratiarum actione. Et consentiens omnibus et singulis supradictis volo et concedo, de certarum actione. Et consentiens omnibus et singulis supradictis volo et concedo, de certa scientia et exprese, quod casu quod contingat me decedere quocumque sine infante vel infantibus vel etiam cum talibus / infantibus, qui decederent infra pupillare etate, quod predicti decem mille solidi reuertantur, ipsis casibus et utroque ipsorum, predictis domine Regine uel cui voluerit seu ordinaue-

FUNDACIÓ NOGUERA

rit ex predictis viginti mille solidis, per ipsam dominam reginam michi donatis et concessis.

Actum est hoc Barchinone tercia die marcii a Natiuitate Domini millesimo trescentesimo /[30] septuagesimo quarto.

Sig-num Omberti de Fonollario predicti qui hoc laudo concedo et firmo. Sig-num Constancie predicte, que predictis consentio eaque laudo, concedo et firmo. Testes huius rei sunt Manuel Dentença, Raymundus de Paguera, Huguetus de Santa Pace et Bonafonatus de Sancto Felice, milites. / Sig(*signe*)num Bernardi Alamani, notarii publici Barchinone qui et / vice nomine discreti Guillermi Oliuerii, absentis, olim secretarii serenissime domine Regine et auctoritate regia notarii publici per totam dominacionem illustrisimi domini Regis Aragonum, hec instrumentum inuentum, notatum et fir- / matum sub dicto kalendario inter scripturas eiusdem Guillermi Oliueri, habitis super his auctoritate et licencia a Nobili Dalmacio de Muro, Vicario Barchinone et Valencia, in hac publicam formam redigens scribi fecit et clausit octauadecima die decembrie anno a Nativitate Domini millesimo trescen- / tessimo septuagesimo quinto. Cum raso et emendato in linea XIIII ubi dicitur: vos vel vestri facietis. Et cum suprapositoin linea vicesima ubi scribur: dimisero.

II. Nouerint universi. Quod ego Umbertus de Fonollario, miles, qui nunc presideo in officio gubernacionis Minoricarum /[3] ubi meum foueo domicilium. Gratis et ex certa cientia, confiteor et in veritate recognosco vobis honorabili domine Constancie, uxori mee carisime, licet absenti tanquam presenti, quod ultra dotem quam vos michi constituistis mearum tempore nupciarum seu respectum vestri michi fuit constituta, ego habui et recepi / a vobis seu respectum vestri, racione bonorum parafernalium, obuentorum diversi modo inter pecuniam iocalia et alias res que penes me et in posse meo peruenerunt mille florines Aragone.

Quapropter renunciando exceptione pecunie non numerate et per me a vobis non habite et non recepte et vobis non debite ex causis / predictis et per modum superius denotatum et doli mali, promitto vobis et vestris, licet absenti tanquam presenti, in posse notarii infrascripti vestro et vestrorum nomine ac quorum intersit uel poterit interesse stipulante et recipienti legitime dictos mille florenos vobis et vestris soluere et restituere vestre omnimode voluntati omni / excepcione, iure et facti remota et sub pena refectionis omnium missionum et expensarum pro predictis quomodolibet et qualitercumque modo fiendarum pro dictis mille florenis a me et

bonis meis habendis et recuperandis. Et pro predictis complendis et firmiter ac inconcusse seruandis, obligo vobis et vestris /[36] in posse dicti notarii nomine vestro et vestrorum hec auten legitime stipulante et recipienti omnia bona mea ubique presentia et futura.

Actum est hoc Minorice die quarta mensis marcii anno a Nativite Domini millesimo trescentesimo nonagesimo.

Sig-num Umberti de Fonollario, militis qui hoc laudo, fir- / mo. Testes huius rei sunt: Bertrandus Salomonis et Andreas Squille.

Sig(*signe*)num Bernardi Fuxani, notarii publici Minoricis, qui hec scribi fecit et clausit; constat enim de rasis in linea X ubis legitur: a me.

III. Nouerint uniuersi, quod die Iouis, de mane, intitulata sexta / die mensis marcii, anno a Nativitate Domini millesimo trescentesimo septuagesimo sexto, venerabilis dominus Umbertus de Fonollario, miles, castlanus castri de Tiuiça, existens personaliter in castro suo de Tiuiça, in presencia mei notarii et testium infrascriptorum ad hec specialiter /[39] vocatorum et rogatorum introduxit siue inmisit in plenam seu corporalem possesionem dicti castri iurisdictionis et hospicii et omnium iurium, fructuum, reddituum, obventorum, domorum et furni et omnium aliorum iurium corporalium et incorporalium, ad eumdem venerabilen Umber- / tum racione sue castlanie de Tiuiça pertinencium et pertinere debentium quovis modo, prout ipse venerabilis Umbertus et sui habet, habuit, tenuit habent, habuerunt, tenuerunt, sicut melius dici potest, ad honorabilem dominam Constanciam de Fonollario, uxorem suam, filiam que fuit nobilis / domini Orlandi Frederich de Aragone quondam, ibidem presentem iuxta et secundum [.....] obligacionem eidem honorabili, domine Constancie factam, de dote et sponsalicio suis et aliis iuribus, per dictum honorabilem Umbertum, virum suum, prout in suis dotaliciis istrumentis lacius continetur.

Et dictam /[42] possesionem tradidit realiter et de facto prefate honorabili domine dictus venerabilis Umbertus in hunc scilicet modum:

Quod in signum vere tradite et acepte possesionis tradidit sibi claues dicti sui castri et misit in manu dicte honorabile domine Constancie. Et postea accepit unum panem frumenti ratione / iuris furni et misit et posuit in manu eiusdem domine. Et postea prefatus Venerabilis Umbertus de Fonollario dixit et mandauit baiulo suo, qui nunc est et pro tempore fuerit, necnon omnibus et singulis personis familie sue et regentibus dictum castrum, quod

in casu quod locus esset restitutioni / ipsorum dotis et sponsalicii, habeant eam dominam et pro obligacione sue dotis et sponsalicii respondeant eidem domine, pareant et obediant de omnibus iuribus, redditibus prouentibus et obuentibus quibuscumque ad dictam castlaniam quovis modo pertinentibus. Sicut modo respondent et respondere /[57] tenentur eidem venerabili Omberto de Fonollario in dicto casu restitucionis.

Et nichilominus mandauit cum hoc publico instrumento omnibus tenentibus dominicaturis uel facientibus census vel alia iura quacumque ad ipsam castlaniam et ad ipsum pertinentibus et pertinere debentibus quoquomodo. /

Et de predictis omnibus et singulis sic peractis, tam dictus venerabilis Umbertus de Fonollario quam dicta honorabilis domina, ad eternam rei memoriam habendam in futurum, petierunt eis fieri et tradi publicum seu publicum seu publica instrumenta per me notarium infrascriptum tot quot petierint et voluerint. Que fuerunt acta / die et anno predictis presente me Petro Maymoni, notario publico Tiuicie. Et presentibus reuerendo in Christo, patre et domino, domino Guillermo, episcopo Dertuse, ibidem constituto, et venerabili Gabrieli, clerico, in legibus licenciato, Francisco de Olivaria, rectore ecclesie de Cubellis, diocesi Barchinone, / Guillermo Riera, rectore de Nulis, Dertusensi diocesi, et Raymundo Turrillis domicello: testibus ad hec vocatis specialiter et rogatis.

Sig(*signe*)num Petri Maymoni, notarii publici Tiuicie pro inclito domino Iohanne, comite Montanearum de Prades, ac regia auctoritate per totam terram et dominacionem /[48] illustrissimi domini regis Aragonum, notarii publici, qui predictis omnibus, una cum testibus supradictis interfui et hoc scripsit. Et Sig(*signe*)num mei Petri Cerdani, notarii publici de Falceto, testis. Sig-num Guillermi Pereyllo, habitatoris ville de Falceto, auctoritate regia notarii publici per totam terram et dominacionem serenissimi domini Regis, testis.

Sig(*signe*)num nostri Michaelis Bonanat, baiuli ville de Falceto, qui huic translato autenticato, ut eternam obtineat roboris firmitatem auctorite officii quo fungimur, nostram prestamus auctoritatem pariter et decretum hic apositam et appositum, manu mei Iacobi Campredon, auctoritate regia notarii publici per totam terram et dominacionem excellentissimi / domini Regis Aragonum, regentisque scribaniam dicti venerabilis baiuli pro discretis Guillermo Ferrarii et Guillermo Perello, scribis curie de Falceto, tercia die

decembris anno a Nativitate Domini M CCCC duodecimo. Presentibus testibus, Iohanne Roffes et Petro Pepio de Falceto. Et ideo, ego dictus notarius hec mea propria manu scripsi et meum hic in testimonium premissorum aposui Sig(*signe*)num.

Sig(*signe*)num mei Guillermi Ferrarii, habitatoris ville de Falceto, auctoritate regia notarii publici per totam terram et dominacionem serenissimi domini Regis Aragonum, qui hoc translatum autenticum a suis originalibus instrumentis abstractum et cum eisdem legitime comprobatum scribi feci et clausi XII die mensis septembris anno a Nativitate Domini M CCCC octavo. Cum litteris rasis et correctis in linea XXXI ubi dicitur trescentessimo. Et XXIV, ubi scribitur trescen.

(*Al dors:*) *Translat autèntich del sponsalici de la muller de Mosèn Ombert dez Fonollar. E de altra carta de seguritat de béns parafernals assignats e presa possesió del feu de Tiuiça.*

93

1374, agost, 16. Móra

Berenguer Urgellès i la seva esposa Francesca, habitants de Móra, venen a Joan, tercer comte de Prades, un cens anual i perpetu de deu sous, pel preu de cent sous de Barcelona, moneda de tern.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 20, doc. 1076.

La garantia del pagament anual s'estableix sobre una casa situada a Móra i un tros de terra en el lloc de la Molinera, dins del terme de Móra.

Nouerint uniuersi, quod ego Berengarius Hurgelles, et ego Francischa, uxor eius, habitatores loci de Mora, per nos et omnes nostros, cum hoc presenti / publico instrumento perpetuo valituro, vendimus et de presenti tradimus uobis inclito ac egregio domino Iohanni, comiti Montanearum de Prades, licet absenti, tanquam presenti / et uestris decem solidos Barchinone de terno censuales, et rendales, franchos et quithios, uobis habendos et percipiendos in proximo uenturo festo Sancti Michaelis men- /[3] sis septembris ad unum annum proxime uenturum et extunch anno quolibet in dicto festo generaliter super omnibus bonis nostris.

Et specialiter super quod- / dam hospicium nostrum situm in uilla de Mora quod afrontat de duabus partibus cum uia publica et de III cum Iacobo Riera. Et super etiam quodam trocium /

nostrum terre situm in termino loci in loco uocato la Molinera. Confrontatum de prima parte cum Anthonio Pinyol et de secunda cum Ferrario Montornes /[6] et de tercia in uia Ilerde. Predictos decem solidos Barchinone censuales uobis dicto emptori et uestris vendimus precio centum solidos Barchinone de terno quod / omnes a uobis habuimus et recepimus. Unde uestri bone paccati sumus et contenti ad nostram uoluntatem.

Ideo renunciamus omni excepcioni predicte peccunie a uobis non habite / et non numerate et non recepte et uenditionis predicte uobis nos facte et doli et in factum. Et si predicti decem solidos censuales plus ualent modo uel in posterum /[9] ualebunt precio antedicto, totum quantumcumque fuerit uobis dicto domino emptori et uestris damus et remitimus. Renunciantes illi legi que corrigit deceptionem ultra / dimidiam iusti precii et omni alii iuri per nos contra predicta facienti.

Et sic de possessione et de corporali tenendone nos et nostros de dicto sensuali / penitus eycimus et extrahimus in corporalem possessionem et perpetuam tenendonem uos dictum dominum emptorem et uestros ponimus et mitimus cum presenti publico instrumento /[12] perpetuo ualituro prout melius et utilius dici, scribi et intelligi possit ad uestrum comodum et uestrorum. Et sic promitimus uobis dicto domino emptori et uestris quod / erimus leguales actores et defensores et guarentes de dicto sensuali ante causam et in causa et post causam contra omnes / personas. Et pro guarenthia et / leguali euictione presentis uenditionis et omnibus aliis et singulis supradictas obliguamus uobis dicto domino emptori et uestris omnia bona nostra mobilia et inmobi- /[15] lia ubique habite et habenda.

Et ego dicta Francisca cerciorata plenarie de iure meo per notarium infrascriptum renuncio beneficio senatus consul- / ti Ualleiani et iure Ypothecarum et pignorum meorum et ad sancta IIII Dei Euangelia et cru(*signe*)cem Domini coram me posita iura predicta omnia et / singula attendere firmiter et complere et in aliquo non contra facere uel uenire iure dotis uel sponsalicii meorum nec aliqua ratione uel causa. Sic Deus /[18] me adiuuet et hec santa.

Quod est actum More XVI die mensis augusti anno a Natiuitate Domini M CCC LXX IIII.

Sig(*signe*)num Berengarii Hurgellis. Sig(*signe*)num Francisce eius uxoris, predictorum qui hoc concedimus et firmamus.

NOGUERA

Testes huius rey sunt: Iacobus Figuere, habitatoris loci de Corbera, Berengarius de Monteacuto, habitator More.

Sig(*signe*)num mei Petri Nebot, vicari ac publicii notarii ecclesie de Mora, pro venerabili domino Francisco Sala, decretorum doctor ac eiusdem ecclesie rectore qui hoc instrumenti scribsi cum suppraposito in II linea ubi dicitur: ut et clausi et predictis omnibus interfui.

Nouerint uniuersi quod ego Berengarius Hurgelles et ego Francischa, uxoris eius, habitatores loci de Mora, cum hoc presenti publico instrumento / confitemur et in ueritate recognocismus nos habuisse et recepisse a uobis inclito et egregio domino Iohanne, comite Montanearum de Prades, et uestris, centum solidos Barchinone de terno, ratione X solidos Barchinone de terno censuales, quo a uobis uendidimus precio antedicto, ut in instrumento ipsius /[22] venditionis paulo ante quam presente fieret instrumento facto lacius continetur. Unde uestri bene paccati sumus et contenti. Ideo ubis facimus present / apoch instrumentum de soluto. Renunciando omni excepcioni predicte peccunie a uobis non habite, non numerate et non recepte et doli in infactum.

Quod est / actum More XVI die mensis augusti anno a Natiuitate Domini M CCC LXX IIII.

Sig(*signe*)num Berengarii Hurgelles. Sig(*signe*)num Francisce, eius uxoris, predictorum qui hoc concedimus et firmamus.

Testes huius rey sunt: Iacobus Figere, habitatores loci de Corbera et Berengarius de Monte Accuto, habitator loci de predicti.

Sig(*signe*)num mei Petri Nebot, uicarii ac publici notarii Ecclesie loci de Mora pro venerabili domino Francisco Sala, decretorum doctore ac eiusdem ecclesie rectore, qui hoc instrumentum scribsi et clausi.

(*Al dors:*) *Carta de X sous sensals que Berenguer Urgellès de Móra, pagadors en la festa de Sent Michel.*

Venda de X sous censals feta per Berenguer Urgellés de Móra.

94

1375, octubre, 15. Móra

Pere Taló i la seva esposa Raimundeta, habitants de Móra, venen a Joan, tercer comte de Prades, un cens anual i perpetu de deu sous, pel preu de cent sous de Barcelona, moneda de tern.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 20, doc. 1077.

Com a garantia del pagament anual estableixen una casa contigua a la rectoria de Móra.

Sit omnibus notum quod ego Petrus Talo et Raymundeta, eius uxor, habitatores More, cum hoc presenti publico instrumento perpetuo valituro vendimus uobis / inclito domino Iohanni, comiti Montanearum de Prades, licet absenti tanquam presenti et uestris, decem solidos Barchinone terni censuales, annuales et rendales / uobis habendos et percipiendos annuatim in quolibet festo Sancti Michaelis mensis septembris, specialiter super quoddam hospicium situm in vi- /[3] lla de Mora, quod affrontat de prima parte cum Petro Monreal et de secunda cum abatia More, et de tercia cum Na Dolça, uxor Petri Camarasa, et de / IIII cum via publica et, generaliter, super omnibus aliis nostris presentibus et futuris.

Predictos autem decem solidos censuales vendimus uobis dicto domino / emptori et uestris pretio centum solidos Barchinone terni quos a uobis habuimus et recepimus unde uestri bene paccati sumus et contenti. Ideo renunciamus omni exceptioni predicte pecunie non habite et venditionis predicti uobis non facte et doli. Renunciamus etiam illi legi que corrigit deceptionem ultra dimidiam iusti /[6] precii missiones aut expensas faceritis omnes illas restituere et emendare promitimus de nostris / propriis bonis.

Renunciantes usaticis de Mora et cuiuscumque alteris loci loquenti de expensis non restituendis. Constituentes uos dictum dominum emp- / torem verum dominum et patronum de dicto censuale ut de re uestra propria, ad habendum, tenendum, possidendum et recipiendum et ad dandum, vendendum, impignorandum /[9] et alium ad omnes uestras uestrorumque voluntates perpetuo libere faciendas contra cunctas personas preter potestatem terre.

Et pro leguale guirentia et evic- / tione dicti censualis et omnibus alis supradictis uobis attendendis firmiter et complendis obliguamus specialiter dictum hospicium et generaliter omnia bona nostra ubique / habita et habenda.

Et ego dicta Raymundeta, cerciorata plenarie de iure meo per notarium infrascriptum, renuncio beneficio senatus consulti Valleyani et ad /[12] sancta IIIIor euangelia iuro predicta omnia et singula supradicta firmiter attendere et complere et in aliquo non contra facere uel venire iure uel / sponsalici meorum nec aliquam ratione uel causa. Sic Deus me aiuuet et hec Sancta.

Quod est actum More XV die mensis octobris anno a Natiuitate Domini M / CCC L XXV.

Sig(*signe*)num Petri Talo. Sig(*signe*)num Raymundeta, eius uxoris, predictorum qui hoc concedimus et firmamus.

Testes huius rey sunt: Iacobus Geraldi et /[15] Pascasius Alegre, habitatores loci de Mora.

Sig(*signe*)num mei Petri Nepote, vicari et publici notarii ecclesie de Mora, ipsa ecclesia vacante, qui hoc instrumentum scribi feci. Constat / mihi de supraposito in VII linea ubi dicitur deceptionem et in IX ubi legitur dictus, et clausi.

Nouerint uniuersi quod nos Petrus Talo et Raymundeta, eius uxor, habitatores More, confimetur nos habuisse a uobis inclito domino Iohanne, comite Montanearum de / de Prades, centum solidos Barchinonensium terni, pro quibus vobis vendidimus decem solidos Barchinone terni, censuales, prout in proximo scripto instrumento /[18] hodie eadem ora per notarium infrascriptum facto lacius continetur. Unde uestri bene paccati sumus et contenti. Ideo renunciamus omni exceptioni pre- / dicte peccunie a uobis non habite non numerate et non recepte et doli et infactum.

Quod est actum More XV die mensis octobris danno a Natiuitate Domini M CCC septuagesimo quinto.

Sig(*signe*)num Petri Talo. Sig(*signe*)num Raymundeta eius uxoris predictorum qui hoc concedimus et firmamus.

Testes huius rey sunt: Iacobus Geraldi et Pascasius Alegre, habitatores More.

Sig(*signe*)num mei Petri Nepotis, vicarii et publici notarii ecclesie de Mora, ipsa ecclesia uacante, qui hoc instrumentum scribi feci et clausi.

(*Al dors:*) *Carta d'en Pere Taló et de sa muller de X sous senssals.*

Venda de X sous censals de Pere Taló.

95

1376, desembre, 20. Tivissa

Antoni Espills, col·lector de les rendes de Joan, tercer comte de Prades, dona en emfiteusi a Jaume Danyó i la seva esposa Sibília, habitants de Móra una vinya i terres a l'Alfàs, una vinya a la Molinera,

FUNDACIÓ NOGUERA

una casa a Móra i un cens de trenta-tres sous anuals sobre la masia d'Abdal·là Espanyol, amb la condició de lliurar al comte de Prades un cens anual i perpetu de cent seixanta-sis sous i vuit diners de Barcelona, juntament amb un parell de gallines.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 20, doc. 1079. Carta partida per ABC.

El comprador de les propietats en el document anterior, el comte de Prades, fa un contracte emfitèutic als venedors Jaume Danyó i Sibília. Es comprometen a millorar les propietats i a reconèixer el domini del comte de Prades, a donar els corresponents censos per Nadal i a respectar el dret de fadiga en cas de transmissió de la tinença de les propietats.

Nouerint uniuersi quod ego Anthonius Spills, collector generalis omnium reddituum et iurium incliti domini Iohannis, comitis Montanearum de Prades, gratis et ex certa scientia, nomine et parte dicti domini comitis et nomine etiam collectoris predicti, cum hoc publico instrumento, dono et / trado et concedo ac in emphiteosin stabilio vobis Iacobo Danyo et Sibilie, uxori vestre, habitatoribus loci de Mora, et uestris in perpetuum omnia et singula bona sedencia et mobilia infrascripta predicti domini comitis, situata in termino villa de Mora, que omnia dictus dominus comes a uobis emit cum / publico instrumento, acto in posse notarii infrascripti vicesima die decembris anni a Natiuitate Domini millesimi trescentesimi septuagesimi sexti.

Primo videlicet, dono et in emphiteosim stabilio vobis dictis Iacobo Danyo et Sibilie, uxori vestre, unum trocium terre cum uinea, ibi plantata, situm al Alfaç, /[3] sicut affontat cum quodam campo vocato Cam den Plana et cum via publica et cum Raymundo Pellicer et cum Francisco Pissa et cum Arnaldo Franch et cum quadam sorte de la Maçquida.

Iten unum trocium terre in dicto loco del Alfaç, situatum et confrotatum cum flumine Iberis et cum Guillermo / Berengarii et cum terra den Siscar et cum camino dels Xueps.

Item quandam vineam, francham, situatam a la Molinera, sicut affrontat cum Raymundo de Fuxio et cum herede den Ermenguau et cum Luppo Alcayt.

Item quoddam hospicium, situatum in loco de Mora, confrontatum cum hospicio Petri / Exmerhicii et cum Na Examena et cum Flumine Iberis. Quod quidem hospicium facit et facere tenetur dicto domino comiti un par guallinarum.

Item dono et in presenti stabilimento trado uobis illos triginta tres solidos, quatuor denarios Barchinone, censuales, surgitos,

quos quolibet anno in mense aprilis fa- /[6] cit Abdella Spanyol pro una sua masia, confrontata cum terra Fomado Manquello et cum camino, qui itur a Carcia et cum terre heredum Petri Reuull et cum camino quo vadit ad riuum Iberis.

Predictas inquam possessionem et hospicium, una cum dicto censuale, superius nominatis et confrontatis cum introi- / tibus et exitibus, iuribus et pertinenciis suis et cum omnibus et singulis melioramentis, ibi factis, et deinde faciendis, dono et trado nomine quo supra et in emphiteosin stabilio vobis dicti adquisitoribus et uestris in perpetuum.

Tali uero modo et condicione quod in predictis omnibus et singulis melioretis / et in aliquo non deterioretis et quod ibi non eliguatis nec proclametis alium dominum nec patronum nisi dictum dominum comitem et suos heredes ac successores et teneamini ius facere et firmare in posse ipsius domini prout ueri emphiteote facere tenentur.

Preterea teneamini uos et vestri dare /[9] et soluere dicto domino comiti et suis semper successoribus, pro censu dicti stabilimenti, quolibet anno, in festo Natalis Domini, centum sexaginta sex solidos, octo denarios Barchinone, censuales, francos et liberos; teneamini etiam dare et soluere eidem domino et suis pro predicto hospicio, superius / nominato, unum par gallinarum, quolibet anno tempore asueto.

Et preter hoc censum nullum alium censum nobis faciatis nec facere teneamini, set si vendere dicta bona in totum uel imparte uolueritis, uos uel vestri, primo faticha triginta dierum faciatis, ut pro comuni precio, quod alius / ibi dare voluerint, dictus dominus comes et sui retinere possint aut alteri dare uel concedere, cui seu quibus soluerint alium; vos et vestri possitis ipsa bona vendere vestris tamen consimilibus et transportare, salvo tamen dicto domino comite et suis semper successoribus in /[12] predictis omnibus et quolibet eorum in solidum censu dictorum centum sexsaginta sex solidos octo denariorum Barchinone et unius par gallinarum, fatica triginta dierum pro vendicione et pignore, et quacumque alia alienacione, laudimio, emparamento, firmamento et toto alio iure pleno et / domini uniuerso.

Et sic nomine predicto promito uobis dictis adquisitoribus et vestris predicta omnia et singula facere, tenere et perpetuo possidere contra omnes personas. Et pro euictione et Guarencia presentis stabilimenti obligo uobis et uestris omnia bona dicti

domini Comitis, / ubique habita et habenda; pro intrata autem presentis stabilimenti confiteor me habuisse et a vobis recepisse [...] predictum. Ideoque renuncio omni excepcioni intrate predicte non habite et non recepte et presentis stabilimenti uobis non facti et doli et omni alii iuri /[15] premissis obuiam venienti.

Nos vero predicti Iacobus Danyo et Sibilia, eius uxor, acceptantes stabilimentum predictum, omnia et singula in presenti instrumento contenta promitimus ea omnia per vos nobis stabilita, sub condicionibus per uos in ipso stabilimento contenta et retenta attendere / et complere sub obligacione omnium bonorum nostrorum.

Actum est hoc Tiuice vicesima die mensis decembris anno a Natiuitate Domini millesimo trecentesimo septuagesimo sexto.

Sig(*signe*)num mei Anthoni Spill, collectoris et stabilitatoris predicti, qui hec nomine / et vice dicti domini comitis laudo et firmo.

Sig(*signe*)num mei Iacobi Danyo. Sig(*signe*)num Sibilis, eius uxoris: adquisitorum predictorum qui hoc stabilimentum acceptantes et recipientes sub formis et condicionibus superius expressatis, hec /[18] omnia laudamus, concedimus atque firmamus.

Testes huius rei sunt: Venerabilis Petru Sola, Iohannes Exameniç et Anthonius Perello, Tiuicie, et Petrus Reuerterii de Mora.

Sig(*signe*)num Petri Maymoni, notarii publici Tiuicie pro inclito domino comite Montanearum de Prades ac regia auctoritate per totam terram et dominacionem illustrissimi domini regis Aragonum notarii, qui hoc scribi / fecit et in cuius posse et manu Siblie, uxor den Iacob Danyo, hoc instrumenti et omnia in eo contenta concessit et firmauit sexta die februarii anno a Natiuitate Domini M CCC L XX VII. Presentibus Perico Biscari / Tiuicie et Ferrario Cubells loci de Mora et clausit. Cum literis rasis et rescriptis in secunda linea presentis. Clausure ubi scribitur: a Natiuitate Domini M CCC LXX VII prestibus Perico Biscarri.

96

1376, desembre, 20. Tivissa

Jaume d'Anyó i la seva esposa Sibília, habitants de Móra, venen a Joan, tercer comte de Prades, una vinya i un tros de terra tocant als

pòrtics d'Alfàs, una vinya a la Molinera, una casa i un cens anual de trenta-tres sous i quatre diners del sarraí Abdal·là Espanyol, pel preu de mil sous de Barcelona.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 20, doc. 1081.

Jaume d'Anyó i Sibília, veïns de Móra, estaven obligats a pagar a Joan, comte de les Muntanyes de Prades, dos mil sous barcelonesos, restant del preu de la compra de les rendes senyorials d'un any a Móra.

No tenien béns mobles per a pagar, de moment, aquesta quantitat i es van veure obligats a vendre béns immobles pel preu del deute:

—Un tros de terra amb una vinya plantada, situat en el terme de Móra, a la porxada anomenada Al Alfaz, que confrontava amb el camp d'en Plana, amb la via pública, amb terres de Ramon Pellicer, Francesc Pissa i Arnau Franch, i amb una sort de terra de la Maçquida.

—Un altre tros de terra en el lloc de l'Alfàs, tocant al riu Ebre i al camí públic que anava als Xueps.

—Una vinya a la Molinera que confrontava amb terres de Ramon Fuxió, hereu de n'Ermengou, i amb Llop Alcayt.

—Una casa, carregada amb fadiga i un cens anual de dues gallines al comte de Prades, que confrontava amb el riu Ebre.

—Un cens anual de trenta-tres sous i quatre diners que pagava Abdal·là Espanyol, sarraí, per una masia i les seves possessions, tocant al camí de Garcia i al camí públic que anava al riu Ebre.

Nouerint uniuersi quod nos Iacobus Danyo et Sibilia, eius uxor, habitatores loci de Mora. Attendentes nos fore obliguatos apud uos inclitum dominum Iohannem, comitem Montanearum de Prades, in duobus millibus solidis monete Barchinone de terno per nos vobis restantibus ad soluendum, ratione reddituum / vestrorum dicti loci de Mora, quos emimus ad unum annum certo precio, prout in instrumento seu obliguatione per uos facta seu firmata in loco de Mora, lacius continetur. Et cum bona mobilia non habeamus in promtum cum quibus soluere possimus dictos duos mille solidos.

Id circo nos predicti Iacobus Danyo et Sibilia, eius uxor, cum / et de voluntate ac firma Petri Reuerterii, patris mei dicte Sibilie, presentis, non vi nec metu, nec coacti ac seducti neque in aliquibus ullo modo circumuenti, set gratis et ex certa scientia, cum hoc publico instrumento, vendimus et concedimus vobis dicto domino comiti Montanearum de Prades, licet absenti tanquam /[3] presenti, et vestris, cui vel quibus volueritis, imperpetuum, in solutum, scilicet, predictorum duorum mille solidorum Barchinone, per nos racione dictorum reddituum, ut prefertur, debitorum, bona nostra sedencia et francha infrascripta.

FUNDACIÓ NOGUERA

Primo, videlicet, unum trocium terre, cum vinea ibi plantata, situato in termino de Mora, in portica vocata / Al Alfaz, sicut afrontat cum quodam campo vocato den Plana et cum terra Arnaldi Franch et cum quadam sorte terre de la Maçquida.

Item vendimus vobis unum trocium terre nostrum, franchum, in dicto loco vocato L'Alfaz / situatum sicut afrontat cum flumine Iberis et cum Guillermo Berenguer et cum quodam sorte terre den Siscar el cum via publica qua tenditur als Xueps.

Item vendimus quamdam vineam nostram, francham, situatam a la Molinera prout affrontatur cum Raymundo de Fuxio et cum herede den Ermegau et /[6] cum Luppo Alcayt.

Item vendimus vobis dicto domino Comiti, unum hospicium nostrum, situm in dicto loco de Mora, quod tenemus pro uobis dicto domino sub iure fatiçe et ad censum unum par gallinarum. Sicut affrontat cum hospicio Petri Exmerich et cum hospicio de na Examena et cum flumine Yberis.

Item / uendimus uobis dicto domino illos triginta tres / solidos quatuor denarios censuales, surgitos et absque fatica, laudimio et empara, quod nobis facit et facere tenetur Abdella Spanyol, sarracenus, pro una masia et eius possesionibus, situata in termino de Mora, quolibet anno in mense aprilis, prout afrontat dicta masia / cum terra Fomaden Manquello et cum via publica qua itur a Carcia et cum terra heredum Petri Reuull et cum camino publico quo vadit ad flumen Iberis.

Predictas inquam vineas et possesiones, hospicium et censualem, superius expressatas et nominatas, cum camino publico quo vadit ad flumen Iberis.

Predictas inquam vineas et possesiones, hospicium et censualem, superius expressatas et nominatas, cum introitibus et exitibus, iuribus et /[9] pertinenciis suis, quecumque melioramentis ibi factis et faciendis, vendimus et tradimus vobis iam dicto domino comiti et vestris, cui uel quibus volueritis, in perpetuum, precio dictorum duorum mille solidorum Barchinone, de quibus a vobis bene paccati sumus et contenti ad nostram voluntatem. Ideo / renunciamus omni exceptioni dicte peccunie non habite et numerando non recepte et presentis venditionis vobis de predictis omnibus non facte et doli [infactum] et accioni. Et si plus valet hec venditio aut de cetero valebit precio ante dicto, totum illud plus quantumcumque sit uel fuerit, vobis et uestris / damus et relaxamus donatione simplici et irreuocabili inter uiuos. Renun-

ciantes illi legi que prohibet deceptione et ultradimidia iusti precii et omni iuri ac legi premissis obviam venienti.

Dantes et remitentes uobis et uestris super predictis omnibus et singulis omnia loca nostra, iura, /[12] voces et actiones, petitiones et demandas, reales et personales, ordinarias et extra ordinarias, reales siue imutas et omnes alias quascumque. Quibus locis, iuribus, vocibus et accionibus nostris, vos et vestri possitis uti, agere, et experiri in iudicio et extra iudicium, quem ad / modum nos facere possemus ante presentem venditionem facientes deinde et consentientes vos dictum dominum comitem et uestros perpetuo dominos et procuratores ut in rem vestram propriam. Et sic de posse, iure et dominio nostri et nostrorum predicta omniaque uobis vendi- / mus ehicimus. Et in posse, ius et dominium vestri et uestrorum ipsa omnia et singula mittimus ac in corporalem possessionem vel quasi et uos et uestros ponimus cum hoc eodem publico instrumento, perpetuo valituro, ad habendum, tenendum, dandum, vendendum, stabiliendum, inpig- /[15] norandum et alienandum et ad omnes uestras uestrorumque uoluntates libere faciendas absque inpedimento et ordinatione nostri et nostrorum. Et sicut melius et plenius dici, scribi et intelligi potest ad saluamentum comodum et bonum intellectum uestri et / uestrorum. Promitentes uobis et uestris predicta omnia et singula que uobis supra vendimus facere, habere, tenere et perpetuo pacifice possidere, in iure et extra ius, et ante causam, in causa et post causam contra omnes personas.

Et pro euictione et legali guarentia huismodi vendi- / tionis et allis predictis sic firmiter attendendis et complendis uterque nostrum in solidum et pro toto obligamus uobis et vestris nos et omnia bona nostra ubique habita et habenda. Renunciantes beneficio Noue constitucionis et diuedende actionis et omni cuilibet iuri /[18] canonico et ciuili, legi rationi et consuetudini contra hec venientibus.

Et nichilominus ego dicta Sibilia, de iure meo per notarium infrascriptum cerciorata, renuncio quantum ad hec doti et sponsalicio meis et beneficio velleyani senatus consulti iurique ypothecarum / et omni alio auxilio muliebri. Et ut predicta maiori gaudeant firmitate iuramus ambo de certa scientia per Deum et eius sancta quatuor Euangelia corporaliter tacta predictam vendicionem et omnia et singula supradicta nos semper habere rata, / grata, stabile atque firma tenere et obseruare, attendere et complere, et non in aliquo contrafacere uel venire iure aliquo.

FUNDACIÓ NOGUERA

Quod est actum Tiuicie vicesima die mensis decembris anno a Natiuitate Domini millesimo trecentesimo septuagesimo sexto.

Sig(*signe*)num /[21] mei Iacobi Danyo. Sig(*signe*)num mei Sibilie, uxoris venditorum predictorum qui hec laudamus, concedimus et firmamus. Sig(*signe*)num mei Petri Reuerterii, patris dicte Sibilie, qui huic vendictioni assensum meum presto et hec omnia laudo et firmo.

Testes firmamentorum dicti Iacobi Danyo et Petri Reuerteri sunt: Venerabilis Petrus Sola, Iohannes Examenîç, Tiuicie, et Anthonius Perello termini de Tiuiça.

Sig(*signe*)num Petri Maymoni, notarii publici Tiuicie, pro inclito domino Iohanne Comiti Montanearum de Prades, et regia auctoritate per totam terram et dominationem illustrissimi domini regis Aragonum notarii publici, qui hoc scribi feci et in cuius posse et manu Sibilie uxoris dicti Iacobi Danyo hoc instrumentum firmauit et iurauit VI die februarii anno predicto in loco de Mora, presentibus testibus Periço Biscari et Ferrario Cubells de Mora, et clausit. (*autògraf*)

Nouerint uniuersi quod nos Iacobus Danyo et Sibilie, eius uxor, habitatores loci de Mora, gratis et ex certa scientia, confitemur et recognoscimus vobis venerabili Anthonio Spills, collectori generali omnium reddituum et iurium incliti domini Iohannis Montanearum de Prades comitis, presenti, et uestris /[24] quod soluistis nobis et nos sumus paccati et contenti de omnibus illis duobus mille solidis Barchinone de terno, precio quorum nos vendidimus dicto domino Comiti duos trociorum terre, nostros, franchos, situatos Al Alfaz et unam uineam francham a La Molinera et unum hospicium nostrum situatum in loco de Mora et / etiam illos triginta tres solidos quatuor denarios Barchinone, censuales, surgitos, quos Abdella Espanyol nobis faciebat pro quadam masia, in termino de Mora situata, prout in instrumento venditionis, per uos firmato in posse notarii infrascripti latius continetur. Unde renunciamus omni exceptioni / pactum de ulterius non petendo et de non agendo.

Quod est actum Tiuicie vicesima die mensis decembris anno a Natiuitate Domini millesimo trecentesimo septuagesimo sexto.

Sig(*signe*)num mei Iacobi Danyo. Sig(*signe*)num mei Sibilie, eius uxoris, venditorum predictorum qui hec /[27] laudamus, concedimus, firmamus et iuramus. Signum (*sic*) mei Petri Reuerterii, patris dicte Sibilie, qui huic venditioni assensum meum prestantis hec omnia laudo et firmo.

FUNDACIÓ NOGUERA

Testes firmamentorum dicti Iacobi Danyo et Petri Reuerterii sunt: Venerabilis Petrus Sola, Iohannes Exameniç Tiuicie, et Anthonius Perello, termini Tiuicie.

Sig(*signe*)num Petri Maymoni, notarii publici Tiuicie pro inclito domino Iohanne comite Montanearum de Prades ac regia auctoritate per totam terram et dominationem illustrissimi Domini Regis Aragonum notarii / publici, qui hoc scribi fecit et in cuius posse et manu Sibilia, uxor dicti Iacobi Danyo, hoc instrumentum firmauit et iurauit sexta die febroarii anno predicto, presentibus testibus, Biscarii Tiuice et Ferrario Cubells loci de Mora et clausit.

(*Al dors:*) *Cartes de la compra que·l senyor comte a feta de les terres d'en Iacome Danyó e del sensal* [...]

Compra de les terres d'en Iaume Anyó de Móra e de CLX sous VIII diners de censal.

97

1377, juliol, 10. Móra

Esteve Lleberia, habitant de Móra, ven a Joan, tercer comte de Prades, unes cases soterrànies a Móra pel preu de setanta sous de Barcelona.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 20, doc. 1080.

Les cases eren sota la casa de Ramon Perelló, al costat del cementiri.

Sit omnibus notum, quod ego Stephanus Leberia, loci de Mora, gratis et ex certa scientia, per me et omnes meos, presentes atque futuros, vendo et titulo venditionis trado uobis inclito magnifico domino Iohanni, / comiti Montanearum de Prades, licet absenti tanquam presenti, et uestris, perpetuo, precio septuaginta solidos monete Barchinone terni de quibus a uobis bene paccatus sum omni mee uoluntati. Unde renuncio omni exceptioni pre- / dicte peccunie non numerate, non habite et non recepte et rei non facte, male actioni et doli.

Quasdam domos sotol quas habeo et habere et debeo in dicto loco de Mora subtus hospicium Raymundi Perello /[3] franchas, quitias. Confrontatas cum domibus scilicet dicti Raymundi Perello et cum ciminterio dicti loci, cum via publica et cum domibus Bernardi Pugoll. Sicut afrontatur et terminatur predictas domos

FUNDACIÓ NOGUERA

so- / tol, sicut ipsas uobis et uestris ad in perpetuum vendo precio ante dicto cum ingressibus et egressibus, iuribus et pertinenciis suis et cum omnibus melioramentis ibidem factis et faciendis prout melius dici, / scribi potest et intelligi ad bonum et ad sanum intellectum et comodum uestri et uestrorum. Et ad omnes uestras uestrorumque voluntatem inde perpetuo faciendas.

Ponendo et mitendo uos et uestros de easdem in corpora- / lem possessionem uel quasi cum hoc presenti publico instrumento uobis et uestris perpetuo valituro. Si uero hec venditio modo plus predicto ualet precio aut est in posterum valitura, totum illud plus ex dono meo et / ex uestra propria empcione in eternum habeatis. Scienter enim renuncio legi quam deceptis ultra dimidia iusti precii subuenitur. Et habere, tenere, paciffice possidere predictam venditionem faciam / uobis et uestris ante causam, in causa et post causam, in iudicio et extra, meis propiis sumptibus et expensis contra omnes personas perpetuo. Excepto potestate terre. Et pro predictis omnibus et singulis at- /[9] tendendis firmiter et complendis et pro euictione et leguali guarentia huiusmodi venditionis obligo uobis, licet absenti tanquam presenti, in posse notarii infrascripti hec a me nomine uestro et omnium illorum / quorum interest vel interesse potest aut poterit legitime stipulantis et recipientis et uestris perpetuo omnia et singula bona et iura mea mobilia et inmobilia habita et habendis ubique sint. Renuncians / quantum ad hec noue constitutioni et beneficio diuedende actionis et omni alii iuri, usui, consuetudini et constitutione obuiam venientibus et michi contra hec adiuuantibus.

Actum est /[12] hoc More decima mensis iulii anno a Natiuitate Domini M CCC LXX septimo.

Sig(*signe*)num mei Stephani Leberia predicti qui hec laudo, concedo et firmo.

Testes huius rei sunt: Discretus Berengarius Vendrell, rector de Leberia, et Periconus Muntreal dicti loci de Mora.

Sig(*signe*)num mei Michaelis Rosselli, rector de Pinello et notarii publici ecclesie de Mora, auctoritate venerabilis et discreti Bernardi Carcini rectoris ecclesie predicti que hec scripsi et clausi.

FUNDACIÓ NOGUERA

98

1378, abril, 29. Móra

Maimonet Abohasse i Neysme, sarraïns i habitants de Móra, venen a Joan, tercer comte de Prades, un cens anual i perpetu de vuit sous i quatre diners, pel preu de cent sous de Barcelona, moneda de tern.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 20, doc. 1078.

Destaca en aquest document la manera de jurar dels sarraïns: *juro per Bille ille Illahu a per lo Alquible*; i també la renúncia de la sunna dels sarraïns.

Sit omnibus notum quod ego Maymonet Abohaçe et Neysme, eius uxor, sarraceni, habitatores de Mora, cum hoc presen- / ti publico instrumento perpetuo valituro vendimus uobis egregio domino Iohanni, comiti Montanearum de Prades, licet absenti tanquam presenti et / uestris, octo solidos, IIIIor denarios Barchinone terni scensuales, annuales et rendales uobis habendos et percipiendos annuatim in festo Sancto Michaelis /[3] mensis septembris super omnibus bonis nostris ubique habitis et habendis.

Predictum autem scensualem vendimus uobis dicto domino emptori et / uestris precio centum solidorum Barchinone terni. Unde vestri bene paccati sumus et contenti. Ideo renunciamus omni exceptioni predicte peccunie / a uobis non habite et venditionis predicte nobis non facte et doli. Renunciantes illi iure quod subuenitur deceptionem ultra dimidiam iusti /[6] precii. Et si forte in petendo seu habendo scensualem predictum suo termino supradicto missiones aut expensas faceritis aliquas, omnes / illas promitimus uobis restituere et emendare de nostris propriis bonis. Renunciantes usatice de Mora in contrarium loquenti.

Constituentes uos dictum / dominum emptorem in dicto scensuale uerum dominum et patrorum ut in rem vestram propriam ad habendum, percipiendum et possidendum et ad /[9] dandum, vendendum, inpignorandum et alienandum et aliter ad omnes vestram propias vestrorumque voluntates perpetuo faciendas. Et pro omnibus et singulis / supradictis vobis dicto domino emptori attendendis firmiter et complendis obligamus omnia bona nostra ubique habita et habendo. Renunciantes / Sune sarracenorum si in aliquo repugnaret.

Et ego dicta Neysme, cerciorata plenarie de iure meo per notarium infrascriptum, /[12] renuncio beneficio senatus consulti Valleyani et *iuro per Bille ille illahu et per lo Alquible* omnia supra-

dicta firmiter attendere / et complere et in aliquo non contrafacere iure dotis uel sponsilicii meorum nec aliqua ratione uel causa. Sic Deus me adiuuet et hec uerba. /

Quod est actum More XXVIIII die mensis aprilis anno a Natiuitate Domini M CCC L XX sexto.

Sig(*signe*)num Maymoneti Abohaçe. Sig(*signe*)num Neysme eius uxor predictorum qui hoc concedimus et firmamus.

Testes huius rey sunt: Dominicus Monrehal, Açmet Combrello, sarracenus: Habitatores More.

Sig(*signe*)num mei Petri Nepotis, vicarii et publici notarii eclesie de Mora pro venerabili Bernardo Carcini, licenciato in legibus et eiusdem /[15] ecclesie Rectore, qui hoc instrumentum scripsi cum supraprosito in VII linea, ubi dicitur nobis et clausi.

Sit omnibus notum quod ego Maymonet Abohaçe, sarracenus, habitator More, et ego Neysme, eius uxor, confitemur nos habuisse a uobis / inclito domino Iohanne, comite Montanearum de Prades, centum solidos Barchinone de terno pro quibus vobis vendidimus octo solidos quatour denarios Barchinone / censuales ut in proximo suprascripto instrumento ipssius scensuales hodie per notarium infrascriptum facto lacius continetur unde vestri bene paccati /[18] sumus. Ideo renunciamus omni exceptioni predicte peccunie a uobis non habite, non numerate, non recepte et doli et infactum.

Quod est actum / More XXVIII die mensis aprilis anno a Natiuitate Domini M CCC LXX sexto.

Sig(*signe*)num Maymonete Abohaçe. Sig(*signe*)num Neysme eius / uxor: predictorum qui hoc concedimus et firmamus.

Testes huius rey sunt: Dominicus Monrehal, Açmet Combrello, sarracenus: habitatores More.

Sig(*signe*)num Petri Nepotis, vicarii, publici notarii ecclesie de Mora pro venerabilis domino Bernardo Carcini, licenciato in legibus et eius- /[21] dem ecclesie rectore, qui hoc instrumentum scripsi.

99

1378, octubre, 27. Móra

Abdal·là Alcayt i la seva esposa Maçtuna, sarraïns de Móra, venen a Joan, tercer comte de Prades, un cens anual i perpetu de vint-i-

cinc sous, pel preu de tres-cents sous de Barcelona, moneda de tern.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 20, doc. 1080.

La garantia del pagament del cens s'assigna sobre un tros de terra amb un mas, situat en el terme de Móra en el lloc anomenat *en lo riber de là*, entre els camins que anaven a Garcia i a l'Orta.

Els juraments es fan amb la fórmula *per bille ille illau e per lo alquible* i les paraules del llibre de l'Alcorà. Respecte d'aquest contracte renuncien a la sunna musulmana.

Així mateix, s'especifica la pena per incompliment del pagament anual: el terç d'aquest pagament, una part per a la cúria comtal de Móra i les dues parts que resten per al comte.

Nouerint uniuersi quod ego Abdela Alcayt et uxor mea Maçtuna, serraceni loci de Mora, gratis et ex certa scientia, per nos et omnes nostros, presentes atque futuros, / uendimus et titulo pure et perfecte uendicionis tradimus uobis inclito domino Iohanni, comiti de Montanearum de Prades, et uestris, perpetuo, precio trescentorum solidorum monete Barchinone terni / de quibus a uobis bene paccati sumus omni nostre uoluntati. Unde renunciamus omni exceptioni dicte peccunie non numerate non habite et non recetpe rey non facte male actioni /[3] et doli. Videlicet viginti et quinque solidis eiusdem monete perpetuo censuales in nuta tamen perceptione sine omni dominio, laudimio, faticha, firma iure, set cum empara.

Quos / asignamus super omnia bona nostra ubique sunt habita et habenda. Et specialiter asignamus et incaregamus super quoddam trocium terre nostrum cum manso, situm in termino de Mora, in loco / nuncupato *en lo riber de là*. Confrontat cum Arnaldo Belmunt, cum Fomado Manquelo, saraceno, cum uia que tendit a Garcia et cum uia que tendit a la Orta. Ita quod /[6] dictos viginti quinque solidos censuales in quolibet festo Beati Miquaelis mensis Septembris predictum censualem uobis et uestris perpetuo uendimus precio supradicto franchos et / quitios de omnibus et singulis questiis, tallis et de omnibus contribucionis quocumque nomine censeatur.

Predictam venditionem facimus uobis et uestris prout melius dici, scribi potest et in- / telligi ab bonum et sanum intellectum et comodum uestri et uestrorum et ad omnes uestras uestrorumque uoluntates inde perpetuo faciendas. Ponendo et mitendo uos et uestros de eodem /[9] in corporale posesione uel quasi, cum hoc presenti publico instrumento uobis et uestris perpetuo ualituro.

FUNDACIÓ NOGUERA

Confitentes predicta que uobis uendimus uestro proprio nomine posidere donec de eisdem / plenam et corporalem fuerit. Assecutus posesionem quam apredi et apresam retinendi quancumque uoluerit uobis et uestris plenam conferimus potestatem, si forte hec uenditio / modo plus predicto ualet precio aut est in posterum ualitura totum illud plus ex dono uestro et ex uestra propria emptione in eternum habeat.

Scienter enim renunciamus legi que corrigit /[12] deceptionem ultra dimidiam iusti precii. Et habere, tenere pacifice, posidere predictum censualem faciemus uobis et uestris ante causam, in causa et post causam, in iudicio et extra, contra / omnes personas perpetuo excepte cum potestate terre.

Et nisi soluerimus uobis et uestris aut cui uoluerit dictum censualem in dicto festo volumus quod, inde per uos aut uestros / requisiti fuerimus, incidamus in penam tercii dicti censualis, atquisita tercia pars venerabilis curie loci de Mora, licet absenti tanquam presenti, et duas partes uobis dicto emptori /[15] adquiratur.

Et pro predictis omnibus et singulis attendendis et complendis et pro euictione et leguali guarentia huiusmodi uendicionis obligamus uobis et uestris omnia bona nostra mobilia et immo- / bilia, habita et habenda ubique sint. Renunciantes quantum ad hoc noue constitucioni et beneficio dividende accionis et omni alii iuri obuiam uenienti.

Et insuper ego dicta Maçtune, cerciorata de iure meo per notarium infrascriptum, renuncio beneficio senatus consulti Velleyani, iure dotis et sponsalicii mei et iuramus / ambo *per bile ille illau et per lo alquible* et per uerba libri Alcorani. Renunciantes sune sarracenorum in aliquo repugnaret predicta omnia attendere et complere et in ullo /[18] contra facere uel uenire iure aliquo uel causa.

Quod est actum in loco de Mora, vicesima septima die octubris anno a Nativitate Domini M CCC L XXVIII. Sig(*signe*)num Abdela Alcayt. Sig(*signe*)num Maçtune, uxoris eius predicte, qui hec firmamus, concedimus, laudamus et probamus.

Testes huius rey sunt: Antonius Pinyol, Guillermus Escriua. Sig(*signe*)num mei Guillermi Muntanerii, notarii publici ecclesie de Mora pro venerabile domino Tristanio de Naues, rectore dicte ecclesie, qui hoc scripsi, cum supraposito in XX linea, ubi scribitur: si; et clausi.

FUNDACIÓ NOGUERA

Nouerint uniuersi quod ego Abdela Alcayt, quod uxor mea Maçtuna, saraceni loci de Mora, gratis et ex certa scientia, confitemur et in veritate recognoscimus nos / habuisse et in manibus nostris recepisse a uobis inclito domino Iohanne, comite Montenarum de Prades et a uestris quod soluistis nobis in peccunia numerata omnes illos / trescentos solidos monete Barchinone terni precio quorum vendimus uobis et uestris viginti quinque solidos censuales eiusdem monete, perpetuo, censuales prout in instrumento uendicionis / hodie autem istud paulo facto lacius continentur. Et ideo renunciamus omni excepcioni dicte peccunie non numerate, non habite et non recepte et doli. De predicitis / trescentis solidis monete predicte facimus uobis et uestris bonum finem et pactum perpetuum de ulterius non petendo et presentem apocham de soluto.

Quod est actum in loco de / Mora XXVII die octubris anno a Natiuitate Domini M CCCC LXX VIII.

Sig(*signe*)na nostrum Abdela Alcayt et Maçtune, uxor eius, qui hec laudamus / concedimus et firmamus.

Testes huius rey sunt: Antonius Pinypl, Guillermus Escriua.

Sig(*signe*)num mei Guillermi Muntanerii, notarii publici ecclesie de Mora pro venerabili domino Tristanio de Naues, rectore dicte ecclesie, qui hoc scripsi et clausi.

(*Al dors:*) *Carta d'en Spanyol. Abdellà Alcayt e sa muller fan XXV solidos al senyor*.

100

1378, octubre, 27. Móra

Jaume Danyó i la seva esposa Sibília, habitants de Garcia, venen a Joan, tercer comte de Prades, una casa, una vinya i un tros de terra campa a Móra pel preu de dos mil sous de Barcelona, moneda de tern, que equivalia a un cens anual de cent seixanta-sis sous i vuit diners anuals.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 20, doc. 1083.

Els venedors estaven obligats a pagar un cens anual pel pagament d'un deute de dos mil sous. A fi de redimir el cens venen per aquest preu les propietats que el garantien, les quals eren situades a Móra: una casa, uns corrals que afronten amb la muralla i la via pública, una vinya a la Molinera, un tros de terra campa i vinya a l'Alfàs, tocant al lloc anomenat lo Carreró i el riu Ebre.

Nouerint uniuersi quod nos Iacobus Danyo et eius uxor Sibilia, vicini loci de Mora nunc vero habitatores loci de Carcia. Attendentes et considerantes quod nos tenebamur facere uobis inclito / domino Iohanni, comiti Montanearum de Prades, in quolibet festo Natiuitatis Domini nostri Ihesu Christi centum sexsaginta sex solidos et octo denarios monete Barchinone de terno per quos obliguamus uobis inclito / domino Iohannis iam dicto in quodam hospicium, situm in dicto loco de Mora, confrontatum iam dicto in quodam hospicium, situm in dicto loco de Mora, confrontatum cum Berengario Vendrell et cum Arnaldo Franch et cum via publica. Item quedam corralia, sita in dicto loco, confrontata /[3] cum Andrea Valcebre et cum muro dicte ville et cum via publica.

Item quondam vineam sitam in termino dicti loci uocato la Molinera, confrontata cum en Lop Alcayt, sarraceno, et cum Guillermo / Sen.

Item quoddam trocium terre campe et etiam vinearum site in termino dicti loci in loco uocato Alfaç. Confrontate cum Raymundo Pellicerii et cum via publica et cum sorte de la Mesquita et cum quodam / campo den Plana.

Item quandam sortem terre sitam in termino dicti loci in loco vocato Alfaç. Confrontatam cum vico uocato Lotarrerro et cum Guillermo Berenguer et cum riuo et cum Arnaldo de Siscar. /[6]

Hec supradicte possesiones, domus, corralia, gratis et ex certa scientia, per nos et omnes nostros presentes et futuros, vendimus et titulo pure et perfecte venditionis tradimus uobis inclito domino Iohanni / iam dicto el vestris perpetuo cum hoc presenti publico instrumento perpetuo valituro precio duorum milium solidorum Barchinone de terno de quibus a uobis bene paccati sumus pariter et contenti omni nostre uoluntati. Unde renunciamus / omni exceptioni venditionis predicte et dicte peccunie non habite, non numerate et non recepte et doli ac infactum. Si uero hec vendicio predictorum bonorum valet modo de presenti aut ualebit in posterum /[9] plus precio predicto totum illud, quantumcumque sit uel fuerit uobis et uestris in pura donatione damus et relaxamus.

Renunciando omni iuri et legi que subuenit deceptionem ultra dimidiam iusti precii / quid quid hiis affrontacionibus supradictis predicta bona includuntur et determinantur sic vendimus uobis inclito domino emptore et uestris perpetuo precio ante dicto. Cum omnibus ingressibus et egressibus / suis et cum omnibus melioramentis ibi factis et faciendis et cum uniuersis suis iuribus

et pertinenciis a celo usque in abisum. Ad omnes uestras uestrorumque uoluntates in perpetuum faciendas. Et sic a posse nostro iure /[12] et dominio predicta bona iicimus. Et in vestrum ius et dominium ac corporalem possessionem et tenendonem uos inde mitimus cum hoc presenti publico instrumento perpetuo valituro. Sic nos predicta bona melius habemus et habere debemus / et sicut melius dici, scribi potest et intelligi ad vestrum comodum et vestrorum absque omni retentu. Et sic nos et nostri erimus inde uobis et uestris de predicta venditione legitimi actores, guirentes et defensores ante / causam, in causa et post causam contra omnes personas preter terre potestatem.

Et pro euictione et leguali guarentia presencium venditionum obligamus uobis et uestris omnia bona nostra et iura presentia et futura ubique. /[15] Et ad mayorem firmatatem ego predicta Sibilia, certificata de toto iure meo per notarium infrascriptum, renuncians omni beneficio senatus consulti Uelleyani et iuri ypotecharum mearum, iuro per Deum et eius sancta / quatuor Euangelia manibus meis corporaliter tacta me predicta omnia et singula semper rata et firma habere, tenere et nunquam contra venire per me uel per interpositam personam sic me Deus adiuuet et hec sancta coram me / positam.

Quod esta actum More XXVII die mensis octobris anno a Natiuitate Domini M CCC L XX octauo.

Sig(*signe*)na nostri Iacobi Danyo et eius uxoris Sibilie, iurantis predictorum, qui hoc laudamus, concedimus et firmamus.

Testes huis rey sunt: Anthonius Pinyoll et Guillermus Scriua.

Sig / (*signe*)num mei Raymundi de Santo Iohanne, vicarii ecclesie de Mora pro venerabili discreto Tristano de Naues, rectore Ecclesie /[21] iam dicte, qui hec scribi feci et clausi.

Sit omnibus notum quod ego Iacobus Danyo et uxor mea Sibilia, nunc habitatores in loco de Carcia, ex certa sciencia confitemur et in vero recognoscimus uobis inclito domino Iohanni, comiti Montanearum de Prades, / et uestris perpetuo quod exsoluistis nobis omnes illos duo mille solidos monete Barchinone de terno precio quorum vendidimus uobis et uestris ad perpetuum aliquas possesiones nostras sitas in termino de Mora prout instrumento / vestre emptionis hodie paulo ante istud facto lacius continetur. Et ideo renunciamus omni exceptioni predicte pecunie non numerate non habite et non recepte et doli. De predictis duobus mille solidis monete predicte /[24] facimus uobis et uestris bonum

finem et pactum perpetuum de ulterius non petendo et presentem apocham de recepto.

Actum est hoc More XXVII die mensis octobris anno a Natiuitate Domini M CCC LXX octauo.

Sig(*signes*)na nostri / Iacobi Danyo et eius uxoris Sibilie predictorum qui hec laudamus, concedimus et firmamus.

Testes huius rei sunt: Anhonius Pinyoll et Guillermus Scriua.

Sig(*signe*)num mei Raymundi de Sancto Iohanne, vicarii ecclesie de Mora pro venerabili et discreto Tristano de Naues, rectore ecclesie iam dicte, qui hec scribi feci et clausi.

(*Al dors:*) Iachme Danyó.

Carta de venda feta per en Danyó al Senyor comte d'alcuns béns.

101

1385, octubre, 10. Móra

Pere Castellví, veí d'Ascó, ven a Joan, tercer comte de Prades, dues cases situades a Móra, pel preu de quinze florins d'or d'Aragó.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall, 20 doc. 1084.

Sibília, vídua de Guerau de Comalats, junt amb Pere de Riumajor i Bernat Castellví, veïns d'Ascó, havien venut, l'any 1369, a Pere Meliç, de Falset, pel preu de quatrecents sous de Barcelona, un cens anual de vuit faneques de gra de blat, bo i net, a la mesura de Lleida, a pagar per la festa de Santa Maria d'Agost.

A Pere Castellví, hereu de Bernat Castellví, li convenia pagar a Guillem Meliç, fill de Pere Meliç, els quatre-cents sous de Barcelona i alliberar així el cens en nom d'ell mateix i dels altres donataris.

Pere Castellví demanà a Joan, comte de Prades, que li donés la possessió de dues cases que Pere de Riumajor tenia a Móra; petició que li va ésser concedida. Aquestes cases van ésser venudes a Joan, comte de Prades, pel preu de quinze florins d'or d'Aragó.

Al dors del document, l'arxiver va escriure que es tractava de *la caseta ab l'estable de la devallada del castell de Móra*.

Nouerint quod ego Petrus Castellui, loci Dazco, per me et meos cum hoc presenti publico instrumento perpetuo ualituro, / attendens et veraciter recognoscens quod domina Sibilia, uxor quondam Gueraldi de Comalats, et Petrus de Riuma- / ior et uxor eius, Brunissen, et Bernardus Castellui, tunch habitatores loci Dazco, quisque in solidum et pro toto, vendidi- /[3] ssent et titulo pure et perfecte uenditionis uendiderunt Petro Meliç de Falceto et suis,

perpetuo, precio quadrigen- / torum solidorum Barchinone, uidelicet, octo fanequas frumenti, boni, pulchri et receptibilis ad rectam menssuram Ilerde, cen- / suales, annuales et rendales cum omni pleno iure, dominio et laudimio et fatica decem dierum, soluendas quolibet /[6] anno in festo Beate Marie menssis Augusti, prout in instrumento uenditionis lacius continetur. Quod dictum instrumentum fuit actum / in loco Falceti vicesima quinta die menssis aprilis anno a Natiuitate Domini millesimo CCC sexsagesimo nono, clausum / et signatum per Berengarium de Gayano, uicarium et notarium publicum de Falceto pro uenerabili Francisco Gueraldi, ecclesie eiusdem loci /[9] rectore.

Et ego, ut heres et filius dicti Bernardi Castellui, conuenit michi soluere et paccare Guillermo Meliç, filio dicti Petri Meliç, tanquam illi qui donationem habet de predictis quatringentis solidis, pro quibus uendiderunt dicto Petro Meliç dictas octo / fanequas frumenti, censsuales et rendales, prout patet per publicum instrumentum procurationis et cessionis actum in Falceto uice- / sima secunda die iulili anni infracripti clausum per discretum Iacobum Solerii, notarium publicum de Falceto pro uenerabili domino Petro de /[12] Moranes, eiusdem uille rectore et notario publico de quibus instrumentis constat plena fides michi notario infrascripto.

Et est / certum quod ego dictus Petrus Castellui, cessionarius predictus de predictis instrumentis, feci relacionem inclito domino Iohanni, comiti / Montanearum de Prades, supplicando eidem domino quod de bonis Petri Riumaior iussit uocari baiulum /[15] aut eius locum tenentem. Ideo Iacobus Colomer, notarius et locum tenens baiuli dicte ville de Mora, fuit ante presentiam incliti / domini comitis predicti intus castrum de Mora /[17] et dictus dominus comes iussit dicto Iacobo Colomer, dicto nomine, quod inconti- / nenti possuisset et misisset in possesionem dicto Petro Castellui de duabus domibus quas dictus Petrus de Riumaior / habet in uilla de Mora prout affrontant cum uia publica et cum domibus siue patis Raymundi Stephani et Petri Camara- /[18] sa et en Cros. Et in continenti dictus locum tenens baiuli predicti missit in possessionem de predictis domibus dictum Pe- / trum Castellui, prout patet per publicum instrumentum actum in uilla odie paulo ante istud clausum et signatum per / notarium infrascriptum. Ideo gratis et ex certa scientia, cum hoc presenti publico instrumento perpetuo valituro, vendo et in presenti /[21] trado uobis inclito domino Iohanni, comiti Montanearum de Prades, et vestris perpetuo predictas domos pro precio quindecim florinum / boni

auri monete Aragonie. Quos a uobis numerando habui et recepi. Idcirco renuncio omni excepcioni vendicionis / predicte uobis non facte et peccunie predicte non numerate ac a uobis non habite et recepte et doli et etiam in factum. Et si hoc uendicio plus /[24] dicto precio ualet uel ualebit, parum uel multum, totum uobis et uestris mea propria auctoritate dono. Renunciando omni iuri et legi que [sub-] uenit deceptis ultra dimidiam iusti precii.

Et prout dictas domos superius confrontatur et determinatur sic uendo /[27] uobis dicto emptore et uestris pro precio antedicto cum omnibus ingressibus et egressibus suis. Et cum omnibus melioramentis ibi factis / et faciendis. Et cum uniuersis suis iuribus et pertinenciis a celo usque in abyssum ad omnes uestras uestrorumque uoluntates / perpetuo faciendas. Et sic de posse meo, iure et dominio a predictis domibus eycio. Et in uestrum ius et dominium ac corporalem /[30] possessionem et tenendonem uos inde mitto, cum hoc presenti publico instrumento perpetuo ualituro, sicut ego melius habeo / et habere debeo, et sicut melius dici, scribi et intelligi potest ad uestrum comodum et uestrorum absque omni retentu.

Et / sic ego et mei erimus inde uobis et uestris de predicta uendicione legitimi actores, guirentes et defenssores ante /[33] causam et in causa et post causam contra omnes personas preter uestram potestatem. Et pro euictione et legali guirencia presen- / cium uenditionum obligo uobis et uestris omnia bona mea et iura presentia et futura ubique sint.

Quod est actum in / uilla de Mora decima die mensis octobre anno a Nativitate Domini millessimo CCC octuagesimo quinto.

Sig(*signe*)num Petri Castellui /[36] predicti, qui hoc laudo, concedo et firmo.

Testes huius rey sunt: discretus Berengarius Uendrell, rector de Labaria / et / Iacobus Colomer, notarii.

Sig(*signe*)num Perpiniani Ypoliti, vicarii et publici notarii ville de Mora pro honorabili domino / Tristanio de Nauers, rectore eiusdem ecclesie, qui hoc scribi feci una /[39] cum raso in XXIII linea ubi dicitur: domibus, et in XXXII, ubi dicitur: domibus et in penultima linea, ubi dicitur: de Labaria et in secunda / linea mee clausure ubi dicitur scribi clausi et signaui suis die et anno prefixis. /

Sit omnibus notum, quod ego Petrus Castellui, loci de Azco, hoc presenti publico instrumento firmiter ualituro confiteor /[42]

uobis inclito domino, comite Motanearum de Prades, quod soluistis michi et ego a uobis habui numerando omnes illos quin- / decim florinum auri monete Aragonie, pro quibus uobis uendidi duas domos, sitas in uilla de Mora, que fuerunt Petri / Riumaior, prout in instrumento uenditionis lacius continetur. Idcirco renuncio omni excepcioni pecunie predicte a uobis non habite et recepte et doli. /[45] In cuius rey testimonium ueritatis facio uobis fieri hanc presentem apocham de receptis per notarium infrascriptum ad eternam / memoriam.

Quod est actum in uilla de Mora decima die menssis octobris anno a Natiuitate Domini millessimo CCC octuagessimo quinto. Sig(*signe*)num / Petri Castellui predicti qui hoc laudo, concedo et firmo.

Testes huius rey sunt: discretus Berengarius Uenrell (*sic*), rector de Labaria, / et Iacobus Colomer, notarius.

Sig(*signe*)num mei Perpiniani Ypoliti, vicarii et publici notarii villa de Mora, pro honorabili domino Tristani /[48] de Nauers, rectore ecclesie eiusdem uille, qui predicta scribi feci, clausi et signaui sub die / et anno prefixis.

(*Al dors:*) *Carta de venda que fonch feyta al senyor comte de la caseta ab l'estable de la devallada del Castell de Móra.*

102

1386, desembre, 21. Móra

Pere Monreal i la seva esposa Saurina, habitants de Banyoles (*Tivissa*), *venen a Joan, tercer comte de Prades, un cens anual de sis sous, pel preu de seixanta sous de Barcelona.*

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall, 20, doc 1021.

Nouerint uniuersi quod ego Petrus de Monreal et uxor mea Saurina, habitatores loci de Banyoles termini de Tiuiça, quisque / nostrum in solidum et pro toto ita quod unus pro altero nullam valeat excusare, renunciantes beneficio diuidende acci / onis et noue Constitutionis et epistole diui Adriani, cum hoc presenti publico instrumento firmiter valituro, gratis et ex /[3] certa scientia, titulo pure et facte uenditionis uendimus et pura uendicionem facimus uobis inclito domino Io- / hani, comiti Montanearum de Prades, et vestris, sex solidos monete Barchinone censsuales, annuales et

rendales, / quos vendimus uobis et vestris pro precio sexsaginta solidos monete Barchinone, quos omnes a uobis numerate habuimus /[6] et recepimus.

Idcirco renunciamus omni excepcioni uendicionis predicte uobis non facte et per rationem predictorum a uobis / non habite et recepte et doli et etiam in factum. Et si hec uendicio plus dicto precio ualeat vel ualebit, paucum / uel multum, totum uobis et uestris nostra propria auctoritate donamus. Renunciando omni iuri et legi que subuenit deceptum /[9] ultra dimidium iusti precii, predictos autem solidos censuales, annuales et rendales assignamus et asse- / curamus uobis et vestris super omnibus bonis nostris mobilibus et in mobilibus et per se mouentibus, que nunc / de presenti habemus uel habere poterimus.

Predictos autem sex solidos censsuales, annuales et rendales /[12] promitimus uobis et vestris soluere et paccare in primo venienti festo Beati Miquaeli mensis / septembris et postea annuatim in dicto festo franchos, quitios ab omnibus questiis et ab / omnibus aliis exactionibus, ad omnes uestras vestrorumque uoluntates perpetuo faciendas sine omni /[15] retenimento, saluo tamen dictum censsum, iure laudimio, faticha et empara et firmamento dominioque / et directo uestri et vestrorum ponendo et mitendo uos et vestros de predicto censsu in plenam et corporalem possessionem uel quasi cum hoc presenti publico instrumento perpetuo valituro. Et te- / nere et pacifice possidere predictos sex solidos censsuales perpetuo faciemus franchos, liberos /[18] et quiete, ut dictum est.

Et guirentes et defenssores inde uobis et vestris de hac vendi- / tione esse promitimus ante causam et in causa et post causam contra omnes personas preter terre potestatem, / obligando uobis inde pro euictione et legali guirentia huiusmodi vendicionis omnia bona nostra et /[21] iura presentia et futura ubique sint.

Quod est actum in loco de Mora uicesima prima die decem- / bris anno a Nativitate Domini millesimo CCC octuagesimo sexto.

Sig(*signes*)na nostrorum Petri Monreal et uxor eius Saurine predictorum qui hec laudamus, concedimus et firmamus. Testes huius rey sunt Franciscus Pisa et Petrus Ceruello loci de Mora.

Sig(*signe*)num mei Iohannis Guitardi, vicarii et notarii publici ecclesie loci de Mora pro uenerabile et discreto domino Tristanio de Naues, /[24] rectore ecclesie dicti loci, cuius notaria est, qui presens instrumentum recepi et in anch publicam formam redigi, feci, scribi, et clausi.

FUNDACIÓ NOGUERA

Sit omnibus notum quod ego Petrus Monreal et uxor mea Saurina, loci de Banyoles, termini de Tiuiça / confitemur uobis inclito domino Iohane, comite montanearum de Prades, et uestris, quod soluistis nobis / et nos a uobis habuimus numerando omnes illos sexsaginta solidos Barchinone, pro quibus uendidimus uobis sex /[27] solidos monete, censsuales et rendales, prout instrumento uendicionis continetur. Idcirco renunciamus / omni excepcioni pecunie predicte a nobis non habite et doli. In cuius rey testimonium ueritatis facimus uobis fieri / anch presentem apocham de receptum ad eternam memoriam.

Quod est actum in loco de Mora uicesima /[30] prima die mensis decembris anno a Nativitate Domini millesimo CCC octuagesimo sexto.

Sig(*signes*)na nostrorum / Petri Monreal et uxor eius Saurine, predictorum, qui hoc laudamus, concedimus et firmamus. Testes huius rey / sunt, Franciscus Pisa et Petrus Ceruello loci de Mora.

Sig(*signe*)numnostri Iohannis Guitardi, vicari et notarii publici ecclesie loci de Mora pro uenerabile, discreto, domino Tristanio de Naues, rectore Ecclesie dicti loci cuius notarie est, qui presens instrumentum recepi et in anch publicam formam redigi, feci scribi et clausi cum supraposita in prima linea huius signi ubi dicitur: Ecclesie loci de Mora.

103

1387, març, 8. Móra

Maimó Abhassé i la seva esposa Neyma, i Axeró Caraver i la seva esposa Fàtima, moros de Móra, venen a Joan, tercer comte de Prades, un cens anual i perpetu de setze sous i vuit diners de Barcelona, pel preu de dos-cents sous de Barcelona.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 20, doc. 1086.

Com a fórmula del jurament dels sarraïns apareix: *bile pro bile le la illau e per aquell ilqueble.*

Sit omnibus notum, quod nos Maymonus Aboaçe et uxor mea Neyma, et Axero Carauer et uxor mea Fatima, sarraceni ville de Mora, quisque nostrum in solidum et pro toto, renunciantes / beneficio diuidende accionis et noue constitucionis et epistole Diuidriani. Et nos supradicte mulieres beneficio senatus consul-

ti Uelleyani et iuri Ipothecarum nostrarum, gratis et ex / certa sciencia, titulo puro et perfecte uendicionis, uendimus et puram uenditionem facimus vobis inclito domino Iohanne, comite Montanearum de Prades et vestris.

Videlicet sexdecim solidos et octo denarios monete Barchinone censuales et rendales, quos uobis vel cui uolueritis promitimus soluere et pacare, uidelicet, a primo uenienti festi Beati Miquaelis mensis septembris ad /3 unum annum et postea annuatim in dicto festo die adiato. Predictam autem uenditionem facimus uobis et vestris pro precio duscentorum solidorum monete Barchinone. Quos omnes a vobis nu- / merando habuimus et recepimus. Idcirco renunciamus omni excepcioni vendicionis predicte uobis non facte et peccunie predicte a uobis non habite et recepte et doli. Et si hec uendicio plus dicto / precio ualet uel ualebit, parum uel multum, totum uobis et uestris nostra propria uoluntate donamus. Renunciantes omni iuri et legi que subuenit deceptum utra dimidium iusti precii.

Predictos autem /6 sexdecim solidos et octo denarios censuales et rendales assignamus et assecuramus uobis et vestris super omnibus bonis nostris mobilibus et inmobilibus, presentibus et futuris, ubique sint, cum omni / iure, laudimio, faticha et empara, franchos et quitios, ab omni hoste, questia et caualcata. De predictis sexdecim solidis et octo denariis censuales et rendales mitimus uobis et uestris in / corporalem possessionem cum hoc presenti publico instrumento perpetuo valituro. Et sic nos et nostri erimus inde uobis et vestris de predicta uendicione legitimi auctores, guirentes et defenssores, /9 ante causam in causa et post causam contra omnes personas preter terre potestatem. Et pro euictione et legali guirencia presentis uendicionis obligamus uobis et uestris quisque pro toto omnia bona / nostra et iura presentia et futura ubique sint.

Et nos supradicte mulieres iuramus *Bile pro Bile le la illau e per aquell ilqueble* nos supradicta omnia et singula semper rata et firma habere, / tenere et nunquam contra uenire per nos uel per interpositas personas.

Quod est actum Mora octaua die marcii anno a Natiuitate Domini millesimo CCC octuagesimo septimo.

Sig(*signes*)na nostrorum Maymo- /12 ni Aboaçe et uxoris eius Neyma, et Axero Carauer et uxoris eius Fatime predictorum, qui hoc laudamus, concedimus et firmamus. Testes huius rey sunt:

Arnaldus Berengarii et Guillermus / Guillamet et Azmet Çambrelo dicte uille de Mora.

Sig(*signe*)num mei Iohannis Guitardi, vicarii et notarii publici ecclesie loci de Mora pro uenerabile et discreto Tristany de Naues rectore ecclesie dicti loci, cuius notarius est, qui presens instrumentum recipi, feci et in anch publicam formam, redigi, scribi et clausi.

Sit omnibus notum, quod nos Maymonus Aboaçe et uxor mea Neyma et Axero Carauer et uxor eius Fatima, sarraceni uille de Mora, cum hoc presenti publico instrumento firmiter va- /[15] lituro, confitemur uobis inclito domino Iohanne, comite Montanearum de Prades, et uestris, quod soluistis nobis et nos a uobis numerando omnes illos duscentos solidos monete Barchinone pro / quibus uobis uendidimus sexdecim solidos et octo denarios dicte monete censuales et rendales, soluendos in unoquoque anno in festo Beati Miquaelis mensis septembris prout hec et alia in instrumento / venditionis lacius continetur. Idcirco renunciamus omni excepcioni precunie predicte e a uobis non habite et recepte et doli. In cuius rey testimonium ueritatis facimus uobis fieri hanc presentem /[18] apocham de receptum per notarium infrascriptum ad eternam memoriam.

Quod est actum More octaua die marcii anno a Natiuitate Domini millessimo CCC octuagesimo septimo.

Sig(*signes*)na nostrorum Maymoni / Aboaçe et uxoris eius Neyma et Axero Carauer et uxoris eius Fatima: predictorum qui hec laudamus, concedimus et firmamus.

Testes huius rey sunt: Arnaldus Berengarii et Guillermus Guillameti et Azmet Çambrelo dicte ville de Mora.

Sig- (*signe*) mei Iohannis Guitardi, notarii publici ecclesie loci de Mora pro uenerabile et discreto domino Tristany de Naues, rectore ecclesie dicti loci, cuius notarius est, qui presens instrumentum recipi, feci et in hanc publicam formam redigi, scribi et clausi.

(*Al dors:*) *Carta de venda ab àpocha dels XVI sous, VIII diners Barchinone censals ab dret a senyoria, que·n Maymó Aboaçé et sa muller, Axeró Carauer e sa muller, de Móra, veneren al senyor comte de Prades pel preu de CC sous Barchinone, cascun any pagadors en la festa de Sent Miquel, la prima exceptada.*

FUNDACIÓ NOGUERA

104

1387, maig, 17

Vidal Cohen, la seva esposa Ratxel i el seu fill Vives Cohen, jueus de Móra, venen a Joan, tercer comte de Prades, un cens anual de divuit sous de Barcelona, moneda de tern, pel preu de dos-cents vint sous de Barcelona.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 20, doc. 1085.

Aquest censal imposa la pena d'un terç de la quantitat anual, donat cas que es demori un dia en el pagament per la festa de Sant Miquel de setembre.

Els jueus juren aquí per Déu i els deu preceptes de la llei, tocant-los amb la mà.

Nouerint uniuersi, quod nos Vitalis Choen et uxor eius Ratxel, Viues Choen, filius dicti Vitalis, iudei, habitatores ville de Mora, gratis et ex certa sciencia nostra / per nos et nostros, titulo pure et perfecte venditionis, concedimus vobis inclito domino Iohanni, Dei gratia comiti Montanearum de Prades, licet absenti tanquam presenti, / et uestris perpetuo, decem et octo solidos monete Barchinone de terno, censuales, annuales et rendales siue de censuale mortuo, in nuda perceptione, et absque directo dominio, firma, /[3] fatica et laudimio, sed cum empara et omni alio iure petendi exhigendi et recipiendum dictum censualem, scilicet, franchos et quitios ab omnibus questiis, tallis, peytiis, / fogatgiis, seruiciis et seruitutibus et aliis contribucionibus et exactionibus tam regualibus quam vecinalibus quam aliis quibuscumque quocumque nomine censentur.

Quos idem / XVIII solidos dicte monete censuales vobis et vestris perpetuo assignamus et assecuramus super omnibus et singularibus bonis nostris et cuilibet nostrum in solidum, mobilibus et in- / mobilibus, ubique habitis et habendis. Promittentes vobis et vestris quod predictos decem octo solidos predicte monete censuales, franchos et quitios, ut dictum est, dabi- /[6] mus et soluemus vobis uel vestris aut cui volueritis loco vestrorum intus castrum uestrum dicte ville de Mora a primo venturo festo Beati Michaelis Archangeli, mensis / septembris, ad unum annum tunc proxime et inmediate sequentem et ex tunc singulis annis perpetuo in eodem termino siue festo sine omni dilacione, exceptione et contradictione nostri et nostrorum. Et absque omni dampno, missione et interesse vestri et vestrorum.

Et nisi soluerimus vobis dicto domino emptori vel vestris dictum / censuale anno quolibet in dicto termino siue festo, die adiato

volumus et concedimus vobis quod in continenti lapso termino predicto iam dicte solutionis /[9] nos incurramus penam tercii dicte quantitatis dicti censualis adquirendam de bonis nostris curia vestri dicti domini Comitis et vestrorum et totiens dicta / pena comitatur exsoluat de bonis nostris quotiens fuerit contra factum. Et comissa ipsa pena vel soluta vel non, nichilominus ad solutionem dicti censualis annue / pensionis. Et ad complendum omnia et singula predicta et infrascripta nos superius nominati presentes et quilibet nostrum in solidum teneamur et simus efficaciter /[12] obliguati.

Pro precio vero huius vendicionis dedistis et soluistis nobis seu dari et solui fecistis nosque a vobis habuimus et recepimus numerando ducentos / viginti solidos dicte monete Barchinone de terno de quibus sumus a vobis bene contenti. Et super ipsis renunciamus exceptioni peccunie non numerate dictique precii non ha- / biti et doli ac in factum actioni, et legi qua deceptis ultra dimidiam iusti precii subuenit. Dantes et remittentes vobis dicto emptori et vestris perpetuo /[15] donatione irreuocabili inter viuos quicquid predicta que vobis vendimus plus modo valet aut valebunt precio antedicto.

Promittentes vobis dicto emptori / et vestris quod predictum censualem faciemus vos et vestros habere, tenere et possidere seu quasi in sana pace, perpetuos contra omnes personas. Et tenebimur / ac teneri promittimus inde vobis et vestris firmiter de euictione et omni dampno et etiam interesse curie litis et extra. Et pro evictione et infrascriptis omnibus et singulis /[18] complendis et attendendis obligamus uobis dicto domino comiti emptori et uestris, nos et omnia bona nostra et [uterque nostrum] in solidum, mobilia et im- / mobilia, priuilegiata et non priuilegiata, habita et habenda ubique. Renunciantes que ad hec beneficcio diuidende accionis et noue constitutionis et epistole diui Driani. / Et omni alio iuri, rationi, consuetudini contra hec venientibus.

Et specialiter ego predicta Ratxel cerciorata per notarium infrascriptum, /[21] renuntio super hiis doti et sponsalicio meis, et iuri ypotecharum mearum ac beneficio senatus consulti Velleyani [...]. Et iuro per Deum / et eius decem precepta legis, a me meis manibus corporaliter tacta, contra predicta non venire quocumque iure, causa uel ratione.

Quod est actum decima / septima die mensis madii anno a Natiuitate Domini MCCCLXXX sexto.

FUNDACIÓ NOGUERA

Sig(*signes*)na nostrorum Vitalis et Viues predictorum, qui predicta laudamus concedimus et /[24] firmamus. Sig(*signe*)num mei Ratxell iurantis predicte que predicta laudo, concedo, firmo et iuro.

Testes iudei sunt: Vitalis Staphani et Arnaldino Franch, ambo habitatores ville de Mora.

Sig(*signe*)num mei Perpiniani Ypoliti, vicari et publici notarii ville de Mora, pro honorabili domino Tristayn de Nauers, rectore Ecclesie predicte ville, qui predicta scripsi, clausi et signaui suis die et anno prefixis.

Sit omnibus notum quod nos Vitalis Cohen et Ratxel, eius uxor, et Viues Cohen, filius dicti Vitalis, omnes iudei et habitatores ville de Mora, gratis et ex certa / scientia per nos et nostros confitemur habuisse et ad nostram voluntatem recepisse a vobis inclito domino Iohanne, Dei gratia comite Montanearum de Prades, licet absenti tanquam presenti, / videlicet omnes illos ducentos viginti solidos monete Barchinone de terno, pro quorum precio vendidistis nobis decem et octo solidos dicte monete Barchinone censuales, /[27] annuales et rendales ac etiam perpetuales in nuda perceptione super omnibus et singulis bonis, ubique habitis et habendis, prout hec et alia in instrumento venditionis / dicti censualis hodie paulo ante confecto per subscriptum notarium latius continetur. Unde renuncio omni exceptioni dictorum ducentorum viginti solidorum dicte monete / Barchinone non habito non receptorum et non numeratorum et doli. Et facimus vobis et vestris presentem apocham de soluto ad habendam sempiternam rey /[30] memoriam.

Quod est actum die decima septima mensis madii anno a Natiuitate Domini MCCCLXXX sexto.

Sig(*signes*)na nostrorum Vitalis, Ratxel, uxoris eius, / et Viues predictorum qui predicta laudamus, concedimus et firmamus.

Testes iudei sunt: Vitalis Stephani et Arnaldus Franch, ambo habitatores dicte ville de Mora.

Sig(*signe*)num mei Perpiniani Ypoliti, vicarii et publici notarii ville de Mora, pro honorabile domino Tristayn de Nauers, rectore Ecclesie / predicte ville qui predicta scripsi, clausi et signaui suis die et anno prefixis.

(*Al dors:*) *Carta de censal de XVIII sous Barchinone.*

FUNDACIÓ NOGUERA

105

1391, maig, 25. Móra

Ferigó Auin Dehuyt, sarraí de Móra, ven a Joan, tercer comte de Prades, un cens anual i perpetu de deu sous, pel preu de cent sous de Barcelona.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 20, doc. 1087.

Nouerint uniuerssi quod ego Ferigo auen Dehuyt, saracenus uille de Mora, per me et omnes meos, presentes et futuros, cum presenti publico instrumento ubique firmiter ualituro et / duraturo, gratis et ex certa scientia mea, uendo, concedo, trado uobis illustrissimo domino Iohanni, comiti Montanearum de Prades, decem solidos censuales, rendales, perpetuales fran- / cos et quitios ab omni questia, quos asigno habendos et percipiendos anno quolibet in festo Corporis Christi proxime uenienti et postea anuatim in dicto festo siue termino; quos / quidem decem solidos asigno et asecuro uobis dicto domino comiti super omnibus bonis meis mobilibus et inmobilibus, habitis et habendis cum emparamento tantum.

Predictam uenditionem / facio vobis dicto illustrisimo domino comiti uidelicet pro precio centum solidos monete Barchinone de terno de quibus bene uestri pacatus sum et contentus ad totam meam uoluntatem. Insuper renuncio / omni exceptioni predicte uendicionis per me uobis non facte et dictorum centum solidos a uobis non habitorum et non receptorum et doli et iuri dicenti quod iuuat deceptis ultra dimidiam iusti precii et / omni alii iuri et si presens uendicio modo plus ualet aut in futurum preualebit totum quantum fuerit dimito, relexo, dono donatione pura et ireuocabili inter uiuos uobis / dicto emptori et uestris inducens uos dictum emptorem et uestros de predicta uendicione in tenendonem et corporalem possessionem iuris et facti quasi ad habendum, tenendum, posi- / dendum, uendendum et ad faciendum ad omnes uestras et uestrorum uoluntates perpetuo faciendas. Et si pro petendo uel pro habendo dictum censualem missiones aliquas feceritis uel dampna / aliqua sustinueritis, omnes illas misiones promito uobis et uestris satisfacere et secundare; de quibus missionibus et dampnis credamini uos uel uestri de uestro solo simplici uerbo sine / testibus et iuramento et ullo alio probacionum genere requisiti. Et si non soluero dictum censualem uobis et uestris aut quibus uolueritis in dicto termino siue festo uolo et expresse con- /

sentio quod incidam in penam tercii dicti censualis, omnino quo comitatur dicta pena adquiratur [hoc in] curia de Mora, cui me et bona mea submito.

Renunciando omnibus / aliis foris et beneficio noue constitutionis, usui et consuetudini, priuilegio epistole Diuidriani et omni alii iuri contra predicta uenientibus uel requirentibus. Et pro eiuc- / tione et legali guarencia omnium premissorum obliguo uobis dicto emptori et uestris omnia bona mea mobilia et inmobilia ubique sunt habita et habenda et promitens uobis que contra / predicta non ueniam nec uenire faciam iure, modo aliquo siue causa.

Quod est actum in uilla de Mora XX sexta die mensis madii anno a Natiuitate Domini MCCC nonagesimo / primo.

Sig(*signe*)num mei Ferigo, saraceni predicti, qui predicta concedo et firmo.

Testes huius rei sunt; Muta de Almacea, faber, et Fomodo Abrasim, saraceni More.

Sig(*signe*)num mei Guillermi Almenara, presbiteri, notarii publici uille de Mora pro Honorabile Tristany de Naues, rectore eiusdem ecclesie qui hoc scripsi clausi cum suprapositis ubi dicit: Ferigo et cum supraposito in III linea ubi dicitur Festo, et cum supraposito in VII linea ubi dicitur: Pura.

Nouerint uniuersi que ego Ferigo Auen Dehuyt, saracenus uille de Mora, gratis et ex certa scientia mea confiteor et in ueritate recognosco me habuisse et recepsisse a uobis illustrissimo domino / Iohanni, comite Montenearum de Prades, omnes illos centum solidos monete Barchinone de terno quorum precio uendicionem feci uobis de decem solidis censualibus prout instrumento uenditionis / hodie paulo post confecto et ipso lacius continetur. Ex quibus bene mei pacatus sum et contentus ad totam uoluntatem. Insuper renuncio omni exceptione dictorum centum solidorum a uobis non habitorum et non receptorum et doli. In cuius rey testimonium facio uobis et uestris presentem apocham ad cautelam.

Quod est actum in uilla de Mora XX sexta die / mensis madii anno a Natiuitate Domini M CCC nonogesimo primo. Sig(*signe*) num mei Ferigo saraceni predicti qui predicta concedo et firmo.

Testes huius rey sunt: Muta de Almacea, faber, / et Fomodo Abrasim, saraceni More ex.

Sig(*signe*)num mei Guillermi Almenara presbiteri, notarii uille de Mora por honorabili Tristay de Naues rectore eiusdem ecclesie qui hoc scripsi et clausi.

(*Al dors:*) *Fa Ferigo Auen de Huyt, saray de Móra, X sous en la festa del Corpus Christi.*

106

1393, maig, 27. Móra

Qüestionari fet per Guillem Boteller, batlle del comte de Prades, als habitants de Móra sobre els drets de barcatge en el riu Ebre.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 18, doc. 882.

Los qüestionaris del Barcage:

Per manament del senyor comte foren reebuts los testimonis daval escrits, los quals foren reebuts presens en Guillermum Boteler, batle de Móra, en Bernat Pelicer, jurat, en Pere Bru: a XXVII de mag de l'any MCCCXCIII.

—Primerament, en G. Toda jura sobre los sans IIII evangellis que dirà veritat de ço que serà demanat; fo interrogat: si el testes, estant barquer de la barqua del pas, si passà III dies de la fira de Móra franchs los hòmens del compdat e baronia: dix que no li hacorda de II anys que fo barquer, si fo lo primer any o lo derer que li fo feta qüestió per los pròmens e li fo fet manament que no prengués barquage del dia, que era qüestió de los hòmens del compdat e baronia del dia de que era qüestió tro fos aclarat, e ell testimonis requerí que li fos mostrat lo contrari si no /[1v] en altra ell testimoni feia pagar tot hom. Interrogat si los pròmens li mostraren lo contrari dix que och. Interrogat com o mostrare dix ell testimoni que los pròmens li mostraren carta, que tot hom del comptat et baronia eren franchs III dies de la fira.

Interrogat si ell testimoni passà los III dies franchs, dix que och pus que agué vista la carta. Interrogat si sap ni ha oït dir que tot hom del comdat e baronia del dit senyor fosen franchs III dies de la fira: dix que och, segons que los pròmens de la villa deyen e aprés que fo pus clar com agué vista la carta. E aprés passà tot hom franch los III dies, però si les jens que pasaven /[2] li volien pagar res que o prenia mas que ell testimoni no feya força a degú e que als no y sap. Interrogat si diu res per oy ni per mala voluntat, o que·n sia estat pregat o sobornat: dix que no. Foli lest e persevat.

FUNDACIÓ NOGUERA

(*Calderó*) En Lorench Castelló, testimoni jurat, interrogat fonch demanat si ell testimoni tingué ni ha comprada la barqua del pas del senyor comte: dix que och. Interrogat si ell sap ni a oït dir que los òmens del compdat ni baronia passaven franchs III dies de fira de Móra: dix ell testes que bé a oït dir que III dies eren franchs, mas que a ell testimoni jamés /2v no li·n fo feta qüestió com tot hom pagava passat los III dies. Interrogat pus que ell testimoni sabia o avia oït dir que III dies eren franchs perquè·ls feya pagar: dix ell testimoni que per tal com no li·n feya degú qüestió ni lo y contrastaven e que als no y sap. Interrogat si a dit res per oy o per volentat o per altra manera, dix que non. Foli lest, etc.

(*Calderó*) En Pere Sanic, testimoni jurat, interrogat fo demanat si ell testimoni estant barquer, si los hòmens del compdat e de la baronia del senyor comte an acostumat de passar franchs III dies de fira: dix que per lo sagrament que fet ha, que ell /3 testimoni demanà de consell a·n D. Bryls que era estat barquer e dix en Pere Bryls a·n Sanic no y contrasteu a degú, si us donen res prenets-ho. Interrogat si li dix per qui consellava ni li deya aquelles paraulles, dix que per tal com eren franchs III dies. Interrogat com o sabia dix que axí ho trobaren com ell en Toda eren barquers. Interrogat si açò diu per oy ni amor ni sia estat pregat ni sobornat dix que no, e que als no y sap etcetera. Foli lest, etcetera.

(*Calderó*) En Guillen Pelicer, testimoni jurat, interrogat fo demanat si ell testimoni estant barquer passava franch III dies de fira los hòmens del compdat e baronia del dit senyor /3v dix que per lo sagrament que fet ha que li acorda que ell testimoni que ell testimoni (*sic*) estant barquer demanà als altres passats si eren franchs III dies de fira los òmens del compdat e baronia del dit senyor, digueren-li que och. Interrogat, si ell testimoni passà franchs los tres dies de fira dix que li acorda que non pres res si dar no li volien majorment que ell testimoni feu traure la carta estant en Bernat Gasquil, barquer, per tal com feya pagar a hòmens que ell testes avia logats e trobaren en la carta que eren III dies franchs e que als no y sap. Interrogat si a dit res per oy, amor o que sia estat sobornat o pregat que fes tal testimoni, dix que no. Foli lest etcetera. //4

(*Calderó*) En Pere Bryles, testimoni jurat, interrogat, fo demanat si ell testimoni sap ni a oït dir que los òmens del compdat ni

baronia del senyor comte sien franchs de barcage III dies en la fira, dix que per lo sagrament que fet ha que com ell era barquer que en Ramon Pelicer era jurat ne fo feta qüestió e mostrave carta que III dies eren franchs. Interrogat si ell testimoni n'a pres barquage dix que non força a degú però si li daven res per son plevalt que o prenia. Interrogat si a dit res per oy, amor, favor, ni si a estat sobornat ni pregat que fes tal testimoni dix que no, etcetera. Foli lest etcetera. //4v

(*Calderó*) En Domingo Tondera, testimoni jurat, interrogat si ell testimoni a comprada la barcha del pas; dix que och. Interrogat quant temps a que l'a comprat, dix a a VIII anys. Interrogat si ell testimoni prenia barcage les III dies de fira dels òmens del compdat e baronia del senyor comte, dix que II dies los passà franchs e no pus. Interrogat si el testimoni sabia ni a oït dir quans dies era la franquesa de la fira, dix que non, sinó que li digiren que no avien franquesa sinó II dies e que no li fo feta qüestió per algú. Interrogat si és estat pregat ni sobornat que fes tal testimoni, dix que no. Foli lest, etcetera. //5

(*Calderó*) Arnau Belmunt, testimoni jurat, interrogat fonch demanat si ell testimoni sap ni avia oït dir que los òmens del comdat e baronia del senyor comte eren franchs III dies de la fira, dix que och, mas que no sabia quals III dies eren. Dix que no li acorda. Interrogat quals dies eren dix que li és n'i a res de bona rahó que degen ésser lo dia de cinquagèsima e lo diluns e lo dimars. Interrogat si ell testimoni estant barquer los enfranquia los III dies, dix que och, que ell testimoni ne feu qüestió e que aquels que li·n volien dar preni-o. Interrogat si a fet testimoni que·n sia estat pregat, ni sobornat dix que no. Foli lest, etcetera.

107

1393, novembre, 21. Móra

Arnau Bellmunt i la seva esposa Saurina, habitants de Móra, venen a Joan, tercer comte de Prades, un cens anual i perpetu de trenta sous, pel preu de tres-cents sous de Barcelona.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 20, doc. 1089.

L'empara o garantia especial del pagament anual es fa sobre un tros de terra entre les vies públiques de Garcia i Falset respectivament.

FUNDACIÓ NOGUERA

Nouerint uniuersi quod nos Arnaldus Bellmunt et eius uxor Saurina, habitatores uille de Mora, per nos et omnes presentesque futuros, cum presenti publico instrumento ubique firmiter / duraturo, vendimus, concedimus, tradimus uobis illustrissimo domino Iohanni, comiti Muntanearum de Prades, et uestris, perpetuo, pro precio trescentorum solidorum, monete Barchinone de terno / de quibus a uobis bene pacati sumus omni nostra uoluntate. Unde renunciamus omni exceptione predicte pecunie non numerate, non habite et non recepte et / [infactum] dicte uenditionis non facte et doli. Videlicet triginta solidos [censuales perpetuo] in nuda perceptione, id est, sine laudimio et faticha, set cum emparamento, tantum qui uobis et uestris, situm in orta ultra riuum Iberis. Confrontat cum itinere que uadit Falcetum, cum Arnaldo Bellmut / cum Arnaldo Vidrier et cum uia que uadit Carciam; et generaliter super omnibus bonis meis mobilibus et inmobilibus, ubique habitis et habendis, et habendos anno quolibet in festo Sancti Michaelis mensis septembris, franchos et quitios ab omni contributione reali et uicinali uel quocumque / nomine censeatur.

Eyciendo dictum censum de posse, iure et dominio nostro et mitendo eum im posse, iure, dominio uestri uestrorum, cum hoc presenti publico instrumento / uobis et uestris perpetuo ualituro ad habendum, tenendum, uendendum, in pignorandum et ad omnes uestras et uestrorum uoluntates perpetuo facien- / das sine omni et nostrorum uinculo et retentione, quam ibi non faciemus.

Et si hec uenditio modo plus ualet uel erit in posterum ualitura, tunc / illud plus et quancumque sit in uestra propria emptione uollumus quod habeatis. Renunciantes iuri quod subuenitur deceptis ultra dimidiam iusti precii / et beneficio minoris precii. Promitentes quod de hac uenditione erimus semper uobis et uestris actores, et guirentes contra omnes homines et personas. Et / pro euictione et leguali guarentia omnium predictorum obligamus uobis dicto emptori nos et omnia bona nostra, mobilia et inmobilia, ubique sunt, habita et / habenda. Renunciantes omnibus iuribus, legibus accionibus, consuetudinibus et nouis constitucionibus et beneficio diuidende actionis / et epistole diui Driani et omni alii iuri contra predicta uenientibus.

Ego dicta Saurina renuncio dotis et sponsalicii mei iuris et iuri ypothecarum et auxilio Uelleyani senatus consulti. Et ad maiorem firmitatem iuro per Deum et eius Sancta IIII Euangelia, coram me posita et a meis manibus / corporaliter tacta, omnia predicta

FUNDACIÓ NOGUERA

et singula attendere et complere et in aliquo non contrafacere uel uenire iure modo aliquo siue causa.

Quod est actum in uilla de Mora XX prima die mensis nouembris anno a Nativitate Domini MCCC nonagesimo tercio.

Sig(*signes*)na Arnaldi Bellmunt / et eius uxor Saurine, iurantis predictorum, qui predicta concedimus et fimamus.

Testes huyus rey sunt: Petrus Domenech et Ferrarius Montornes.

Sig(*signe*)num mei Guillermi Almenara, presbiteri et notarii publici uille de Mora pro honorabili Tristany de Naues, rectoris eiusdem eclesie qui hoc scripsi et clausi cum supraposito in / IIII linea ubi dicitur: censuales perpetuo. Cum supraposito in quindecim linea ubi dicitur: et epistole diui Adriani.

Nouerint uniuersi. Quod nos Arnaldus Bellmunt et eius uxor Saurina, habitatores uille de Mora, confitemur et in ueritate recognoscimus nos habuisse et recepisse / a uois illustrissimo domino Iohanne, comite Muntanearum de Prades, omnes illos trescentos solidos Barchinone, quorum precio uenditione fecimus uobis de triginta solidis cen- / sualibus, anualibus, rendalibus. Prout patet in instrumento uenditionibus hunc paulo post confecto et in ipso lacius ex quibus bene mei pacatus sumus / et contenti ad omnem nostram uoluntatem.

Insuper renunciamus omni exceptioni dictorum tescentorum a uobis non habitorum et non receptorum et doli.

In cuius rey testimonium / facimus uobis et uestris presentem apocham.

Quod est actum in uilla de Mora XX prima die mensis novembris anno a Nativitate Domini MCCC nonagesimo / tercio.

Sig- (*signes*) mei Arnaldi Bellmunt et eius uxor Saurina predictorum qui predicta concedimus et firmamus.

Testes huius rey sunt Petrus Domenech et Ferarius Montornes.

Sig(*signe*)num mei Guillermi Almenara presbiteri et notarii publici uille de Mora pro honorabili Tristany de Naues, rectore eiusdem eclesie, qui hoc scripsi et clausi.

(*Al dors:*) *Arnau Bellmunt fa XXX solidos a Sent Miquel de Setembre.*

FUNDACIÓ NOGUERA

108

1394, gener, 8. Móra

Ferrig Abinduyt i la seva esposa Fàtima, moros de Móra, venen a Joan, tercer comte de Prades, un cens anual i perpetu d'un florí i mig d'Aragó, pel preu de quinze florins de la mateixa moneda.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 20, doc. 1090.

Fàtima fa el jurament per Déu i per Alquible, que adoren els sarraïns. Els testimonis són Bernat Texidor i Guillem Antich, escolars de Móra.

Nouerint uniuersis quod nos Ferrig Avindeuyt et eius uxor Fatima, sarraceni, habitatores ville de Mora, per nos et et omnes nostros presentes et futuros, cum hoc presenti publico instrumento firmiter / ualituro et duraturo: Vendimus, concedimus, tradimus uobis illustrissimo domino Iohanni, comiti Montanearum de Prades presenti, et uestris perpetuo pro precio quindecim florenorum auri / Aragonum, de quibus a uobis bene pacati sumus, omni nostre uoluntati. Unde renunciamus omni exceptioni predicte peccunie non numerate, non habite et non recepte et uobis dicte uendicionis /3 non facte et doli.

Videlicet unum florenum et medium auri Aragonum perpetuo satisfacere in nuda perceptione. Id est sine laudimio et faticha set cum empara tantum que / uobis et uestris fiat super omnibus bonis nostris mobilibus et inmobilibus, ubique habitis et habendis. Soluendos anno quolibet in festo Sancti Miguaelis (*sic*) mensis septembris, franchos et / quitios ab omni contribucione reali et vicinali uel quocumque nomine censeantur.

Eyciendum dictum censum de posse, iure et dominio uestro et mittendo eum in posse, iure ues- /6 tri et uestrorum. Cum hoc presenti publico instrumento uobis et uestris perpetuo ualituro ad habendum, tenendum, uendendum, impignorandum et ad omnes uestras et vestrorum uoluntates inde / faciendas sine nostri et nostrorum uinculo et retencione quam ibi non facimus. Et si hec uenditio modo plus ualet uel erit in posterum ualitura totum illud plus et quamcum- / que sit in nostra propria donacione et in uestra propria empcione volumus quod habeatis. Renunciantes iuri que subuenitur deceptis ultra dimidiam iusti precii et benefficio mi- /9 noris precii. Promittentes quod de hac uendicione erimus semper uobis et uestris actores guirentes contra omnes homines et personas.

FUNDACIÓ NOGUERA

Et pro euictione et legali guirentia / omnium predictorum obligamus uobis dicto emptori et uestris nos et omnia bona nostra mobilia et inmobilia ubique sint habita et habenda. Renunciantes omnibus iuris (*sic*) legibus, rationibus / consuetudinibus et nouis constitucionibus et beneficio diuidende accionis et epistole diui Driani et omni alii iuri contra predicta uenientibus.

Specialiter ego dicta Fatima cerciorata /[12] de iure meo per notarium infrascriptum renuncio quo ad hec iuri dotis et sponsalicii mei iuri ypotecharum mearum et omni alii iuri contra hec me iuvanti. Iurans per Deum / et per Alquible, quem adorant serraceni, omnia predicta et singula attendere et complere et in aliquo non contrauenire iure, modo aliquo siue causa.

Quod / est actum in villa de Mora VIII die mensis ianuarii anno a Nativitate Domini millessimo CCC nonagesimo quarto.

Sig- (*signes*) Ferrig auin Deuyt, et Fatima, iurantium, /[15] coniugum predictorum qui predicta concedimus et firmamus.

Testes huius rey sunt Bernardus Texidor et Guillermus Antich, scholares More.

Sig(*signe*)num mei Petri Selua, vicari et notarii publici ville de Mora pro venerabile et discreto domino Tristay de Naues, rectore eiusdem eclesie, qui / hoc scribi feci cum rasso et enmendato in tercia linea ubi dicitur: omni, et clausi.

Nouerint uniuersi. Quod nos Ferig Avindeuyt et eius uxor Fatima, sarraceni, habitatores ville de Mora, ambo in simul, confitemur et in veritate recognoscimus / nos habuisse et recepisse a uobis illustrissimo domino Iohanni, comiti Montanearum de Prades, presenti, et uestris, omnes illos quindecim florens, quorum precio uendicionis /[18] fecimus uobis de quondam censuale, ut patet in instrumento hodie paulo post confecto, et in ipso lacius continetur, ex quibus bene uestri paccati sumus et contenti ad totam nostram uolunta- / tem.

Insuper renunciamus omni excepcioni dictorum quindecim florenorum a uobis non habitorum et non receptorum et doli. In cuius rey testimonium facimus uobis et uestris present- / tem apocham ad cautelam.

Quod est actum in villa de Mora VIII die mensis ianuarii anno a Nativitate Domini millesimo CCC nonagesimo quarto.

Sig(*signes*)na Fe- /[21] rrig Auin Deuyt et eius uxoris Fatima predicta qui predicta concedimus et firmamus.

Testes huius rey sunt: Bernardus Texidor et Guillermus Antich, scolares More.

Sig(*signe*)num mei Petri Selua, vicari et notarii publici ville de Mora pro venerabile et discreto domino Tristay de Naues, rectore eiusdem ecclesie, qui hoc scribi feci et clausi.

(*Al dors:*) *Carta de sensal de Ferrig Auin Deuyt de un florí e mig sensals que fa al senyor compte.*

109

1394, abril, 7. Falset

Joan, tercer comte de Prades, proveeix sobre un plet entre les viles de Garcia i Tivissa, per raó de límits de pastura al terme de Garcia.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 17, doc. 810.

Nós en Iohan, del molt alt senyor inffant en Pere fill, comte de les Muntanyes de Prades.

Attenents que longament s'és menada qüestió entre los / jurats et proòmens del loch e terme nostre de Tivica, d'una part, demanants ampriu a llurs bèsties et bestiars en tot lo terme de Carcia; e los jurats et prohòmens del loch / e terme nostre de Garcia, de l'altre, lo contrari affermants: Diens que ells, de lonch de temps ençà, ab confirmació nostra e de nostres predecessors, senyors /[3] del dit loch de Carcia, han tenguts antuxans antichs en certa part del dit terme llur, en los quals los habitants en lo dit loch de Tiviça ni en son / terme ni entraven ni podien amprar sots cert ban posat e ordonat per ordinació dels dits jurats et prohòmens de Carcia.

E com de nós se partanga / provehir de pensions, treballs et messions, plets et qüestions, que entre nostres sotmeses sien, a suplicació de quiscuna dels dites parts, haüda plenera informació /[6] de la dita qüestió, ab voler e consentiment dels parts damunt dites, provehim sobre la dita qüestió, jutjam et declaram sots la forma següents:

Ço és, que tots / los habitants en lo dit loch de Tiviça e en son terme, sens incurriment de algú ban ho pena, en la dita ordinació de Carcia, contengut o contenguda, / pusquen amprar et metre llurs bèsties et bestiars, petxer et pasturar en lo dit terme de Carcia, tro al riu de Siurana, e per lo riu de Siurana pus-/[9]

quen anar a [bourar] llurs bèsties e bestiars tot riu avall tro al riu ho flum de Ebre, e que pusquen passar loch de Carcia davall / la vila anant vers rech de Bas, e passat rech de Bas pusquen pasturar tota la partida apellada Rahide vers la Torra d'en Spanyol, tro als senyals ho mollons que són posats entre los hòmens de Móra e de Carcia e los mollons ho senyals d'açò que senyor pot vendre les erbes e pastures.

E si al loch del /[12] [...] ho vers els volran amprar ho pasturar cultives ho altres erbes que comprassen, que llurs bèsties et bestiar pusquen passar per lo camí / [...] de les ovelles.

Pronunciam, encara que adellà part vers la vila vella sien servats als prohòmens de Carcia, e retenguts a llur ús, los mollons que / per los hòmens de Móra et de Garcia són mollonats et posats, segons que dit és.

Declaram, encara, que en tots los altres lochs e partides del dit /[15] loch e terme de Carcia, sinó ço que retengut e salvat és als dits hòmens de Carcia, pusquen amprar, petxer e pasturar los dit hòmens de Tiviça e de son / terme, e bourar llurs bèsties e bestiars los dits hòmens de Carcia dins lo / [lo dit terme].

Manants, per la present carta nostra, al procurador nostre general, als batles de Tiviça e de Carcia, qui ara són ho per temps seran ho a llurs lochs / tinents, la present declaració e provisió nostra tinguen e observen, e tenir e observar facen e no y contravinguen, ni algú contravenir hi lexen, per algú dret, / causa ho rahó si de la nostra gràcia e mercè confien.

En testimoni dels quals coses, la present carta nostra manam ésser feta ab nostre segell pendent sagellada.

Dada en la notra vila de Falcet a VII dies del mes de abril de l'any de la Nativitat de nostre Senyor mil trehents noranta-quatre.

(*En el plec:*) Registrata.

110

1395, octubre, 6. Móra

Ramon Asnar i la seva esposa Francesca, habitants de Móra, venen a Joan, tercer comte de Prades, un cens anual i perpetu de vuit sous de la mateixa moneda, pagadors per la festa de Sant Miquel.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 20, doc. 1091.

FUNDACIÓ NOGUERA

Els venedors no podien pagar còmodament un deute de cent sous. Era més còmode vendre i comprometre un cens anual de vint sous, a fi d'alliberar-se de la usura o qualsevol altre sistema que duplicaria el deute.

El pagament és assegurat amb una sort de terra i vinya, anomenada la Verdaguera, tocant al camí que anava a Benissanet.

Nouerint uniuersi quod ego Raymundus Açnar, et uxor mea Francischa [habitatores de Mora] attendentes et recognoscentes nos debere vos inclito / domino Iohanni, comiti Montanearum de Prades, centum solidos monete Barchinone de terno, quos nobis bono amore acomodastis.

Attendentes etiam quod nos de presente non / possumus comode soluere dictos centum solidos. Et sic nobis utilius vendere censalem infrascriptum quod ipsos manuleuant ad usuras uel alium que in duplo ascenderent.

Idcirco gratis et ex carta scientia, per nos et nostros quoscumque, quos ad hec rem volumus et de presenti obliguamus in solutum dictorum centum solidorum per nos uobis restancium ad / soluendum, vendimus, concedimus ac etiam asignamus vobis dicto inclito domino Iohanni, comiti Montanearum de Prades, et vestri, octo solidos monete Barchinone terni, censuales et ren- / dales cum iuri, dominio, laudimio, faticha et empara et cum alio pleno iure uniuersali, franchos et quitios ab omni contribucione, quos vobis et vestris asignamus perpetuo habendos /[6] et percipiendos et per nos uobis et uestris tradendos et soluendos die adiato, inferius nominato specialiter; et asignantur super quoddam sortem terre et vinee, sitam in termino de Mora, in loco nuncu- / pato la Verdeguera. Afrontat cum Bernardo Bru, cum uia que tendit a Benicem, cum Dominico Vilas, cum Guillermo Serra. Et generaliter super omnia bona nostra ubique habita et habenda. /

Quamquidem sortem terre et bona nostra ad dictos octo solidos Barchinone censuales et ad omnia alia et singula supradicta et infrascripta submitimus specialiter et expresse et de presenti obligamus. /[9]

Promittentes uobis et uestris quod nos et nostri soluemus et trademus vobis et uestris quolibet anno, in quoquoque feste Beati Michaelis mensis septembris. Et nisi soluerimus uobis et vestris ut / predicti dictum censualem annuatim in dicto termino ut superius continetur, lapso dicto termino, volumus et concedimus quod incidamus sub pena tercii venerabilis Curie loci de Mora. Et si missiones, sumptus, / expensas /[12] aliquas fecerit, dampna, grauamina inde sustinueritis totum ibidem quocumque sit uel fue-

rit vobis et vestris promitimus soluere, restituere et smendare, de quibus omnibus creda- / mini vos et vestri, vestro simplici verbo, sine testibus et iuramento. Et pro predictis omnibus et singulis attendendis et complendis obliguamus vobis et vestris omnia bona nostra mobilia / et immobilia ubique sint habita et habenda.

Et ego dicta Francischa, cerciorata de iure meo per notarium infrascriptum, renuncio beneficio senatus consulti Velleyani, iuri dotis et sponsalicii /[15] mei et omni alii auxilio muliebri michi in predictis iuuanti.

Et ut predicta mayori gaudeant firmitate iuro per Deum et eius Sancta Quatuor Euangelia corporaliter a me tacta predicta omnia / attendere et complere et in nullo contra venire iure aliquo, causa uel ratione.

Quod est actum in loco de Mora, vicesima sexta die de octubre anno a Natiuitate Domini Millesimo trecentesimo no- / nagesimo quinto.

Sig(*signes*)na nostrum Raymundi Açnar, et Francische, uxoris eius, predictorum qui hec laudamus, concedimus et firmamus.

Testes hius rey sunt Arnaldus Franch, Berengarius Reuerter, loci de Mora.

Sig(*signe*)num mei Guillermi Muntanerii, notarii publici loci de Mora pro honorabile domino Tristanio de Nauers, rectore dicte Ecclesie, qui hec scribi feci et clausi.

Nouerint uniuersi, quod ego Raymundus Açnar et uxor mea Francischa, habitatores loci di Mora, gratis et ex certa scientia confitemur et in ueritate recognoscimus nos / habuisse et in manibus nostris recepisse a uobis inclito domino Iohanne, comite Montanearum de Prades, et a uestris quod soluistis nobis omnes illos centum solidos monete Barchinone, / in precio quorum vendimus uobis et vestris octo solidos dicte monete perpetuo censuales prout in instrumento venditionis hodie ante istud paulo post facto lacius continetur.

Ideo renunciamus omni exceptioni predicte pecunie non numerate, non habite, non recepte et doli de predicte facimus uobis dicto domino comiti et vestris bonum finen et / pactum perpetuum de ulterius non petendo et presentem apocham de soluto.

Quos est actum in loco de Mora vicesima sexta die octobris anno a Natiuitate Domini millesimo trescentesimo / nonagesimo quinto.

FUNDACIÓ NOGUERA

Sig(*signes*)na nostrum Raymundi Açnar et Franscische, uxoris eius predictorum qui hec laudamus, concedimus et firmamus.

Testes huius rey sunt: Arnaldus Franch, Berengarius Reuerter, loci de Mora.

Sig(*signe*)num, Guillermi Muntanerii, notari publici de Mora pro honorabile domino Tristanio de Naues, rectore dicte ecclessie, qui hoc scripsi et clausi.

(*Al dors:*) Domini comitis.

111

1396, octubre, 2. Móra

Pere Domènech i la seva esposa Maria, habitants de Móra, venen a Joan, tercer comte de Prades, un cens anual i perpetu de setze sous i vuit diners, pel preu de dos-cents sous de Barcelona.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 20, doc. 1092.

El pagament s'assegura amb una casa de Móra.

Nouerint uniuersi quod ego Petrus Domenech et uxor mea Maria, habitatores loci de Mora, gratis et ex certa scientia, per nos et omnes nostros, / presentes atque futuros, uendimus et titulo pure et perfecte uenditionis tradimus uobis inclito domino Iohanni, comiti Montanearum de Prades, et uestris perpetuo, / precio ducentorum solidorum monete Barchinone terni, de quibus a uobis bene pacati sumus et contenti omni nostre voluntati. Unde renunciamus omni exceptio- /[3] ni predicte peccunie non numerate, non habite, non recepte a uobis dicti uenditioni, non facte et doli.

Videlicet sexdecim solidos et octo denarios monete Barchinone / terni perpetuo, censales, annuales et rendales, cum omni pleno iuri, dominio, laudimio, faticha, firma iuri et empara, franchos et / quitios, ab omni questia, tallia, collecta et ab omni contributioni que dici et cogitari possit.

Quos asignamus uobis et uestris perpetuo habendos et recipiendos /[6] et per nos uobis et uestris tradendos et soluendos die adiato inferius nominato; specialiter asignantur super quoddam ospicium nostrum quod habemus in loco de Mora, / prout affrontat cum Bernardo Mercader, cum Antonio Bataller et cum uia publica et generaliter super omnibus bonis nostris.

FUNDACIÓ NOGUERA

Que quidem ospicium et / omnia bona nostra ad predictos sexdecim solidos et octo denarios censuales cum omni pleno iure et ad omnia alia et singula supradicta et infrascripta sub- /[9] mittimus specialiter et exprese et de presenti obliguamus. Promitentes vobis et uestris quod nos et nostri soluerimus et trademus uobis et uestris, quolibet anno, in unoquoque / festo Beati Michaelis mensis septembris. Et nisi soluerimus uobis et uestris, ut predicitur, dictum censualem annuatim in dicto termino, ut superius continetur. / Et sine uestri licencia et uoluntate dictam solucionem /[12] uobis et uestris / prolongauerimus, lapso dicto termino, volumus et concedimus quod incidamus et / incurramus sub pena tercii venerabilis curie loci de Mora. Et si missiones, sumptus, expensas aliquas feceritis pro petendo dictum censualem, dampna, grauamina /[15] inde sustinueritis, totum illut quantumcumque sit uel fuerit, uobis et uestris promitimus soluere, restituere et satis dare. De quibus omnibus / credamini uos et uestris- vestro simplici uerbo sine testibus et iuramento.

Et pro predictis omnibus et singulis attendendis et complendis et pro euictione et / leguali guarentia huiusmodi uenditionis obligamus uobis et uestris omnia bona nostra, mobilia et inmobilia, ubique sunt habita et habenda. Re- /[18] nunciantes quantum ad hec omni legi, iuri, consuetudini, noue Constitutioni et omni alii iuri nobis in aliquo iuvari.

Et ego predicta / Maria, cerciorata de iure meo per notarium infrascriptum, renuncio beneficio senatus consulti Velleyani, iuri dotis et sponsalicii mei et omni / auxilio muliebri michi in predictis iuvari. Et ut predicta maiori gaudeant firmitate, iuro per Deum et eius sancta quatuor Euangelia, corporali- / ter manibus meis tacta, predicta omnia et singula attendere et complere et in nullo contrafacere uel uenire iure aliquo, causa uel ratione.

Quod est actum / in loco de Mora, secunda die octobris, anno a Nativitate Domini millessimo trescentessimo nonagesimo sexto.

Sig(*signe*)num mei Petri Domenech predicti. Sig(*signe*)num Marie uxoris sui predicte qui hoc laudamus, concedimus et firmamus.

Testes huius rey sunt: Bernardus Pelicer, Dominicus Thomas, de Mora.

Sig(*signe*)num mei Guillermi Muntanerii, notarii publici loci de Mora pro honorabile domino Tristanio de Naues. Rectore dicte Ecclesie qui hoc scripsi et clausi.

FUNDACIÓ NOGUERA

(*Al dors:*) *Carta de XVI sous VIII diners sensals que en Pere Domènech e sa muller, del loch de Móra, fan al senyor comte. Paguar a Sent Miquel.*

112

1398, gener, 4. Móra

Guillem i Bernat Pellicer, i les seves esposes Saurina i Berengona, habitants de Tortosa i Móra, venen a Joan, tercer comte de Prades, un cens anual i perpetu de trenta-cinc sous de Barcelona, pel preu de quatre-cents quaranta sous de Barcelona.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 20, doc. 1093.

El pagament anual es fa per la festa de l'Aparició del Senyor, a Móra. S'imposa la pena de deu sous de Barcelona per cada dia d'endarreriment en el pagament.

Nouerint uniuersi quod nos Guillermus Pelicer et uxor eius, Saurina, loci de Mora, nunc commorantes in civitate Dertusse, Bernardus Pelicer et uxor eius / Berengona, habitatores loci de Mora, gratis et ex certa scientia, cum hoc presenti publico instrumento suo robore perpetuo valituro et duraturo, vendimus et titulo pure / et perfecte venditionis tradimus et concedimus uobis inclito et egregio domino Iohanni, comiti Montanearum de Prades, et uestris et quibus voluerit perpetuo, triginta quinque solidos monete /3 Barchinone de terno, perpetuo, censuales, annuales ac rendales, in nuda tamen perceptione, sine laudimio, faticha, firma iuris et empara, franchos et quitios, et immunes ab omnibus / et singulis questiis, tallis, collectis et a aliis quibuscumque contribucionibus quocumque nomine et ratione.

Quos quidem triginta quinque solidos censuales imponimus, saluamus et asignamus, / et assecuramus vobis dicto domino comiti et uestris super omnibus bonis nostris, tam mouentibus quam sedentibus ubique sint habitis et habendis. Et predictos triginta quinque solidos censuales /6 promittimus soluere a proximo venturo festo Apparitionis Domini ad unum annum et pro deinde annis singulis perpetuo in dicto die dicto domino comiti et uestris intus locum de / Mora uestris propriis sumptibus et expensis, risch et fortuna.

Et nisi soluerimus uobis et uestris dictum censualem quolibet anno in dicto die volumus et concedimus incidi et interri in

/ penam conventionalem decem solidos Barchinone pro qualibet die quam post terminum solucionis dicti censualis distulerint seu prolonguauerimus soluere dictum censualem. Et hoc /[9] ex pacto, inter vos et nos inito et conuento, ulterius nisi solutum fuerit singulis annis vel dicto domino comiti et uestris dictum censuale in dicta die adiata volumus et / convenimus incidi et interri in pena tercii totius quantitatis predicti censualis adquirenda, facto prius retroclamo venerabilis curie loci de Mora.

Qui si quidem / curie renunciantes foro nostro proprio submitimus nos et omnia bona nostra dicte curie. Et si forte vos dictus dominus comes et uestri pro petendi dictum censuale seu aliqua /[12] parte eiusdem missionis seu opportuit mitere ad nos aliquem nuncium, procuratorem seu sagionem ad aliquem locum seu ciuitatem ubi nos et nostri fouebimus / seu facimus nostrum domicilium promitimus et concedimus bona fide, dare pro dicto nuncio et procuratori uestris et sagioni, quinque solidos Barchinone, pro qualibet die / quam laboraverint in petendo a vobis uel uestris dictum censualem seu aliquam partem eiusdem omnes misiones et expensas quas facient et sustinebunt quoquomodo pro / petendo dictum censualem seu aliquam partem eiusdem.

Et predictos triginta quinque solidos censuales vendimus uobis dicto domino comiti et uestris prout utilius dici, /[15] scribi potest et intelligi ad bonum et sanum intellectum et comodum uestri et uestrorum, videlicet quatrigentorum quatraginta solidi monete Barchinone, quos omnes a uobis confitemur habuisse et recepisse.

Unde renunciamus omni excepcioni predicte pecunie a uobis non habite, non numerate, non recepte, et doli et accioni et / infactum et legi quam deceptis ultra dimidia iusti precii subvenit. Et si plus nunc valet hec vendicio, aut valebit, de certo precio supradicto, per minus uel plu- / rimum quoquomodo totum illut plus quantumqumque sit uel fuerit uobis dicto domino comiti et uestris damus et difinimus in perpetuum etiam promitimus, per nos et nostros, predicta /[18] que uobis dicto domino comiti et vestris vendimus, semper fideliter habere, tenere et dictum censuale anno quolibet in dicta die percipi facere ut superius continetur et pacifice / possidere contra omnes personas perpetuo.

Et predicti omnibus et singulis attendendis el complendis et pro euictione et leguali guarentia uterque nostrum in solidum et pro toto obli- / guamus vobis dicto domino comiti et uestris et dicte curie baiuli de Mora, in posse notarii infrascripti tanquam publice

ACADEMIA NOGUERA

persona, hec a nobis pro uobis dicto domino comiti et uestris /[21] et dicta curia et pro omnibus aliis quorum interest uel interesse poterit legitime stipulanti et recipienti omnia et singula bona nostra et cuiuslibet nostrum in solidum / et pro toto mobilia et in mobilia ubique sint habita et habenda. Renunciantes super his beneficio dividende accionis et Noue Constitucionis et Epistole diui / Driani et omni ali iuri, legi, rationi, consuetudini contra predicta in aliquo uenienti.

Et nos Saurina et Berengona predicte, cerciorate de iure nostro /[24] per notarium infrascriptum, renunciamus beneficio senatus consulti velleyani, iure dotis et sponsalicii uestri et omnia/ auxilio muliebri mihi in predictis iuvanti.

Et ut predicta maiore gaudeant firmitate iuramus omnes per Deum et eius sancta quatuor Euangelia corporaliter manibus nostris tacta, / predicta omnia et singula atendere et complere et in nullo contra facere uel uenire iure aliquo, causa vel ratione.

Quod est actum in loco de Mora quarta die ianuarii / anno a Natiuitate Domini millessimo trescentisimo nonagesimo octo.

Sig(*signes*)na nostra Guillermi Pelicer et Saurine, uxoris eius, predictorum. / Sig(*signes*)na nostrum Bernardi Pelicer et Berengone, uxoris eius, que hoc laudamus, iuramus, concedimus et firmamus.

Testes huius rey sunt: Bernardus Mercarder, Petrus Pinyol, Antonius Pinyol, loci de Mora.

Sig(*signe*)num Uincenti Fuylleda, publici regia auctoritate notarii Dertusse, in posse cuius domina Saurina firmauit in ciuitate Dertusse XXIIII die mensis ianuarii anno LXXXX octavo Presentibus testibus ad hoc vocatis et rogatis Bernardo [...], oriundo de Mora et Dominico Llabaria, dicti loci de Mora.

Sig(*signe*)num nostri Guillermi Muntanerii, loci de Mora, pro honorabili Tristano de Nauers, rectore dicte ecclesie, qui hoc scripsi et clausi.

113

1399, juliol, 18. Barcelona

Testament d'Umbert de Fonollar, castellà de Tivissa, en el qual s'institueix hereves universals les seves filles Elionor i Andreua, i l'usdefruit dels seus béns a la seva esposa Constança d'Aragó.

NOGUERA

B. ADM. Secció d'Entença. Lligall 13, doc. 553. Trasllat del 2 de desembre de 1412.

Umbert de Fonollar, cavaller, castellà de Tivissa, era fill d'Umbert de Fonollar i Sibília.

En el preàmbul del seu testament recull aquestes dues sentències: No res és més cert que la mort i no res més incert que l'hora de la mort. Les coses que tenen essència visible tendeixen visiblement al no ésser.

Els marmessors testamentaris són Constança d'Aragó, la seva segona esposa, l'honorable Gispert de Guimerà, Hug de Rosanes i Galceran de Rosanes, cavallers, i Bernat de Montsonís, donzell i nebot d'Umbert.

Elegeix la seva sepultura, que havia d'ésser bona, completa i honorífica, en el monestir dels pares predicadors (dominicans) de Barcelona, a la capella en la qual jeia sepultada la seva primera esposa Sibília, comtessa de Pallars i filla de l'emperador de Constantinoble. Si li posaven impediment, després de reposar un any en el cementiri barceloní de Santa Maria de Pina, seria sepultat a l'església de Sant Jaume de Tivissa, en el lloc on jeien els cossos dels seus pares. Institueix un aniversari de cent sous barcelonesos.

A la seva segona esposa, Constança, li deixa un augment de dot per valor de mil florins, segons estava pactat per documents nupcials, signats a Menorca. A més a més, li deixa les joies, els vestits i un parell de cofres de cuiro (*cofrens cuyrenys*). També rep l'usdefruit vitalici de tots els béns d'Umbert.

Així mateix, fa diferents llegats de florins a Francesc Toraní, Pere Clariana, Galceran de Vilarnau, donzell cavallerís de la reina Iolanda, i a Pere de Sant just.

Tots els béns mobles i immobles els deixa a les seves filles Elionor i Andreueta, filles d'Umbert i de Constança, amb l'obligació que ho han d'heretar els seus fills, homes, més grans, i que portin el cognom de Fonollar, i portin els senyals d'aquest cognom a les seves armes.

Hoc est translatum bene et fideliter sumptum a quodam publico instrumento tenoris sequentis:

In nomine Domini nostri Ihesu Christi et gloriosissime Virginis Marie eius Genitricis. Amen. Nos Umbertus de Fonollario, miles, filius venerabilis Umberti de Fonollario, quondam / militis, et domine Sibilie, eius uxoris quondam.

Attendentes nil (*sic*) fore morte certius nihilque incertius hora mortis et quod ea que visibilem habent essentiam tendunt visibiliter ad non esse, timentesque mortis laquei occupari. Idcirco perfruentes per Dei gratiam /[2] mentis et corporis sanitate dum in membris corporeis urget quies et racio regit mentem, disponentes de bonis nostris facimus seu ordinamus nostrum testamemtum seu nostram ultimam voluntatem.

Et eligimus manumissores et huius nostri testamenti /[3] executores, nobilem dominam Constanciam de Aragone, uxorem nostram, et honorabilem Gispertum de Guimerano, Hugonem de Rosanes et Galcerandum de Rosanes, milites, et Bernardum de Munt-

sonis, domicellum, nepotem nostrum siue *nebot*, dominum / castri de Graalo et castlanum de Mongayhomens, insimul, et etiam dictam nobilem dominam Constanciam, uxorem meam, in solidum in absentia vel defectum aliorum. Quibus manumissoribus, scilicet, omnibus in simul, et dicte etiam / nobili uxori nostre in solidum, damus plenam et liberam potestatem quod si nos decedere contigerit antequam aliud faciamus seu ordinemus testamentum, ipsi compleant et exsequantur, seu ipsa nobilis hanc nostram ultimam voluntatem prout inferius scriptum inuenerit et contentum seu etiam ordinatum.

Primum et ante omnia volumus et ordinamus ac etiam mandamus quod omnia debita, que debeamus, et iniurie, ad quarum restitutionem teneamur, soluantur / et restituantur de bonis nostris breuiter, simpliciter et de plano, prout ea scilicet probari poterunt vel hostendi per testes vel instrumenta aut per legitima documenta.

Item volumus et mandamus testamenta dictorum parentum nostrorum et etiam uxoris nostre exequi et comple- / ri, si completa non fuerint tempore obitus nostri.

Eligimus autem corpori nostro sepulturam in ecclesia domus seu monasterii fratrum Predicatorum Barchinone, videlicet, in illa capella dicte Ecclesie in quo iacet corpus nobilis domine Comitisse Pallariensis, filia seu neptis siue / *neta* Imperatoris Constantinopolis. Si tamen nos in vita nostra conuenerimus cum venerabili Priore seu Conventu eiusdem domus seu monasterii de et super omni questione quam contra nos possent facere vel movere. Sic autem volumus sub comanda / corpus nostrum tradi et subhumari in cimiterio Ecclesie Beate Marie de Pina Barchinone transferendum seu translatandum ab inde per heredes nostros, lapso anno, in ecclesia Sancti Iacobi de Tiuiça in loco in quo iacent corpora dictorum parentum nostrorum. /

Quamquidem sepulturam volumus fieri bene, complete et honorifice ad noticiam dictorum manumissorum nostrorum. Casu autem que in nostra hereditate dictum monasterium seu conuentus nullam fecerit questionem et corpus nostrum remanserit in eodem /[12] monasterio seu conuentui eiusdem centum solidos censuales, annuales, rendales et annuales in loco tuto, idoneo et securo, in nuda possesione et dicto monasterio fuerint assignati. De quibus et pro quibus centum solidis censualibus volumus in Ecclesia dicti / Monasterii fieri annis singulis duo anniversaria certis terminis pro anima nostra et parentum nostrorum et nostre uxoris nobilis, quondam, domine Sibilie de Pallars.

Preterea recognoscimus dicte nobili domine Constancie, uxori nostre, dotem suam et augmentum prout in suis / instrumentis nubcialibus continentur. Et nichilominus recognoscimus sibi illos mille florines, quos ab ea confessi fuimus habuisse et recepisse de bonis suis parafernalibus cum instrumento inde confecto in insula Minorice, in posse Bernardi Fuxa, notarii /[15] curie Minorice predicte. Et ultra hoc dimittimus sibi dictum aucmentum per nos sibi factum nostrarum et suarum tempore nupciarum, de quo possit testari si filie nostre infrascripte non vixerint tempore obitus nostri.

Item dimittimus dicte nobili / uxori nostre omnia iocalia sua ac res et bona, quas et que dixerit esse sua aut que sibi dederimus aut teneat super quibus credi volumus suo simplici verbo.

Necnon et omnes vestes ad servitium sui corporis sibi factas. Item dimitimus eidem / nobili uxori nostre unum *par de cofrens cuyrenys grans*. Item dimitimus dictam nobilem, dominam Constanciam, uxorem nostram, dominium et potentem ac usufructuarium omnium bonorum nostrorum toto tempore vite sue naturalis.

Item legamus Francisco /[21] Torani, nepoti nostri siue *net*, pro tota parte hereditate et legitima sua et pro omnibus aliis iuribus sibi competentibus in bonis nostris, mille libras monete Barchinone de terno sibi soluendas, scilicet, infra decem annos, videlicet, quolibet anno / centum libras dicte monete. Et teneatur dare et solvere quolibet anno Beatrici Torano, Moniali Monasterii Sancte Clare, ciuitatis Dertusse, quandiu vixerit in humanis, duodecim libras Barchinone. Et dictum legatum facimus sibi / sub tali pacto et conditione: quod ipse Francisconus Tora per se uel interpositam personam in bonis nostris nullam faciat questionem successionis domine Iohannete, quondam, a me seu prime uxoris nostre seu alia quacumque racione modo seu causa, quod /[21] si fecerit priuamus eum legato predicto, et eo casu volumus heredes nostros teneri ad soluendum dicte sorori Beatrici dictas decem libras anno quolibet certo termino quamdiu vixerit in humanis.

Item legamus venerabili Petro de Clariana, domicello, domino castri de Ceruilione Veteri, ducentos florines auri Aragone pro seruiciis per eum et eius filium nobis impensis, soluendos per illas soluciones quas dicta Nobilis domina, uxor nostra cognouerit. Et si die obitus nostri dictus / Petrus de Clariana non uixerit, volumus et mandamus Umbertum de Clariana, filium dicti Petri, qui nobiscum nutritur et [...] ipsos ducentos florenos loco dicti patris sui et per modum predictum. Et si ductus Petrus de Clariana /[24]

die obitus nostri vixerit, volumus quod dictos ducentos florines habeat de vita sua tamen et post eius obitus sunt et reuertantur dicto eius filio.

Item dimittimus venerabili Galcerando de Vilarnau, domicello cauallaricio domine Regine Yolandis, pro serviciis / per eum nobis impensis et quia fuit nutritus in posse nostro, ducentos florines auri Aragone.

Item dimittimus Petro de Sancto Iusto qui nobiscum commoratus fuit per aliquod tempus, quinquaginta florines auri Aragone, sibi soluendos / per illos terminos quos dicta nobilis uxor nostra voluerit et ordinauerit, quamuis pro seruitiis per eum nobis factis credemus Petrum de Sancto Iusto bene remunerasse.

Omnia vero alia bona nostra mobilia et inmobilia et iura uniuersa /[27] quecumque sint ac etiam ubicumque dimittimus Alienori et Andreuete, filiabus communibus nobis et dicte nobilis domine Constancie, uxoris nostre, instituentes ipsas Alienorem et Andreuetam, filias nostras, heredes uniuersales equis partibus /[28] Quasquidem partes seu diuisiones dicte nostre hereditatis habeat et possit facere inter dictas filias nostras dicta nobilis domina Constancia, uxor nostra, ad sui cognitionem, si uixerit in humanis. Volumus tamen et expresse mandamus et / sub hac conditione dictas filias nostras heredes nobis instituimus uniuersales quod si dicte filie nostre habuerint et dimiserint [...] ipsarum que habuerit et dimiserit filium seu filios masculini generis de legitimo et carnali matrimonio /[30] procreatos, habeant et teneantur dimittere illam partem seu illa bona quam seu que habuerint ex hereditate nostra, scilicet, [...] alicui filio suo masculo legitimo et naturali superuiuenti que si habeat et teneatur cognominari / nostro cognomine de Fonollario et facere ac portare in armis signum nostrum de Fonollario.

Et si die obitus mei et dictarum filiarum nostrarum non vixerit eo casu instituimus nobis heredes universales superuiventen ipsarum et / premortue liberos in stirpe, videlicet, et non in capita. Et si dies obitus nostri ambe dicte filie nostre vixerint et altera ipsarum nobis superviserit eo quia noluerit seu non potuerit seu si ambe dicte filie nostre nobis heredes erunt et altera ipsarum / decesserit postea quocumque sine liberis de legitimo et carnali matrimonio procreatis vel cum talibus liberis quorum nullo etatem perveniant condendi testamentum hiis casibus et eorum quolibet sustituimus sibi reliquam filiam nostram /[33] si vixerit siue autem

eius filios siue liberos de legitimo et carnali matrimonio procreatos. Sane si ambe dicte filie [...] quocumque sub dicta forma videlicet sine liberis de legitimo et carnali matrimonio pro- / creatis vel cum talibus liberis quorum nullus veniat ad etatem condendi testamentum hiis casibus et quolibet esse [...] heredes uniuersales instituimus dictos honorabiles Gispertum de Guimerano. Hugonem de Rosanes / Galcerandun de Rosanes, milites, et Bernardum de Muntconis, domicellum, equis partibus et aliqui... superuiuentes et predefuncti seu predefunctorum eorum liberos /[36] in stirpes et non in capita.

Rogantes tamen affectuose prenominatos honorabilem Gispertum de Guimerano, Hugonem de Rosanes, Galcerandum Rosanes, milites, et Bernardum de Muntconis, quod casu quo dicta hereditas nostra vigorem subtitutionis communi predictorum ad ipsos uel eorum aliquem seu aliquos peruenerit et ipsi vel illi eorum qui filios masculos [...] et dimiserint faciant videlicet, quibus ipsorum qui habuerit filios masculos unum filium / siue masculum legitimum et naturalem si habuerint cognominari dicto nostro cognomine de Fonollario et facere ac portare in armis suis signum nostrum de Fonollario. Adeo ut nostrum nomen de Fonollario, volente Domino, durare valeat in fu- /[39] turum.

Preterea asignamus et dimittimus in tutricem et curatricem dictis Alienori et Andreuete, filiabus nostris, prenominatam nobilem Constanciam de Aragone, uxorem nostram, ipsorumque matrem, que personas et bona dictarum filiarum / nostrarum regat et administret usque fuerint in matrimonio collocate. Et quod de dictis cura seu tutela [etiam] administratione ipsarum nullam teneatur reddere rationem. Et in defectu dicte nobilis uxoris nostre, damus / et assignamus tutores et curatores dictis filiabus nostris, dictos honorabilem Gispertum de Guimerano et Hugonem de Rosanes, simul, ita quod unus ipsorum sine altero nullam super hiis habeat potestatem.

Hec est autem ultima voluntas /[42] nostra, quam volumus valere iure testamenti, que si non valet seu non valeret aut valere non poterit iure testamenti [...em] valeat et valere possit iure codicillorum seu nuncupatum seu alterius cuiuslibet ultime voluntatis, / Et volumus quod de presenti ordinacione testamentaria fiant et fieri possint ac tradantur tot originalia testamenta siue publica instrumenta, quot per manumissores seu heredes nostros seu alios quorum interist petita fuerint / conficienda per notarium infrascriptum.

Actum est hoc Barchinone in palacio Regio Minori Barchinone, decima octaua die julii, anno a Nativitate Domini millessimo trescentessimo nonagessimo nono.

Sig-num Umberti de Fonollario, testatoris predicti, qui hec laudamus, concedimus et firmamus.

Testes rogati huius rei sunt: Venerabilis Umbertus de Clariana, domicellus, Bernardus Verdera, curritor auris, Berengarius Mathei, ciuallerius, /[45] Asbertus Mascaro, Iohannes Amigonis et Gabriel Perers, tornerii, et Michael Serra, scutifer: ciues Barchinone.

Sig(*signe*)num mei Petri Briues, auctoritate regia notarii publici Barchinone, qui premisse /[46] testamentarie ordinacioni interfuit et hoc scribi feci et clausi. Cum rasis et correctis in lineis XXIX, ubi legitur: et premortue liberos in stirpem. Et XXX, procreatis uel cum talibus liberis. Et XXXIX / Barchinone. Et cum apposito in linea XXXVI, ubi dicitur: cura.

Sig(*signe*)num mei Petri Cerdani, notarii publici de Falceto, testis.

Sig(*signe*)num Guillermi Perello, habitatoris ville de Falceto, auctoritate regi notarii publici per totam terram et dominacionem serenissimi domini Regis Aragonum, testis.

Sig-num nostri Michaelis Bonanat, baiuli ville de Falceto, qui huic translato autentico, ut eternam obtineat roboris firmitatem, auctoritate officii, quo fungimur, nostram prestamus auctoritatem pariter et decretum hic apposita et appositum manu mei Iacobi Camprodon, auctoritate regia notarii publici per totam terram et dominacionem excellentissimi domini Regis Aragonum regentisque scribaniam dicti venerabilis baiuli pro discretis Guillermo Ferrarii et Guillermo Perello, scribis curie de Falceto, tercia die Decembris anno a Nativitate Domini, MCCC duodecimo. Presentibus testibus Iohanne Roffes et Petro Pepio de Falceto. Et ideo, ego notarius hec mea propria manu scripsi et meum hic in testimonium premissorum apposui Sig(*signe*)num.

Sig-num mei Guillermi Ferrarii, habitatoris ville de Falceto, auctoritate regia notarii publici per totam terram et dominacionem serenissimi domini Regis Aragonum, qui hoc translatum autenticum a suo originali testo abstractum et cum eodem legitime comprobatum auctorizatumque, ut supra patet, scribi feci et clausi, secunda die mensis decembris anno a Nativitate Domini MCCCC duodecimo. Cum supraposito in lineis XVIII: sibi; et XXV: dicti;

et XXXII, sibi. Et cum raso et correcto in linea quiquagesima: procreatis.

(*Al dors:*) *Translat autèntic del testament de Mosèn Ombert de Fonollar.*

114

1399, octubre, 8. Falset, casa d'Abraham Tolosa

Acta notarial d'un requeriment fet per Berenguer Bellvell, procurador de Bernat Figueres, Francesc Borrell, Francesc Domingo, cristians, i David Mercadell, jueu, veïns de Falset, davant Francesc de Vilamarí, cavaller i algutzir reial, a fi que no executés els quatre mil sous de quèstia de Sant Miquel, recaptada a Falset, en compliment d'una sentència de la Reial Audiència de Catalunya a favor de Joana de Prades i contra el comte de les Muntanyes de Prades.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 5, doc. 258.

Per tal d'evitar l'execució, Berenguer Bellvell lliura un document, datat a Falset el dia 30 d'agost, després de la sortida del sol, l'any 1399. Gairebé un mes abans. Aquest document aporta notícies molt interessants:

Joan, comte de les Muntanyes de Prades, havia tingut molts dispendis amb motiu de la coronació de Martí l'Humà, després de la mort de Joan I esdevinguda el 19 de maig de 1396. El manteniment amb honor de la vida del comte va suposar que hagués de vendre les rendes de l'any 1399 a cristians i jueus de Falset, pel preu de 34.946 sous jaquesos i de Barcelona.

Aquesta quantitat total és repartida d'aquesta manera:

—A Falset, cinc mil sous que li devien Jucef Çaravida i Astruch Istach de les rendes comtals; dos mil sous de la quèstia anual de l'aljama de jueus; 466 sous i 8 diners de les taules i forns.

—A Tivissa se cedien quatre mil sous de la quèstia de Sant Miquel, que pagava la universitat, i cent sous de l'aljama sarraïna.

—A Móra, el comte cedia dos mil sous de quèstia de la universitat i mil de la quèstia de l'aljama de moros. En el document la quèstia és anomenada *morabetí*.

—Ultra això, el comte cedia 2.643 sous i 4 diners que Guillem Català devia de les rendes comtals de Tivissa; i quatre mil sous més que devia Guillem Toda; a més, uns altres sis mil quatre-cents sous que devia Arnau Lorda, de Falset, per les rendes de Garcia.

—Així mateix, cinquanta sous que pagaven de cens els escrivans de la Cort de Falset per la festa de Nadal. Un altre cens de cinquanta sous que l'aljama de jueus de Falset pagava per la *Scola de jueus*. Un cens anual de cinquanta sous que donava Guerau Amat pel molí serrador, siti al terme de Pratdip.

—El comte també va cedir els cinquanta sous que pagava Pere Aycart, cavaller i senyor dels castells del Torrent Bert, Torre d'en Barra i d'en Vespallà, pels forns de plom de Montrodó (*Mont Rotundi*).

D'aquesta manera s'aclaria que l'executor reial no podia embargar les rendes comtals, ja que a l'haver estat cedides havien deixat d'ésser comtals.

Nouerint uniuersi, quod die mercurii circa horam terciarum que fuit octaua dies mensis octobris, anno a Natiuitate Domini Millessimo CCC nonagesimo nono, in presentia mei Guillermi Ferrarii, auctoritate regia notarii publici infrascripti, et in presentia etiam venerabilium Iohannis de Bellmunt, licenciati in legibus, Guillermi de Lobets, et Anthoni Sala, et Berengarii / Martini, scriptoris, testium ad hec vocatorum specialiter et assumptorum, discretus Berengarius de Belluey, procurator ad infrascripta et alia legitime constitutus a Bernardo Figeres, Francisco Borrell, Francisco Dominici, christianis, et Daui Mercadell, iudeo, habitatoribus dicte ville de Falceto, ut constat per publicum instrumentum subinsertum, nomine predicto obtulit et presentauit ac per me dictum / notarium legi publice petiit et requisiuit honorabili Francisco de Villamarino, militi, algutzirio domini Regis, comissario et executori infrascripto, et Dalmacio de Sancto Dionisio, legum doctori, assessori suo, intus hospicium Abrae de Tolosa, iudei dicte ville, personaliter existentibus quaddam papiri cedulam scriptam tenoris sequentis:

«Cum ad auditum Berengarii /[3] de Belluey, procuratoris Bernardi Figeres, Francisci Borrell et Daui Mercadell, ville Falceti, cessionariorum venerabilis Bernardi Royc de Sada, expensoris egregii domini comitis Montanearum de Prades, nouiter sit deductum quod vos honorabilis Franciscus de Villamarino, miles et algutzirius domini regis ac exequtor, per dictum dominum Regem delegatus ad exequen- / dum quamdam sententiam in regia audiencia lata pro nobili domina Iohanna de Pratis, contra dominum comitem antedictum, die lune proxima preterita realem fecistis executionem in bonis iuratorum ville predicte, ratione quatuor mille solidorum debitorum per dictos iuratos et uniuersitatem eiusdem ville, ratione questie festi Sancti Michaelis.

Verum quod dicti quatuor / mille solidi, una cum aliis diuersis quantitatibus et summis, sunt contenti et specificati in instrumento cessionis, eisdem cessionariis facto per expensorem antedictum, et ad eosdem cessionarios dicte quantitatis pertineant ex causa predicta, atento potissime, quod rei veritas sic se habet, quod cessionarii antedicti consimiles dicto expensori mutuarunt pecunie quantitates, que fuerunt /[6] expense per dictum dominum comitem, pro sustentacione prouisionis domus et familie sue, quarum solu-

cionum vigore predictum expensorem factum fuit instrumentum apoche cessionariis memoratis. Que quidem instrumenta cessionis et apoche fuerunt recepta per discretum Petrum Cerdani, Vicarium et notarium publicum ville predicte, acta in eadem villa Falceti tricesima die mensis / augusti, hora prime anni presentis. De quibusquidem instrumentis dictus procurator vobis honorabili alguzirio et executori predicto facit promptam fidem.

Et cum dicta exequtio sit facta in maximum dampnum ac preiudicium cessionariorum predictorum, quorum sunt dicti quatuor mille solidi et alia quantitates in dictis instrumentis contente. Quos quidem quatuor mille solidos iurati / predicti eisdem cessionariis se constiterunt soluturos.

Qua propter, Berengarius de Belluey, nomine predicto, petit et requirit, quod vos honorabilem algutzirium omnia processa et enunciata in exequtione predicta per vos facta, ilito et sine mora reuocari et ad statum pristinum seu primerum reduci seu tornari.

Nichilominus reuocans omnes et singulas emparas et alia mandata pretextu /[9] quantitatis predicte et aliarum quantitatuum in dictis instrumentis contentarum per vos seu vestro mandato facta, cum sit meritis iusticie exhigentibus facere debeatis et teneamini, ex eo saltim que dicti quatuor mille solidos siue bona propria principalium dicti Berengarii et vobis data est potestas exequendi bona propria duntaxat domini comitis antedicti et sic in bonis / subditorum eiusdem domini nullam vobis licet facere exequtionem. Aliter, si secus feceritis, daretis materiam apellandi et protestandi Berengario antedicto et dictis principalibus suis. Et facit vobis si dictus dominus Berengarius de dictis instrumentis cessionis et apoche obtulit etiam et produxit idem Berengarius de Belluey nomine predicto duo publica instrumenta huiusmodi / serie:

«In Dei nomine nouerint uniuersi presente instrumento legentes seu inspicientes et audientes, quod ego Bernardus Roiç de Sada, collector et dispenserius omnium et singulorum iurium et reddituum incliti domini Iohannis comitis Montanearum de Prades, incliti domini infantis Petri recollende memorie nati.

Attendens /[12] et sciens dictum inclitum dominum comitem fecisse et sustinuisse inmensas missiones, sumptus et expensas in coronatione illustrissimi domini Martini, Dei gratia regis Aragonum, et illustrissime domine Regina, eius consortis, et pro sustentatione vite et honore eiusdem. Et etiam indigeat aliquibus peccunie quantitatibus pro satisfaciendo illis / personis a quibus manulevaverat

non modicas peccunie quantitates quando ad dictam coronationem accessit. Et nunc intendat accedere ad presentiam dicti illustrissimi domini Regis pro suis negociis arduis pertractandis et iuribus suis tuendis et deffendendis.

Et ego collector et dispensarius antedictus nullatenus possim seu possem / tantam peccunie quantitatem habere in promptum aliquo modo absque venditione seu iuris cessione infrascripta. Et cum sit plus comodiosum et honorabilem dicto inclito domino comiti facere iuris cessiones quam ad usuras manulleuare. Et cum una voce dictus inclitus dominus comes michi mandauerit ut tales / peccunie quantitates haberem et dictis personis instantibus a quibus manulleuauerat non modicas peccunie quantitates omnino satisfacere et etiam pro suo recessu prouidere.

Idcirco attendendis omnibus et singulis preceptoque et rationibus supradictis, gratis et ex certa scientia, absque tamen euictione bonorum et iurium dicti incliti domini comitis pro simili peccunie quantitate quam pro maiori parte vobis debeo dicto nomine dono, cedo et mando vobis venerabilibus Bernardo Figera et Francisco Borrell, christianis ville de Falceto, et Dauidi Mercadell, iudeo ville predicte de Falceto, et vestris et quibus volueritis, perpetuum totum locum dicti incliti domini comitis et omnia et singula iura omnesque actiones, petitiones /[15] et demandas, reales et personales, utiles, mixtas, ordinarias et extraordinarias, contrarias et directas, quem, quas et que dictus inclitus dominus Iohannes, comes, habet et habere potest et eidem pertinet et pertinere posunt ac poterunt, et ego, eius nomine, habeo et habere possum in illis, videlicet, quinque mille quadringentis solidis / Barchinone de terno, quod debent dicto inclito domino comiti Samuel Carauida, principalis, et Iucef Carauida, et Astruch Istach de Tolosa, ut principales et ut fideiussores, ratione reddituum ville et termini de Falceto restantes ad soluendum de dictis redditibus anni presentis.

(*Calderó*) Item in illis quatuor mille solidis Barchinone de terno quos uniuersitas ville de Falceto facit dicto inclito domino comiti et soluere tenetur in proximo venturo festo sancti Michaelis pro questia quam facit dicta Uniuersitas et facere tenetur in dicto festo.

(*Calderó*) Item in illis duobus mille solidis dicte pecunie, quos aliama iudeorum dicte ville de Falceto facit dicto inclito domino comiti et soluere tenetur in / proximo venturo festo de Nativitatis Domini pro questia quam eidem domino comiti in dicto festo dicta aliama annis singulis facit.

FUNDACIÓ NOGUERA

(*Calderó*) Item in illis mille quadrigentis sexaginta sex solidos et octo denariis dicte pecunie restantibus ad soluendum ex illis duobus mille ducentis solidis dicte peccunie quos uniuersitas predicta de Falceto facit dicto inclito /[18] domino comiti singulis annis pro mensata et clibanis dicte ville.

(*Calderó*) Item in illis quatuor mille solidis prefate pecunie quos uniuersitas christianorum loci de Tiuiça solui tenetur dicto inclito domino comiti in festo sancti Michaelis proximo venturo pro questia.

(*Calderó*) Item in illis centum solidis dicte pecunie quos aliama sarracenorum dicti loci de Tiuiça / soluere tenetur dicto inclito domino comiti in dicto festo pro questia quam eidem facit singulis annis.

(*Calderó*) Item in illis duobus mille solidis numerate peccunie quos uniuersitas de Mora facit et soluere tenetur dicto inclito domino comiti in proximo venturo festo Sancti Michaelis.

(*Calderó*) Item in illis mille solidis dicte peccunie quos aliama sarracenorum dicti loci / de Mora facit et soluere tenetur dicto inclito domino comiti in proximo venturo festo sancti Michaelis pro questia.

(*Calderó*) Item in illis mille solidis iaccensibus, quos uniuersitas christianorum et agarenorum loci et terminorum de Carcia soluere tenetur dicto inclito domino comiti in proximo venturo festo Sancti Michaelis pro questia siue morabatino.

(*Calderó*) Item /[21] in illis duobus mille sexcentis quadraginta tribus solidis et quatuor denariis monete Barchinone de terno, quos Guillermus Catala, dicti loci de Tiuiça, michi dicto nomine forum habenti iuris cessione a dicreto et venerabile Perpiniano Ipoliti, hospitalerio hospitalis dicti incliti infantis Petri recolende memorie, debet / ratione reddituum ville et termini de Tiuiça. (*Calderó*) Item in illis quatuor mille solidis dicte pecunie restantibus ad soluendum ex illis sex mille solidis Barchinone de terno quos michi debet dicto nomine Guillermus Toda, principalis, ratione reddituum loci et termini de Mora.

(*Calderó*) Item in illis sex mille quadringentis quinquaginta octo / solidis et quatuor denariis Barchinone de terno, restantibus ad soluendum dicto inclito domino comiti ex illis septem mille septingentis quinquagintis solidis dicte peccunie quos debet Arnaldus Lorda de Falceto rationi redituum loci et terminorum dicti loci de Carcia, quos sunt ad duos annos.

(*Calderó*) Item in illis quinquaginta /[24] solidis Barchinone, quos soluere tenentur scribe curie de Falceto pro scribania dicte curie in proximo festo venturo Nativitatis Domini quos faciunt censuales annis singulis.

(*Calderó*) Item in illis quinquaginta solidis Barchinone censualibus soluendis in proximo venturo festo Natiuitatis Domini, quos aliama iudeorum dicte ville de Falceto facit / singulis annis in dicto festo Natiuitatis Domini pro scola iudeorum.

(*Calderó*) Item in illis quinquaginta solidis et octo denariis Barchinona quos aliama iudeorum loci de Allexario soluere tenetur dicto /[27] inclito domino comiti in proximo venturo festo Natiuitatis domini dicto inclito domino comiti honorabilis Petrus Aycart, miles, dominus castrorum et locorum de Torrent Berts, / de Turre d'en Barra et d'en Vespella, quos censuales, annis singulis, facit in dicto festo pro clibanis plumbi de Monte Rotundi.

(*Calderó*) Item in illis quinquaginta uno florenorum auri Aragonum recti ponderis quod debent cum obligacionibus iudicialibus dicto inclito domino comiti Raymundus Rogerii, baiulus loci de Alcouer, et Bernardus / Benet, dicte ville de Falceto.

Que quidem omnes pecunie quantitates predicte attingunt summam triginta quatuor mille nongentorum quadraginta sex solidorum peccunie iaccensium et Barchinone. Et prout ea dictus dominus Iohanes, comes dictarum Montanearum de Prades, melius habet et habere debet.

Mandans /[30] predictis omnibus et singulis Samueli Carauida, principali, et Iucefo Carauida ac Astruch Istach de Tolosa, iudeis, fideiussoribus et iuratis anni presentis uniuersitatis dicte ville de Falceto, et Bosserio siue clauario dicte uniuersitatis et aliama iudeorum dicte ville seu eius secretariis, ac iuratis uniuersitatis loci de Tiuiça / et aliame sarracenorum dicti loci de Tiuiça, iuratis dicti loci de Mora et aliame agarenorum dicti loci de Mora, etiam iuratis et administratoribus uniuersitatis christianorum et sarracenorum loci et termini de Carcia, presentibus et futuris, necnon Guillermo Catala, dicti loci de Tiuiça, Guillermo Toda, loci de Mora, Arnaldo / Lorda, et scribis et regentibus scribaniam dicte ville de Falceto, Geraldo Amat, Berengario Tolra, aliame iudeorum de Allexario et eius secretario, honorabili Petro Aycart, militi, Raymundo Rogerii, baiulo de Alcouerio, et Bernardo Benet, dicte ville de Falceto, et heredibus et successorius eorumdem et cuique eorum cum hoc presenti /[33] publico instrumento, vicem epistole gerenti, ut amodo vobis, venerabilibus Bernardo Figera, Francisco

Borrel, christianis dicte ville de Falceto, et Dauidi Mercadell, iudeo dicte ville de Falceto, et uestris et quibus volueritis, perpetuo, de predictis triginta quatuor mille nongentis quadraginta sex solidos inter iaccenses et Barchinone / videlicet unus quisque eorum, prout fuerit obligatus, ad dictas quantitates tamen respondeant, pareant et obediant et respondere parere et obedire teneantur suis diebus adiatis, terminis terminatis. Et non dicto inclito domino comiti neque suis neque michi, dicto nomine, neque alicui nomine ipsius dicti incliti domini comitis.

Ita quod vos / dictus venerablis Bernardus Figera, et Franciscus Borrell, chistiani, et Dauid Mercadell, iudeus, et vestri succesores et quos volueritis petatis, exhigatis, habeatis et recipiatis et vestri successores petant, exhigant, habeant et recipiant predictas omnes et singulas peccunie quantitates suis diebus adiatis terminis terminatis in quibus fuerint /[36] obligati sub illis modis, formis et districtu prout inclitus dictus dominus comes seu quis persona nomine ipsius dicti domini comitis petere, exhigere, demandare, habere et recipere poterat contra huiusmodi donacionem et iuris cessionem in vos et vestros et quos volueritis omne ius predicto inclito domino comiti pertinens aut pertinere / debens ac michi eius nomine in predictis omnibus et singulis peccunie quantitatibus transportando per vos uel quos volueritis suis terminis petendis, exhigendis, habendis et recipiendis vosque et quemlibet vestrum procuratores dicti incliti domini comitis dicto nomine constituo ac substituo in predictis omnibus et singulis ad faciendum / omnimodas vestras vestrorumque voluntates tamquam de re vestra propria per me, dicto nomine, vobis et vestris et cuilibet vestrum et quibus volueritis cessa.

Quoniam vobis et vestris et quibus volueritis super omnibus et singulis supradictis, et etiam ex eisdem dependentibus, venientibus, descendentibus et conexis, eisdem confero dicto nomine totum /[39] locum dicti incliti domini comitis et mei, dicto nomine, et eiusdem et meam generalem administrarionem et speciale mandatum.

Predictam autem donacionem et iuris cessionem promito dicto nomine in posse notarii infrascripti, tanquam publice persone pro personis quarum interest et intererit, legitime stipulantis et recipientis ac etiam paciscentis habere / ratam, gratam et firmam contra omnes personas, sub obligatione omnium et singulorum bonorum et iurium dicti incliti domini comitis Montanearum de Prades, habitorum et habendorum, prout superius expressatum.

FUNDACIÓ NOGUERA

Renuncians dicto nomine quantum ad hec illi iuri dicenti qui factum promitit soluendo interesse ab ipsa promissione omnino liberetur / et omni alii iuri racioni conuetudini hiis obuiam venientibus. Et ut predicta maiori gaudeant firmitate iuro per Deum et eius sancta quatuor Euangelia, coram me posita et manibus meis corporaliter tacta, predicta omnia et singula attendere, complere, tenere et obseruare omni aliquo non contrafacere uel venire /[42] aliquo iuri, causa vel etiam racione.

Actum est hoc Falceto tricesima die mensis augusti post solis ortum, anno a Natiuitate Domini millesimo CCC nonagesimo nono.

Sig(*signe*)num mei Bernardi Roç de Sada, collectoris et dispenserii predicti qui dicto nomine predicta omnia et singula laudo, concedo et firmo ac / iuro.

Testes huius rei sunt: Discretus Iohannis Grisso et Matheus Lucca, presbiteri ville Falseti.

Sig(*signe*)num mei Petri Cerdani, notarii publici ville de Falceto pro venerabile Petro Moranes, ecclesie eiusdem ville rectore et notario publico, qui hoc in protocollis recepi et notaui eaque in presentem formam publicam redigi feci.

Constat de / supraposito in VIII linea, ubi dicitur: ac Dauidi Mercadell, iudeo ville [...] ubi ponitur: illis; et de literis in inter draperius et dictum, qui dicitur Barchinone, ac de supraposito in XXX linea, ubi ponitur aljame agarenorum dicti loci de Mora, etiam et de raso et emendato in XXXI linea ubi dicitur /[45] Item in quinquaginta solidis, et clausi requisitus.»

«Nouerint uniuersi, quod ego Bernardus Roiç de Sada, collector et Dispensarius omnium et singulorum iurium et reddituum incliti domini Iohannis, comitis Montanearum de Prades, incliti infantis Petri recolende memorie nati, gratis et ex certa scientia, confiteor et in veritate / recognosco vobis venerabilibus Bernardo Figera et Francisco Borrell, christianis ville de Falceto, Dauidi Mercadell, iudeo dicte ville, et vestris, quod numerando soluistis mihi dicto nomine omnes illos triginta quatuor mille nongentos quadraginta sex solidis, inter iaccenses et Barchinonenses.

Pretio quorum vobis et vestris et quibus volueritis / omnem locum dedi et iuriscessionem, nomine predicto, de omnibus et singulis illis peccunie quantitatibus in venditionis instrumento, hodie paulo ante istud facto latius contentis, quas debent dicto inclito domino comiti, Samuel Carauida, iudeus, principalis, et Iucef Caravida et Astruch Içath de Tolosa, ut principales et fi-

devissores universitas ville de Falceto, /[48] aljama iudeorum dicte ville, universitas loci de Tiuiça, universitas loci de Mora et aljama agarenorum de Mora, universitas christianorum et aljama sarracenorum loci et terminorum de Garcia, ac Guillermus Catala, dicti loci de Tiuitia, Guillermus Toda, / loci predicti de Mora, Arnardus Lorda, ville de Falceto, scribe et regentes scribaniam dicte curie ville predicte de Falceto, Geraldus Amat dicte ville, et Berengarius Tolra, loci de Villasicca, honorabilis Petrus Aycart, miles, Raymundus Rogerii, bajulus de Alcoverio, et Bernardus Benet / dicte ville de Falceto omnesque in dicto venditionis instrumento nominati, positi et adiecti. Quequidem omnes predicte quantitates peccunie attingunt summam predictam triginta quatuor mille nongentorum quadraginta sex solidorum.

Et ideo renunciando exceptioni dicte peccunie non habite et non recepte, et doli mali et actioni in factum et omni alii iuri, rationi et consuetudini, hiis obviam venientibus facio, dicto nomine, vobis et vestris /[51] de predictis triginta quatuor mille nongentis quadraginta sex solidis dicte peccunie fieri presens apoche instrumentum de soluto et de ulterius non petendo.

Quod est actum Falceti tricessima die mensis augusti, hora prima, in continenti post solis ortum, anno a Natiuitate Domini millessimo trescentessimo nonagessimo nono. /

Sig-num mei Bernardi Roiç de Sada, collectoris et dispenserii predicti, qui predicta laudo, concedo et firmo. Testes huius rei sunt: Discreti Iohannes Grisso et Matheus Luca, presbiteri ville de Falceto.

Sig(*signe*)num mei Petri Cerdani, notarii publici ville de Falceto pro venerabili Petro de Moranes ecclesie eiusdem ville / rectore et notario publico, qui hec scripsi et in protocollis notaui et in presente forma publica redigi feci et constat mihi de suprapositis in tercia linea ubi dicitur, Iohannis, et requisitus clausi.»

Necnon ad faciendum fidem de sua potestate obtulit et produxit dictus Berengarius quoddam publicum instrumentum tenoris /[54] sequentis:

«Noverint universi quod nos, Bernardus Figera, Franciscus Borrell, Franciscus Dominici, christiani, et Daui Mercadell, iudeus de Falceto, ut cessionarii certarum peccunie quantitatuum nobis cessarum per venerabilem Bernardum Royç de Sada, dispensarium incliti domini Iohannis, comitis Montanearum de Prades, prout de dictis cessionibus constat cum duobus pu- / blicis instrumentis,

actis Falceti XXX die mensis Augusti, hora prima, in continenti post solis ortum, anni presentis, et clausis per Petrum Cerdani, notarium publicum de Falceto pro venerabile Petro Moranes, rectore ecclesie eiusdem, de quibus ego notarius subscriptus promptam fidem facio dictis nominibus, gratis et ex certa scientia facimus, insti- / tuimus et ordinamus procuratorem nostrum, certum, verum et specialem discretum Berengarium de Bellvey, ville predicte presentem et honus huiusmodi procurationis in vos sponte suscipientem.

Videlicet, ad comparendum pro nobis et unoquoque nostrum coram honorabile Francisco de Villamarino, algutzirio domini regis, comissario et executori per /[57] dictum dominum Regem assignato, ad exequendum sententiam in regia audiencia latam pro nobili domina Iohanna de Pratis, contra dominum comittem Montanearum de Prades, et ad dicendum coram dicto honorabili algutzirio vel coram quibuscumque iudicibus et curiis ordinariis, delegatis et subdelegatis, de iuribus nostris et cuiuslibet nostrum.

Et ad producendum in sua forma publica instru- / menta dictarum cessionum, et de ipsis fidem in iudicio et extra faciendum. Et ad alegandum [...] [...] opossiciones et defenssiones. Et ad protestandum, requirendum, replicandum et triplicandum. Et inde de predictis publicum seu publica instrumentum vel instrumenta fieri faciendum et recipiendum. Et ad dandum et offerendum coram / dicto honorabili algutzirio vel aliis quibuscumque iudicibus et curiis libellum et libella. Et oblatis per quascumque personas respondendum litem seu lites contestandum tam in agendo quam in deffendendo articulos et positiones offerendum et oblatis respondendum sacramentum calumpnie et veritatis dicendum et cuiuslibet alterius generis iuramentum /[60] in animas nostras iuxta ritum christianorum et iudeorum prestandum et ab aduersa parte prestari petendum instrumenta literas et alia probacionum genera, in iudicio et extra producendum et productis et aduerso contradicendum, obiciendum disputandum et allegandum testesque iurare utendum et eorum iuramenta fidei receptoris comitendum, interrogatoria / offerendum in et super bonis nostris et cuiuslibet nostrum firmandum. Et pro firma seu firmis iuris bona nostra obligandum. Renunciandum et concludendum in causis sententiam et sententias tam interlocutorias quam diffinitiuas, audiendum et ab ipsa vel ipsis vel a quibuscumque aliis grauaminibus nobis et cuilibet nostrum illatis seu inferendis comminatis uel / comminandis. Apellandum apelationes, petendum et recipiendum iudicem et

iudices, impetrandum et suspectos recusandum et causas suspicionis et recusationis proponendum et probandum. Et omnia et singula instrumenta in predictis et circa predicta necessaria siue etiam opportuna petendum fieri, faciendum et recipiendum. Et ea omnia et singula /[63] que causarum merita postulant et requirunt faciendum, exercendum et procurandum quecumque et quemadmodum nos et quilibet nostrum facere possumus personaliter constituti.

Et demum omnia alia et singula in predictis et circa ea necessaria siue etiam oportuna faciendum et procurandum sic et prout procurator verus et legitimus ad similia constitutus facere potest et debet. Etiam / si maiora vel grauiora fuerint superius expressatis. Et que mandatum exhigerentur speciale, quam nos damus et comittimus vobis dicto procuratori nostro, super predictis omnibus et singulis, tam deppendentibus seu emergentibus ex eisdem ac conexis plenarie vices nostras cuiuslibet nostrum, cum libera ac generali administracione et plenissima facultate promittentes / vobis dicto procuratori nostro, in manu et posse notarii subscripti, tanquam publice persone, hec a nobis, pro vobis et pro omnibus aliis quorum interest et intererit in futurum legitime stipulantis et recipientis in dicto sisti iudicatuque solui cum suis clausulis uniuersis.

Et nos ratum, gratum et firmum, perpetuo, habere quidquid per vos dictum procuratorem nostrum /[66] pro dictis et circa ea procuratum et actum fuerit siue gestum nulloque tempore reuocare sub bonorum nostrorum omnium obligatione yphoteca.

Actum est hoc Falceti, de licencia venerabilis Petri Moranes, rectoris ecclesie dicte ville septima die octobris anno a Natiuitate Domini millesimo CCCXC nono.

Sig(*signe*)na nostrorum Bernardi Figera, Francisci Borrell, / Francisci Dominici, christianorum, et Daui Mercadell, iudei, predictorum qui dictis nominibus hec laudamus, concedimus, firmamus. Testes huius rey sunt Franciscus Ferer, Petrus Roials, Guillermus Canader et Astruch Samuel, caualler, iudeus, habitator Falceti.

Sig(*signe*)num mei Bernardi Gomar, auctoritate regia per totam terram et dominacionem / serenissimi domini Regis Aragonum notarii publici, qui premissis requisitus interfui hocque scripsi et clausi. Cum supraposito in secunda linea: cessionum.»

Et lecta dicta papiri cedula et lite, ego dictus infrascriptus notarius tradidi copiam de eadem dicto honorabili algutzirio, nec non instante et requirente dicto Berengario de Belluey, /[69] dicto

nomine, ego dictus notarius tradidi dicto honorabili algutzirio et comissario preinserta tria publica instrumenta.

Que quidem instrumenta et copia dictus honorabilis algutzirius tradidit discreto Petro Roset, notario et scriptori processus exequcionis, de quo superius est facta mentio nec minus et honorabilis algutzirius et exequtor de consilio / dicti sui honorabilis assessoris, in continenti, tradidit michi dicto notario quamdam papiri cedulam scriptam ad predicta responsiua quam petiit et requisiuit ad finem omnium predictorum inseri et continuari. Cuiusquidem cedule tenor talia est:

Et dictus exequtor mandauit predicta inseri et processu concedendo de eisdem copiam parti nobilis domine Iohanne de Prades, / si ipsam habere voluerit [...] si peratum recipere quecumque monumenta que pars dictorum allegantium cessionem dare voluerit ad hostendendum de dominio predictarum rerum, quas dicunt sibi fore cessas.

De quibus omnibus et singulis sic factis et gestis dictus Berengarius de Belluey, dicto nomine, petiit et requisivit dictis principalibus uis et cuilibet ipsorum et [...] / me dicto infrascripto notario presentibus etiam testibus supradictis ad hec vocatis specialiter et assumptis.

Sig(*signe*)num mei Guillermi Ferrarii, auctoritate regia notarii, publici per totam terram et dominacionem serenissimi domini regis Aragonum, qui premissis requisitus interfui eaque scribi, feci et clausi. Cum supraosito in linea LXV aliis et cum literis rasis et correctis in linea LXVIII comittimus.

115

1402, setembre, 22. València

Elionor i Andreua de Fonollar, hereves d'Umbert de Fonollar, castellà de Tivissa, donen poder a Pere de Torrelles, Galceran de Rosanes i Gispert de Guimerà, consellers del rei, per tal de vendre la castellania de Tivissa amb el mas de Banyoles i la baronia de Bunyola.

B. ADM. Secció d'Entença. Lligall 14, doc. 554. Trasllat del 3 de desembre de 1412.

Hoc est translatum bene et fideliter sumptum a quodam publico procurationis instrumento cuius tenor sequitur et est talis:

NOGUERA

Nouerint uniuersi quod nos Elienor et Andreueta de Fonollario, filie et heredes uniuersales equis partibus nobilis Omberti / de Fonollario, militis quondam, tenore presentis facimus, constituimus et ordinamus procuratores nostros utriusque nostrum certos et speciales et ad infrascripta generales, vos honorabilem Petrum de Turrillis, camarlengum, Galcerandum de Rosanis, algut / zirium, consiliarios serenissimi domini regis, et Gispertum de Guimerano, milites, consobrinos nostros carisimos, licet absentes tanquam presentes, de duos vestrum ita quod occupantis condicio pocior non existat sed id quod per omnes tres incep- / tum fuerit per duos eorumdem prosequi valeat et finiri ac duci totaliter ad effectum.

Videlicet ad vendendum, distrahendum et alienandum imperpetuum cuicumque seu quibuscumque personis volueritis, cuiusuis fuerint status seu condicionis, / pro illo precio seu preciis quibus vobis videbitur, hereditatem et bona nostra videlicet castlaniam de Tiuiça, mansum de Banyoles cum eorum iuribus et pertinenciis, baroniam de Bunyola, alcarias, redditus, iura et pertinencias illius et bona / pertinencia dicte hereditati quouismodo in totum uel in partem ac prout vobis fuerit bene visum tam pro faciendo diuisionem dicte hereditatis inter nos quam alium.

Et ad faciendum inde et firmandum emptori seu emptoribus intrumentum seu instrumenta tot quot necessaria fuerint. Et ad cedendum omnia iura omnesque acciones reales et personales, mixtas, utiles atque directa, ordinarias et extraordinarias et alias quascumque nobis et utrique nostrum competen- / tes et competencia ac competere debentes et debencia in predictis hereditate atque bonis. Et predictos emptores de euictione cauendum. Et pro euictione et pro littis et expensis et pro toto dampno et interesse emptore seu empto- / rum cetera ac omnia bona nostra et utriusque nostrum obligandum, astringendum et ypothecandum. Et ad tradendum inde emptori seu emptoribus possessionem corporalem seu quasi rerum venditarum seu vendendarum.

Et ad dan- / dum et remittendum ipsi uel ipsis si quid ea que vendideritis plus valebunt aut poterunt valere precio seu preciis quo seu quibus ea vendideritis.

Et ad recipiendum precium seu precia predictorum et alias peccunie / quantitates nobis ac dicte hereditati pertinentes quouis modo. Et ad faciendum et firmandum de eisdem apocam seu apocas. Et omnia alia inde faciendum et concedendum que in contractu empti et venditi fieri requi- / rantur. Et ad renuncian-

dum omnibus et singulis legibus, beneficiis, iuribus, racionibus et consuetudinibus ac franquesiis, priuilegiis, libertatibus nobis uel alteri nostrum iuantibus quouis modo. Et ad prestandum inde super / hiis in animas nostras et utriusque nostrum iuramentum seu iuramenta ad sancta Dei quatuor Euangelia ut vobis fuerit bene visum. Fuerit illi videlicet seu illis qui ipsum censualem uel sensualia ven- / diderint. Et procuratorem seu procuratores ad predicta subtituendum et eos quociens volueritis destituendum. Et demum omnia alia et singula in et super predictis et circa ea faciendum et liberaliter exercendum / quecumque ad hec necessaria fuerint quomodolibet seu oportuna etiam si fuerint maiora uel grauiora superius expressatis ac talia que de iure uel de facto mandatum exigerent specialem queque nos facere possemus ac uterque nostrum / facere posset si personaliter adessemus.

Nos enim vobis ac duobus vestrum in et super premissis omnibus et singulis cum inde deppendentibus, emergentibus et conexis, voces et vices nostras et utriusque nostrum ac potestatem / plenissimam conferimus cum libera et generali administracione. Et releuantes vos dictos procuratores nostros et substituendos a vobis ab omni onere satisdandum, fideiubendum in hiis pro vobis promitimus vobis ac iuramus sponte / per Dominum Deum et eius sancta quatuor Euangelia manibus nostris corporaliter tacta in manu et posse notarii infrascripti tanquam publice persone nomine vestri et omnium illorum quorum interest et intererit ac potest et poterit / interesse recipientis, paciscentis ac eciam legitime stipulantis nos et utraque nostrum semper habere ratum, gratum, validum atque firmum quitquid per vos seu duos vestrum aut substituendos a vobis in et super predictis et circa / ea actum fuerit siue gestum et nullo tempore reuocare sub bonorum nostrorum omnium ubique ypotecha.

Actum est hoc in regali ciuitate Valencie die vicesima secunda septembris anno a Natiuitate Domini millessimo quadri- / gentessimo secundo.

Sig(*signes*)na Elienoris et Andreuete predictarum que hec concedimus, firmamus et iuramus.

Testes huius rei sunt honorabilis Nicholaus de Canyellas, regens cancellariam dicti domini regis, Guillermus Calde- / roni, notarius, et Martinus de Roda, ciuitatis Cesarauguste.

Sig(*signe*)num mei Bartholomei Gras, iamdicti domini regis scriptoris auctoritateque regia notarii publici per totam terram et

dominacionem suam, qui premissis interfui / eaque scribi feci et clausi. Constat autem de supra positis in lineis II; serenissimi domini regis, et Gispertum de Guimerano, milites consobrinos in VII. Et predictos emptores de euicione ca- / uendum in X, et alias pecunie quantitates nobis ac dicte hereditati pertinentis quouismodo in XI, legibus beneficiis et in XV si. Constant de raso et correcto in V linea: hereditati.

Sig(*signe*)num mei Petri Cerdani notarii publici de Falceto.

Sig(*signe*)num Guillermi [...] auctoritate regia notarii publici per totam terram et dominacionem serenisimi domini regis Aragonum, testis.

Sig(*signe*)num Michaelis Bonamat, baiuli ville de Falceto, qui huic translato auctentico ut eternam obtineat roboris firmitatem, auctoritate officii quo fungimur, nostram prestamus auctoritatem pariter et decretum hic appositum / manu mei Iacobi Camprodon, auctoritate regia notarii publici per totam terram et dominacionem excellentissimi domini regis regentisque scribaniam venerabilis baiuli pro discretis Guillermo Ferrarii et Guillermo Perello, scribis / curie de Falceto, tercia die decembris anno a Natiuitate Domini millessimo CCCC duodecimo. Presentibus testibus: Iohanne Roffes et Petro Pepu de Falceto. Et ego dictus notarius hec mea propria manu scripsi et hic / in testimonium premissorum apposui Sig(*signe*)num.

Sig(*signe*)num mei Guillermi Ferrarii, habitatoris ville de Falceto, auctoritate regia notarii publici per totam terram et dominacionem serenissimi domini regis Aragonum qui hoc translatum auctenticum a suo originali instrumento abstractum / et cum eodem legitime comprobatum auctorizatumque, ut supra patet, scribi fecit et clausi, tercia die mensis decembris anno a Natiuitate Domini MCCCC duodecimo.

(*Al dors:*) *Translat autèntich de la procura de n'Andreua dez Fonollar feu per vendre lo feu de Tiuiça. Carlania de Tiuiça. Va con la venda. Fa per feu.*

116

1402, setembre, 22. València

Constança d'Aragó, vídua d'Umbert de Fonollar, castellà de Tivissa, dona poder a Pere Torrelles, Galceran de Rosanes i Gispert de Gui-

merà, de la casa del rei, per tal d'actuar a l'herència d'Umbert de Fonollar.

B. ADM. Secció d'Entença. Lligall 13, doc. 555. Trasllat del 3 de desembre de 1412.

Constança tenia i posseïa, en usdefruit vitalici, tots els béns d'Umbert. Dona aquest poder perquè, per manament del rei d'Aragó, ha d'embarcar, amb la seva filla Andreua, per anar al regne de Sicília. L'altra filla, Elionor, romandrà en el regne, al costat de la reina d'Aragó.

El poder serviria: per fer particions i divisions de l'herència, rebuda d'Umbert, a parts iguals entre les seves dues filles; per tractar i fixar matrimoni d'elles mateixes, d'acord amb els reis d'Aragó; per fer capitulacions i dots matrimonials, que col·loquin profitosament la seva filla Elionor; per vendre tots els béns de la seva herència a fi de fer la partició entre les seves filles i accelerar els casaments.

És un document fonamental per comprendre la venda del feu i de la castellania de Tivissa.

Hoc est translatum bene et fideliter sumptum a quodam publico instrumento procurationis instrumento; cuius tenor sequitur sub hiis verbis:

Nouerint uniuersi, quod nos Constancia de Aragonia, uxor nobilis Omberti de Fonollario, militis, quondam, tenens et possidens omnia bona nobilis / viri nostri pro dote et sponsalicio et aliis iuribus nostris ac etiam usufructuaria toto tempore vite nostre bonorum predictorum.

Attendentes quia nos de presenti, mandato et ordinatione serenissimi domini regis Aragonum, una cum nobili Andreueta, filia nostra, transfretare debe- / mus ad regnum Sicilie cum illustrissima domina regina Sicilie. Remanente tamen nobili Elienore, alia filia nostra, in portibus citramarinis cum serenissima domina regina Aragonum. Et propterea expedit et valde necessarium existit, ut pro infrascriptis /[3] constituamus procuratores tales de quibus ad plenum confidamus ut absentia nostra non obstante valeat in et super hiis debite providere totiens quotiens casus occurrerit ac necessarium fuerit seu etiam opportunum.

Ideo tenor presentis publici instrumenti ubique / firmiter valituri facimus, constituimus et ordinamus certos ac speciales ac indubitatos procuratores nostros et ad infrascripta generales vos honorabiles, Petrum de Turrilles, camarlengum, Galcerandum de Rosanis, algutzirium, consiliarios dicti domini Regis, et Gispertum / de Guimerano, milites, licet absentes tanquam presentes, et duos vestrum. Ita quod occupantis condicio potior non existat sed quod per omnes tres inceptum fuerit per duos eorumdem prosequi valeat et finiri ac duci totaliter ad effectum.

Videlicet ad faciendum et exercendum /[6] nomine et vice nostra particionem ac duisionem hereditatis et bonorum que fuerunt dicti nobilis viri nostri, inter dictas nobiles Elienorem et Andreuetam filias nostras, heredes equis partibus eiusdem nobilis patris earumdem et aliis super hiis faciendum et exercendum / que nos possemus iuxta potestatem inde nobis atributa in testamento dicti nobilis viri nostri.

Item ad tractandum, firmandum et concordandum matrimonium de dicta nobili Elienore, filia nostra, cum illis cum quibusvobis fuerit bene visum et poteritis conuenire, cum consensu / tamen et uoluntate dictorum dominorum regis et regine Aragonum. Et inde faciendum, concedendum et firmandum capitula, pacta, auinencias, securitates et obligationes omnes illas que hiis necessaria fuerint et nos habeamus et possimus facere pro collocando notabiliter et /[9] proficua dictam nobilem Elienorem, filiam nostram, et etiam dandum eidem de nostro proprio pro augmento sue dotis illud quod vobis fuerit bene visum.

Item ad renunciandum usufructum quem habemus in hereditate et bonis que fuerunt dicti nobilis viri nostri, quondam, et ad / consentiendum vendicioni seu venditionibus ac alienacionibus fiendis de hereditate atque bonis que fuerunt dicti nobilis viri nostri quondam pretextu dicte diuisionis fiende inter nobiles sorores nostras. Et ut citius in matrimonio dicta nobilis Elionor, filia nostra collocari va- / leat.

Et ad promittendum quod inde contra non veniemus uel faciemus ratione dotis, usufructus et aliorum iurium nostrorum nec alium quouis modo.

Et ad faciendum nomine et vice nostris euictionem seu fideiussionem et fidanciam dictis venditioni seu venditionibus seu ratione /[12] earum. Et inde iuramenta in animam nostram prestandum et inde omnia bona nostra ubique habita et habenda obligandum vel si expedierit et vobis videbitur faciendum una cum dictis nobilibus filiabus nostris aut procuratoribus earumdem vendendum, distrahendum et alienandum / in perpetuum cuicumque seu quibuscumque personis volueritis cuiusuis fuerint status seu condicionis, et pro illo precio seu preciis quibus vobis videbitur supradictam hereditatem et bona omnia mobilia et inmobilia, que fuerunt dicti nobilis viri nostri in totum uel in partem ac et prout / vobis bene visum fuerit et dependencia ex eisdem quouis modo.

El ad / faciendum inde et firmandum emptore seu emptoribus instrumentum seu instrumenta tot quot inde necessaria fuerint. Et

ad cedendum omnia iura omnesque acciones reales ac personales, /[15] mixtas, utiles et directas, ordinarias et extraordinarias et alias quascumque nobis competentes et competencia ac competere debentes et debentia in predictis hereditate atque bonis. Et predictos emptores de euictione cauendum. Et pro euictione et pro / littis expensis et pro toto dampno et interesse emptoris seu emptorum cetera bona nostra obligandum et astringendum.

Et ad tradendum inde emptori / seu emptoribus possesionem corporalem rerum venditarum seu vendendarum. Et ad dandum, remitten- / dum ipsi uel ipsis, si quid ea que vendideritis plus valebunt aut poterunt valere, precio seu preciis quo seu quibus ea vendideritis. Et ad recipiendum precium seu precia predictorum et alias pecunie quantitates nobis ac dicte hereditati pertinentes quouismodo. /[18] Et ad faciendum et firmandum apocam seu apocas de eisdem. Et omnia alia inde faciendum et concedendum que in contractu empti et venditi fieri requiratur.

Et ad renunciandum doti et sponsalicio ac iuri hispothecarum nostrarum et beneficio Velleyani sena- / tus consulti et omnibus aliis iuribus, racionibus et consuetudinibus ac franquesiis, priuilegiis et libertatibus nobis iuvantibus quouis modo. Et ad prestandum inde super hiis in animam nostram iuramentum seu juramenta ut vobis fuerit bene visum. Et si precium seu / precia antedicta conuertantur in empcionem seu empciones censualis seu censualium mortuorum concedendum et firmandum nomine nostro instrumentum seu instrumenta quare prout in talibus est assuetum et vobis bene visum fuerit illi videlicet seu illis qui ipsum censualem seu censua- /[21] lia vendiderint.

Et procuratorem seu procuratores ad predicta substituendum et eos quociens volueritis destituendum. Et generaliter omnia alia et singularia et super premissis et circa ea faciendum et liberaliter exercendum quecumque ad hec necessaria / fuerint quomodolibet seu opportunum, etiam si fuerint maiora uel grauiora superius expressatis ac talia que de iure uel de facto mandatum exigerent specialem queque nos facere possemus personaliter constitum. Quoniam nos vobis ac duobus vestrum in et super predictis / omnibus et singulis cum inde dependentibus, emergentibus et connexis voces et vices nostras ac potestatem plenariam vobis conferimus cum libere et generali administracione. Et releuantes vos dictos procuratores nostros et substituendos a vobis ab omni onere satis /[24] dandi fideiubendo in hiis pro vobis.

FUNDACIÓ NOGUERA

Promittimus vobis ac etiam iuramus sponte per dominum Deum et eius sancta quatuor euangelia manibus nostris corporaliter tacta manu et posse notarii infrascripti, tanquam publice persone, nomine vestri et omnium illorum quorum / interest ac intererit ac potest et poterit interesse, recipientis, paciscentis ac etiam legitime stipulantis nos semper habere ratum, gratum, validum atque firmum quicquid per nos seu duos vestrum aut substituendos a vobis in et super premissis et circa ea actum / fuerit siue gestum et nullo tempore reuocare sub bonorum nostrorum omnium ubique ypotecha. Prouiso tamen et nobis expresse retento quod si dicta nobilis Elienor, filia nostra, obierit seu decesserit absque filiis legitimis, quod absit, eo casu dictum usufructum et dotem nostram /[27] tornaret nobis franche et quitie nec propter hoc preiudicaretur nobis tacite uel expresse.

Quod est actum in Regali ciuitatis Valencie die vicesima secunda septembris anno a Natiuitate Domini millessimo quadrigentessimo secundo.

Sig(*signe*)num Constancie Arago- / nia predicte que hec concedimus, firmamus et iuramus.

Testes huius rei sunt: honorabilis Nicholaus de Canyellis, regens cancelleriam dicti domini regis, Guillermus Calderonis, notarius, et Martinus de Roda, ciuitatis Cesarauguste.

Sig(*signe*)num mei / Bartholomei Gras, iamdicti domini regis scriptoris auctoritateque regia notarii publici per totam terram et dominacionem suam, qui premissis interfui eaque scribi feci et clausi. Constat autem de raso et correcto in VIII linea: et; Et de /[30] suprascriptis in lineis X: nostris; in XV: et dependenciam ex eisdem quouis modo et in XVIII: et alias peccunie quantitates nobis et dicte hereditati pertinentes quouis modo.

(*Al marge:*) R.

/ Sig(*signe*)num mei Petri Cerdani, notarii publici de Falceto, testis. Sig(*signe*)num Guillermi Perello, habitatoris ville de Falceto, auctoritate regia notarii publici per totam terram et dominacionem serenissimi domini regis Aragonum, testis.

Sig(*signe*)num Michaelis Bonanat, baiuli ville de Falceto, qui hic traslato auctentico ut eternam obtineat firmitatem, auctoritate officii que fungimur nostram prestamur auctoritatem pariter, et decretum hic apositam et apositum manu mei Iacobi Camprodom, auctoritate regia notarii / per totam terram et dominaciones excellentissimi domini Regis Aragonum regentisque scribaniam dicti

venerabilis baiuli pro discretis Guillermo Ferrarii et Guillermo Perello, scribis curie de Falceto tercia die decembris anno a Natiuitate Domini MCCCC duodecimo, presentibus testibus: Iohanne / Rosses et Petro Pepio de Falceto.

Sig(*signe*)num mei Guillermi Ferrarii, habitatoris ville de Falceto, auctoritate regia notarii publici per totam terram et dominacionem serenissimi domini regis Aragonum qui hoc translatum auctenticum a suo originali instrumento abstractum et cum eodem / legitime comprobatum auctorizatumque, ut supra patet, scribi feci et clausi, tercia die mensis decembris anno a Natiuitate domini MCCCC duodecimo. Constat de literis rasis et correctis in linea XIIII ubi dicitur: in perpetuum.

117

1405, juliol, 11. Tivissa

Sentència del jutge Ramon Probast, assessor de Joan, tercer comte de Prades, per tal que els habitants de Banyoles, de la castellania de Tivissa, siguin obligats al transport del blat de les rendes al castellà de Tivissa.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 13, doc. 556.

A la sentència, queda provat que els homes de Banyoles acostumaven a transportar el blat de les rendes al comte i al noble Umbert de Fonollar, castellà de Tivissa; que els homes de Banyoles havien comprat, per un determinat preu, a l'hospitaler del comte l'exempció de transportar les rendes al lloc de Tivissa, solament les havia de dur a la botiga de l'hospitaler, situada a Banyoles; la qual cosa no afectava el castellà, puix que era un afer tractat per altres.

A la sentència, es declara que els homes de Banyoles, cadascú la seva part, estan obligats a transportar al castell de Tivissa el blat que havien de pagar de renda al castellà.

In Dei nomine. Unde ego Raymundus Probast, jurisperitus, iudex datus et asignatus in causa presenti per inclitum et potentem virum dominum comitem Montanearum de Prades, cum littera sua patente, que datum fuit in villa de Mora, tercia die decembris anno Domini MCCCC tercio.

Visa comisione mihi facta et potestate in eadem mihi atributa: visa etiam questione partium in dicta comissione contenta; visis ulterius deposi- / tionibus testium, tam pro parte nobilis domine Constancie de Fonollario, uxoris nobilis Umberti de Fonollario, quondam, castlani dicte ville de Tiuiça, quam / etiam deposicionibus

testium pro parte hominum de Banyoles productorum; visis etiam omnibus aliis que merita cause requirunt, die et hora presente ad audiendam meam sententiam seu declarationem super premissis, Deum, equitatem et iusticiam habendo pro occulis et sancta Dei Euangelia coram me / posita, ut de diuina gratia meum prodeat iudicium, et occuli mei mentis super hiis valeant videre equitatem presentibus partibus et sententiam seu declarationem ferri postulantibus ad eam ferendam, procedo in hunc modum: /3

Cum constent per tenorem presentium processus et depositionum testium in eodem receptorum michi iudici predicto, dictos homines loci de Banyoles assueuisse portare bladum reddituum domino Comiti / et nobili Umberto de Fonollario, castlano dicti loci, pertinencium ad locum de Tiuiça, prout ceteri de uniuersitate Tiuicie tenentur nech appareat quod nunquam de hoc fuit facta contradictio nisi michi durante dicto processu.

Constat etiam michi iudici predicto de hoc per confessionem maio- / rie partis dictorum hominum de Banyoles ipsos emisse certo precio a hospitalario dicti domini comitis quod admodo non tenerentur portare dictos / redditus ad locum de Tiuiça set solum in boticha ipsius hospitalerii, sita a Banyoles, quod instrumentum non preiudicat dicto castlano cum sit res /6 inter alios acta. Propterea attentis predictis et aliis que animum iudicantem promouere debent, pronuncio et declaro dictos homines de Banyoles, / quilibet sua parte teneri ad portandum dictum bladum dicto nobili Umberto, castlano, qui supra, seu eius heredibus, in dicto loco de Banyoles ra- / tione redditum eidem pertinenti et ad locum de Tiuiça et hoc sine aliqua contradictione et in hoc dictos homines de Banyoles et terra- /9 tenentes eiusdem termini sentencialiter condempno, neutram partium in expensis condempnando.

Lata fuit predicta sententia et in scriptum recita- / ta per dictum venerabilem iudicem in villa Tiuicie die sabbati intilulata XI mensis iulii anno a Natiuitate Domini MCCCC quinto, hora terciorum vel quasi.

Presentibus partibus predictis. Presentibus etiam pro testibus Martino Guiamet, Daude Valldellors, Guillermo Pinyal, ville predicte et me / Raymundo Marcho, notario publico dicte ville. Sig- (*signe*) mei Raymundi Marcho, notarii publici ville Tiuicie pro inclito domino Iohanne, comite Montanearum de Prades et regia auctoritate per totam terram et dominationem illustrissimi domini regis Aragonum, qui predictis dum sic agerentur una cum prenominatis testibus presens fui eaque scripsi et clausi die et anno prefiso.

118

1408, gener, 29. Barcelona

Capítols acordats entre Joan, tercer comte de Prades, i Ramon Torrelles, cambrer del rei, sobre la venda de la castellania de Tivissa, el Coll de Balaguer i Banyoles, pels hereus d'Umbert de Fonollar.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 13, doc. 557.

Nouerint uniuersi quod ego Raymundus de Torrillis, miles camerarius illustrissimi domini Regis. Attendens fuisse tractatum inter egregium et spectabilem virum dominum Iohannem, Dei gratia, comitem Mon- / tanearum de Prades ex una parte et me ex altera firmentur cum effectu capitula que sequuntur:

«En nom de nostre senyor Déus, tractat és e concordat entre lo egregi e spectable baró, lo senyor en Iohan, / comes de les Muntanyes de Prades, de una part, e lo molt honorable mossèn Ramon Torrelles, cambrer major del senyor rey, de la part altra, que per ells e quiscum d'ells ad inuicem sien fets et acabats et porta- /3 des a deguda fi e conclusió les coses següents:

Primerament, que·l dit mossèn Ramon Torrelles prometrà, jurarà e s'obligarà al dit senyor comte sots pena de cinquanta mil sous Barchinone adquisidors / la meytat al senyor rey e l'altra meytat al dit senyor comte, que del dia present en què los presents capítols se firmaran a VII any primer vinents, e contínuament següent darà obra ab acabement; que / la noble madona Constanza de Fonolar, muller del noble mossèn Ombert dez Fonollar, quòndam, e la noble Andreua dez Fonolar, donzella, e madona Elionor Torrelles, muller del dit mossèn Ramon Torrelles, / filles dels dits nobles mossèn Ombert, e madona Constanza, muller sua, faran venda al dit senyor comte de tota la castlania de vila de Tivica, de la castlania del feu del Coll de /6 Balaguer e de Banyoles e en lurs termes e pertinències de aquelles. E encara de tots drets et altres coses que les dits noble dona e ses filles poguesen demanar e haver del dit senyor comte per / rahó de la dita castellania o en qualsevulla altra manera. Les quals coses li vendran per preu de vuytanta mil sous Barchinone.

El ne metrá en possesió corporal e li restituirà tots / cartes, títols e scriptures fahents per la dita castellania e li faran bastant evicció, per la qual li darà crida e fermances, axí com elegiran los dits venedors segons és acostumat en Barchinona. /9 E en la dita venda consintrà lo dit Ramon Torrelles axí com a marit de

la dita madona Elionor; la qual venda se farà ab tots obligacions, renunciacions, clàusules e cauteles necessàries / axí com mils e pus bastanment se porà dictar e ordenar a profit e utilitat del dit senyor comte e dels seus, a coneguda de dos doctors bons per lo dit senyor comte elegidors sustància / no mudada.

Ítem faran les dits noble dona e ses filles al dit senyor comte àpocha de reebuda del preu de la dita castellania. E lo dit egregi senyor comte darà e pacarà, aprés /[12] que la dita venda li serà feta dels dits coses, vuytanta mille sous Barchinone a aquella o aquelles persones que la dita venda li faran, los quals pagarà per preu de la dita venda en la forma següent, sots / la pena de cinquanta mille sous Barchinona guayadora la meytat al senyor rey e l'altra meytat al dit mossèn Ramon Torrelles, però que lo pagament del dit preu sia feyt íntegrament ans de / liurament de possesió. Ço és que darà obra ab acabament e farà que la universitat de la dita vila e terme de Tiviça, ab sindicat bastant, farà e vendrà a la dita persona e persones que la dita venda /[15] farà, quatre mille sous Barchinone de censal mort a rahó de vint mill sous per milenar ab carta de [cens] la qual venda de censal el dit senyor comte loarà e aprovarà e hi farà firmança, constituhint / -se, en aquella, principal pagador. E obligar hi ha tot lo comtat en general ab tots les rendes e drets que y ha.

Et, no-res-menys ne farà special obligació de tota la castlania dessús dita per preu de la qual / se deu fer venda dels quatre mille solidos Barchinone censals dessús dits, los quals obligaren ell e la dita universitat ab scriptura de cens en la cort del veguer de Barchinona e ab hostatges e ab sagra- /[18] ment e homanatge de tenir aquelles ab sentència de vet e ab salari de procurador. E prometrà-los pagar quiscum any perpetualement dins Barchinona en los alberchs o pròpries habitacions d'aquells / a qui lo dit censal serà venut.

E finalment ab totes e sengles renunciacions e clàusules a açò necessàries e opportuns a coneguda de un jurist per les dits persona o persones elegidor e del notari del / contracte de la dita venda, qui elet serà per les dits persona o persones. Emperò les dits persona o persones, qui lo dit censal serà venut, faran carta de gràcia, al dit senyor comte e a la dita universitat que pusquem reembre /[21] lo dit censal per lo dit preu tota hora que·s volran. Encara que·l pusquen reembre de vint mill et [vuit] sous axí que pagants ells als compradors vint mil sous hajen a batre de deduhir

del dit / censal mil sous censals. Et axí tro lo dit censal sia tot quitat e reemut».

Ideo quia interesse non possum ad presens cum dicto comite in et super concordantia capitulorum premisorum, tenor presentis publici instru- / menti facio, constituo et ordino procuratorem meum certum et specialem vos venerabilem Arnaldum Mathes de domo mea, presentem et honus huiusmodo procurationis in vos sponte suscipientem. Unde ad concordandum /[24] capitula preinserta cum ipso domino comite de Prades et ipsa capitula et omnia et singula in eisdem contenta et specificata nomine meo et pro me laudandum, aprobandum, ratificandum, conceden- / dum, firmandum, paciscendum et stipulandum cum omnibus et singulis firmitatibus, corroborationibus, clausulis et cautelis ad hec necessariis et opportunis ac cum penis, pactis, pactionibus / et condicionibus in capitulis preinsertis positis et contentis.

Et pro obseruatione maiori eorumdem iuramentum in animam meam prestandum ac pro inde omnia bona mea obligandum et astringendum. /[27] Item ad promitendum nomine meo dicto domino comiti de Prades quod ego expensis eiusdem domini comitis operam tamen effectum in quantum in me erit, quod in et super questione que ducitur / inter reuerendum dominum castellanum Emposte, ex una parte, et dictam nobilem dominam Constantiam et eius filias, ex altera, pretexto possesionis de la Algira, dictus dominus / comes obtinebit suam intentionem prout ius et iusticia suadebunt.

Et generaliter omnia alia [...] in et super premissis et circa ea nomine meo et pro me faciendum et liberaliter exercendum /[30] quecumque ad hec necessaria fuerint quomodolibet seu opportuna et si talia forent que [...] de facto mandatum exhigerent speciale queque ego facere possem personaliter constitutis. / Et releuans uos dictum procuratorem meum super predictis ab omni onere satisdandi fideiubendo, promitto vobis in posse notarii infrascripti tanquam publice persone nomine vestri et omnium / illorum quorum interest et intererit ac potest et poterit interesse recipientis, paciscentis ac etiam legitime stipulantis me semper habere ratum, gratum, validum acque firmum quicquid per vos in et super predictis et /[33] circa ea actum fuerit siue gestum et nullo tempore reuocare sub omnium bonorum meorum obligatione.

Quod est actum Barchinone vicesimo nona die iannuarii anno a Natiuitate / Domini millessimo CCCC octauo.

Sig(*signe*)num Raymundi de Torrillis, militis predicti, qui hec laudamus et concedimus.

Testes huios rei sunt; Nobilis Poncius de [...].

Sig(*signe*)num mei Bartholomei Gras, iamdicti domini regis scriptoris auctoritatem regiam notarii publici per totam terram et dominacionem suam qui premissis interfui eaque scribi feci et clausi. Constat / autem de suprapositis in lineis XVI: *coses*; et in XXVI mille solidos censales, et correctis in lineis XVII; *senyor rey e l'altra meytat al dit mossèn Ramon* et in XXX contentis.

(*A la part inferior del pergamí*) Prius est feudum. Item multa fuerunt uendita quod facit dubium. Item tractatur consuetudine. Item si alius fuit emptor absque dubio soluetur laudimium. Etiam que dominus retineret faticha. Item hoc ius prestatur pro subscriptione et confirmatione.

(*Al dors:*) *Capítols entre lo senyor comte et Mossèn Torreles sobre la venda de Tiviça. Cartes antigues de la castlania de Tiviça.*

119

1408, febrer, 13. Barcelona

Elionor de Fonollar, Andreua de Fonollar i Constança d'Aragó, hereves del difunt castellà de Tivissa, Umbert de Fonollar, i els seus procuradors, venen a Joan, tercer comte de Prades, la castellania i el feu de Tivissa, el Coll de Balaguer, Masriudoms, Vandellòs, Llaberia, Banyoles i el mas dels Guiamets, pel preu de vuitanta mil sous de Barcelona.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 13, doc. 558.

Elionor i Andreua eren filles i Constança l'esposa del difunt castellà.

El feu estava constituït per castells i possessions, llenyes, terres, muntanyes, planes, rius i fonts, forns, molins, emprius, quèsties i subsidis, lleudes, passatges i carnalatges, rendes de mesures i pesos, i d'altres rendes pairals i jurisdiccionals.

El preu de vuitanta mil sous es va pagar de la següent manera: vint mil sous van ésser pagats per la vila de Falset i d'altres llocs del comtat de Prades i baronia d'Entença, mitjançant el compromís de fer-ho el proper Nadal. Els seixanta mil sous restants es pagarien per mitjà de l'establiment d'un cens anual de tres mil sous rendals, que pagaria als venedors de la vila de Tivissa amb la garantia i seguretat del feu i de les rendes venuts.

In Dei nomine. Amen. Uniuersis et singulis seriem huius publici instrumenti ubilibet inspecturis, sit notum et manifestum

quod ego Elienor, uxor honorabilis Raymundi de Turrillis, militis, consiliarii et camerarii maioris serenissimi domini regis Aragonum, filiaque nobilis Omberti de / Fonollario, quondam, castlani loci de Tiuiça et eius terminorum, heresque uniuersalis, una cum nobili Andreua de Fonollario, sorore mea, dicti quondam nobilis Omberti de Fonollario, prout apparet per testamentum dicti nobilis Omberti quod fecit et ordinauit in posse discreti Petri Briues / auctoritate regia notarii publici Barchinone, octauadecima die julii anno a Nativitate Domini millesimo trescentessimo nonagessimo nono, agens in hiis de consensu, firma et voluntate dicti viri mei, nomine meo proprio.

Et nos Petrus de Turrillis, camarlengus, Galcerandus de /[3] Rosanes, algutzirius dicti domini Regis, et Gispertus de Guimerano, milites, procuratores ad subscripta et plura alia legitime constituti a nobili Constancia de Aragone, uxore dicti nobilis Omberti de Fonollario quondam, et a dicta nobili Andreua de Fonollario, eorum filia, prout / de nostra potestate constat per: duo publica instrumenta, acta in Regali ciuitatis Valencie, vicesima secunda die mensis septembris anno a Nativitate Domini millessimo quadrigentessimo secundo, et clausa per discretum Bartholomeum Gras, domini regis scriptore eiusque auctoritate notarium / publicum per totam terram et dominacionem suam.

Gratis et ex certa scientia, nominibus predictis, per me dictam Eleonorem et per omnes heredes et successores nostros quoscumque et per dictas Constanciam et Andreuam, principales nostri dictorum Petri de Turrillis, Galcerandi de Rosanes /[6] et Gisperti de Guimerano et omnes heredes et succesores Constancie et Andreue predictorum quoscumque:

Vendimus et ex causa venditionis concedimus vobis egregio domino Iohanni, comiti Montanearum de Prades, vestris et quibus volueritis perpetuo, feudum seu castlanian loci de Tiuiça, collis Balagerii, mansi de Riudoms, de Valldelos, / de Labaria, de Banyolles, mansi dels Guiamets et omnium terminorum dicti loci de Tiuiça, quam seu quod pro uobis ad feudum tenemus, nominibus predictis, cum omnibus hominibus et feminis cuiuscumque conditionis / existant, ibi habitantibus et habitaturis. /

Et cum omnibus castris, dominicaturis, mansis, honoribus, et possessionibus quibuscumque, et cum omnibus lignis, iam cisis seu cindendis, cum terris omnibus, heremis et populatis, et cum montibus et planis, /[9] garrigis, cumbis siue vallibus et cum fluviis,

riuis siue fontibus, furnis, molendinis, adempriuis, tallis et collectis, subsidiis et questiis, et cum bannis et faticis, et cum dominiis, dominacionibus, / potestatibus et iurisdicionibus quibuscumque, el cum lecdis, passatgiis, carneratgiis, mensuraticis, pensis, hos- / tibus, exercitibus et caualcatis, et redemptionibus eorum, et cum pace et guerra, et cum omnibus redditibus, / exitibus, fructibus, prouentibus et obuentionibus, cum decimis, quartis et terciis et cum omnibus terminis et pertinenciis predicte castlanie.

Et cum omnibus aliis iuribus, vocibus, vicibus, /[12] accionibus et rationibus nobis dicti nominibus competentibus et competituris in dicta castlania et iuribus eiusdem. Et spectant ad nos certis, veris et legitimis titulis siue causis predicta que uobis vendimus nominibus quibus supra.

Hanc autem vendicionem facimus nominibus predictis vobis dicto / domini comiti et vestris et quibus volueritis perpetuo sicut melius dici potest et intelligi ad vestrum vestrorumque salvamentum et bonum etiam intellectum.

Et extrahimus predictis nominibus predicta que vobis vendimus de posse, iure, dominio et proprietate mei dicte Elionoris et dictarum / Constancie de Aragone et Andreue de Fonollario principalium nostri dictorum procuratorum. Eademque in posse, ius et dominium et proprietatem vestri et vestrorum minuimus et transferimus prefatis nominibus, irreuocabiliter pleno iure, ad habendum, tenendum, possidendum et quicquid vobis /[15] et vestris deinceps placuerit perpetuo faciendum.

Promittentes nominibus predictis tradere uobis aut cui volueritis loco vestri possesionem corporalem seu quasi predictorum que uobis uendimus et in ea vos et vestros facere, existere perpetuo potiores vel vos dictus dominus Comes seu procu- / rator vester ad hoc constitutus possitis et possit ipsam possesionem corporalem seu quasi apprehendere apprehensamque penes vos licite retinere.

Nos enim, predictis nominibus, donec dictam possesionem vobis tradiderimus vel vos eam apprehenderitis, ut est dictum, constituimus nos supra- / dictis nominibus, predicta omnia et singula, que uobis vendimus, pro uobis et uestris ac vestro nomine precario possidere seu quasi.

Et ex causa huiusmodo vendicionis, damus, cedimus et mandamus predictis nominibus vobis dicto domino comiti et vestris successoribus perpetuo omnia iura omnesque accio- /[18] nes reales et personales, utiles et directas, ordinarias et extraordinarias at-

que mixtas et alias quascumque que michi Elionori de Turrillis et prefatis Constancie de Aragone et Andreue de Fonollario, principalibus nostri dictorum Petri de Turrillis, Galcerandi / Rosanes et Gisperti de Guimerano competiunt et competere possunt et debent in predictis que uobis vendimus et contra quascumque personas et in quibuscumque bonis, ratione premissorum; quibus iuribus et accionibus supradictis, possitis vos, dictus Comes, et vestri in hiis / successores vestri experiri, agendo, scilicet, et respondendo, defendendo, excipiendo, proponendo et replicando.

Et omnia alia in iudicio et extraiudicium faciendo quocumque et quemadmodum nos et dicte nobiles Constancia de Aragone, Andreua de Fonollario facere /[21] poteramus et poterant ante presentem vendicionem, iuriumque et accionum cessionem et possemus ac possent nunc ac etiam postea quocumque.

Nos enim quibus supra nominibus facimus et constituimus vos, dictum dominum Comitem, et vestros in hiis successores, dominos et procura- / tores in rem vestram propriam ad faciendum inde vestre libitum voluntatis sine contradictione et impedimento nostri et nostrorum dictis nominibus et alterius cuiuscumque persone.

Dicentes et mandantes nominibus quibus supra serie cum presenti gerenti vicem Epistole in hac parte / uniuersis et singulis el singulis vasallis hominibus el feminis in dicto loco de Tiuiça ac terminis et territoriis eiusdem habitantibus et habitaturis et aliis omnibus et singulis personis cuiusuis status, gradus, legis, condicionis aut preheminentie fuerit quorum et quarum interest /[24] et intererit eosque requerimus et monemus dictis nominibus, sub debito fidelitatis et naturalitatis, si quo michi dicte Elionore de Turrillis et prefatis nobilibus Constancie de Aragone et Andreue de Fonollario tenentur et sunt astricti quarum vos dictum dominum / comitem et quos volueritis habeant et teneant pro dominis dicte castlanie.

Et quosque uobis et vestris successoribus et officialibus vestris et ipsorum et quibus volueritis loco vestri et vestrorum respondeant, pareant et obediant, satisfaciant et attendant de se ipsis et / iure distringendi eosdem ac de omnibus et singulis censibus et redditibus, et iuresdiccione quam dictis nominibus habemus et habere debemus predecessoresque nostri quibus supra nominibus in hiis habuerunt et habere debebant et consueverint in predicta castlania et /[27] iuribus eiusdem ac etiam de obuentionibus, fructibus, iuribus et aliis bonis quibuscumque per nos prefatis nominibus vobis supra venditis.

De quibus et prout nobis pretactis nominibus racione seu occasione eorumdem respondere, satisfacere, parere, obedire et attendere consueuerunt / et debent de iure, usatico, constitucionibus seu alio quouis modo vobisque et vestris successoribus uel cui volueritis ad solam presentis instrumenti exhibitionem et vestri seu vestrorum simplicem requisitionem iuramenta homagio et fidelitates prestant non expectato inde alio manda- / to.

Et vos dictus dominus comes et vestri successores, tanquam domini predictorum omnium et singulorum uobis superius venditorum, per vos aut officiales vestros predictos, vasallos, homines et mulieres, ad hoc compellere, distringere et forciare possitis atque valeatis quibuscumque /30 modis, formis, forcis, cohorcionibus, compulsionibus, quibus volueritis, sicut et prout nos prefatis nominibus possemus ante presentem vendicionem, et possemus nunc ac etiam postea quomodocumque.

Enim nos supradictis nominibus cum presenti, ex nune prout ex tunc, et converso, predictos / vassallos, homines el mulieres postquam scilicet ad hec se uobis fuerint astricti et obligati absoluimus et liberamus ab omnibus iuramento, homagio, fidelitate et naturalitate quibus et si nobis prefatis nominibus pro premissis modo aliqua teneantur.

Pro precio vero predictorum que uobis / vendimus pretactis nominibus dedistis et soluistis nobis eisdem nominibus et confitemur a vobis habuisse et recepisse octuaginta mille solidos monete Barchinone de terno, super quibus renunciamus nominibus predictis excepcioni peccunie non numerate et non solute ac precii predicti non /33 habiti et non recepti et legi que subvenit deceptis ultra dimidiam iusti precii excepcioni etiam doli, mali et accioni infactum et omni alii iuri, racioni et consuetudini contra hec venientibus.

Dantes et remitentes, quibus supra nominibus, vobis prefato domino Comiti / et vestris successoribus perpetuo donacione pura, perfecta et irreuocabili inter uivos si quid predicta que vobis supravendimus dictis nominibus plus modo valent seu de cetero valebunt precio memorato insuper conuenimus,

Et promittimus nos dicti venditores antefatis nominibus / vobis dicto domino comiti et vestris successoribus perpetuo quod predicta que uobis vendimus eisdem nominibus faciemus vos et vestros et quos volueritis habere, tenere et possidere in pace et secure perpetuo contra omnes personas.

FUNDACIÓ NOGUERA

Et quod tenebimur predictis nominibus vobis et /[36] vestris semper de firma et legali euictione. Ita videlicet quod si forsam aliqua vel alique persone facerent, moverent, proponerent, inferrent aut intentarent contra vos vel vestros aliquo tempore aliquam actionem, questionem, peticionem vel demandam, litem uel controuersiam de / iure vel de facto, in iudicio vel extra, in predictis per vos emptis aut aliqua parte eorum aut ratione seu ocassione ipsorum: Nos dictis nominibus in continenti cum a uobis predicto domino Comiti aut vestris seu a vestro et vestrorum procurator fuerimus requisiti, opponemus nos / eisdem nominibus eorum onus litigii et agemus ac ducemus dictis nominibus ipsam causam seu causas meas dicte Elionoris et predictarum Constancie de Aragoni et Andreue de Fonollario propiis sumptibus et expensis /[39] a litis principio usque ad finem, vel vos dictus dominus Comes aut vestri successores, si volueritis aut voluerint, possitis et possint ipsam causam seu causas agere, ducere et tractare per vos ipsos et hoc sit in electione vestri et vestrorum.

Nos enim prefatis nominibus remitimus vobis / dicto domino Comiti et vestris successoribus ex pacto denunciandi necessitatem, verum si vos uel vestri elegeritis ipsam causam seu causas agere, ducere, et tractare per vos ipsos. Conuenimus et promitimus dictis nominibus vobis prefato domino Comiti quod dabimus, soluemus / restituemus et emendamus prefatis nominibus vobis et vestris omnes missiones, dampna et interesse si quas vel si que feceritis, habueritis per vos empta uel aliquam eorum partem et totum id quod a vobis vel vestris /[42] euictum fuerit de predictis siue obtineatis in causa siue causis, siue etiam sucumbatis sic quod a predictis omnibus et singulis seruabimus dictis nominibus vos et vestros penitus sine dampno super quibusquidem missionibus, dampnis et interesse credatur uobis et uestris, plano et simplici / verbo nullo alio probationum genere requisito.

Conuenimus etiam et promitimus dictis nominibus vobis prefato domino Comiti, quod si vos vel vestri denunciaveritis michi prefate Elionori de Turrillis et Constancie de Aragone et Andreue de Fonollario, principalibus nostri dictorum Petri de Turrillis, Galcerandi de Rosanes et Gisperti de Guimerano, quod questio super predictis vobis fieret et ego dicta Elienor ac dicta Constancia et Andreua nollemus nos opponere deffensioni vestri et vestrorum et in nos recipere totum onus litigii et vos seu vestri successores / ipsam causam seu causas eligeritis agere, ducere et tractare per ipsos quod nunquam, de uel pro predictis excipiemus de malo

aduocato aut impericia uel necglegentia ipsius nec quod presens fueritis in sententia pronuncianda nec teneamini apellare nec predicta nobis denunciare si volueritis. /45

Nam premissa omnia et singula et alia quibus nos possemus iuvare, deffendere a predictis vel aliquibus predictorum in preiudicium iuris vestris dicti domini Comitis et vestrorum succesorum remittimus vobis et vestris, ex pacto, gratis et ex certa scientia et expresse de presenti. Et pro hiis complendis et atendendis, tenendis et inviolabiliter observandis ego dicta Elienor de Turrillis obligo uobis dicto domino Comiti et uestris omnia bona mea mobilia et inmobilia, priuilegiata et non priuilegiata, habita ubique et habenda.

Et nos dicti / Petrus de Turrillis, Galcerandus de Rosanes et Gispertus de Guimerano, procuratores predicti, virtute dictarum nostrarum procurationum et ex potestate per dictos nostros principales nobis in eisdem atributa, obligamus vobis prefato domino Comiti et vestris omnia bona / et iura dictorum nobilium Constancie de Aragone et Andreua de Fonollario, principalium nostrarum, mobilia et inmobilia, privilegiata et non privilegiata, habita et habenda ubique bona aut nostra propria tacite vel expresse nullatenus obligantes, /48 volentes et concedentes ego dicta Elienor de Turrillis et nos dicti Petrus de Turrillis, Galcerandus de Rosanes ct Gispertus de Guimerano, procuratores predicti, et ego dicta Elienor et prefate nobiles Constancia et Andreua teneamur vobis / dicto domino Comiti et vestris uno et in solidum por predictis. Ita quod una nostrum pro altera non se possit excusari.

Renunciantes nos dicti venditores nominibus prelibatis quantum ad hec beneficio nouarum constitucionum et diuidendorum actionum et / Epistole diui Adriani et omni alii iuri, racioni et consuetudini contra hec venientibus. Et pro dicta Andreua de Fonollario, nos dicti procuratores renunciamus pro ipsa Andreua beneficio minoris aetatis et restitutionis in integrum et omni alii iuri in mino- /51 rum suffragio introducto.

Et ut predicta omnia et singula maiori robore fulciantur iuramus sponte per Dominum Deum et eius Sancta quatuor Euangelia manibus nostris corporaliter tacta, videlicet, ego dicta Elionor de Turrillis in animam meam et nos / dicti Petrus de Turrillis, Galcerandus de Rosanes et Gispertus de Guimerano in animas dictarum Constancie de Aragone et Andreue de Fonollario, principalium nostrarum, predicta omnia attendere, et complere, tenere et inuiolabiliter obseruare in nullo contra facere / vel venire

iure aliquo, causa vel etiam racione. Hec igitur omnia et singula supradicta facimus, paciscimur, conuenimus et promittimus nos dicti venditores, nominibus prefatis, vobis dicto domini Comiti et successoribus vestris perpetuo et notario etiam infrascripto /[54] tanquam publice persone pro uobis et pro aliis etiam personis omnibus quarum interest et intererit recipienti et legitime stipulanti.

Ad hoc, ego Raymundus de Turrillis, miles, consiliarius et camerarius maior serenissimi domini regis Aragonum, succesoribus perpetuo vendicionem predictam et omnia et singula in presenti instrumento contenta eisdemque expresse consentiens prout melius et plenius superius continentur. Conuenio et promito vobis / prefato domino Comiti et vestris quod contra predictam vendicionem seu aliqua de superius contentis non faciam seu veniam iure aliquo, causa vel etiam ratione.

Actum est hoc Barchinone terciadecima die mensis februarii, anno a Nativitate Domini millessimo quadrigentessimo octauo.

Sig-num Elionoris, uxoris dicti honorabilis Raymundi de Turrillis predicte, que hec laudo, concedo, firmo et iuro in ciuitate predicta Barchinone die et anno predictis. Presentibus testibus venerabilibus Petro Torrents, / notario, Petro Arnaldi Pol et Franciscus Soler, ciuibus Barchinone.

Sig-num Raymundi de Turillis predicti, qui predictis consentio eaque laudo et firmo in Palacio regio dicte ciuitatis Barchinone die et anno predictis; presentibus testibus, venerabili Guillermo Raymundi Castell Auli et Antonio Ferrarii dels Dorrels, domicellis.

Sig-na nostrum Petri de Turrillis et Galcerandi de Rosanes predictorum, qui hec dicto nomine laudamus, concedimus, firmamus et iuramus in ciuitate Cesaraugusta vicesima tercia die mensis et anni predictorum. Presentibus testibus: Honorabili Georgio de Caramany, milite, Guillermo Sabria de Vilalba et Raymundo dels Dorrels, domicellis in Vallesio de Seminatis. /[57]

Sig-num mei Gisperti de Guimerano predicti, qui hec dicto nomine laudo, concedo, firmo et iuro in castro de Ciutadella, de licencia discreti Berengarii Vallis, rectoris et notarii publici de Ciutadella, secunda die marcii anno predicto, presentibus testibus Venerabile [Ludouico] de Guimera, domicello, filio dicti honorabilis Guisperti de Guimerano, Francisco Catala et Bartholomeo Riera, /[58] scutiferi dicti honorabilis Gisperti de Guimerano.

Sig-num Guillermi Ferrari, / habitatoris ville de Falceto, auctoritate regia notarii publici per totam terram et dominacionem

serenissimi domini Regis Aragonum, qui premissis interfuit eaque scribi fecit et clausit. Cum litteris rasis et correctis in linea quinta, ubi dicitur: potestate; en XLIII, ubi scribitur nullo alio probationum.

Sit omnibus notum, quod ego Elionor, uxor honorabilis Raymundi Turrillis, militis; consiliarii et camerarii maioris domini regis Aragonum, filiaque nobilis Omberti de Fonollario, quomdam, castlani loci de Tiuiça et eius terminorum heresque uniuersalis, una cum nobili Andreua de Fonollario, / sorore mea filiaque dicti quondam nobilis Omberti de Fonollario, prout aparet per testamentum dicti nobilis Omberti, quod fecit et ordinauit in posse discreti Petri Brives, auctoritate regia notario publico Barchinone octauadecima die julii anno a Natiuitate Domini millessimo trescentessimi nonagesi- / mo anno. Agens in hiis de consensu, firma et voluntate dicti viri mei nomine meo proprio.

Et nos Petrus de Turrillis, camarlengus, Galcerandus de Rosanes, algutzimius dicti domini regis Aragonum, et Gispertus de Guimerano, milites, procuratores ad subscripta et plura /[3] alia legitime constituti a nobilibus Constancia de Aragone, uxore dicti nobilis Omberti de Fonollario, et Andreua de Fonollario, eorum filia, prout de nostra procuratione constat per dicta publica instrumenta acta in regali ciuitate Valencie, vicesima secunda die mensis septembris anno a Natiuitate / Domini millessimo quadrigentessimo secundo et clausa per discretum Bartholomeum Gras, domini regis scriptore eiusque auctoritate notarium publicum per totam terram et dominacionem Regis Aragonum, dictis nominibus confitemur et recongnoscimur uobis egregio domino Iohanni, comiti Montanearum de / Prades, quod soluistis nobis supradictis, ad nostram voluntatem, omnes illos octuaginta mille solidos Barchinone pro quibus seu quorum precio nos predictis nominibus vendidimus uobis et uestris et quibus volueritis perpetuo, feudum siue castlaniam loci de Tiuiça, collis Balagerii, mansi de Riudoms, de /[6] Valdellos, de Labaria, de Banyoles, mansi dels Guiamets et omnium terminorum dicti loci de Tiuiça, cum omnibus iuribus et pertinenciis eiusdem prout de dicta venditione constat per publicum instrumentum diebus, mensibus et anno subscriptis, receptum per notarium subscriptum, prout in eo lacius continetur.

Quosquidem / octuaginta mille solidos soluistis nobis hoc modo, videlicet, quod dictus dominus comes et uniuersitates et singulares ville vestre de Falceto et aliquorum locorum vestrorum vestri Comitatus et Baronie quondam fuit nobilis Guillermi de Entença

facturi estis nobis nominibus prelibatis instrumenta debitoria de viginte mille solidis Barchinone exsoluendis intus dictam villam de Falceto in festo Natiuitatis Domini proximo venturo.

Et de restantibus sexaginta mille solidos, vos dictus dominus Comes et uniuersitas et singulares dicti loci de Tiuiça seu eorum sindici facturi estis nobis nominibus antedictis venditionem trium mille / solidorum Barchinone censualium et rendalium. Quosquidem viginti mille solidos et dictos tres milles solidos censuales, anuales et rendales, vos dictus dominus Comes et alii supradicti debetis nobis assecurare, imponere et assignare specialiter in et super dicto feudo siue castlania et iuribus eisdem super quibus /[9] in actu dicte venditionis et ante, de post dictam venditionem retinuimus nos dictis nominibus dominium, proprietatem et specialem obligationem et generaliter super omnibus bonis vestris et vestrorum inde obligandorum, mobilibus et inmobilibus, habitis et habendis.

Et ideo renunciantes dictis nominibus exceptioni / peccunie non habite et non recepte ex causa predicta in modum supradictum et omni alii iuri, racioni et consuetudini contra hec venientibus, facimus nominibus prelibatis de predictis octuaginta mille solidos, sicut predicitur, nobis exsolutis presentem apocam de receptis in testimonium premissorum.

Actum est hoc / Barchinona tercia decima die mensis Februarii anno a Nativitate Domini millesimo quadrigentessimo octauo.

Sig-num mei Elionoris, uxoris dicti honorabilis Raymundi de Turrillis predicti qui hec laudo, concedo et firmo in dicta ciuitate Barchinone, die et anno predicto. Presentibus testibus: venerabili Petro /[12] Torrents, notario, Petro Arnaldi Pol et Francischo Soler, ciuibus Barchinone.

Sig-num mei Raymundi de Turrillis, predicti, qui predictis consentio eaque laudo, concedo et firmo in Palacio Regio dicte ciuitatis Barchinone die et anno predictis. Presentibus testibus venerabile Guillermo Raymundi de Castellauli et / Antonio Ferrarii del Dorrells, domicellis.

Sig-na nostra Petri de Turrillis et Galcerandi Rosanes, predictorum, qui hec dicto nomine laudamus, concedimus et firmamus in ciuitate Cesaraugusta vicesima tercia die mensis el anno predictorum. Presentibus testibus Venerabile Georgio de Caramany, milite, Guillermo / Sabria de Vilalba el Raymundo de Torrelles, domicellis, in Vallesio domiciliatis.

Sig-num Gisperti de Guimerano predicti qui hec dicto nomine laudo, concedo et firmo in castro de Ciutadella de licencia discreti Berengarii, Vallis rectoris et notarii publici de Ciutadella, secunda die / mensis marcii anno predicto. Presentibus testibus venerabile Ludovico Guimera, domicello, filio dicti honorabilis Gisperti de Guimerano, Francisco Catala et Bartholomeo Riera, scutiferis dicti venerabilis Gisperti de Guimerano.

Sig(*signe*)num Guillermi Ferrarii, habitatoris ville de Falceto, auctoritate regia notarii publici per totam terram et dominacionem serenissimi domini Regis Aragonum, qui predicta interfuit eaque scribi fecit et clausit, cum literis rasis et emendatis in prima linea ubi dicitur consiliarii et camerarii maioris.

(*Al dors:*) Instrumenta venditionis feudi de Tiviça, *Venda del feu et castlania de Tiviça al comte don Joan. Nº XXII.*

120

1408, febrer, 23. Saragossa

Francesc Torà, donzell, fill de Francesc Torà, domiciliat a Tortosa, renuncia als seus drets successoris al feu i a la castellania de Tivissa, que tenia per raó d'ésser net matern del difunt castellà de Tivissa, Umbert de Fonollar. La renúncia la fa a favor de Joan, tercer comte de les Muntanyes de Prades, comprador del feu damunt dit.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 13, doc. 559.

En el testament d'Umbert de Fonollar es van fer llegats a aquest net. Per aquesta causa, el comte Joan va exigir la renúncia dels drets a la castellania que havia de comprar; i aquest és el contingut del present document.

Nouerint uniuersi quod ego Franciscus Tora, domicellus, filius honorabilis Petri Tora, militis, domiciliati in ciuitate Dertuse. Gratis et ex certa scientia, per me et omnes heredes meos quos- / cumque, laudo, aprobo, ratifico et confirmo uobis egregio domino Iohanni, comiti Montanearum de Prades, et vestris successoribus, perpetuo, illam emptionem per vos dictum dominum factam, precio / octuaginta mille solidorum Barchinone de feudo siue castlania loci de Tiuiça et eius terminorum ab honorabile domina Elionore, uxore honorabilis Raymundi de Turrillis, militis, camerarii maioris /[3] serenissimi domini regis Aragonum, nomine suo proprio. Et ab honorabile Petro de Turrillis, camarlengo, Galcerando de Rosanes, algutzirio dicti domini regis, et Guisperto de Guimerano, militibus,

procuraloribus nobilium dominarum Constancie de Aragonum, uxoris nobilis Omberti de Fonollario, quondam castlani dicti loci de Tiuiça. Et Andreue de Fonollario dictorum nobilium, filie, prout de / ipsa vestra emptione constat per publicum instrumentum receptum per notarium subscriptum sub diuersis kalendariis quorum primum fuit XIII dierum mensis februarii presentis et sub michi occula- /[6] riter fuit facta fides per notarium subscriptum.

Eidemque emptioni expresse consentio, prout melius et plenius in ipsa continetur. Conueniens et bona fide promitens dicto Comiti quod ego / seu mei nunquam faciemus, proponemus, mouebimus seu inferemus contra vos seu vestros aliquam accionem, questionem, peticionem seu demandam, litem vel controuersiam [...] in iudicio uel / extra iudicium nec consentiemus inferenti, tam ratione seu occasione legati seu legatorum per dictum nobilem Ombertum de Fonollario, quondam auum meum maternum, michi factorum in suo ulti- /[9] mo testamento, quam aliter generaliter quorumcumque iurium michi in dicto feudo siue castlania pertinencium, quauis ratione, iure, titulo siue causa, que dici et excogitare aut in futurum / quorumcumque iurium michi in dicto feudo siue castlania pertinencium, quauis ratione, iure, titulo siue causa, que dici et excogitare aut in futurum / quomodocumque.

Necnon absoluo, diffinio et remitto vobis prefato domino comiti et vestris successoribus, perpetuo, omnia iura omnesque acciones, reales et personales, utiles, ordinarias et / extraordinarias atque mixtas et alias quascumque que michi competunt et competere possint et debent in predictis per vos emptis aut aliqua parte eorum rationibus supradictis. /[12]

Insuper conuenio et promitto uobis prefato domino comiti ac etiam sponte iuro in animam meam per Deum et eius sancta quatuor Euangelia, meis manibus corporaliter tacta, quod predicta lauda- / cionem, aprobacionem, ratificationem et confirmationem, absolucionem, diffinicionem et remissionem semper ratas gratas et firmas habebo, tenebo, complebo et observabo et in nullo contrafa- / ciam seu veniam iure aliquo causa vel etiam ratione.

Retineo tamen michi ius in aliis bonis dicti nobilis Omberti de Fonollario ratione legati siue legatorum per ipsum nobilem /[15] Ombertum michi facti vel factorum in suo ultimo testamento, quibus per nullum michi fiat preiudicium. Hec igitur omnia et singula supradicta facio, paciciscor et promito ego / dictus Franciscus Tora, vobis dicto domino Comiti et notario etiam in-

frascripto, tanquam publico persone, pro vobis et pro aliis etiam personis omnibus quarum interest recipienti et pacis- / centi ac etiam legitime stipulanti.

Actum est hoc Cesarauguste, vicesima tercia die mensis februarii anno a Natiuitate Domini millesimo quadrigentessimo octauo.

Sig(*signe*)num /[18] Francisci Tora predicti, qui hec laudo, firmo et iuro.

Testes huius rei sunt: Honorabilis Galcerandus de Rosanes, miles, Guillermus Sabria de Vilalba, Raymundus Torrelles, domicelli in Vallesio domiciliati, et Rogerius [...] domicellus, / domiciliatus in Penedesio.

Sig(*signe*)num Guillermi Ferrarii, habitatoris ville de Falceto, auctoritate regia notarii publici per totam terram et dominacionem serenissimi domini Regis Aragonum, que premissa feci et clausi.

(*Al dors:*) *Carta com en Francesch Tora, renuncia a la venda del feu de Tiuiça. Fa per feu de Tiuiça.*

121

1408, febrer, 23. Saragossa

Galceran Rosanes, Gispert Guimerà, Antoni Montsonís i Hug de Rosanes renuncien als drets que, per testament d'Umbert de Fonollar, castellà de Tivissa, els pertocaven del feu de Tivissa, el Coll de Balaguer, Masriudoms, Vandellòs, Llaberia i Banyoles.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligal 13, doc. 560.

A l'exposició de motius, es fa al·lusió a una clàusula testamentària d'Umbert de Fonollar, en la qual s'establia que si les seves filles, Elionor i Andreua, morien sense fills de legal i carnal matrimoni, els béns i l'herència, entre els quals estava el feu o castellania de Tivissa, passarien a Galceran de Rosanes, algutzir del rei d'Aragó, a Gispert de Guimerà, senyor de Ciutadella, i a Antoni de Montsonís, donzell i hereu del castellà de Montgai.

També es fa al·lusió a la venda del feu de Tivissa que Constança, vídua d'Umbert de Fonollar, i Elionor i Andreua, les seves filles, com a hereves, havien fet a Joan, comte de les Muntanyes de Prades. El comte havia exigit, a l'acte de la compravenda, la renúncia als drets per part de tots els possibles hereus.

En conseqüència, en aquest document, tres possibles hereus ratifiquen la venda feta al comte i renuncien als seus drets.

Nouerint uniuersi quod nos Galcerandus de Rosanes, algutzirius serenissimi domini regis Aragonum, et Gispertus de Guimerano, dominus loci de Ciutadella, milites, nominibus nostris

propriis. Et ego Anthonius de Monçonis, domi / -cellus, filius et heres uniuersalis, ut assero, venerabilis Bernardi de Monçonis, quondam, patris mei, castlani loci de Mongay.

Attendentes nobilem Ombertum de Fonollario, quondam, castlanum loci de Tiuiça, in suo ultimo testa- / mento quod fecit et ordinauit in posse discreti Petri Briues, auctoritate regia notarii publici Barchinone XVIII die iulii anno a Natiuitate domini MCCCXC nono instituisse heredes suas uniuersales nobiles Elionorem /[3] et Andreuam de Fonollario, eius filias, sub tali vinculo et condicione: quod si dicte Elionor et Andreua quandocumque decederent sine liberis de legali et carnale matrimonio procreatis vel cum talibus liberis quorum / nullus ad etatem perueniant condidi testamentum, quod hiis casibus et utroque eorum hereditas Galcerando de Rosanes, Gisperto de Guimerano et dicto venerabili Bernardo / de Monçonis ac honorabili Hugoni de Rosanes, militi, fratri mei dicti Galcerandi de Rosanes, reuerterentur.

Instituentes nos dictos Galcerandum de Rosanes et Gispertum de Guimerano, Bernardum de Monçonis et Hugonem /[6] de Rosanes, quouis casu ex predictis secuto, suos heredes uniuersales prout hec et alia in dicto testamento ipsius nobilis Omberti de Fonollario, quod nobis dictis Galcerando de Rosanes, Gisperto de Guimerano et dicto venerabili Bernardo / de Monçonis ac honorabili Hugoni de Rosanes, militi, fratri mei dicti Galcerandi de Rosanes, reuerterentur. Instituentes nos dictum Galcerandum de Rosanes et Gispertum de Guimerano, Bernardum de Monçonis et Hugonem / de Rosanes, quouis casu ex predictis secuto, suos heredes uniuersales prout hec et alia in dicto testamento ipsius nobilis Omberti de Fonollario, quid nobis occulariter [fuit] ostensum latius sunt contenta.

Attendentes etiam prefatam /[9] nobilem Elionorem, filiam dicti nobilis Omberti de Fonollario quondam, uxoremque nunc honorabilis Raymundi de Turrillis, militis, consiliarii et camerarii maioris dicti domini regis, nomine suo proprio, de consensu, firma et voluntate dicti viri sui, ac nos dictos Galcerandum de Rosanes et Gispertum de Guimerano et honorabilem Petrum de Turrillis, camarlengum dicti domini regis, tanquam procuratores legales, constitutos a nobilibus Constancia de Aragone, uxore prefati / nobilis Omberti de Fonollario, et Andreua de Fonollario, dictorum nobilium coniugum filia, vendidisse et ex causa venditionis concessisse vobis egregio domino Iohanni, comiti Montanearum de Prades, et vestris

FUNDACIÓ NOGUERA

et quibus volueritis perpetuo /[12] feudum siue castlaniam dicti loci de Tiuiça, collis Balaguerii, mansi de Riudoms, de Valdellors, de Labaria, de Banyoles, mansi dels Guiamets et omnium terminorum dicti loci de Tiuiça, precio octuaginta mille solidorum, prout de / dicta vendicione constat per instrumentum publicum, receptum per notarium subscriptum, sub diuersis kalendariis, quorum primum fuit XIII diei mensis februarii infrascripti.

Attendentes inquam quod in actu dicte venditionis fuit comprehensum / et in pactum deductum quatenus nos laudaremus, aprobaremus, ratificaremus et confirmaremus vobis predicto domino comiti et vestris perpetuo successoribus venditionem predicti feudi siue castlanie, ac renunciaremus dictis vinculo et substitucioni pro tuicione et securitate vestre emptionis. Et inde faceremus et firmaremus vobis presentem instrumentum sub modis et formis infrascriptis [et] volentes complere ea, que sunt promissa, gratis et ex certa scientia /[15] tenore presentis publici instrumenti firmiter perpetuo valituri, per nos et omnes heredes et successores nostros quoscumque, laudamus, approbamus, ratificamus et confirmamus vobis predicto domino comiti et successoribus vestris, perpetuo, / emptionem predictam per vos factam de dicto feudo siue castlania dicti loci de Tiuiça et plenius in instrumento dicte vestre emptionis continetur.

Promitentes vobis quod nos / seu nostri nunquam faciemus, proponemus, mouebimus seu inferemus contra vos vel vestros aliquo tempore, in iudicio vel extra iudicium, aliquam actionem, interpellationem vel demandam, litem vel controversiam, de iure vel /[18] de facto, in predictis per vos emptis aut aliqua parte eorumdem nec consentiemus etiam inferenti racione vinculi et substitucionis sicut predicitur [...} ac apposite et contente in testamento dicti nobilis Omberti de Fonollario / quondam nec etiam alium quauis alia racione, iure, titulo siue causa que dici seu excogitari possit qualitercumque. Nec minus absoluimus et diffinimus vobis eidem domino comiti et vestris successoribus perpetuo omnia iura /[21] omnesque acciones reales et personales, utiles et directas, ordinarias et extraordinarias atque mixtas et alias quascumque que nobis competunt et competere debent in predictis, per vos dictum dominum comitem emptis aut aliqua / eorum parte tam racione dictorum vinculi et substitucionis, appositorum et contentorum in testamento dicti nobilis Omberti de Fonollario, quondam, quam aliqua quauis [ratione], titulo siue causa.

FUNDACIÓ NOGUERA

Nos enim scientes dictum feudum / siue castlaniam subiacere vinculo et subtitucione predictis imponimus cum presenti super omni actione, questione, peticione et demanda quas in [toto vel in] parte eorumdem possemus facere vel mouere aut modo aliquo /[24] intemptare causis et rationibus supradictis aut earum qualibet nunc aut in futurum silencium sempiternum.

Et abdicamus nobis et nostris super premissis [iuribus] agendi. Et ut predicta maiori robore fulciantur, / iuramus sponte in animas nostras per dominum Deum et eius sancta quatuor Euangelia nostris manibus corporaliter tacta, predicta omnia et singula [tenere] et inuiolabiliter obseruare et in nullo contrafacere / seu venire iure aliquo, causa vel etiam ratione.

Renunciantes certificati de iuribus nostris, legi siue iuri dicenti: pactum factum de futura successione [...] et omni alii iuri, racioni et consuetudini contra hec venientibus. /[27] Retinemus tamen nobis expresse quod si aliquo tempore dictum vinculum et substituto, appositum et apposita in testamento dicti nobilis Omberti de Fonollario [...] locum quod ius nobis pertinens in hereditate et bonis dicti nobilis Omberti de Fonollario racione dictorum vinculi et substitucionis sit et nobis remaneri illesum presenti instrumento non obstanti [...] [non] possimus de aliis bonis hereditatis dicti nobilis / Omberti petere, consequi et habere tam pro precio habito ex dicto feudo et castlania quam pro aliis bonis in dicta hereditate ipsius defuncti [...] emptionis vestri dicti domini comitis et successo- / rum vestrorum. Ita quod laudatio, aprobatio, ratificatio et confirmatio ac absolutio, diffinitio, remissio et relaxatio supradicte vel [...] perpetuo illibate persistant ac etiam inconcusse. /[30]

Hec igitur omnia et singula supradicta facimus, conuenimus et promittimus nos dicti Galcerandus de Rosanes, Gispertus de Guimerano, et Anthonius de Monçonis, uobis domino comiti et notario etiam personis omnibus quarum interest et intererit, recipienti et paciscenti ac etiam legitime stipulanti.

Acta sunt in ciuitate Cesarauguste vicesima tercia die mensis februarii anno a Natiuitate Domini millessimo quadringentesimo octauo.

Sig(*signe*)num Galcerandi de Rosanes predicti qui hec laudo [firmo] / [et iuro. Sig(*signe*)num Gisperti de Guimerano predicti qui hec laudo, firmo et iuro] / [Sig(*signe*)num Bernardi de Monçonis qui hec laudo, firmo et iuro] / [Sig(*signe*)num Hugonis /[6] de Rosanes qui hec laudo, firmo et iuro] /

Sig(*signe*)num Guillermi Ferrarii, habitatoris ville de Falceto, auctoritate regia notarii publice per totam terram et dominacionem serenissimi domini regis Aragonum, qui premissa interfui, eaque scripsit et clausit.

(*Al dors:*) *Carta de renunciació feta per Mosèn Galceran de Rosanes, Gispert de Guimerà et per n'Antoni de Monconís al feu de Tiviça. N. XVIII.*

122

1408, juny, 7. Càller

Hug de Rosanes, governador del rei d'Aragó a Càller i Gal·lura, a Sardenya, dona poder al seu germà Galceran de Rosanes per intervenir en la venda del castell i terme de Tivissa, que executarà Elionor de Fonollar, hereva d'Umbert de Fonollar, castellà de Tivissa.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 13, doc. 561.

Hug de Rosanes havia estat instituït en el testament d'Umbert de Fonollar, com a substitut en l'herència de la seva filla Elionora, donat cas que aquesta morís.

Elionor de Fonollar, per tal de fer més ferma la venda del castell de Tivissa, necessitava el consentiment dels substituts; i Hug de Rosanes, des de Càller, dona poder al seu germà per a intervenir en la venda.

Nouerint uniuersi quod ego Hugo de Rosanes miles, gubernator et reformator capitis Calleri et Gallinerii Regni Sardinie pro illustrissimo domino Aragonum rege. Attendens nobilem et circumspectum virum Umbertum / de Fonollario in suo ultimo testamento heredem suam universalem instituisse dompnam Elionorem, eius filiam, nunc vero uxorem venerabilis Raymundi Torrelles, domini Castri dicti Rocha, Barchinone diocesi, et ipsa decedente in dicto eius / ultimo testamento subtituisse in predicta hereditate et omnibus bonis eiusdem honorabilem virum Galcerandum de Rosanes, militem, algutzirium dicti regis, et me dictum Hugonem, eius fratrem prout hec et alia in dicto testamento clarius cer- /[3] ni possunt.

Attendens etiam ad mei auditum nouiter peruenisse dictam dompnam Elienorem, predicto hereditario nomine, castllaniam siue castliam castri et loci de Teuiça, partium Cathalonie, vendere velle: ob quod in hiis competit pro tuitione / cuiusuis emptoris firmas nostrorum dictorum fratrum interueniri, quibus bona dicte hereditatis pertinent et spectant casu pro allegatu interueniente.

Ideo inspecta probitate et laudabile fama prenominate dompne Elionoris, hec et maiora bene / merentis, consulte et ex certa scientia ac gratis, facio, constituo, eligo, nomino et ordino procuratorem meum certum, specialem, indubitatum et ad infrascripta agenda generalem, vos dictum venerabilem virum Galcerandum de Rosanes, militem, carissimum /[6] fratrem meum, licet ad hoc actu absente tanquam presente, ad firmam dandum videlicet pro me et nomine meo nedum in vendicione per ipsam factis seu fiendis de bonis dicte hereditatis, vobis et michi pertinentis et spectantibus seu pertinere et spectare debentibus, pretextu et occassione substitutionis vobis et michi facte in prenominato testamento / dicti venerabilis viri Umberti de Fonollario, quondam, dando et atribuendo vobis dicto honorabili fratri et procuratori meo, tenore huius publici instrumenti perpetuo valituri, plenum posse et mandatum specialem per me et nomine meo, in quibuscumque vendicionibus /[9] per ipsam venerabilem dompnam Elionorem factis et fiendis, firmandi in posse quorumuis notariorum et in quibuscumque instrumentis et scripturis cum illis verbis, stipulationibus, clausulis, firmis et renunciacionibus in hiis inminentibus, necessariis et opportunis.

Queque ego / facere possem personaliter constitutus, etiam si talia fuerint que de iure vel de facto aut alium aliud mandatum exhigerent specialem quam ego in et super predictis super dependentibus, incidentibus et emergentibus ex eisdem comito vobis dicto honorabili fratri et / procuratori meo omnia loca et vices meas cum presenti.

Promitentes et conueniens, bona videlicet fide et sollempne stipulatione interueniente, in manibus et posse notarii infrascripti tanquam publice persone, hec a me pro vobis et vestris et pro omnibus aliis etiam personis /[12] quarum intersit uel interesse [potuerit] in futurum legitime stipulanti et recipiente me semper habere, et actum, gratum, validum atque firmun quidquid per vos, dictum honorabilem fratrem et procuratorem meum, in predictis et circa ea et ab eis resultantia actum et firma- / tum fuerit; et nunquam reuocabitur sub bonorum meorum omnium ubique presentium et futurorum ypotheca.

Actum est hoc in palacio regio castri Callerii, die iouis, septima mensis iunii, anno a Nativitate Domini millessimo quadrigentessimo octauo.

Sig-num Hugonis de Rosanis predicti qui hec laudo et firmo.

FUNDACIÓ NOGUERA

Testes hius rey sunt: discretus Iohannis Iouerii notarii; Dominicus Reig, porterius curie gubernatoris Callerii, et Petrus [...] appendiciarius dicti castri, habitator.

Sig(*signe*)num Bartholomei de Bacho, auctoritate regia notarii publici per totam terram et dominacionem illustrissimi domini nostri Aragonum regis, qui predicta requisitus recepit, scribsit, et clausit.

(*Al peu:*) R- [egistrata]

123

1408, juliol, 11. Falset

Joan, tercer comte de Prades, concedeix a la universitat de cristians i moros de Tivissa la indemnització i evicció per la fermança donada en la compra de la castellania de Tivissa, i una capitulació de privilegis i franquícies.

B. Secció d'Entença. Lligall 13, doc. 562. Trasllat.

Aquest document es produeix, també, per la venda del feu i de la castellania de Tivissa, feta pels hereus del difunt castellà, Umbert de Fonollar, a Joan, comte de les Muntanyes de Prades.

Es va pactar fer el pagament de la següent manera: vint mil sous es farien efectius a la propera festa de Nadal; els seixanta mil sous restants es farien efectius mitjançant l'establiment d'un cens anual i rendal, de tres mil sous a pagar cada any a la festa de Sant Miquel de setembre per la universitat de Tivissa, trets de les rendes anuals del feu venut.

La universitat de Tivissa va nomenar com a jurats i procuradors síndics, per tal d'intervenir en la constitució del cens anual, Antoni Celoni, cristià, i Maimó Vidal, sarraí.

Aquests síndics tivissans, abans de firmar el cens, van exigir al comte Joan una escriptura pública d'indemnitat, seguretat i evicció. Aquest és el document que aquí es presenta, en el qual el comte promet complir el pagament anual del cens amb les rendes senyorials que li proporcionaria, en endavant, la castellania comprada; principalment amb els quatre mil sous anuals que la universitat de Tivissa lliurava al comte com a quèstia ordinària.

Hoc est translatum bene et fideliter sumptum a quodam publico instrumento tenore sequente:

Nouerint uniuersi, quod nos Iohannes, incliti domini infantis Petri de Aragone memorie recolende filius, comes Montanearum de Prades. Attendentes et considerantes nobilem Elionorem, uxorem honorabilis Raymundi deTurrillis, militis, camerarii, maior- / domi serenissimi domini regis Aragonum, nomine suo proprio, ac honorabiles Petrus de Turrillis, et Galcerandum de Rossanes,

algutzirium prefati domini Regis, et Gispertum de Guimerano, milites, tanquam procuratores nobilis Constancie de Aragonum, uxoris nobilis Umberti de Fonollario, quondam, militis, castlani loci nostri de Tiuiça ac etiam / tanquam procuratores nobilis Andreue de Fonollario, dictorum nobilium coniugum filie, vendidisse et ex causa vendicione concessisse nobis dicto comiti et nostris et quibus voluerimus perpetuo feudum siue castlaniam dicti loci nostri de Tiuiça et eius termini, cum omnibus iuribus et pertinenciis eiusdem, precio octuaginta mille solidorum prout de /[3] dicta vendicione constat per publicum instrumentum receptum per notarium subscriptum sub diuersis kalendariis, quorum primum est tercio decimi diei mensis februarii proxime lapsi.

Attendentes etiam quod in actu vendicionis dicti feudi siue castlanie fuit comprehensum et in pactu deductum inter nos dictum comitem ex una parte, et dictos / nobiles Elionorem de Turrillis, Petrum de Turrillis, Galcerandum de Rosanes, et Gispertum de Guimerano nominibus quibus supra ex parte alia, quatenus nos dictus comes solueremus eisdem dictis nominibus in primo venturo festo Nativitatis Domini viginti mille solidis Barchinone ex predictis octuaginta mille solidis precio dicti / feudi siue castlanie. Et de seu pro restantibus sexaginta mille solidis nos dictus comes et vos fideles et dilecti nostri iurati et probi homines uniuersitatis et singulares christianorum et sarracerorum dicti loci de Tiuiça faceremus et faceretis venditoribus dicti feudi siue castlanie supradicte vendicionis de tribus /[6] mille solidis Barchinone censualibus, annualibus et rendalibus ad forum seu rationem viginti mille solidorum pro millenario.

Considerantes inquam vos dictos iuratos et probihomines, universitatem et singulares dicti loci de Tiuiça ad hec per agenda et complenda constituisse vestros sindicos, actores et procuratores videlicet: Anthonium / Celoni, christianum, et Maymon Vitalis, saracenum, habitatores dicti loci, quibus plenam contulistis potestatem vendendi et super bonis vestris et cuiuslibet vestrum imponendi, carricandi et assecurandi dictos tres mille solidos Barchinone censuales, anuales et rendales, prefatis Elionori de Turrilis, nomine suo proprio, Petro de Turrillis, / Galcerando de Rosanes et Gisperto de Guimerano, procuratoribus dictorum nobilium Constancie de Aragonum et Andreue de Fonollario, venditoribus dicti feudi siue castlanie.

Attendentes finaliter quod inter nos, ex una parte, et vos, ex alia parte, fuit comprehensum et in pactu deductum quatenus an-

tequam dicti sindici, [actores] /[9] et procuratores vestros firmarent intrumentum vendicionis dictorum trium mille solidorum Barchinone censualium, nos faceremus et firmaremus vobis in posse subscripti notarii instrumentum indempnitatis et capitulos subscriptos.

Idcirco volentes complere ea que sunt per nos promisa, gratis et ex certa scientia per nos et per omnes heredes et succesores nostros / quoscumque, cum hoc presenti publico instrumento ubilibet perpetuo valituro, per firmam validam et solempnem stipulationem comitimus et promitimus nos dictus comes, vobis prelibatis fidelibus nostris iuratis et probis hominibus, uniuersitati et singularibus christianorum et saracenorum dicti loci nostri de Tiuiça ac heredibus et succesoribus vestris, / perpetuo: quod a predicta vendicione dictorum trium mille solidorum Barchinone censualium, per nos nomine nostro proprio die presenti iam firmata, et per dictos vestros sindicos, actores et procuratores fienda seu firmanda, dictis nobili Elionori de Turrilis, nomine suo proprio, ac Petro de Turrillis et Galcerando de Rosanes et Gisperto de /[12] Guimerano, procuratoribus dictarum nobilium Costancie de Aragonum et Andreue de Fonollario, seruabimus vos dictos iuratos universitatis et singulares, tam christianos quam saracenos, dicti loci nostri de Tiuiça et vestros succesores in perpetuum penitus sine dampno tam in sorte principale quam in annuis pensionibus.

Ita videlicet / quod si vos dicti iurati et probi homines, uniuersitas, et singulares cristianorum et saracenorum dicti loci, solueritis aliquid de dicto censuali tam in precio quam pensionibus eiusdem aut missiones aliquas, sumptus, dampna, et interesse feceritis, seruaritis et sustinueritis quoquomodo totum id et quantumcumque sit vel fuerit, promitimus vobis et vestris / soluere, restituere, et emendare in dilate ad vestram voluntatem super quibus credatur vobis et vestris plano et simplice verbo nullo alio probacionum genere requisito.

Et pro hiis complendis et attendendis, tenendis et inviolabiliter obseruandis, obligamus vobis et vestris, specialiter, dictum feudum siue castlaniam et omnes fructus, /[15] redditus, exitus et prouentus eiusdem ac etiam omnes illos quatuor mille solidos rendales quos nobis facitis et prestatis anno quolibet perpetuo in Festo sancti Michaelis mensis septembris de questia ordinaria. Et generaliter, omnia alia bona nostra, mobilia et inmobilia, habita ubique et habenda. Volentes quod generalis obligatio / per dictam specialem obligacio-nem vel converso minime derogetur. Inmo bona ipsorum

FUNDACIÓ NOGUERA

pro alia roboretur et confirmetur et vos possitis utraque dictarum obligationum simul uel diuisim libere uti non obstante lege dicente quod postquam potest traditor de speciali ypotheca satisfacere manus ad alia non extendere, cui legi ac etiam legi dicenti / quod prius transeundum est per specialiter quam generaliter obligata scienter et exprese.

Renunciamus etiam legi siue iuri dicenti quod qui factum promittit soluendo interesse liberetur ab ipsa promissione ac omni alii iuri, racioni et consuetudini contra hec venientibus. Necnon confirmamus et recognoscimus vobis quod die presenti /[18] fuerunt per nos inhita, firmata et iurata in posse notarii subcripti tam pro securitate vestra quam alia quedam capitula tenorum sequentium:

«A la fermança que lo senyor comte demana a la universitat de vila e terme de Tiviça per rahó de la compra que fa de la castlania e feu de la dita vila et terme de aquela, demanen / los pròmens de la dita vila al dit senyor per seguretat de la dita universitat les coses següents:

Primerament, la dita universitat farà firmança conplidament en la compra que lo dit senyor fa de la castlania de Tiviça, ab tots drets d'aquella o en lo preu d'aquella tots en los sexanta mil sous que restaren a pagar / de la dita compra, ho en menys quantitat tant com restarà de la dita compra, com sie contengut que de present se hagen a pagar vint mil sous de la dita compra.

Ítem que la dita universitat per signar de la dita compra graciosament promet al dit senyor cinch milia sous, los quals servesquen e hagen a servir en / pagar e quitar los vint milia sous ara de present pagades en la dita compra.

Ítem que lo dit senyor comte per rahó de la dita fermança, obligarà de present a la universitat e singulars de aquella e de son terme tots los drets e pertinències ab íntegre de la dita castlania, e que per la dita fermança la dita /[21] universitat d'aquella hajen e tenguen la dita castlania e drets de aquella per evicció de la dita fermança e per qualsevol altres coses devallants d'aquella; en tal manera que la renda de la dita castlania servischa al censal de la dita compra o de la quantitat restant a pagar de aquella.

Ítem que lo senyor comte / ni altre persona en loch d'ell, no pendrà ni pendre farà rendes, ni altres drets de la dita castlania, sinó per pagar la restant quantitat de la dita compra o lo censal fahedor per aquella.

FUNDACIÓ NOGUERA

Ítem que lo dit senyor no vendrà ni donarà ni en deguna altra manera alienarà les rendes ni proprietats de la dita castlania / en tot ni en partida, sinó per pagar la restant quantitat de la dita compra, e aquel cas que venda ni alienació se faça de la dita castlania, drets o proprietats qualse-vulla d'aquella se hajen a fer per lo tressorer del dit senyor, qualque sia, ab dos pròmens, per la dita universitat elegidors, e ço que per aquelles venut e alienat serà, se hage a seguir /[24] e als no.

Ítem que lo dit senyor no puxa separar ni en nenguna manera departir les rendes e drets de la dita castlania ans aquelles sien venudes e ajustades ab les altres rendes e drets que reb en lo comdat e baronia.

Ítem que lo dit senyor per major evicció e seguretat de la dita universitat obligarà aquells quatre / mil sous, los quals la dita universitat e singulars d'aquella quiscun any fan e són tenguts fer de questa en la festa de Sent Miquel al dit senyor. E que en aquells quatre mil sous, ell no tocarà ni tocar farà en tot ni en partida, sinó per pagar lo dit censal que per la dita compra se farà e les messions per aquell en qual- / sevol manera fahedors. E si lo contrari en deguna manera era fet per lo dit senyor o per altre en loch seu, en aquell cas, lo dit senyor dona loch et retenció a la dita universitat e singulars de aquella en e sobre los dits quatre mil sous o tant com fos la resta d'aquelles necessari al dit censal per la dita compra fahedor /[27] o per messions de aquell absolent: en lo dit cas lo dit senyor de la dita universitat e singulars de aquella de tots penes, feeltat e homenatge e de tota altra força que lo dit senyor fer pogués a la dita universitat e singulars de aquella per los dits quatre mil sous, e per aquells en nenguna manera per lo dit senyor / ni per alter en loch de ell no poguesen ésser forçats ni destrets ans en lo dit cas ara per lavors e contra lo dit senyor remet les dites penes, feeltat, homenatge e força e de aquells la dita universitat e singulars de aquella absoll.

Ítem que lo dit senyor per major fermetat e securetat de la dita universitat e sin- / gulars de aquella sobre les cosses per lo dit senyor a la dita universitat obligades, assignades per la dita compra, haurà la firma del senyor don Jayme, lo qual lo e aprove les coses desús dites.

Ítem que lo dit senyor comte fermarà e jurarà totes les coses desús dites, ço és sobre la òstia sagrada, que aquelles tendrà e complirà e en neguna manera non contravendrà, e de aquelles farà a la dita universitat carta de guardar de dan, obligant gene-

ralement tots sos béns hon que sien a ell pertanyents largament, ab totes clàusules e renunciacions necessàries, la substància de les coses dessús dites en capítols, no mudada, mes en tot servada. / E dels dits capítols e de quiscun d'ells se puxa fer carta e cartes públiques dictades e ordenades a coneguda de dos hòmens doctes a tot profit de la dita universitat e dampnatge del dit senyor, no mudada substància dels dits capítols.

Ítem que lo dit senyor farà contribuir e participar les terres / e qual se vulla altres proprietats de la dita casllania ab la dita universitat en totes talles, questes e altres càrrechs, segons les altres terres e propietats de la dita universitat, les dites terres e proprietats de la dita castlania emperò exints de poder del dit senyor e passants en poder d'altres persones. E /[33] lo forn de la dita vila sia tengut en aquell cas pagar imposició si la dita universitat posar-n'i volrà de tot lo pa que lo forner qualque sia vendrà ni menjarà axí com faria hun altre singular de la dita villa.

Ítem que lo dit senyor feta la compra novellament, confermarà tots e sengles privi- / legis, concessions, remissions e altres quals se vulla gràcies per ells fetes a la dita universitat e terme de aquella singulars de aquella per qualsevol rahó tro en aquell dia que la dita compra acabarà e compliment haurà.

Ítem que lo saig de la cort, qualque sie, hage e sie tengut tot exercici de cort segons / que ara fa e és acostumat de fer.

Ítem que per la compra desús dita en neguna manera la població, ús e costum de la dita universitat ni del terme de aquella no sia mudada, mas de continent complida la dita compra, sia d'aquí avant tots temps per lo dit senyor loada, tenguda e servada. E açò /[36] sia entès en quant tocha la dita universitat e terme de aquella.

Ítem que per contemplació de la fermança desús dita e de les dits cinch mil sous donats, lo dit senyor farà remissió general a la dita universitat e singulars de aquella de tots e qualsevol crim e accesos civils e criminals / per la dita universitat e singulars de aquella comesses tro en lo present dia plau al senyor, exceptats aquells que foren a la mort d'en Pere Marcho de Falcet.

Ítem promet lo dit senyor e atorgue a la dita universitat e singulars de Tiviça tots aquells privilegis los quals lo dit senyor ha fermats a la terra per lo do que la terra / li ha fet per la compra de la dita castlania, exceptat emperò lo barchatge de Móra.

FUNDACIÓ NOGUERA

Ítem promet lo dit senyor e vol e consent que aquell o aquells que quiscum any portarà a Barchinona o en altra part los animals del censal que lo dit senyor e la vila Tiviça an a vendre als venedors de la dita castlania hajen /[39] tal e semblat salari que la vila de Tiviça acostuma de donar a sos menssatgers.»

Et nos ideo dictus comes aprobantes et laudantes, ratificantes et confirmantes preinserta capitula et quolibet eorum et eisdem exprese consentientes prout melius et plenius superius continetur. Conuenimus et in bona fide promittimus vobis / dictis iuratis et probis hominibus, uniuersitati et singularibus christianorum et sarracenorum dicti loci nostri de Tiuiça et vestris heredibus et succesoribus perpetuo, quod predicta omnia et singula de super contenta et specificata attendemus, complebimus et obseruabimus et in nullo contrafaciemus seu veniemus inter aliqua causa / vel etiam racione.

Et ut predicta maiori gaudeant firmitate, iuramus in animam nostram, per Dominum Deum et preciossimum Corpus Domini nostri Iehsu Christi coram nobis in altari maiori ecclesie de Falceto possitum et per nos reuerenter inspectum, predicta omnia et singula complere et obseruare et non contra- /[42] venire aliqua racione siue causa.

Ad hec nos Iacobus de Prades, Aragonum Conestablus, et regni Sicilie conestabulus et amiratus, filius dicti domini Comitis, laudantes, aprobantes, ratificantes et confirmantes vobis dictis iuratis et probishominibus uniuersitati et singularibus christianorum et sarracerorum dicti / loci de Tiuiça preinsertam indempnitatem ac capitula suprascripta et eisdem exprese consentientes prout melius et plenius superius continetur. Conuenimus et promitimus vobis ac etiam sponte iuramus per dominum Deum et eius santa quatuor Euangelia, manibus nostris corporaliter tacta, predicta omnia singula / attendere et complere tenere et inuiolabiliter obseruare et non contrafecere seu venire iure aliquo, causa uel etiam racione. Hec igitur omnia et singula supradicta facimus, paciscimur, conuenimus et promitimus nos dicti Iohannes, comes, et Iacobus de Prades, eius filius, videlicet uterque nostrum a se dicta /[45] et premissa vobis dictis iuratis et probis hominibus uniuersitatis singularibus chistianorum et saracenorum dicti loci de Tiuiça et notario etiam infrascripto tanquam publice persone pro vobis et pro aliis etiam personis omnibus quorum interese et intererit recipienti et paciscenti ac etiam legitime stipulanti.

Actum est hoc / in villa de Falceto undecima die iulii anno a Nativitate Domini millesimo quadrigentesimo octauo.

Sig-num nostri Iohannis comitis predicti qui hec Iaudamus, firmamus et iuramus in dicta villa de Falceto die predicta; presentibus testibus: Raymundo Pepio et Marcho Luea, presbiteris Falceti / et Arnaldo Pradera, loci de Mora.

Sig-num nostri Iacobi de Prades predicti qui hec laudamus firmamus et iuramus in loco de Coquolibero, vicesima prima die mensis et anni predictorum; presentibus testibus venerabile Corral Spatafora regni Sicilie, Perello Falceti et Bernardo de /[48] Torremorell de domo dicti domini Iacobi de Prades.

Sig(*signe*)num Guillermi-Ferrarii, notarii publici ville de Falceto regiaque auctoritate per totam terram et dominacionem serenissimi domini regis Aragonum qui premissa interfuit eaque scribi fecit et clausit, cum raso et correcto in linea XXXX / ubi icitur proprietates.

Sig(*signe*)num Guillermi Ferrari auctoritate regia notarii publici, testis.

Sig(*signe*)num Iacobi Camprodon auctoritate regia notarii publici, testis.

Sig(*signe*)num nostri Iohannis Alago, locuntenentis venerabilis Bartholomei Vitalis, baiuli ville de Tinica, qui huic translato ut in in iudicio eidem fides adhibeatur auctoritaiem nostram ponimus et decretum hic appositam et appositum manu Arnaldi Maço, notarii curie ac dicte ville / notarii publici XXX prima die mensis augusti anno a Nativitate Domini MCCCCXXXI, presentibus testibus Guillermo Perello et Iohanne Spills dicte ville.

Et ideo ego dictus Arnaldus Maço, notarius hec mea propria manu scripsi et meum Sig(*signe*)num apposui in testimonium premissorum.

Sig- (*signe*) mei Marcialis Roials, habitatoris ville de Falceto, auctoritate regia notarii publici per totam terram et dominacionem excellentissimi domini regis Aragonum, qui hoc translatum a suo originale instrumento abstractum et cum eodem legitime comprobatum, auctorizatum, ut supra patet, mea propria manu scripsi et clausi tricesima prima die augusti anno a Nativitate Domini MCCCC tricessimo primo cum suprapositis in lineis XI; Loci, et XVIII de la villa et XXV qual se vulla et XXXVII sia.

(*Notes dorsals:*) *Indemmitat Tiuiça sobre lo feu d'en Fenollar.*

124

1408, juliol, 25. Sarroca

Elionor de Fonollar, Pere Torrelles, Galceran de Rosanes i Gispert de Guimerà, venedors de la castellania de Tivissa, prometen al comte Joan, el seu comprador, i a la universitat de cristians i moros de Tivissa, la facultat de redimir el cens anual i perpetu de tres mil sous, pel preu de seixanta mil sous en efectiu, en tres pagues.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 13, doc. 563.

Aquest cens es va establir com a part del preu de la compra que va fer el comte Joan de Prades del feu i de la castellania de Tivissa.

Nouerint uniuersi quod ego Elionor, uxor honorabilis Raymundi de Turrillis, militis, camerarii maioris serenissimi domini Regis Aragonum, nomine proprio, agens in hiis de consenso, firma et voluntate dicti viri mei. Et nos Petrus de Turrillis, camarlen- / gus, Galcerandus de Rosanes, algutzirius dicti domini regis, et Gispertus de Guimerano, milites, tanquam procuratores ad hec et alia legitimi constituti a nobilibus Constancia de Aragone, uxore nobilis Omberti de Fonollario, quondam, et Andreua de Fo- / nollario, dictorum nobilium coniugum filia, prout de nostra potestate apparet duobus publicis instrumentis actis in regali ciuitatis Valencie vicesima secunda die mensis septembris anno a Natiuitate Domini MCCCC secundo et clausis per discretum Bartho- /[3] lomeum Gras, domini regis scriptorem eiusque auctoritate notarium publicum per totam terram et dominacionem suam.

Attendentes nominibus supradictis vos egregium dominum Iohannem, Dei gratia comitem Montanearum de Prades, nomine vestro proprio et vos Antho- / nium Celoni, christianum, et Maymonum Vitalis, sarracenum, habitatores loci de Tiuiça, nominibus vestris propriis et tanquam sindicos, actores, nuncios et procuratores uniuersitatis et singularium christianorum et sarracenorum dicti loci de Tiuiça et eius / terminorum, vendidisse nobis nominibus supradictis tres mille solidos Barchinone censuales, annuales, et rendales, habendos et recipiendos per nos et nostros quibus supra nominibus, a vobis et a bonis vestris et cuiuslibet vestrum in solidum et a dicta uniuersitate /[6] et singularibus personis christianis et sarracenis dicti loci de Tiuiça et eius terminorum a prima die mensis nouembris proximi venturi ad unum annum extunc primo venturum et sic deinde anno quolibet in dicta die, precio videlicet sexaginta mille so- / lidorum, qui restabant ad soluendum ex

illis octuaginta mille solidis, pro quibus nos prelibatis nominibus vendidimus uobis dicto domino comiti et vestris successoribus perpetuo, feudum siue casllaniam dicti loci de Tiuiça et eius terminorum prout de dicta / vendicione dictorum trium mille solidorum Barchinone constat, per publicum instrumentum receptum per notarium subscriptum sub diuersis kalendariis quorum primum est undecimi diei presentis mensis iulii.

Attendentes etiam predictis /[9] nominibus quod in actu dicte venditionis fuit comprehensum et in in pactum deductum quatenus nos eisdem nominibus faceremus et firmaremus vobis gratiam subsequentem.

Idcirco, gratis et ex certa scientia per firmam, validam et solempnem stipulacionem, / conuenimus et promitimus nominibus supradictis, vobis dicto domino comiti ac vobis dictis Antonio Çeloni et Maymoni Vitalis, sindicis supradictis, ac etiam vobis venerabilibus iuratis et probis hominibus uniuersitatis et singularibus christianorum et sarracenorum / dicti loci de Tiuiça et eius terminorum, licet absentibus tanquam presentibus, quod quandocumque vos, aut queuis alia persona loco vestri, dabitis, tradetis, soluetis et deliberabitis nobis prelibatis nominibus dictos sexaginta mille solidos, precium /[12] dicti censualis et omnes pensiones eiusdem debitas usque in diem qua dictum censuale redimere voletis et omnes etiam missiones, sumptus, dampna et interesse si quas vel si que fecimus, habuimus et sustinuimus ac etiam omnes penas et salarios / si que nobis dictis nominibus competant nos nominibus prelibatis nominibus competencia et competentes in predicto censuali, ac restituemus vobis seu cui volueritis instrumentum vendicionis dicti censualis et instrumenti dicte sindi- / catus, et faciemus dictis nominibus vobis cancellari vestris tamen missionibus et expensis scripturam tercii de dicto censuali continuatam in curia honorabilis vicarii Barchinone et sentenciam excomunicacionis et interdicti latam in curia venerabilis officialis reuerendi domini epis- /[15] copi Barchinone, et omnia alia faciemus que ad rescissionem contractuum vendicionis dicti censualis pertineant et que nos facere teneamur.

Necnon iuxta pactum inter nos dictis nominibus et vos initum et comprehensum volumus et concedimus quod vos / et vestri successores possitis dictos tres mille solidos redimere et dictos sexsaginta mille solidos precium eorumdem soluere in tribus equalibus solucionibus, soluendo in qualibet solucione viginti mille solidis

FUNDACIÓ NOGUERA

et eorum pensiones et omnes missiones, / sumptus, dampna et penas et salaria si que fuerint.

Nos enim nominibus supradictis promittimus vobis quod in unaquaque dictarum solucionum predictorum viginti mille solidorum faciemus et firmabimus dictis nominibus vobis appocham dictorum viginti mille solidorum ac luycionem et re- /[18] demptionem mille solidorum censualium ex predictis tribus mille solidis Barchinone censualibus. Et quamlibet solucionem dictorum viginti mille solidorum pro eisdem deducemus seu deduci faciemus in pede seu / fine instrumenti venditionis dictorum trium mille solidorum Barchinone censualium.

Et predicta omnia et singula faciemus et complebimus operis per efectum. Non obstante lege dicente quod qui factum promitit soluendo interesse liberetur ab ipsa promissione / cui legi sciente expresse renunciamus nominibus supradictis.

Et ut predicta maiori gaudeant firmitate iuramus sponte, videlicet, ego dicta Eiionor in animam nostram. Et nos dicti Petrus de Turrillis, Galcerandus de Rosanes et Gispertus de /[21] Guimerano in animas predictarum nobilium Constancie de Aragonum et Andreue de Fonollario principalium nostrarum, predicta omnia et singula attendere, complere et in nullo contrafacere vel venire iure aliquo, causa vel etiam ratione. Renunciantes / pro dicta Andreua de Fonollario beneficio minoris etatis et restitucionis in integrum et omni alii iuri in minorum sufragio introducto.

Hec igitur omnia et singula supradicta facimus, paciscimus, conuenimus et promitimus nos dicti Elionor de / Turrillis, nomine meo proprio, Petrus de Turillis, Galcerandus de Rosanes et Gispertus de Guimerano, tanquam procuratores dictarum nobilium Constancie de Aragonum et Andreue de Fonollario, vobis supradicto domino comiti et vobis etiam dictis Anthonio /[24] Çeloni et Maymono Vitalis, sindicis memoratis, et vobis venerabilibus iuratis et probis hominibus uniuersitatis et singularibus christianorum et sarracenorum dicti loci de Tiuiça et licet absentibus, et notario etiam infrascripto, tanquam publice persone pro vobis et pro / aliis etiam personis quibus quatenus interest et intererit, recipienti et paciscenti ac etiam legitime stipulanti.

Actum est hoc in castro de Çarogua, vicesima quinta die iulii anno a Natiuitate Domini millesimo quadrigentesimo octauo.

Sig(*signe*)num Elionoris uxoris dicti honorabilis Raymundi de Turrillis predicte, qui hec laudo, firmo et iuro in dicto castro

de Çaroqua die et anno predictis, presentibus testibus: discreto Francisco Dezpug, presbitero, vicario ecclesie / Sancti Martini de [Rupe], Guillermo Puiades, domicello, et Iohanni Coll de domo dicti honorabilis Raymundi de Turrillis. Sig(*signe*)num mei Raymundi de Turrillis predicti, qui predictis consentio eaque laudo et firmo in dicto castro de Çarogua i die et anno ac presentibus testibus supradictis. Sig(*signe*)na Petri de Turrillis et Galcerandi de Rosanes predictorum qui, dicto nomine hec laudamus, firmamus et iuramus in palacio regio ciuitatis Barchinone vicesima septima die /[27] mensis et anni predicti. Presentibus testibus venerabili Guillermo Puiades, mercatore, et ciue Barchinone, Iohanne de Roda et Petro de Granalosa, domicellis de domo dicti honorabilis Petri de Turrillis.

Sig(*signe*)num Guisperti de Guimerano, predicti / qui dicto nomine hec laudo, firmo et iuro in dicta ciuitate Barchinone die proxima dicta vicesima septima mensis et anni predictorum. Presentibus testibus venerabili Galcerando de Monçonis, domicello domiciliato in loco de Vallobar, et Guillermo / Maça notario loci de Ciutadella.

Sig(*signe*)num Guillermi Ferrarii, habitatoris ville de Falceto auctoritate regia notarii publici per totam terram et dominationem serenissimi domini regis Aragonum qui premissis interfuit eaque scripsit et clausit cum literis rasis et correctis in linea XVI, ubi dicitur: / missionibus.

(*Al dors:*) *Carta de gràcia feta per los venedors del feu de Tiuiça al senyor comte de Prades i a la universitat de Tiuiça se rembre los III mille sous censal de XX en XX mille sous*.

125

1408, juliol, 25. Sarroca

Poder d'Elionor de Fonollar, Pere de Torrelles, Galceran de Rosanes i Gispert de Guimerà, venedors de la castellania de Tivissa, a Arnau Mates a fi que doni la possessió corporal del feu o castellania de Tivissa, el Coll de Balaguer, Masriudoms, Vandellòs, Llaberia, Banyoles i el mas dels Guiamets, juntament amb les rendes, al comprador, Joan, comte de Prades.

ADM. Secció d'Entença. Lligall 14, doc. 564.

FUNDACIÓ NOGUERA

Nouerint uniuersi, quod ego Elionor, uxor honorabilis Raymundi de Turrillis, militis, camerarii maioris serenissimi domini Regis Aragonum, nomine meo proprio, de consensu, firma et voluntate dicti viri mei; et nos Petrus de / de Turrillis, camarlengus, Galcerandus de Rosanes, algutizirius prefati domini regis, et Gispertus de Guimerano, milites, tanquam procuratores ad hec et alia legitime constituti a nobilibus Constancia de Aragone, uxore nobilis / Omberti de Fonollario, quondam, militis, et Andreua de Fonollario, dictorum nobilium coniugum filia, prout de nostra potestate apparet per duo publica instrumenta, acta in regali ciuilatis Valencie vicesima secunda die men- /[3] sis septembris anno a Natiuitate Domini millessimo quadrigentesimo secundo, et clausa per discretum Bartholomeum Gras, dicti domini regis scriptorem auctoritateque regia notarium publicum per totam terram et dominacionem / suam.

Ex certa sciencia, ego dicta Elionor de Turrillis constituo et ordino, et nos dicti Petrus de Turrillis, Galcerandus de Rosanes et Gispertus de Guimerano, procuratores predicti, virtute et potestate nobis atributa per dictas / principales nostras in prefatis procuracionum instrumentis, substituimus et ordinamus vos venerabilem Arnaldum Mates, de domo dicti honorabilis Raymundi de Turrillis, procuratorem et onus huiusmodi procurationis sponte suscipientem, /[6] procuratorem nostrum dictis nominibus certum et specialem, ad tradendum pro nobis, quibus supra nominibus, egregio domino Iohanni, Dei gratia comiti Montanearum de Prades, aut cui voluerit loco sui possessionem corporalem / seu quasi de feudo siue castlania loci de Tiuiça, Collis de Balagarii, Mansi de Riudoms, de Valdellors, de Labaria, de Banyoles, Mansi dels Guiamets et omnium terminorum dicti loci de Tiuiça, et de / omnibus fructibus, redditibus et prouentibus eiusdem; quam castlaniam siue feudum idem dominus comes a nobis nominibus memoratis emit precio octuaginta mille solidorum prout apparet per publicum instrumentum receptum /[9] per notarium subscriptum sub diuersis kalendariis quorum primum est XIII diey mensi februarii proximi lapsi.

Et ad dicendum et mandandum hominibus et feminis habitantibus in dicto loco et terminis de Tiuiça et / quatenus prefatum dominum comitem et suos successores habeant et teneant pro dominis dicti feudi siue castlanie, fructuum, reddituum, iurium, prouentuum et obuentionum eiusdem eidemque respondeant, soluant, pareant, satisfa- / ciant et obediant, prout nobis, predictis

nominibus respondere, soluere, parere, salisfacere et obedire tenebantur ante vendicionem eiusdem. Et absoluendum dictos homines et mulieres dicti loci et terminorum de Tiuiça a quibus- /[12] cumque iuramento et homagio, fidelitate et naturalitate si pro dicto feudo siue castlania modo aliquo tenentur et existunt obligati.

Et de premissis omnibus et singulis et eorum quolibet instrumentum publicum siue / instrumenta publica concedendum, requirendum et habendum. Et generaliter omnia alia faciendum et liberaliter exercendum que circa traditionem possessionis dicti feudi siue castlanie fieri requirantur et que nos supradictis nominibus facere possemus personaliter constituti. / Nos enim supradictis nominibus super predictis omnibus et singulis, una cum incidentibus et deppendentibus ex eisdem ac ea tangentibus quouis modo, comittimus /[15] vobis plenarie vices nostras nominibus supradictis et liberam ac generalem administracionem cum plenissima facultate. Promittentes vobis et notario etiam infrascripto tanquam publice persona pro vobis et pro aliis / etiam personis omnibus quorum interest et intererit recipienti et legitime stipulanti, nos supradictis nominibus semper habere ratum, gratum et firmum, quantum per vos dictum Amaldum Mates in predictis et circa / ea procuratum et actum fuerit siue gestum. Et nullo tempore reuocabitur sub bonorum mei dicte Elionoris et supradictorum Constancie de Aragone et Andreue de Fonollario omnium ypotheca.

Actum est hoc / in castro de Çarogua vicesima quinta die iulii anno a Natiuitate Domini millesimo quadringentcnsimo octauo.

Sig(*signe*)num Elionoris uxoris dicti venerabilis Raymundi de Turrillis predicte, qui hec / laudo, concedo et firmo in dicto castro de Çaroqua die et anno predictis. Presentibus testibus: discreto Francisco Dezpug, presbitero, vicario ecclesie Sancti Martini de Rupe, Guillermo Puiades, domicello, et Iohanne Coll de domo dicti honorabilis Raymundi de Turrillis.

Sig(*signe*)num mei Raymundi de Turrillis predicti qui predictas concedo eaque laudo et firmo in dicto castro de Çaroqua die et anno ac presentibus testibus / supradictis.

Sig(*signes*)na Petri de Turrillis et Galcerandi de Rosanes predictorum, qui hec laudamus, concedimus et firmamus in Palacio regio ciuitatis Barchinone vicesima septima die mensis et anni supradictorum.

FUNDACIÓ NOGUERA

Presentibus testibus venerabili Guillermo Pujades, mercatore et ciue Barchinone, Iohanne de Roda et Petro de Granalosa, domicellis de domo dicti Honorabilis Petri de Turrillis.

Sig(*signe*)num Guillermi Ferrarii, habitatoris ville de Falceto, auctoritate regia notarii publici per totam terram et dominacionem serenissimi domini regis Aragonum qui premissis interfuit eaque scripsit et clausit.

(*Al dors:*) *Procuració feta a n'Arnau Mattes per los venedors del feu de Tiuiça a liurar la possesió del dit feu al senyor comte.*

126

1408, juliol, 27

Galceran de Rosanes, procurador d'Hug de Rosanes, renuncia en nom d'aquest als drets que tenia sobre la castellania de Tivissa, en virtut del testament d'Umbert de Fonollar, per a seguretat de la compra de Joan, comte de les Muntanyes de Prades.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 13, doc. 565.

Nouerint uniuersi quod ego Galcerandus de Rosanes, miles, algutzirius serenissimi domini regis Aragonum, tanquam procurator et nomine procuratorio honorabilis Hugonis de Rosanes, militis, fratris mei, cum publico / procurationis instrumento acto in palacio regis castri Callerii septima die mensis iunii proxime lapsi et clauso per discretum Bartholomeum de [Bacho], auctoritate regia notarium publicum per totam terram et do- / minationem illustrissimi domini regis Aragonum.

Attendens nobilem Ombertum de Fonollario, quondam castlanum loci de Tiuiça, in suo ultimo testamento, quod fecit et ordinauit in posse discreti Petri Briues, /3 auctoritate regia notarii publici Barchinone XVIII die iulii anno a Natiuitate Domini M CCC XC nono instituisse heredes suas uniuersales nobiles Elionorem et Andreuam de Fonollario, eius filias, sub / tali uinculo et condicione:

Quod si dicte Elionor et Andreua quandocumque decederent sine liberis de legitimo et carnali matrimonio [procreatis], vel cum talibus liberis quorum nullus ad etatem perue- / niat condendi testamentum, quod hiis casibus et quolibet eorum hereditas et bona dicti nobilis Omberti de Fonollario michi dicto Guillermo de Rosanes ac dicto honorabili Hugoni de Rosanes, fratri /6 et

principali meo, ac honorabili Gisperto Guimerano, domino loci de Ciutadella, et venerabili Bernardo de Monçonis, castlano loci de [Monguy]. Instituente me dictum Galcerandum de / Rosanes et dictos Hugonem de Rosanes, Gispertum de Guimerano, et Bernardum de Monçonis quouis casu ex predictis secuto, suos heredes uniuersales prout hec et alia in dicto testamento ipsius nobilis / Omberti de Fonollario lacius sunt contenta.

Attendentes etiam prefatam nobilem Elionorem, filiam dicti nobilis Omberti de Fonollar uxoremque nunc honorabilis Raymundi de Turrillis, militis, camerarii /[9] maioris serenissimi domini regis Aragonum, nomine suo proprio, de consensu firma et voluntate dicti viri sui, ac me dicti domini Regis, / et dictum Gispertum de Guimerano, milites, tanquam procuratores legitime constitutos a nobili Constancia de Aragonia, uxore dicti nobilis Omberti de Fonollario quondam, et a nobili Andreua de Fonollario, dictorum / nobilium coniugum filia, vendidisse et ex causa venditionis concessisse uobis egregio domino Iohanni comiti Montanearum de Prades et uestris quibus volueritis perpetuo feudum siue castlaniam dicti loci /[12] de Tiuiça, Collis Balaguerii, mansi de Riudoms, de Valdellors, de Labaria, de Banyoles, mansi dels Guiamets, et omnium terminorum dicti loci de Teuiça, precio octuaginta mille solidorum: prout de / dicta vendicione constat per instrumentum publicum receptum per notarium subscriptum sub diuersis kalendariis quorum primum est XIII diey mensis [Februari] anni proximi lapsi.

Attendens inquam quod in actu dicte ven- / ditionis fuit comprehensum et in pactum deductum quatenus ego dictus Galcerandus de Rosanes et alii predicti quibus hereditas predicta subiacit [vinculum] laudarem, aprobarem, ratificarem, et confirmarem /[15] ac laudarent, aprobarent, ratificarent, et confirmarent, uobis predicto domino comiti et vestris perpetuo successoribus vendicionem predictam dicti feudi siue [castlanie], ac renunciarem et renunciarent sub modis / subscriptis prefatis vinculo et subtitucioni pro maiori tuicione et securitate vestre emptionis.

Idcirco volens complere ea que sunt promissa gratis et ex certa scientia, tenore presentis publici instrumenti / fimiter perpetuo valituri per dictum dominum Hugonem de Rosanes, militem principalem meum, et omnes heredes et successores suos quoscumque laudo, aprobo, ratifico et confirmo nomine procuratorio predicto, vobis predicto domino /[18] comiti et successoribus vestris perpetuo emptionem predictam per vos factam de dicto feudo siue castlania dicti loci de Tiuiça et eius terminorum eidemque [expre...]

dicto nomine prout melius et plenius in instrumento dicte vestre emptionis continetur.

Promitens predicto nomine vobis, quod dictus principalis meus nunquam faciet, proponet, mouebit seu inferet contra vos vel vestros successores, in iudicio vel extra iudicium, aliquam actionem / questionem, peticionem, vel demandam, litem vel controuersiam, de iure uel de facto, in predictis per vos emptis aut alia parte eorum. Consentio etiam inferenti ratione vinculi et subtitutionis, sicut predicitur, / appositi et contenti ac opposite et contente in testamento dicti nobilis Omberti de Fonollario, quondam, nec etiam aliter quauis alia ratione, iure, titulo [...] et dicti seu excogitari possit qualitercumque.

Necnon ab- /[21] soluo, diffinio, remitto et relaxo, nomine quo supra, vobis dicto domino comiti et vestris successoribus, perpetuo, omnia iura omnesque acciones, reales et personales, [...] directas, ordinarias et extraordinarias atque mixtas / et alias quascumque que dicto principali meo competunt et competere possunt et debent in predictis per vos dictum dominum comitem emptorem aut aliquem vestrorum causa, ratione dictorum vinculi et subtitutionis quam aliter quavis / alia ratione, iure, titulo siue causa.

Ego enim nomine prelibato sciens dictum feudum siue castlaniam subiacet vinculo et subtitucioni predictis [...], cum presenti dicto principali meo super omne actione, /[24] questione, petitione et demanda, quas dictus principalis meus in predictis aut aliqua parte eorumdem posset facere vel mouere aut modo aliquo interponere, impono rationibus supradictis silencium sempiternum. Et abdico / eidem principali meo et suis super premissis omnem viam agendi. Retineo tamen expresse quod si aliquo tempore dictum vinculum et substitutionem [que sunt] aposita in testamento dicti nobilis Ombcrti de Fono- / llario vindicabunt sibi locum quod ius dicto principali meo pertinens in hereditate et bonis dicti nobilis Ombcrti de Fonollario ratione vinculi et substitutionis sit et remaneat eidem principali meo /[27] illessum super aliis bonis dicte hereditatis presenti instrumento non obstante, et dictus principalis meus et sui possint ubi et quando locus .] vinculi et substitutionis ius suum petere consequi et / habere de aliis bonis dicte hereditatis causa pro precio habito ex dicto feudo siue castlania quam pro aliis bonis remanentibus in dicta hereditate [habentibus] cum laudatione, aprobacione, ratificatione et confirmatione / ac absolucione, diffinitione et remissione remanentibus vobis dicto domino comiti et vestris successoribus perpe-

tuo et earum viribus robore et efectu prout superius est dictum. Hec igitur omnia et singula supradicta /30 facio, paciscor, conuenio et promitto ego dictus Galcerandus de Rosanes, nomine predicto, vobis dicto domino comiti et vestris successoribus perpetuo et notario infrascripto tanquam publice persone pro vobis et pro aliis etiam personis / omnibus, quibus interest et intererit recipienti et paciscenti.

Quod est actum XXVII die mensis iulii anno a Nativitate Domini millessimo quadrigentessimo octauo.

Sig(*signe*)num Guillermi Ferrarii, habitatoris ville de Falceto, auctorite regia notarii publici per totam terram el dominacionem serenissimi domini regis Aragonum, qui premissis interfuit eaque scripsit et clausit cum supraposito in XXII linea ubi dicitur: causa.

(*Al dors:*) *Carta com Mossèn Huc de Rosanes renuncia al feu de Tiuiça.*

127

1408, setembre, 7. Falset

Poder de Joan, tercer comte de Prades, a Ramon Ycart, de la casa comtal, a fi que prengui possessió de la castellania de Tivissa, que s'havia comprat a Constança d'Aragó, vídua d'Umbert de Fonollar, i a les filles Andreua i Elionor de Fonollar.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 13.

Nouerint uniuersi, quod nos Iohannes, incliti domini Infantis Petri de Aragone memorie recolende filius, comes Montanearum de Prades. Ex certa scientia constituimus et ordinamus vos venerabilem / et dilectum de domo nostra Raymundum Ycart, procuratorem nostrum certum et specialem, ad recipiendum pro nobis et nomine nostro possessionem corporalem seu quasi de feudo siue castlania loci nostri et termini de Tiuiça / et iuribus eiusdem quod et quam nos emimus a nobili Elionore, uxore honorabile Raimundi de Turrillis, militis, camerarii maioris serenissimi domini regis Aragonum nomine suo proprio et ab honorabile Petro de Turrillis, ca- /3 marlengo, Galcerando de Rosanes, algutzirio prefati domini regis, et Gisperto de Guimerano, militibus, procuratoribus nobilium Constancie de Aragone, uxoris Omberti de Fonollario, quondam, et Andreuee de Fonolla- / rio, filie dictorum nobilium coniugum,

prout de nostra empcione constat per publicum instrumentum, receptum per notarium subscriptum sub diuersis kalendariis XIII die mensis februarii proximi lapsi.

Et ad dicendum et mandandum uniuersis et singulis personis que ad hec modo aliquo teneantur quatenus fructibus, redditibus, exitibus et prouentibus [...] dicto feudo siue castlania nobis et nostris /[6] respondeant, soluant et satisfaciant. Et baiulum dicti loci et eius termini, habenum seu bonorum detentorum dicti nobilis Omberti de Fonollario [...] et destituendum Castrumque dicti feudi / siue castlanie cui volueritis comendandum.

Protestandumque pro nobis et nomine nostro, quod predictum feudum siue casllaniam cum omnibus animis intendimus possidere seu quasi. Et de premissis et eorum quolibet publicum instrumentum siue publica instrumenta fieri requirendum et recipiendum [...] et omnia alia faciendum in predictis et circa predicta /[9] pro nobis et nomine nostro quecumque ad hec utilia fuerint et necessaria ac etiam opportuna et que nos facere possemus personaliter constituti.

[...] Super predictis omnibus et singulis una cum incidentibus et deppendentibus ex eisdem ac ea tangentibus quouis modo comittimus vobis dicto procuratori nostro plenarie vices nostras et liberam ac [...] cum plenissima facultate.

Pro- / mitentes vobis et notario etiam infrascripto tanquam publice persone pro vobis et pro aliis etiam personis omnibus quarum interest et intererit recipienti et stipulanti: Nos semper habere ratum, gratum / el firmum quicquid per dictum procuratorem nostrum in predictis et circa ea pro nobis et nomine nostro procuratum et actum fucrit siue gestum, et sub bonorum nostrorum omnium ypotecha. /[12]

Actum est hoc Falceti septima die septembris anno a Natiuitate Domini MCCCC octauo.

Signum nostri Iohannis, comitis predicti, qui predicta laudamus, concedimus et firmamus.

Testes huius rei sunt: nobilis Iohannes de Prades, canonicus Maiorice rectorque Ecclesie dicti loci de Tiuiça, filius dicti domini Comitis; Franciscus [...] presbiter, beneficiatus in ecclesia de Falceto, et / Guillermus Matheo, loci de Mora.

Sig(*signe*)num Guillermi Ferrari, notarii publici ville de Falceto regiaque auctoritate per totam terram et dominacionem serenissimi domini regis Aragonum qui [...] eaque scripsit et clausit.

(*Al dors:*) *Possesió del feu de Tiuiça.*

128

1408, setembre, 13 i 14. Tivissa

Acta del lliurament corporal del castell i els drets de la castellania de Tivissa, per part d'Arnau Mates, procurador substitut dels venedors, al comte de les Muntanyes de Prades i a Ramon Ycart, procurador comtal.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 13, doc. 567.

Arnau Mates va agafar per la mà dreta Ramon Ycart, substitut del comte, i amb el notari i «copiosa multitud» de testimonis, van entrar al «castell de la castellania» de Tivissa. Li va lliurar la barra i la maneta dels batents de la porta principal del castell. Ramon Ycart va entrar a dins i va tancar la porta. Arnau Mates va sortir a fora, i després d'obrir-se una altra vegada les portes, va tornar a entrar.

Arnau va proclamar en veu alta que el lliurament del castell simbolitzava la cessió de tots els drets, jurisdiccions i rendes de la castellania i feu que havia estat d'Umbert de Fonollar. Al mateix temps, va remoure Guillem Espelta de l'ofici de la batllia de la castellania i li va ordenar que en endavant no s'hi fiqués, ni exercís tal ofici.

El pregoner de Tivissa, Ramonet Reverter, va publicar a la plaça del Mercat (*platea Macelli*), on eren congregats sarraïns i cristians, la presa de possessió corporal del senyor comte, del feu i de la castellania de Tivissa, i dels seus drets i pertinences, que havia comprat dels hereus d'Umbert de Fonollar; i va manar, per pública crida, «sots pena de cors i de haver», que reconeguin el nou senyor, i no obeeixin l'antic castellà ni el seu batlle, que van ésser remoguts, i paguin les rendes, els drets i les pertinences al recaptador general del comte de les Muntanyes de Prades.

Arnau Mates arriba a una avinença amb Ramon Ycart sobre unes cadenes i uns grillons que eren en les presons de la castellania; sobre unes composicions fetes pel senyor comte en temps passat; sobre els escrivans per les escriptures de compravenda.

Nouerint uniuersi, quod cum nobilis domina Elionor, uxor honorabilis Raymundi de Turrillis, militis, camerarii maioris serenissimi domini regis Aragonum, nomine suo proprio, de consensu, firma et voluntate dicti viri sui, et honorabilis Petrus de Turrillis, camarlengus, Galcerandus / de Rosanes, algutzirius dicti domini regis, et Gispertus de Guimerano, milites, tanquam procuratores ad hec et alia legitime constituti a nobili Constancia de Aragone, uxore nobilis Umberti de Fonollario quondam, militis, castlani loci de Tiuiça, et a nobili Andreua de Fonollario, filia dictorum nobilium coniugum, / vendiderint et ex causa venditionis concesserint egregio domino Iohanni, comiti Montanearum de Prades, et suis et quibus voluerint, feudum siue castlaniam dicti loci de Tiuiça, collis Balagerii, mansi de Riudoms et de Valdelors, de Labaria, mansi de Guiamets, de Banyoles et omnium terminorum /[3] dicti loci de Tiuiça, precio octuaginta mille solidorum, prout apparet per publicum instrumentum, clausum per Guillermum Ferrarii,

notarium publicum infrascriptum, sub diuersis kalendariis quorum primus fuit XIII diey mensis februarii proximi lapsi.

In quaquidem venditione prelibati no- / bilis domina Elionor, uxor dicti honorabilis Raymundi de Turrillis, et Petrus de [Turrillis] et Gispertus de Guimerano, nominibus supradictis, promiserint tradere dicto domino comiti et suis possessionem corporalem seu quasi prout in dicto instrumento venditionis predicte lacius / continetur.

Idcirco die iouis, intitulata tercia decima die mensis septembris, anno a Natiuitate Domini millesimo quadrigentessimo octauo, in presentia mei dicti et infrascripti notarii et in presencia etiam venerabilis Iohannis Munterii, iurisperiti, assessoris comitatus Montanearum /[6] de Prades, Bernardi Pug, ville de Falceto, Iacobi Cortiella, scutiferi [...] Francisci Castellui, Anthoni Pegeroles et Anthonii Rojals, dicti loci de Tiuiça, testium, ad hec vocatorum specialiter et assumptorum, venerabilis Arnaldus Mates, de domo dicti honorabilis Raymundi / de Turrillis, tanquam procurator ad hec constitutus a dicta nobili domina Elionore, uxore supradicti honorabilis Raymundi de Turrillis, et substitutus a prelibato honorabilibus Petro de Turrillis, Galcerando de Rosanes et Gisperto de Guimerano, procuratoribus dictarum nobilium Constancie / de Aragone et Andreue de Fonollario, prout de dictis constitutione et substitucione constat per publicum instrumentum, receptum per notarium subscriptum sub duobus kalendariis, quorum unum est vicesimi quinti diey mensis iulii proximi lapsi, tradidit posessionem corporalem /[9] seu quasi, de dicto feudo siue castlania et iuribus omnibus et pertinenciis eiusdem, vobis Raymundo de Ycart, procuratori dicti domini comitis ad recipiendum dictam possessionem legitime constituto, prout de sua procuratione apparet per publicum instrumentum confectum in posse subscripti notarii, septima / die mensis presentis septembris.

Quamquidem possesionem tradidit sibi dicto nomine cum condicionibus et retentionibus scriptis in cedula subinserta in modum sequentem: Videlicet quod accepit eum per manum dexteram et accesserunt ambo, una mecum dicto notario et testibus supradictis ac pluri- / bus aliis in multitudine copiosa, ad castrum castlanie dicti loci de Tiuiça et tradidit sibi [vectem] et anulum valuarum portalis majoris dicti castri et inmisit eum intus dictum castrum; et cum fuerunt intus, subito /[12] dictus Arnaldus Mates foras exiuit, dicto venerabili Raymundo Ycart, dicto nomine, intus in sua possessione remanente, qui clausit et apperuit ianuas dicti portalis.

Et dictus Arnaldus Mates, supradicto nomine, dixit quod ipse per tradicionem possesionis dicti castri intendebat et volebat tradidisse possessionem corporalem omnium / iurium dicte castlanie.

Actamen predictam possessionem tradidit dictus Arnaldus Mates, [subtitutus] nomine supradicto, venerabili Raymundo Ycart sub condicionibus scriptis in quadam papiri cedula, manu dicti venerabilis Arnaldi Mates scripta, quam in initio dicte possesionis, in medio et / in fine, dictus Arnaldus Mates tradidit michi, supra et infrascripto notario, in presentia testium supradictorum, quam in instrumento presentis possesionis requisiuit inseri et continuari, cuius tenor est talis:

«Com yo Arnau Mates, procurador sustitut de los venedors de la cas- /[15] tlania del feu de Tiviça, per fugir a debats e qüestions de la venda del feu damunt dit, fago avinença ab lo molt alt senyor, lo senyor comte de Prades, a tracte de l'honorable mossèn Pere Ycart e d'alguns altres bons hòmens de casa del dit senyor, sobre tots / debats e qüestions qui en neguna manera se pusquessen moure directament ni indirectament qui per rahó del dit feu fossen entre lo dit senyor e mi, en nom damunt dit.

Et per tant, com jo no era tengut de liurar possesió al dit senyor tro lo preu del dit feu fos pagat / als dits venedors, et ara lo dia present per dita avinença jo liure possesió sots tal pacte et condició: que si lo dit senyor en neguna manera movia debat ne qüestió neguna directament e indirecta als dits venedors ni a mi, en nom lur, les dites /[18] avinença e possessió sien hagudes per casses e per nullas, no havent alguna efficàcia ne valor, ans yo en lo dit nom romanga en ma possesió axí com d'abans; e tots los drets de la dita castlania romanguen en lur força e valor. Requirent a vós notari de la / present possesió que d'açò me façat cart e cartes, tantes com necessàries seran per haver memòria esdevenidor e continuar en la carta de la dita possessió.»

Quibus peractis in continenti dictus venerabilis Raymundis Ycart, supradicto nomine, amouit Guillermum / Spelta, baiulum castlanie dicti loci et eius terminorum, ab officio dicte baiulie. Mandando nomine dicti comitis quatenus amodo ab officio dicte baiulie nullatenus se introducat.

Necnon mandauit fieri in platea Macelli dicti loci ubi plures singulares /[21] tam christiani quam sarraceni ipsius loci erant congregati quandam preconizacionem premisso nomine per Raymundetum Reverter, preconem publicum dicti loci, tenoris sequentis:

«Ara hogats que us fa hom a saber per manament del senyor comte de Prades / que com lo dit senyor lo dia present hagé presa corporal possesió del feu e castlania de Tiviça e de sos térmens, drets e pertinències d'aquell lo qual ha comprat dels hereus e tenidors del béns del noble mosèn Ombert dez Fonollar, quòndam, e dels procuradors d'aquells. Per ço lo / dit senyor ab veu d'aquesta present pública crida notifica a tot hom generalment la dita possesió, manant sots pena de cors e de haver que d'aquí avant coneguen lo dit senyor en la dita castlania e drets d'aquella e no obeesquen en res lo dit castlà ni lo dit /[24] batle d'aquell, ans l'agen per remogut, e de les rendes, drets e pertinències de la dita castlania per privat, responguen al collidor general del dit senyor comte sots la dita pena.»

Et hec omnia facta fuerunt in signum vere possesionis, tradite per dictum venerabilem Arnaldum / Mates supradicto nomine eidem venerabili Raymundo Ycart recipienti, nomine et vice dicti domini comitis, [de] dicto feudo siue castlania dicti loci de Tiuiça et omnium eius terminorum.

Quiquidem venerabilis Raymundus Ycart, nomine quo supra, verbo protestatus fuit quod non solum corpore sed / etiam animo intendit dictus dominus comes predicta possidere seu quasi.

De quibus omnibus et singulis supradictis, sic factis et gestis, tam dictus venerabilis Raymundus Ycart, nomine supradicto, quam dictus venerabilis Arnaldus Mates, ut procurator predictus, petierunt et requisiuerunt utrique /[27] ipsorum fieri et tradi unum et plura et tot quot petierint et habere voluerint publicum instrumentum per me notarium supra et infrascriptum ad habendum de hiis memoriam in futurum.

Insuper die veneris inmediate subsequenti, que fuit XIIII dies mensis / et anni predictorum, dictus venerabilis Raymundus Ycart, in presentia dicti venerabilis Iohannis Munterii, iurisperiti, [...] et Iohannes Genoues, ville predicte de Falceto, testium ad hec specialiter vocatorum, tradidit michi dicto et subscripto notario quamdam papiream cedulam scriptam / huiusmodi seriey:

«A una protestació feta per n'Arnau Mates, procurador dels venedors de la castlania e del feu de Tiviça, la qual comenta: Io Arnau Mates et cetera, e a les coses en la dita protestació contengudes respon lo dit senyor comte, que és ver que lo dit senyor ha /[30] feta avinença ab lo dit Arnau Mates sobre certs debats que eren entre lo dit senyor e lo dit n'Arnau, ço és de cadenes e

grillons que eren en les presons de la dita castlania, los quals lo dit en Mates se n'ha portats. Ítem sobre algunes composicions / fetes per lo dit senyor en lo dit loch de Tiviça en temps passats.

Ítem sobre les prorrates dels [drets] de la dita castlania. Ítem dels salaris dels contractes de la venda del dit feu, de les quals coses era dupte e qüestió si·s pertanyen o en altramanera eren / a càrrech del dit senyor o del dit Arnau Mates en lo dit nom.

E sobre aquelles dites coses lo dit senyor no vol ni entén fer ni moure que qüestió ni debat, ans li plau la dita avinença feta per ell ab lo dit Arnau Mates sobre les dites coses. /[33] En ço que més és dit e protestat per lo dit Arnau Mates sobre lo preu de la venda del dit feu, que no era tengut lo dit procurador liurar possesió fins fos pagat lo dit preu, diu lo dit senyor comte que no és veritat aja·s posat e no atorgat / ans expressament denegat que axí fos-lo-li contraste en res, car lo dit senyor ha pagat ja lo dit preu per via de venda de censal, per lo dit senyor feta als dits venedors, de la quantitat de preu de la dita venda, e en altre manera per que la dita / possessió no pot ni deu ser empatxada a donar ni a liurar aquella al dit senyor, segons és dit, ha pagat lo dit preu de la dita venda e ha fets contents los dits venedors.

Per ço diu lo dit senyor que la present /[36] protestació no pot ni deu ésser feta ni menys admesa, com sia supèrflua e no necessària e en manera alguna, ni per aquesta pot ni deu ésser fet ni engenrat prejudici algú al dit senyor en la dita possessió ni en altra manera, ni empatxa al dit senyor / fer demanda en lo dret al dit senyor pertanyent per rahó de la dita venda del dit feu; lo qual fer creu e entén en son loch, cas e temps axí com a senyor directe e superior del dit feu. Sobre les quals coses totes, lo dit senyor per conservació sua expressament protesta e en altra manera de tot son plen dret. Requirent la present cèdula ésser / continuada a la fi de la dita protestació per vós notari et cetera.»

Et predictam papire cedulam petiit et requisiuit dictus venerabilis Raymundus /[33] Ycart ad finem premissorum inseri et continuari et predicto domino comiti fieri et tradi tanta instrumenta quot petierit et habere voluerit per me notarium supra et infrascriptum in testimonium premissorum.

Que fuerunt acta diebus, mensi / et anno predictis, presente me dicto et subscripto notario et presentibus etiam testibus supradictis ad hec assumptis specialiter vocalis.

FUNDACIÓ NOGUERA

Sig(*signe*)num mei Guillermi Ferrarii, habitatoris ville de Falceto auctoritate regia notarii publici per totam terram et dominacionem serenissimi domini regis Aragonum, qui premissis omnibus et singulis interfui eaque scripsi et clausi.

(*Al dors:*) *Carta de la possesió del feu de Tiviça.*

129

1411, agost, 15. Falset

Joan, tercer comte de Prades, dona en emfiteusi, i mentre visqui, a Pere Rebost, reboster del comte, l'heretat de lo Domenge en el terme de Móra, amb l'obligació de donar la dècima part de la collita.

A. ADM. Secció d'Entença. Lligall 19, doc. 932.

Es dona com a raó els molts i agradables serveis del reboster comtal. L'heretat era situada tocant al camí de la Molinera, al coll d'Abraham i la vall de Móra.

S'obliga Pere Rebost a conrear i sembrar amb bona llavor cada any, segons el costum del bon agricultor. La dècima part de la collita havia d'ésser lliurada a l'era, en gra i lliure de despeses i tributs.

L'entrada per a establir el contracte va ésser d'un parell de gallines.

Nos Yohannes, incliti domini Ynfantis Petri de Aragonum, memorie recolende filius, comes Montanearum de Prades, propter plura el grata et accepta seruicia per vos dilectum de domo nostra, Petrum del Rebost, repositarium nostrum, nobis impensa et in futurum impendenda, tenore presentis carte nostre ex certa sciencia. / Per nos et nostros successores quoscumque, damus et concedimus et ad emphiteosim stabilimus vobis, Petro del Rebost, toto scilicet tempore vite vestre naturalis, ad meliorandum / et non deteriorandum et ad consuetudinem etiam boni agricultoris totam hereditatem nostram, vocatam Lo Domenge, sitam in termino ville nostre de /[3] Mora, prout afrontatur cum itinere de la Molinera, cum Berengario cum [...bentoli] alium coll d'Abram et cum vallo dicte ville:

Ad decimam partem / omnium expletorum, fructuum, exituum et prouentuum de dicta hereditate inde provenientium et prouentorum.

Predictam autem hereditatem damus et stabilimus / vobis, cum ingressibus et egressibus et omnibus aliis iuribus, erbaticis, pasturicis et pertinenciis suis, francham et quitiam de omni questia, tallia, [...] et omni alia quacumque contribucione, sicut

et prout nos et nostri possumus habere et possidere debemus /[6] cum retencionibus et condicionibus insertis:

Quod vos durante tempore vite vestre naturalis teneamini laborare et seminari facere de bono semine ad consuetudinem boni agricultoris quolibet [anno...] dicte hereditatis./

Et quod de fructibus, expletis, exitibus et prouentibus ex dicta hereditate exinde prouenientibus et prouenturis, teneamini dare nobis et nostris in area, / in grano, decimam partem nitidam, tamen sine omni missione nostri et nostrorum. Remanentibuss penes uos, novem partibus dictorum fructuum, expletorum, exituum et prouen- /[9] tuum et omnibus paleis prouenturis ex dicta hereditate pro vestris utilitatibus faciendis. Et teneamini tenere et seruare emparam nostri et nostrorum et in posse nostri et nostrorum / ius facere et firmare pro predictis.

Et predictum stabilimentum facimus uobis et uestris [...] utilius, ad comodum saluamentum et utilitatem ac bonum, sanum / et sincerum intellectum nostri et uestrorum potest scribi, intelligi siue dici.

Promittimus uobis et uestris dictam hereditatem ac stabilimentum cum omnibus iuribus et pertinenciis /[12] suis faciemus vos, dum vita duxeritis in humanis, habere, tenere et pacifice possidere potenter et secure contra cunctas personas.

Et pro euictione eiusdem de / qua vobis tenere volumus, obligamus vobis et vestris omnia bona nostra mobilia et inmobilia, habita et habenda.

Pro intrata vero huiusmodi stabilimenti confite- / mur nos a uobis habuisse et recepisse unum par gallinarum. Quare renunciamus omni exceptioni dicti paris gallinarum a uobis non habitarum et non receptarum /[15] et dicti stabilimenti non facti et doli.

Mandantes procuratori nostro generali collectorique generali nostrorum reddituum et iurium ac baiulo dicte ville cete- / risque officialibus nostris et eorum locatenentibus quatenus huiusmodi stabilimentum vobis et vestris de omni vestri naturali vita teneant et obseruent ct non contra- / ueniant nec aliquem contravenire permitant aliqua ratione.

In quorum testimonium presentem cartam nostram vobis fieri iussimus nostro sigillo pendenti munitam.

Datum in villa nostra de Falceto XV die agusti, anno a Naüvitate Domini MCCCC undecimo.

FUNDACIÓ NOGUERA

Uidit Comes (*Autògraf*)

(*En el plec:*) Dominus comes mandauit michi Iohanni Ferraterii Busquet. Registrata.

FUNDACIÓ NOGUERA

ÍNDEX ANTROPONÍMIC

A continuació donem una relació dels antropònims, ordenats alfabèticament, que apareixen als documents. Hem donat entrada pel cognom seguit del nom personal, exceptuant els casos que només figuren els noms personals; tot seguit indiquem les variants i els documents. L'ortografia dels noms i cognoms dels textos llatins resta fidel als originals.

— A —

Abbacia, Petro de, 63
Abcecri, 41
Abersone, Bernarde de, 32
Abinbars, Umar, 3
Abinbaza, Umar, 3
Abixender, Abdela, 40
Aboaçe, Maymó, 103
Aboaçe, Maymonus, 103
Aboalit, Aboalit den, 41
Aboaxar, Ali, 41
Aboçardi, Fomado, 41
Abocardi, Iucef, 41
Abohaçe, Abdela, 40
Abohaçe, Maymo, 40
Abohaçe, Maymonet, 98
Abohalil, Mahomet, 57
Abohalill, Abdemelich, 80
Abophalil, Mahomet, 40
Abrahimel, Abdelug, 40
Abrasim, Fomodo, 105
Abtaleres, Homa, 57
Abteleres, Ayet, 40
Abteleres, Mahomet, 40
Acentis, 77
Açnar, Raymundus, 110
Adressa, Iohanne, 73
Agnes, 15
Agnes, 83
Agneti, 79
Agneti, 82
Agnetis, 83
Aguilo, Bernardus, 57
Alageli, Lupus, 41
Alago, Iohannis, 123
Alamande, 22
Alamande, 5
Alamande, 13
Alamani, Bernardi, 19, 92

FUNDACIÓ NOGUERA

Alamany, Berengarius, 41, 58
Alamany, Petri, 19
Alamgno, Berengario, 19
Alami Aborofea, Moferiz, 3
Alamira, Maria, 5
Alanya, Arnaldus, 41
Albacharel, Ayza, 40
Albardil, Ali, 57
Albardil, Homa, 57
Albardil, Mahomet, 40
Alberti, Bernardum, 21
Albes, Los, 75
Albio, Raymundum, 68
Albiol, Berengarius, 69
Albiol, Raymundus, 69
Albolguar, Iaffer, 40
Alcalel, Ali, 40
Alcarraç, Çala, 41
Alcayt, Abdela, 87, 99
Alcayt, Açmet, 57
Alcayt, Azmet, 57
Alcayt, Homa, 57
Alcayt, Lop, 40, 57, 100
Alcayt, Luppo, 95, 96
Alcayt, Mahomet, 57
Alcayt, Maphomet, 40
Alcazez, Çala, 40
Alcazez, Mahoma, 40
Alcharraz, Guillermi de, 1
Alchouer, 75
Alcouer, Guillermo, 74, 75, 89, 90, 91
Alegre, Pascasius, 40, 94
Alemanii, Michaelis, 19
Alentorn, Raymundo de, 61
Aler, Berengarium, 40, 42, 46
Aler, Petrus, 40
Aleran, Guillermus, 41
Alerany, Guilelmi, 77
Alerany, Petri, 77
Alfague, Fomat, 41
Alferange, Homado, 57
Alfonsi, Petrus, 60
Alfrange, Homa de, 57
Algeni, Istach, 75
Aliaga, Andrea de, 75
Aliaga, Andrea, 75
Aliaga, Andreas de, 57
Alicsendis, 15
Alienori, 113
Alies, Petrus, 75
Allamagno, Johanni, 19
Allamagno, Michaeli, 19
Allamagno, Petro, 19
Allies, Berengarii, 75
Almacea, Muta de, 105
Almenara, Guillermi, 105, 107
Almerini, Abraham, 41
Alpetros, Homado, 57
Alphagem, Ali, 40
Alquaceç, Homa, 57
Altaleres, Ieme, 57
Aluari, Marie, 51
Aluelo, Iuçi, 40
Alvari, Maria, 52
Amat, Geraldo, 114
Amer, Moférig, 40, 57
Ametla, Raymundus, 41
Amigdalo, Guillermo de, 25
Amigonis, Iohanne, 113
Amnaxe, Iucef, 3
Andree, Petrus, 63
Andreue, 123
Andreueta, 116
Andreuete, 113
Angularia, Gueraldonus, 36
Angularia, Petri de, 61
Antich, Guillermus, 108
Anyo, Iaume, 96
Apiera, Lupo de, 63
Aquim, Iucef, 41
Arago, Petrus de, 63
Aragone, Constancia de, 92, 113, 116, 119, 120, 121, 123, 124, 125, 126, 127, 128
Aragone, Orlandi Frederici de, 92
Aragone, Petri de, 127
Aragone, Petri de, 123
Aragone, Sancius de, 36
Aragones, An, 58
Aragones, Petrus Borraci, 41
Aragones, Raymundus, 41
Aragones, Raymundus, 77
Aragones, Raymundus, 58
Aragonum, Petri de, 129

FUNDA NOGUERA

Arbuton, Iohannis de, 15
Ares, Berengarius de, 9
Argany, Franciscus, 41
Argany, Petrus, 85
Argayn, Dominicus, 46
Armengol, Arnaldus de, 79
Arnaldi, 63
Arnaldi, 61
Arnaldi, Petri, 9
Arnaldo, 15
Arnaldo, 84
Arnaldo, 60
Arnaldone, 79
Arnaldum, 22
Arnaldus, 52
Arnes, Ferrario de, 75
Arogonia, Petrus de, 62
Aroui, Salamonus, 75
Arquer, Bernardus, 77
Arquer, Guilelmus, 77
Arquer, Iohanes, 77
Arquer, Petrus, 77
Arquer, Raymundo, 46
Arquerii, Raymundus, 58
Arreda, Mahomet, 40
Arruuio, Iucef, 75
Arssendis, 76
Artal, Bernardus, 77
Arteda, Petro Alfonsi de, 56
Artes, 58
Artes, Petrus, 41
Articha, Berengarii de, 18
Artiga, Berengario de, 16
Astruch, Dominicus, 57
Auersone, Bernardus de, 36, 37
Augustini, Guillermi, 36, 37
Auinchux, Zecri, 3
Auindehuit, Abzeyt, 40
Auindehuyt, Alcayt, 57
Auinione, Raymundo de, 30, 34
Auinxen, Açme, 57
Auinxen, Azmet, 57
Auinxueb, Iucef, 3
Auinxueb, Moferig, 3
Auinxueb, Xueb, 3
Auinxueb, Zala, 3
Aulino, Berengarii de Castro, 48
Ausonensis, Petrus, 1
Avindeuyt, Ferrig, 108
Avineone, Raymundi de, 30
Aycart, Bernardus, 86
Aycart, Petro, 114
Ayedo, Ayet Abtaleres, 57
Ayerbio, Sancius de, 52, 54, 55
Ayet, Abrafim, 40
Ayet, Ayça del Ali, 57
Ayet, Ayça, 40
Ayet, Ayca den Ali, 57
Ayet, Lopelo Barber Homado den, 57
Ayet, Nayca, 57
Ayetz, 24
Aysa, Blassius de, 52, 53, 54, 55
Azaba, Mahomet, 40
Azchari, Ayça, 57
Azconi, Ayça, 40
Azlor, Athonus de, 36
Azmet, 40
Azterii, Bernardus, 70

— B —

Bach, Petri dez, 79
Bacho, Bartholomeum de, 122, 126
Baciadano, Berengarii de, 14
Baço, Çalama, 40
Bage, Petri de, 6, 11
Bages, Iohannes, 41
Bages, Petrus, 41
Balaguer, Petrus, 57
Balueis, Benedicto de, 19
Banyoles, Iohannes, 40, 57
Barbera, Guillermus de, 60
Barcalona, Bernardi, 67
Barçalona, Bernardus, 41, 69
Barçalona, Guillermus, 39
Barçalona, Raymundus, 41
Barcelona, Bernardus, 56
Bargalo, Bernardus, 77
Bargalo, Guillelmus, 77
Bargalo, Raymundus, 77
Bargaloni, Bernardus, 77
Barners, Petri, 60
Barrall, Marchoni, 19

FUNDACIÓ NOGUERA

Bartholomei, Iohanis, 41
Bartholomei, Johannes, 41
Bassa, Guillermus de, 1
Bassa, Iohannis, 80
Bataller, Antonio, 111
Belestar, Petrus, 40
Bellestar, Pere, 74
Bellmunt, 59
Bellmunt, Arnaldus, 107
Bellmunt, Arnau, 107
Bellmunt, Iohannis de, 114
Bellmut, Arnaldo, 107
Belloch, Guillermo, 58
Belloch, Petrus, 41
Belloch, Raymundi de, 41
Belluey, Berengarius de, 114
Belmunt, Arnaldo de, 59
Belmunt, Arnaldo, 99
Belmunt, Arnaus, 57, 106
Belmunt, Guillermus, 57
Belmunt, Petrus, 57
Belmut, Berengario, 75
Belstar, Petrus, 75
Benages, Raymundum de, 83
Benedicti, Berengario, 58
Benedictum, 16
Benedictus, Arnaldus, 12
Benet, Arnaldus, 57, 75
Benet, Arnaus, 40, 74
Benet, Berengarius, 57
Benet, Bernardus, 114
Benet, Iohannes, 40
Benet, Petrus, 40
Benet, Raymundi, 50
Benuire, Benaueno de, 63
Benuiure, Benauenum, 63
Benuiure, Francischo de, 69
Berengarie, 34
Berengarii, 17
Berengarii, Arnaldus, 103
Berengarii, Guillermus, 56, 57, 95
Berengarii, Raimundo, 36, 37, 38, 40, 42, 45, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58
Berengarii, Raymundus Iacobi, 44
Berengario, 22
Berengario, 58
Berengario, Raymundi, 41, 43, 67
Berengona, 112
Berenguer, Berengarius, 40, 57
Berenguer, Geraldus, 40
Berenguer, Guillermus, 89, 90, 91, 96, 100
Berenguer, Ramon, 74
Berenguer, Raymundi, 57
Berenguerone, 27
Bergadani, Dominici, 18
Bernardi, 62
Bernardi, Arnaldus, 36
Bernardi, Petri, 16
Bernardo, 9
Bernardo, 63
Bernardo, 15
Bernardus, 62
Bernardus, 4
Bernardus, 3
Bernardus, 58
Bertrandi Ville, Iacobi, 23
Bertranet, 4
Besanta, Iacobi de, 52, 56, 60, 85
Beseriis, Iohannis, 30
Biert, Ramond de, 62
Biguis, Bernardi de, 10
Biguis, Petri de, 23, 24
Bisbal, Ponç ça, 62
Biscari, Periço, 95, 96
Biscarra, Dominicus de, 30, 53, 54, 55
Biscarri, Perico, 95
Bischarri, Petrus de, 5
Bisquarre, Guillermi de, 12
Biure, Galcerandum de, 48, 49
Bladerii, Raymundus, 58
Blanca, 66
Blancha, 66
Blancham, 48
Blanche, 43
Blanche, 45
Blanche, 6
Blanche, 42
Blanche, 44
Blanche, 41
Blanche, 57
Blanche, 49
Blanche, 47

FUNDA NOGUERA

Blanxe, 40
Bleschita, 2
Bomacip, 2
Bon, Bartholomei, 39
Bonalberch, Petro, 31, 33
Bonanat, Michaelis, 92, 113, 115, 116
Bondia, Raymundus, 77
Bonet, Arnaldi, 75
Bonet, Guillermus, 57
Boneti, 34
Boneti, Ferrarium, 17
Boquera, Petrus, 41, 58
Borrell, Francisco, 114
Borrelli, Berenguer, 80
Botayller, Petrus, 41
Boteler, Dominici, 17
Boteler, Guillermum, 106
Boteller, Anthonius, 75
Boteller, Antonio, 75
Boteller, Iacobi, 48
Boter, Michaele, 19
Botterii, Michaelis, 22, 28
Boyl, Philipus de, 37
Breseus, Iordani de Romar alias, 114
Briues, Petri, 113, 119, 121, 126
Bromi, Bernardi, 23
Bru, Bernardo, 110
Bru, Guillermus, 40, 57, 75
Bru, Pere, 106
Brull, Petri, 69, 86, 88
Brunet, Petro, 5
Brunii, Arnaldo, 63
Brunis, Petri, 119
Brunissen, 101
Bryls, Pere, 106
Busquet, Iohanni Ferraterii, 129

— C —

Çabater, Petri, 77
Çabaterii, Guillermus, 114
Çabia, Guillermo, 75
Cabrer, Bartholinio, 57
Cabrer, Petrus, 40
Cadellhano, Petri de, 73
Çaguardia, Bernardus, 41
Calafell, Galcerandi de, 56, 60
Calaiet, Moferig, 57
Calayet, Moferig, 57
Çalba, Petrus, 81, 82, 83, 87
Calderes, Romei de, 41
Caldero, Petro, 43, 47
Calderoni, Guillermus, 115, 116
Calderoni, Petrus, 36, 37, 44, 52, 53, 54, 55, 58
Calderono, Petro, 50
Calena, Examenus, 57
Çalena, Eximinus, 40
Caleyt, Moferritx, 75
Caloin, Guillermi, 5
Caloin, Johanne, 5
Calonge, Bernardum, 86
Caluet, Joli, 46
Caluet, Raymundi, 67
Camarasa, Arnaus, 40, 57
Camarasa, Guillelmus, 40
Camarasa, Guillem, 74
Camarasa, Guillermus, 57, 75
Camarasa, Petri, 40, 94, 101
Çambrelo, Azmet, 103
Cambrils, Geraldus, 40
Campañes, Bernat de, 8
Campanies, Raimundus de, 7
Campellerii, Bernardus, 81
Campo Sintillis, Bernardus de, 6
Campo Sitille, Bernardi de, 6
Campredon, Iacobi, 92, 113, 114, 115, 123
Canader, Guillermus, 114
Canals, Guillermi de, 10
Canellis, Raymundus de, 26
Caneto, Ferrarium de, 54, 55
Canyellas, Nicholaus de, 115, 116
Capanies, Raimundi de, 7
Çapardina, Dalmau, 80
Capdeuila, Miquel de, 57
Capdevila, Miquel, 74
Capellerii, Bernardio, 85
Caramany, Georgio de, 119
Carauer, Abdela, 40
Carauer, Axero, 103
Carauer, Homa, 57
Carauer, Homado, 40

FUNDA NOGUERA

Carauer, Mahomet, 40
Carauida, Iucef, 114
Carauida, Samuel, 114
Carbo, Petro, 27
Carbonell, Guillermus, 57
Carboneri, Iacobo de, 30
Carboni, Petro, 29, 35, 67, 71
Carbonis, Berengario, 35, 67
Carcini, Bernardi, 97, 98
Carciui, Bernardi, 80
Cardaç, Iafer, 57
Cardaç, Iaffer, 57
Çardiura, Vitalem, 22
Cardona, Berengarii de, 1
Cardona, Guilelmonus de, 36
Cardona, Raymundus de, 36
Casp, Abdela de, 57
Castelar, Gualcerandus dez, 79
Castelet, Bertram de, 4
Castell Auli, Guillermo Raymundi, 119
Castell, Mascarosius, 76
Castellar, Guillermum dez, 81
Castelle, 34
Castellet, Arnaldus, 40
Castelleto, Bertrandi de, 13
Castellionis, Iacobi, 71
Castellui, Bernardus, 77, 83, 101
Castellui, Bertrandum de, 81
Castellui, Francisci, 128
Castellui, Petrus, 57, 101
Castellviy, Petro de, 58
Castelo, Laurencius, 57
Castelui, Bernardus, 77, 82
Castiione, Raymundus de, 70
Castres, Dominicus, 40
Castres, Guillermus, 40
Castres, Minguelo, 40
Castro, Petro de, 19
Castro Ueteri, Guillermi de, 1
Castro Ueteri de Robaforti, Mireto, 15
Castroueteri, Arbertum de, 1
Castroueteri de Ribaforti, Miretus de, 15
Castroueteri, Guillermo de, 1
Castrouetulo, Arbert de, 4
Castrovetulo, Guillermus de, 2
Catala, Francisco, 119
Catala, Guillermus, 114
Cathalani, Bernardus, 88
Catrovetulo, Albert de, 3
Caualer, Antonius, 69
Caualer, Guillermus, 40
Caualer, Petrus, 46
Caualeri, 7
Caualler, Antonii, 86, 88
Caualler, Petri, 86, 88
Çauia, Guillermus, 81, 88
Çauila, Petrus, 40
Cavaler, Raymundus, 41
Cazlo, Ali, 41
Cazlo, Çalema, 41
Cazlo, Mafomat, 41
Celoni, Andreas, 57
Celoni, Anthonium, 123, 124
Çeloni, Antonio, 124
Celoni, Antonius, 57
Celoni, Berengaris, 57
Celoni, Dominicus, 57
Çeloni, Guillelmus, 40
Çeloni, Guillermum, 88
Celoni, Guillermus, 57, 86
Celoni, Petrus, 57
Çeloni, Petrus, 40
Çelssa, Guillermi, 88
Cendra, Franciscum, 73
Çendre, Francisci, 73
Cendre, Iacobus, 42
Cendriot, Mafomat, 41
Çerda, Bernardus, 87
Cerda, Franciscus, 75
Cerda, Iacobo, 31, 46
Cerdani, Berengarius, 44, 47, 48
Cerdani, Francisco, 75
Cerdani, Petri, 92, 113, 114, 115, 116
Ceruaria, Guillermo de, 22
Ceruelione, Ugonis de, 47
Ceruello, Petrus, 102
Ceruera, Arnaldus, 58
Ceruera, Bartholomeus, 58
Ceruera, Berengeronus, 29
Ceruera, Bernardus, 58, 77
Ceruera, Dominicum, 58
Ceruera, Raymundus, 41
Cerueylo, Dominicus, 40

FUNDACIÓ NOGUERA

Cerueylo, Petri, 40
Ceruiani, Guillermus, 72
Ceruilione, Geraldus de, 22, 26
Ceruilione, Guillermo de, 16
Cescario, Arnaldo de, 79
Çesciges, Petrus, 41
Chastrouetulo, Arbert de, 3, 4
Cheralto, Guillermi de, 6
Choen, Vitalis, 104
Choen, Viues, 104
Çima, Laurentio, 35
Cireta, Dominicus, 40
Claramunt, Berengarius, 40
Claramunt, Petrus, 40
Clariana, Petro de, 113
Clariana, Umbertum de, 113
Claromonte, Guillermi de, 1
Claueri, Petro, 34
Clemens, 60
Clemens, 63
Clemente, 72
Clementem, 84
Clementis, 63
Clementis, 62
Clerge, Dominici, 77
Clergue, Petrus, 57
Clergue, Raymundi, 40
Climent, Berengarius, 41
Climent, Michaelis, 15
Clores, Raymundi, 79
Codines, Raymundus, 87
Coflent, Iacobus, 86
Cohen, Vitalis, 104
Cohen, Viues, 104
Cohoperto, Franchiscus de Fonte, 72
Coll, Iohanni, 124, 125
Colomer, Iacobus, 101
Cols, Riu de, 58
Colteler, Bernardus, 40
Comalat, Jacobus de, 85
Comalats, Gueraldi de, 101
Combrello, Açmet, 98
Compte, Antonius, 40
Compte, Raymundus, 40
Comte, Antonius, 57
Comte, Bernat, 75
Comte, Petrus, 57, 75
Comte, Raymundus, 57
Concabella, Petro Raimundi de, 79
Conesia, Guillermi, 57
Conesia, Guillermi de, 56
Conill, Berengario, 56
Copero, Iafer, 41
Cornelli, Petrus, 36
Cortiella, Iacobi, 128
Coscholar, Exameno de, 14
Costa, Raymundus, 41
Cotço, Petrus, 88
Cotzo, Pericono, 85
Cotzoni, Bernardi de, 56, 75
Creunere, Raimon de, 16
Cros, 101
Cubells, Ferrario, 95, 96
Cubells, Ferrer, 74
Cubels, Ferrarius, 40
Cubels, Ferrer, 75
Cubels, Ferreronus, 57
Cucala, Berenguer, 62
Cumbis, Bernardi de, 30
Cumbis, Raymundum de, 75
Cumbis, Romeum de, 61, 63, 84
Curçano, Arnaldus de, 63

— D —

D'Angera, Antonius, 41
D'Angera, Bernardus, 57
D'Anoylla, Arnaldi, 57
D'Anoylla, Bernardi, 57
D'Arnes, Dominici, 57
D'Arteda, Petro Alfonsi, 56
D'Entença, Guillen, 84
D'Entença, Guillermi, 54, 76
D'Odena, Maymon, 18
D'Olorda, Berengarii, 18
D'Orta, Petri, 57
D'Ulmis, Iacobus, 40
Dach, Poncii, 22
Dager, Petro, 56, 63
Dager, Raymundo, 56
Dalforca, Petri, 50
Daliagua, Andreas, 40
Dalmacio, 15

FUNDA NOGUERA

Dalmau, Bernardus, 90
Dalmau, Pere, 74
Dalmau, Pericono, 75
Dalmau, Petrus, 90
Dalos, Arnaldus, 41
Damors, Fomat, 41
Damors, Rexit, 41
Dangera, Arnaldo, 67
Dangera, Bernardus, 59
Dangera, Periconus, 41
Dangera, Petrus, 41
Danguera, Raymundus, 40
Danoylla, Arnaus, 57
Danoylla, Bernardus, 57
Danyó, Iachme, 100
Danyo, Iacobus, 95, 96, 100
Danyola, Bernardus, 59
Darbu, Aparicio, 86, 88
Darbu, Iacobus, 88
Darbu, Jacobi, 86
Darnes, Dominicus, 57
Darnes, Ferrarius, 57, 75
Dehuyt, Ferigo auen, 105
Denbrom, Iacobo, 31
Denoyla, Arnaldi, 40
Dentença, 79
Dentença, 72
Dentença, Berengariam, 73
Dentença, Berengario, 19, 21, 25, 64
Dentença, Galboris, 27
Dentença, Gombaldi, 27
Dentença, Guillermonus, 25
Dentença, Guillermus, 27, 30, 34, 47, 48, 49, 50, 54, 55, 56, 58, 63, 73, 77, 78, 79, 81, 84, 87
Dentença, Manuel, 92
Dentensa, Berengarii, 32
Dentensa, Guillermus, 32
Dentenza, Alamanda, 14
Dentenza, Guillermus, 14, 32, 34, 78
Dentenza, Poncii Huc, 27
Deo, Petro de, 6
Despills, Raymundum, 64
Deuyt, Ferrig auin, 108
Dezpug, Francisco, 125
Didaci, Roderico, 52
Didaci, Rodericus, 53, 55
Dodena, Guillermus, 40
Dolça, Na, 94
Dolçet, Iafer, 41
Domenec, Iacobus, 77
Domenec, Raymundus, 87
Domenech, 111
Domenech, Bertrando, 75
Domenech, Iacobus, 77
Domenech, Pascasius, 40
Domenech, Paschasius, 57
Domenech, Petrus, 40, 107, 111
Domenech, Raymundus, 41
Dominici, Francisco, 114
Dominici, Iacobus, 62
Dominici, Raymundus, 78
Dominico, 58
Dorrels, Antonio Ferrarii dels, 119
Dorrels, Raymundo de, 119
Dorta, Maymonus, 41
Dorta, Petrus, 57, 84, 85
Dulcia, 66
Duldemolins, Arnaldo, 67
Durandi, 14
Durfortis, Romeus, 36

— E —

Egidi, Periconi, 65
Egidii, Iacobi, 76
Eliçendis, 39
Elicsendem, 30
Elicsendi, 16
Elicsendis, 15
Elienor, 50
Elienor, 115
Elienor, 119
Elienore, 116
Elies, Bernardus, 40
Elies, Petrus, 40, 57, 59
Elies, Vitales den, 24
Elionor, 120
Elionor, 116
Elionor, 124
Elionor, 125
Elionor, 128
Elionore, 127

FUNDA NOGUERA

Elionorem, 126
Elionorem, 123
Elionorem, 122
Elionorem, 121
Elionori, 92
Elisabeth, 16
Elusianan, Periconus de, 57
Entença, Berengarium de, 16, 19, 20, 21, 22, 28, 30
Entença, Guillermum de, 22, 28, 29, 35, 36, 37, 48, 53, 54, 55, 56, 119
Entençia, Alamanda de, 16
Entencia, Guillermi de, 44
Entensa, Berengarius de, 26
Entenza, Alamande de, 22
Entenza, Berengariam de, 52
Entenza, Berengarii de, 30
Entenza, Guillermo de, 13, 52
Entenza, Guillermus de, 44
Entenze, Guillermi de, 52
Entesa, Alamande de, 16
Enthenza, Berengarii de, 24
Enthenzia, Berengarius de, 23, 24
Episcopali, Poncius de, 61, 62
Episcopali, Raymundus de, 6
Ermegau, 96
Ermengaudi, Guillermo, 73
Ermenguau, 95
Escoda, Bernardus, 41
Escriua, Guillermus, 99
Espanyol, Abdella, 96
Espel, Paschasii, 58
Espelta, Pascasius, 41
Esplugens, Bernardo, 85
Espuny, Guilelmus, 77
Estiuill, Guillelmo, 77
Examena, 95
Examena, 96
Exameniç, Iohannes, 95, 96
Exardel, Mahomet, 40
Exehits, 40
Exerich, Guillermus, 57
Exiem, Azmet, 40
Exmerhicii, Petri, 95
Exmerich, 96
Eymerich, Petrus, 89

— F —

Fabrega, Bernardi de, 77
Fabrica, Bernardi de, 61, 73, 76, 77, 79
Fabrica, Petri de, 2
Fabrica, Raymundus de, 88
Falcet, Bernardus, 57
Falçet, Raymundus, 40
Falcet, Raymundus, 57
Falceti, Perello, 123
Fangar, Petri Dez, 59
Farxo, Mafumet, 5
Fatima, 103
Fatima, 108
Fatxo, 75
Faydella, Arnaldus ça, 72
Felicis, 11
Felit, Berengarius, 69
Fenellario, Arnaldi de, 16
Fenollar, Arnallo dez, 4
Fenollario, Bernardus de, 20, 21
Fenollario, Guillermus de, 16
Fenollario, Omberti de, 127
Ferdinandi, 50
Ferer, Franciscus, 114
Ferrandeli, Mathei, 25
Ferrandelli, Mathei, 25
Ferrandis, Blasio, 34
Ferrari, Guillermi, 126
Ferrarii, Bernardi, 16, 114
Ferrarii, Guillermo, 92, 113, 114, 115, 116, 119, 120, 121, 123, 124, 125, 126, 128
Ferrarii, Petri, 79
Ferrario, 16
Ferrater, Periconus, 77
Ferrater, Petrus, 58, 63, 64, 73, 75, 76, 77, 78, 79, 84, 85
Ferrater, Raymundi, 77
Ferraterii, Bartolomei, 50
Ferrer, Andree, 80
Ferrer, Bernardus, 57
Ferrer, Çalema, 41
Ferrer, Francisci, 19
Ferrer, Lop, 40
Ferrer, Petri, 64
Ferrer, Raymundus, 77

FUNDA NOGUERA

Ferreriol, Dominicum, 75
Figera, Bernardo, 114
Figere, Iacobus, 93
Figeres, Bernardo, 114
Figerola, Petri de, 29, 67
Figuere, Iacobus, 93
Figuerole, 16
Fineculario, Raymundum de, 15
Finieleario, Raymundi de, 15
Finiellario, 15
Finiellario, Raimundo de, 15
Finieulario, Guillermus de, 15
Fiuellarii, Iacobi, 56, 57
Fiuellarii, Petrus, 60
Fiuelleri, Raymundus, 36
Fivellarii, Iacobi, 52
Folch, Berengarius, 77
Folchra, Gisberto, 34
Foneyar, 58
Foniliar, Bernardi de, 2
Foniliario, Arnaldus de, 11
Foniliario, Bernardus de, 11
Foniliario, Guillermo de, 11
Fonoiar, Bernardi de, 10
Fonoiario, Bernardum, 10
Fonoiario, Elicsendis de, 10
Fonolar, Andreua dez, 118
Fonolar, Arnaldus de, 5, 14
Fonolar, Bernardo de, 28
Fonolar, Constança de, 118
Fonolar, Guillermi des, 14
Fonoliario, Guillermo de, 11
Fonollar, Bernardo de, 19
Fonollar, Ombert de, 113
Fonollar, Ombert dez, 118, 128
Fonollariis, Ferrarius, 44, 79
Fonollario, Andreue de, 92, 119, 120, 121, 124, 125, 126, 127, 128
Fonollario, Andreueta de, 115
Fonollario, Bernardus de, 19, 22, 25, 26, 30, 36, 73
Fonollario, Constanciam de, 92, 117
Fonollario, Guillermus de, 16
Fonollario, Omberti de, 92, 115, 116, 119, 120, 121, 124, 125, 126
Fonollario, Umberto de, 39, 43, 85, 92, 113, 117, 122, 123, 128
Font, Arnaus, 57
Fonte, Berengarii de, 38, 42
Fonte, Raimundi de, 2
Fores, Arnaldi, 24
Forner, Bernardi, 41
Forner, Petrus, 41
Fornerii, Guillermum, 67
Fornerii, Petro, 56, 58
Fort, Arnaldi, 57
Fort, Guillermus, 40, 57, 75
Fort, T., 75
Fortunio, Saurine de, 79
Fortuny, Raymundi, 83
Fortuy, Raymundi de, 82
Fortuyn, Raymundi, 77
Fortuyn, Raymundi de, 81
Fossario, Raymundo de, 15
Fraga, Michael, 41
Franch, Anthoni, 57
Franch, Antoni, 57
Franch, Arnaldino, 104
Franch, Arnaldus, 95, 96, 100, 104, 110
Franch, Arnaus, 40, 57
Francisca, 93
Francischa, 93
Francischa, 110
Franquet, Bernardus, 40
Franquet, Guillelmus, 40
Franquet, Guillermi, 40, 57
Franquet, Iohanes, 57
Franquet, Iohannes, 40, 75
Fredera, Arnaldo, 123
Fredinando, Iohanne, 52
Frexenet, Guillelmus, 40
Frontinya, Bernardi de, 42, 47, 48, 50
Furtini, Raymundi, 84
Furtunio, Raymundi de, 79
Furtuny, Raymundus, 77
Furtunyo, Raymundi de, 79
Fusterii, Bernardus, 5, 15
Fusterii, Guillermun, 47
Futxo, 75
Fuxa, Bernardi, 113
Fuxani, Bernardi, 92
Fuxi, Francisci, 63
Fuxio, Raymundo de, 95, 96
Fuylleda, Uincenti, 112

FUNDA NOGUERA

— G —

Gabriel, 63
Gabrieli, 92
Gaço, Guillermi, 39, 41
Galaran, Guillermi, 14
Galart, Tamen, 57
Galbor, 22
Galbors, 25
Galbors, 22
Galini, Salvatoris, 16
Galip, Gualet den, 41
Gallart, Aleas, 114
Gallart, Berengarius, 76, 87, 88
Gallart, Berenguer, 84
Gallart, Tome Ferrarii alias, 114
Gallmariis, Guillermi de, 11
Galuani, Guillermus, 22
Galuayn, Guillermus, 26
Garcia, Petro, 59, 75
Garcie, Gundizalbus, 52
Garro, Guillermi, 66
Gasquill, Bernat, 106
Gaualda, Arnaldus, 57
Gaualda, Bernardus, 57
Gauasa, Iacobi de, 34, 47
Gaueti, Petro, 34
Gavasa, Guillermi, 41
Gayano, Berengarium de, 101
Gaylart, Berengarius, 78, 81, 82, 83
Genoues, Iohannes, 128
Geralde, 15
Geralde, 16
Geraldi, Iacobus, 94
Geraldi, Michaele, 73
Geraldi, Romeo, 50
Gil, Bernardus, 40
Girones, Guillermus, 86
Girones, Petri, 86
Gisbert, Arnaldi, 56
Godalle, Guillermo, 16
Godalli, Petro, 17, 18
Gomar, Bernardi, 114
Gombaldo, 22
Gosell, Bernat des, 62
Gou, Petri, 63
Granalosa, Petro de, 124, 125
Granell, Fonrat, 41
Gras, 116
Gras, Bartholomei, 115, 118, 119, 124, 125
Grinyoni, Bernardi, 19
Grisso, Iohannis, 114
Grisso, Petrus, 76
Gualart, Abdelatutg, 40
Gualart, Abdelutg, 40
Gualart, Temenus, 40
Gualbis, Ferrarius de, 62
Gualta, Bernardo de, 40
Guamos, Guillermus de, 28
Guarçia, Geraldus, 40
Guasquill, Bernardus, 73
Guaualda, Arnaus, 40
Guazlo, Iuç, 40
Gueraldi, Francisco, 101
Guerra, Alberto, 40
Guerra, Albertono, 57
Guerra, Berengarius, 40, 57
Guexeres, Moferitg, 41
Gui, Martino de, 78
Guiamet, Eymericus, 41
Guiamet, Guillermus, 41
Guiamet, Iacobus, 41
Guiamet, Iohanes, 57
Guiamona, 88
Guilati, Berengario, 73
Guillamet, Guillermus, 103
Guillelmus, 40
Guillermi, 10
Guillermi, Bernardo, 22
Guillermo, 15
Guillermo, 92
Guillermona, 90
Guillermona, 88
Guillermone, 86
Guillermoni, 13
Guimerà, Gispert de, 121
Guimera, Ludovico, 119
Guimerano, Gisperti de, 92, 113, 115, 116, 119, 120, 121, 123, 124, 125, 126, 127, 128
Guimet, Martino, 117
Guine, Guillermi, 66
Guitardi, Iohannis, 102, 103
Guiu, Martino de, 73

FUNDA NOGUERA

— H —

Haadet, Homa, 57
Haadet, Lopo, 57
Haaxen, Ali, 57
Heredia, Iohanne Ferrandiz de, 86
Heredia, Iohanne Ferandis de, 86
Huch, Ponç, 62
Hugonii, Poncio, 22
Hurgelles, Berengarius, 93
Huyt, Ferigo Auen de, 105

— I —

Iacma, 18
Iacobi, 72
Iacobi, 32
Iacobi, 64
Iacobi, 38
Iacobi, 56
Iacobi, 48
Iacobi, 53
Iacobi, 50
Iacobi, 47
Iacobi, 42
Iacobi, 77
Iacobi, 60
Iacobi, 63
Iacobi, Berengarii, 13
Iacobi, Petri, 13
Iacobum, 55
Iacobum, 73
Iacobus, 36
Iacobus, 35
Iacobus, 13
Iacobus, 37
Iacomi, Ayet, 41
Iacomi, Mafomat, 41
Iafer, Guillermo de, 35
Iaffero, Guillermus de, 25, 37, 53, 54, 55
Iahie, 41
Iamuilla, Nicholaus de, 53, 54, 55
Iamvilla, Nicholao de, 52
Ianues, Luppo Arcesii de, 56
Iardi, Mahoma, 40
Ifarni, Andreas, 58
Ildefonsi, 20
Ildefonsus, 1
Ilerdis, Bartoloni, 57
Ileris, Pascasius, 57
Ileris, Paschasir, 57
Ileris, Paschasius, 57
Impuriis, Raymundus de, 36
Insulis, Guillermus de, 30
Iofre, G., 62
Iohan, 87
Iohan, 109
Iohan, 118
Iohanes, 123
Iohanes, 114
Iohanna, 84
Iohanna, 63
Iohanna, 72
Iohanne, 52
Iohanne, 34
Iohanne, 44
Iohanne, 55
Iohanne, 57
Iohanne, 92
Iohanne, 54
Iohanne, 85
Iohannem, 124
Iohannem, 87
Iohannem, 118
Iohannem, 96
Iohannes, 40
Iohannes, 88
Iohannes, 127
Iohannes, Bartholemus, 57
Iohannes, Raymundus, 41
Iohannetam, 85
Iohannete, 113
Iohanni, 120
Iohanni, 104
Iohanni, 119
Iohanni, 90
Iohanni, 100
Iohanni, 111
Iohanni, 99
Iohanni, 98
Iohanni, 93
Iohanni, 97

FUNDA NOGUERA

Iohanni, 112
Iohanni, 89
Iohanni, 125
Iohanni, 91
Iohanni, 110
Iohanni, 128
Iohanni, 107
Iohanni, 121
Iohannis, 84
Iohannis, 81
Iohannis, 95
Iohannis, 114
Ioncosa, Guillermus de, 58
Ioncosa, Guillermus Ça, 58
Ioncosa, Guillermus, 58
Iorba, Berengario de, 45, 56
Iorba, Berengarius, 44
Iorba, Geraldi de, 1
Iordani, Bernardi, 47, 48, 49
Iordani, Guillermi, 18
Iouerii, Iohannis, 122
Ipoliti, Perpiniano, 114
Isabelle, 52
Itach, Bomuna, 91
Iulia, Çayt, 41
Iuncosa, Guillermini Ça, 41
Iuorra, Pocio de, 2
Iusiane, 22

— J —

Jachini, 17
Jachma, 17
Jacma, 18
Jacobi, 52
Jacobi, 63
Jacobus, 52
Jaffero, Guillermus de, 52
Jaspert, Francesch, 62
Jaume, 80
Jayme, 123
Joan, 119
Johannes, 36
Jouer, Arnaus, 40

— L —

Labaria, Bernardus, 41
Labaria, Guillermus, 41
Labaria, Iouan de, 4
Labaria, Simonus de, 41
Lagostera, Bernardus, 40
Lagostera, Guillermus, 40
Lagostera, Michaelem, 40, 42
Lagostera, Miquel de, 57
Lagostera, Petrus, 57, 59, 75
Lambard, Berenger, 3
Lambart, Petrus, 41
Lambart, Raymundus, 41
Laronça, Bernardi, 19
Lata Petra, Bernardus de, 26
Laucere, Raimundi, 19
Lauria, Rogerio de, 26
Lauria, Rotgerio de, 26
Leberia, Berengarium de, 58
Leberia, Petrus, 58
Leberia, Raymundus, 58
Leberia, Stephanus, 97
Leodyco, 2
Lilleto, Ferrarius de, 36
Limos, Macianus, 41
Linia, Francisco de Linia, 50
Litera, Raymundus, 46
Litora, Raimundo, 46
Litoram, Petrum, 46
Llabaria, Dominico, 112
Lobet, Çayt, 40
Lobets, Guillermi de, 114
Longo, Pedro, 21
Lonsol, Berengarius, 26
Lop, 40
Lop, Çaydum Den, 41
Lop, Montoliu dem, 41
Lopi, Petri, 49
Lorda, Arnaldus, 114
Lorda, Petri de, 19
Luca, Marcho, 123
Lucca, Matheus, 114
Luna, Francischus de, 55
Luna, Francisco de, 52
Luna, Franciscus de, 53, 54
Lunefi, Raymundo, 15

FUNDA NOGUERA

Lupperti, Petri, 35, 51
Luppeti, Petro, 52, 53, 54, 55, 67
Luria, Rogerius de, 26
Luria, Rotgerii, 26

— M —

Mabilia, 4
Maça, Guillermo, 124
Maçabrach, Bernardus de, 41
Macellanii, Michaelis, 32
Macerone, Poncius de, 62
Macerono, Petro Raymundo de, 34
Maçerono, Petrum Raymundi de, 34
Macip, Berengario, 58
Macip, Bernardo, 58
Maço, Arnaldi, 123
Maçoni, Berengarius, 28
Maçtuna, 99
Magister, Guilelmus, 77
Magistri, Guillermis, 72, 78, 84
Magrel, Iucef, 3
Mahomet, 40
Maitiner, Petrus, 57
Malforner, Mahomet, 40
Malgauli, 62
Malgaulini, 62
Malgaulini, 63
Malgaulinii, 52
Mallenga, Guillelmi, 50
Mallenga, Guillermi, 50
Maloqui, 75
Malorqui, En, 75
Manilli, Guillermi, 27
Manquello, Fomadem, 96
Manquello, Fomado, 95
Manquelo, Fomado, 99
Manso, Sebastiani de, 20, 21
Maqueri, Guillermus, 85
Marça, Berengarius de, 40
Marça, Pelagrino de, 75
Marca, Pelegrimus, 75
Marça, Petrus de, 40
Marçano, Periconus de, 57
Marchesii, Franciscus, 36
Marchi, Petri, 76
Marchi, Raymundo, 117
Marcho, Arnaldus, 77
Marcho, Dominicus, 40
Marci, Petri, 25, 26, 36
Marcilis, Petro, 32
Marco, Arnaus, 77
Margarite, 22
Maria, 88
Maria, 111
Maria, 86
Marie, 18
Marie, 75
Maronda, Bernardus, 57
Marques, Bernardus, 41
Marsa, Periconi de, 17
Martinez, Iohanis, 70
Martini, 114
Martini, Berengarii, 114
Martini, Dominici, 49
Martini, Petri, 70
Martorel, Petrus, 40
Martorell, Dominico, 58
Martorelli, Dominicus, 41, 58
Martorelli, Guillermus, 41
Martorellis, Arnaldo de, 50
Martorello, Arnaldo de, 42, 44, 50
Mascaro, Asbertus, 113
Mascarosi, Iohannem, 47, 50, 71
Mascharo, Iohannem, 48
Mates, Arnaldum, 125, 128
Mates, Arnau, 128
Mathei, Berengarius, 113
Mathei, Petrus, 85
Matheo, Guillermus, 126
Mathes, Arnaldum, 118
Mattes, Arnau, 125
Mauri, Çala, 41
Mauri, Guillermo, 58
Mauri, Petro, 58
Max, Romei, 41
Maya, Petrus, 58
Mayllorques, Arnaldus, 41
Maymó, Pere, 74
Maymoni, Petro, 75, 76, 85, 92, 95, 96
Maytiner, Petri, 57
Meder, Bernardus Brui Gil, 57
Meder, Egidius, 75

FUNDA NOGUERA

Meder, Gil, 40, 75
Melerano, Raymundus de, 36
Meliç, Guillermo, 101
Meliç, Petro, 101
Merages, Berengarius, 40
Mercadell, Daui, 114
Mercadell, Dauidi, 114
Mercader, Bernardo, 111, 112
Mercet, Raymundo, 69
Merchadem, Bernardus, 57
Mesquita, 100
Messegerii, Arnaldus, 37
Mestre, Guilelmi, 77
Mestre, Guillermi, 49
Mestre, Raymundus, 77
Michael, 3
Michaelis, 16
Michaelis, Folchefis, 15
Micola, Antonius, 91
Mileraria, Bernardi de, 6
Mileri, Petro, 57
Miles, Guillermi de, 6
Miquelau, Bernardus, 57
Miquelau, Guillermus, 57
Mir, Guillermo, 42
Mirabeto, Guillermi de, 17
Mirauet, Guillermo, 33, 75
Mirauet, Iacobus, 40, 57
Mirauet, Petrus, 40, 57
Mirauet, Raymundus, 40
Mironis, 1
Mobilie, 2
Mocadem, Abraham, 41
Mochada, Zale, 3
Moferriz, 5
Mohaha, Mahoma de, 40
Molinerii, Guillermo, 34
Molnell, Romeum, 58
Monçonis, Anthonius de, 121
Monconis, Antoni de, 121
Monconis, Bernardii de, 121
Monçonis, Bernardo de, 126
Monçonis, Galcerando de, 124
Monet, Raymundus, 77
Monreal, Bernardus, 57, 89, 90, 91
Monreal, Dominicus, 57
Monreal, Guillermus, 57
Monreal, Periconus, 57
Monreal, Petri Miquel Dominicus, 57
Monreal, Petrus de, 102
Monreal, Petrus, 57, 94
Monrehal, Dominicus, 98
Monrodón, Guillén de, 8
Monsó, Guillermi, 57
Monso, Guillermus, 57
Monssó, Guillem, 74
Mont Sospir, Eymeriicus de, 58
Montagut, Arnaus, 40, 57
Montagut, Bernardus, 40
Montagut, Exmerich, 57
Monte Accuto, Berengarius de, 93
Monte Catheno, Othonus de, 36
Monte Oliuo, Romeo de, 22
Monte Oliuo, Raimundi de, 16
Monte Oliuo, Bernardum de, 21
Monte Pesulano, Iacobo de, 52
Monte Suspir, Petro de, 5
Monte Tornensio, Guillermi de, 11
Monte Tornero, Guillermus de, 13
Monte Tornesio, Petrus de, 36, 38
Monte-Regali, Petro de, 23
Monteacuto, Berengarius de, 93
Monteatheno, Berengaria de, 47
Montebruno, Geraldi de, 73
Montecanos, Bernardo de, 16
Montecatano, Raymundi de, 1
Montecatheno, Berengaria de, 48, 49
Montechanon, Petro de, 30
Montechateno, Elicsendi de, 34
Montechateno, Guillermi Raymundi de, 34
Montechateno, Raymundi de, 21
Monteolino, Petri de, 15
Monteoliuo, Galcerando de, 43
Monteoliuo, Guillermo de, 44, 56
Monteoliuo, Raymundi de, 12, 25
Montepauone, Petri de, 44
Monterotundi, Guillermi, 7
Montesuspirio, Arnaldus de, 41
Montesuspirio, Berengarius de, 41
Montesuspirio, Petri de, 41
Montoliu, Bernardus, 41
Montoliu, Raymundus, 41
Montornes, Ferrario, 57, 93, 107

FUNDA NOGUERA

Montornes, Ferrariz, 57
Montornès, Ferrer, 74
Montornesio, Petri de, 23
Montreal, Bernardus, 87
Montreal, Dominicus, 40
Montreal, Petrus, 40
Montso, Guillelmus, 40
Montsospir, Arnaldo Ymerico de, 58
Monttornes, Ferrarius, 40
Morages, Vitalis, 69
Moranes, Petro, 114
Moranes, Petro de, 101
Moraria, Arnaldo de, 52, 53, 54, 55
Morato, Matheus, 75
Morato, Petrus, 114
Morelli, Guillelmi, 24
Morelli, Guillermi, 25
Mostarau, Ioanni, 2
Muça, Iuçef, 40
Mullnell, Romei, 58
Mullnell, Romeum, 58
Mulnelle, Romeum, 58
Munionis, Iohannes Ferdinandi de, 54
Munionis, Iohannis Fernandi, 53, 55
Munt Real, Dominicus, 75
Muntagut, Eymericus, 33
Muntagut, Petrus, 57
Muntanerii, Guillermi, 99, 110, 111, 112
Muntconis, Bernardum de, 113
Munterii, Guillermi, 65
Munterii, Iohannis, 128
Muntreal, Bernardus, 75
Muntreal, Michaelis, 97
Muntreal, Petro, 75
Muntsonis, Bernardum de, 113
Muro, Dalmacio de, 92
Muronda, Bernardi, 57

— N —

Nadal, Raymundus, 40
Namchalaf, 5
Narbona, Guillermi Raymundi de, 41
Narbona, Raymundi de, 24
Narbones, Antonius, 41
Narbones, Ferrarius, 41
Nauers, Tristanio de, 101, 110
Nauers, Tristano de, 112
Nauers, Tristayn de, 104
Naues, Tristanio de, 99, 102, 110, 111
Naues, Tristano de, 100
Naues, Tristany de, 103, 105, 107
Naues, Tristay de, 108
Nebot, Petri, 93
Negre, Dominicus, 86, 88
Nepote, Petri, 94, 98
Neyma, 103
Neysme, 98
Nigori, Raymundus, 57
Nigre, Raymundi, 57
Nigri, Petrus, 57
Nigris, Petri, 57
Nina, 2
Ninot, 58
Nogaria, Gilaberto de, 52, 53, 54, 55
Noguera, Guilaberto Ça, 42

— O —

Occilione, Iohannes de, 73
Occulomolendinorum, Pontius de, 36
Ocello, Petrus de, 56
Oliuer, Guillermi, 41, 92
Olivaria, Francisco de, 92
Oliver, Petri, 39
Ollomarii, Guillermi, 30
Olorda, 16
Olseun, Raimundi, 2
Olzina, Guillelmus, 40
Olzinellis, Bernardus de, 52
Omerel, Moferitg, 41

— P —

Pace, Berengarium de, 88
Pageroles, Anthoni, 128
Paguera, Raymundus de, 92
Palacio, Guillermi de, 56
Paladela, Guillermus, 41
Paliarensi, Petro, 15
Pallares, Bernardus, 63

FUNDA NOGUERA

Pallares, Guillermi, 65, 66, 67, 70, 71
Pallares, Iacobum, 60, 63
Pallares, Sibilie de, 113
Pallariensis, Comitisse, 113
Palliparii, Petrus, 75
Pals, Gerau de, 62
Papiolo, Arnaldo de, 16
Papiolo, Raymundus de, 15, 51, 54, 55
Papyolo, Raymundus de, 52
Pardina, Dalmau Ça, 74, 80
Pardina, Dominicum Ça, 80
Pascasia, 91
Paschalis, Guillermus, 58
Paschalo de Tortosa, Bernardo, 12
Paschasii, Guillermo, 58
Paschoet, Raymundi, 88
Pasquet, Raymundus, 69, 86
Pastoris, Iohannis, 24
Pau, Berengario de, 84, 85, 88
Pau, Berenguer de, 84
Pauo, Berengario de, 81, 82, 83, 88
Pauox, Berengario de, 81
Payares, Bernardus, 58
Paylares, Bernardus, 42
Paylares, Petrus, 42
Payleres, Apariçi, 40
Payllarensii, Guillermum, 69
Payllares, Bernardum, 41
Payllares, Bernardus, 41
Payllares, Guillermus, 41
Paylliarensis, Petri, 15
Payllis, Hugueto Rogerii de, 34
Pedriça, Berengarii, 47, 48
Pedrolo, Petris, 41, 42
Pedrolo, Pretro, 39
Pedrols, Eymericus, 56
Pedrolus, 5
Pedrolus, Guillermus, 41
Pegeroles, Bernardus de, 41
Pegeroles, Petri de, 41
Pegerolis, Borracio de, 20, 29
Peliçer, Arnaldus, 87
Pelicer, Arnaldus, 87
Pelicer, Bernardus, 111, 112
Pelicer, Bernat, 106
Pelicer, Guillen, 106
Pelicer, Guillermus, 112
Pelicer, Ramon, 106
Pellicer, Guillermus Raymundus, 41
Pellicer, Raymundo, 95
Pellicerii, Raymundo, 100
Penauera, Berengarii, 65
Penitensi, Petrus de, 22
Pentinat, Guillermus, 41
Pentinat, Petrus, 41, 58
Pentinat, Raymundus, 41
Pepio, Petro, 92, 113, 116
Pepio, Raymundo, 123
Pepiol, Raymundus de, 15
Pepu, Petro, 115
Peralta, Petro de, 42
Peralta, Raymundi de, 52
Pere, 74
Pere, 109
Pere, 111
Pere, 80
Pere, 87
Pere, 62
Perello, Anthonius, 95, 96
Perello, Guillermi, 92, 113, 115, 116
Perello, Raymundi, 97
Pereló, Arnaldi, 57
Perelo, Arnaus, 57
Perelo, Berengarius, 57
Perers, Gabriel, 113
Pereyllo, Berengarius, 41
Pereyllo, Guillermi, 92
Pereylo, Berengarius, 40, 58
Pereylo, Guillermo, 58
Perez de Pina, Ferrandus, 13
Pergeroles, Borracio de, 21
Periz, Guarçia, 40
Perpiniani, 63
Pescador, 40
Peschador, Guillermus, 57
Petri, 10
Petri, 114
Petri, 87
Petri, 88
Petri, 61
Petri, 68
Petri, 62
Petri, Raymundus, 70
Petro, 56

FUNDA NOGUERA

Petro, 76
Petro, 70
Petro, 65
Petro, 69
Petro, 67
Petro, 78
Petrum, 77
Petrum, 79
Petrum, 84
Petrum, 63
Petrum, 54
Petrum, 53
Petrus, 64
Petrus, 72
Petrus, 60
Petrus, 52
Petrus, 55
Peyrus, 52
Pineda, G., 62
Pineda, Guillermo, 52, 56, 62
Pinellis, Bernardus Guillermi de, 26
Pinos, Gaucerandi de, 1
Pintor, Gil, 57
Pinyal, Guillermo, 117
Pinyol, 58
Pinyol, Anthonio, 93, 99, 112
Pinyol, Arnaldus, 77
Pinyol, Bernardus, 77
Pinyol, Petrus, 112
Pinyol, Raymundus, 77
Pinyol, Sanxo, 40, 57
Pinyola, Na Maria, 58
Pinyola, Na, 58
Pinyoll, Anthonius, 100
Pinyoll, Raymundus, 77
Piquer, Laurencii, 86
Pisa, Franciscus, 102
Pissa, Francisco, 95
Piyol, Bernaldus, 77
Piyol, Raymundi, 77
Piyoll, Arnaldus, 77
Plaça, Dominicum de, 34
Plana, 100
Plana, Iohannis, 41
Planils, Guillermi de, 56
Plicamanibus, Bernardonum de, 79
Poblet, 5
Pochibo, 40
Pochula, Iohannes, 57
Poculul, Guillermi, 57
Podio, Berengarium de, 45, 51, 61, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70
Podio, Bernardum de, 50, 56, 63, 65, 66, 72, 84
Podio, Francischus de, 62, 63
Podio, Galcerando de Bello, 52, 53, 54, 55
Podio, Guillermus de, 16, 67
Podio, Raymundi de, 50, 51
Podio, Simone de, 30
Podiolo, Franciscus de, 63
Pol, Petro Arnaldi, 119
Ponç, Raymundus, 40, 57
Poncii, Guillermus, 58
Ponte, Bernardi de, 30
Ponter, Guillermus, 57
Pontius, 36
Ponz, Bonanati, 15
Poqulul, Guillermus, 57
Porera, Petri, 39
Portu, Raymundus de, 61
Prades, Bartholomeus, 40
Prades, Iacobus de, 123
Prades, Iohannes, 40, 57, 114, 126
Prades, Juana de, 114
Prat, Raymundo des, 22
Pratis, Iohanna, 114
Prato, Iacobi de, 30
Priuat, Bernardus, 77
Prixano, Raimundus de, 10
Probast, Raymundus, 117
Puculul, Geraldus, 40
Pug, Bernardi, 128
Pug, Francisco Dez, 124
Pug, Petrus, 77
Pugal, Guillermus, 57
Pugal, Petrus, 57
Pugoll, Bernardi, 97
Puiades, Guillermo, 124, 125
Puig, Berenguer dez, 66
Puig, Berenguer, 51
Puig, Bernardo dez, 66
Pujades, Guillermo, 125
Pulcrouicino, Arnaldi de, 11

FUNDA NOGUERA

Pullinis, Bernardi de, 9
Puo, Berengarium de, 88
Puteis, Petri de, 25
Puteo, Guillermi de, 72
Puyol, Culama, 74
Puyol, Guillermus, 40, 75
Puyol, Petrus, 40

— Q —

Queralt, Guillermus, 57, 65

— R —

Raimundi, 17
Raimundo, 22
Raimundo, Petri de, 5
Raimundus, 3
Ratxel, 104
Ratxell, 104
Rauayl, Çayt, 41
Raymundeta, 94
Raymundi, 63
Raymundi, 25
Raymundi, 16
Raymundi, Iohannes Petri, 40, 56
Raymundo, 84
Raymundum, Iohannem Petrum, 57
Rebost, Petrum de, 129
Reig, Dominicus, 122
Reuerter, Berengarius, 110
Reuerter, Guillermonus, 41
Reuerter, Petrus, 40, 57
Reuerter, Raimundi, 48
Reuerteri, Petro, 65, 66, 67, 95, 96
Reuerterii, Raymundi, 41
Reull, Pere, 74
Reuul, Dominicus, 40, 57, 75
Reuul, Petrum, 75, 78, 95, 96
Reuull, Berengarii, 87
Reuull, Bernardus, 41
Reuull, Guillermus, 41
Reuull, Raymundi, 41
Reuuyll, Petro, 38
Reuuyll, Raymundus, 69
Reverter, Guillermus, 41
Reverter, Raymundetum, 128
Revul, Petri, 57
Revull, Pere, 74
Revuyll, Petri, 57
Rexarch, Francischus, 57
Riab, Guillermus de, 73
Rialp, Guillelmus, 40
Rialp, Guillermos, 75
Rialp, Guillermus de, 57, 75
Riba, Bernat, 77
Riba, Guilelmus, 77
Riba, Guillermi, 77
Riba, Petri de, 5
Richerii, Guillermi, 63
Riera, Bartholomeo, 119
Riera, Guillermo, 92
Riera, Iacobo, 93
Riparia, Bernardi de, 50
Riparia, Bernardi, 50
Ripellis, Poncio de, 34
Ripoyll, Arnaus, 57
Rippa, Bernardi, 77
Rippis, Galcerando de, 43
Riquerii, Guillermum, 84
Riuiolmo, Raimundo, 4
Riuiolmo, Raymundo de, 4
Riumaior, Petrus de, 101
Robert, Raymundum, 88
Roberti, Dominicus, 58
Robio, Dominicus de, 41
Robiol, Raymundo, 81, 82, 83
Rocafort, Bernardo de, 8
Rocha, Bernardus, 58
Rocha, Guillermi, 61
Rocha, Petrus, 58
Roda, Iohanne de, 124, 125
Roda, Martinus de, 115, 116
Roderici, Eximinus, 84
Roffes, Iohanne, 92, 113, 115
Rog, Petrus, 77
Rogerii, Raymundus, 114
Roials, Marcialis, 123
Roials, Petrus, 114
Rojals, Anthonii, 128
Romar, Yordan de, 114
Ros, Petrus, 77

FUNDA NOGUERA

Rosanes, Galceran de, 121
Rosanes, Galcerandi de, 92, 113, 115, 116, 119, 120, 121, 122, 124, 125, 126, 127, 128
Rosanes, Ghalcerandum de, 126
Rosanes, Huc de, 126
Rosanes, Hugo de, 122
Rosanes, Hugonem de, 113, 121, 126
Roselli, Micaelis, 80
Roselli, Michaelis, 97
Roset, Petro, 114
Roseyllo, Arnaldus, 41
Rossanes, Galcerandum de, 123
Rosselli, Guillermi, 11
Rosses, Iohanne, 116
Rouira, Berenguerone de, 16
Rouira, Simonem de, 61
Rovres, Iacobum, 83
Roxel, Miguel, 57
Rubert, Raymundus, 86
Rufat, Raymundus, 41
Ruffacha, Bartholomeus, 73
Ruffat, Petrus, 77
Rull, Petrus, 75
Rupeforti, Bernandi, 7
Rupperbertino, 52
Rurre, Guillermi, 61
Ruuira, Simonis de, 62

— S —

Sa Cirera, Berengarium, 76
Sabria, Guillermus, 75, 119, 120
Sada, Bernardi Royc de, 114
Sada, Bernardi Roç de, 114
Sada, Bernardus Royç de, 114
Sagarra, Saluatori, 59
Sala, Anthoni, 114
Sala, Bertrando, 43
Sala, Francisco, 89, 90, 91, 93
Salomonis, Bertrandus, 92
Saluatoris, Anthonius, 84
Salvador, Antoni, 84
Samuel, Astruch, 114
Sanahugia, Petrus de, 36
Sanç, Michelem, 58
Sanç, Petrus, 77
Sancie, 15
Sancii, Iohannis, 14
Sancii, Petro, 49
Sancii, Romeus, 41
Sancio, Pero, 48
Sancius, 73
Sancta Columba, Guillermus de, 36
Sancta Cruce, Raymundi de, 10, 12
Sanctaoliua, Bernardis de, 7
Sancti Iohanne, Petri de, 2, 20
Sancti Iusti, Bernardi, 5
Sancti Martini, Guillelmi, 24
Sancti Martini, Ferrario, 14, 22
Sancto Clemente, Thomas de, 36
Sancto Clemente, Petrus de, 51, 52, 53, 54, 55
Sancto Dionisio, Dalmacii de, 114
Sancto Felice, Bonafonatus de, 92
Sancto Iusto, Petro de, 113
Sancto Marino, Alamandam de, 11
Sancto Martino, Ferrarius de, 9, 12, 13, 16
Sancto Martino, Petrus de, 31, 33
Sancto Vicencio, Guillermus de, 6
Sancto Vicentio, Berengarius de, 36
Sancto Vincencio, Guillermun de, 6
Sanic, Pere, 106
Saniç, Petrus, 57
Saniç, Raymundus, 57
Saniz, Guillelmus, 40
Saniz, Iohannes, 40
Saniz, Raymundus, 40
Santaoliua, Bernardi de, 7
Sante Pace, Huguetus de, 92
Santo Iohanne, Raymundi de, 100
Sanxo, Guillermus, 41
Satraui, Mahomet, 40
Sauart, Raymundi, 86, 88
Saurina, 107
Saurina, 112
Saurina, 102
Saurina, 79
Saurina, 81
Saurina, 82
Saurina, 26
Saurinam, 83

FUNDA NOGUERA

Saurinam, 84
Saurine, 22
Saurine, 15
Saurine, 16
Saurineta, 26
Savart, Raymundi de, 86
Scischar, Arnaldi de, 59
Scoda, Bernardo, 58
Scorcen, Raymundi de, 2
Scribe, Iacobus, 53, 55
Scribe, Iohannes, 42, 50
Scribre, Jacobo, 52
Scriua, Guillermus, 100
Scuder, Berengarius, 31
Scutifer, Bernardus, 29
Sebria, Egidius, 40
Sebria, Gile, 57
Sebria, Guillermo, 75
Sebria, Petrus, 57
Secanelli, Guillermi, 39, 41, 42, 56, 58, 67, 69
Segarra, Domenico de, 58
Segarra, Petro de, 5
Selo, Abdomel, 40
Selo, Mahomedo, 40
Selua, Petri, 108
Seluam, Guillermus, 44
Sen, Guillermo, 100
Sent Lis, Iohannis de, 56
Sentes Creus, Berengarius de, 41
Sentlis, Iohanne de, 56
Sera, Matheu, 57
Seron, Iohannem Roiç de, 86
Seron, Iohannis Royç de, 86
Serra, Guillermo, 110
Serra, Michael, 113
Serriano, Arnaldi de, 2
Sibília, 96
Sibília, 100
Sibilia, 101
Sibilia, 95
Sibilia, 113
Sibilia, 15
Sible, Petrus, 87
Simo, Periconus, 57
Simo, Petrus, 41
Simonis, Petrus, 19, 58
Sintille, Bernardum de, 6
Siscar, 96
Siscar, 95
Siscar, Arnaldo de, 70, 100
Siscar, Arnaldo, 75
Siscar, Arnau de, 74
Siscario, Arnaldo, 75
Siscario, Arnaldus de, 56, 61, 69, 75
Sischar, Arnaldus de, 59, 65, 66, 67, 68, 70
Sischario, Arnaldo de, 69
Siurana, Berengarius, 57
Siurana, Dominicum, 40
Siurana, Periconus, 57
Siurana, Petrus, 40
Siurana, Vital, 31, 33, 40
Sobirats, Alamanda de, 6, 10, 14, 22
Sola, Petro, 58, 95, 96
Solano, Dalmacii de, 22
Solano, Valentini de, 25
Solario, Berengarii de, 14
Soler, Bernardus, 56
Soler, Dominicus, 57
Soler, Franciscus, 119
Soler, Iacobus, 75
Soler, Minguet, 40
Solerii, Iacobi, 89, 90, 91, 101
Solerio, Arnaldi de, 32
Solerio, Bernardo de, 52
Solerio, Guillermi de, 61
Sopriç, Berenguer Simo alias, 114
Sors, Martini de, 56
Soses, Guillermum de, 70
Soses, Guillermum, 65
Spanyol, 99
Spanyol, Abdella, 96
Spanyol, Abdella, 95
Spanyol, Guillem, 74
Spanyol, Guillermus, 40, 68, 75
Spatafora, Corral, 123
Spelta, Guillermum, 128
Sperant, Arnaldus, 31
Spill, Anthoni, 95
Spills, Anthonius, 95
Spills, Petrus, 41
Spills, Raymundus, 41, 56, 64
Squille, Andreas, 92

FUNDA NOGUERA

Stalela, Bernardus, 57
Staphani, Vitalis, 104
Stelela, Arnaldi de, 12
Stelela, Berengarii de, 12
Stelela, Bernardus, 40, 57
Stephamun, Raymundum, 75
Stephani, 73
Stephani, Arnaldus, 57
Stephani, Geraldi, 75
Stephani, Raymundi, 101
Steua, Geraldo, 75
Steua, Raymundus, 75
Steue, Geraldus, 40
Steue, Raymundus, 89, 90, 91
Steuill, Guillero, 78
Steva, Geraldus, 75
Stopanya, Arnaus, 57
Subirats, Alamande de, 6, 7, 8
Subiratz, Alamanda de, 12
Suynerii, Berengarii, 58
Suynery, Berengario, 58

— T —

Tagell, Pere, 84
Tagell, Raymundus, 58
Tageyl, Ferrario, 33
Talamaca, Guillermi, 58
Talamancha, Guillermus, 41
Talliata, Galcerando de, 29
Talo, Petrus, 94
Tamarit, Matheus de, 57
Tardaz, Iafer, 40
Tarega, Bernardus, 57
Tarega, Dominicum, 57
Taregol, Abcet, 41
Tarrega, Dominicus, 40, 56
Tarregua, Bernardus, 57
Tarregua, Guillermi, 31, 33
Taudell, Alegretus, 58, 84
Taudelli, Alegreto, 23, 24, 77, 79, 81
Taudelli, Allegreto, 27, 83
Taudello, Alegreti de, 82, 88
Taylada, Guillelmus, 40
Tayllada, Guillermus, 57
Tegel, Petri, 77
Tegell, Petrus, 58, 77
Tegelli, Berengarius, 41
Tegelli, Ferrario, 46
Tegelli, Guillermus, 41
Tegelli, Raymundis, 41, 56
Tença, den, 79
Tença, Guillelmus den, 77
Teresie, 22
Termino, Berengarii de, 15
Terrachone, Berengarius de, 22
Terracia, Berenguer de, 28
Terreni, Petro, 56
Teudello, Petro, 9
Teuiche, Guile Michael de, 7
Teuiza, Michael de, 5
Texidor, Bernardus, 108
Texidor, Dominici, 58
Texonera, Petri, 48
Textor, Bernardus, 5, 71
Thomas, Dominicus, 111
Ticoni, Matheus, 79
Timor, Raymundus de, 84, 85
Tiuice, Biscarii, 96
Tixedor, Dominicus, 58
Tixedor, Raymundus, 58
Toda, G., 106
Toda, Guillermus, 114
Toldel, Petri de, 10
Toldello, Periconi de, 9
Toldello, Petri de, 9
Tolosa, Abrae de, 114
Tolosa, Astruch Istach de, 114
Tolra, Berengario, 114
Tondera, Domingo, 106
Tora, Francesch, 120
Tora, Francisconus, 113
Tora, Franciscus, 120
Tora, Petri, 120
Torani, Francisco, 113
Torano, Beatrici, 113
Torilione, Bartholomeo de, 25
Torrelles, Elionor, 118
Torrelles, Ramon, 118
Torrelles, Raymundi, 122
Torrelles, Sibilie de, 15
Torremorell, Bernardo de, 123
Torrente, Arnaldo de, 52, 53, 54, 55

FUNDACIÓ NOGUERA

Torrentibus, Arnaldus de, 38, 51, 58
Torrents, Petro, 119
Torrillis, Raymundus de, 118
Torroella, Dominico de, 19
Torroella, Jacme, 62
Torroge, G., 62
Torrs, Petri de, 2
Tortosa, Dominici, 40, 57
Tost, Petri, 63
Tous, Berengarii de, 9
Tous, Bernardo de, 9
Turbauino, Mireti, 43
Turbauino, Mireti de, 45
Turre, Berengaria de, 5
Turre, Raymundi de, 15
Turri, Poncio de, 15
Turribis, Iacobi de, 48
Turriçella, Raimundus de, 38
Turrilles, Petrum de, 92, 115, 116, 119, 120, 123, 124, 125, 127, 128
Turrillis, Elionor de, 123, 124, 125
Turrillis, Elionore de, 119
Turrillis, Ferrarii de, 11
Turrillis, Raymundi de, 92, 119, 120, 123, 124, 125, 126, 127, 128
Turrillis, Raymundo, 92

— U —

Uasconis, Bartolomei, 76
Uaylcebre, Andreas de, 40
Uch, Ponç, 62
Uendrell, Berengarius, 101
Uentura, Simo, 41
Uergantitio, Berengarii de, 24, 57
Uerneto, Tomasius de, 25
Ueteri Bruni, Castro, 18
Ueteri Castro, Arbertus de, 28
Ueteri, Galcerando de Castro, 50
Ugonis, 63
Ugonis, Poncii, 63
Uguetus, 16
Uilars, Guillermum, 40
Uiridi, Periconi de Podio, 48
Uitales, Berengarius, 41
Uiues, Bernardus, 41
Ulmis, Petrus de, 40
Ulms, Iacobo de, 57
Ulzanelles, Bernardo de, 50
Urgel, Berengarius, 40
Urgellès, Berenguer, 93
Urgelli, Geraldus, 79

— V —

Valcebre, Andrea, 100
Valcebre, Andreas de, 57, 75
Valcebre, Endine de, 75
Valcebre, G. Andrea de, 75
Valet, Petrus, 57
Vall, Francisco Ça, 73
Valldelos, Bernardus, 41
Valle, Guillermi de, 6
Valle Sicca, Guillermus de, 30
Vallebona, Guillermum de, 17
Vallesilii, Bernardus, 62
Valletalada, Vitalis de, 23
Vallis, Berengarii, 119
Valtano, Berengarii de, 56, 64, 72, 73, 76, 77, 78
Vedelli, Petrus, 19
Vedelli, Raimundi, 19
Velloloco, Raymundo de, 13
Vendrell, Berengarius, 97, 100
Vendrelli, Guillermi, 56
Ventura, Arnaldus, 41
Ventura, Bernardus, 41
Verdera, Bernardus, 113
Verganticero, Periconus de, 17
Vergantici, Berengarius, 57
Verganticio, Periconi de, 17
Verganticio, Petri de, 17
Vergantis, Petrus de, 18
Vergantiz, Geraldus, 40
Vernet, Arnaldus, 69
Vernet, Petrus, 41
Vernet, Tomam de, 22
Verneto, Thome de, 19
Vidal, Stephani, 86
Vidrier, Arnaldo, 107
Vilabertran, Berengarius, 40
Vilalbino, Petrus de, 65

FUNDACIÓ NOGUERA

Vilar, Iohannes, 77, 82, 83
Vilarii, Francisci, 87
Vilario, Simone de, 73, 77, 81, 82, 83
Vilarnau, Galcerando de, 113
Vilars, Bernardus, 40
Vilars, Dominicus, 40
Vilars, Guillermi des, 24
Vilars, Guillermus, 33, 42
Vilas, Dominico, 110
Vilas, Paschasius, 57
Vilas, Uget, 57
Villa Francha, Ferrarius de, 36
Villa Rotunda, Guillermi de, 32
Villafrancha, Bernardus de, 25
Villafrancha, Dalmacio de, 20, 21
Villafrancha, Ferrarius de, 25, 37
Villafrancha, Raymundo de, 45
Villamarino, Francisco de, 114
Villanoua, Raymundus de, 16
Villanova, Vitalis de, 13
Vinlop, Alfalicg de, 39
Vita, Bartholome de, 47, 48, 49
Vitale, Petrus, 57
Vitalis, Bartholomei, 123
Vitalis, Bernardi, 25, 27, 57
Vitalis, Bertrandum, 67
Vitalis, Guillermi, 78, 84
Vitalis, Maymon, 123
Vitalis, Maymonum, 124
Vitalis, Raymundus, 41
Vitalis, Stephani, 88
Vitalis, Vitalis, 41
Vlzinellis, Bernardo, 45
Voltes, Berengario, 19

— X —

Xea, Michahelis de, 39
Xel, Raymundi, 40
Xiuena, Fadal, 41
Xuep, Fomat, 41
Xueps, 95, 96

— Y —

Ycart, Pere, 128
Ycart, Raymundo de, 128
Ycart, Raymundum, 127
Ylice, Guillermus de, 28
Yohannes, 129
Yolandis, Regine, 113
Ypoliti, Perpiniani, 101, 104

— Z —

Zaldue, Raymundi, 23
Zoliuela, Arnaldi de, 23

FUNDACIÓ NOGUERA

A més a més, hem ampliat aquest índex antroponímic, i donem la relació de persones que pertanyen a cada una de les poblacions de Banyoles, el Coll de Balaguer, Falset, Llaberia, Móra, Pratdip i Vandellòs i que, de manera explícita, s'assenyalen en els documents. Així mateix, en aquesta secció, aportem tota la informació referent a cada persona (sarraí, jueu...) o bé el càrrec que tenia a la població (batlle, rector, notari, etc.).

BANYOLES

Antonius Caualler, 69, 86, 88
Arnaldo Dangera, 67
Arnaldo Duldemolins, 67
Arnaldus Vernet, 69
Berengario de Podio, 45, 64 (senyor de Banyoles però ciutadà de Tortosa)
Berengarius Albiol, 69
Berengarius Felit, 69
Bernardi Barcalona, 67; Arnaldi Barçalona, 69
Iucef Amnaxe, 3
Iucef Auinxueb, 3
Moferig Auinxueb, 3
Moferiz (Moferig) Alami Aborofea, 3
Pere Carbó i Berenguer Carbó, 27, 35 (tenen el lloc de Banyoles en feu però són de Tortosa)
Petri Caualler, 86, 88 (fill d'Antonius Caualer)
Petro Reuerteri, 66, 67 (oriünd de Garcia)
Petrus Brull, 69, 86, 88
Petrus de Monreal, 102
Plan, en, 67
Raymundi Caluet, 67
Raymundo Albiol, 68, 69
Raymundus Pasquet, 69, 86; Raymundi Paschoet, 88
Raymundus Reuuyll, 69
Saurina, 102 (muller de Petrus Monreal)
Stphani Vidal, 86; Stphani Vitalis, 88
Umar Abinbaza (Abinbars), 4

EL COLL DE BALAGUER

Benedicto de Balueis, 19
Berengario Alamagno; Berengarii Alamanii, 19
Berengario Voltes, 19
Bernardo Crinyono; Bernardi Grinyoni, 19
Dominico de Torroella, 19
Johanni Allamagno, 19
Marchoni Barral, 19
Michaeli Allamagno; Michaelis Alemanii, 19
Petro Allamagno; Petri Alemany, 19
Petro de Castro, 19
(Aquests són els deu primers pobladors.)
Andreas Ifarni, 58
Berengario Benedicti, 58 (batlle)
Bernardus Ceruera, 58
Domenico de Segarra, 58
Dominicus Roberti (batlle)
Guillermi Vendreli, 56 (rector de l'església)
Guillermus Bladeri, 58
Ninot, en, 58
Petri Fornerii, 56
Petrum Fornerii (Fornerri; Forner), 58 (batlle)
Raymundo Tegelli, 56
Raymundus Bladerii, 58
Raymundus Tagell, 58

FUNDACIÓ NOGUERA

FALSET

Abrae de Tolosa, 114 (jueu)
Arnaldus Lorda, 114
Astrch Samuel, 114 (jueu)
Astruch Istach de Tolosa, 114; Astruch Içtath de Tolosa, 114 (jueu)
Berengarii de Valtano, 56, 64, 72, 73, 76, 77, 78 (rector de l'església i notari públic)
Berengarium de Goyano, 101 (vicari i notari públic)
Berengarius Folch, 77
Bernardi de Totzoni (o Cotzoni), 56 (batlle)
Bernardi Pug, 128
Bernardo Figeres, 114; B. Figera, 114
Bernardus Benet, 114
Bernardus Soler, 56
Dauidi Mercadell, 114 (jueu)
Francisco Borrell, 114
Francisco Dominici, 114
Francisco Gueraldi, 100 (rector de l'església)
Geraldus Amat, 114
Guillermi Perello, 92, 113, 115, 116; Guillermi Pereyllo, 92, 113 (escrivà de la cúria)
Guillermi Vitalis, 78, 84 (notari)
Guillermo Ferrarii, 92, 113, 115, 116, 119, 120
Guillermus Çauia, 81
Guillermus de Podio, 16 (rector de l'església)
Guillermus Maqueri, 85
Iacobum Solerii, 100, 114 (notari públic)
Iohanne Roffe, I. Roffes, 113, 115; I. Roffes, 116
Iohannes Genoues, 128
Iohannis Grisso, 114 (prevere)
Iucef Carauida, 114 (jueu)
Marcho Luca, 123 (prevere)
Marcialis Roials, 123
Mateheus Morato, 75
Matheus Lucca, 114 (prevere)
Michaelis Bonanat, 92, 113, 116; Michaelis Bonamat, 115 (batlle)
Pere Maymó, 74; Petri Maumonis, 76 (notari)
Petri Cerdani, 92, 113, 114, 115, 116 (notari)
Petro de Deo, 6
Petro Meliç, 101
Petro Pepio, 113, 116; Petro Pepu, 115
Petrus Çalba, 81, 82, 83, 87
Petrus de Ocello, 56
Petrus Ferraterri, 75, 78
Petrus Morato, 114 (clavari)
Petrus Sible, 87
Raymundo Pepio, 123 (prevere)
Raymundus Codines, 87
Samuel Carauida, 114 (jueu)

LLABERIA

Artes, en, 58
Berengarii Sunyerii; B. Sunyery; B. Sunyer, 58 (rector)
Berengario, 58 (fill de Barnardi Leberia)
Berengario Macip, 58
Berengarium de Leberia, 58 (batlle)
Berengarius Vendrell, 97; Uendrell, Uenrell, 101 (rector)
Bernardo Macip, 58
Bernardus Llaberia, 58 (fill de Berengarium de Leberia)
Dominico, 58 (fill de Bernardi Leberia)
Dominicus Tixedor, 58
Petri Simonis, 58
Petro de Castellviy, 58 (batlle)
Petrus Leberia, 58 (fill de Berengarium de Leberia)
Raymundus Aragones, 58
Raymundus Tixedor, 58 (batlle)
Romeum Mulnelle; R. Molnell; R. Mulnell, 58 (rector)

FUNDACIÓ NOGUERA

MÓRA

Abdela Abixender, 40 (sarraí)
Abdela Abohace, 40 (sarraí)
Abdela Alcayt, 99 (sarraí)
Abdela Alcayt, 87
Abdela Carauer, 40 (sarraí)
Abdela de Casp, 57 (sarraí)
Abdella Spanyol; Abdella Espanyol, 95, 96 (sarraí)
Abdelug Abrahimel, 40 (sarraí)
Abdelutg Gualart, 40 (sarraí)
Abdemilich Abohalill, 80 (síndic de l'aljama) (sarraí)
Abdomel Selo, 40 (sarraí)
Abrafim Ayet, 40 (sarraí)
Abzeyt Auindehuit; Abzeyt Auideruyt, 40 (sarraí)
Açmet Alcayt Aljame, 40, 57 (sarraí)
Açmet Combrello, 98 (sarraí)
Alberto Guerra, 40
Alcayt Auindehuyt; Alcayt Auindehuit, 57 (sarraí)
Ali Albardil, 57 (sarraí)
Ali Alcalel, 40 (sarraí)
Ali Alphagem, 40 (sarraí)
Ali Haaxem, 57 (sarraí)
Allegreto Taudelli, 27 (rector)
Andre de Aliga, 75
Andrea de Aliaga, 57
Andrea Valcebre, 100
Andreas Celoni, 57
Andreas Daliaga, 40
Andreas de Valcebre, 75
Andreas de Uaylcebre, 40
Andreas de Valcebre, 57
Andree Ferrer, 80, 81
Anthonio Pinyol, 93; Antonius Pinyol, 112
Anthonius Boteller, 75
Antoni Franch, 57
Antonio Botaller, 111
Antonius (Anthoni) Compte, 40
Antonius Celoni, 57
Antonius Comte, 57
Antonius Franch; Antoni Franch, 57
Antonius Micola, 91
Apariçi Payleres, 40
Arnadi Denoyla, 40
Arnaldi Camarasa, 57
Arnaldi Fores, 24
Arnaldino Franch, 104; Arnaldus Franch, 104, 110
Arnaldo de Belmunt; Arnaldo de Bellmunt, 59
Arnaldo de Siscar, 100
Arnaldo Franch, 95, 96, 100
Arnaldo Fredera, 123
Arnaldo Mellmut, 107
Arnaldo Vidrier, 107
Arnaldu Belmunt, 99
Arnaldus Benet, 57
Arnaldus Berengarii, 103
Arnaldus Castellet; A. Castelet, 40
Arnaldus Gaualda, 57
Arnaldus Pelicer; Arnaldus Peliçer, 87
Arnaldus Stephani, 57
Arnau Belmunt, 106; Arnaldus Bellmunt, Arnau Bellmunt, 107; Saurina, 107 (muller d'Arnau Bellmunt)
Arnaus (Arnaldi) Montagut, 40
Arnaus Belmunt, 57
Arnaus Benet, 40
Arnaus Camarasa, 40
Arnaus Danoylla, 57
Arnaus Font; Arnaus Fort, 57
Arnaus Franch, 57
Arnaus Franch, 40
Arnaus Guaualda, 40
Arnaus Jouer, 40
Arnaus Montagut, 57
Arnaus Perelo; Arnaldi Perelo, 57
Arnaus Ripoyll, 57
Arnaus Stopanya, 57
Axero Carauer, 103 (sarraí)
Ayca Ayet; Aiça Ayet, 40; n'Ayca Ayet, 57 (sarraí)
Ayça Azcgari, 57 (sarraí)
Ayça Azconi; Auça Azchoni, 40 (sarraí)
Ayça del Ali Ayet, 57 (sarraí)
Ayedo, 57 (fill de Moferig Ayet) (sarraí)
Ayet Abteleres, 40, 57 (sarraí)

FUNDACIÓ NOGUERA

Ayza Albacharel, 40 (sarraí)
Azmet Auinxeu; Açme Auinxeu, 57 (sarraí)
Azmet Çambrello, 103
Azmet de Abofalil, 75 (sarraí)
Azmet Exiem; Azmet Exem, 40 (sarraí)
Babula, 23
Bartholinio Cabrer, 57
Bartholomeus Iohannes, 57
Bartholomeus Prades, 40
Bartolini Ileris, 57
Berengarii, 17 (capellà de l'església)
Berengarii Aler, 40, 42, 45 (notari públic)
Berengario Berenguer, 57
Berengario de Uerganticio; Berengario de Vergantitio, 24
Berengario Vendrell, 100
Berengarius Benet, 57
Berengarius Berenguer, 40
Berengarius Celoni, 57
Berengarius Claramunt, 40
Berengarius de Monteacuto, 93
Berengarius de Março, 40
Berengarius Guerra, 40
Berengarius Hurgelles; Berengarius Urgelles, 93
Berengarius Merages; Berengarius Morages, 40
Berengarius Perelo, 57
Berengarius Pereylo, 40
Berengarius Reuerter, 110
Berengarius Siurana, 57
Berengarius Urgel, 40
Berengarius Vergantici; Berengarius Uergantici, 57
Berengarius Vilabertran, 40
Berengona, 112 (muller de Bernardus Pelicer)
Bernardi Bromi, 23
Bernardi Carcini, 80, 97, 98 (rector de l'església)
Bernardi Pugoll, 97
Bernardi Vitalis, 25, 27, 67 (notari públic)
Bernardo Bru, 110
Bernardo de Gualta, 40 (batlle)
Bernardo Mercader, 111, 112
Bernardus Aguilo, 57
Bernardus Brui; Bernardus Bru, 57
Bernardus Colteler, 40
Bernardus d'Aliagua, 57
Bernardus d'Angera, 57
Bernardus Dalmau, 90 (fill de Petrus Dalmau)
Bernardus Danoylla, 57
Bernardus Elies, 40
Bernardus Falcet, 57
Bernardus Ferrer, 57
Bernardus Franquet, 40
Bernardus Gavalda, 57
Bernardus Gil, 40
Bernardus Lagostera, 40
Bernardus Merchadem, 57
Bernardus Miquelau, 57
Bernardus Monreal, 57
Bernardus Montagut, 40
Bernardus Moronda; Guillermus Muronda, 57
Bernardus Muntreal, 75, 87
Bernardus Pelicer, 112
Bernardus Stalela; Bernardus Stelela, 57
Bernardus Stelela, 40
Bernardus Tarega, 57
Bernardus Tarregua, 57
Bernardus Texidor, 108 (escolar)
Bernardus Vilars, 40
Bernat Gasquill, 106 (barquer)
Bernat Pelicer, 106; Bernardus Pelicer, 11 (jurat)
Bertrando Domenech, 75
Bruni Castro Ueteri, 18
Çala Alcazez, 40 (sarraí)
Çalama Baço, 40 (sarraí)
Çayt Lobet, 40 (sarraí)
Cros, en, 101
Dalmau Ça Pardina, 74 (notari)
Dalmau Ça Pardina, 80
Dolça, na, 94 (muller de Petri Camarasa)
Domingo Tondera, 106
Dominici Tortosa, 40
Dominico Llabaria, 112

FUNDACIÓ NOGUERA

Dominico Vilas, 110
Dominicu Vilars, 40
Dominicum Siurana, 40
Dominicus (de) Tortosa, 57
Dominicus Astruch; Dominicus Astruchs, 57
Dominicus Ça Pardina, 80 (notari)
Dominicus Castres, 40
Dominicus Celoni, 57
Dominicus Cerueylo, 40
Dominicus Cirera, 40
Dominicus Darnes; Dominicus d'Arnes, 57 (iuvenis)
Dominicus Darnes; Dominicus D'Arnes, 57
Dominicus Marcho, 40
Dominicus Monreal; Dominici Monreal, 57
Dominicus Monrehal, 98
Dominicus Montreal, 40
Dominicus Moreal, 57 (iuvenis)
Dominicus Munt Real, 75
Dominicus Reuul, 40
Dominicus Reuul; Dominicus Revull, 57
Dominicus Soler, 57
Dominicus Tárrega, 40
Dominicus Tarrega, 56
Dominicus Thomas, 111
Egidius Meder, 75
Egidius Sebria, 40
Ermengau, 95, 96
Examena, na, 95, 96
Examenus Calema; Examenus Çalema, 57
Eximinus (exemeno) Çalena, 40
Exmerich Montagut; Eymerici Montagut, 57
Fatima, 103 (muller de Axero Carauer) (sarraïna)
Fatima, 108 (muller de Ferrig Avindeuyt) (sarraïna)
Ferigo Auen Dehuyt; Ferigo Auen de Huyt, 105 (sarraí)
Ferrario Cubells, 95, 96
Ferrario Montornes, 93
Ferrario Tageyl, 33
Ferrarium Boneti, 17
Ferrarius Cubels, 40
Ferrarius Darnas, 57
Ferrarius Montornes; Ferrariz Montornes, 57
Ferrarius Monttornes; F. Montornes, 40
Ferrarius Muntornes, 75
Ferrer Cubels, 75 (batlle)
Ferreronus Cubels, 57
Ferrig Avindeuyt; Ferrig Auin Deuyt; Ferig Avindeuyt, 108 (sarraí)
Fomado Abrasim, 105 (sarraí)
Fomado Manquello, 95; Fomaden Manquello, 96
Francischa, 110 (muller de Raymundus Açnar)
Francischa, 93 (muller de Berengarius Hurgelles)
Francisco Pissa, 95
Franciscus Pisa, 102
Franciscus Rexach, 57
Franciscus Sala, 93 (rector de l'església)
G. Toda, 106 (barquer)
Garcerando de Talliata, 29 (rector)
Geraldi Stephani, 75
Geraldus Berenguer, 40
Geraldus Cambrils, 40
Geraldus Guarçia; G. Guarcia, 40
Geraldus Puculul, 40
Geraldus Steue, 40
Geraldus Steva, 75
Geraldus Vergantiz; G. Uergantiz, 40
Gil Meder, 57
Gil Meder, 40
Gil Pintori; Gil Pintor, 57
Gile Sebria, 57
Guarçia (Guarcia) Periz, 40
Guillelmus (Guillermi) Çeloni, 40
Guillelmus (Guillermi) Franquet, 40
Guillelmus (Guillermi) Olzina, 40
Guillelmus (Guillermi) Pescador, 40
Guillelmus (Guillermi) Taylada, 40
Guillelmus Camarasa, 40
Guillelmus Frexenet, 40
Guillelmus Montso, 40
Guillelmus Rialp, 40
Guillem Pelicer, 106 (barquer)

FUNDA NOGUERA

Guillem Puyol, 75
Guillermi Almenara, 105, 107 (prevere i notari públic)
Guillermi de Conesia, 56, 57
Guillermi des Vilars, 24, 42
Guillermi Muntanerri, 110, 112 (notari públic)
Guillermi Tarregua, 31, 33
Guillermo Alcouer, 75 (escrivà)
Guillermo Berengarii, 95; Guillermo Berenguer, 96, 100
Guillermo Mirauet, 33
Guillermo Sebria, 75
Guillermo Sen, 100
Guillermo Serra, 110
Guillermo Toda, 114
Guillermona, 90 (muller de Petrus Dalmau)
Guillermum Boteler, 106 (batlle)
Guillermum de Vallbona, 17
Guillermum Fornerii, 59 (notari públic)
Guillermum Spanyol, 59
Guillermum Uilars, 40 (sindicat)
Guillermus Belmunt, 57
Guillermus Berengarii, 57
Guillermus Bonet, 57
Guillermus Bru, 40
Guillermus Bru, 57
Guillermus Camarasa, 57
Guillermus Camarasa, 75
Guillermus Carbonell, 57
Guillermus Castres, 40
Guillermus Celoni, 57
Guillermus de Rialp, 57 (jurat)
Guillermus Dodena, 40
Guillermus Exerich, 57
Guillermus Fort, 75
Guillermus Fort, 40
Guillermus Fort, 57
Guillermus Franquet, 57
Guillermus Franquet (junior), 40
Guillermus Guillamet, 103
Guillermus Lagostera, 40
Guillermus Matheo, 127
Guillermus Miquelau, 57
Guillermus Monreal, 57
Guillermus Montso; Guillermus Monso, 57
Guillermus Pelicer, 112 (de Móra, però habitant ara a Tortosa)
Guillermus Peschador; Guillermus Paschador, 57
Guillermus Ponter, 57
Guillermus Poqulul; Guillermus Poculul, 57
Guillermus Pugal, 57
Guillermus Puyol, 40
Guillermus Queralt, 57
Guillermus Spanyol, 75
Guillermus Spanyol, 40
Guillermus Tayllada, 57
Homa Abtaleres, 57 (sarraí)
Homa Albardil, 57 (sarraí)
Homa Alcayt, 57 (sarraí)
Homa Algnaceç, 57 (sarraí)
Homa Carauer, 57 (sarraí)
Homa Haadet, 57 (sarraí)
Homado Alferange; Homa de Alfrange, 57 (sarraí)
Homado Alpetro, 57 (sarraí)
Homado Carauer, 40 (sarraí)
Homado den Ayet, 57 (sarraí)
Iacma; Jacma, 18 (muller de Petrus de Vergantis)
Iacobi Denbrom, 31
Iacobi Salerii, 89, 90, 91 (notari públic)
Iacobi Ville Bertrandi, 23
Iacobo Cerda, 31
Iacobo Danyo, 95; Iaume Anyo, 96
Iacobo Riera, 93
Iacobus D'Ulmis; I. de Ulmis, 40
Iacobus Geraldi, 94
Iacobus Mirauet, 40
Iacobus Mirauet, 57
Iacobus Saler, 75
Iafer Tardaz, 40 (sarraí)
Iaffer Albarguar, 40 (sarraí)
Iaffer Cardaç, 57; Iafer Cardaç, 57 (sarraí)
Iaocobus Colomer, 101 (notari i lloctinent del batlle)
Ieme Abtaleres, 57 (sarraí)
Iohannes Banyoles, 57 (jurat)

FUNDA NOGUERA

Iohannes Banyoles, 40
Iohannes Benet, 40
Iohannes Franquet, 57
Iohannes Franquet, 75
Iohannes Franquet (iunior), 40
Iohannes Guiamet, 57
Iohannes Petrus Raymundi, 56
Iohannes Pochibo, 40
Iohannes Pochula, 57
Iohannes Prades, 40
Iohannes Prades, 57
Iohannes Saniz, 40
Iohannis Guitardi, 102, 103 (vicari i notari públic)
Iohannis Pastoris, 24
Iohannis Petri Raymundi, 40
Istach Algeni, 75 (jueu)
Iuç Guazlo; Iuçi Gazlo, 40 (sarraí)
Iucef Arruuio, 75 (jueu)
Iuçef Muça, 40 (sarraí)
Iuçi Aluelo, 40 (sarraí)
Jachini, 17 (muller de Periconi de Verganticio)
Jachma; Jacma, 17 (muller de Periconus Verganticero)
Joli Caluet, 45
Laurencius Castelo, 57
Llorench Castello, 106
Lop, 40 (fill de Mahomet Alcayt) (sarraí)
Lop Alcayt, 40, 57 (sarraí)
Lop Ferrer, 40 (sarraí)
Lopelo Barber, 57 (sarraí)
Lopo Haadet, 57 (sarraí)
Luppo Alcayt, 95, 96; Lop Alcayt, 100
Maçtuna, 99 (muller d'Abdela Alcayt) (sarraïna)
Mahoma Alcasez, 40 (sarraí)
Mahoma de Mohaha, 40 (sarraí)
Mahoma Iardi, 40 (sarraí)
Mahomedo Selo, 40 (sarraí)
Mahomet, 40 (fill de Lop Alcayt) (sarraí)
Mahomet Abophalil; M. Abohalil, 40, 57 (sarraí)
Mahomet Abteleres, 40 (sarraí)
Mahomet Albardil; Mahomet Alberdyl, 40 (sarraí)
Mahomet Alcayt, 40, 57; Maphomet Alcayt, 40 (sarraí)
Mahomet Arreda, 40 (sarraí)
Mahomet Azaba, 40 (sarraí)
Mahomet Carauer, 40 (sarraí)
Mahomet Exardel, 40 (sarraí)
Mahomet Malforner, 40 (sarraí)
Mahomet Satraui; Mahomet Sataui, 40 (sarraí)
Mallorqui (En), 75
Maria, 11 (muller de Pere Domenech)
Marie, 18 (muller de Bruni Castro Ueteri)
Matheu Sera, 57
Matheus de Tamarit, 57
Maymonet Abohaçe, 98 (sarraí)
Maymonus Aboaçe; Maymo Aboaçe, 103 (sarraí)
Mayomo Abohace, 40 (sarraí)
Michael Lagostera, 45
Michaelem Lagostera, 40 (sindicat)
Michaelis Roselli, 80 (notari públic)
Michaelis Rosselli, 97 (notari públic)
Miguel Roxel, 57
Minguelo Castres, 40
Minguet Soler, 40
Miquel de Capdevila; Miquel de Capdeuila, 57
Miquel de Lagostera, 57
Moferig Calaiet; Moferig Calayet, 57 (sarraí)
Moferritx Caleit, 75 (sarraí)
Mofferig Amer; Mofferitz Amet, 40, 57 (sarraí)
Muta de Almacea, 105 (sarraí)
Neyma, 103 (muller de Maymonus Aboaçe) (sarraïna)
Neysme, 98 (muller de Maymonet Abohaçe) (sarraïna)
Pascasia, 91 (muller d'Antonius Micola)
Pascasius Alegre, 40
Pascasius Alegre, 94
Pascasius Domenech, 40
Pascasius Ileris (iuvenis), 57
Paschasius Domenech, 57
Paschasius Ileris, 57

FUNDACIÓ NOGUERA

Paschasius Vilas, 57
Pere Bru, 106
Pere Bryls, 106 (barquer)
Pere Revull, 74 (batlle)
Pere Sanic, 106 (barquer)
Perico Biscari Tiuicia, 95; Perico Biscari, 96; Biscari Tiuice, 96
Periconi de Verganticio, 17
Periconus de Elusiana; Periconus de Elusianan, 57
Periconus de Verganticero, 17
Periconus de Marçano, 57
Periconus Monreal, 57
Periconus Muntreal, 97
Periconus Simo, 57
Periconus Siurana, 57
Perpiniani Ypoliti, 101; P. Ipoliti, 104, 114 (vicari i notari públic)
Petri Camarasa, 94, 101
Petri Cerueylo, 40
Petri de Figuerola, 29 (rector)
Petri de Guguis, 23, 24 (notari públic) Petri de Montornesio, 23.
Petri dez Fangar, 59 (notari públic)
Petri Elies, 59
Petri Exmerhicii, 95; Petru Exmerich, 96
Petri Lagostera, 59
Petri Miquel, 57
Petri Revul; Petri Revuyll, 57 (batlle)
Petri Selua, 108 (vicari i notari públic)
Petro Bonalberch, 31, 33 (rector)
Petro de Monte Regali, 23
Petro Garcia, 59
Petro Nebot, 93; Petri Nepote, 94; Petri Nepotis, 98 (vicari de l'església)
Petro Reuuyll, 38
Petrum de Figerola, 59 (notari públic)
Petrum Reuul, 75
Petrus Aler, 40
Petrus Balaguer, 57
Petrus Belestar, 40
Petrus Belmunt, 57
Petrus Belstar, 75
Petrus Benet, 40
Petrus Cabrer, 40
Petrus Camarasa, 40
Petrus Castellui, 57
Petrus Çauila, 40
Petrus Çeloni; P. Celoni, 40
Petrus Claramunt, 40
Petrus Clergue, 57
Petrus Comte, 57
Petrus Dalmau, 90
Petrus de Ulmis, 40
Petrus de Marça, 40
Petrus de Sancto Martino, 31, 33
Petrus de Vergantis, 18
Petrus Domenech, 40
Petrus Domenech; Pere Domenech, 111
Petrus Dorta; Petrus D'Orta, 57
Petrus Elies, 57
Petrus Elies, 40
Petrus Elis (Iunior), 40
Petrus Eymerich, 89
Petrus Godall, 17
Petrus Lagostera, 57
Petrus Maitiner; Petrus Maytiner, 57
Petrus Martorel; Petrus Martoreyl, 40
Petrus Mirauet, 57
Petrus Mirauet, 40
Petrus Monreal, 94
Petrus Monreal, 57
Petrus Montreal, 40
Petrus Muntreal, 75
Petrus Nigri; Petrus Nigris, 57
Petrus Palliparii, 75
Petrus Pinyol, 112
Petrus Pugal, 57
Petrus Puyol, 40
Petrus Reuerter, 40
Petrus Reuerter, 57
Petrus Reuerterii, 95, 96
Petrus Reull, 74, 75
Petrus Reuul, 40
Petrus Reuull, 78, 95, 96 (batlle)
Petrus Rull, 75
Petrus Saniç; Petrus Samic, 57
Petrus Sebria, 57
Petrus Siurana, 40
Petrus Talo, 94
Petrus Valet, 57
Petrus Veruello, 102
Petrus Vitale, 57

FUNDACIÓ NOGUERA

Ramon Pelicer, 106
Ramon Steri, 80 (batlle)
Ratxel; Ratxell, 104 (muller de Vitalis Choen) (jueva)
Raymundeta, 94 (muller de Petrus Talo)
Raymundi, 17 (pare de Petrus Godall)
Raymundi Clerge, 40
Raymundi de Sancto Iohanne, 100 (vicari de l'església)
Raymundi Nigri; Raymundi Nigre, 57
Raymundi Perello, 97
Raymundi Stephani, 101
Raymundi Xel, 40
Raymundo de Fuxio, 95, 96
Raymundo Pellicer, 95, 100
Raymundum Ponç, 40
Raymundus Açnar, 110
Raymundus Compte, 40
Raymundus Comte, 57
Raymundus Danguera, 40
Raymundus Falcet, 57
Raymundus Falçet; R. Falcet, 40
Raymundus Mirauet, 40
Raymundus Nadal, 40
Raymundus Ponç, 57
Raymundus Saniz, 40 (junior)
Raymundus Saniz, 40
Raymundus Steua, 75
Raymundy Berengarii; Raymundi Berenguer, 57
Salomonis Aroui, 75 (jueu)
Salvatori Segarra, 59
Sanxo Pinyol, 40
Sanxo Pinyol, 57
Saurina, 112 (muller de Guillermus Pelicer)
Sibiíia, 95 (muller de Iacobo Danyo)
Siscar, en, 95
Stephanus Leberia, 97
Tenemus Gualart; Temez Gulart, 40; Tamen Galart, 57 (sarraí)
Tristanio de Naues, 99, 110; Tristany de Naues, 103, 105; Tristay de Naues, 108, 107; Tristanio de Nauers, 101; Tristayn de Nauers, 104; Tristano de Nauers, 112 (rector de l'església)
Uget Vilas; Ugete Vilas, 57
Vitali Siurana, 31, 33
Vitalis Choen; Vitalis Cohen, 104 (jueu)
Vitalis de Valletalada, 23
Vitalis den Elies, 24
Vitalis Siurana, 40
Vitalis Staphani, 104
Viues Choen; Viues Cohen, 104 (fill de Vitalis Choen i Ratxell) (jueu)

PRATDIP

Alegreti Taudell, 79 (castellà)
Arnaldus Pinyol; A. Pinyoll, 77
Arnaus Marco; Arnaldus Marcho, 77 (jurat)
Berengario Gaylart, 81, 82, 83 (notari)
Bernaldus Piyol; Bernardus Pinyol, 77
Bernardus Arquer, 77 (senior)
Bernardus Artal, 77
Bernardus Bargaloni; B. Bargalo, 77
Bernardus Castelui; B. Castellui, 77, 82, 83
Bernardus Ceruera, 77
Bernat Riba; B. Rippa, 77
Dominicus Clergue; D. Clerge, 77
Guillelmus Alereny; G. Alerany, 77
Guillelmus Arquer, 77
Guillelmus Bargalo, 77
Guillelmus Espuny, 77
Guillermi Riba, 77
Guillermus Magistri; G. Magister; G. Mestre, 77
Iacobus Domenech; Iacobus Domenec, 77
Iohanes Arquer, 77
Iohannes Vilar, 77, 82, 83
Petrus Alereny; P. Alerany, 77
Petrus Arquer, 77
Petrus Cabater; Petrus Çabaterii; P. Çabater, 77
Petrus Rog; P. Ros, 77
Petrus Ruffat, 77
Petrus Sanç, 77
Petrus Tegell, 77 (batlle)
Raymundo Robial, 81, 82, 83 (notari)
Raymundus Aragones, 77 (batlle)

FUNDACIÓ NOGUERA

Raymundus Bargalo, 77
Raymundus Bondis, 77
Raymundus Ferrater, 77
Raymundus Ferrer, 77
Raymundus Fortuny; R. Fortuyn, 77
Raymundus Monet, 77
Raymundus Pinyoll; R. Pinyol; R. Piyol, 77
Simone de Vilario, 81, 82, 83 (rector)
Simonis de Vilar, 77 (rector i notari públic)

TIVISSA

Abcecri, 41 (fill d'Ali Aboet) (sarraí)
Abcet Taregal, 41 (sarraí)
Aboalit del Aboalit, 41 (sarraí)
Abraham Almerini, 41 (sarraí)
Abraham Mocadem, 41 (sarraí)
Alfalico de Vinlop, 39
Ali Aboazar, 41 (sarraí)
Ali Cazlo, 41 (sarraí)
Anthoni Pageroles, 128
Anthonii Rojals, 128
Anthonium Celoni, 123, 124
Anthonius D'Angera, 41
Anthonius Perello, 95, 96
Arnaldi de Serriano, 2
Arnaldus Alanya, 41
Arnaldus, Dalos, 41
Arnaldus de Montesuspirio, 41
Arnaldus Mayllorques, 41
Arnaldus Ventura, 41
Ayet Iacomi, 41 (sarraí)
Barnardus Payllares, 41
Bartholomei Vitalis, 123 (batlle)
Berengaria de Turre, 5
Berengarius Alamany, 41
Berengarius Climent, 41
Berengarius de Sentes Creus, 41
Berengarius de Montesuspirio, 41
Berengarius, Pereyllo, 41
Berengarius Tegelli, 41
Berengarius Uitales, 41
Bernardi de Foniliar, 2
Bernardi Forner, 41
Bernardi Sancti Iusti, 5
Bernardo Paschalo de Tortosa, 12
Bernardus Aycart, 86
Bernardus Barçalona, 41
Bernardus Barcelona, 56
Bernardus Çaguardia; B. Ça Guardia, 41
Bernardus Caualer; B. Cavaller, 41
Bernardus de Maçabrach, 41
Bernardus Escoda, 41
Bernardus Labaria, 41
Bernardus, Marques, 41
Bernardus Montoliu, 41
Bernardus Paylares, 42; B. Payllares, 41
Bernardus Reuul, 41
Bernardus Textor, 5
Bernardus Uiues, 41
Bernardus Valldelos; B. Valdelos, 41
Bernardus Ventura, 41
Borracio de Pegerolis, 20
Borracio de Pergerolis, 21
Çala Alcarraç, 41 (sarraí)
Çala Mauri, 41 (sarraí)
Çalema Cazlo, 41 (sarraí)
Çaydum del Lop, 41 (sarraí)
Çayt Iulia; Çaut Iulia, 41 (sarraí)
Çayt Rauayl, 41 (sarraí)
Dalmacio de Villafrancha, 20, 21
Dominicus Martorelli, 41
Dominicus Robio, 41
Eliçendis, 39 (muller de Guillermus Barçalona)
Eymericus Guiamet, 41
Ferrario Tegelli, 45
Ferrarius Narbones, 41
Fomado Aboçardi, 41 (sarraí)
Fomat Alfaque, 41 (sarraí)
Fomat Damors, 41 (sarraí)
Fomat Xuep, 41 (sarraí)
Fourat Graneli, 41 (sarraí)
Francischi Castellui, 128
Franciscus Argany, 41
Gualet den Galip, 41 (sarraí)
Guillem Secanelli; Guillermi Secanelli, 42, 41, 56, 58, 67, 69 (notari públic)
Guillem Spelta, 128 (batlle de la castellania)

FUNDACIÓ NOGUERA

Guillermi Caloin, 5
Guillermi de Canals, 10 (capellà)
Guillermi Gavasa, 41
Guillermi Oliuer, 41
Guillermo Pereylo, 58
Guillermo Pinyol, 116
Guillermus Aleran, 41
Guillermus Barçalona, 39
Guillermus Ça Ioncosa; G. Ibncosa; G. de Ioncosa, 41, 58 (batlle)
Guillermus Catala, 114
Guillermus de Labaria, 41
Guillermus Gaço, 41
Guillermus Guiamet, 41
Guillermus Martorelli, 41
Guillermus Paladela, 41
Guillermus Payllares, 41
Guillermus Pedrolus; G. Pedrolo, 41
Guillermus Pentinat, 41
Guillermus Raymundus Pellicer; G. R. Pelicer, 41
Guillermus Reuul, 41
Guillermus Reverter; Guillermonus Reuerter, 41
Guillermus, Sanxo, 41
Guillermus Talamancha, 41
Guillermus Tegeli, 41
Hoanne Caloin, 5
Iacobus Guiamet, 41
Iafer Copero, 41 (sarraí)
Iafer Dolçe; I. Dolcet, 41 (sarraí)
Iahie, 41 (sarraí)
Ioanni Mostarau, 2
Iohannes Bages, 41
Iohannes de Prades, 127 (canonge de Mallorca i rector de l'església de Tivissa, fill del comte de Prades)
Iohannes Examenic, 95, 96
Iohannis Alago, 122
Iohannis Plana, 41
Iucef Abocardi, 41 (sarraí)
Iucef Aquim, 41 (sarraí)
Jacobus de Comalat, 85
Johannes Bartholomei, 41
Lupus Alageli, 41 (sarraí)
Macianus Limos, 41
Mafomat Cazlo, 41 (sarraí)
Mafomat Cendriot, 41 (sarraí)
Mafomat Iacomi, 41 (sarraí)
Mafumet Farxo, 5
Maria Alamira, 5
Martino Guimet, 116
Maymon Vitalis, 124 (sarraí)
Maymonus Dorta, 41
Michael de Teuiza, 5
Michael Fraga, 41
Moferitg Guexeres; Mofering Quexeres, 41 (sarraí)
Moferitg Omerel; Moferritg Omereyl, 41 (sarraí)
Moferriz, 5 (gendre de Maria Alamira)
Montoliu den Lop, 41 (sarraí)
Nina, 2 (muller de Pocio de Iuorra)
Pascasius Espelta, 41
Pedrolus, 5
Periconus Dangera, 41
Petri de Raimundo, 5
Petri de Riba, 5
Petri de Fabrica, 2
Petri de Montesuspirio, 41
Petri Lambart, 41 (senior)
Petri Maymoni, 85, 92, 95, 96 (notari públic)
Petri Oliver, 39
Petris Pedrolo, 41 (notari)
Petro Brunet, 5
Petro de Segarra, 5
Petro de Monte Suspir, 5
Petro Pedrole, 42 (notari)
Petro Sola, 58, 95, 96 (batlle)
Petrus Argany, 85
Petrus Artes, 41
Petrus Bages, 41
Petrus Belloch, 41
Petrus Boquera, 41
Petrus Borraci Aragone, 41
Petrus Botayller, 41
Petrus Caualer, 45
Petrus Çesciges, 41
Petrus Dangera, 41
Petrus de Bischarri, 5
Petrus de Pegeroles, 41
Petrus Forner, 41
Petrus Lambart, 41 (iunior)

FUNDACIÓ NOGUERA

Petrus Litora, 45 (pare de Raimundo Litora)
Petrus Mathei, 85
Petrus Paylares, 42; P. Payllares, 41 (jurat)
Petrus Pedrolo, 41 (fill de Berengarius de Pedrolo)
Petrus Pentinat, 41
Petrus Simo; P. Simonis, 41
Petrus Spills, 41
Petrus Vernet; P. Uernet, 41
Poblet, 5
Pocio de Iuorra, 2
Raimundi Olsen, 2
Raimundo Litora, 45
Raymundetum Reverter, 128 (pregoner)
Raymundi de Belloch, 41
Raymundi de Sancta Cruce, 12 (batlle)
Raymundi Reuul, 41
Raymundis, 3 (capellà)
Raymundo Arquer, 45
Raymundo Marchi, 116 (notari públic)
Raymundus Ametla, 41
Raymundus Aragones, 41
Raymundus Barçalona, 41
Raymundus Cavaler, 41
Raymundus Ceruera, 41
Raymundus Costa, 41
Raymundus Domenech, 41
Raymundus Iohannes, 41
Raymundus Lambart, 41
Raymundus Litera, 45
Raymundus Montoliu, 41
Raymundus Pentinat, 41
Raymundus Rufat; R. Ruffat, 41
Raymundus Spills, 56, 41
Raymundus Tagelli, 41
Raymundus Vitalis, 41
Rexit Damors, 41 (sarraí)
Romeus Sancii, 41
Simo Uentura, 41 (jurat)
Simonus de Labaria, 41
Vitalis Vitalis, 41

VANDELLÒS

Bartholomeus Cervera, 58 (del mas del Taix)
Berengarius Pereylo, 58 (del mas de Castelló)
Bernardus Fusterii, 5, 15 (rector de l'església)
Bernardus Rocha, 58
Dominicus Martorelli; D. Martorell, 58 (batlle)
Eymericus de Mont Sospir, 58
Guillermo Mauri, 58 (fill de Pere Mauri)
Guillermo Paschasi (batlle), 58
Guillermus Paschalis, 58
Guillermus Poncii, 58 (de Navailes)
Maria Pinyola, na; Pinyola, na, 58
Petro Mauri, 58 (batlle)
Petrus Boquera, 58 (de Masriudoms)
Petrus Maya, 58
Petrus Pentinat, 58 (del mas de Castelló)
Petrus Tegell, 58
Pinyol, en, 58
Raimundo de Riuiolmo, 4
Raymundus Arquerii, 58 (de Masriudoms)
Remullà, 58
Riu de Cols, en, 58

FUNDACIÓ NOGUERA

ÍNDEX TOPONÍMIC

En aquest índex toponímic oferim una relació dels noms de lloc —en la qual incloem monestirs i esglésies— que hem recollit en els documents. Com és natural, l'ortografia resta fidel a l'original a excepció feta de la normalització indicada a la presentació. Donat cas que hi hagi diferents grafies per a un mateix topònim, donem entrada a la més pròxima al català actual i relacionem tot seguit les altres formes. Les formes d'aquests topònims les indiquem amb versaletes, seguides del número del document; a continuació, en rodona, donem les formes actuals i, entre parèntesis, la comarca o província. Un signe d'interrogació davant una entrada indica un dubte sobre la forma del topònim; si la interrogació segueix la forma del català actual indica incertesa sobre l'atribució.

Per tal de facilitar estudis posteriors, indiquem, quan és possible, el terme al qual pertany el topònim al document.

— A —

ABEYLLAR DELS XUEPS, Serra de l', 39. En el doc. a Tivissa.

ABRAM, coll d', 129. Coll d'Abraham, en el doc. a Móra.

AGEBUT, 22. Gebut (Lleida). Antic Castell i turó en el baix Segre.[1]

ALBARRAZINO, 50. Albarrasí (Terol).

ALBER, 77.[2]

ALCABER, 5. En el doc. a Tivissa.

ALCHEBLA, 5. Alquebla, en el doc. a Tivissa.[3]

ALCOUER, 11, 114; ALCOUERIO, 77, 114; ALCOUERO, 75; ALCOVERIO, 114. Alcover (Alt Camp).

1. Veg. J. Coromines, *Onomasticon Cataloniae*, s. v. *Gebut*.

2. Topònim derivat del nom d'arbre àlber. Veg. *Onomasticon* s. v. *Albarells*.

3. Veg. *Capbreu (s. XIV)* s. v. *Alqueble*, pàg. 221 i *Onomasticon* s. v. *Alquible*.

FUNDACIÓ NOGUERA

ALEXARIO, 72, 84; ALLEXARIO, 63, 72, 84, 114. L'Aleixar (Baix Camp).

ALFAÇ, 95, 100; L'ALFAZ, 96; AL-ALFAZ, portica, 96. Alfàs, en el doc. a Móra (Ribera d'Ebre).

ALFURGIA, 22, 77. Alforja (Baix Camp).

ALGAR, 12; ALCARP, l', 5. En el doc. a Tivissa.[4]

ALGIRA, la, 118; ALGEIRA, 5. En el doc. a Tivissa.[5] Veg. també s. v. PLANA; s. v. TEMPLE; s. v. XUEPS.

ALIOMES, rupis de les, 19. En el doc. indica els límits del Coll de Balaguer.

ALMACELA, serra de, 67. En el doc. indica els límits de Banyoles (Tivissa).

ALMARUNG, campus, 5. En el doc. a Tivissa.

ALMEDINA, puntam, 67. En el doc. indica els límits de Banyoles (Tivissa).

ALMENARIO, 52. Almenar (Lleida).

ALTAFALLA, 36, 37, 53, 54, 56; ALTAFAYLA, 52; ALTAFAYLLA, 32, 42, 44. Altafalla (Falset).[6]

AMBLA, campus de, 5. En el doc. a Banyoles (Tivissa).

AMPURIES, 62; AMPURIE, 62; IMPURIAE, 52, 53, 62, 63; IMPURIE, 56, 61, 72; IMPURIARUM, 52 pàssim. Empúries (Alt Empordà).[7]

ARAGO, 80; ARAGONE, 22, 26, 43, 56, 113; ARAGONUM, 1 pàssim. Aragó.

ARAPRIMIANO, castro de, 13. Castell d'Eramprunyà.[8]

ARMENTERIA, 52. Armentera, l' (Alt Empordà), en el doc. dins el comtat d'Empúries.

AUNIONE, 62, 63; AUIONIONE, 63. Avinyó (Provença-Occitània).

AZCO, 101. Ascó (Ribera d'Ebre).

AYATS, 77. Aiats (Collsacabra).[9]

BABULA, valle d'en, 22. En el doc. a Móra.

BAGES, coma en, 86, 88. En el doc. a la plana d'en Ponç, a Banyoles, dins el terme de Tivissa.

BANYOLES, 27, 35, 46, 51, 64, 66, 67, 68, 84, 88, 102, 115, 117, 118, 121, 125, 126, 128; BANYOLLES, 119; BAYNOLES, 29, 45; BAINOLES, 5; BAYOLES, 83, 84; BAIOLES, 3; BALNEOLIS, 35, 51, 64, 65, 66, 69, 70, 85; BALNEOYLIS, 69; BANOLES, 12; BANYOLIS, 67; BANYOLES, quadra de, 64, 84, 86, 88. Banyoles (Tivissa, Ribera d'Ebre).

BAYNOLES, valle de, 56. Banyoles (Alt Empordà).

BANYULLS DE MARITIMO, vallem de, 52; BANYULLS DE MARITIMO, valle, 52. Banyuls de la Marenda (Vallespir), en el doc. dins el comtat d'Empúries.

BARCHINONE, 1 pàssim. Barcelona.

BAS, rech de, 109. En el doc. sembla que és a Garcia.

BATAYLA, torrentem de la, 19. Torrent de la Batalla, en el doc. indica els límits del Coll de Balaguer.

BEATE MARIE, altari, 15. Altar de Santa Maria, en el doc. sembla que és a Tivissa.

BEATE MARIE, ecclesia, 56. Església de Santa Maria (Falset).

4. Veg. *Onomasticon* s. v. *Algar*.

5. A la *GEC*, s. v.: «Antiga illa de l'Ebre dins el terme de Tivissa (Ribera d'Ebre)».

6. A l'Inventari de la Secció d'Entença de l'ADM realitzat per Bernardo José Llobet, *Altafalla* és un castell dins el terme de Falset. Veg. també el que diu a *Onomasticon* s. v. *Altafulla*.

7. En els docs. es fa referència al castell, comtes i comtat d'Empúries.

8. Veg. *Onomasticon* s. v. *Aramprunyà* i *Erampreunya*.

9. És un nom de lloc que es repeteix a molts paratges.

FUNDA NOGUERA

BEATE MARIE DE PINA, ecclesie, 113. església de Santa Maria de Pina (Barcelona).[10]

BEATE MARIE VALLBONA, s. v. VALLBONA.

BELLICADRO, s. v. BEYL CAYRE.

BENAUARRE, kastro de, 60. Benavarri (Baixa Ribagorça).

BENICEM, 110; BENICENE, 67; BENICENT, 29. Benissanet (Ribera d'Ebre).

BEYL CAIRE, capell e de, 62; BELLICADRO, castrum et villa, 52. Bellcaire d'Empordà (Baix Empordà), en el doc. dins el comtat d'Empúries.

BONREPOS, monasterio de, 22; BONE QUIETIS, monasterio, 15. Monestir de Bonrepòs (Priorat).

BORRO, 52. Borró (València).

BOXANIS, 73. De la diòcesi Elnense a França.

BUNYOLA, baronia de, 15. Bunyol (València).

BURRIANA, 32. Borriana (València).

CADAQUERIIS, castrum de, 52. Cadaqués (Alt Empordà), en el doc. dins el comtat d'Empúries.

CALADOQUES, torrente de, 19; CALA DOC, 4. Caladoques, en el doc. 4 indica els límits de Vandellòs i en el doc. 19 el límit del Coll de Balaguer.

CALLERI, 122, 126. Càller (Sardenya-Itàlia).

CAMBRILS, 56, 79, 81, 82, 84. Cambrils (Baix Camp).

CAMPI, 44. El sintagma llatí *Tarrachona et Campi*, hem d'entendre que parla del Camp de Tarragona.

GARCIA, GARÇIA, s. v. GARCIA.

CARMENTIONE, castrum de, 52. Carmençó (Alt Empordà), en el doc. dins el comtat d'Empúries.

ÇAROGUA, 124, 125; ÇAROQUA, 124, 125. Sant Martí Sarroca (Alt Penedès). Veg. també s. v. SANTI MARTINI DE RUPE.

CARP, monasterio des, 22. Monestir d'Escarp (Segrià).

CARRERÓ, vico lo, 100. En el doc. a Móra.

CARROIG, castrum de, 52. Carroig (Vallespir), en el doc. dins el comtat d'Empúries.

CARTEXA, monasterio de, 22. Cartoixa.

CARXEA, CARZEIA, s. v. GARCIA.

CASTELLAULI, 119; CASTELL AULI, 119. Castellolí (Anoia).

CASTELLE, 34, 80. Castella.

CASTELLO D'AMPURIE, 62; CASTILIONIS IMPURIAE, CASTELIONIS IMPURIARUM, 52, 60, 61, 62. Castelló d'Empúries (Alt Empordà).

CASTELLNOU, castra de, 22. Castell de Castellnou. En el doc. al regne de València.

CASTEYLO, mansi de, 59. Mas de Castelló, en el doc. a Vandellòs.

CASUNES, moniali de, 15.

CATALONIA, 22, 26, 32, 54, 55, 84; CATHALONIA, 22 pàssim. Catalunya.

CELMA, 15. Selma (Alt Camp).

CERITANIE, 52, 63. Sardenya.

CERUILIONE VETERI, castri de, 113. Cervelló.

CESARAUGUSTE, 115, 116, 119, 120, 121. Saragossa.

CIRERA, coma d'en, 39. Anomenada, també, coma d'en Vinlop; en el doc. a Tivissa.

CIURANA, castrum et villam, 52. Siurana d'Empordà (Alt Empordà), en el doc. dins el comtat d'Empúries. Veg. també s. v. SIURANA.

CIUTADELLA, castro de, 119; CIUTADELLA, loci, 121, 124, 126. Ciutadella (l'Urgell).

CLUSA, la, 52. Clusa (Rosselló), en el doc. dins el comtat d'Empúries.

COLDEJOY, 58. Colldejou (Baix Camp).

COLL DE BALAGUER, 62, 63, 84, 118; COYL DE BALAGUER, 63, 118; COLLIS DE BALAGARIO, 56; COLLIS DE BALAGARII, 86, 88, 128; COLLIS DE BALAGARII,

10. Ha de tractar-se del cementiri de Santa Maria del Pi (Barcelona).

FUNDACIÓ NOGUERA

125; COLLEM BALAGERIO, 63; COLLIS DE BALAGERIO, 58, 61; COLLE (-M) DE BALAGUERIO, 30, 60, 63; COLLIS (-UM) DE BALAGUER, 84, 19. Coll de Balaguer (Baix Camp), en els docs. dins el terme de Tivissa.[11]

COMELARIUM, 67. Comellar, en el doc. indica els límits de Banyoles (Tivissa).

COQUOLIBERO, 123. Cotlliure (Vallespir).

CORBERA, 75, 86, 93; CORBARIA (-E), 52, 86, 88. Corbera d'Ebre o Corbera de Terra Alta (Terra Alta).

CORCICE, s. v. CORSICE.

CORNALBOU, 22. Escornalbou (Baix Camp).

CORSICE, 32; CORCICE, 32. Còrsega (Itàlia).

CRETA, ruppis de, 67. Roca de Creta, en el doc. indica els límits de Banyoles (Tivissa).

CUBELLIS, ecclesie de, 92. Cubelles (Garraf).

CUYLA, 73. Culla (Alt Maestrat).

DERTUSSE; DERTUSE, s. v. TORTOSA.

DOMENYS, 15. Domenys, en el doc. es fa referència a l'església de Sant Jaume de Domenys.[12]

DOMENGE, lo, 24, 129. En els docs. a Móra.

DORREL, els, 119; DORRELLS, el, 119. Dorres.[13]

DUBIA, la, 77. Dòvia, la (Llaberia).

EBRE, flum de, 109; HEBRO, 59; IBERI, 63, 67, 68; IBERIS, 33, 45, 84, 95, 96, 107; IBRIS, 59; YBERIS, 23, 84, 96; YBERO, 17, 29; YBERI, 29, 67; TIBERIS, 31. Riu Ebre.

EMPOSTE, 75, 86, 118. Amposta (Montsià).

ESPITAL DE COYLL DE BALAGUER; ESPITAL DE L'INFANT, s. v. OSPITAL DE BALAGUER.

ESTALER, couarum del, 67; ESTELER, couis del 67. En el doc. indica els límits de Banyoles (Tivissa).

FALSET, 80; FALSETI, 114; FALCET, 123; FALCETI, 58, 114; FALCETUM, 107; FALCETO (a partir del doc. 13 l'enregistrem a 34 docs.); FALÇET, 37, 74; FALÇETI, 81; FALÇETO (a partir del doc. 15, l'enregistrem a 13 docs.); FAUCET, 22; FAUCETO, 6; FAUSETI, 14. Falset (Priorat).

FONCHENÇE, manso de, 79. En el doc. a Cambrils.

FONTIS DEL PEREYLO; FONTIS PEREYLONIS, s. v. PEREYLO.

FORTIANO, 52. Fortià (Alt Empordà), en el doc. dins el comtat d'Empúries.

FRAGIA, 22. Fraga (Baix Cinca).

FRANCADA, la, 19. En el doc. al Coll de Balaguer.

FRATRUM PREDICATORUM, monasterio, 22, 113. Monestir dels frares predicadors; en el doc. 22 fa referència al de Tarragona i en el doc. 113 al de Barcelona.

FRAUQUES, 58. En el doc. a Tivissa (Ribera d'Ebre).[14]

GALLINERII, 122. La Gal·lura (Sardenya-Itàlia).

GANDESA, 67, 86; GANDESIA (-E), 86. Gandesa (Terra Alta).

GANDIE, 52. Gandia (Safor).

GARCIA, 32, 34, 52, 99, 109, 114; GARSIA, 52; CARCIA (-M) (a partir del doc. 24 enregistrem aquesta grafia a 16 docs.); CARÇIA, 82; CARXEA,

11. A la *GEC*, s. v. Coll de Balaguer, el: «Antic terme pertanyent al terme general de Tivissa (actualment de Vandellòs, al Baix Camp)».

12. A la *GEC*, s. v. i *Onomasticon*, s. v.: despoblat de l'Alforja (Baix Camp).

13. Com a topònim no l'hem trobat documentat a la bibliografía consultada. Podria estar relacionat amb Dorres.

14. A *Tivissa*, pàg. 88 apareix com a partida de terra; veg. també p. 95. Veg. *Onomasticon*, s. v.

13; CARZEIA, 1. Garcia (Ribera d'Ebre).

GARRIGUELLA, 52. Garriguella (Alt Empordà), en el doc. dins el comtat d'Empúries.

GENESTARIO, 67. Ginestar d'Ebre (Ribera d'Ebre).

GIRONA, 62; GERUNDE, ducis, 92. Girona.

GRAALO, castri de, 113. GREALÓ (Lleida).

GRAYENEDE, ecclesie de, 73.

GUARDAMAR, 63. Miramar (Baix Camp), en el doc. indica els límits de l'Hospital de l'Infant.[15]

GUIAMENTS, mansi dels, 119, 121, 125, 126, 128. Els Guiamets (Priorat).

GUIMERANO, 58. Guimerà (l'Urgell).

HEBRE; IBERI; IBERIS; IBRIS, s. v. EBRE.

HISPANIE, 57; ISPANIE, 7, 59. Hispània.

ILERDE, s. v. LEYDA.

IMPURIAE; IMPURIARUM; IMPURIE, s. v. EMPÚRIES.

INSULA, domini de, 47, 48, 49. Illa, fa referència a la baronia d'Illa-Jordà.

ISPANIE, s. v. HISPANIE.

JUSTELL, torrente del, 19. En el doc. al Coll de Balaguer.

LAPIDUM, podium, 67. En el doc. se situa sobre Ginestar, indicant els límits de Banyoles (Tivissa).

LABERIA, 4, 80; LABARIA, 15, 101, 119, 121, 125, 126, 128; LEBERIA, 58. Llaberia, dins el terme de Tivissa (Ribera d'Ebre).

LEÇINA CORBA, 49.

LENA, mansus d'en, 46. Mas d'en Llena, en el doc. a Móra.

LEYDA, 87; ILERDE, 27, 34, 47, 48, 49, 52, 87, 93, 101; YLERDE, 47. Lleida.

LUBRICATO, 15; LUBRICATIO, 15. Llobregat.

MAÇQUIDA, sorte de la, 95, 96; MESQUITA, sorte de la, 100. En el doc. a Móra.

MAIORICAE, 127; MAIORICE, 52, 63. Mallorca (Illes Balears).

MANSO RUBEO, 52, 56. Masroig (Priorat).

MARSA, 14; MARSANO, 32; MARÇANO (a partir del doc. 12 enregistrem aquesta grafia a 12 docs.); MARCIANO, 16; MARZANO, 1. Marcà (Priorat).

MAS DE RIUDOMNS, 84; MAS DE RIU DOLMS, 58; MANSO DE RIUDOLMS, 81; MANSO DE RIUDOLMS, 58; MANSO (-I) DE RIUDOMS, 84, 119, 121, 126, 128; MANSO DE RIUOLMORUM, 82; MANSI RIUIULMORUM, 88. Masriudoms a Vandellòs (Baix Camp).

MEDIANO, cabesolo de, 67. En el doc. indica els límits de Banyoles (Tivissa).

MEQUINENÇA, 73; MEQUINENZA, 32; MIQUINENZA, 34; MIQUINENÇA, 34, 48. Mequinensa (Baix Cinca).

MESQUITA, s. v. MAÇQUIDA.

MINORICE (-IS), 92, 113; MINORICARUM, 92. Menorca (Illes Balears).

MIRAUETO, 67; MIRAUETI, 36; MIRABETO, 15; MIRABETI, 7, 67. Miravet (Ribera d'Ebre).

MOLELA, la, 58. La Molella, en el doc. a Vandellòs.

MOLENDINIS, s. v. MOLINS.

MOLENDINORUM DOMINI DOMINIS REGIS, 15. Molins de Rei (Bax Llobregat).

MOLINERA, la, 23, 93, 95, 96, 100, 129. En els docs. a Móra.

MOLINS, castri de, 52; MOLENDINIS, castro e loco, 52. Molins de Pont de Molins (Alt Empordà), en el doc. dins el comtat d'Alt o d'Empúries.

MOLINO, valle de, 5. Vall del Molí, en el doc. a Tivissa.

MONELLIS, castro de, 52, 56. Monells (Baix Empordà), en el doc. dins el comtat d'Empúries.

MONFORT, 14. Monfort (Llitera).

MONGAY, castellanum de, 113, 121; MONGUY, 126. Montgai (Lleida).

MONTE ACUTO, colle de, 67. Montagut, en el doc. indica els límits de Banyoles (Tivissa).

15. *Guardamar* és l'antic nom de *Miramar*. *GEC*, s. v. i *Onomasticon*, s. v.

FUNDACIÓ NOGUERA

MONTEALBO, 63. Montblanc (Conca de Barberà).

MONTE PESULANO, 1 pàssim. Montpeller (Llenguadoc).

MONTE ROTUNDI, 114. Mont-rodó, Mont-redó.

MORA (-E), 1 pàssim. Móra d'Ebre (Ribera d'Ebre).

MORELLE, 73. Morella (Ports-Castelló).

MUNTANYES DE PRADES, s. v. PRADES.

NAF, la, 77.

NAMCHALAF, vinya de, 5. En el doc. a Tivissa.

NAURYO, valle de, 33. En el doc. a Móra.

NAUAYES, 58; NAVAYLES, 58. Navaies (Vandellòs).

NAVELLES, torrent de, 4. Torrent de Navaies, indica el límit de Vandellòs (a l'oest).

NOGUERS, cumba los, 88; NUCIUM, cumba, 86. En els docs. a la plana d'en Ponç a Banyoles (Tivissa).

NULIS, 92. Nules (Plana Baixa).

OCCULO STRICTO, castrum et locum, 52. Ullastret (Baix Empordà), en el doc. dins el comtat d'Empúries.

OCULOMOLENDINORUM, 87. Ulldemolins (Priorat).

ORTA, l' 99. En el doc. sembla que se situa a Móra.

OSPITAL DE BALAGUER, l', 84; ESPITAL DE COYLL DE BALAGUER, l' 84; ESPITAL DE L'INFANT, 88. L'Hospital de l'Infant (Baix Camp).[16]

PALMA, castro et locum, 52. Palma (València).

PARR, la, 59. En el doc. se situa a Móra, al riu Ebre, i dona els límits exactes.

PAULS, 51; PAHULS, 65. Paüls (Baix Ebre).

PEDROLES, cumbe, 67. En el doc. indica els límits de Banyoles (Tivissa).

PENEDESIO, 120; PENITENSI, vallesio, 22. Penedès.

PELEG, campus de, 5. Pèleg, en el doc. a Tivissa.

PENESESTA, ruppibus de, 67. En el doc. indica els límits de Banyoles (Tivissa).

PENITENSI, s. v. PENEDESIO.

PERE BRULL, mansis de, 86, 88. Mas de Pere Brull, en el doc. a Banyoles (Tivissa).

PERE CAUALLER, mansis de, 86, 88. Mas de Pere Cavaller, en el doc. a Banyoles (Tivissa).

PERELLO, 75; PEREYLO, 58; FONTIS DEL PEREYLO, 58; FONTIS DEL PEREYLO, 58; FONTEM DE PEREYLO, 58; FONTIS PEREYLONI, 58; FONTIS PERELLIONIS, 41; FONTE PERILIONIS, 58. Perelló o Font del Perelló (Baix Ebre).[17]

PHATARA, la, 59. La Fatarella en el doc. sembla que se situa a Móra o prop de Móra.

PILZA, 63. Pilzà (Baixa Ribagorça).

PINELLO, 80, 97. Pinell de Brai (Terra Alta).

PINYERES, les, 47, 48, 56; PYNIERES, 52, 56. Les Pinyeres (Priorat).

PIRPINIANUM, 1. Perpinyà (Rosselló).

PLANA, algira d'en, 95, 96, 100. En els docs. a Móra.

POATXAL DE FRANCOS, 10. En el doc. a Tivissa (Ribera d'Ebre).

PODIO CERDA, s. v. PUGCERDÀ.

PODIO (DE) SANCTE MARIE, 22, 26. Puig de Santa Maria (València).

PODIO YUTONIS, collem de, 20.

PONÇ, plana d'en, 86, 88. En els docs. a Tivissa (Ribera d'Ebre).

POPULETO (-I), monasterio de, 22, 36, 43, 63, 72, 77. Monestir de Poblet (Conca de Barberà).

16. En els documents es fa sempre referència a l'hospital, no a la població.

17. *Font del Perelló* és l'antic nom del *Perelló*. Veg. *GEC*, s. v.

PORRERA, 56; PORRERA, colle de, 56. Porrera (Priorat).

PRADES, 35, 36, 52, 75, 79, 85, 87; MUNTANYES DE PRADES, 80, 84, 109, 118; MONTANEAS DE PRADES, 36, 37; MUNTANEIS DE PRADES, 63; MONTANEARUM PRATIS, 78, 79; MONTANEARUM DE PRADES, 36 pàssim. Prades (Baix Camp).[18]

PRATDIP, 19, 36, 37, 53, 77, 81; PRAT DIP (a partir del doc. 32 enregistrem aquesta grafia a 19 docs.); PRATO DIP, 13, 63, 88; PRAT DYP, 16; PRATO DYP, 16, 48, 77. Pratdip (Baix Camp). Veg. també aquí s. v. YPPO.

PRATELLO, 78. Pradell de la Teixeta (Priorat).

PROVINCIE, 1; PROUENCIE, 1, 7. Provença.

PUGCERDA, 31; PODIO CERDA, 46. Puigcerdà (Baixa Cerdanya).

RAHIDE, 109. En el doc. és una partida de terra que sembla que és a Garcia o prop de Garcia.

RAYMUNDI PASQUET, mansis de, 88; RAYMUNDI PASCHOET, 88. Mas de Ramon Pasqüet, en el doc. a Banyoles (Tivissa).

REMUILA, 5; REMUYLA, 58. Remullà o Remullar (Vandellòs).

REYAL, ça, 73.

RIBA, la, 52. La Riba (Alt Camp).

RIBAGORÇA, 80; RIPA CURTIA, 32; RIPPACURCIE, 53, 54, 55, 56, 57, 60, 77, 78; RIPPACURTIE, 52 pàssim; RIPPE CURTIE, 56. Ribagorça.

RIPARIA, 7, 13, 22; RIPARIA IBERI, 50; RIPPARIE YBERI, 80. La Ribera d'Ebre.

RIUDOMS; RIUDOLMS; RIUOLMORUM; RIUIULMORUM, s. v. MAS DE RIUDOMS.

RIUOCANARUM, 114. Riudecanyes (Baix Camp).

ROCHA, castri, 122. Castell de la Roca (Vallès Oriental).

ROGULL, 67; ROGUL, 67. En el doc. indica els límits de Banyoles (Tivissa).

ROIA, 5; RUBEAM, 12. La Roja, en els docs. a Tivissa.[19]

ROGALS, 5. Rojals, en el doc. és un camp a Tivissa.

ROMANIE, 40 pàssim. Despotat de Romania.

ROQUEL, 5. Roquell, en el doc. a Tivissa.[20]

ROSSILLIONI(s), 52, 63. Rossel·ló.

RUBEAM, s. v. ROIA.

RUPPE, pedrisam, 67. Roca(s), en el doc. indica els límits de Banyoles (Tivissa).

SANCTA MARIA, çinia de, 59. En el doc. a Móra.

SANCTARUM CRUCIUM, monasterio, 22; SANCTARUM CRUCUM, monasterio, 8, 16, 28. Monestir de Santes Creus (Alt Camp).

SANCTE CLARE, monasterii, 113. Monestir de Santa Clara (Tortosa).

SANCTE CLARE, conuenti, 22. Convent de Santa Clara (Tarragona).

SANCTE ENGRACIA, 61, 63; SANCTE ENGRATIE, 84. Santa Engràcia.

SANCTE MARIE, ecclesia, 56. Santa Maria (Garcia).

SANCTE MARIA DEL CAMINO, 16. Santa Maria del Camí.

SANCTE MARIE DE MIRACULO, 16. Santa Maria de Miracle.

SANCTE MARIE DE MONTSERRATO, 16. Santa Maria de Montserrat.

SANCTE MARIE DE ROSIS, villam et parroche, 52. Roses, Santa Maria de Roses (Alt Empordà), en el doc. dins el comtat d'Empúries.

18. Quan es tracta de les *Muntanyes de Prades* els documents fan referència al comte i comtat; mentre que *Prades* fa referència també a la vila.

19. Vid. *Tivissa,* p. 89.

20. «Nom d'un paratge en el curs del riu Ebre». Veg. *Onomasticon* s. v. *Roca.*

FUNDACIÓ NOGUERA

SANCTE MARIE DE RUPE, 16. Santa Maria de la Roca ?

SANCTI CUCAFATIS, monasterio, 22. monestir de Sant Cugat del Vallès (Vallès Occidental).

SANCTI DAMIANI, monialibus, 16. Sant Damià.

SANCTI IACOBI, ecclesiam, 15. Sant Jaume (Domenys-Baix Camp).

SANTI IACOBI, ecclesia, 113. Sant Jaume (Tivissa).

SANCTI IHOANNIS, altari, 15. Sant Joan (Tivissa).

SANCTI PETRI PISCATORIS, castro et loco, 52. Sant Pere Pescador (Alt Empordà), en el doc. dins el comtat d'Empúries.

SANCTI SALVATORI, ecclesie, 63. Sant Salvador.

SANCTI (O) SEBASTIANI (O), 16, 22. Sant Sebastià.

SANTO ACISCLO, castrum, 52. Sant Iscle, en el doc. dins el comtat d'Empúries.

SANCTO CLEMENTE, 13, 52. Sant Climent Sescebes (Alt Empordà), en el doc. dins el comtat d'Empúries.

SANCTO MARTINO, castrum et villam de, 22. Sant Martí Sarroca (Alt Penedès). Veg. també s. v. ÇAROQUA.

SANCTO MICHAELI DE MAN, 16. Sant Miquel de Man.

SANCTO SALVATORE, castrum, 52. Sant Salvador de Verdera (Alt Empordà), en el doc. dins el comtat d'Empúries.

SANCTORUM IACOBI ET CUCUPHATIS, ecclesia, 56. Sant Jaume i Sant Cugat (Tivissa), en el doc. església del castell de Tivissa.

SANTE MARIE DE MACORO, 22.

SANTE MARIE DE MONTE PRATO, 22. Santa Maria de Montprat.

SANTE MARIE DE VALLE DONZELLA, s. v. VAYDONZELLA.

SANTI MARTINI DE RUPE, ecclesie, 125. Sant Martí Sarroca (Alt Penedès).

SARDINIE, 32 pàssim. Sardenya (Itàlia).

SEROS, 24, 32, 34, 47, 49, 66, 73. Seròs (Segrià).

SERRA, la, 67. La Serra d'Almos (Tivissa), en el doc. indica els límits de Banyoles (Tivissa).[21]

SETA, castrum de, 26. Seta (València).

SEXENA, monasterio de, 22. Monestir de Sixena (Aragó).

SICCUM, riuum, 67; SICHO, riuo, 67. Riu Sec (afluent de l'Ebre), en el doc. indica els limíts de Banyoles (Tivissa).[22]

SICILIE, 26, 92, 116, 123. Sicília (Itàlia).

SIURANA, 1; CIURANA, 36, 52; ÇIURANA, 73. Siurana de Prades (Priorat).

Siurana, riu de, 109. Riu de Siurana (Priorat).

SOLARIO, 15; SOLERIO, 15, 52. Soler (Rosselló), en el doc. 52 dins el comtat d'Empúries.

SPELUNCA FRANCHOLINI, 58; SPELUNCHA DE FRANCHOLINO, 73. L'Espluga de Francolí (Conca de Barberà).

SPODOLIA, 52. Espolla (Alt Empordà), en el doc. dins el comtat d'Empúries. Vid. també s. v. VILLARIO DE SPODOLIA.

STEPHANI VIDAL, mansis de, 86; STEPHANI VITALIS, mansis de, 88. Mas d'Esteve Vidal, en el doc. a Banyoles (Tivissa).

SUBIRATS, castrum et villa de, 22. Subirats (Alt Penedès).

SUREDA, 52. Sureda (Vallespir).

TAIX, mansi del, 58. Mas del Taix, en el doc. a Vandellòs.

TALHATA, castrum et locum, 52. Tallada d'Empordà, la (Alt Empordà), en el doc. dins el comtat d'Empúries.

---

21. Es tracta de la Serra d'Almos. Veg. F. M. BRU, *Fulls*, i *Tivissa*, p. 79.

22. A la *GEC*, hi apareix *Vall de Camposines* o *Riusech* (Ribera d'Ebre). Veg. també *Onomasticon* s. v. Camposines.

TARTAQUO, 5. Tartacó (Tivissa).[23]

TAURO, 52. En el doc. dins el comtat d'Empúries.

TEMPLE, algira del, 29, 67. En el doc. indica els límits de l'Algira dels Xueps, a Banyoles (Tivissa).

TARRACONE, 19, 50, 63; TERRACONE, 42, 79; TERRACONAM, 75; TERRACHONE, 15 pàssim. Tarragona.

Tiberis, s. v. EBRE.

TIVISSA, 32; TIVIÇA (a partir del doc. 36 enregistrem aquesta grafia a 9 docs.); TIVICA, 86, 103, 118; TIVICIE, 86; TIUIÇA (a partir del doc. 37 l'enregistrem a 40 docs.); TIUIÇE, 42, 67, 68; TIUIÇIA, 64; TIUICIE, 46, 85, 117; TIUICA, 123; TIUITIA, 114; TEUIÇA (a partir del doc. 12 l'enregistrem a 13 docs.); TEUISSA, 5, 14, 30; TEUIZA (a partir del doc. 1 l'enregistrem a 11 docs.); TEUICE, 2, 7, 10, 66, 68; TEUIZE, 4, 10, 15; TEVIÇA, 119; TEYUIÇA, 25; THEUISZA, 11; THEUIZA, 15; TEUICHE, 7; TEUICIE, 69, 91, 96. Tivissa (Ribera d'Ebre).

TORANO, 36. Torà de Riubregós (Segarra).[24]

TORRA DEN SPANYOL, 109. Torre de l'Espanyol, la (Ribera d'Ebre).

TORRENT BERT, castro et loco de, 114.

TORT, tosallum d'en, 67. En el doc. indica els límits de Banyoles (Tivissa).

TORTOSA, 84; DERTUSSE, 15 pàssim; DERTUSE, 63 pàssim. Tortosa.

TOTZONE, 52. Totzó (Rosselló), en el doc. dins el comtat d'Empúries.

TUROLI, 70. Terol (Aragó).

TURRE DEN BARRA et DEN VESPELLA, castro et loco, 114.

UALDELOR, riu de, 4. Riu de Vandellòs. Veg. també s. v. VANDELOS.

ULLASTRES, riu de, 4; ULLASTRE, 4, 63; EUYASTRE, 63; UYLLASTRE, 63. Riu de Llastres (Baix Camp), en el doc. 4 indica el límit de Vandellòs, i en el doc. 63 indica els límits de L'Hospital de l'Infant.

ULTRARIA, 52. Ultrera (Rosselló), en el doc. dins el comtat d'Empúries.

UXO, castri de, 32. Uixó (Plana Baixa).

VALCEBRE, 75. Vallcebre (Berguedà).

VALDELOS; VAL DE LO; VALDELOR; VALDE LORS; VALDELORS; VALDELLORS; VALLDELOS, s. v. VANDELOS.

VALENCIE, 22 pàssim; VALENTIE, 26, 27, 32, 35, 36. València.

VALL, la, 77. La Vall (Baix Ebre).

VALLBONA, Sante Marie, 10, 15; VALLE BONA, monestir de, 15; VALLEBONA, 10. Monestir de Vallbona de les Monges (Urgell).

VALLCLARA, 44, 45. Vallclara (Conca de Barberà).

VALLE DONZELLA; VALLIS DONZELLE, s. v. VAYDONZELLA.

VALLE MOLLI, 9. Vallmoll (Alt Camp).

VALLESI, 30; VALLESSIO, 119, 120. El Vallès.

VALLESIO DE SEMINATIS, 119. Vallès de Sentemenat (Vallès Occidental).

VALLIS LONGE, torrente, 67. Vallonga (Tivissa), en el doc. indica els límits de Banyoles (Tivissa).

VALLOBAR, 124. Vallobar (Osca-Aragó).

VANDELOS, 58; VALDELLOS, 119; VALLDELOS, 119; VALDELOS, 4, 58; VAL DE LOS, 58; VALDELORS, 128; VALLDELLORS, 117; VALDE LORS, 58; VALDELLORS, 121, 125, 126; UALDELORS, 5; VALLIS LAURORUM, 15; UALLIS LAURORUM, 5, 15. Vandellòs (Baix Camp).

VANDELOS, torrent de, 63. Torrent de Vandellòs.

VAYDONZELA, monasterio de; VALLIS DONZELLE, monasterio, 16; VALLE DONZELLA, Santa Marie de, 76. Monestir de Valldonzella (Barcelona).

23. Veg. *Onomasticon,* s. v. *Tartacó*.

24. De totes maneres, vegeu *Onomasticon*, s. v. *Toro*.

FUNDACIÓ NOGUERA

VELLOZEL, loci des, 52. El Vilosell (Garrigues).
VERDEGUERA, la, 110. En el doc. a Móra.
VERGES, 62; VIRGINIBUS, castrum et villam, 52. Verges (Baix Empordà), en el doc. dins el comtat d'Empúries.
VILALBA, 119, 120. Vilalba dels Arcs (Terra Alta).
VILARTELINO, 52. Vilartolí (Alt Empordà), en el doc. dins el comtat d'Empúries.
VILELLA, torrentem de, 67. En el doc. indica els límits de Banyoles (Tivissa).
VILLAFRANCHA (-E), 13, 22, 25; VILLEFRANCHE, 22; VILLE FRANCHE 22; VILLA FRANCHA, 50. Vilafranca del Penedès (Alt Penedès).
VILLA MAIORI, 22. Vilamajor (Vallès Oriental).
VILLANOVA, 52. Vilanova de la Muga (Alt Empordà), en el doc. dins el comtat d'Empúries.
VILLA REGALE, 52. Vila-Real (Plana Baixa).
VILLARIO DE SPODOLIA, 52. Vilars d'Espolla (Alt Empordà), en el doc. dins el comtat d'Empúries, Veg. també s. v. SPODOLIA.
VILLASICCA, 114; VILLE SICCE, 56. Vila-Seca.
VINLOP, coma de, 39. En el doc. a Tivissa; anomenada també coma d'en Cirera. Vid. s. v. CIRERA.
XUEPS, 96; XUEPS, camino dels, 95, 96. En el doc. 95 serveix per a situar un tros de terra a l'Alfàs (Móra), en el doc. 96 delimita una terra del terme de Móra.
XUEPS, algira de, 29; XUEPS, algira del, 67, 68; XUEPS, algira dels, 64, 65, 66, 67, 68, 70. En els docs. adjacent a Banyoles dins el terme de Tivissa. Veg. també s. v. ABEYLLAR DELS XUEPS.
YBERIS; YBERO, s. v. EBRE.
YLERDE, s. v. LEYDA.
YPPO, castro de, 1. Castell de Pratdip (Baix Camp).[25]

25. Veg. *Onomasticon* s. v. *Pratdip* on es donen les primerea mencions d'aquest lloc.

FUNDACIÓ NOGUERA

LÈXIC

Presentem a continuació el lèxic dels textos ordenat alfabèticament; però hem de precisar que, per tal d'evitar una extensió excessiva, hem circumscrit aquest lèxic als termes que creiem més representatius o bé que podien presentar alguna dificultat al lector no tan avesat al lèxic medieval. Fonamentalment tractem els substantius, adjectius i verbs.

Hem donat entrada a cada mot amb la grafia que presenta al text; donat cas que hi hagi més d'una grafia, l'entrada la fem amb la més pròxima al català actual. En el cas dels verbs donem entrada a l'infinitiu, i si aquesta forma no apareix en els textos, hem posat l'infinitiu entre claudàtors; tot seguit indiquem les diferents formes verbals que hem recollit als documents.

— A —

Abelar 'abellar, indret on són els ruscs', 5.

Abentador, l', 'aventador, lloc per a ventar el gra', 46.

[Aclarar] 'aclarir': Aclarat, 106.[1]

[Acordar] 'recordar, venir a la memòria': Acorda, 106; Hacorda, 106.

[Acostumar] 'acostumar, tenir per costum': Acostumat, 74, 80, 106, 118; Acustumar, 84; Costumat, 74.

Acta 'acta, document formal', 38; Actes, 73.

[Acusar] 'acusar, assenyalar com a culpable': se Acusen, 74.

Adinar 'adinerar, canviar en diners', 58.

Administrador 'administrador', 84.

Adobar 'adobar, preparar el teixit', 5.

Adquisidors 'que han d'adquirir-se', 118.

Affermants 'afermant, que afirma', 109.

Ajudar, 'ajudar', 5.8

Alami 'alamí, oficial sarraí', 5.

Alberch 'casa d'habitar', 62; Alberchs, 80, 118.

1. Veg. al respecte *el DECat.*, s. v. *clar.*

FUNDACIÓ NOGUERA

ALJAMA 'aljama, comunitat de sarraïns', 80; ALHAMA, 80.
ALNES 'mesura de llargària', 58; ALNAS, 5.[2]
ALOU 'dret senyorial', 84.
ALQUATAYLES, ALQUATAYLS, 46.[3]
ALT 'tractament aplicat a les persones reials', 67, 74, 80.
ALTA, vid. s. v. jurisdicció.
AMBARCH 'embarg, obstacle, destorb', 62.
AMICH 'amic', 74.
AMOR 'gràcia, concessió de favor', 106.
AMPRAR 'emprar, usar, fer servir', 109.
AMPRIU 'empriu, dret de pasturatge', 109.
ANAR 'anar', 58, 109; VA, 115; ANANT, 109.
ANTICHS, 'antic', 109.
ANTUXANS 'antuixans, ribassos i vores per a pasturar el bestiar', 109.[4]
[APARELLAR] 'preparar, disposar': APPARELLAT, 74; APPARELLATS, 84.
[APARER] 'aparèixer': APAR, 62.
[APEL·LAR] 'nomenar': APELLADA, 109.
ÀPOCHA 'àpoca, carta o document de pagament', 103; APOCHA DE REEBUDA 'àpoca de rebuda', 67, 118.
APPAGAR, vid. s. v. pagar.
ARBITRACIÓ 'arbitració, consideració', 84.
ARGAMAÇA 'argamassa', 58.
[ARRABASSAR] 'arrabassar, dit de les ocupacions agrícoles': RRABAÇARE, ARRABAÇETIS, 46.
ATENENTS 'en atenció', 80; ATTENENT, 109.
[ATORGAR] 'atorgar, concedir': ATORGA, 58; ATORGAT, 51, 128. En el sent it de 'reconèixer, confessar': ATORGA, 62.
AUTÈNTIC 'autèntic, d'una certesa garantida', 113; AUTENTICH, 92, 115.
AVENIR-SE 'posar-se d'acord', 58.
AVOLMENT 'amb maldat', 58.

— B —

BAN 'pena pecuniària', 109.
BARCAGE 'dret que es paga per passar en una barca', 106; BARQUAGE, 106.
BARCHA 'barca, vaixell de fusta', 106; BARQUA, 106.
BARQUER 'barquer, conductor d'una barca', 106; BARQUERS, 106.
BARRACHA 'barraca', 58 («domunculus seu barracha»).
BATLE 'batlle, alt oficial encarregat de l'exercici de la justícia en una administració feudal', 80, 84, 106, 128; BATLES, 109.
[BATRE] 'batre el blat': BATUT, 46.
BAXA, vid. s. v. jurisdicció.
BENS 'béns, riquesa, patrimoni', 74, 100, 128; BENS PARAFERNALS 'béns propis de la dona casada', 92; BENS SIENTS E MOVENTS 'béns mobles i immobles', 84.
BESTIAR 'bestiar, conjunt d'animals', 84; BESTIARS, 109.
BÈSTIES 'bèstia, animal', 109.
BLAT 'grans, cereals, nom col·lectiu dels principals cereals', 46; BLADO, 58.
BOTICHA 'dispòsit, magatzem' 117.
BOURAR 'abeurar, donar beure als animals', 109.
BRIN 'bri, teixit de cànem', 58.
[BUNEGAR] 'bonegar, reynar: BUNEGAVEN, 58.
BUSQUES 'buscall', 58-

2. Al *DECat*., s. v. *alna*, aquesta mesura equival si fa no fa a un metre; tot i que hi ha d'altres repertoris que donen una altra mesura.

3. Paraula que no apareix a cap dels repertoris lèxics utilitzats. Sembla que ha de tractar-se d'una mesura agrària corresponent a una superfície plantada de vinyes o ceps: «quod faciatis infra spacio duorum annorum tres *alquatayles* de vinea et uos teneami / rrabaçare et arrabaçetis in dictis honoribus quolibet anno duas *alcatayls*.»

4. Paraula que no està recollida al *DECat*., però sí a *AlcM* com a pròpia del Maestrat sense donar cap exemple.

FUNDACIÓ NOGUERA

— C —

[CALÇIGAR] 'trepitjar', 58.
CAMBRER 'cambrer, servent que té al seu càrrec el servei de la cambra', 62; CAMBRER MAJOR, 118.
CÀNAMO 'cànem', 58.
CANONS 'canó per a la conducció d'aigua', 58.
CAPÍTOL 'capítol, ordinació', 87; CAPITOLS, 74, 118.
CARLANIA, s. v. CASTLANIA.
CARNAGE 'carnatge, carnalatge, dret feudal, impost que gravava el bestiar', 115.
CÀRRECHS 'càrrec, obligació pecuniària', 80.
[CARREGAR] 'posar una obligació': CARREGATS, 84.
CARRERA 'carrer', 58.
CARTA 'carta, document, contracte', 62 pàssim; CARTE, 84, 96, 118; CARTES, 118.
CASES 'casa, edifici amb qualsevol fi', 84; CASETA, 106, tal vegada en aquest cas sigui possible el significat etimològic 'petit edifici rústic o pastoril'.[5]
CASLANIA, s. v. CASTLANIA.
CASSES 'anualitats', 128.
CASTELLANIA 'castellania', 118.
CASTLÀ 'castellà, governador d'un castell', 84, 128.
CASTLANIA 'castellania, territori sotmès a l'autoritat del castellà', 118, 119, 128; CARLANIA, 115; CASLANIA, 73.
CAVALCADA 'dret del senyor de ser acompanyat pels vassalls en l'expedició militar de menor importància i durada', 84. Veg. aquí *host*.
CENS 'dret o impost', 38.
CENSAL 'cens, dret', 96, 104; SENSAL, 96, 108; CENSALS, 84. En el sentit de 'propi del cens': CENSALS, 89, 91, 93, 94, 103, 124; SENSALS, 93, 94, 108. CENSAL MORT 'pensió anual redimible que paguen una persona i els seus successors', 118.
[CERCAR] 'cercar, procurar': CERCAT, 74.
CHRISTIANS 'cristians', 80.
ÇÍNIA 'sínia', 59.
CINQUAGESIMA 'Cinquagesma, Pascua granada', 106.
CIVIL 'pertanyent als interessos en litigi sense que hi hagi crim o delicte' (per oposició a'criminal')', 106.
Clamar 'queixar-se, fer o posar un clam', 74.
CLAMS 'queixes, demandes, denúncies, reclamacions', 5.
CLERGUES 'clergue', 62.
[CLOURE] 'cloure, plegar i segellar una carta': CLOSA, 74, 84; CLOSES, 74.
COFRENS 'cofres', 113.
COLLIDOR 'col·lector, encarregat de cobrar en aquest cas les rendes'. 62, 128.
COLPS 'cops', 75.
COMPLIMENT 'quantitat que es dona per acabar de pagar una cosa', 62, 84; 'acta de complit', 84.
COMPOSICIONS 'conveni, pacte', 128.
COMPTAT 'comtat', 106; COMPDAT, 74; COMDAT, 106.
COMPTE 'compte, càlcul d'una quantitat', 84.
COMTE 'comte, personatge de dignitat nobiliària', 62 pàssim; COMTES, 62; COMPTE, 84.
[CONCORDAT] 'acordat', 118.
[CONFIAR] 'tenir confiança': CONFIEN, 109.
[CONSENTIR] 'concedir, accedir'; CONSINTRA, 118.
[CONTENIR] 'estar contingut, anar inclòs': CONTEN, 74; CONTENGUT, 74, 109; CONTENGUDA, 109, CONTENGUDES, 128.
[CONTRASTAR] 'discutir': CONTRASTAVEN, 106; CONTRASTEU, 106; CONTRASTA, 128.

5. Per a la diferència entre *casa* i *alberg* veg. *Capbreu s. XIV.*

FUNDACIÓ NOGUERA

CONTRAVENIR 'obrar contra allò que està prescrit o ordenat', 109; CONTRAVINGUEN, 109.
[CONVENIR] 'estar d'acord, concordar-se': CONVENGUT, 84.
CONVINENT 'convenient', 84.
COR 'intenció', 74.
CORREDURIA 'corredoria, corretatge, dret del corredor', 84.
CORT 'tribunal', 80; CURTE, 80.
[COSELLAR] 'aconsellar': CONSELLAVA, 106.
[CREAR] 'elegir o constituir en un càrrec': CREATS, 74; CREEN, 74.
CRIMINAL 'criminal (per oposició a civil)', 84.
[CUIDAR] 'tenir esment, cura d'una cosa': CUYDAN-SE, 74.
CULTIVES 'sementer que hom deixa sense sembrar i en el qual fa créixer herba perquè serveixi de pastura', 109.
CURACIÓ 'curadoria, càrrec de curador', 74; CURACIONS, 74.
CURADORS 'persona que té al seu càrrec vetllar pel bon estat d'una cosa', 74.
CUYRENYS 'de cuiro'. 113.

— D —

DAMNAGES 'damnatges, dany, perjudici', 80.
DAN 'dany', 74; DON, 74.
DAR 'donar', 74, 106; DAVEN, 106; DARA, 84, 118, 74; DATS, 74; DADA, 109.
DEBITÒRIA 'expressiu d'un deute', 62.
DECLARACIÓ 'declaració', 109.
[DECLARAR] 'declarar, manifestar una decisió': DECLARAM, 109.
DEFFINICIÓ 'acte de tenir fi o posar un fi', 66; 'definició de comptes', 84.
DEFRAUDAR 'privar algú, amb engany, d'una cosa que li era deguda', 80.
DEFUNCTS 'difunts', 74.
[DEMANAR] 'demanar, demandar', 118: DEMANA, 106; DEMANAT, 106; DEMANANTS, 109.
[DESPRENDE] 'desprende, gastar diners': DESPRENDRAN, 62.
[DETERMENAR] 'determinar, decidir, resoldre', 62.
DEURE 'haver de donar o pagar una quantitat', 62; DEGUDES, 62. En el sentit de 'haver de fer alguna cosa per necessitat': DEU, 84, 118, 128; DEGEN, 106; DEGUES, 74; DEUEN, 62.
DEVALLADA 'davallada, camí inclinat', 101.
DEZENER 'cap d'un grup de deu homes'?, 58.
DIGOUS 'dijous', 74.
DILUNS 'dilluns', 106.
DINER 'moneda catalana de diversos valors', 58; DINERS, 58, 96, 103, 111.
DIR 'dir, fer conèixer, manifestar, opinar', 74, 106; DIU, 75, 80, 106; DIX, 74, 106; DIXEM, 62; DIGUEREN, 106; DIGIREN, 106; DIT, 109; DIENS, 109; DIRA, 106; DIREM, 75; DEYA, 75, 106; DEYEN, 106. Amb el significat de 'citat': DIT, 62, 74, 80, 84, 125; DITS, 62, 80; DITA, 62, 80; DITES, 62, 80, 84.
DONACIONS 'donacions', 80.
DONAR 'donar', 41, 80; DON, 84; DONA, 58, 74; DONEN, 74, 106; DONE, 80; DONA, 74; DONASSEN, 74; DONAT, 74; DONATS, 74, 84; DONADES, 84; DONETS, 58.[6]
DRAP 'roba, teixit', 5.
DRAPER (*Molendino draper*),'molí destinat a batre i trinxar els draps', 5.

— E —

[ELEGER] 'elegir': ELEU, 58; ELET, 118.
EMOLUMENTS 'emoluments', 84.
EMPARES 'dret feudal', 84.[7]

6. Veg. *DECat*. s. v.
7. Tots els significats veg. *DLlCat*., s. v. *empara*.

[EMPATXAR] 'impedir, posar obstacles': EMPATXA, 128; EMPATXADA, 128.
[ENFRANQUIR] 'afranquir, fer franc o lliure d'impost, obligacions, etc.'. ENFRANQUIA, 106.
[ENTENDRE] 'entendre': ES ENTES, 84; ENTENEM, 80; ENTESA, 74; ENTEN, 128.[8]
ENTENIMENT 'enteniment, atenció, comprensió', 58.
ENTRAMET 'entrada', 84.
[ENTRAR] 'entrar, començar a formar part d'un cos, un càrrec': ENREN, 74; INTREN, 74; ENTRAVE, 74; ENTRAVEN, 109.
ERBES 'herbes', 109.
[ESCRIURE] 'escriure, inscriure': SCREVI, 80; SCRITES, 62, 84; ESCRIT, 106.
ESDEVENIMENTS 'esdeveniments', 58; SDEVENIMENTS, 58.
ESGLEYA 'església', 62.
ESPARUERS 'esparver, au rapaç', 5.
ESSER 'ésser',[9] 62, 84, 106, 109; ES, 58, pàssim; SOTS, 58; SON, 62, 74, 84, 109; SONT, 74; ERA, 58, 106; ERE, 74; EREN, 58, 80, 106; FO, 74, 84, 106; FON, 74; FONCH, 101, 106; FOREN, 74, 84, 106; SERA, 62, 84, 106, 118; SERAN; 84, 109; SIA, 62, 106, 118; SIE, 74, 84; SIEN, 62, 84, 106, 109, 128; FOS, 106, 128; FOSEN, 106; FOSSEN, 58, 118. Per a *ésser tengut (de)* 'estar obligat' veg. aquí s. v. *tenir*.
ESTABLE 'estable', 101.
ESTAR 'estar', 62; ESTIEN, 62; ESTANTS, 80; ESTA, 74; ESTANT, 106; ESTAT, 106; ESTATS, 84; ESTADES, 74, 84.[10]
ESTIMACIÓ 'estimació, valoració', 84; STIMACIO, 84.
[ESTIMAR] 'determinar el preu d'una cosa': ESTIMAT, 84.
ESTRANY 'foraster', 74.
EVANGELLIS 'evangelis', 106.
[EXCEPTAR] 'exceptuar': EXCEPTAT, 74; EXCEPTADA, 103; EXCEPTADES, 84.
EXERIQUANÇE 'eixericança, cert ribut que pagaven els moros al rei d'Aragó', 48.

— F —

FADIGUES 'dret feudal de prelació', 84; FATIGUA, 27.[11]
FAEHEDORA 'faedora, que ha de fer-se', 62; FAEDORES, 62.
FAENES 'feines', 58.
FAHENTS 'faents, que fan', 73, 118.
FALNEN 'enganyen', 58.[12]
FALS 'amb falsetat', 58; FALSA, 58.
FAMA 'veu pública', 74.
FEISSAS 'feixas de terra', 5.
FEMBRES 'dones', 62.
FER 'fer', 58, pàssim; FAÇ, 74; FA, 58 pàssim; FAN, 80, 99, 111; FEU, 51, 67, 68, 74, 106, 115; FEIA, 106; FEYA, 106; FAHIA, 80; FAHIEN, 58; FARA, 84, 118; FAÇATS, 75; FACEN, 109; FES, 106; FEES, 58; FEST, 58; FET, 58, 73, 84, 106; FETS, 58, 118; FETA, 38 pàssim; FETTA, 25; FEYTA, 101; FARAN, 118; FAÇAT, 128; FEYT, 118; FETES, 128.
FERMANÇA 'seguretat, garantia', 74; FIRMANÇA, 74; FERMANCES, 74, 118.
FEU 'feu, territori o lloc que es té en feu', 92 pàssim.

8. L'últim exemple podria tenir el significat de 'atendre'.
9. Apareix com a verb auxiliar, copulatiu; i amb el significat de 'trobar-se'.
10. Apareix amb els significats de 'trobar-se', 'viure'; així com a verb copulatiu i auxiliar.
11. Veg. el que diem al *Capbreu s. XIV* s. v. *fadiga,* sobre aquest terme.
12. Creiem que podria tractar-se d'una forma del verb *falre* o *fallir* 'enganyar'.

FUNDACIÓ NOGUERA

FIRMA 'confirmació, garantia', 74; FERMA, 74.
FIRMAR 'intervenir garantint', 74; FIRMARAN, 118.
FLORI 'moneda d'or i argent', 108.
FORÇA (*fer força*) 'obligar', 106.
FORTALEA 'fortalesa, edifici fortificat del castell', 84.
FRANCH (*passar franch*) 'llibertat per entrar o sortir d'un lloc', 106; FRANCHS, 106. FRANC ALOU 'alou no subjecte a tributació', 84.
FRANQUESA 'exempció d'un impost', 106.
FRESCH (*de fresch*) 'recent, de poc temps', 58.

— G —

GENS 'gent', 58; JENS, 106.
[GITAR] 'llançar': GIT, 58.
[GOSAR] 'atrevir-se': GOS, 80.
GRACIA (*carta de gràcia*) 'carta de crèdit', 118, 124.
GRAT (*per grat*) 'voluntàriament', 58.
GUARENTIR 'garantir, donar seguretat', 84.
GUAYADORA 'guanyadora; que ha de guanyar-se, obtenir', 118.

— H —

HAVER 'haver', 62, 118, 128; HA, 74, 84, 106; A, 58, 73, 96, 106; HAN, 74, 80, 84, 109; AN, 106; HAVIA, 58, 74, 84; AVIA, 106; HABIA, 84; HAVIEN, 84; AVIEN, 106; ACH, 58; AGUE, 106; HAURE, 62; HAURA, 62; HAJA, 74, 84, 62; HAYA, 74; AGENT, 58; HAGEN, 80; HAJEN, 84; HAÜT, 62; HAÜDA, 109; HAGHDES, 128; HAVENT, 128; HAGE, 128; AGEN, 128; AJA, 128.[13]

HOM 'home, persona', 74.
HOMANATGE 'homenatge' Veg. aquí s. v. *sagrament*.
HÒMENS 'homes o vassalls', 84, 106, 109, 113; OMENS, 106.
HONRAT 'tractament', 62, 68, 80; HONRRAT, 74.
HOST 'dret feudal del senyor de ser acompanyat pels vassals en les expedicions de major durada i importància', 84.
HOSTATGES 'ostatges; fermança, garantia', 118.
HOR 'or', 58.
HUMILI 'humil, fórmula de cortesia', 80.
HUY 'avui', 80, 84.

— I —

INCURRIMENT 'incorriment; acte d'incórrer, de caure en una pena', 109.
INQUISICIÓ 'acció d'inquirir', 74.
IOUA 'jova, dret feudal de treballar la terra amb la parella de bèsties', 5.

— J —

JUEUS 'jueus', 80; JUHEU, 80.
JURAR 'jurar', 84; JURA, 106.
JURAT 'compromès amb jurament', 74, 106. Amb el sentit de 'membre de les antigues universitats': JURAT, 106; JURATS, 109.
JURISDICCIÓ 'jurisdicció, poder legal', 84. JUREDICCIO ALTA E BAXA, 84.
[JUTJAR] 'jutjar': JUTJAM, 109.

— L —

[LANSAR] 'llançar': LANSAU, 58; LANSARE, 58.
LAURAR 'llaurar', 46.
LEGATORIS 'legataris', 62.
LESYMENS 'lesions'?, 58.

13. Apareix com a verb auxiliar, impersonal; i amb el significat de 'tenir'.

LETRA 'carta, escrit', 62, 74, 80.
LEXA 'lleixa, deixa; donació testamentària', 62.
[LEXAR] 'lleixar, deixar': LEXA, 62; LEXEN, 109; LEXARIA, 58; LEXADA, 62.
LIBRE 'llibre', 80.
LIURAR 'LLIURAR', 125, 128; LIURATS, 62; LIURADES, 62; LIURE, 128.
LOC 'lloc', 84; LOCH, 62 pàssim.[14]
LOCHSTINENTS 'lloctinents', 109.
LOGAR 'llogar', 58; LOGATS, 106.
LONCH (*de temps*) 'molt de temps', 109.
LONGAMENT 'llongament, llargament', 109.
LUYSMES 'lluïsme, dret del senyor directe quan no fa ús de la fadiga', 84; LUIZMES, 84.
[LLOAR] 'aprovar': LOARA, 118.

— M —

MAG 'maig', 106.
MAL 'malament', 58, 74.
[MANAR] 'manar': MANAM, 109: MANANTS, 109.
MARIDAR 'casar una dona', 62.
MELLORAMENTS 'milloraments', 84; MEYLORAMENTS, 84; MEYLORAMENS, 84.
[MENAR] (*menar qüestió*) 'sostenir una discussió': MENADA, 109.
MENUT (*per menut*) 'per menut, detalladament', 62.
[MEMBRAR] (*se membre*), 'recordar'. (SE) MEMBRE, 124.
MESSIONS 'despeses', 109.
MESTAYLL 'mestall, mescla de diferents espècies de cereals (blat, ordi, etc.)', 63.
METRE 'posar', 68, 109; METEN, 74; MESOS, 84.
MEYTAT 'meitat', 118; MITAT, 87.
MILS 'millor', 118.
MOLINS 'molins', 84; MOLI DE OLI, 38; MOLI DRAPER, veg. aquí s. v. *draper*.
[MOLLONAR] 'amollonar': MOLLONATS, 109.
MOLLONS 'mollons, fites', 109; MOYLLONS, 63.
MORERIA 'barri o carrer on habitaven els moros dins les poblacions cristianes', 80.
MOSSÈN 'tractament que s'anteposava al nom o títol de personatges de categoria social elevada', 126; MOSEN, 92, 113; MOSSER, 84, 125; MOSER, 121.[15]
MOSTRA 'mostra, acció i efecte de mostrar', 58.
[MOSTRAR] 'mostrar, ensenyar': MOSTRAVE, 106; MOSTRAREN, 106; MOSTRAT, 106.
MOURE 'suscitar', 128; MOVIA, 128.
MOVENTS, veg. aquí s. v. *béns*.

— N —

[NOURE] 'fer mal, danyar': NOGUE, 58.
NOVEIAR 'novejar, discutir', 74; NOVEIAVEN, 74.[16]
NUDA (*nuda percepció*)' nua percepció, 84.

— O —

[OBEIR] 'obeir': OBEESQUEN, 128.
OBRA 'obra, construcció o reparació d'un edifici', 62; OBRES, 62. DARA OBRA 'fer que s'executi', 118.

14. Per al seu signficat vegeu el que diem al *Capbreu s. XIV*.

15. Mosser i Moser, podria tractar-se d'una abreviatura de *mossènyer*.

16. Als diccionaris consultats, no està enregistrat però està recollit al lèxic de M. Dolors Farreny i Sistac, *Processos de crims del segle XV*, Lleida, 1986.

FUNDACIÓ NOGUERA

OBSERVAR 'observar; guardar, seguir exactament allò que està prescrit per manament', 109; OBSERVEN, 109.
[OBTENIR] 'obtenir': OBTENGUT, 62.
OFFICI 'ofici, càrrec que se ocupa', 84.
OFFICIALS 'oficial, persona que exercia un càrrec sota les ordres d'un cap superior', 84.
[OIR] 'sentir': OY, 74; OIT, 106; OYT, 74; HOGATS, 128.
ORDENAR 'ordenar, manar', 118; ORDENAM, 80; ORDENADTS, 74; ORDONAT, 109.
ORDINACIÓ 'ordenació', 109.
ORTALS 'hortals', 84.
OSPITAL 'hospital', 84; ESPITAL, 84.
OY 'odi', 106.

— P —

PAGA 'quantitat, paga', 73.
PAGADORS 'pagable', 93, 103.
PAGAR 'pagar', 62, 106; PAGUAR, 111; PAGAVA, 106; PAGARA, 84; PAGES, 58; PAGATS, 62; PAGANTS, 118.
PAR 'parell', 59, 113.
PARAFERNALS, veg. aquí s. v. *béns*.
PARAULA (*de paraula*) 'oralment', 58.
PARAULLES, 'paraules', 106.
PARTIDA 'partida, porció de terreny d'alguna extensió', 109; PARTIDES, 84, 109.
PAS (*barca del pas*) 'pas, acció i efecte de passar', 106.
PASSADES 'passa llarga', 58.
PASSAR 'passar; recórrer, travessar', 109; PASSAT, 109. En el sentit de 'transportat d'un lloc a l'altre': PASSA, 106; PASSAVEN, 106; PASAVA, 106. En el sentit de 'transcórrer el temps': PASAT, 106.
PASSAT 'anterior', 74; PASATS, 106.
PASSATGE (*passatge de bestiar*) 'dret feudal pel trànsit del bestiar', 84.
PASTURAR 'pasturar, 109.
PASTURES, 'pasture, past', 109.
PENA 'pena; efecte jurídic entès com a expiació o retribució', 109, 118. PENA DE CORS E DE HAVER 'conjunt de pena corporal i pecuniària', 128
PENDENT 'que penja', 109.
PENDRE 'pendre', 84; PREN, 84; PRENETS, 106; PRENIA, 84, 106; PENDRA, 84; PRENA, 84; PRENGUES, 106; PRES, 58, 106; PRESA, 92.
PENSIONS 'cens o quantitat total que es paga al senyor directe', 109.
PERCEPCIÓ, veg. aquí. s. v. *nuda*.
Pertanyer 'pertànyer': PARTANGA, 109; PERTANYENTS, 84; PERTANYER, 128; PERTANYENT, 128.
PETXER 'péixer, fornir d'aliment el bestiar', 109.
PLAETS 'plaers', 74.
PLENERA, 'plenària, complida, completa', 109.
PLETS 'plets, litigis', 109.
PLEVALT, 106, 'ajut, ésser de profit'?[17]
POBILLS 'pubill; infant, persona menor d'edat', 74.
PODER 'possessió', 62, 80.
PODER 'poder': POT, 74, 109, 128; PODETS, 58; PODIEN, 58, 109; PORA, 62, 118; PORAN, 84; PUXE, 74; PUSCHA, 84; PUSQUEN, 84, 109, 118; POGUT, 74; PUXA, 62; POGHESSEN, 118; PUSQUESSEN, 128.
[PORTAR] 'portar, tenir determinats pensaments': PORT, 74; PORTA, 74; PORTE, 74; PORTEN, 74.
[POSAR] 'posar; fer que una cosa sigui o estigui en un lloc determinat': POSAT, 109; POSATS, 84, 109.
POSSEHIDORS 'posseïdors', 80.

17. Aquesta forma no apareix en cap dels repertoris utilizats, però li hem donat aquest significat pel context. Podria tractar-se d'una forma substantivada del verb *prevaler* o *prevaldre* amb aquest significat antic. Veg. *AlcvM*. s. v.

FUNDACIÓ NOGUERA

POSSESSIÓ 'possessió, acció de posseir', 125, 127, 128; PRESA POSSESSIÓ, 92; METRE EN POSSESSIÓ, 68, 118. En el sentit de 'cosa posseïda': POSSESSIONS, 80; POSSESSIÓ, 128.
PREDECESSORS 'antecessors', 109.
[PREGAR] 'pregar, demanar com a favor': PREGAT, 106.
PRESENTS 'presents', 118; PRESENS, 106.
PRIMA 'primera', 103.
PRIOR 'prior, superior d'una comunitat religiosa', 62.
Privat 'del propi poble o país (per oposició a estrany)', 74.
Procura 'procuració', 115.
PROCURACIÓ 'procuració', poder atorgat per algú a una persona per a obrar en nom seu', 68, 125.
PROCURADOR 'representant del monarca o senyor territorial', 74, 128; PROCURADOR GENERAL, 109.
[PROCURAR], 'procurar': PROCURAT, 74.
PROHÒMENS 'prohomes; persones notables o principals d'una localitat que assistien o assessoraven el senyor o el batlle' 74, 109; PROHÒMENS, 106; PRÒMENS, 74, 106.
PROMISSIÓ, 'promesa', 87.
[PRONUNCIAR] 'manifestar en virtut d'autoritat': PRONUNCIAM, 109.
PROVEHIR 'proveir, resoldre, tramitar un afer', 109; PROVEHIM, 80. Amb el sentit de 'prendre les mesures necessàries': PROVEHIR, 87.
PROVISIÓ 'acció i efecte de proveir', 109.
PÚBLICA (*carta pública*) 'la que es fa davant notari', 84.
PUIA 'puja, dret que cobrava el forner del forn comunal per la cocció del pa', 5; PUIGA, 5.
PUNCELLES (*fembres punçelles*) 'poncelles, donzelles', 62.
[PUNIR] 'imposar una pena o càstig': PUNTIS, 58.

— Q —

QUADRA 'quadra, districte especial dins el terme d'un castell termenat', 84.
QUÈSTIA 'tribut forçós (de diners)', 84; QUESTES, 80.
QUESTIÓ 'pregunta', 106. Amb el sentit de 'discussió': QUESTIÓ, 109; QÜESTIONS, 109, 128.
QUITAR 'redimir', 87; QUITAT, 118.

— R —

RAHÓ 'raó', 84, 106, 118, 128.
REBOSTER 'persona que té cura del dipòsit on es guardaven els objectes d'ús personal del senyor', 62.
REBRE 'rebre', 74; REEBRE, 62; REEBI, 74; REEBUTS, 62, 74, 106; REEBUDA, 67, 74.
[RECONÈIXER] 'reconèixer, admetre': RECONEIX, 74.
REEMBRE 'redimir', 128; REEMUT, 128.
REGIR 'regir, tenir sota la seva direcció', 74; REGESQUEN, 84.
[REMOURE] 'separar, treure': REMOGUT, 128.
RENATADA, 58.[18]
RENUNCIACIÓ (*carta de renunciació*) 'renunciació, renúncia', 121. RENUNCIACIONS, 118.
[RENUNCIAR] 'renunciar': RENUNCIA, 120, 126.
[REQUERIR] 'requerir, demanar': REQUERI, 106; REQUEST, 84; REQUIRENT, 128.
REQUISICIÓ 'requeriment', 80.
RESCRIT 'rescripte; resposta escrita d'un papa', 62.
[RESPONDRE] 'respondre': RESPON, 74.

18. Forma que no està recollida a cap repertori. Podríem pensar en un possible part. pas. de *renàixer* amb el significat de 'renascuda', 'tornada a néixer pel baptisme'. El context ens permet pensar en aquesta possibilitat.

FUNDA NOGUERA

[RETENIR] 'retenir, reservar': RETEN, 84; RETENGUT, 109; RETENGUTS, 109; RETENGUDES, 84.
RETINÈNCIES 'retencions', 62.
[RETRE] 'retre donar': RETUTS, 62; RETUDA, 62.
REY 'rei', 80, 118.
RIBER 'ribera, riba', 99.
ROEL 'roell', 58
ROMANDRE 'romandre, restar', 62; ROMANEN, 62; ROMANGUEN, 62, 128; ROMANGA, 128.
ROMANENTS 'restants', 62.

— S —

SABER 'saber', 74; SAB, 74; SAP, 58, 106; SABIA, 106; SAPIA, 74.
[SAGELLAR] 'segellar': SAGELLATS, 74: SAGELLADA, 80, 109.
SAGRAMENT 'jurament', 74, 106. SAGRAMENT E HOMENATGE 'jurament acompanyat de declaració solemne de feeltat', 118.
[SALVAR] 'mantenir, conservar': SALVAT, 109.
SALVU 'excepte', 74.
SANS 'sants', 106.
SANTERA 'sant era', 'de bona memòria', 62.
SARAY 'sarraí', 104; SARRAHINS, 80.
SAUOGUES 'sabogues', 59.
SCRIPTURA 'escriptura', 80, 118; SCRIPTURES, 118.
SCRIVA 'escrivà', 80.
SEGELL 'segell', 109; SAGELL, 80.
SEGURITAT (carta de seguritat) 'seguretat, garantia', 92.
SENT 'sant', 62.
[SERVAR] 'mantenir, conservar': SERVATS, 109.
SIENTS, veg. aquí s. v. *béns*.
SINDICAT 'junta de síndics', 41, 118.
SÍNDICH 'síndic, encarregat dels interessos i gestions d'una comunitat', 80.
SORTS (*sorts de terra*) 'tros de terra de conreu', 84.
SOTMESES 'súbdits', 109.
SOUS, 'moneda antiga', 62 pàssim.
SPECIFICAT 'especificat', 84.
SPECTABLE 'respectable', 118.
SPONSALICI 'esponsalici, esposalles', 92.
SQUIVAR 'esquivar, evitar, eludir', 80.
STABLIMENT 'establiment; emfiteusi o arrendament a llarg termini', 38, 59.
STAT 'estat', 87.

— T —

TENIR 'tenir': TECH, 62; TENEM, 74; TINGUE, 106; TENGUTS, 109. ESSER TENGUT (DE) 'estar obligat': 62, 80, 84, 128. Amb el sentit de 'complir, observar': TENIR, 109, 118; TINGUE, 109.
TENOR 'tenor, contigut d'un escrit', 80.
TESTES 'testimoni', 74, 106.
TESTIMONI 'testimoni', 74, 80, 106; TESTIMONIS, 80, 106.
TOLRE 'toldre', llevar', 80.
TRAMETRE 'enviar': TRAMETES, 74; TRAMESA, 74; TRAMET, 74.
TRANSLAT 'trasllat', 80, 92, 113, 115.
TRAURA 'treure', 106.
TUDOR 'tutor', 84.

— U —

UNIVERSITAT 'població, comunitat', 84, 118, 124.
USANÇA 'usança, pràctica habitual d'una cosa', 74.

— V —

[VALER] 'valer': VALEN, 84; VALRA, 74.
VEGUER 'representant del rei o comte amb residència i jurisdicció en un lloc determinat', 118.

FUNDACIÓ NOGUERA

VENDRE 'vendre', 80, 84, 109, 115; VENA, 80; VENEN, 80; VENEREN, 103; VENUTS, 80; VENUT, 118; VENDRAN, 118, VENDRA, 118.
VENTOLA (*ventola de pescar*), 59; VENTALLA 'certa mena de xarxa o ormeig per a pescar', 59.[19]
[VILTENIR] 'vilipendiar, menysprear': VIL TEN, 58; VIL TENIA, 58.
VOLENT (*Déu volent*) 'si Déu vol', 62.

— Z —

ZEMBLA 'atzembla, bèstia de càrrega', 58.

19. Veg. *DECat* s. v. *vent* per a aquest significat. Tot i que, pel context en el qual apareix, potser més aviat podríem pensar en una resclosa.

FUNDACIÓ NOGUERA

FUNDACIÓ
NOGUERA

BIBLIOGRAFIA

ALCOVER, A. M. i MOLL, F. de B., *Diccionari català-valencià-balear*. Palma, Moll, 1978-1979, 2a ed.

BADIA I MARGARIT, A. M., *Gramática Histórica Catalana*. Barcelona, Noguer, S. A., 1951.

— *Gramática Catalana* (2 vols.). Madrid, Gredos, 1975.

BAGUÉ, E., *Noms personals de l'Edat Mitjana*. Palma, Moll, 1975.

BALARI I JOVANY, J., *Orígenes históricos de Cataluña*. Barcelona, Tip. J. Jepús, 1899.

BALDINGER, K., «L'etymologie hier et aujourd'hui», *CAIEF*, XI (1959).

BASSOLS, M., BASTARDES, J. i altres, *Glossarium Mediae Latinitatis Cataloniae*. Barcelona, Universidad, 1971.

BIARNÉS I BIARNÉS, C., *Moros i moriscos a la Ribera de l'Ebre*. Barcelona, 1972.

BONFILL PALATSI, J. B., «Origen y fundación del Hospitalet del Infant». *Boletín de la Real Academia de la Historia,* 42 (1903).

BOTET I SISO, J., *Geografia General de Catalunya* (Prov. Girona), dirigida per F. Carreras Candi. Barcelona, A. Martín, S. A.

BRU I BORRÀS, F. M., *Fulls d'història de la vila de Tivissa*. Tarragona, Aymà, S. L., 1955.

«Capreu de Tivissa 1681», pertany a *Libros antiguos*, III, 4, Archivo Ducal de Medinaceli.

CARRERAS CANDI, F., «Entences i Templers a les muntanyes de Prades (1279-1300)». *Butlletí de la Reial Acadèmia de les Bones Lletres de Barcelona*, 13, any IV, 1904.

FUNDACIÓ NOGUERA

COLL, F. J., *Chronica Serafica de la Santa Provincia de Cathaluña de la regular observancia de nuestro Padre San Francisco*. Barcelona, 1971.

COLL I ALENTORN, Miquel, *La llegenda de Guillem Ramon de Moncada*. Barcelona, 1957.

COLÓN G., *El léxico catalán en la Romania*. Madrid, Gredos, 1976.

— *La llengua catalana en els seus textos* (2 vols.). Barcelona, Curial, 1978.

COROMINES, Joan, *Entre dos llenguatges* (3 vols.). Barcelona, Curial, 1976-1977.

— *Lleures i converses d'un filòleg*. Barcelona, Club Editor, 1974, 2a ed.

— *Estudis de toponímia catalana* (2 vols.). Barcelona, Barcino, 1965-1970.

— *Tópica Hespérica* (2 vols.). Madrid, Gredos, 1972.

— *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana* (9 vols.). Barcelona, Curial, 1980-1991.

— *Onomasticon Cataloniae* (8 vols.). Barcelona, Curial, 1989-1997.

COROMINAS, J. - PASCUAL, J. A., *Diccionario crítico etimológico castellano e hispánico* (6 vols.). Madrid, Gredos, 1980-1991.

DIVERSOS AUTORS, *Un poble antic de la Catalunya Nova (Tivissa),* Biblioteca «Mestre Cabré», Tivissa, 1984.

DOZY, R. I ENGELMANN, W. H., *Glossaire des mots espagnols et portugais dérivés de l'arabe*. Amsterdam, Oriental Press, 1965, reimpressió de la 2a ed. de 1869.

DUALDE SERRANO, M.-CAMARENA MAHIQUES, J., «Tres episodios zaragozanos de la lucha entre Pere el de Punyalet y la Unión Aragonesa». *Estudios de la Edad Media de la Corona de Aragón,* II (1946).

— *El compromiso de Caspe*. Saragossa, 1971.

DURÁN Y CAÑAMERAS, F., «El señorío de Castellvell». *Boletín de la Real Sociedad Arqueológica*. Tarragona, 1927.

— «Los condes de Bearn y de Foix como señores de Castellbell». *Revista de Archivos y Bibliotecas*. Madrid, 1927.

EGUILAZ Y YANGUAS, L. de, *Glosario etimológico de las palabras españolas de origen oriental*. Madrid, Atlas, 1974, reimpressió de la del 1886.

FUNDACIÓ NOGUERA

FABRA, P., *Diccionari General de la Llengua Catalana*. Barcelona, EDHASA, 1980, 12a ed.

— *Diccionari General de la Llengua Catalana*. Barcelona, Llibreria Catalònia, 1932, 1a ed.

FARRENY I SISTAC, M. Dolors, *Processos de crims del segle XV a Lleida*. Lleida, CSIC, 1986.

FONT RIUS, J. M., «La comarca de Tortosa». *Cuadernos de Historia de España,* XIX. Buenos Aires, 1963.

— *Cartas de población y franquicias de Cataluña*. Barcelona, 1969.

FORT I COGUL, E., «Els hospitals del Coll de Balaguer». *Estudis d'Història Medieval,* VIII. Barcelona, 1970.

GARI, B., *El linaje de los Castellvell en los siglos XI y XII*. Barcelona, 1985.

GIRONA Y LLAGOSTERA, D., «Itinerari de l'infant en Joan fill del rei en Pere III, 1350-1387». *III Congreso de Historia de la Corona de Aragón,* II (1923).

— «L'itinerari del rei en Martí (1403-1410)». *Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans* (1913-1914).

Gran Enciclopèdia Catalana. Barcelona, Enciclopèdia Catalana, S. A. 1981, reimpressió corregida.

GUIX I SUGRANYES, J. M., «*Llibre de la cadena» de Reus*, Reus, Rosa de Reus, 1963.

GULSOY, J., «El desenvolupament de la semivocal -w en català». *Catalan Studies, volum en memòria de Josephine de Boer*. Barcelona, Hispam, 1977.

HINOJOSA, E. de, *Régimen señorial y cuestión agraria en Cataluña*. Barcelona, 1904.

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS, *Diccionari de la llengua catalana*, 2a edició [en línia].

IVARS, A., «Testamento del infante de fray Pedro de Aragón». *Archivo Iberoamericano,* XII. Barcelona, 1921.

KELVIN M. PARKER, Ph. D., *Vocabulario de la Crónica Troyana*. Salamanca, Acta Salmanticensia, XII, 1, 1958.

LAUSBERG, H., *Lingüística Románica* (2 vols.). Madrid, Gredos, 1973-1976, reeimpressió.

LÁZARO DE LA ESCOSURA, P., «El condado de Prades. Contribución al estudio de sus documentos», *Historia, Instituciones, Documentos,* 3. Sevilla, 1976.

LLOBET, J. B., *Recopilación e inventario de los autos y otras escrituras de la Baronia de Entenza y condado de Prades*. Falset, 1667.

LÓPEZ GARCÍA, A., «El perifrástico catalán y la teoría de las perífrasis románicas», *Homenaje a Samuel Gili Gaya*. Barcelona, 1979.

MARTÍNEZ FERRANDO, J., *Història dels Catalans*, dirigida per Ferran Soldevila, vol. III. Barcelona, 1961.

— *Jaime II. Su vida familiar*, vol. III. Barcelona, 1948.

MASSOT, J. i PRATS, M., *Història de la llengua catalana*. Barcelona, Edicions 62, 1982.

MIQUEL I ROSELL, F., *Liber Feudorum Maior*. Barcelona, CSIC, 1945.

MIRET I SANS, J., *Les cases de Templers y Hospitalers en Catalunya. Aplech de noves i documents historichs*. Barcelona, 1910.

— «La casa de Montcada en el vizcondado de Bearn», *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras,* 1901-1902.

MOLL, F. de B., *Els llinatges catalans*. Mallorca, Moll, 1982, 2a ed.

— *Diccionari català-castellà, castellà-català*. Mallorca, Moll, 1978, 2a ed.

— *Gramática histórica catalana*. Madrid, Gredos, 1952.

MONREAL, L. i RIQUER, M. de, *Els castells medievals a Catalunya*. Barcelona, 1958.

MONSALVATGE I FOSSAS, F., *Los condes de Ampurias vindicados*. Olot, 1917.

MORERA I LLAURADO, E., *Geografia General de Catalunya* (prov. Tarragona). Dirigida per F. Carreras Candi. Barcelona, A. Martín, S. A.

MORERA, J., *Tarragona Cristiana*. Tarragona, 1897-1899.

MOREU-REY, E., *Els nostres noms del lloc*. Mallorca, Moll, 1982.

PALET PLAJA, M. T. i ROMERO TALLAFIGO, M., *Capbreu de la Baronia d'Entença (s. XIV),* Institut d'estudis tarraconenses Ramon Berenguer IV. Excma. Diputació de Tarragona, 1987.

— *Usatges de Tivissa, Vandellòs i Coll de Balaguer. Informació d'en Borràs de Pegueroles*, Ajuntament de Tivissa, Ajuntament de Vandellòs i l'Hospitalet de l'Infant (Tarragona), 2022.

PASCOTT, J., *Les almugavares*. Col·l. «Adventuriers de l'Histoire». Brussel·les, 1971.

PEDEMONTE I FALGUERA, B., *Notes per a la història de la Baronia de Castellvell de Rosanes (Martorell, Abrera, Castellvi de Rosanes,*

Castellbisbal, Sant Andreu de la Barca, y Sant Esteve de sas Roviras). Barcelona, 1929.

POU I MARTÍ, J. M., *Visionarios, beguinos y fraticelos catalanes (siglos XIII-XIV)* Vic, 1930.

— «Los últimos condes de Ribagorza», *Analecta Sacra Tarraconensia,* XI (1935).

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA, *Diccionario de la Lengua Española* [en línia], 2021.

RIUS SERRA, J., «L'arquebisbe de Zaragossa canceller de Pere III», *Analecta Sacra Tarraconensia,* VIII (1932).

RODÓN BINUÉ, E., *El lenguaje técnico del feudalismo en el siglo XI en Cataluña*. Barcelona, CSIC, 1957.

ROMERO TALLAFIGO, M., «Ordenanzas para la explotación de la plata en el condado de Prades y Baronía de Entenza 1343-1352)», *Historia. Instituciones. Documentos,* 6. Sevilla, 1979.

— «La cancillería del condado de Prades». «Landesherrliche Kanzleien im Spämittelalter». *VI Internationalen Kongress für Diplomatik*. Munic, 1983, vol. II.

— «Ordenanzas para la explotación de la plata en el Condado de Prades y Baronía de Entenza (años 1343-1352)», *Historia, Instituciones, Documentos*, 6. Sevilla, 1979.

— «El señorío catalán de los Entenza», *Historia, Instituciones, Documentos,* 4. Sevilla, 1977.

— «El señorío catalán de los Entenza en el Archivo Ducal de Medinaceli», *Historia Instituciones. Documentos*, 4. Sevilla, 1977.

— *La cancillería de los condes de Prades y Ribagorza (1341-1414)*. Saragossa, Diputación de Zaragoza. Institución Fernando el Católico, 1990.

ROMERO TALLAFIGO, M. I PALET PLAJA, M. T., *Les nostres arrels. Documents de la Baronia d'Entença*. Vandellòs (Tarragona), 1991 (2a edició 2014).

RUSSELL-GEBBETT, P., *Mediaeval Catalan Linguistics Texts*. Oxford, The Dolphin Book, 1965.

SEIFERT, E., «Haber y tener como expresiones de la posesión en español», *RFE*, XVII (1930).

SOBERANAS, A. J., «De paleotoponímia medieval: «Llentiscell», «Els Estinglells» i altres descendents de LINTISCUS en català». *Treballs de la secció de Filologia i Història literària*, I. Tarragona, 1980.

SOBREQUÉS VIDAL, S., «La nobleza catalana en el siglo XIV», *Anuario de Estudios Medievales*. Barcelona, 1970-1971.

— *Els barons de Catalunya*. Barcelona, 1970.

SOLÀ, J., *Estudis de sintaxi catalana* (2 vols.). Barcelona, Edicions 62, 1980-1982, 3a ed.

SOLÉ SABARÍS, L. (dir.), *Geografia de Cataluña* (3 vols.). Barcelona, Aedos, 1958-1964.

TASIS I MARCA, R., *Pere el Cerimoniós i els seus fills*. Barcelona, 1962.

VÄÄNÄNEN, V., *Introducción al latín vulgar*. Madrid, Gredos, 1975.

VALDEAVELLANO, L. G., *Curso de Historia de las Instituciones españolas*. Madrid, Revista de Occidente, 1977, 5a ed.

VALLCORBA, J., *Els verbs ésser i estar en català*. Barcelona, Curial, 1978.

VALLS TABERNER, F., *El tractat «De regimine principum» de l'infant Pere d'Aragó*. Barcelona, 1927.

— «L'Hospital del Coll de Balaguer fundat per l'infant fra Pere d'Aragó». *Estudis Franciscans,* 39 (1927).

VENY I CLAR, J., *Els parlars catalans*, Palma, Moll, 1982.

— *«Regiment de preservarció de pestilència» de Jacme d'Agramunt (s. XIV)*. Tarragona, Publ. Excma. Diputació Provincial, 1971.

WARTBURG, W. von, «La délimitation des familles de mots voisines de sens et de forme», *RFE*, XXXVI (1952).

FUNDACIÓ NOGUERA

SIGLES I ABREVIATURES

ADM	Archivo Ducal de Medinaceli
AlcM	A. M. Alcover i F. de B. Moll, *Diccionari català-valencià-balear*
CAIEF	*Cahier de l'Association Internationale des Études Françaises*
Capbreu (s. xiv)	M. T. Palet Plaja-M. Romero Tallafigo, *Capbreu de la Baronia d'Entença (s. xiv)*
DECat	J. Coromines, *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*
DECH	J. Corominas - J. A. Pascual, *Diccionario crítico etimológico castellano e hispánico*
DIEC2	Institut d'Estudis Catalans, *Diccionari de la llengua catalana*
DLlCat	P. Fabra, *Diccionari General de la Llenua Catalana*
GEC	*Gran Enciclopèdia Catalana*
Recopilación	J. B. Llobet, *Recopilación e inventario de los autos y otras escrituras de la Baronía de Entenza y condado de Prades*
RFE	*Revista de Filología Española*
Tivissa	Diversos autors, *Tivissa, un poble antic de la Catalunya Nova*

FUNDACIÓ NOGUERA

FUNDACIÓ
NOGUERA

Fundació Noguera, constituïda el 20 de juliol de 1976 pel notari de Barcelona Raimon Noguera Guzman

Antics presidents: Raimon Noguera Guzman
Lluís Figa i Faura
Josep M. Puig Salellas

Patronat

President: Joan J. López Burniol
Vocals: Jordi Figa i López-Palop
Enric Brancós i Núñez
Francesc Torrent i Cufí
Francesc-X. Francino i Batlle
Pere Pineda i Masip
Secretari: Lluís Jou i Mirabent
Director de Publicacions: Josep Maria Sans i Travé

Publicacions de la Fundació Noguera

Inventaris d'Arxius Notarials de Catalunya

— Vinyet Panyella: *Catàleg de l'Arxiu Notarial de Sitges*. Barcelona, 1981.

1. Antoni Jordà i Fernàndez: *Catàleg de l'Arxiu Notarial de Vilafranca del Penedès*. Barcelona, 1983.
2. Lluïsa Cases i Loscos: *Catàleg dels Protocols Notarials de Lleida*. Barcelona, 1983.
3. Lluïsa Cases i Loscos: *Catàleg de l'Arxiu Notarial de Tremp*. Barcelona, 1983.
4. Sebastià Bosom i Isern i Salvador Galceran i Vigué: *Catàleg dels Protocols de Puigcerdà*. Barcelona, 1983.
5. Pere Puig i Ustrell i Josep Sanllehí i Ubach: *Catàleg de l'Arxiu Notarial de Terrassa*. Barcelona, 1984.
6. Josefina Molinero: *Catàleg de l'Arxiu Notarial de Sabadell*. Barcelona, 1984.

7. Ramon PLANES I ALBETS: *Catàleg dels Protocols Notarials dels Arxius de Solsona*. Barcelona, 1985.
8. Montserrat CANELA I GARAYOA i Montse GARRABOU I PERES: *Catàleg dels Protocols de Cervera*. Barcelona, 1986.
9. Lluïsa CASES I LOSCOS i Imma OLLICH I CASTANYER: *Catàleg dels Arxius Notarials de Vic*. Barcelona, 1986.
10. Joan PAPELL I TARDIU: *Catàleg dels Protocols de Valls*. Barcelona, 1989.
11. Lluïsa CASES I LOSCOS: *Catàleg dels Protocols Notarials de Barcelona*. Barcelona, 1990.
12. Albert TORRA PÉREZ i M. Luz RETUERTA JIMÉNEZ: *Catàleg dels Protocols Notarials de l'antic districte de Sant Feliu de Llobregat*. Barcelona, 1991.
13. Joan FARRÉ I VILADRICH: *Catàleg dels Protocols de Balaguer.* Barcelona, 1991.
14. J. M. PONS I GURI i Hug PALOU I MIQUEL: *Catàleg de l'Arxiu Històric Notarial d'Arenys de Mar.* Barcelona, 1992.
15. M. TORRAS, B. MASATS, R. VALDENEBRO, L. VIRÓS: *Catàleg dels Protocols Notarials de Manresa*. Volum I. Barcelona, 1993.
16. M. TORRAS, B. MASATS, R. VALDENEBRO, L. VIRÓS: *Catàleg dels Protocols Notarials de Manresa*. Volum II. Barcelona, 1993.
17. Lluïsa CASES I LOSCOS: *Catàleg de l'Arxiu de Protocols del districte notarial de Sort*. Barcelona, 1995.
18. Anna SABANÉS ALBERICH: *Inventari de l'Arxiu de Protocols Notarials del Vendrell.* Barcelona, 1995.
19. Josep M. T. GRAU I PUJOL: *Catàleg del fons notarial del districte de Santa Coloma de Farners.* Barcelona, 1995.
20. M. A. ADROER I PELLICER, J. M. T. GRAU I PUJOL, J. MATAS I BALAGUER: *Catàleg dels Protocols del districte de Girona (I).* Barcelona, 1996.
21. Marta VIVES I SABATÉ: *L'Arxiu de Protocols del districte d'Igualada.* Barcelona, 1997.
22. Roser PUIG I TÀRRECH: *Catàleg dels protocols notarials dels antics districtes de Falset i Gandesa.* Barcelona, 2000.
23. Isabel COMPANYS I FARRERONS: *Catàleg dels protocols notarials de Tarragona (1472-1899).* Barcelona, 2000.
24. Lluïsa CASES I LOSCOS: *Inventari de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona. Segles XIII-XV.* Vol. I. Barcelona, 2001.
25. Rafel MESTRES I BOQUERA i Núria JORNET I BENITO: *Catàleg dels protocols notarials de Vilanova i la Geltrú.* Barcelona, 2001.
26. Joan FORT I OLIVELLA, Erika SERNA I COBA; Santi SOLER I SIMON: *Catàleg dels protocols del districte de Figueres (I).* Barcelona, 2001.
27. Lluïsa CASES I LOSCOS: *Inventari de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona. Segle XVI.* Vol. II. Barcelona, 2003.
28. M. Àngels ADROER I PELLICER, Erika SERNA I COBA, Santi SOLER I SIMON: *Catàleg dels Protocols del districte de Figueres.* Vol. II. Barcelona, 2004.
29. Lluïsa CASES I LOSCOS: *Inventari de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona. Segle XVII. 1601-1650*. Vol. III. Barcelona, 2004.
30. Lluïsa CASES I LOSCOS: *Inventari de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona. Segle XVII. 1651-1700*. Vol. IV. Barcelona, 2006.
31. Lluïsa CASES I LOSCOS: *Inventari de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona. Segle XVIII. 1701-1750*. Vol. V. Barcelona, 2009.
32. Lluïsa CASES I LOSCOS: *Inventari de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona. Segle XVIII. 1751-1800*. Vol. VI. Barcelona, 2009.

33. Lluïsa CASES I LOSCOS: *Inventari de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona. Segle XIX. 1801-1862.* Vol. VII. Barcelona, 2012.
34. Lluïsa CASES I LOSCOS: *Inventari de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona. Segle XIX. 1863-1900.* Vol. VIII. Barcelona, 2013.
35. Marc AULADELL I AGULLÓ, Immaculada COSTA I VIARNÉS, Sílvia MANCEBO I GARCIA i Santi SOLER I SIMON: *Catàleg dels protocols del districte de la Bisbal d'Empordà (I).* Barcelona, 2017.
36. Marc AULADELL I AGULLÓ, Immaculada COSTA I VIARNÉS, Sílvia MANCEBO I GARCIA i Santi SOLER I SIMON: *Catàleg dels protocols del districte de la Bisbal d'Empordà (II).* Barcelona, 2017.
37. Lluïsa CASES I LOSCOS: *Inventari de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona. Segle XX. 1901-1940.* Vol. IX. Barcelona, 2019.

Textos i Documents

1. Germà COLON i Arcadi GARCIA: *Llibre del Consolat de Mar*. Vol. I. Barcelona, 1981.
2. Germà COLON i Arcadi GARCIA: *Llibre del Consolat de Mar*. Vol. II. Barcelona, 1982.
3. Germà COLON i Arcadi GARCIA: *Llibre del Consolat de Mar*. Vol. III. 1. Estudi jurídic. Barcelona, 1984.
4. Germà COLON i Arcadi GARCIA: *Llibre del Consolat de Mar*. Vol. III. 2. Diplomatari. Barcelona, 1984.
5. Antoni UDINA I ABELLÓ: *La successió testada a la Catalunya altomedieval*. Barcelona, 1984.
6. Joan BASTARDAS I PARERA: *Usatges de Barcelona*. Barcelona, 1984 (2.ª edició 1991).
7. Josep Maria PONS GURI: *El Cartoral de Santa Maria de Roca Rossa*. Barcelona, 1984.
8. Jesús ALTURO I PERUCHO: *L'Arxiu antic de Santa Anna de Barcelona del 942 al 1200*. Volum I. Barcelona, 1985.
9. Jesús ALTURO I PERUCHO: *L'Arxiu antic de Santa Anna de Barcelona del 942 al 1200*. Volum II. Barcelona, 1985.
10. Jesús ALTURO I PERUCHO: *L'Arxiu antic de Santa Anna de Barcelona del 942 al 1200*. Volum III. Barcelona, 1985.
11. Arcadi GARCIA I SANZ i Josep Maria MADURELL I MARIMON: *Societats Mercantils a Barcelona*. Volum I. Barcelona, 1986.
12. Arcadi GARCIA I SANZ i Josep Maria MADURELL I MARIMON: *Societats Mercantils a Barcelona*. Volum II. Barcelona, 1986.
13. Tomàs de MONTAGUT I ESTRAGUÉS: *El Mestre Racional a la Corona d'Aragó (1283-1419).* Volum I. Barcelona, 1987.
14. Tomàs de MONTAGUT I ESTRAGUÉS: *El Mestre Racional a la Corona d'Aragó (1283-1419).* Volum II. Barcelona, 1987.
15. Germà COLON i Arcadi GARCIA: *Llibre del Consolat de Mar*. Vol. IV. Barcelona, 1987.
16. Josep Maria PONS I GURI: *Les col·leccions de costums de Girona*. Barcelona, 1988.
17. Pere PUIG I USTRELL, Teresa CARDELLACH I GIMÉNEZ, Montserrat ROYES I PIJOAN i Judit TAPIOLAS I BADIELLA: *Pergamins de l'Arxiu Històric Comarcal de Terrassa, 1279-1387*. Barcelona, 1988.

FUNDACIÓ NOGUERA

18. Josep FERNÀNDEZ I TRABAL i Joan FERNÀNDEZ I TRABAL: *Inventari dels pergamins del Fons Mercader - Bell-lloc de l'Arxiu Històric Municipal de Cornellà de Llobregat (segles XI-XVIII)*. Volum I. Barcelona, 1989.

19. Josep FERNÀNDEZ I TRABAL i Joan FERNÀNDEZ I TRABAL: *Inventari dels pergamins del Fons Mercader - Bell-lloc de l'Arxiu Històric Municipal de Cornellà de Llobregat (segles XI-XVIII)*. Volum II. Barcelona, 1989.

20. Josep M. PONS I GURI: *Recull d'estudis d'història jurídica catalana*. Volum I. Barcelona, 1989.

21. Josep M. PONS I GURI: *Recull d'estudis d'història jurídica catalana.* Volum II. Barcelona, 1989.

22. Josep M. PONS I GURI: *Recull d'estudis d'història jurídica catalana.* Volum III. Barcelona, 1989.

23. J. M. PONS I GURI i Jesús RODRÍGUEZ BLANCO: *Inventari dels pergamins de l'Arxiu Històric Municipal de Calella*. Barcelona, 1990.

24. Max TURULL I RUBINAT: *La configuració jurídica del municipi Baix-Medieval*. Barcelona, 1990.

25. María del Carmen ÁLVAREZ MÁRQUEZ: *La Baronia de la Conca d'Òdena.* Barcelona, 1990.

26. Margarida ANGLADA, M. Àngels FERNÁNDEZ i Concepció PETIT: *Els quatre llibres de la reina Elionor de Sicília a l'Arxiu de la Catedral de Barcelona.* Barcelona, 1992.

27. Jordi ANDREU I DAUFÍ, Josep CANELA I FARRÉ i M. Àngels SERRA I TORRENT: *El llibre de comptes com a font per a l'estudi d'un casal noble de mitjan segle XV. Primer llibre memorial començat per la senyora dona Sanxa Ximenis de Fox e de Cabrera e de Navalles.* Barcelona, 1992.

28. Josep M. SANS I TRAVÉ: *Dietari o Llibre de Jornades (1411-1484) de Jaume Safont.* Barcelona, 1992.

29. Montserrat BAJET I ROYO: *El mostassaf de Barcelona i les seves funcions en el segle XVI. Edició del "Llibre de les Ordinations".* Barcelona, 1994.

30. Josep HERNANDO: *Llibres i lectors a la Barcelona del segle XIV.* Volum I. Barcelona, 1995.

31. Josep HERNANDO: *Llibres i lectors a la Barcelona del segle XIV.* Volum II. Barcelona, 1995.

32. Maria Mercè COSTA I PARETAS: *La casa de Xèrica i la seva política en relació amb la monarquia de la Corona d'Aragó (segles XIII-XIV)*. Barcelona, 1998.

33. Antoni UDINA I ABELLÓ: *Els testaments dels comtes de Barcelona i dels reis de la Corona d'Aragó. De Guifré Borrell a Joan II.* Barcelona, 2001.

34. Ricardo CIERBIDE: *Edició crítica dels manuscrits catalans inèdits de l'orde de Sant Joan de Jerusalem (segles XIV-XV)*. Barcelona, 2002.

35. Agustí ALCOBERRO: *L'exili austriacista (1713-1747)*. Volum I. Barcelona, 2002.

36. Agustí ALCOBERRO: *L'exili austriacista (1713-1747)*. Volum II. Barcelona, 2002.

37. Josep Maria SANS I TRAVÉ: *El* Llibre Verd *del pare Jaume Pasqual. Primera història del monestir de Vallbona.* Barcelona, 2002.

38. Josep M. PONS I GURI: *Recull d'estudis d'història jurídica catalana*. Volum IV. Barcelona, 2006.

39. José Enrique RUIZ-DOMÈNEC: *Quan els vescomtes de Barcelona eren. Història, crònica i documents d'una família catalana dels segles X, XI i XII.* Barcelona, 2006.

40. Eulàlia MIRALLES (ed.): Antoni VILADAMOR, *Història general de Catalunya*. Volum I. Barcelona, 2007.

41. Eulàlia MIRALLES (ed.): Antoni VILADAMOR, *Història general de Catalunya*. Volum II. Barcelona, 2007.

FUNDACIÓ NOGUERA

42. Josefina MUTGÉ I VIVES: *El monestir benedictí de Sant Pau del Camp de Barcelona a través de la documentació de cancelleria reial de l'Arxiu de la Corona d'Aragó (1287-1510)*. Barcelona, 2008.
43. Rodrigue TRÉTON (ed.): *El llibre de les monedes de Barcelona i dels florins d'or d'Aragó. Compilació redactada per Jaume Garcia, arxiver reial de Barcelona, per a ús de la seca de Perpinyà*. Barcelona, 2009.
44. Joan PAPELL i TARDIU (ed.): *Compendium abreviatum. Còdex del monestir de Santa Maria de Santes Creus dels segles XV i XVI, de Fra Bernat Mallol i fra Joan Salvador.* Barcelona, 2009.
45. Montserrat DURAN PUJOL (ed.): *Llibre de la confraria y offici de perayres de la vila de Igualada, en lo qual estan continuadas las ordinacions y determinacions de dit offici, tretas del llibre de la confraria de perayres de la ciutat de Barcelona (1614-1887)*. Volum I. Barcelona, 2012.
46. Montserrat DURAN PUJOL (ed.): *Llibre de la confraria y offici de perayres de la vila de Igualada, en lo qual estan continuadas las ordinacions y determinacions de dit offici, tretas del llibre de la confraria de perayres de la ciutat de Barcelona (1614-1887)*. Volum II. Barcelona, 2012.
47. Carles DÍAZ MARTÍ (ed.): *La primera crònica del monestir de Sant Jeroni de la Murtra (1413-1604) de Francesc Talet.* Barcelona, 2013.
48. Joan FERRER I GODOY (ed.): *Actes i resolucions. Sant Joan de les Abadesses en època moderna 1630-1859*. Volum I. Barcelona, 2013.
49. Joan FERRER I GODOY (ed.): *Actes i resolucions. Sant Joan de les Abadesses en època moderna 1630-1859*. Volum II. Barcelona, 2013.
50. Rodrigue TRÉTON: *Liber Feudorum A. Les investigacions sobre els feus dels reis Jaume I i Jaume II de Mallorca 1263-1294 (Cerdanya, Capcir, Conflent, Vall de Ribes, Ripollès, Vallespir i vegueria de Camprodon)*. Volum I. Barcelona, 2013.
51. Rodrigue TRÉTON: *Liber Feudorum A. Les investigacions sobre els feus dels reis Jaume I i Jaume II de Mallorca 1263-1294 (Cerdanya, Capcir, Conflent, Vall de Ribes, Ripollès, Vallespir i vegueria de Camprodon)*. Volum II. Barcelona, 2013.
52. Jordi BOLÒS i Imma SÀNCHEZ-BOIRA: *Inventaris i encants conservats a l'Arxiu Capitular de Lleida (segles XIV-XVI)*. Volum I. Barcelona, 2014.
53. Jordi BOLÒS i Imma SÀNCHEZ-BOIRA: *Inventaris i encants conservats a l'Arxiu Capitular de Lleida (segles XIV-XVI)*. Volum II. Barcelona, 2014.
54. Jordi BOLÒS i Imma SÀNCHEZ-BOIRA: *Inventaris i encants conservats a l'Arxiu Capitular de Lleida (segles XIV-XVI)*. Volum III. Barcelona, 2014.
55. Vicenç RUIZ GÓMEZ: *Els pergamins documentals de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona (1142-1500)*. Barcelona, 2014.
56. Joan Maria QUIJADA BOSCH i Neus SÁNCHEZ PIÉ: *De Rebus Gestis Ecclesiae. Els llibres de notes del capítol catedral de Tarragona (1734-1930).* Barcelona, 2014.
57. Isabel COMPANYS FARRERONS i Montserrat SANMARTÍ ROSET: *El primer llibre d'inventaris i encants del notari de Tarragona Bernat Gendre (1577-1597)*. Barcelona, 2015.
58. Isabel COMPANYS FARRERONS i Montserrat SANMARTÍ ROSET: *El llibre segon d'inventaris i encants del notari de Tarragona Bernat Gendre (1579-1612)*. Barcelona, 2015.
59. Gaspar FELIU I MONTFORT: *Els primers llibres de la Taula de Canvi de Barcelona*. Volum I. Barcelona, 2016.
60. Gaspar FELIU I MONTFORT: *Els primers llibres de la Taula de Canvi de Barcelona*. Volum II. Barcelona, 2016.

FUNDACIÓ NOGUERA

Textos i Documents. "Maior"

1. Jesús MASSIP I FONOLLOSA i altres: *Costums de Tortosa.* Barcelona, 1996 (format 22 × 31 cm).
2. Germà COLON i Arcadi GARCIA: *Llibre del Consolat de Mar.* Barcelona, 2001.

Estudis

1. AA. DD.: *Estudis sobre història de la Institució Notarial a Catalunya, en honor de Raimon Noguera*. Barcelona, 1988.
2. Aquilino IGLESIA FERREIRÓS (ed.): *El dret comú i Catalunya.* I. Actes del Ir Simposi Internacional de 1990. Barcelona, 1991.
3. Aquilino IGLESIA FERREIRÓS (ed.): *El dret comú i Catalunya.* II. Actes del IIn Simposi Internacional de 1991. Barcelona, 1992.
4. Ángel MARTÍNEZ SARRIÓN: *Monjos i clergues a la recerca del Notariat. Estudi dels documents llatins de l'abadia de Sankt Gallen (segles VIII-XII).* Barcelona, 1992.
5. Aquilino IGLESIA FERREIRÓS (ed.): *Ius proprium - Ius commune a Europa. El dret comú i Catalunya*, III. Actes del IIIr Simposi Internacional de 1992: *Homenatge al professor André Gouron amb motiu de la seva investidura com a Doctor Honoris Causa per la Universitat de Barcelona.* Barcelona, 1993.
6. Arcadi GARCIA I SANZ i Núria COLL I JULIÀ †: *Galeres mercants catalanes dels segles XIV i XV,* Barcelona, 1994.
7. AA. DD.: *Actes del I Congrés d'Història del Notariat Català.* Barcelona, 1994.
8. Belén MORENO CLAVERÍAS: *La contractació agrària a l'Alt Penedès durant el segle XVIII. El contracte de rabassa morta i l'expansió de la vinya*. Barcelona, 1995.
9. Josep M. PUIG SALELLAS: *De remences a rendistes: els Salellas (1322-1935).* Barcelona, 1996.
10. Aquilino IGLESIA FERREIRÓS (ed.): *El dret comú i Catalunya, IV.* Actes del IVt Simposi Internacional de 1994: *Homenatge al professor Josep M. Gay Escoda.* Barcelona, 1995.
11. Aquilino IGLESIA FERREIRÓS (ed.): *El dret comú i Catalunya, V.* Actes del Vè Simposi Internacional de 1995. Barcelona, 1996.
12. Aquilino IGLESIA FERREIRÓS (ed.): *El dret comú i Catalunya, VI.* Actes del VIè Simposi Internacional de 1996. Barcelona, 1997.
13. Jaume CODINA: *Contractes de matrimoni al delta del Llobregat.* Barcelona, 1997.
14. Maria Adela FARGAS PEÑARROCHA: *Família i poder a Catalunya, 1516-1626. Les estratègies de consolidació de la classe dirigent.* Barcelona, 1997.
15. Aquilino IGLESIA FERREIRÓS (ed.): *El dret comú i Catalunya, VII.* Actes del VIIè Simposi Internacional de 1997. Barcelona, 1998.
16. Tomàs LÓPEZ PIZCUETA: *La Pia Almoina de Barcelona (1161-1350). Estudi d'un patrimoni eclesiàstic català baixmedieval.* Barcelona, 1998.
17. Josep M. CRUSELLES: *Els notaris de la ciutat de València. Activitat professional i comportament social a la primera meitat del segle XV.* Barcelona, 1998.
18. Aquilino IGLESIA FERREIRÓS (ed.): *El dret comú i Catalunya, VIII.* Actes del VIIIè Simposi Internacional de 1998. Barcelona, 1999.

19. Josep SERRANO DAURA (ed.): *El territori i les seves institucions històriques.* Actes de les Jornades d'Estudi. Volum I. Barcelona, 1999.
20. Josep SERRANO DAURA (ed.): *El territori i les seves institucions històriques.* Actes de les Jornades d'Estudi. Volum II. Barcelona, 1999.
21. Anna RICH ABAD: *La comunitat jueva de Barcelona entre 1348 i 1391 a través de la documentació notarial.* Barcelona, 1999.
22. Aquilino IGLESIA FERREIRÓS (ed.): *El dret comú i Catalunya,* IX. Actes del IXè Simposi Internacional de 1999: *La família i el seu patrimoni.* Barcelona, 2000.
23. AA. DD.: *Actes del II Congrés d'Història del Notariat Català.* Barcelona, 2000.
24. Jordi FIGA I LÓPEZ-PALOP (ed.): *Miscel·lània Lluís Figa i Faura.* Barcelona, 2000.
25. Josep SERRANO I DAURA: *Senyoriu i municipi a la Catalunya Nova. Comandes de Miravet, d'Orta, d'Ascó i de Vilalba i baronies de Flix i d'Entença.* Volum I. Barcelona, 2000.
26. Josep SERRANO I DAURA: *Senyoriu i municipi a la Catalunya Nova. Comandes de Miravet, d'Orta, d'Ascó i de Vilalba i baronies de Flix i d'Entença.* Volum II. Barcelona, 2000.
27. Daniel PIÑOL I ALABART: *El notariat públic al Camp de Tarragona. Història, activitat, escriptura i societat (segles XIII-XIV).* Barcelona, 2000.
28. Maria VILAR I BONET: *Els béns del Temple a la Corona d'Aragó en suprimir-se l'orde,* Barcelona, 2000.
29. Cristina BORAU: *Els promotors de capelles i retaules en la Barcelona del segle XIV.* Barcelona, 2003.
30. Alfons ZARZOSO: *Medicina i Il·lustració a Catalunya.* Barcelona, 2004.
31. Santiago DE LLOBET MASACHS: *El matrimoni infantil a Catalunya i Europa*. Barcelona, 2005.
32. Joaquim ALBAREDA SALVADÓ: *El "cas dels catalans". La conducta dels aliats arran de la Guerra de Successió (1705-1742)*. Barcelona, 2005.
33. Miquel Àngel MARTÍNEZ RODRÍGUEZ: *Els magistrats de la Reial Audiència de Catalunya a la segona meitat del segle XVII*. Barcelona, 2006.
34. Imma PUIG ALEU: *Una visita pastoral al Baix Empordà als anys 1420-1423*. Barcelona, 2006.
35. Maria GARGANTÉ LLANES: *Arquitectura religiosa del segle XVIII a la Segarra i l'Urgell. Condicionants, artífexs i pràctica constructiva*. Barcelona, 2006.
36. Martín RODRIGO Y ALHARILLA: *Indians a Catalunya: capitals cubans en l'economia catalana* . Barcelona, 2007.
37. Victòria ALMUNI BALADA: *La catedral de Tortosa als segles del gòtic*, volum I, Barcelona, 2007.
38. Victòria ALMUNI BALADA: *La catedral de Tortosa als segles del gòtic*, volum II, Barcelona, 2007.
39. Nativitat CASTEJÓN DOMÈNECH: *Aproximació a l'estudi de l'Hospital de la Santa Creu de Barcelona. Repertori documental del segle XV.* Barcelona, 2007.
40. Jaume AUFERIL I BEA (ed.): Antoni VALLMANYA, *Poesies*. Barcelona, 2007.
41. Carles VELA I AULESA: *Especiers i candelers a Barcelona a la baixa edat mitjana. Testaments, família i sociabilitat,* Volum I, Barcelona, 2007.
42. Carles VELA I AULESA: *Especiers i candelers a Barcelona a la baixa edat mitjana. Testaments, família i sociabilitat,* Volum II, Barcelona, 2007.
43. Lluís MONJAS MANSO: *La reforma eclesiàstica i religiosa de la província eclesiàstica Tarraconense al llarg de la baixa edat mitjana*. Barcelona, 2008.
44. Joan SOLER I JIMÉNEZ: *La formació de la Pobla de Santa Pau a redós del castell dels barons (1248-1331).* Barcelona, 2008.

FUNDACIÓ NOGUERA

45. Jordi MORELLÓ BAGET: *Municipis sota la senyoria dels creditors de censals: la gestió del deute públic a la baronia de la Llacuna (segle XV)*. Barcelona, 2008.
46. Francesc TEIXIDÓ I PUIGDOMÈNECH: *Pesos, mides i mesures al Principat de Catalunya i comtats de Rosselló i Cerdanya a finals del segle XVI (1587-1594)*. Volum I. Barcelona, 2008.
47. Francesc TEIXIDÓ I PUIGDOMÈNECH: *Pesos, mides i mesures al Principat de Catalunya i comtats de Rosselló i Cerdanya a finals del segle XVI (1587-1594)*. Volum II. Barcelona, 2009.
48. Francesc TEIXIDÓ I PUIGDOMÈNECH: *Pesos, mides i mesures al Principat de Catalunya i comtats de Rosselló i Cerdanya a finals del segle XVI (1587-1594)*. Volum III. Barcelona, 2009.
49. Francesc TEIXIDÓ I PUIGDOMÈNECH: *Pesos, mides i mesures al Principat de Catalunya i comtats de Rosselló i Cerdanya a finals del segle XVI (1587-1594)*. Volum IV. Barcelona, 2009.
50. Francesc TEIXIDÓ I PUIGDOMÈNECH: *Pesos, mides i mesures al Principat de Catalunya i comtats de Rosselló i Cerdanya a finals del segle XVI (1587-1594)*. Volum V. Barcelona, 2009.
51. Eduard MARTÍ FRAGA: *La classe dirigent catalana. Els membres de la Conferència dels Tres Comuns i del Braç Militar (1697-1714)*. Barcelona, 2009.
52. Roser SABANÉS I FERNÁNDEZ: *Els concilis ilerdenses de la província eclesiàstica Tarraconense a l'edat mitjana (546-1460)*. Barcelona, 2009.
53. Xavier SOLÀ I COLOMER: *El monestir de Santa Maria d'Amer a l'època moderna: religió, cultura i poder. De la reforma benedictina a la vigília de les desamortitzacions (1592-1835)*. Volum I. Barcelona, 2010.
54. Xavier SOLÀ I COLOMER: *El monestir de Santa Maria d'Amer a l'època moderna: religió, cultura i poder. De la reforma benedictina a la vigília de les desamortitzacions (1592-1835)*. Volum II. Barcelona, 2010.
55. Miquel Àngel MARTÍNEZ RODRÍGUEZ: *La mitjana noblesa catalana a la darreria de l'etapa foral*. Barcelona, 2010.
56. Manuel GÜELL: *Els Margarit de Castell d'Empordà. Família, noblesa i patrimoni a l'època moderna*. Barcelona, 2011.
57. Josep M. GIRONELLA I GRANÉS: *Els molins i les salines de Castelló d'Empúries al segle XIV. La mòlta de cereals, el batanatge de teixits i l'obtenció de sal en una vila catalana baixmedieval.* Barcelona, 2010.
58. Llorenç FERRER I ALÒS: *Sociologia de la industrialització. De la seda al cotó a la Catalunya central (segles XVIII-XIX)*. Barcelona, 2011.
59. Elvis MALLORQUÍ: *Parròquia i societat rural al bisbat de Girona, segles XIII-XIV*. Barcelona, 2011.
60. Jordi ROCA VERNET: *La Barcelona revolucionària i liberal: exaltats, milicians i conspiradors*. Barcelona, 2011.
61. Josep CAPDEFERRO PLA: *Ciència i experiència. El jurista Fontanella (1575-1649) i les seves cartes*. Barcelona, 2012.
62. Montserrat RICHOU I LLIMONA: *La terra, la família i la mort al Baix Maresme (1348-1486)*. Barcelona, 2012.
63. Pere GIFRE RIBAS: *Els senyors útils i propietaris de mas. La formació històrica d'un grup social pagès (vegueria de Girona, 1486-1730)*. Barcelona, 2012.
64. Elisa BADOSA I COLL †: *La Barcelona del barroc a través d'una família de comerciants: els Amat*. Barcelona, 2012.
65. Miquel Àngel MARTÍNEZ RODRÍGUEZ: *Felip IV i Catalunya*. Barcelona, 2013.
66. Jaume FULLOLA FUSTER: *Mequinensa: de l'aïllament agrari a l'eclosió minera*. Barcelona, 2013.

67. Vicent BAYDAL SALA: *Guerra, relacions de poder i fiscalitat negociada: els orígens del contractualisme al regne de València (1238-1330)*. Barcelona 2014.
68. Lluïsa PLA I TOLDRÀ: *Els Girona. La gran burgesia catalana del segle XIX*. Barcelona, 2014.
69. Francesc AMORÓS I GONELL: *La Guerra de Successió i l'Orde de Malta a Catalunya. Política, finances i llinatges: 1700-1715*. Barcelona, 2014.
70. Adrià CASES IBÁÑEZ: *Guerra i quotidianitat militar a la Catalunya del canvi dinàstic (1705-1714)*. Barcelona, 2015.
71. Ivan ARMENTEROS MARTÍNEZ: *L'esclavitud a la Barcelona del Renaixement (1479-1516). Un port mediterrani sota la influència del primer tràfic negrer*. Barcelona, 2015.
72. Albert ESTRADA-RIUS: *La Casa de la Moneda de Barcelona. Les seques reials i els col·legis d'Obrers i de Moneders a la Corona d'Aragó (1208-1714)*. Barcelona, 2015.
73. Joan-Xavier QUINTANA I SEGALÀ: *Notaris carlins a Catalunya (1833-1840)*. Barcelona, 2016.
74. Margarita COSTA TROST: *Ramon Frederic Vilana-Perlas i Camarasa, marquès de Rialp, i el Regomir de Barcelona*. Barcelona, 2016.
75. Xevi CAMPRUBÍ: *L'impressor Rafael Figueró (1642-1726) i la premsa a la Catalunya del seu temps*. Barcelona, 2018.
76. Judit VIDAL BONAVILA: *L'aprofitament del mar en els segles XVI i XVII: estudi comparatiu de les almadraves de la Corona d'Aragó*. Barcelona, 2018.
77. Salvatore MARINO: *El* Memorial dels Infants. *Edició crítica d'una font per a l'estudi de la infància a la Barcelona del segle XV*. Barcelona, 2019.
78. Josep SAN RUPERTO ALBERT: *Emprenedors transnacionals. Les trajectòries econòmiques i d'ascens social dels Cernezzi i Odescalchi a la Mediterrània occidental (ca. 1590-1689)*. Barcelona, 2019.
79. Albert REIXACH SALA: *Institucions locals i elits a la Catalunya baixmedieval (Girona, 1345-1445)*. Volum I. Barcelona, 2019.
80. Albert REIXACH SALA: *Institucions locals i elits a la Catalunya baixmedieval (Girona, 1345-1445)*. Volum II. Barcelona, 2019.
81. Albert MARTÍNEZ I ELCACHO: *Les argenteres de Falset (1342-1358). Gestió, control i registre de l'explotació minera i metal·lúrgica de la plata a la Catalunya medieval*. Barcelona, 2019.
82. Carles DÍAZ MARTÍ: *El primer segle dels jerònims a Catalunya. Sant Jeroni de la Vall d'Hebron i Sant Jeroni de la Murtra (1393-1500)*. Barcelona, 2019.
83. Xavier PONS CASACUBERTA: *La societat jueva conversa a la Barcelona baixmedieval, 1391-1440*. Barcelona, 2020.
84. Pablo José ALCOVER CATEURA: *El mostassaf i els llibres de mostassaferia a la Corona d'Aragó (segles XIII-XV)*, Barcelona, 2021.
85. Mònica BOSCH PORTELL: *La formació d'una classe dirigent (1790-1850). Els Carles en la societat gironina*. Barcelona, 2022.
86. JOAN MALTAS I MONTORO: *Caresties, fams i epidèmies a Catalunya. De la conquesta de Sicília a la Pesta Negra*. Barcelona, 2022.
87. Isaac GARCÍA-OSES: *Les relacions urbanes i interurbanes dels ceramistes de Barcelona. La confraria de Sant Hipòlit, 1531-1813*. Barcelona, 2022.
88. Jaume PLANS MAESTRA: *Orígens, expansió i evolució de la vinya al Bages. Els establiments a rabassa morta als segles XVII-XIX*. Barcelona, 2022.

FUNDACIÓ NOGUERA

Acta Notariorum Cataloniae

1. Laureà PAGAROLAS I SABATÉ: *El protocol del notari Bonanat Rimentol de 1351*. Barcelona, 1991.
2. Pere PUIG I USTRELL: *Capbreu primer de Bertran acòlit, notari de Terrassa, 1237-1242*. Volum I. Barcelona, 1992.
3. Pere PUIG I USTRELL: *Capbreu primer de Bertran acòlit, notari de Terrassa, 1237-1242*. Volum II. Barcelona, 1992.
4. J. HERNANDO, J. FERNÀNDEZ, J. GÜNZBERG: *Liber examinationis notariorum civitatis Barchinone (1348-1386)*. Barcelona, 1992.
5. G. GONZALVO, M. C. COLL, O. SAMPRÓN: *El protocol del notari Pere de Folgueres (1338)*. Barcelona, 1996.
6. Rafael GINEBRA I MOLINS: *El Manual primer de l'Arxiu de la Cúria Fumada de Vic (1230-1233)*. Volum I. Barcelona, 1998.
7. Rafael GINEBRA I MOLINS: *El Manual primer de l'Arxiu de la Cúria Fumada de Vic (1230-1233)*. Volum II. Barcelona, 1998.
8. Miquel FORRELLAD SOLÀ: *Manual de Francesc Ajac, notari de Sabadell, 1400-1402*. Barcelona, 1998.
9. M. C. COLL, X. CAZENEUVE, J. HERNANDO: *El manual de Joan de Cabreny (1385-1386)*. Barcelona, 1999.
10. Rafel GINEBRA I MOLINS, Anna Maria DE ROCAFIGUERA I GARCIA, Jordi VILAMALA I SALVANS: *El manual de 1641 de Joan Francesc Torrellebreta, notari de Vic*. Barcelona, 2001.
11. Joan PAPELL I TARDIU: *El manual de les escriptures públiques d'Ignasi Cases i Ferrer, notari de Valls (1790-1791)*. Volum I. Barcelona, 2001.
12. Joan PAPELL I TARDIU, *El manual de les escriptures públiques d'Ignasi Cases i Ferrer, notari de Valls (1790-1791)*. Volum II. Barcelona, 2001.
13. Miquel TORRAS I CORTINA: *El manual del notari Pere Pau Solanelles de l'escrivania pública d'Igualada (1475-1479)*. Volum I. Barcelona, 2003.
14. Miquel TORRAS I CORTINA: *El manual del notari Pere Pau Solanelles de l'escrivania pública d'Igualada (1475-1479)*. Volum II. Barcelona, 2003.
15. Joan PEYTAVÍ DEIXONA: *El manual de 1700 de Jaume Esteve, notari de Perpinyà*. Barcelona, 2004.
16. Teresa ALEIXANDRE I SEGURA: *El Liber Iudeorum núm. 90 de l'Aleixar*. Barcelona, 2004.
17. Hug PALOU i MIQUEL: *Els* libri notularum *de Santa Coloma de Queralt (1240-1262)*. Volum I. Barcelona, 2009.
18. Hug PALOU i MIQUEL: *Els* libri notularum *de Santa Coloma de Queralt (1240-1262)*. Volum II. Barcelona, 2009.
19. Isabel COMPANYS I FARRERONS: *El protocol de 1850 del notari de Reus Francesc Sostres i Soler i del seu connotari Magí Sostres i Torra, naturals de Calaf*. Volum I. Barcelona, 2009.
20. Isabel COMPANYS I FARRERONS: *El protocol de 1850 del notari de Reus Francesc Sostres i Soler i del seu connotari Magí Sostres i Torra, naturals de Calaf*. Volum II. Barcelona, 2009.
21. Pilar MEILÁN CAMPO: *Manual de Marina de Josep Serra, notari de Mataró (1774-1775)*. Barcelona, 2010.
22. Rubén MOLINA I CAMPOY i Aymat CATAFAU CASTELLET: *La nòtula del notari Bernat Frigola de Cotlliure*. Barcelona, 2011.
23. Carme MUNTANER I ALSINA: *El Manual de Joan Pau Ferrer i Sala, notari de Sitges (1794-1796)*. Volum I. Barcelona, 2013.

FUNDACIÓ NOGUERA

24. Carme MUNTANER I ALSINA: *El Manual de Joan Pau Ferrer i Sala, notari de Sitges (1794-1796)*. Volum II. Barcelona, 2013.
25. Ricard Jordi BAÑÓ I ARMIÑANA*: Un notal alcoià dels anys 1296-1303*. Barcelona, 2013.
26. Joan SALVADÓ I MONTORIOL: *Vintè manual de Francesc Duran, notari de Barcelona. 1714.* Barcelona, 2014.
27. Albert RUBIÓ I SERRAT i Rafel GINEBRA I MOLINS: *El manual onzè d'Antoni Bosch, notari de Vic, de 1713-1714.* Barcelona, 2014.
28. Roser PUIG I TÀRRECH: *El manual de 1780 de Josep Clot Blet, notari de Reus*. Barcelona, 2015.
29. Ignasi J. BAIGES: *Manual de Siurana (1229-1239)*. Barcelona, 2021.
30. Joan PEYTAVÍ DEIXONA: *El manual notarial dels anys 1647 a 1655 de Francisco Vilar, notari de Ceret i el Voló*. Volum I. Barcelona, 2022.
31. Joan PEYTAVÍ DEIXONA: *El manual notarial dels anys 1647 a 1655 de Francisco Vilar, notari de Ceret i el Voló*. Volum II. Barcelona, 2022.

Llibres de Privilegis

1. Max TURULL I RUBINAT, Montserrat GARRABOU I PERES, Josep HERNANDO I DELGADO i Josep M. LLOBET I PORTELLA: *Llibre de Privilegis de Cervera, 1182-1456*. Barcelona, 1991.
2. J. VALLÉS, J. VIDAL, M. C. COLL i J. M. BOSCH: *El Llibre Verd de Vilafranca*. Volum I. Barcelona, 1992.
3. J. VALLÉS, J. VIDAL, M. C. COLL i J. M. BOSCH: *El Llibre Verd de Vilafranca*. Volum II. Barcelona, 1992.
4. Antoni MAYANS I PLUJÀ i XAVIER PUIGVERT I GURT: *Llibre de Privilegis d'Olot (1315-1702)*. Barcelona, 1995.
5. Marc TORRAS I SERRA: *Llibre Verd de Manresa (1218-1902)*. Barcelona, 1996.
6. G. GONZALVO, J. HERNANDO, F. SABATÉ, M. TURULL i P. VERDÉS: *Els llibres de privilegis de Tàrrega (1058-1473)*. Barcelona, 1997.
7. Christian GUILLERÉ: *Llibre Verd de la ciutat de Girona (1144-1533)*. Barcelona, 2000.
8. Griselda JULIOL I ALBERTÍ: *Llibre Vermell de la ciutat de Girona (1188-1624)*. Barcelona, 2001.
9. Antoni COBOS FAJARDO: *Llibre de Privilegis de la vila de Figueres (1267-1585)*. Barcelona, 2004.
10. Teresa CARDELLACH I GIMÉNEZ, Pere PUIG I USTRELL, Vicenç RUIZ I GÓMEZ i Joan SOLER I JIMÉNEZ: *Llibre de privilegis de la vila i el terme de Terrassa (1228-1652)*, Barcelona, 2006.
11. Anna GIRONELLA DELGÀ: *Llibre groc de la ciutat de Girona*. Barcelona, 2007.
12. Joan VILLAR I TORRENT: *Llibre de privilegis de Palafrugell (1250-1724)*. Barcelona, 2007.
13. Sebastià BOSOM i Susanna VELA: *Llibre de privilegis de la vila de Puigcerdà*. Barcelona, 2007.
14. Sebastià BOSOM i Susanna VELA: *Llibre de les provisions reials de la vila de Puigcerdà*. Barcelona, 2009.
15. Vicent GARCIA EDO: *El Llibre Verd de Perpinyà (segle XII-1395)*. Barcelona, 2010.
16. Jesús RODRÍGUEZ BLANCO i Alexis SERRANO MÉNDEZ: *Els llibres de privilegis i canalars de Mataró (1294-1819)*. Barcelona, 2020.

FUNDACIÓ NOGUERA

Diplomataris

1. Josep Maria MARQUÈS: *Cartoral, dit de Carlemany, del bisbe de Girona (s. IX-XIV)*. Volum I. Barcelona, 1993.
2. Josep Maria MARQUÈS: *Cartoral, dit de Carlemany, del bisbe de Girona (s. IX-XIV)*. Volum II. Barcelona, 1993.
3. Pau MORA - Lorenzo ANDRINAL: *Diplomatari del monestir de Santa Maria de La Real de Mallorca, 1361-1386*. Volum I. Barcelona, 1993.
4. Pau MORA - Lorenzo ANDRINAL: *Diplomatari del monestir de Santa Maria de La Real de Mallorca, 1361-1386*. Volum II. Barcelona, 1993.
5. Maria PARDO I SABARTÉS: *Mensa episcopal de Barcelona (878-1299)*. Barcelona, 1994.
6. Albert BENET I CLARÀ: *Diplomatari de la Ciutat de Manresa (segles IX-X)*. Barcelona, 1994.
7. Esteve PRUENCA I BAYONA: *Diplomatari de Santa Maria d'Amer*. Barcelona, 1995.
8. Pere PUIG I USTRELL: *El monestir de Sant Llorenç del Munt sobre Terrassa. Diplomatari dels segles X i XI*. Volum I. Barcelona, 1995.
9. Pere PUIG I USTRELL: *El monestir de Sant Llorenç del Munt sobre Terrassa. Diplomatari dels segles X i XI*. Volum II. Barcelona, 1995.
10. Pere PUIG I USTRELL: *El monestir de Sant Llorenç del Munt sobre Terrassa. Diplomatari dels segles X i XI*. Volum III. Barcelona, 1995.
11. Antoni VIRGILI: *Diplomatari de la catedral de Tortosa (1062-1193)*. Barcelona, 1997.
12. Josep M. MARQUÈS: *Col·lecció diplomàtica de Sant Daniel de Girona (924-1300)*. Barcelona, 1997.
13. Ramon MARTÍ: *Col·lecció diplomàtica de la Seu de Girona (817-1100)*. Barcelona, 1997.
14. Xavier PÉREZ I GÓMEZ: *Diplomatari de la cartoixa de Montalegre (segles X-XII)*. Barcelona, 1998.
15. Andreu GALERA I PEDROSA: *Diplomatari de la vila de Cardona (anys 966-1276)*. Barcelona, 1998.
16. Ramon SAROBE: *Col·lecció diplomàtica de la Casa del Temple de Gardeny (1070-1200)*. Volum I. Barcelona, 1998.
17. Ramon SAROBE: *Col·lecció diplomàtica de la Casa del Temple de Gardeny (1070-1200)*. Volum II. Barcelona, 1998.
18. Gaspar FELIU i Josep M. SALRACH (dirs.): *Els pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona de Ramon Borrell a Ramon Berenguer I*. Volum I. Barcelona, 1999.
19. Gaspar FELIU i Josep M. SALRACH (dirs.): *Els pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona de Ramon Borrell a Ramon Berenguer I*. Volum II. Barcelona, 1999.
20. Gaspar FELIU i Josep M. SALRACH (dirs.): *Els pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona de Ramon Borrell a Ramon Berenguer I*. Volum III. Barcelona, 1999.
21. Jesús ALTURO I PERUCHO: *Diplomatari d'Alguaire i del seu monestir santjoanista de 1076 a 1244*. Barcelona, 1999.
22. M. Josepa ARNALL I JUAN: *Lletres reials a la ciutat de Girona (1293-1515)*. Volum I. Barcelona, 2000.
23. M. Josepa ARNALL I JUAN: *Lletres reials a la ciutat de Girona (1293-1515)*. Volum II. Barcelona, 2000.
24. Pere PUIG, Vicenç RUIZ i Joan SOLER: *Diplomatari de Sant Pere i Santa Maria d'Ègara. Terrassa, 958-1207*. Barcelona, 2001.

FUNDACIÓ NOGUERA

25. Antoni VIRGILI (ed.): *Diplomatari de la catedral de Tortosa (1193-1212). Episcopat de Gombau de Santa Oliva.* Barcelona, 2001.

26. Antoni BACH I RIU: *Diplomatari de l'Arxiu Diocesà de Solsona (1101-1200).* Volum I. Barcelona, 2002.

27. Antoni BACH I RIU: *Diplomatari de l'Arxiu Diocesà de Solsona (1101-1200).* Volum II. Barcelona, 2002.

28. Josep M. PONS I GURI i Hug PALOU I MIQUEL: *Un cartoral de la canònica agustiniana de Santa Maria del castell de Besalú (segles x-xv).* Barcelona, 2002.

29. Manuel PASTOR I MADALENA: *El cartulari de Xestalgar: memòria escrita d'un senyoriu valencià*. Barcelona, 2004.

30. M. Josepa ARNALL I JUAN: *Lletres reials a la ciutat de Girona (1517-1713).* Volum III. Barcelona, 2005.

31. M. Josepa ARNALL I JUAN: *Lletres reials a la ciutat de Girona (1517-1713).* Volum IV. Barcelona, 2005.

32. Arxiu Municipal de Girona: *Catàleg de pergamins del fons de l'Ajuntament de Girona (1144-1862)*. Volum I. Barcelona, 2005.

33. Arxiu Municipal de Girona: *Catàleg de pergamins del fons de l'Ajuntament de Girona (1144-1862)*. Volum II. Barcelona, 2005.

34. Arxiu Municipal de Girona: *Catàleg de pergamins del fons de l'Ajuntament de Girona (1144-1862)*. Volum III. Barcelona, 2005.

35. Joan PAPELL I TARDIU: *Diplomatari del monestir de Santa Maria de Santes Creus (975-1225)*. Volum I. Barcelona, 2005.

36. Joan PAPELL I TARDIU: *Diplomatari del monestir de Santa Maria de Santes Creus (975-1225)*. Volum II. Barcelona, 2005.

37. Josep BAUCELLS, Àngel FÀBREGA, Manuel RIU, Josep HERNANDO i Carme BATLLE (eds.): *Diplomatari de l'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona. Segle XI*. Volum I. Barcelona, 2006.

38. Josep BAUCELLS, Àngel FÀBREGA, Manuel RIU, Josep HERNANDO i Carme BATLLE (eds.): *Diplomatari de l'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona. Segle XI*. Volum II. Barcelona, 2006.

39. Josep BAUCELLS, Àngel FÀBREGA, Manuel RIU, Josep HERNANDO i Carme BATLLE (eds.): *Diplomatari de l'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona. Segle XI*. Volum III. Barcelona, 2006.

40. Josep BAUCELLS, Àngel FÀBREGA, Manuel RIU, Josep HERNANDO i Carme BATLLE (eds.): *Diplomatari de l'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona. Segle XI*. Volum IV. Barcelona, 2006.

41. Josep BAUCELLS, Àngel FÀBREGA, Manuel RIU, Josep HERNANDO i Carme BATLLE (eds.): *Diplomatari de l'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona. Segle XI*. Volum V. Barcelona, 2006.

42. Jordi BOLÒS: *Diplomatari del monestir de Santa Maria de Serrateix (segles x-xv)*. Barcelona, 2006.

43. Joan FERRER I GODOY: *Diplomatari del monestir de Sant Joan de les Abadesses (995-1273)*. Barcelona, 2009.

44. Irene LLOP (ed.): *Col·lecció diplomàtica de Sant Pere de Casserres*. Volum I. Barcelona, 2009.

45. Irene LLOP (ed.): *Col·lecció diplomàtica de Sant Pere de Casserres*. Volum II. Barcelona, 2009.

FUNDACIÓ NOGUERA

46. Josep Maria MARQUÈS i PLANAGUMÀ: *El* Cartoral de Rúbriques Vermelles *de Pere de Rocabertí, bisbe de Girona (1318-1324)*. Barcelona, 2009.

47. Jordi BOLÒS: *Diplomatari del monestir de Sant Pere de la Portella*. Barcelona, 2009.

48. Ignasi J. BAIGES, Gaspar FELIU, Josep M. SALRACH (dirs.): *Els pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona, de Ramon Berenguer II a Ramon Berenguer IV*. Volum I. Barcelona, 2010.

49. Ignasi J. BAIGES, Gaspar FELIU, Josep M. SALRACH (dirs.): *Els pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona, de Ramon Berenguer II a Ramon Berenguer IV*. Volum II. Barcelona, 2010.

50. Ignasi J. BAIGES, Gaspar FELIU, Josep M. SALRACH (dirs.): *Els pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona, de Ramon Berenguer II a Ramon Berenguer IV*. Volum III. Barcelona, 2010.

51. Ignasi J. BAIGES, Gaspar FELIU, Josep M. SALRACH (dirs.): *Els pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona, de Ramon Berenguer II a Ramon Berenguer IV*. Volum IV. Barcelona, 2010.

52. Rodrigue TRÉTON (ed.): *Diplomatari del Masdéu*. Volum I. Barcelona, 2010.

53. Rodrigue TRÉTON (ed.): *Diplomatari del Masdéu*. Volum II. Barcelona, 2010.

54. Rodrigue TRÉTON (ed.): *Diplomatari del Masdéu*. Volum III. Barcelona, 2010.

55. Rodrigue TRÉTON (ed.): *Diplomatari del Masdéu*. Volum IV. Barcelona, 2010.

56. Rodrigue TRÉTON (ed.): *Diplomatari del Masdéu*. Volum V. Barcelona, 2010.

57. Ernest BELENGUER CEBRIÀ (ed.): *Col·lecció documental del regnat de Ferran II i la ciutat de València (1479-1516)*. Volum I. Barcelona 2011.

58. Ernest BELENGUER CEBRIÀ (ed.): *Col·lecció documental del regnat de Ferran II i la ciutat de València (1479-1516)*. Volum II. Barcelona 2011.

59. Jesús ALTURO I PERUCHO: *Diplomatari d'Alguaire i del seu monestir duple de l'orde de Sant Joan de Jerusalem (1245-1300)*. Barcelona, 2010.

60. Ramon CHESÉ LAPEÑA (ed.): *Col·lecció diplomàtica de Sant Pere d'Àger fins 1198*. Volum I. Barcelona, 2011.

61. Ramon CHESÉ LAPEÑA (ed.): *Col·lecció diplomàtica de Sant Pere d'Àger fins 1198*. Volum II. Barcelona, 2011.

62. STEFANO M. CINGOLANI: *Diplomatari de Pere I el Gran. 1. Cartes i Pergamins (1258-1285)*. Barcelona, 2011.

63. Pere PUIG I USTRELL, Vicenç RUIZ I GÓMEZ, Joan SOLER JIMÉNEZ, Alan CAPELLADES I RIERA: *Diplomatari de Sant Pere d'Ègara i Santa Maria de Terrassa, 1203-1291*. Barcelona, 2013.

64. Elvis MALLORQUÍ GARCIA: *Col·lecció diplomàtica de Sant Pere de Galligants (911-1300)*. Volum I. Barcelona, 2013.

65. Elvis MALLORQUÍ GARCIA: *Col·lecció diplomàtica de Sant Pere de Galligants (911-1300)*. Volum II. Barcelona, 2013.

66. Pere PUIG I USTRELL, Javier ROBLES I MONTESINOS, Vicenç RUIZ I GÓMEZ, Joan SOLER I JIMÉNEZ, Alan CAPELLADES I RIERA: *Diplomatari de Sant Llorenç del Munt, 1101-1230*. Barcelona, 2013.

67. Elvis MALLORQUÍ GARCIA: *Col·lecció diplomàtica dels Cartellà, cavallers de Maçanet de la Selva (1106-1301)*. Barcelona, 2015.

68. Stefano M. CINGOLANI: *Diplomatari de Pere el Gran. 2. Relacions internacionals i política exterior (1260-1285)*. Barcelona, 2015.

69. Sergi GRAU TORRAS, Eduard BERGA, Stefano M. CINGOLANI: *L'herètica pravitat a la Corona d'Aragó: documents sobre càtars, valdesos i altres heretges (1155-1324)*. Volum I. Barcelona, 2015.

70. Sergi GRAU TORRAS, Eduard BERGA, Stefano M. CINGOLANI: *L'herètica pravitat a la Corona d'Aragó: documents sobre càtars, valdesos i altres heretges (1155-1324)*. Volum II. Barcelona, 2015.
71. Francesc RODRÍGUEZ BERNAL: *Col·lecció diplomàtica de l'Archivo Ducal de Cardona (965-1230)*. Barcelona, 2016.
72. Javier ESCUDER (ed.): *Diplomatari de Santa Maria de les Franqueses, 1075-1298*. Barcelona, 2016.
73. Tilmann SCHMIDT, Roser SABANÉS I FERNÁNDEZ (eds.): *Butllari de Catalunya: documents pontificis originals conservats als arxius de Catalunya (1198-1417)*. Volum I. Barcelona, 2016.
74. Tilmann SCHMIDT, Roser SABANÉS I FERNÁNDEZ (eds.): *Butllari de Catalunya: documents pontificis originals conservats als arxius de Catalunya (1198-1417)*. Volum II. Barcelona, 2016.
75. Tilmann SCHMIDT, Roser SABANÉS I FERNÁNDEZ (eds.): *Butllari de Catalunya: documents pontificis originals conservats als arxius de Catalunya (1198-1417)*. Volum III. Barcelona, 2016.
76. Antoni VIRGILI, Josep Maria ESCOLÀ, Manel PICA, Montserrat ROVIRA: *Diplomatari de la catedral de Tortosa. Episcopats de Ponç de Torrella (1212-1254) i Bernat d'Olivella (1254-1272)*. Volum I. Barcelona, 2018.
77. Antoni VIRGILI, Josep Maria ESCOLÀ, Manel PICA, Montserrat ROVIRA: *Diplomatari de la catedral de Tortosa. Episcopats de Ponç de Torrella (1212-1254) i Bernat d'Olivella (1254-1272)*. Volum II. Barcelona, 2018.
78. Irene BRUGUÉS, Núria JORNET i Coloma BOADA (dirs.), Carme MUNTANER, Jordi CASALS: *Diplomatari de la col·lecció de pergamins del monestir de Santa Clara de Barcelona (1039-1241)*. Barcelona, 2020.
79. Robert ÀLVAREZ MASALIAS: *Diplomatari de la cartoixa de Montalegre (916-1450)*. Volum I. Barcelona, 2020.
80. Robert ÀLVAREZ MASALIAS: *Diplomatari de la cartoixa de Montalegre (916-1450)*. Volum II. Barcelona, 2020.
81. Jordi BOLÒS: *Col·lecció diplomàtica de l'Arxiu Capitular de Lleida. Primera part. Documents de les seus episcopals de Roda i de Lleida (fins a l'any 1143)*. Volum I. Barcelona, 2021.
82. Jordi BOLÒS: *Col·lecció diplomàtica de l'Arxiu Capitular de Lleida. Primera part. Documents de les seus episcopals de Roda i de Lleida (586-1143)*. Volum II. Barcelona, 2021.
83. Robert ÀLVAREZ MASALIAS: *Diplomatari de la cartoixa de Nostra Senyora de Montalegre (1200-1265)*. Barcelona, 2022.
84. Manuel ROMERO TALLAFIGO i Maria Teresa PALET PLAJA (eds.): *Col·lecció diplomàtica de la baronia d'Entença (1174-1411)*. Barcelona, 2022.

FUNDACIÓ NOGUERA

FUNDACIÓ
NOGUERA

FUNDACIÓ
NOGUERA

FUNDACIÓ
NOGUERA